

Tilhører

Ingelbrigt Sivertsen og Mari

Sivertsdatter Fagerhaug.

— 1877.

Den
Christelige Lære

forklaret over

Epistlerne og Evangelierne,

som indeholder korte Grunde over deres Mærkværdighed,
der overbeviser de hykkelfste Betjendere med de Bantro,
som falsk trøste sig ved Guds Naade i Christo,
og lærer hvorledes den annammes af de
oprigtig troende Jesu Efterfølgere.

Samt Betragtninger over en-
felte Fests- og Helligdages
Tekster.

Forsattet af den i sig selv ringe Bonde-Søn,

Hans Nielsen Hauge,

i Thimo Sogn i Mørshuus Stift i Norge.

Fjerde Dplag.

(Til Trykken besordret af nogle af Hauges Venner.)

—
Tonsberg 1867.

Trykt hos L. N. Kildahl.

Saa sagde Herren, din Gjenløser, Israels Hellige: jeg er Herren din Gud, som lærer dig, hvad nyttigt er, som fører dig paa Veien, som du skal gaa paa. Vid du vilde agte paa mine Bud! da skulde din Fred være som Flo-
den, og din Retfærdighed som Havets Bølger. De Ugu-
delige have ingen Fred.

Esaias 48 Cap. 17, 18 og 22 V.

Fortale.

Elffelige Læsere! da jeg tog min Lyst til Guds Ord og Herren aabnede mine aandelige Øine, at se i Troen den Herlighed i det evige Liv, han gav mig Forstand til at udvælge den bedste Part, i at opoffre mig ham til Eiendom, gav min Villie under hans Villie, saa han ved sit Ord igjensfødte mig til sit Barn, da agtede jeg Guds Ord høiere end utallige Verdens Herligheder, ja før jeg vilde mistet Bibelen, vilde jeg hellere lidet til det yderste eller tabt mit Liv; og ligeledes elffede jeg min Næste, søgte at vilde bringe ham til det samme, og havde en inderlig Glæde over de som annammede, Sorg for de som modstod, hvilke vel vedvarer, dog Strid mod Fienden som vil lokke og true til Forandring. Men da jeg fandt den kostbare Perle, Math. 13 C. solgte jeg alt Godset og gjorde Herren Løfte at være ham lydig, bevise det mod Næsten som han gjorde ved mig, meddele dem det han gav, da han ikke andet vil have, eller ikke behøver vort Gode, men vil det skal være bevist mod hans Hellige paa Jorden, Psalm. 16 B. 2, ja vores Fiender at gjøre godt. Math. 5 C. 44 B. Dette fælder adskillige Domme over mig, og jeg gives Bestyldninger for, af de Verdens Onde; de paastaar, at jeg skulde fortie Guds Ord og Gjærninger, siger at jeg trænger mig ind i en fremmed Bestilling, tager mig det Kald an, som jeg ikke er kaldet til. Men jeg igjendriver og overbeviser dem, at intet Lys sættes under Stjeppen, men paa Lysestagen, Lucas 11 C. 33 B. og at hver skal aagre med sit betroede Pund, 19 C. Den som meget er betroet skal meget kræves af, 12 C. 48 B. Jeg er glad ved at saa aabenbart min Troes Lys ved Tale og at skrive, især paa denne Maade, ved at saa prentet Guds Ord, som derved meget og snart kan blive aabenbart for mange. Og at træde i et Embede, som man ikke var kaldet til, er foruoveligt, og kunde ei alene vente Affsættelse, men og Straf. At foragte et Embede, som kunde have Gavn af bestandig, er uovervindelig Skade, at ikke ville modtage det en Herre vil give. Ingen af Delene vil jeg gjøre, endstjøndt jeg for det første bestyldes af de Verdens Lærde og Kaldte, der er lig Elst Sønner og Villials Børn, 1 Sam. 2

G. som indbilder sig og andre, at de ere Guds Børn, hvilke deres aandelige Kaldsbrev paa deres Hjertens Frugter, Lov og Bud der er skreven, eller de holder og viser, derpaa kan de kjendes, Math. 7 og 12 G. og Joh. 15 G. Ingen tage sig den Tre til, uden den som er kaldet af Gud. Ebr. 5 Cap. fra 4 B. til Enden.

Min Begjæring er til alle Betjendte, at de vilde med mig udbede Guds Naade og Kraft, at han vilde velsigne sit Ords Sæd ved sine Tjenere, saa det kunde bære megen Frugt, Herren til Tre og alle de Menneſter, som vil lade sig lære, lede og høie under Guds Aand og Ord at modtage hans Naade, det kunde blive dem til Oplysning og Befrielse fra det Onde, styrke og trøste i al paakommende Nød, derimod de haarde igjenstridige Foragtere til Overbevisning og Dom til Guds retfærdige Straf, at de ikke ſkal have et Skin at undskyldte sig med paa hin Dag, saa ikke deres Blod træves af vor Haand. Ezech. 3 G. 19 B. Og da jeg ikke mundtlig kan komme saa vidt og til saa mange, som jeg ønskede, for at saa paamindet de Ustiftelige, op hjulpet de Svage, trøstet de Kleinmodige, 1 Tessal. 5 G. 14 B. og tilskyndt de som formaar at bære sin egen Byrde og hjælpe andre; Gal. 6 Cap. 2 B. saa haver jeg herved, saavel som i de forrige Skrifter, udført ved Guds Naade hans saliggjørende Lære; det er kort, thi jeg er ikke begavet med mange Ord, ønsker at de vilde blive i Sandheden, adlyde Lærdommen, saa ſkal i forstaa den. Joh. 7 og 8 Cap. Jeg vil ſige med Paulus, at ingen ſkal mene eller ſige høiere om mig, end det han hører og ſer af mig; 2 Cor. 12 G. 6 B. thi jeg bør ikke mene over det som jeg bør eller er tilmaalet og Gud haver tildelt mig; 10 G. 13 B. thi her er mange Grunde eller mærkværdige Forklaringer, som ikke af mig er vel aabenbaret eller er mægtig til at udføre; thi jeg formaar ikke at bære eller kan bevare alt paa engang, for de mange Fiender, som vil overfalde og borttrøve det, især den høie Egenaand og naturlige Forstand, som vil begribe det Udvortes, at forklare Ordet, hvilket da bliver i Bogstavens og ikke i Aandens Tjeneste. 2 Cor. 3 G. 6 B. Derfor vil Gud ikke aabenbare det alt paa engang, thi det ſkal læres lidet efterhaanden.

Maaske her kan findes i nogle Texter ſamme Ord eller Mening, som er udført i andre; hvilket enten er ſteet af For-

glemmelse, da jeg haver meget at tage iagt; ellers kan det og være gjort ved den Tanke, at det skulde falde Læseren bedre til Grindring, og derfor viser jeg fra en til anden. Jeg beder dem, at de derover ikke bliver fjedsommelig, men heller desbedre bevare det.

De Verdens Vise søger efter høie Ord, men jeg har med Glib søgt de ringe og enfoldige; thi' dersom her er Mangel, da er det paa Grundens fuldkomne Forklarelse eller Meningeres Udtale; og Christi Lære er ikke alt udført efter Fornuftens Orden, som de adskillige Lærde bruger, mindre i overflødige Ord, ja den er tvertimod deres Tale- og Skrivemaade, da de bruger mange Ord, dog lidet i Grund eller Forklarelse.

Om heri er nogle Stykker, som vilde forekomme at sige sig selv imod, da er det ikke i Grund, men, som sagt, i Mangel af Udtale; dog det kan ogsaa være af nogle Læses egen Formørkelse og Misforstand; thi for saadanne siger Bibelen sig selv imod, som vi kan læse i Forklaringen over Epistelen paa Søndagen imellem Nytaar og Hellig Tre Konger, med flere Steder.

Jeg haver tragtet efter at lære i Enfoldighed og Nærighed, søgt at meddele de aandelige hungrige Sjæle Føde, saavel som ved adskillige Overbevisninger at opmuntre og opvække de i Synden Sovende eller Døde; dog afholdt mig saa meget muligt fra at skrive om udvortes Bedrifter og naturlige Vignesser; thi Erfarenhed lærer, at Hjertet vil hænge derved, og Menneſket bliver i sit naturlige Tilstand, hvilke da ikke fatter det som hører Guds Aand til, 1 Cor. 2 C. 14 V eller annammer og udlægger vor Christelige Lære; hvorfor det er nødvendigt at de ydmygelig beder Gud om den Helligaands Oplysning; og de af Gud oplyste og lærte underviser den Vanvittige Formørkede.

Jeg maa erindre de elskelige Læsere, at de ikke maa vredes over eller snart tænke og domme om det jeg skriver saa myndigt eller ophøiende, at de vilde sige, jeg roser og ophøier mig selv. Nei, betænk dog denne Daarlighed, 2 Cor. 11 C. og at vi er intet mægtig af os selv til det Gode at udrette eller haver noget, uden det er af Herren annammet, 1 Cor. 4 Cap. 7 V.

Jeg maa og advare dem, at de ikke tager til Fortrydelse og forhærder sig paa, at jeg taler saa haardt om de onde

gjerrige Præster eller Lærere, men betænte Apostelens Ord: Man bør stoppe Munden til paa dem som forvende ganske Huse, i det de lære, det som ikke bør læres, for slem Binding, Tit. 1 C. 11 B. Heller ikke maa de domme, at jeg haver et særdeles Had til dem; vel sandt, at jeg hader deres onde Gjerninger, især for den Skade de forarsager, som i Tæxterne er vist; dog hader jeg ikke deres Sjæl, men elsker som alle mine Medmennesker; og de maa vide, det angaar de Skyldige, thi de Uskyldige er fri, saavel som al Øvrighed og Undersaattere; da de Rettsfæne, Oprigtige og Gode tager sig det ikke til Mistykke, men takker Gud for at de haver en uskadt Samvittighed og Aandens Dom eller Frigjørelse efter Herrens Ord, hvilke saavel som deres Ord og Gjerningers Overensstemmelse beviser.

Endelig maa jeg til Slutning erindre Læserne om, som og i Meningen forhen er skeet, at der vel vil findes adskillige Mangler af Ord eller tilovers paa upassende Steder, om hvilke jeg vil sige med Paulus: Er jeg ulært i Talen, saa ikke i Kundskaben, 2 Cor. 11 C. 6 B. og bruger ikke overtalende vise Ord, efter Verdens Skik, men lærer i Enfoldighed, at de Læge kan forstaa det, saa følger det af sig selv, at de Lærde begriber samme, undtagen de som ere formørkede af egen Visdom. Jeg maa derfor venlig bede, at de optager det i bedste Mening, saa tilbyder jeg og vil forblive mine kjære Læsers oprigtige Ven og underdanige tro Tjener i Tiden, efter Herrens Villie, som Broder i Christo, og vi i ham Medarvinger til det evige Liv.

Kjøbenhavn i August Maaned, Mar 1800.

Hans Nielsen.

B ø n.

D! almægtige treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand, som er Begyndelse og Ende, fra dig maa al Kraft komme til at udrette det Gode. Du som haver værdiget mig arme Synder, kaldet og dannet til dit Rødsfab, dig vil jeg ikke nægte, modstaa og foragte, men ydmygelig bede, at du som har begyndt, vilde fuldføre og velsigne dette vigtige Rald, Embede og Gjerning, som du har sat mig til i Verden at gjøre. Lad det ske til dit hellige Navns Ære, mig og alle dem som dig frygte og elske til daglig Gavn og Lære, saa vi kunde mere og mere lære at kjende vor egen Afmagt, Feil og Forsælse, som hindrer din store Kraft, du som er villig til at hjælpe alle som paakalder dig i Aand og Sandhed om Magt til at blive dit Børn, stifte sig saaledes, at de kan modtage din Naade. Jeg beder dig, forhindre alle Fiender, at de ikke enten skulde rive Ordet fra mig eller forsøre mig til at lære selv eller andre dette, under et Skin som det skulde være fra dig eller din Aand, og dog kunde være af det Onde. Lad al god Gjerning jeg udretter være din, saa jeg ikke enten derved tillægger mig Ære eller er misfornøiet, om din Aand ikke forklarer alt som forekommer efter min og Næstens Begjæring; thi du ser bedst hvad som kan ske dig til Ære, mig og Næsten til Nytte. Hvad som du vil jeg ikke skal udsige eller forklare, det forhindrer du, og hvad du vil jeg skal udføre, det giver du Kraft til formedelst din Søn Jesum Christum ved den Helligaand. Amen.

Første Søndag i Advent.

Epistel.

Romernes 13 Cap. fra 11 Vers til Enden.

Hvad er høiere fornødent for os, og bør mere iagttages end den kostbare Tid, vi have her i Verden at leve udi? Al! I som ere uvidende, faar jeg tale til herom; men maasse I vil svare mig: det ved vi allerede. Ja, saa vil jeg spørge: om I kjøber Tiden, og bruger den rettelig, eller I sælge den? dersom I kjøber den kostbare Diansalve, og dermed salver Eders Dine, at I kan se, hvor dyrebar Tiden er, og hvor fornødent det er, at arbejde paa Eders Sjels Vel. Se Eders Nøgenheds Stam, Aabenb. 3 Cap. hvor fattige og nøgne I ere, som haver fulgt Satans Raad, adlydet hans Bud, og taget af det forbudne Træ, og ædt Eder Døden, 1 Mose B. 1 Cap. 6 B. det er: I ere blevne formørkede i Forstanden, at I ikke kjender Eders Skaber, Igjenløser og Helliggjører, at elske, ære og tjene ham; men ere aandelig død i det Onde. Saa er det Tid at opstaa af Syndens Søvn, at betragte Herrens Ord, og overveie, hvad Ondt I have udøvet og hvad Godt I have efterladt i den Tid, I har ladet Eders Samvittighed eller Aands Vidnesbyrd sove, uden at agte paa Herrens Røst. Han staar stedse for Døren, og banker, ja raaber: Dersom I endnu i Dag hører Herrens Røst, da forhærder ikke Eders Hjerter, som det skete i Forbittrelsens Dage. Ebr. 3 G. 7 B. Lader Eder bevæge, og søger Herren, imedens han lader sig finde, og hører ham nøie. Kjøber Vin og Mælk af ham uden Betaling, med Suf og Poenitentje-Laarer over Eders begangne Synder, som I have gjort den kjære Gud imod; sat et andet Sind og omvend Eder, Ap. G. 3 Cap. 19 B. da skal Eders Sjæle forlyste sig i det Fæde, Esaias 55 Cap. som er Guds Kjerlighed, Kraft og Naade, den maa vi bruge rettelig; thi Tiden er kostbar og kort, i Evighed den ikke falder bort, men vi skal annamme Løn for, hvad vi har gjort og brugt den til her; har vi nu anvendt den til Guds Ære, og vor Saliggjørelse er kommen nærmere, end da vi

troede Herrens Ord, blev overbevist om vor Syndestand og Guds Naade, naar vi omvendte os; men hans Salighed var dog langt borte, for vi vare ikke astoede det Urene, og isort Retfærdigheds Klæde, eller Saligheds Naabe, Es. 61 Cap. 10 V. hvorfor vi nu maa bruge Tiden vel, til at astage i det Onde og blive mere og mere helliggjorte at tiltage i det Gode; saa kommer vor Salighed nærmere. Betænk Eder, om I nu sælge Eders Tid til alle urene Bedrifter, ligesom Esau for en eneste Ret Mad, solgte sin Første Fødsels-Ret, ja, foragtede den, 1 Mose B. 25 C. 34 V. han søgte vel siden Omvendelse med Graad, men fandt ikke Rum til samme; Ebr. 12 C. 17 V. thi Tiden var forbi; og saa gaar det vist med Eder, som ikke agte saa stor en Saliggjørelse, og Eders Første Fødselsret til det evige Liv, men foragter den, fordi I ikke haver den Arv strax i Besiddelse; derimod fornøier Eder i Syndens korte Glæde her i Livet, søder Eders Kjøds Lyster, som er kun en Gang, mod de utallige mange Pinsler, Svinger og Tørst I faar at lide i al Evighed.

Alt! sover dog ikke saa trygt! lader Eder dog opvække, førend I for sildig opvaagne med den rige Fraadser og Belystige! Lad nu Moses og Propheterne høres for Eder, Luc. 16 C. Vi overtale Eder ikke til at tro Menneffene, uden ifølge Guds Ord. Eders egen Samvittighed skal svare ja hertil, at det er Tid, at opstaa af Syndens Søvn, og sky de urene Beie. Magten og Saliggjørelsen hører Gud til, og os, som ere Christi Forløste, Ab. 12 C. 10 V. Derfor aflægger Mørkhedens Gjerninger, og isører Eder Lysets Vaaben; thi Natten er forbigangen, og det er bleven Dag. Lader os søge Dagens Stin! Guds Aand er den, som oplyser vor Forstand, og isører os de rette Vaaben, nemlig: Bøn og Guds Ord, med hvilke vi kan stride imod vore Fiender, der vil udslukke Lyset for os. Lader os derfor vandre varsom og skifteligen som om Dagen; thi dersom vi sige, at vi ere Lysets Børn, og dog omgaaes i Mørket, eller bedrive Mørkhedens Gjerninger, da lyve vi, 1 Joh. 1 C. 6 V. Lader os derfor ikke vandre i Fraadseri og Drukkenstab, ikke i Kammere, det er: i Løndom at bedrive Synd, ikke i Uterligheder eller Ustifteligheder, ikke i Riv og Trætte og Avind, det er: at være misundelige over vor Næstes Gode; men isøre den Herre Jesum Christum, det er: hans Sind, Lyst og Kjærlighed, som

aldrig gjorde det Onde, men stedse det Gode; ham skulde vi iføre os, saa at hans Billede kunde skinne klarligen i os, og ikke have Omsorg for Kjødets Begjerligheder; thi hvad vort fornødne Ophold, i Henseende til Mad og Drikke angaar, hvormed vi skal styrke vore Lemmer, samt Hvile og Arbejder det lærer Anden os, og driver os til; men derhos kaster al sin Omsorg paa Gud, ser ikke paa sit eget Forraad, men tænker paa Guds rige Belsignelser i det Lidet, trøster og styrker os med Taalmodighed i Mangelens Tid, og naar vi have Overflødighed, da vaager og staar de onde Begjerligheder imod, som mest frister og ytttrer sig naar Leilighed gives. Lader os derfor iføre os Jesu korsfæstelses Kraft til at døde og dræbe Synden, ligesom han triumferede og havde Magt over Syndens Sold, som er Dødens Braad, 1 Cor. 15 G. 56 B. paa det I kunde blive med ham og hans Seiervindere, der ere blevne værdige, formedelst deres Troes Strid, til at bære Livets Krone. Amen.

Evangelium.

Mathæi 21 Cap. fra 1 til 9 Vers.

I Epistelen haver jeg talt til Eder, som sove i Syndens Søvn, at I skulde opvaagne; sfer det, at I ikke lader Eders Dine være tillukte, saa skal I og vist erfare, at I ere fangne i Satans Garn og bundne med Syndens Bænker, hvorfra I ikke kan komme løs, førend Jesus sender sit Ord, Aand og Kraft i Eders Hjerter. Han gav Peder Himmeriges Nøgler og den Magt, at hvad han løste paa Jorden, skulde være løst i Himmelen; Math. 16 Cap. 19 B. men her kan da Ingen, som selv er bunden, løse andre, uden han selv er løst; thi, da Peder selv var fængslet af Satans Magt, saa brugte han først verdslige Sværd, Joh. 18 G. 10 B. hvormed han mere ophidsede Staren til at binde Jesum, og siden fornægtede han sin Frelser; men, da han siden havde lært at kjende sin egen Afmagt og Satans Magt, blev tro og lydig under sin Herre og Frelser Jesus og fik af ham Magt, sendte af det Høie, da løste han mange Tusinde, Ap. G. 3 Cap. thi Herren siger: Esa. 58 Cap. 4 B. Du slaar Ugudelighed med Næver, men

saadant behager mig ikke; det er de som støde og drive Menneskens Sind og Villie fra Gud, puffet og fordrer, vil at de ved sin egen Magt skal afstaa fra det Onde, og ei lokker dem med Kjerlighed og Evangelii Prædiken, hvorved de Ugudeliges Baand løses, og viser dem, hvorledes de kan blive fri, lokker Sindet og Villien til Gud, og derved sønderriver alt Nag, som Satan paalægger, saa at man kan løses fra ham. Dette skulde gøres.

I vor Dags Evangelium læse vi, at vor Frelser sendte to Disciple, som skulde løse et Afseninde og et Føl. Aandelig at ligne og udlægge dette, saa kan det saaledes forklæres: Ved de to Disciple, kan forståes Sjel og Legeme, som ere Herrens Sendebud, hvilke begge ere hans Disciple eller Tjenere. Ved Afseninden kan forståes det gamle Menneske, eller det første, som er af Jorden, 1 Cor. 15 Cap. 47 V. dette er bundet med kjødelige og jordiske Begjerligheder, eller syndige Lyster; og ved Føllet kan hentydes paa det nye Menneske, som ved den Helligaands Gjerninger er undfanget, det er aandeligt og himmelsk, dets Lyst og Villie er at behage Gud. Nu kan de være bundne, saa de ikke tør eller vil gjøre det Onde, og ikke er vidende om det Gode, hvad de kunde udrette; og Gud som haver mange Tjenere, behøver dem ikke altid til Gjerningen, men Villien vil han have bestandig, og at vi skal være løse fra Satans Garn, aarvaagne og færdige, naar han befaler os noget. Sender Bud efter dem, hedder det i vor Text, og, om nogen taler Eder noget til derfor, saa skal de svare, at Herren, nemlig Jesus, haver dem behov. Vores Herré er Villien, og have vi nu opofret Gud den, hvad skal vi da tilbageholde af vor betroede Magt, enten Legeme eller Sjel, aandelige eller timelige Gaver, naar vi høre at Herren haver det behov? Hvad er bedre, end at opofre sig til Gud, som har skabt og opholder os? Har ikke han Magt og Ret til at kræve det ganske Menneske med Legeme og Sjel, Sind, Begjerlighed og al Kraft? I hvis Haand kunde vi bedre give os, end i den gode Guds, som vil belønne den mindste Tjeneste, naar vi gjøre det af Kjerlighed og Troens Lydighed. Agter det da for en Pligt, ja en Naade, at vi kunde være ham til Tjeneste, om end vor Villie vil tiltale og modsætte sig Guds Budskab; undersøg da, hvad Herrens Villie er, og

fig saa: han behøver os til sin Ære. Lader os ikke være sendragtige, men strax udrette hvad vi formaar!

Evangelisten melder, at dette udvortes Indtog eller Indrivelse i Jerusalem skete altsammen, fordi det skulde fuldkommes, som er sagt ved Propheten; men da Christi Kongerige ikke var eller er af denne Verden, Joh. 18 Cap. 36 B. saa var dette alene et Forbillede paa hans aandelige Indtog i Menneftenes Hjerter, at styre og regjere dem til det himmelske Jerusalem, og al Striften fuldkommes i Kjerlighed; hvo som lever i Kjerlighed, han lever i Gud, og Gud i ham, 1 Joh. 4 Cap. 17 B. Ja! jeg vil, siger Herren, være Eders Gud; thi uden ham, er ingen anden Herre; saa vil han regjere over Eders Hjerter; frastiller Eder det Urene, saa vil jeg vandre i Eder, hedder det 2 Cor. 6 Cap. 17 B. Paulus siger: han undertvinger sit Legeme og fører det i Trældom; 1 Cor. 9 Cap. 27 B. dette gjorde han ikke af egen Magt, men ved Jesu Christi Aand, som han siger: Jeg lever ikke længere mig selv, men Jesu lever i mig. Gall. 2 Cap. 20 B.

O! maatte I alle føle, hvor dyrebart det er, at bekjende: Gud er min, og jeg er hans igjen; thi det staar fast, naar Alt falder hen. Ak! at I vare Zions Tjenere og lydiske Undersaatter! saa kommer Eders Konge til Eder sagtmodig, og ridende paa det undertvungne Aserindes Føl. Ja! lad Eders Lemmer undertvinges hans Aand, saa fører han Eder ind i det nye Jerusalem, hvor I evindeligen skulde glæde Eder med helliggjort Glæde. Amen.

B o n.

Herre! lær os at tælle vore Dage, at vi maatte bekomme Visdom i Hjertet! Opvæk du os med dit Ord og Aand af vor Syndesøvn, og lær os at indse, hvor ilde vi gjøre imod os selv, dersom vi ei alene forspilder det Gode, men og selv styrter os i det Onde. Lad dit sande Lys opgaa i vor Sjæl, og fordrive al Mørkheds Skygge, at vi kunde beffjæmmes over Mørkhedens Gjerninger, og saa Lyst til at vandre som Lysets Børn. Du ser, o Herre! at vi ei selv formaar at gjøre det Gode, udsend derfor dine Tjenere, og giv dem Magt til at

løse de Fangne, og gjøre dem fri som elste dig, og have fuldkommen Villie til at tjene dig i Frihed! Lad din Aand undervinge vort Kjød og Blod; du hindre alle de Fiender, som staar dig imod! Giv du os Naade til at være din dyrefjæbte Bions Brud og ringe, lybdige, underdanige Tjenere, som vente sin Konges Komme, at han maatte med Glæde finde os vaagne og færdige til at modtage ham! Hjælp du os hertil for din kjære Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

O! treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand! Giv du os Magt at løse hvert Synderes Baand, Som Djevelen, Berden og Kjødet har bundet, Og den arme Sjæl med Falskhed vundet! Lad Ordet og Aanden løfte Villien til dig! Løs Baandet, at Synderen kan omvende sig. Amen.

Anmærkn. Mere af denne evangeliske Forklaring, læses paa
Palme-Søndag.

Anden Søndag i Advent.

Epistel.

Romernes 15 Cap. fra 4 til 9 Vers.

Harde ikke dit Ord været min Trøst, da havde jeg omkommet i min Elendighed, Psalmen 119, 50 V. I, som ikke med den fattige og elendige David og alle hans Lige, har kjendt noget til Eders Trang; men ere frække og trøstefulde i Eders Syndelyster, I behøve ikke den Læge, som enten Plaster eller Urter kan hjælpe, men alene Guds Ord, Blidd. B. 16 Cap. 12 V. I agte vel ikke den nye Herrens Vin; thi gamle Syndelyster have I druffet, saa den Vin er Eder kjærest, Luc. 5 Cap. 39 V. som lever i syndlig Glæde, Belyst, Graadseri og Druffenskab, og spiser Eders Kjød, dermed. Den nye Vin og Aandens Glæde eller Himmelbrød, det smager vel ikke bedre for Eder, end velvant Mund det raadne Vand. Og I som er i legemlig Fattigdom, Sygdom og andre Trangster, ja i aandelig Nød og Angest, af urolig Aand, for Eders Synder, af Eder høres ofte disse Davids Ord: Herre! havde

ikke dit Ord været min Trøst, da havde jeg omkommet i min Glendighed; men I skulde prøve om I ere frelst derfra, se om I ikke ligger endnu i Synden; har Gud givet Eder Trøst, og lettet Eders Byrde, middel- og umiddelbar, hvorledes har I da slukket hans Tørst, som drak den bittere Galde, har I med ham lært Taalmodighed i det I led, Ebr. 12 Cap. 2 B. og blevet retfærdiggjorte; betænk vor Dags Epistel, at hvad som er skrevet skulde være os til Lærdom, paa det vi skulde have Haab, formedelst Taalmodighed og Skriftens Trøst; thi vi skal finde Oplysning, Kraft, Trøst og Lærdom i al vor Nød, hvortil vi er skyldig at hjælpe hverandre, som Paulus foran i vor Textes Capitel siger, at vi ere skyldige at bære de Asmægtiges Skøbeligheder, og ikke befalde os selv, men Næsten til Gode i Opbyggelse; thi ei Christus befaldt sig selv; men tog vor Forhaanelse paa sig, paa det vi skulde blive fri, og led taalmodig alle Ting for vor Frelse; saa maatte vi udbede af den Taalmodighedens og Trøstens Gud, at vi kunde have et Sind iblandt hverandre, efter Christum Jesum, da skulde der ikke blive saamange Meninger, Anstød, Forargelser og Domme, som Paulus i det 14 Capitel taler om; thi salig er den, som ikke dømmer sig selv i det som han prøver, 22 B. men ser om det kommer overens med Jesu Sind, Ord og Gjerninger; gjorde alle saa, da kunde alle endrægtelig, som med en Mund, prise Gud og vor Herres Jesu Christi Fader, og saaledes antage hverandre, ligesom Christus haver antaget os til Gud Faders Ære, han døde for vore Synder, og opstod til vor Retfærdighed, saa ere vi ei alene skyldige at afds fra Synden, men og opstaa til Retfærdighed, at tjene vore Medbrødre indtil vor yderste Livsaande, med al Formanings og Kjærligheds Dragelse, lære og ophjælpe dem for at saa dem vopreiste, og annamme dem, men ikke uden til Guds Ære; thi aldrig har Jesus antaget vor Glendighed, og gjort os til sine Medarvinger paa anden Maade, end at vi skal gøres duelig til de Helliges Arvedel, og ære Gud med vores Regemer og Aand, 1 Cor. 6 Cap. 20 B. og som Kristus blev Omstjærelsens Tjenere, for at stadfæste Guds Sandhed ved Forjættelsen til Fædrene. Han tog de gamle Guds-tjenester iagt, endstjønt de vare kun Forbilleder paa ham, men Gud havde lovet, at han skulde være Alting underdanig, og han opfyldte den Orden, der holdtes, indtil han fik dem over-

talet, til at tro det klarere, saa blev det første affkaffet; saa bør og vi fare varlig, og være Medtjenere i de vedholdende Meninger, som ikke aabenbare strider imod Guds Befaling; men har noget Sandheds Følger eller Syn af det Gode, dette faar vi fare sagte med, og ikke nedbryde det Svage, ja om de end ere Onde, kan de dog bringe Godt tilveie, i det Gud bøier dem til at gjøre Godt, og Herren maa bruge mange Redskaber, for at saa bygget og istandsat sin Kirke, eller forbedre os Menneſter, at saa os alle til et Sind i Christo, af hvad Religion vi end ere; for Hedningerne ſkal love Gud for Barmhertighed, ſiger Apoſtolen ſiſt i vor Text; thi de haver ingen Ting at stole paa eller at hange ved, hvorfor de ſkal love Herren, ſaa meget desmere for den ſtore Barmhertighed, at han kundgjør ſit Navn for dem om Frelſe fra dette Livs Elendighed, og vil føre dem til det evige Livs Glæde; burde det ikke opvække os, ſom ere af Hedningerne, dog vi synes vel at være bedre end Jøderne, ſom og de, nemlig Jøderne, mener og at være bedre end Hedningerne; ja vi ſkulde ogsaa være bedre end dem begge efter vort Chriſtne Navn. Men mange ere værre end Hedningerne i alle Slags Laſter, og Guds Ord og Navn agtes ikke, fordi det er blevet almindeligt, og ſaa godt Kjøb derpaa, at tale det med Mund, ſaa at J, der løber i Synden, træder det under Fødderne, ja det gjør J; thi hver Gang J nævner Jeſu Navn, Eder til Trøſt, ſkulde J aftræde fra al Uretſfærdighed; 2 Tim. 2 Cap. 19 B. men tvertimod bruger J det til Trøſt i Eders Uretſfærdighed, paakalder Gud om Trøſt i Eders Syndelyſt, og Trældomsfrøgt for Helvede. Derfor ſkal den Tid komme, at Lyſeſtagen ſkal flyttes fra Eder, da J ſelv have udſlukt Lyſet og ikke vilde det ſkulde brænde, men modſtode Aandens Paamindeſer; derfor vil Gud flytte Stagen herfra til Hedningerne igjen, ſom nu ere blevne ydmøgne, 3 Moſe B. 26 Cap. 41 B. og da vil de viſt mere love Herren for Barmhertighed. Betænt og omvend Eder, at J kunde undgaa Straffen, for Jeſu Chriſti Skyld. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 21 Capitel fra 25 til 36 Verſ.

Jeg vil give underlige Gjærninger, oven i Himmelen og Tegn

neden paa Jorden, Blod, Ild, Røg og Damp, Solen skal omvendes til Mørke, og Maanen til Blod, førend Herrens den store og forfærdelige Dag kommer. Disse Prophetens Ord, som Apostelen Peder igjentog og forkyndte for Folket: Apostelens Gjern. 2 Cap. Og det skal ske, at hver den som paaafalder Herrens Navn, skal undkomme; thi paa Zions Bjerg og i Jerusalem skal være Raad til at undkomme, Joel 3 Cap. Dette hele Capitel sigter til vor Dags Evangelie, med mange flere Steder, som ere for vidtløftige at opregne; bedende Eder alle, som vil undgaa den tilkommende Fare, som Kristus advarer os for, vil I da selv søge i Herrens Bog og læse, det skal ikke mangle paa et Stykke om Overbeviisning og Beileldelse, Ef. 16 Cap. 36 V. Det er høilig fornødent at betragte Guds Ord, prøve sig selv derefter, og give Agt paa Tiden, da vi ved den er uris, hvorlænge vi skal være i denne Verden, som foregaar, og vi mulig før kan stilles fra den; thi om det blev endnu en Tid forhalet, af Guds Langmodighed, som hier efter vor Omvendelse, 2 Petr. 3 Cap. 9 V. saa ved vi at den visse Død forestaar os. Vi læser før vor Begyndelses Ord, at Gud lover sig Aands Udgydelse over alt Kjød, at de skal prophete, og saa siger han disse Ord: Jeg vil give Tegn og underlige Gjerninger i Himmelen, det er: blandt det himmelske Borgerskab, som søler Guds store Magt, at naar disse aandelige Menneſter, ser Herrens store Gjerninger af det Verdens Lys Jesus Kristus, Joh. 8 Cap. 12 V. der er den Retfærdigheds Sol, Mall. 4 Cap. 2 V. ogsaa alle hans Sendebud, der har dette Lys eller Sol indtil i aandelig Klarhed, og udentil deres hellige Levnet, som Maanens Stin; dette kan de jordiske Menneſter ikke se, derfor bliver det for dem Blod, Ild, Røg og Damp; thi Johanneſ siger, at Røgen formørkede Solen, Ab. 9 Cap. 2 V. hvilket er Verdens syndige Lyster, og derved ere de blevene saa formørkede, som den Blinde, der ikke kan se om Solen stinner allerklarest; thi deres Dine ere tilstrøgne at de ikke kan se, og Hjerter forhærdet, Ef. 6 Cap. 10 V. hvorfra Ilden eller Brede kommer, saa de damper med Bespottelse og Forsølgelse over Guds Børn, derover bliver Solen til Mørke og Maanen til Blod, at de Helliges Exempel bliver dem saa forargeligt, saa de lurar efter den Retfærdige, da han gjør dem ingen Gavn, for han er tvertimod deres Beie, hans Levnet er

ikke som deres, og de sige: vi vil tage vare paa ham, om vi kan omkomme ham. Visd. B. 2 Cap. 15 B. Og i denne Forhærdelse bliver de med den onde Rains Slægt, at udøse den Retfærdiges Blod, da de hader ham for hans Gjerninger ere gode, og deres egne onde. 1 Joh. 3 Cap. 12 B.

Vor Herre Jesus vidner i vor Dages Evangelium om Tegn for Christi Domsdag, som skulde ske i Sol, Maane og Stjerner, hvilkte Tegn den klare Sol Jesus gjør ved de Troendes forstjellige Gjerninger, der er som Stjernerne i dens Klarhed, at den ene overgaa den anden, 1 Cor. 15 Cap. 41 B. Ligejaa Guds Folk med deres hellige Levnet og kraftige Ord, gjøre mange Tegn og mægtige Gjerninger, Marc. 16 Cap. 17 B. saa Folket der bor paa Jorden med sit Sind og haver der sit Liggendesæ, lever i de jordiste Lyster, de skal blive bange til Mistrosthed over deres Fornøielse, naar Havet og Vandbølgerne bruse; thi den som giver Agt paa Herrens Ord skal have Fred som Floden, for han haver drukket af den Fredskilde, der udvelder til et evigt Liv, Joh. 4 Cap. 14 B. og hans Retfærdighed skal være som Havets Bølger, Gj. 48 Cap. 18 B. der er opbruset af Guds Retfærdigheds Vind, og blæser ind paa de kjædelige Menneffers Hjerter, med grundige Overbevisninger om den Tings Forventelse, som skulde komme over Jorderige, at Gud vil dømme det med Retfærdighed, og da skal alle uretfærdige Menneffer forsmægte af Rædsel; thi Himmels Kræfter skal røre sig; da Gud siger: han vil i de sidste Dag ryste Himmelen, Jorden, Havet og det Tørre, og alle Hedningernes Længsel skal komme, Hagæi 2 Cap. 6 B. Thi i deres Bantundighed og Syndeangst skal de høre den Røst, om Jesu Evangelie Trøst, og dem som fatte alvorlig Lyst til at fornægte sig selv, og tage Christi Kors; der har Herren Magt, lyser med en Himmel=Pragt; de skal se Menneffens Søn komme i Skyerne med Kraft og megen Herlighed, saa de i deres Nød, kunde opløste deres Hoveder og se deres Forløsning stunder til, at de fries fra Morkhedens Magt; thi ligesom naar Figentræet udflyder sine Knoppe, saa er Sommeren nær, saa er og Guds Rige nær, naar denne hans Kjærlighed viser sig kraftig i de Troende, der modtager Christi Prædiken: Omvender Eder; thi Himmeriges Rige er nær; Marc. 1 Cap. 5 B. og dette kommer ikke, saa man kan føle og se derpaa, men Guds Rige er inden i Eder, Luc.

17 Cap. 21 B. Saaledes er det da aandelig at forstaa, om de Ting i Lyset af Jesu Kraft, og Forstrækkelse paa Jorden, eller i de jordiffindede Menneſter, hvilke de Troende give Agt paa, som er vaagen og venter ſin Herres Komme, Luc. 12 Cap. 36 B. der ved, at deres Dødsdag er Verdens Undergang for dem; thi ſaaledes ſom de dø, ſkal de og møde paa Dommens Dag at gjøre Regnſkab; hvilke de Bantro med mange ſkjelvelſer, for ſin døde Tro Skyld, i deres onde Gjerninger, vil forvende, undſkyld og forhindre med Falſkhed, men naar de ikke vil tro dette Uſynlige, ſaa ſkal de viſt tro den ſynlige Chriſti Komme, naar han paa den ſtore Domsdag ſkal komme med ſine Magtes Engle, og med Ildslue, at give Hævn over alle Bantroende, 2 Tim. 1 Cap. 8 B. Naar hvert Die ſkal ſe ham, og de ham igjennemſtunge Ab. 1 Cap. 7 B. med deres Ondſkabs Modſættelſe; thi den onde Slægt, ſkal ikke forgaa, førend det er ſteet altsammen, at Gud ſaar viſt ſin Frelſe mod de Bodfærdige, der vil modtage Raad for at blive frelſt fra den tilkommende Dom, og Guds Sendebud ſaar overbevift den Bantro Slægt, ſaa de ikke ſaar et Stin, at aarſage ſig med; men Jesu Ord og Sendebud ſkal domme dem paa den yderſte Dag, 1 Cor. 2 Cap. 6 B. da Himmel og Jord ſkal forgaa, men ikke Chriſti Ord; thi i de Troendes Hjerter, ſom de ere indſkrevet ved den Sandheds Aand og Trøſtermand, der ſkal blive hos dem evindeligen, Joh. 16 Cap. og hos dem er det en Livets Lugt, men hos de Forhærdede en Døds Lugt. Lad os da ikke bedrove Guds Aand, eller jage ham fra os, men betænte og erindre Jesu Formaning: Bogter Eder, at I ikke nogentid beſværes med Fraadſeri og Drukkenſkab, og med Sorg for dette Livs Næring; diſſe Laſter har nu taget ſaa megen Overhaand, at det lidet eller intet agtes for Synd af mange; thi Drukkenſkab agtes lidet, mindre Fraadſeri, og Omſorg for dette Livs Næring ſlet intet; men mere undſkyldes, og paaſtaaes af de jordiffe Menneſter, at den maa være, ſom dog beſvære deres Sjele; thi og diſſe Torne nedkvæle Guds Sæd, Math. 13 Cap. 7 B. og holder dem i Satans Rige at leve og regjere, hvorfor denne Dag ſkal komme, ſom en Snare over alle dem, der bo paa Jorden og føder ſin Sjel i ſaadan Svinemaſt, Luc. 15 Cap. 16 B. eller ſyndige Lyfter. Lad os derfor aldrig drikke os drukne af nogen Synd, men altid være vaagne; thi

det er os endelig fornødent, da vi gaar i Fare hvor vi gaar. Naar vi da ikke paa vor Troens Fæstning staar, saa kunde Fienderne snart indtage den og berøve vor Herligheds Rige, og som vi ingen Magt haver til at staa Fienden imod, saa skulde vi altid bede Gud om Kraft og Bessjærmelse, til at undsky det som ske skal; thi vi kan ikke indgaa til Livet, uden Fristelser, Strid og Trængsler. Derfor skulde vi væbne os til at gaa Fienden imod, sky og slye Synden, saa blev vi staaende for Menneffens Søn, at vi kunde indgaa og annamme med ham den evige Løn. Amen.

Bøn.

Du almechtige Gud og Fader, som viser dine Tegn iblandt dit Himmelfte Borgerstab, af dit guddommelige, kraftige Ord, og derved bevæger dem som bo paa Jorden, at de maa frygte for din Brede, og forsmægte naar du vil komme og hevne al Ulydighed. Vi bede dig, overbevis du os om hvad din hellige Villie er imod, oplys os, og lær os at kjende Fiendens Garn, som han vil fange os i, og giv os Kraft til at rive os fra ham, og stride saa vi kunde overvinde alle de Farer, som ske skal, at vi ikke skal møde dig, til Straf som vor Dommer, men som vor Gienløser og Befrier fra al Ulykke. Hjælp du os hertil, det bede vi dig, ved din elskelige Søn Jesum Christum. Amen.

Tredie Søndag i Advent.

Epistel.

1 Corinthher 4 Cap. fra 1 til 5 Vers.

Her formaner Apostelen os, hvorledes vi skulde være, at hvert Menneffe skulde agte os, som Christi Tjenere, og Husholdere over Guds hemmelige Ting, at vi da ikke skulde føre verdslig Magt, med stor Herlighed og Høihed i Verden, at søge vor egen Ære og Fornøielse; thi saadan var ikke vor Herre og Mester.

Naar vi skal være hans Tjenere, saa maa vi alene søge Guds Ære, og træde i hans Ydmygheds Exempel, at være

en sand Tjener over Herrens Guds, og ikke tillægge os nogen Del i Gudsset, men som Husholdere, og dem udkræves, at de maa være tro. Denne Trostab er saa meget misbrugt eller sveget; thi en Del er utro over de Bund Gud betror, gaar bort og graver dem ned i Jorden, af Frygt for sin Herres Strængighed, som høster der han ikke saaede, Math. 25 Cap. 24 B. eller af Lædighed gaar hen og gider ikke arbejde; andre ere slittige til at dyrke Bingaarden, dog ikke vil give Herren Frugter, men afflog Tjenerne som fordrede Frugter, ja tilsidst slog Sønnen ihjel, som Herren tænkte de skulde frygtet for, og saa vilde de vende Arven til sig. Math. 21 Cap. 38 B. Saaledes gaar det ofte, som vi nok ser, da Gud betroer os aandelige og timelige Gaver, saavelsom han har givet os Sjel og Legeme, men derhos en fri Villie, dog indskrevet sin Lov i vore Hjerter, og han kræver det ganske Menneſſe med Legem og Sjel, Sind, Begjerlighed og al Kraft, ja alt det de haver, hører ham til; hvis en nu tager noget deraf, eller tillægger sig som Eiendom, da vil han fratage dem sit Betroede, og straffe dem med Odelæggelse, og giver saa Bundet hen til den tro Tjener som aagrede slittig. Math. 24 C. 47 B. Saadan en tro Tjener var vist Paulus, dog maatte han af de Corinthier, som vare forførte af falske Aander, lide Foragtelse og Bagtaalelse, ja fordømmes for utro af disse Forsørere, hvilte han havde Aands Bidnesbyrd imod, at han ikke var falsk, eller utro og fordømt; thi hans Gjerninger og Ord vidnede imod, som han og beraabte sig paa, og derfor ikke agtede nogen menneſſelig Dom, som ikke følger Guds Ord, og dommer derefter; thi de menneſſelige Domme forgaa, om de her i Tiden fældes grusomme, som over vor Herre Christum, saa er dog denne Tids Pinagtighed, en saare ringe Ting og Lidelse, mod den evige Herlighed; ja jeg dommer mig da ikke selv til Livet, (er hans Mening) nemlig efter mit eget Bidnesbyrd; endstjønt jeg ved intet med mig selv, at jeg er skyldig i min fri Villie til nogen uretsfærdig Sag, siden Herren førte mig paa Retsfærdighedens Vej. Thi før, da han gif i Banvittighed, var en Christi Fiende og Forsølger, dog han var ustraffelig efter den Retsfærdighed i Loven. Men de Ting, som var en Bindning, agtede han at være Skade for Christi Skyld; Philip. 3 Cap. og var derfor ikke retsfærdiggjort. Saadant kunde indtrængt sig i ham igjen, naar han havde haaret sit eget Bid-

nesbyrd; thi han kjendte det bedrægelige Hjerte, og Fiendens Forsørelse af Satans listige Anslag; 2 Cor. 2 Cap. 11 B. for han siger: Herren er den som mig dommer, og den Dom Herren sælger bliver efter sit Ord; derefter vilde Paulus vandre og blive dømt, saa formaner han: dommer ikke nogen før Tiden, indtil Herren kommer, som skal føre til Lyset.

Her ved Verdens Menneſter med deres Herre Djævelen, at forvende dette Sprog med flere af Skriften, som er deres Arbejde, at naar de bliver advaret om deres ugudelige Gjerninger, deres aabenbare Synd, og gaar i Bantroen, at de ikke tror Guds Straffedomme, som er allerede affagt, at det Træ, som ikke bær god Frugt, skal afhugges og kastes i Ilden; saa raaber de Onde, at ikke en maa domme før Tiden, da dog Jesus siger, at den som ikke tror, er allerede dømt; Joh. 3 Cap. 18 B. thi hans Ord med: Mosen og Profeterne de skal anlage Eder, 5 Cap. 44 B. og dette, nemlig Ordet, vil Herren og hans Tjenere især holde for os hver Dag, paa det vi derefter skal vandre, og i Mangel deraf vide Dommen. Han vil da have Alting for Lyset, og vil ingen Ting skal stjules om Menneſtens Pligter, og sin Retfærdigheds Løn, baade til at straffe det Onde, og belønne det Gode. Dette vilde den gode Guds Tjener Paulus heller ikke ſkulde ſte, men forelægge med Straf og Belønning, ſom alle og enhver ſaaer efter ſine Gjerninger; bad ſin troe Medbroder Timotius i det 5 C. 20 B., at derſom nogen ſynder, den ſkulde han overbevise for alles Afſyn, ſaa de andre kunde og deraf tage ſig Frygt for at ſynde; og ſelv ſældte han Dom over alle de, der leve i aabenbare Kjødets Gjerninger, at de ſkulde ikke arve Guds Rige. Gall. 5 Cap. 21 B. Hvad han da her i dette Capitel ſiger vi ikke ſkal domme, er det ſom er ſkjult i Mørket, hvilket han ſiger, at nogle Synder er tilførn aabenbaret, ſaa en kan domme dem, og nogle følger efter, Tim. 5 C. 24 B. og da Gud ſkal føre til Lyset alt, ja aabenbare Hjerternes Raad, og da ſkal enhver vederfares Lov af Gud. Her i de ſidſte Ord ſer vi Apoſtelens Mening, hvem Dommen ſigter til: enhver ſkal vederfares Lov af Gud. De Ugudelige og Utro kan da ingen Lov af Herren ſaa, men det bliver alene de Tro. Deres oprigtige Hjertens Raad med Gud i Troſkab og Kjærlighed, vil de gjerne komme for Lyset med, og de ved da engang, om ikke før, ſaa dog paa hin Dag, ſkal det alt

aabenbares. Det er derfor ikke mere fornøden at faa dem for Lyset her i Tiden, end som at deres Gjæringer kan skinne for Menneffene, og det beraaber Paulus sig paa, endstjønt han derfor ikke vilde fordre nogen Løn, men saa det var hans Pligt. Det er da farligt at dømme en god Sag for ond, og en ond Sag for god; thi derover raaber Esaias Vee! 5 Cap. 20 V. Det er og skadeligere at skjule det Onde end det Gode; thi det Onde bliver paa hin Dag bestjemmet og straffet. Naar det derfor blev aabenbaret her, saa kunde der ste Omvendelse derfra, i det mindste saa kunde andre tage sig vare derfor; derimod det Gode, som vel her maa aabenbares, saa det kunde lyse for andre til et Exempel; men om det da ikke før bliver aabenbaret, saa kan det paa det sidste blive forklaret til Guds Ære og Lov. Lad os derfor handle som for Guds Afsyn, og være de rette tro Husholdere, saavel i det Nærværende som det Tilkommende; thi hvo som ikke vil være tro i det Uretfærdige, hvo vil betro ham det Sande? Luc. 16 Cap. 11 V. Ser I derfor vel fore, at I intet Guds, aandeligt eller timeligt, tillægger Ider som Eiendom, eller at I forlader Ider derpaa, men at I engang skal gjøre Regnskab, og forlade det alt, og ingen Ting kan skjules for den Alvidende. Trodser da ikke heller med Verdens Mennefter, at Gud kender deres Hjerter og det er fuldt af Ondskab, som Gud vil straffe dem, nemlig Verdens Mennefter, for de bære sit eget Bidnesbyrd. Tag I derfor Guds Ord til Bidnesbyrd, og lad det vidne med Iders Samvittighed, at I ere tro, saa skal Herren sige: Salig er den tro og suilde Tjener! Vel! du haver været tro over det Lidet, jeg vil sætte dig over Mere: Gaa ind til din Herres Glæde. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 11 Capitel fra 2 til 10 Vers.

Ligesom Solens Lys ikke kan skjules, men bryder igjennem det mindste Hul, og lyser ind i de mørke Fængsler, saa kunde Retfærdigheds Sol Jesus Christus med sine lysende Gjæringer ikke heller skjules, men de høstes i Johannes Fængsel; thi vor Evangelii melder: Da Johannes den Døbere hørte Jesu Gjæringer, saa sender han to af sine Disciple, og lod ham sige: Er du den som kommer, eller skal vi vente nogen anden?

Dette gjorde Johannes ikke for sin Skyld; thi han vidste det vel før, da han ved den Helligaands Opfyldelse af Visdom kjendte Jesu Christi Røst igjennem hans Moder, da han var i hendes Liv, sprang af Glæde for Maria Hilsen; Luc. 1 Cap. 44 B. thi han vidste hvad glædelig Budskab dermed fulgte, og dette glade Budskab, prædikede Johannes den Forløber, at Menneffene skulde omvende sig; thi Himmeriges Rige er nær; thi selv havde han ikke Himmerige, men den som skulde komme efter ham; saa var det hans Bestræbelse, at de ikke skulde antage ham for Messias.

Der nu Tiden var kommen, at Jesus begyndte sine herlige Forretninger, saa vilde Johannes have sine Disciple forsikrede om, at han, nemlig Jesus, var Messias, og derfor sendte dem til Jesus, for at saa hans egen Erklæring. Paa deres Spørgsmaal, svarede Jesus ikke ligesom Ja eller Nei, men siger: Gaar hen og forkynder Johannes det i høre og se; her have I Vidnesbyrd, jeg bærer det ikke i Munden med de falske Profheter, siger: Herre, Herre! og ikke gjør Faderens Villie, de som har bare Lyden, ja ikke den engang; men mine Gjerninger, saavelsom mægtige Ord, de viser at jeg er den sande Messias, og Verdens Frelser, som er lovet at komme og forbinde de Svage, læge de Syge, og udraabe for de Fangne Frihed, og at de Blinde skal saa deres Syn igjen. Luc. 4 Cap. 18 B. Dette har Profheterne jo før spaaet, og Johannes vidnet for Eder, hører nu og ser at Gjerningerne svare dertil, og tror saa, at det er mig; thi se! de Blinde faar deres Syn igjen, at de som af Adams Fald, er nedsjunkne i Mørket af den Verdens Gud, der har forblindet Eders første Forældre, der var vantro og frasaldt Guds Bud. Nu er jeg den Kvindens Sæd, der skal knuse Slangens Hoved; enhver som nu føler sin Blindhed og Elendighed, der vil komme til mig, han skal ingenlunde blive kastet henud; thi jeg er et Lys, som er kommen i Verden at gjøre de Blinde seende, Joh. 6 Cap. 3 B. og hver den, som følger mig, skal have det Lys, og de som ikke vandre derved skal vordre blinde og i Mørket evindeligt. De Halte gaa; thi jeg er den som bærer de Strøbelige; har de nu før været halte for de onde Lærere, har brækket Eders Ben, saa I ikke har kunnet vandre Livsens Wei, her skal de blive lægt af min guddommelige Kraft; thi jeg helbreder de Sønderbrudte, Es. 61 Cap. 1 B. og de Spedalske

renses, at alle de som af Synden er bleven spedalt, der ikke maa komme i Guds Menighed, dem renser jeg; 3 Mose B. 14 Cap. 8 B. og de som ikke før have hørt Herrens Røst, om Uret og Retsfærdighed, eller det Ondes og Godes Belønning, men gaar i sin Døvhed, de hører. De Døde, som have ligget i Dødtredelse og nedstøvet i aandelig Død, dem opreiser jeg, og opvækker; fordi de høre min Røst saa staa de op. Joh. 5 Cap. 25 B. Og Evangelium prædikes for de Fattige, at alle de, der ere fattige i Verden, som ingen Fornøielse haver eller ere opfyldte med nogen Ondskabs Rigdom, i Sorg og Kjærlighed, Knur, eller Glæder, om Verden gaar imod eller med, men ere fattige og har sin Hunger og Begjerlighed efter det himmelske Manna og Rigdom, dem prædiker jeg Evangelium for, om det Liggendesæe som er skjult i Mørket, og salig er den, som ikke forarges paa mig som er den Høiestes Søn, haver guddommelig Magt i Himmelen og paa Jorden, dog kommer jeg fattig og ringe, er den ringeste Tjener og villig til at hjælpe de Elendigste, hvortil og alle mine Eftersølgere maa sig berede. Salig er da den, som ikke forarges paa min Fattigdom i Verden, da jeg ikke har det jeg kan helde mit Hoved til, Math. 8 Cap. 20 B. og min Saatmodighed, Ydmyghed og Ringhed; thi det gjør de Verdens Høie, som Djævelen har forblindet, at de ikke enten høre med Ørene eller se med Øinene, saa de kjender deres Trang og søger mig, at jeg maa helbrede dem; Joh. 12 Cap. 40 B. thi de ere Rarste, kjender ikke sin Sygdom, og have ikke Lægedom behov. Luc. 35 Cap. 31 B.

Saaledes viste Jesus, Johannes Disciple til sine Gjeringer, og da de var gaaen bort med dette Svar, saa begyndte Jesus at tale til Folket om Johannes, og ligesom spørger dem: Hvad ere I udgangne i Ørken at se? vil I se et Rør, som røres hid og did af Beiret? Menne I at Johannes er saadant et Rør, der driver paa det Gode, og straffer de Dgleunger og Dienstkallers Ondskab, ogsaa skulde være bange for deres Straf, at han derfor henstøvede i Ørken? Nei, han frygter ikke for sin Del, og er ikke engang bange for sit Liv; men han skal i Ørken gjøre sin Herres Gjering, oprykke den øde Mark, og nedbryde Vingaarden, Es. 5 Cap. 2 B. plante og berede for Ordets Sæd, som nu kommer og saaes; han lader sig ikke drive af nogen Modgangs Vind, men gaar og staar sikkerlig

imod. Eller ere I udgangne at se et Menneſke, klædt i bløde Klæder? ſe! de der bærer bløde Klæder ere i Kongers Huſe. Vil de ſe Verdens Herlighed, alle glimrende Ting, Sølv og Guld, med Silke, Fløiel, fint Linned, Skarlagen med mere, ſaadanne bløde Klæder haver de, der ere i Kongers Huſe; ligesaa ere de ifklædte bløde Klæder eller deres Sind, det er blødt; thi de frygter for, at de ſkulde miſte noget af deres verdſlige Væ, om de ſkulde ſige Sandhed og ikke anſe Perſoner, eller at de ſkulde ſtraffes, hvorfor de heller hytler; ſaadanne er ikke Johannes og hans Lige lig; thi de holder ſig ikke i Kongers Huſe, men til de Fattige og Ringe; thi de tragte ingen verdſlig Høihed efter paa Jorden; kommer nogen af de Verdens Høie til dem, ſaa ſige de Sandhed. Eller hvad ere I udgangne at ſe? Vilde I ſe en Prophet? ja jeg ſiger Eder: mange Propheter vidnede Sandhed og taledes det ſom Herren ſagde dem, hvorover de bleve af Sandheds Fiender fængſlede og pinet, ligesom Johannes nu er kaſtet i Fængſel for han ſagde Herodes Sandhed. Men jeg ſiger Eder: at han, nemlig Johannes, er langt mere end en Prophet, for de vare født i Synd og ſiden ſalvet med den Helligaand til at prophetere, men denne var fyldt med den Helligaand af Moders Liv, og lydig til at udrette Herrens Gjerning ſom en Engel; thi denne er det ſom er ſkrevet om: Se! jeg ſender min Engel for dit Anſigt, ſom ſkal berede Wei for dig.

I næſte Vers efter vor Text, ſiger Jeſus, at ingen af dem, ſom er født af Kvinder, er ſtørre end Johannes; thi endſkjønt han er født af en Kvinde, ſaa' har han dog den Helligaands høie Gaver, ſom renſer og begaver ham, han gaar for mit Anſigt af mit Lys, og nu bereder han Wei, afrydder det Onde, raader Eder til Omvendelſe, og ophværler af mit Lys, at de ſom ſidde i Mørket kan nu ſe et ſtort Lys. Eſaias 9 Cap. 2 V. Vil de nu ved hans Aand lade rydde Wei, ſaa vil jeg indkomme med min Herlighed, vandre i Eder, og fylde Eder med Naade, Viſdom og Kraft.

Men den ſom er mindre i Himmeriges Rige er ſtørre end han; thi Johannes, ſom var en Preſte-Søn, og var agtet ſtørre i dette Himmerige eller den himmeſke Samfund, der var paa Jorden, her agtes han mere end Jeſus; thi Chriſtus var ikke aabenbaret endda med ſine mægtige Gjerninger. Dog vil Jeſus ikke nægte ſin guddommelige Magt, der var over alle, ſaa

og større end Johannes. Lad os derfor af Johannes Røst, der udkommer af den Helligaand, lære at kjende vor Blindhed, Fattigdom og Elendighed, og saa søge den Verdens Frelser, som er rig paa Barmhertighed, til hver som vil lade sig frelse, affige Verdens Sorg og Rigdom, og fatte Sind til Himmelen med Sorg for vor Salighed, og Billie til at søge den himmelfste Rigdom. Amen.

Bøn.

Almægtige og kjærligste Jesu, du som ved din Almagt gif omkring og gjorde vel, bevidste af dine Ord og Gjerninger, at du var den Høiestes Søn, oplad du vore Dine og Øren, at give Agt paa dit Exempel, saa vi deraf maatte faa den sande Tro, med villigt Forsæt til at følge dig; du ser, vi ere hertil strøbelige, syge og fattige paa Magt; læg du os derfor, saa bliver vi lægte; giv os Magt af dig, saa vi kunde blive bestyrkede til at gjøre din Gjerning i Livet, som du talder os til; overbevis os alle med din Aand, at hvad vi har, det er af dig betroet, saa vi ikke skulde tillægge os noget som vor Eiendom, stole derpaa eller stjele fra dig, og være utro i nogen Maade; men lær du os, hvorledes vi bør og maa være troe Husholdere over dine Gaver, efterdi det er en Maade du betroer os dem, og vil derfor belønne os i Evighed med din Retfærdigheds Løn, at hver den, som haver været tro i det Lidet, vil du sætte over Mere, og saa skal han indgaa i din Glæde, med dig og Faderen fryde sig i al Evighed. Dette skænke du os Treenige Gud, Fader, Søn og den Helligaand. Amen.

Fjerde Søndag i Advent.

Epistel:

Philippenser 4 Kapitel fra 4 til 7 Vers.

Glæder Eder! Disse vor Textes Ord ere liflige. Dem behager alle, det tvivles ikke om; thi enhver vilde gjerne være glade; men Propheten siger: De glæder sig ved ingen Ting, Amos 6 Cap. 13 V. fra gjøre de daarlige Verdens Menne-

fler, som af Djebelen er forblindet, og af deres Diens=Lyster, Kjeds=Lyster og Livets Overdaadighed, de glæder sig i deres Synd, og denne urene Verdens Lyster, som foregaar. Derfor maa vi sige med Salomon: Til Batter du er gal, og Glæden, hvi gjorde du det, Prædiktørn. 2 Cap. 2 V. og Christus raaber: Ve! over dem som nu le; for de skal hisset græde; Luc. 6 Cap. 25 V. thi Eders Glæde omvendes til Graad, fordi I glæder Eder i Verden, og den forgaar med Ild, saa forgaar og Eders Glæde med evig Sammers Ild. Salige ere derimod I, som sørger, I skal husvales, Eders Graad skal omvendes til Glæde, 16 Cap. Hvorfor Apostelen i vor Text lærer os, at vor Glæde skal være i Herren, og det altid, at der aldrig maa have nogen Glæde i Verden; men om vi i Verden lider Sorg og Trængsel, da skal vi betænke, at vor Trængsel er staffet og let; den gjør os en overmaade vigtig Herlighed, og glæder os i det vi ikke agte det Synlige, 1 Cor. 4 Cap. som foregaar, og denne Tids Lidelser mod den Herlighed, som i Evighed bestaar. Dette tager Paulus igjen: Glæder Eder! for derved saameget desmere at opmuntre sine Troende, ogsaa formaner dem til, at de skulde lade denne deres Villighed, som de har at glæde sig i, være bitterlig for alle Mennesker til Trøst og Løftelse for de, som vilde lade sig bøie, og komme at blive delagtige i deres forventende Gode, at Herren er nær, som er deres Befriere og Befræmmere fra al deres Nød og Fare, hvilke skulde være de Onde og Forhærdede til Skræk, at Guds Magt vilde komme og betale dem med Trøst som lide en liden Tid, og dem Trængsel og Sorg, som lever i sin Belyst efter Kjødet, bespotter og trænger os med sine onde Ord og Gjerninger. Betyrmer Eder derfor intet, eller frygter for dem, som kan skade Eders Legem og Guds, pine og bedrøve Eder; thi det er endnu et lidet, hvormeget det end kan være; kast derfor ikke bort Eders Frimodighed, hvilken haver en stor Belønning; thi den Retfærdige lever af sin Tro, Ebr. 10 Cap. om det Usynlige, og har synlig Tillid til sin himmelske Fader, hvilken han elsker og holder hans Befalinger, er ham lydig, og ved deraf, at Faderen elsker ham igjen. Derfor lader Eders Begjæring fungjeres for Gud, med Bøn og ydmyge Takfigelser, ei alene for det nærværende Gode, men og for det Onde, der revser os til Ydmyghed; thi det gaar os ofte som David siger:

Før jeg blev ydmyget før jeg vild, men nu holder jeg dit Ord, Psal. 119 og derfor ikke agte Herrens Røvselse ringe, eller være utaalmodig under hans Straf; thi salig er den som lider Fristelser, for naar han er prøvet, skal han arve Livsens Krone, Jacobi 1 Cap. 12 V. og den Guds Fred, som Jesus siger: Jeg giver Eder ikke lige med Verden i dens Synde Daad; thi jeg haver talt dette til Eder, at I skal have Fred i mig; i Verden skal I have Trængsel. Frygt derfor Intet, jeg haver overvundet Verden. Joh. 16 Cap. 33 V. Denne Fred, som jeg giver, gaar over al Fornuft og Forstand og menneftelig Begreb; thi naar der ikke andet end Strid og Uro høres og sees, saa kan han give Fred, og derfor beder Jesus os, at naar vi hører saadanne Rygter, da skulde vi derved ikke forstrækkes, men beholde vore Sjæle i Taalmodighed, Luc. 21 Cap. 19 V. thi Djævelen han indstyder da mange Forstrækkelser i Hjertet, hvilke af Kjødets Støbelighed snart er bange; hvorfor vi skulde i Haabet om Overvindelse overlade os i Guds Haand, og da skulde Guds Fred forvare vore Hjerters Tanker, i Christo Jesu vor Herre. Amen.

Evangelium.

Johannes 1 Cap. fra 19 til 28 Vers.

Værer rede til at gjøre Regnskab om det Haab som er i Eder, for enhver som begjærer det, med Sagtmodighed og Frygt, 1 Petr. 3 Cap. 15 V. Denne Peders Formaning er at tage iagt, saa vi ikke af Stoltthed og Falskhed nægter for Gud og hans Sendebud med Cain, der vilde fragaa sit Manddrab, men det gik ikke an for den alvidende Gud, 1 Mose B. 4 Cap. 19 V., heller ikke maa vi nægte og være uberedte af kjødelig Frygt og Forstrækkelse for Straf eller Undseelse at gjøre Guds Gjerninger til Intet, nægte det han har betroet os; thi som vi paa den ene Side ikke maa sige mere, end det Gud virkelig har virket, saa maa vi paa den anden Side ikke nægte det han har udrettet ved os, men være færdige til at aflægge Vidnesbyrd med Johannes, som vi læser i vor Text, at naar Præster og Levitter vare sendte fra Phariseerne, at omendstjændt de vare falske, saa nægtede Johannes alligevel

ikke sit Vidnesbyrd, men bekjendte det, at naar de Udsendte spurgte ham, om han var Kristus, da svarede han: Jeg er ikke; han vilde ikke indgaa i sin Herres Sted og sige det han ikke var, som de Falske vil gjøre. Da de spurgte ham, om han var Elias, sagde han ligesaa, og om han var den Prophet, da svarede han: Nei; thi han skulde vel gaa frem i Elias Aand; Lucas 1 Cap. 17 V. men var dog høiere end nogen Prophet; thi de spaaede om Christi Komme; men Johannes kunde vise dem Guds Lam, som bær al Verdens Synder; ja Jesus vidner om ham, at iblandt de som er fødte af Kvinder, er ingen større end Johannes, for han er den, som Striften vidner om: Se! jeg sender min Engel for dit Ansigt, som skal berede Veie for dig; thi alle Propheterne vare fødte i Synd, og mange feilede, men Johannes var fyldt med den Helligaand, vandrede i Hellighed som en Engel, der havde saadan Klarheds Lys af Jesu den Kjærligheds Sol, at han git for hans Ansigt, beredte Veie for ham, kundgjorde Menneffene deres Frelsere eller Dommere, den Kjærligheds Herre og Almægtige, der er kommen og skal have Rastefodlen i sin Haand, vil stille Hveden fra Avnerne. Matth. 3 Cap. 12 V. Det er hans Ord, at forløse sit Folk, hvilke ere alle de, som anammer ham, som en Frelser, fra deres Synder, og vil lade denne mægtige Herre herstke over sig, de andre det ikke vil, skal han bortblæse med sin Mundsveir til deres Fordærvelses Sted, som de selv have paadraget sig dobbelt, da de for det ene er falden og for det andet ikke søger sin Dpreisning. Dette var Johannes Svar, da de Udsendte opfordrede ham, og siger videre: Jeg er hans Røst, som raaber i Ørten, bereder Herrens Veie, som den Prophet Esaus haver sagt. Her bekjender Johannes hvad han er, en Røst der kan høres vidt og give stor Opmærksomhed og Befaling, saalænge den klinger, men snart igjen forsvinder; saadant er et Mennefte; det kan bruse, være stort og prægtig, men naar Herrens Aand rører ved det, saa er det intet mere end et Blomster, der snart visner og falder af, Es. 49 Cap. 4 V. og en Lyd der hastelig høres og gaar bort; dog kan der ved en Befaling, som den udgiver, udrettes store Ting, naar den adlydes og troes; især naar den er Barsel for tilkommende Straffe, eller overfaldende Ulykker, som forestaar; saa hændte det ved Johannes Røst, at mange undskydede for den tilkommende Dom, i det de

berede deres Hjerte og afslagde det Onde, saa der ved Wrens Konge kunde komme frem. Dette havde Esaias sagt før, at det saaledes skulde ske, og det sagde Johannes for at overbevise Phariseerne; thi han vidste de havde Skrifterne, og vilde de skulde rette sig derefter, som alle Guds Bidner gjør, og da de Udsendte endda vilde ikke lade sig nøie, men vide hvis Magt, han havde til at døbe, naar han ikke var Christus, Elias og ei en Prophet; saa svarer Johannes: Jeg døber med Vand, men han staar midt iblandt Eder, den I ikke kjender; ligesom jeg vidner, at jeg er en Røst som raaber: Rydder Herrens Wei, saa viser jeg det og nu i Gjerningen; alle dem som nu vil komme, døber jeg med Vand, hvilket ikke betyder Urenligheds Afslæggelse paa Kjødets, men en god Samvittigheds Pagt med Gud. 1 Petr. 3 Cap. 21 V. Jeg prædiker nu ikke som Moses og Propheterne, om Lovens Trængsel, Straf og Dommen, som skal komme dersom I gjør det Onde, og ei omstjærer Eder; men jeg vidner, at Dommen er allerede steet, de som ikke tror er dømt. Og at Øgen ligger allerede ved Roden paa Træet, og det raadne Træ, som ikke bær god Frugt, skal afhugges og kastes i Ilden. Al Eders Trældoms Tvang og al egen Retfærdigheds-Skin duer infet, men er som et besmittet Klæde, Es. 64 Cap. 5 V. Prædiker derfor Evangelium om Guds Naade og Kjærlighed, til de Fortabte, det glædelige Budskab til de Bedrøvede, og rensar nu Eders Hjerter, saa de kan saa Kjærlighed til Gud; thi han, nemlig Jesus, staar midt iblandt Eder, han er vor Frelser, vil I modtage hans Mægling, saa bliver I forligte med Gud; men I kjender ham ikke, uden I giver Agt paa den Helligaands Røst, som taler igjennem sine Budskabe, der forklare Messias herlige Komme, og mægtige Arm til at frelse; enhver som dette vil tro, han skal bryde sønder Satans Jern-døre, og tage Sværdet fra den Verdens Gud og Konges Magt Djævelen, saa han ikke formaar noget, og saa vil denne Wrens Konge give det Liggendesæ, som ligger i Mørket, og det skjulte Akenodie, paa det de skal fornemme, at jeg er Herren som kaldte dig ved Navn, endstjønt du kjendte mig ikke, - Es. 45 Cap. eller min Naade og mægtige Hjælp; denne som dette lover, han er mere end Røsten; thi han har Almagt i Him-melen og paa Jorden, han giver Ordet Liv, og Røsten Kraft, saa den skal blive evindeligt; han skal komme efter mig og

stadsfæste Sandheden, med større Tegn og kraftigere Gjerninger end jeg; thi han haver været for mig og jeg haver faaet det af ham; han er min Brudgom og Herre, jeg er hans Brud, Joh. 3 Cap. 29 B. og ringe Tjener, hvilket jeg af mig selv ikke er værdig at opløse hans Stotvinge.

Denne Johannes Erkjendelse af sin store Uværdighed, er meget. Naar vi kunde med ham erkjende det samme, saa var det meget, hvilket vi maa lægge Bind paa; thi dette Sandhedsvidne bekjendte ikke mere med Munden, end han følte i Hjertet; men nu bekjendes nok om Uværdighed af endel, men Hjertet er langt deraf og fuldt af Stolthed og Egentjærlighed, hvilket kan kjendes derpaa, at det mangler den guddommelige Magt, og Jesu ydmyge og ringe, tjenstvillige Sind, i Bæsen, Ord og Gjerninger, for dette Sind er at finde hos saa, og de der haver det, maa varsom passe derpaa; thi Fienden vil ofte forføre os. Amen.

B ø n .

Sandrue Gud! som vil at vi, dine Betjendere, skal føre din Sandhed til Lyset, giv os da en salig Fryd og en frivillig Aand til at lære Overtrædere dine Veie, saa Synderen kunde omvende sig. Lad os ikke med Frygt og Forstrækkelse betages, for at bekjende hvad du er og haver gjort, eller givet os Magt til at gjøre; heller ikke, at vi skulde indrages af Hovmodighed og synes at vi ere noget af os selv. Nei, bøn du os til en retsskaffen dyb Hjertens Ydmyghed; overbeviis og lær os at kjende, hvor uværdige vi ere til al din Naade, ja til at tjene dig, saa vi derfor kunde agte din Naade stor, glæde os i dig evindeligt, at du maatte regjere over vore Hjarter til din Ære og vor Salighed. Amen.

Christi Fødsels Dag.

Epistel.

Hebræer 1 Cap. fra 1 til 5 Vers.

Dette skal skrives for den Slægt som efterkommer, at det

Folk, som skal skabes, skal frygte Herren, Psal. 102, 9 B. Disse Davids Ord ere at betænke, hvorfor Herren har ladet sine Tjenere skrevet sit Ord; thi det er skeet og skeer for at skabe eller igjensøde Menneskene til at frygte og elske Gud, som vi lærer i hvert Bud, og det siger Paulus i Ebr. 2 Cap., at det bør os desmere, at tage vare paa de Ting vi have hørt, at vi ikke skal forgaa; thi er det Ord bleven fast som er talt formedelst Englene, og hver Overtræder og Ulydig sit sin rette Løn, hvorledes skulde vi da undfly, dersom vi ikke agte saa stor en Saliggjørelse, hvilken, efter han tog sin Begyndelse at tale ved Herren, er bleven stadfæstet for os, formedelst de som have hørt ham, i det Gud vidnede med baade Tegn og underlige Gjerninger, efter den Helligaands Uddelelse efter hans egen Villie. Og i vor Textes Ord, siger Apostelen: at Gud i fordum Tid haver talet mange Gange og i mange Maader til Fædrene ved Propheterne; thi Gud truede vore første Forældre med Dødens Straf, dersom de overtraadte Budet; og da det skede, saa kom Faldet, hvorfra han lovede dem, Forløsning i Kvindens Sæd, 1 Mose B. 3 Cap. 15 B. og forelagde dem de Trængsler, de skulde lide, og hvorledes de skulde stride mod Synden, der havde attraa til dem; men de skulde herse over den. 4 Cap. 7 B. Dette trættede hans Aand med dem, ved alle sine Profheter, med mange Straffe og store Gjerninger, baade om Befrielse og Odelæggelse, at frelse og føre til Herlighed de som vilde lyde, og udslette af Jorden de Gjenstridige. Da han nu til sin Ære ved sin Aand og Tjenere havde overbevist baade om Straf og Frelse ved sit guddommelige Ord, saa taler han i de sidste Dage væsentlig ved Sønnen, hvilken han har sendt at fræve Frugten af sin Vingård, at vi skulde give ham Ære og tjene ham alene; thi han er Arvingen, Math. 21 Cap. 37, 38 B. og ved ham, ere alle Ting gjorte; thi det er det Ord, som Johannes siger: Der er ikke et Stykke gjort, af alt det som gjort er, uden ved ham, Joh. 1 G. han, nemlig Jesus, Guds Søn, han er Herlighedens klare Skin, i sin fuldkomne Hellighed, som ingen kunde overbevise om nogen Synd, Joh. 8 Cap. 46 B. og Guds Bærelses rette Billede; thi hvo der saa ham, han har og seet Faderen, 14 Cap. 9 B. og han kjendte hans Hjertelag og Bærelse, som er Kjærlighed; thi han er Kjærligheden selv, dens Bei, Maal og Fylde, som be-

viste sig i en sagtmodig Bødhed og tjenstvillig Stikkelse, at gøre vel imod alle, og bære alle Ting ved sit Kræftes Ord, dette er: Liv og Aand, til at oplyse de Formørkede, og op-
live de Døde; som han viste og beviser i alle sine Ord og Gjerninger, da han var synlig og nu er skjult i de Troendes Hjerter, men dog bor der, med sin guddommelige Kraft og Kjærlighed. Denne Naade burde billigen bevæge al Verden, til at lede og søge Frelse, blive ligesindet med Christo og de Christne; thi efter han har forrettet vore Synders Renselse formedelst sig selv, og forhvervet sig en Menighed ved sit eget Blod, saa skulde vi ikke længer leve i Synden, men toe os rene fra al Urenlighed og Verdens Kjærlighed, fra alle syndige Lyster. Men jo større hans Naade er, jo mere bliver den foragtet, at Mennesket lever i Sikkerhed og Forhærdelse, saa de enten ikke agter saa stor en Salighed, eller vil have den i sin Syndestand. Dog, dette at blive salig uden Omvendelse, er en umulig Ting, og da de ikke undskydede i de gamle Testamentes Tider, som bedrev det Onde, men Gud han straffede med Dødelæggelse, baade timelig og evig, og som han den Tid straffede strax, hvilket han endnu gør, undertiden eller ved dem der vil bøje sig, som er en stor Belgjer-
ning af Gud, 2 Macab. 6 Cap. 13 V. for derved kan Synden blive afstaaet; men at han længe forhaler med Straffen, er et Tegn til stor Ulykke og Unaade af Gud; da han længe venter med sin Barmhertighed og Langmodighed, hvilke de ikke agter, og naar de da haver opnaaet deres Syndemaal, 14 V. saa kommer Straffen. Og dette sker mest nu i det nye Testamentes Tider, som vi kan see i Jøderne, og derfor maa ingen tænke han kan undgaa; thi undskydede de ikke i de forrige Tider, saa sker det mindre nu; da hans Naade er større, saa bliver og Straffen over Naadens Foragtere eller Misbrugere større; for om de gaar vel ud af Tiden, paa den døde Tro, med et forhærdet Hjerter, saa vaagner de vist hidsæt i Evigheden, og der bliver Guds retfærdige Brede aldrig op-
hørt; thi har nu den som har faaet al Magt i Himmelen og paa Jorden, formedelst Lydighed, Tjenstvillighed, sat sig hos Magtens høire Haand, og haver faaet et Navn over alle Navne, saa skal og hver Tunge bekjende, at han er en Herre til Gud Faders Ære; saavel de Forstuede i evig Pine, saar prise hans Retfærdighed, som de Udvalgte i evig Herlighed;

da er han bleven saa meget høiere end nogen Engel, som han haver arvet et ypperligere Navn for dennem; thi til hvilken Engel haver han sagt: Du er min Søn, i Dag fødte jeg dig.

Gud som da har født sin Søn af Evighed, og nu ved sin Aand undfanget og født ham i Dag, til Manddoms Annammelse, for at opreise os Faldne, lad os da alle træde til ham i Troens rette Natur, at ydmyge os under ham, kjende vor Fordærvelse eller Uhellighed og satte fuldkommen Sind, og Villie til hans Frelse, saa vi kunde blive delagtige i hans guddommelige Hellighed, paa det vi med ham maatte arve den evige Herlighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 2 Capitel fra 1 til 14 Vers.

Som Paulus siger: At det er en stor Gudsfrygtigheds Hemmelighed, som enhver maa betjende, at Gud er aabenbaret i Kjød, er retfærdiggjort i Aand, seet af Engle, prædiktet iblandt Hedningerne, troet i Verden, og optaget i Herlighed, 1 Tim. 3 Cap. 16 V. saaledes er det, og fordi at dette ikke kan begribes af Fornuften, eller den største Verdens Visdom og Naturgave; thi det naturlige Menneske kan ikke fatte de Ting, som høre Guds Aand til, for det er dem en Daarlighed, 1 Cor. 2 Cap. 14 V. ligesom det var for Nicodemus, at han maatte fødes paa ny, førend han kunde se Guds Rige; Joh. 3 Cap. 3 V. thi Kjødet gavner intet, det er Aanden som levendegjør; de Ord som jeg taler er Liv og Aand, siger Jesus, 6 Cap. 63 V. han da som er Ordet, hvorved alle Ting ere gjorte, og i dette er Lys og Liv, det nemlig: Ordet blev da Kjød og boede iblandt os. 1 Cap. 34 V.

Herved vil vi betragte vor Evangelium, som melder, at Gud sendte sin Søn, født af en Kvinde. Hvad den udvortes Fødsel er angaaende, som Evangelisten melder om dens Fattigdom, Ringhed og Trængsel for Rum, at Livsens Fyrste, som var Gud og Mand, eiede Himmel og Jord, maatte tage Herberge i en Stald. Han som havde sendt sin Forbereder, at rydde Vej, kunde jo have ladet berede Herberg i Herlighed. Nei, Johannes førte sig ringe, gik i Orken blandt de Fattiges Tal, og som han var saa meget ringere i Aanden, at han ikke var værdig at opløse Jesu Stotvinge; saa forrin-

gebe Christus sig saa meget mere, at enhver skulde tage Exempel, at forringe sig og foragte Verdens Herlighed; ikke tragte efter det Høie, men holde sig til det Ringes; hvorefter kunde være meget at tale; men enhver som vil, kan fatte dette at betænke og betragte vor Evangelium paa denne Maade; er eller bliver overbevist af det Anførte; og da det ikke vilde hjælpe, om vi forringe os aldrig saa meget udbortes; som mange har faldet paa saadan en Glendighed, og stølet paa den udbortes Ringhed, assondret sig fra Menneffene, eller ført et Skin af udbortes Foragt paa Verden, og derved være aandelige Hovmodige; haver syntes de da skulde være store Guds Børn, dog har gjort det af et Skin at vise for Verden, har taget iagt den udbortes Renselse paa Legemet, og forglemt det indvortes, hvilket skulde dog først foregaa, Luc. 11 Cap. 39 B. saa fulgte det andet siden. Vi vil derfor betragte den indvortes Renselse, ny Fødsel, i Aand og Sandhed, at saa renses baade det Indvortes og Udbortes, at blive vor Frelser lig, saa han kunde ligge i vor Krybbe eller Hjerte, og der saa herberge; at alle vore Synds Lyster, som før haver været til Hvile, for de urene Aander og herberget dem, maatte nu blive stiftet til at herbergere Guds Sønns Moder, at Jesus med sin guddommelige Kraft kunde uddrive Fienden, dæmpe det Straa eller Rødets Lyster hvor Satan har havt sin Føde i; da vi kunde ved den Helligaands Undfangelse blive Jesu hellige Moder, saa han med Faderen i vore Sjæle, kunde for medelst Troen paa Ordet bo i os, at vi holdte hans Ord og blev i hans Kærlighed; Joh. 14 Cap. 23 B. at han som havde den guddommelige Herlighed, vilde saaledes forringe sig selv, for at herliggjøre os. Dette Store besluttede Guds Raad, som Herren han havde af Evighed besluttet, for Verdens Grundvold blev lagt; Eph. 1 Cap. 14 B., thi da han skabte vore første Forældre i sit Billede af Jord, og gav dem en Sjæl; denne første Adam var da af Jorden jordisk, 1 Cor. 15 Cap. 44 B. at endssjønt Gud skabte dem i sit Billede med fri Villie til at gjøre hvad han vilde, og gav ham Magt over alle skabte Ting, med Forstand til at regjere det der var paa Jorden; saa var det dog ingen guddommelig Natur, forenet med guddommelig Egenstaber af guddommelig, himmelsk Kærlighed, at Gud elskede dem som sine Børn, og de ham som sin Fader; thi de vare ikke af guddommelig Art, men men-

nesselige, for de vare skabte af Gud, men ikke fødte af ham, vidste ikke hvad Ondt var, og kjendte derfor ikke det Gode de havde i Verden, mindre den Herlighed i Himmelen; thi Gud kjendte de ikke eller elskede som deres Fader, men tjente ham som deres Herre; og elskede ham, fordi de sit deres Ophold af ham, eller tjente ham som Tjenere for Løn, uden at have nogen Del i Godset. Nu havde Gud udvalgt, disse af Stabningerne, forhen at berede dem til noget høiere og herligere, som Jesus bad sin Fader om, at dem som han havde givet ham, skulde blive hos ham og se den Herlighed, som var bered dem, før Verdens Grundvold blev lagt; Joh. 17 Cap. 24 V. men før de skulde komme dertil, skulde de staa Prøve paa sin fri Villie om Budet, at ikke tage af Kundskabens Træ paa Godt og Ondt, og da han vel saa deres Fald forud, saa tillod han det dog, uden Behag deri; thi deres Villie var fri, og han vilde prøve deres Lydighed, samt at de skulde lære den onde Straf, som de paadrog sig og havde fortjent af deres Herre, dersom de overtraadte. Nu vilde han derved bevise sit dobbelte Gode; som nu Faldet var stort ved Adam, saa er og Dypreisningen større og meget mere ved Jesum Christum; Rom. 5 Cap. 5 V. thi de faldt ifkun fra den jordiske Herlighed, hvilke de og ikke vare Giere af, men ifkun Husholdere; og nu skulde de, som annammede ham, saa alle Ting, være hans Arvinger til det evige Liv, han lod sig undsfanges af den Helligaand i et Menneffe og fødes af Kjød, saa Gud er bleven Mand, og haver paataget sig vort Kjød og Blod, dog uden Synd; thi han er retfærdiggjort i Aand, og saaledes prædiktet i Verden; hvorfor at denne Troes Prædiken hvilken Fornuften ikke kan begribe, bliver mest foragtet og er forargeligst af Verdens Fornuftige eller krænket af dem, da de vil frem med deres egen Visdoms Stolthed, og begribe det, hvorover de bliver aandelig blinde. Dette troes af Hedningerne, eller de som føler sin Blindhed, kjender sig udhygtig selv, til saa høi en Gjerning, falder ned og beder Gud ydmyge sig, tror ham og hans Naades Ord. Den Blinde gjør da den Herre Jesu seende, Joh. 9 Cap. 39 V. og dertil levende, at saa Magt til at vorde hans Børn og blive fødte af ham; 1 Cap. 12 V. thi eftersom han har nu paataget sig vort Kjød og Blod, er bleven os lig og fundet i Skikkelse som et Menneffe, og dog var i sin hellige guddommelige Na-

tur; saa skulde vi nu lægge os Vind efter at blive ham lig, saasom hans guddommelige Kraft, der hører til Livet, og Gudsfrygtighed, er os skjænket, formedelsk hans Kundskab som os kaldte til Hellighed og Dyd, ved hvilket de største og dyrebareste Forjættelser ere os skjænkede, at vi ved dem blive isorte den guddommelige Natur, naar vi fly den Fortræffelighed, som er i Verden, Begjærlighed. 2 Petr. 1 Cap. 3 og 4 V. Disse Peders Ord, saavelsom de efterfølgende Vers er at lægge paa Hjerte, for at stadfæste vort Kald, og Udvælgelse til Guds Børns herlige Frihed, at vi nu kunde blive isorte den guddommelige Natur, smage Guds Kjærlighed, og blive hans lydlige Børn, som elsker Herren oprigtig og i Sandhed, saa elsker han os igjen, at naar han haver givet os Sønnen, saa haver vi alle Ting med ham, naar vi ere igjensødte og avlet af hans Ord, som lever og bliver evindeligt; det er da i vor Magt, om vi vil lade vor Villie, Sind og Begjærlighed, Lyst og Kjærlighed, drages fra Verden og fly dens fortræffelige Lyster. O! se dog paa dem og tænk de forgaa, og dens Herlighed er intet mod det Evige som bestaar; skulde vi da ikke forlade den mennefelige og timelige Herlighed, naar vi kunde saa det Guddommelige og Evige igjen? O! lader os holde Vagt over vort jordiske Sind, Lyst og Begjærlighed, som troe Hyrder, endog i Nattens Mørke, at ikke Fienden skulde saa loffet eller stjele fra os det Himmelske; thi dersom vi giver vel Agt paa Guds Ord og bøier os med ydmyge Bønner til Gud, da skulde vi og føle Herrens Klarhed skinne om os; men da frygter vi vist, som Hyrderne gjorde, saalænge vi har urene Hjerter, og vi ser den store Herlighed, Guds Renhed og Hellighed, hvilken vi ikke kan komme til, uden vi bliver helliggjorte; og da vil Guds Sendebud eller Engle troste og forkynde, at os er en Frelser fød, som skal løse os fra al Uretfærdighed. Vil vi nu tro ham og forlade denne Verdens Ære, og ingen Glæde eller Fred have i nogen syndig Lyst, saa skal vi blive iblandt de store Hærskarers Mangfoldighed, og sige: Ære være Gud i det Høie, Fred paa Jorden og i Menneffene en Velbehagelighed! Da skulde Guds Kjærlighed prises af os i evig, aandelig Glæde her og hidsset. Amen.

B o n.

Ulvise Gud! du som af dit beslattede Raad haver tænkt paa Missundhed, at bevise din Kjærlighed mod det menneffelige Kjon, denne din store Hemmelighed aabenbarer du ved din Aand, Ord og Tjenere, for alle de Enfoldige og Umyndige, dem giver du Visdom og Kraft, opløser de Blinde som søger dig. Al! drag du vore Hjerter, saa vi kunde føle vor Blindhed og søge dig, du Lysenes Fader, lære at kjende dig og din udsendte Søn, Jesum Christum. Lad din Aand forklare os dine dyrebare Sandheder, kalde os til Hellighed og Dyd, at vi maatte fly Verdens Forfrænkelse, da vil du føre os i din guddommelige Herlighed. Hjælp og styrk os hertil ved din kjære Søn, Jesu Christi Fødsel, at han kunde avles i vore Sjæle, saa vi dig kunde ære og prise evindeligt. Amen.

Anden Jule-Dag.

E p i s t e l.

Apostl. Gjern. 6 Cap. fra 8 Vers til Enden.

I Christo Jesu formaar hverken Omstjærelse eller Forbud noget, men Troen, som virker krafteligen, formedelst Kjærlighed. Gall. 5 Cap. 6 V. Mange Menneffer læser, beder, synger og bruger Sakramenterne, og de hører Guds Raades Tilbud, dersom de vilde omvende sig, eller hans Straf, naar de vedbliver i sin Ubodsfærdighed og misbruger den. Griber nu Guds Aand eller Sendebud fat paa deres Hjerter, og straffer for Synden, saa kan de vel blive bange; men slaar dog den Aands Paabankelse væk, og tager sig en Selvtro, og siger: du skal have Troen god, da det dog er en tagen Tro, som stjelver, og haver ingen Kjærlighed til Gud, der haver forandret deres Sind, som Troens Natur gjør, der igjensfoder os til nye Creature i Christo, og det Udvortes gjælder ikke; derfor siger Apostelen, at det skal være en Tro, som er kraftig i Kjærlighed. Dette ser vi i vor Text, at den Herrens Tjener Stephanus havde; han havde ikke en Mening, eller en Tante om Troen, som endel haver, uden Kjærlighed til Gud, da den er til Verden, eller deler sit Hjerter og er en

Ivesindet; Jac. 4 Cap. 6 V. men der staar: Han var fuld af Tro og Kraft, gjorde underlige Gjerninger og store Ting iblandt Folket; der var Varme, hvorfra Lyset har og brændt i de andres Hjerter, der haver været fuld af Stolthed og egen Visdom af sine Stoler. Som nu Guds Redskaber gjør deres Visdom til Intet og griber dem i deres Trædshed, hvorfor Folket snuser og grunder paa Forsængelighed, Psalm. 2, 1 V. at naar Guds Ild, er kastet paa Jorden, saa bliver der ikke Fred men Ivedragt. Luc. 12 Cap. 51 V. Dette ser vi i vor Lexie og skal stedse erfares, at de af Verdens Stoler opstaar og tvister imod Guds Sandheds Vidner, og da Gud giver sine Tjenere den Visdoms Aand, som Fienderne ikke kan staa imod Guds Redskaber aabenbarlig, men bliver overbevist, igjendrevet og bestjæmmet, saa beffikter de hemmelige Raad og forvender Guds Sandhed til Løgn; de siger, at Stephanus talede bespottelig mod Mosen og Gud; saaledes forvender Satans Tjenere Guds Sandhed, at de vil have dem til Falskhed, og sin Ondskab til Retfærdighed, og støder saa ind paa den Retfærdige, vil tage ham af Verden; thi de kan ikke taale hans Vidnesbyrd, bestiller derfor falske Vidner, som vilde beraabe sig paa at han sagde: Dette Menneske lader ikke af, at tale bespottelige Ord mod dette hellige Sted og Loven, siger at den Jesus af Nazareth skal forstyrre dette Sted og forvender Mose Lov. Og de stirrede paa ham, og saa hans Ansigt som en Engels Ansigt. Det er vist, naar Guds Lys, Kraft og Kjærlighed, aandelige Glæder, som Gud gjerne sender midt i de store Trængsler; hvilke Erfarne kan sige af, ikke alene af det som de har hørt og læst men selv erfaret; og da skinner de af Dybdighed, Mildhed og Glæde som Englenes Klarhed, naar deres Kraft er af Gud fuld istjænkset. Og da Stephanus taug til Betskyldningerne, saa læser vi i de mellemværende Ord af vor Textes Vers, at den Ypperste-Præst sagde: Mon disse Ting have sig saaledes? saa svarede Stephanus ham med saadan en grundig og tydelig Overbevisning: Gaar igjennem og opregner Guds Gjerninger fra Abraham og indtil Salomon, som byggede Herren et Hus; men den Høieste bor ikke i Hus, som er gjort med Hænder: Himmelen er min Stol, og Jorden mine Fødders Fodstammel, siger Herren; Es. 66 Cap. 1 V. thi hertil overbeviste han dem om Mose Lov, efter Guds hellige Villie,

at Alt det Moses havde stiftet med Ofringer, var ifkun Forbilleder paa Christi Komme. Alene den aandelige Lov, som kræver Kjærlighed, hvilken Phariseerne havde vendt til mennesselig Lov, og gjort den til udvortes Stikke og Helligheds Skin, uden Kraft; thi de nægtede og imodstode den Herre Jesum, som de skulde faa Kraften fra; om hvilken Prophet Moses vidner Herren skulde sende, og bød dem at lyde ham; 5 Mose B. 18 C. 18 V. men som Fædrene altid modstode den Helligaand, saa og nu; thi de forfulgte Propheterne og ihjelsloge dem som forkyndte om den Retsfærdiges Tilkommelse; at saadant sker endnu, dette er alt for meget at beklage; thi de daarlige Menneſker ere fuld af Overtro til deres udvortes Gudsdyrkelse, og paa den verdslige Verdens Høihed, og disse, formedelst egen Vre, og Indtægter eller Fordele, overtaler Folket til at tro deres Falskhed; ja tilsidst truer med Magt; naar de nu faar høre den rene Sandhed, saa stjerer det i deres Hjerter; thi da sker det som David siger: Den Ugudelike stjerer med Tænderne over ham, Psalm. 112 V. 10, men den som er fuld af den Helligaand frygter ikke for onde Tjender; thi han er fast i sit Hjerte, forlader sig paa Gud, ser stadig til Himmelen, venter paa sin Frelse, og derfra faar han og Trøst. Stephanus saa Himmelen aaben, og Guds Søn siddende hos Faderens høire Haand; da han forkyndte de Forhærdede dette, saa bleve de mere forbittret, raaber med høi Røst, ja holdt for deres Øren; thi de taalte ikke at høre den Glæde, som Stephanus talede om, for aldrig er det værre Pine for Satans Forhærdede, end at høre om den himmelske Herlighed, som de føler i sit eget Hjerte at de ikke har Del i, saalange de vil vedblive i sin Ondskab; derfor stormede de samdrægteligen ind paa ham og stødte ham ud, og stenede Stephanus som paakaldede Gud og sagde: Herre Jesu! an-
nam min Aand. Dette er et Exempel for alle Troende, at de paakalder Gud alle Tider, men fornemmelig i Nøden, som og vor Frelser gjorde; thi derved bliver vi befriet fra Tristelsen, og faar Trøst i Trængselen.

De sidste Ord i vor Text, er endda det Mærkværdigste, om Stephani Tro og Kjærlighed, han kaldt paa Ræ, raabte med høi Røst: Herre! tilregn dem ikke denne Synd; som han var den første Martyr for Sandhedens Skyld, efter vor Frelser, saa glemte han ikke at træde i hans Fodspor, ved at bede

for sine Fiender, ja ivrigere end for sin egen Sjæl; thi han søgte Trøst og Frelse for sin egen Del, derfor stod og bad for sig selv, men faldt ned og bad for sine Fiender; thi han saa deres Glendighed; nu kunde han ikke bede, at Gud skulde forlade dem den Synd de havde gjort mod Herren; men han siger: Herre! tilregn dem ikke denne Synd, nemlig som de gjør mod mig. En ivrig Gjerning gaar ikke let forgjæves, saa lod og Gud ikke denne Bøn, om ikke paa flere, saa ved vi den unge Dreng Saulus, som havde Behagelighed i hans Mord og tog vare paa Klæderne, Apostl. Gjern. 22 Cap. 20 B. han blev siden efter forladt ved Omvendelsen, da han var Guds Rald lydig. Der Stephanus dette sagde, nemlig: Herre! tilregne dem ikke 2c. sov han hen. Ak! lader os alle saa stride, da skal vi og hensove i den evige Hvile. Amen.

Evangelium.

Mathæi 23 Capitel fra 34 Vers til Enden.

Herren forhaler ikke Forjættelsen, som nogle agter det for en Forhaling, men haver Langmodighed med os, i det han vil ikke at nogen skal fortabes men at alle skulde begive sig til Omvendelse, 2 Petr. 3 Cap. 9 B. Disse Ord fremfører Apostelen, naar han forhen haver talet om den Uretsfærdighed og Ondskab som skulde ste i de sidste Dage, at der skulde opstaa Bespottere, som vandrer efter deres egne Begjæringer, og siger: Hvor er hans Tilkommelse? men som Himmelen og Jorden ere gjort ved hans Ord, og derved bevaret til Jlden paa Dommens Dag, og de ugudelige Menneffers Fordærvelses Dag; hvilke vi ikke bør være uvidende om, at en Dag er for Herren som tusinde Aar, og tusinde Aar som en Dag, saa fremfører han og disse Ord, og strax efter siger, at Herrens Dag skal komme som en Tyv; hvorfor vi bør være hellige i Omgjængelse og Gudsfrugtigheds Øvelser, som haste til Guds Dags Tilkommelse, og derfor nøie betragte hans Ord, at vi kunde blive de vise Striftkloge, der gjorde efter Herrens Ord, at vi bøiede os under hans Aand, var den lydig, og salvet til hans Profheter, og blive af de Retfærdiges Blod, der skal vidne over Jorden, som raaber til Herren med Abel; og ikke af de Uretfærdige, der og er Vise og Striftkloge, men til det Onde, hvorfor vor Frelser i vor Evangelie, raaber

Vel over saadanne falske Dienstaale, som bygge Propheternes
 Graver med Uretfærdighed, at Folket kunde for blive besnæ-
 ret af Eders Trædskhed, og dog siger I, at havde vi været i
 vore Forsædres Tid, da havde vi ikke været skyldig i Prophe-
 ternes Blod, saa bærer I jo Vidnessbyrd i Samvittigheden,
 eller Eders Aand og Sind, kan deraf vidne at I ere deres
 Børn; da I lever i Hovmodighed, Gjærrighed, spæder En-
 kers Huse, at udsue enhver med Falskhed og Ufjærlighed, synde
 mod Gud og Eders Næste; hvorledes kan I undslå Helvedes
 Dom? mene I den Alvidende ikke vil dømme Eder? og paa
 det I ikke skal blive skjulte engang her, saa siger Herren:
 Jeg vil sende Eder Propheter og Bise af Guds Kundskab,
 som I ikke med Eders Trædskhed skal faa forført, men de skal
 aabenbare Eders Ondskab; og da skal I slaa nogle ihjel og
 korsfæste, og nogle hudstryge og forfølge fra et Sted til et
 andet, saa bliver I aabenbaret, hvad Art der er i Eder; og
 de skal blive Eder til Dom; at alt det retfærdige Blod skal
 komme over Eder, som er udgydt paa Jorden fra Abels Blod,
 som var det første, der af den onde Cain blev udøst, indtil
 Zacharia Barakias Sønns Blod, der var den sidste i det gamle
 Testaments Tid, hvilken I slugt ihjel imellem Templen og
 Alteret, hvor I holdte Eders Helligdoms Sten, som da blev
 aabenbaret; thi i det Sted I der skulde udøve alt Godt, saa
 udøvede I det gyseligste Onde; fra den Tid har I nu sid-
 det i Tryghed, men nu skal I igjen paa nye, blive aabenbaret
 med Eders Falskhed, og gives hen i Forhærdelse; fordi I ikke
 tror Sandheden eller vil være den lydige, saa skal nu alt det
 retfærdige Blod komme over den onde Slægt. Jerusalem!
 Jerusalem! som ihjelslaar Propheterne og stener dem som ere
 sendte til dig; hvor ofte eller hvor mange Gange har jeg ikke
 sendt Eder Sandheds Vidner, og med mine Ord og Aands
 Røst har villet løfte dig, ligervis som en Høne forsamler sine
 Kyllinger under sine Vinger, og I vilde ikke. Aldrig er no-
 get Kreatur saa omhyggelig for sine Unger som en Høne, og
 nu I, som ere Dgleunger, fuld af Synds Forgift og Dje-
 velens Børn efter Naturens Onde, der er skyldig til evig
 Straf, hvorfra jeg saa gjerne vil befri Eder, og dertil bruger
 alle Midler til at frelse Eder, og I dog foragter det Alt;
 se! derfor skal Eders Hus eller Tempel efterlades Eder øde;
 thi ingen Guds Fylde kan komme deri, fordi I er fuld af

al Uretsfærdighed, ja dræber de Helliges Blod, i det I forraader den med Eders falske Lærdom. Saaledes er Jesu Grund, i hans overbevisende Tale; og hvormange bliver ikke ligesaa, endnu dræbt i Tempelen, af de stolte Hjerter, der bruger baade Hylteri, Had og Brede med mere, som myrder de levende Aander; da nu Gud ikke forholder med Forjættelsen, at befri os, og straffe den Uretsfærdige; men han har Langmodighed og vil prøve vor Tro, om vi vil være bestandig at modstaa og lide det Onde, og saa vil Herren vi skulde overbevise de Onde som modstaar til Dom, og til Trøst for dem, som modtager hans Naade, vil omvende sig at blive forligte med Gud og haste at blive beredt i sand Hellighed, uden hvilken ingen skal se Herren; Ebr. 12 Cap. 14 V. thi sandelig, siger vor Frelser i vor Evangeliums sidste Ord, I skal ikke saa se mig mere førend I siger: Lovet være den som kommer i Herrens Navn; denne Lov skal ikke disse Mordere bekjende med Glæde, men med stor Sorg, for de ikke haver forsoet sig saa stor en Salighed, derfor skal tale af Aands Angest og Suk, klage at de før vrangte Veie, Wisd. 5 Cap. og det skal være dem til stor Pine, at de ser de helliggjorte Sjele være frelst i den Herre Zebaoths Navn, som de før have pinet og forhaanet, ligesom deres Frelser, hvilke nu har vist sig synlig udvortes i Legemet for dem og for os alle, nu i Verdens Skabelse, der vidner om hans Magt, og indvortes i Hjertet med Lys og Overbevisning.

Af! lad os da ikke blive iblandt dem som skal love andre der er kommen i Herrens Navn, og hyle over sig selv, da det intet vil hjælpe, men deres Smerte bliver evindelig; lad os derfor græde nu, og arbejde paa vor Salighed, udrydde det Onde ved Jesu Navns Trøst, træde af fra al Synd, 2 Tim. 2 Cap. 19 V. saa vi kunde paakalde Guds hellige Navn, bede, love og takke ham i Evighed. Amen.

B o n.

Langmodige, retsfærdige Gud, du som vel tøver med Straffen over dine Naadens Foragtere, der trænger og saarer din Aand og Børn, og lofter dem med din Kjærlighed, vil ikke deres Udelæggelse og Fordærvelse, men at de skulde begive sig

til Omvendelse, lad dog denne din Barmhertighed, som du tilbyder her i Naadens Tid, skinne ud af os dine Børn, at vi kunde som din Tjener Stephanus, bede for vore Fiender naar de beviser os Ondt, og lær os i din Kjærligheds Sorg over dem, hvorledes vi skal overbevise dem om deres store Forhærdelse og elendige Fare de staar i med deres Sjel, saa vi ikke skulde blive delagtige i deres Synder; men giv du os Magt og Frimodighed at bekjende dit Navn, og ophøie din Gjerning endog i den største Fare, saa alle den Ondes Børn maatte føle af os baade Herlighed og Naade for de som anammer, og din Straf over dem som forkaster. Ak! giv du os det i Jesu Navn med din Aand, det bede vi dig om. Amen.

Tredie Jule-Dag.

Epistel.

Titum 2 Capitel fra 11 Vers til Enden.

Jesu Christi Guds Sønns Blod har betalt for os, ja ei alene for os, men og for den ganske Verdens Synder, 1 Joh. 2 C. 2 V. Her siger Johannes, at Jesus har igjenløst alle Menneſter, saa det er opfyldt paa hans Side, og dog saa saa vil opfylde det som de skylder paa sin Side, at modtage Naaden og bruge den rettelig; thi de fleste farer dog hen til det Sted, som bedrage og bedrages, for de ere Onde og Svi-gefulde, 2 Tim. 3 Cap. 13 V. vil undskyld, svige og bedrage Gud og hans Børn, men bliver selv bedragne.

Vi læser i vor Dages Epistel, at Guds saliggjørende Naade er aabenbaret for alle Menneſter; thi Hedningerne kan føle Guds Godhed, da han ikke haver efterladt sig uden Vidnesbyrd, naar han gav os Regn og frugtbare Tider, Apostl. Gjern. 14 Cap. 17 V., dette vidner Naturen, og dertil at han har en større Naade og Salighed beredt hifset, som de her kunde finde Forsmag paa hans Kjærlighed, naar de saa alt dette her er i Verden foregaa, og saa betænkte, at den kjære Gud og Fader har ikke lyst til at fordærve sin Skabnings herligste Del, som vi Menneſter ere, hvorfor hans Naade er tilbudet og udstrakt til alle; men at alle ikke bliver delagtig deri, det kommer deraf, at Naaden skal oplære os til, at

vi skal forsage alt ugudeligt Væsen og verdslige Begjærligheder; heri er Marsagen at saa saa bliver beredt til det evige Liv, for de vil ikke lade sig oplære dertil at blive bered, og ei alene forsage alt aabenbart ugudeligt Væsen, men her maa forsfæstes og dræbes alle Begjærligheder, Gjærrighed, Utydshed, Ladhed, Graadseri, Druffenskab og Overdaadighed, at vi skulde leve maadelig, retfærdig og gudelig i denne Verden; thi hvo der vil forvente det salige Haab, han skal rense sig selv som han, nemlig Christus, var ren, 1 Joh. 3 Cap. 3 V. og da kan vi forvente det salige Haab, og den store Guds og vor Frelser's herlige Aabenbarelse, som gav sig selv hen for os, at løse os fra al Uretfærdighed; og naar vi ere løste deraf, saa skulde vi ikke leve i den, men være hans Eiendoms Folk; han eier da ikke eller har faaet dem i sit Rige, som bedriver Synden i Uretfærdigheds Frugter; thi hans Rige er fuld af hellige Retfærdigheds Gjæringer, og derfor siger han, at jeg helliger mig selv for dem, og beder at de og deraf ved Troen paa mit Ord maatte helliges; Joh. 17 Cap. 19 V. det er da ei alene nok at vi aflægge det Onde, saa han frier os fra Uretfærdighed og vi skulde være som Døde; nei han har udvalgt os til at være saare flittige til gode Gjæringer; Tit. 3 Cap. 14 V. thi er Christus Godheds Kilde og vi skulde have Drikke deraf, saa maatte det og vises hos os, at vi vare hans Børn, for da bevise vi vor Tro, naar vi omgaaes i Kjærlighed, Gæmildhed, Dydighed, Tjenstvillighed og Flitighed til at hjælpe og give vor Næste, at vi kunde saa arbeide med vore Lemmer, saa vi heller kunde tjene og give, end lade os tjene og være til Besvær at tage; til dette forman og overbevis med al alvorlig Besaling. Disse Ord burde tages mange Gange igjen, paa det de kunde blive indskrevet i vore Hjerter og inddrevet ved den Helligaand, saa blev der hellige Dveller hvor han sit Rum til at drive; thi naar Skriften er indblæst af Gud, saa udretter han vel sin Nytte, baade til Lærdom at sige os hvad Ondt og Godt er; til Straf for det Onde, og Rettelse ved Optugtelse i det Gode, saa vi som Guds Menneſter kan blive fuldkommen beredt til al god Gjærning, 2 Tim. 3 Cap. 16 V. De sidste Ord i vor Text siger Apostelen til Titum: Lad ingen foragte dig, Verden ved vi nok vil foragte alle Christi Efterfølgeré, som de gjorde ved Christus selv, men saa er Apostelens Ad-

varsel, at vi ved deres Foragt ikke skulde bestjæmmes, endog om vi vare unge, som han siger i 1 Tim. 4 Cap. 12 B.: Lad ingen foragte dig for din Ungdom, at vi skulde blues eller have nogen Undseelse for vor Ringhed, og derfor vige eller lade os bøie af Verdens Høie, og saaledes gjøre Guds Naade til Intet; men som Christus lærte med Myndighed, Marc. 1 Cap. 22 B. saa maa og hans Tjenere gjøre, og ikke vige for Verdens Foragt; thi Mesteren vigede ikke, men gav sin Ryg til for dem som slog, og sit Ansigt til dem som bespøttede ham, Ef. 50 Cap. 6 B. han har og befalet, at om nogen slaar dig paa den ene Side, saa vend den anden til, Luc. 6 C. 29 B. vi maa og være varsomme at vi ikke stikker os saaledes, at Verden skulde have Aarsag til at bespotte og foragte os, enten for at vi gjorde det Onde eller forsømte det Gode; thi vi som skulde være Jordens Salt, maa altid have Salt hos os selv, Marc. 9 Cap. 50 B. eller gudelig Tale overstrøet med Salt, Coll. 4 Cap. 6 B. og hellige Gjerninger, som kunde salte og bide de jordiske, kjødelige Menneſker, at om de vilde nægte med Mund vort flinnende Lys, det dog kunde saaledes flinne, at det maatte oplyse og brænde i deres Hjerter, saa de derfor alligevel maa betjende os for Guds Børn. Herre! lær du og giv os Kraft hertil med din gode Helligaand, der tager af dit, o Jesu! og meddeler os Magt, at blive dine Tjenere. Amen.

Evangelium.

Johannes 21 Cap. fra 19 til 24 Vers.

Vi Menneſker er i det Aandelige, ofte lig de smaa Børn i det Legemlige; de vil gjerne gjøre det, som de ikke kan eller haver faaet Kraft til, men naar det kommer saa vidt de kan, da ere de sendrægtige, og maa ofte opfordres eller paadrives at gjøre det de kan; saaledes ser vi og det var med Apostelen Peder, naar Jesus siger til ham: Hvor jeg gaar hen, kan du nu ikke følge mig, men herefter skal det ske; da siger Peder: Hvorledes kan jeg ikke følge dig nu, jeg vil sætte mit Liv til for dig? Joh. 13 Cap. 36, 37 B. Her var Peders Ord store, Forsættet fuldkommen, men Magten liden, ja intet imod det meget han lovede; thi at sætte Livet til frivillig

for den man elsker i Kjød, det kan gaa nogenledes an; men at sætte det kjødelige Liv til* for det aandelige, det gaar ikke an, uden den aandelige Kraft haver faaet Magt, at døde Kjød og forklare det aandelige, evige Liv; dette manglede hos Peder og de andre Apostler; thi Faderens Forjættelse var ikke endnu kommen, at de var bleven iførte med Kraft af det Høie. Luc. 24 Cap. 49 V. Vi skulde derfor altid undersøge vor Magt, og efterse vor Formue, førend vi paatog denne vigtige Gjerning, saa vi ikke siden skulde blive staaende til Skamme, naar Trængselen og Forsølgelsen kommer; thi som Peder med de andre Apostler, havde vel Troen, at Jesus var Guds Søn, og havde den rette Oplysning om ham, der havde forklaret sig; men saa havde de dog ikke faaet Livets Kraft af ham endda; saaledes kan det og være med mange endnu, de kan forstaa Sandheden, men de ere ikke kommen i dens Frigjærelse; Joh. 8 Cap. 52 V. derfor siger Jesus: Nu kan det ikke ske, at du kan gjøre det, men bliv lydig under Herrens Aand, overlad dig i Gud, bed ham, tro og vent paa hans Forjættelse, at du skal faa Kraft til at gjøre hans Gjerning, saa skal vel Tiden komme at det skal ske; thi da Peder efter Christi Opstandelse fik Kraft, saa siger Jesus til ham: Elsker du mig? og det tvende Gange, hertil svarede Peder: Herre! du ved alle Ting, du ved og jeg elsker dig; Joh. 21 Cap. 17 V. hvorpaa Jesus siger til ham: Fød mine Faar; du var forhen saa heftig i Kjærlighed, at du vilde sat dit Liv til førend du skulde forlade mig, dette behøvedes ikke, at du selv skulde styrte dig i Fare, men nu har jeg dig behov til min Tjeneste, at du føder mine Faar. Saadanne Ord skulde de betænke; thi mange kjødelige Menneſter ere med Peder ivrige og bruger Sværdet den ene Stund, strider med Ord og Gjærninger, at forsvare i det første en tro Hyrde; men naar deres Hestighed standser lidt, og han forbyder dem at være vrede og hadefulde, saa bliver de forſkrækket, gaar med Peder hen og fornægter, ja har da liden eller ingen Sorg for Faarene eller andre Sjele at føde; thi deres Villie i den aandelige Barndom, er ikke saa retskaffen som Peders; thi hans Forsæt var oprigtigt, hvorfor vor Frelser bad ham, at hans Tro ikke skulde aflades, og hindrede Satans Sigtning, og derfor siger til ham: Da du var yngre bandt du op om dig selv og gik hvor du vilde; thi jeg hindrede Satans Redskaber at de

ikke omkom dig; men nu da du er bleven gammel, skal andre binde op om dig og føre dig did som du ikke vil; thi naar du føder mine Børn, saa vil de Ende fange og dræbe dig, ligesom de gjorde ved mig; hvorpaa Johannes siger: Han sagde det for at betegne hvad Død han skulde ære Gud med, og i vor Text læser vi, at der han dette havde sagt, siger han til ham: Følg mig; om end dit Kjød ikke vil lide saadan Smerte og Trængsel som du skal udstaa, saa lad dog den Kjærligheds Lue overvinde Døden selv; thi saadan Kjærlighed havde jeg til dig, at jeg gav mit Liv for Eder; fød du nu saaledes mine Børn og følg mig. Men Peder vendte sig, siger Evangelisten, og saa den Discipel følge, som Jesus elskte; det var Johannes; thi han vilde ikke skrive sig selv ved Navn, heller ikke nægtede han Jesu Kjærlighed til sig, som var stor, for han elskede Jesus igjen; der Peder vendte sig, og saa denne, siger han til Jesus: Herre, hvad skal denne? Jesus siger til ham: Dersom jeg vil, at han skal blive indtil jeg kommer, hvad kommer det dig ved? følg du mig; her fik Peder et kort Svar og Afviselse for sin Videnskabs Begjærligheds Skyld, og det kom sig deraf, baade fordi han vendte sig fra den Befaling han havde faaet, og for han vilde vide, hvorledes det skulde gaa med andre, og maasse han vilde rette sig derefter; thi af Avind eller Misundelse over Jesu Kjærlighed til Johannes, gjorde Peder det vist ikke. Christus forreholdt derfor Peder alene, at han skulde følge ham, og dette er at lægge paa Hjertet for os, at vi ikke skulde fare vild; thi Verden pleier meget at spørge, hvorledes det skal gaa med dem, der haver det Sind, den Tro og Religion, den er saauigudelig og forvendt i Vildfarelse; jeg er da ikke saa grov; saaledes raaber de paa, at de ere bedre end andre, eller siger de: Den er dog et godt Menneſte, han lever saa stikkelig, og naar jeg følger ham, lever saa, da bliver jeg nok taget til Naade; ja nogle, naar de bliver overbeviste og straffede af Guds Ord og Aand for deres Synder, saa gaar de hen til Menneſter, eller søger falske Bøger og Lærere, og tager sig deri en Trøst, som bliver til evig Smerte; derfor, kjære Brødre i Herren, lad os ikke følge dem; men gaa hen til den, som Peder før bekjendte, haver det evige Liv, Joh. 6 Cap. 68 V. følg ham, saa farer vi ikke vild, og da faar vi Selſkab med alle Guds Børn, og sælles Glæde.

Vor Text melder videre, at denne Tale udkom iblandt Brødrene, at deune Discipel dør ikke; dog Jesus sagde ikke til ham han dør ikke, men om jeg vil han skal blive indtil jeg kommer; thi Johannes døde naturlig Død, uden Martyr Død, hvilke alle de andre Apostler maatte udstaa. Men Jesu Mening om Johannes at blive indtil han kom, var, at han aabenbarede sig i Anden for ham paa Den Patmus, da han skrev Aabenbaringen, er at læse i 1 Cap. 9 V. som han og sagde til Disciplerne, at nogle af Eder skal ikke dø, førend de saa se Guds Rige, Luc. 9 Cap. 27 V. som var Christi Forklarelse paa Labors Bjerg. I de sidste Ord i vor Evangelium læser vi, at Johannes med sit Vidnesbyrd beseglede disse Ting, han havde skrevet, at være Sandhed; saa lader os alle holde fast ved dem, paa det vi kunde blive bevaret i Sandheden til det evige Liv. Amen.

Bøn.

O! Herre Jesu Christi, du som er Veien, Sandheden og Livet, og har efterladt os et Exempel, lært os deri, hvorledes vi skal vandre, og befaleet os alene at følge dig og ikke se om til andre; lær os derfor din Vej som vi skal gaa paa, saa at vi ikke fordrifter os paa os selv, at følge eller gjøre det, som vi ikke formaar; hindre du derfor alt Satans Raad, som paa saadan Maade vil styrte os i Fald, og giv du os Raade til at overlade os i din Haand, taalmodig vente paa din Kraft, og naar den er os skjænk, da villig gaa at føde dine Faar, som du gjorde, og det i alle Ting, at vi aldrig viger fra dine Fodspor. Amen.

Søndagen imellem Juul og Nyt-Aar. Epistel.

Gallaterne 4 Capitel fra 1 til 7 Vers.

Smerte skal komme over ham, som paa hende der føder, han er ikke en vis Søn; thi ellers havde han ikke staaet saa lang en Tid i Børnens Fødselssted. Hosf. 13 C. 13 V. Saaledes truer Herren, at han vil straffe dem, som hindrer Guds

Orb i Sjænsføðellens Kraft, og ved sin frivillige Modstand mod Guds Aand, er ikke som nyføðte Børn, begjærlige efter den usvigelige Guds Ords Mælt at voqe ved den; 2 Petr. 2 Cap. 2 B. men bliver et Barn paa hundrede Aar, der skal dø, Ef. 65 Cap. 20 B. eller Børn i det Gode og Mandige, i det Onde til Syndens Tjeneste og Træl, modstaar Guds Aand, som kalder dem til sine Børn. Derfor siger Apostelen i vor Text, at saalænge Arvingen er et ungt Barn, da er ingen Forskjel imellem ham og Tjeneren, dog han er Herre over alt Godset; saaledes og vi; da vi vare unge Børn, vare vi gjorte til Trælle under Verdens Elementer. Disse Ord kan anvendes paa os saaledes, at endstjønt Gud vil give os Del i sit Rige, at vi der skulde arve et evigt Liv, hvilket han her vil skænke os en Forsmag paa, af sin guddommelige Kjærlighed, Visdom og Magt, saa kan vi dog ikke faa eller modtage den, saa længe vi elsker Verden, os selv og de skabte Ting, bliver i vor egen Stolthed og tjødelige Magt, følger vor Villes Begjæring i Syndens Trældom, er under Verdens Elementer, eller lade vort Sind og Hjerte fæste derved, elsker Skabningen over Skaberens, som er velsignet i al Evighed. Rom. 1 Cap. 25 B.

Men da Tidenes Fylde kom, sendte Gud sin Søn født af en Kvinde, som blev lagt under Loven, at vi skulde faa sønlig Udkaaarelse. Heri ser vi Guds Forjættelser, at Kvindens Sæd skal sonderkruse Slangens Hoved, og som Kvinden blev forraadt af Slangen, til at overtræde Guds Bud, tog af det forbudne Træ og aad sig Døden. Dette, nemlig Døden, er Naturen Fiende til; thi Naturen elsker Livet, ja vil leve efter sit eget Behag, der strider imod Guds Villie og Lov; nu vilde Gud igjen forløse det faldne menneffelige Kjønn, ei alene fra den aandelige Død og timelige Trældom, af Sorg og Usynnelighed i Verden, men og fra den evige Jammer, som denne Verdens Sorg og Kjærlighed fører efter sig; han vilde ei alene føre os til et fornyet Sind, Visdom og Magt at bruge de skabte Ting, leve fri i Guds Kjærlighed, at nyde hans Gaver til vort Regems Styrke, saa vor Sjæl derved kan prise ham i Tiden; men og berede os at indgaa til det evige Liv, og der at arve det Rige, som var forud bered, eller af Gud bestiftet til sin Søn og hans dyrefkjøbte Eiendoms Skat; nu udsendte han ham ved sin Aands Udsættelse og fød af en

Kvinde, paa det hans guddommelige Natur ved Foreningen med den menneskelige, kunde betage den sidste Gjenstridighed, saa blev han lagt under Loven, at han iagttog alle Tjenester og Befalinger, der angik Lov og Evang; thi han som selv ikke tjente tvungen, men frivillig gif endog til den haardeste Død, for at løse os fra Trældommens Aag; han vilde derved forkynde os, at vi nu heller ikke skulde følge vor Natur, men isøre os den guddommelige Natur, foragte de Fortrætelser af Verdens Begjærlighed, 2 Petr. 1 Cap. 4 V. som vil forføre os til at være dets Slaver; skulde vi lade os af dem bedrage? Nei, naar vi nu haver Sønnen, da haver vi alle Ting skjænkte med ham, saa er vi ei alene Arvinger og Guds Børn til at regjere det Jordiske, men og Arvinger til det evige Liv, at vi med hans Søn skal regjere her i Naadens Rige og hisset i Herlighedens Rige; thi efterdi vi ere Børn, haver Gud udsendt sin Søns Aand i vore Hjerter som raaber: Abba, o Fader! med en sønlig Tillid at forlade os paa denne vor gode og mægtige Gud og Fader, at han vil skjænke os Arv i sit Rige, saa vi kan bruge den rettelig, at vi kunde aagre med det Bund han betror os, saa vi kunde vinde noget til vor Gavn og hans Glæde; thi ligesom en Fader glæder sig over Børnene naar de florere i hans Gods, gjør godt og haver det Vidnesbyrd, at de ere dydige og ædle i alle Ting, naar de aldrig fortørner Faderen i at vise sig hovmodig og utaknemmelige mod ham, men mere lydige, ærer, og lover ham, som har hjulpet dem, og saa daglig beder ham, at de maa saa mere og mere Del i hans Arv, og Underretning om, hvorledes de skal bruge Godset, da vil han gjerne meddele dem; saa og vor himmelske Fader, naar vi bevise ham sand Lydighed og ikke tjener ham af Trældoms Frygt, eller som Dagelønnere og arbeider af Nød for Lønnen, uden Villighed; thi det sker af Begjærlighed, efter Godset, uden sand Kjærlighed; saaledes var det med Føderne, og de affaldne Gallather, hvilke nogle ligner endnu, at de tjene Herren af Samvittigheds Evang, for at undgaa Helvedes Straf, eller af Begjærlighed til Himmerige, at komme i den evige Glæde og nyde det himmelske Gode, uden at have Sorg for at blive isørt den rette Bryllupsklædning, elste Gud, holde hans Bud af Kjærlighed; ja endel agte ikke om de udvortes grove Laster, mindre det indvortes og de fine Syndelyster. Men er vi en Søn efter

Alldens Manddom at gjøre det Gode, og stride mod alle Synder, da er vi ogsaa Guds Arvinger, formedelst Jesum Christum, og skal med ham og Faderen formedelst den Heligaands Oplysning og Hjælpelse af Kjærlighed i Haabet om den evige Fred og Glæde, ære, love og takke vor Fader her i Tiden og hilses i al Ewigheid. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 2 Capitel fra 33 til 41 Vers.

Sel her er jeg og de Børn, som Herren haver givet mig til Tegn og underlige Ting i Israel; fra den Herre Zebaoth, som bor paa Zions Bjerg, Es. 8 Cap. 18 V. Naar vi overveie disse Prophetens Ord, saavel som de forrige Vers, og derved betragte vor Evangelium; saa kan vi deraf overalt se Guds Ords Sandhed og Sammenbindelse eller Sammenhæng, som en Kjede, og er i Grunden, ligesom et Slags Band, dog i adskillige Aar, større eller mindre, dyrebare eller ringere, saa ere de dog alle nyttige, hver efter sin Maade, alene at de bevares fra Urenhed.

Da Maria havde osret til Herren, som vi læser i vor Textes Capitel, saa spaaede Simeon meget om hendes Barn Jesus Christus; derfor staar der i vor Evangelie, at Joseph og hans Moder, forundrede sig meget over de Ting som bleve talte om ham, og Simeon velsignede dem, og sagde til hans Moder Maria: Sel denne er sat mange i Israel til et Fald, at de stolte Hjerter skulde ved ham falde, med alle andre Syndens Laster dødes, at de ikke skulde leve i sin Fordærvelse, men at han med sin Guddoms Magt skulde fælde dem i sin Ondskab, og saa igjen opreise det Faldne, at ligesom han blev dødgjort efter Rødets, men levendegjort efter Allden og opstod fra de Døde, saa skal og de som boie sig, blive levendegjort til hans Opstandelses Herlighed. Men derimod skal han og blive mange til et evigt Fald; thi hver som støder sig paa denne Hjørnesteen, han skal blive sønderstødt, Math. 21 Cap. 44 V. til evig Dom og Fald i Helvedes Pine; for de ikke annammer hans Naade, da han er den velsignede Kvindens Sæd, som ingen kunde overbevise om nogen Synd, og endstjønt han gjorde Alt godt, saa skal det dog være et Tegn, at han modsiges, baade selv af de onde Menneſter og alle

hans Eftersølgere, som Jøderne maatte bekjende, at de vare bitterlig om, at denne Sekt haver allevegne Modsigelse, Ap. G. 28 Cap. 22 V. hvilke Tegn er bitterlig denne Dag blandt os alle, at endstjønt ingen kan overbevise os om nogen ond Gjerning, saa har vi dog alle Modsigelse og Forsølgelse; hvilke Gjerninger, nemlig baade det Gode vi udretter og de Onde som os hader, taler saa meget, at der ikke behøves mange Ord til Overbevisning; saa Spaadommen den opfyldes og Striften stadfæstes.

Simeon siger da videre til Maria: Et Sværd skal gaa igjennem din egen Sjel og mange Hjertens Tanker skal aabenbares. Dette kan vel udlægges paa hendes Smerter over sin Søns ynkkelige Omkommelse af de forhærdede Mennefters Behandling, at derved mange Hjerters Tanker blev aabenbaret, især af Phariseerne, som holdte sig saa kloge og gode, dog i Falskhed og Ondskab, hvilke Jesus med sin guddommelige Visdom overbeviste dem og aabenbarede deres Skalkhed, saa de selv vidste deres Hjerters Tanker var idel onde, da de vare de som dræbte den Ufskyldige; naar de kunde saa Gaver og lærte Folket saaledes, at de dem maatte bekomme, ja vilde være anseet for gode; Math. 23 Cap. saaledes sker det endnu, som vi ofte ser og erfarer; hvilke ikke mere kan gavne at tale om, disse grove i Ondskaben, men de fine onde Begjærligheder, og prøver os efter Ordene, som en Jesu aandelig Moder. Et Sværd skal gaa igjennem din egen Sjel, og mange Hjertens Tanker skal aabenbares. Guds Ord, som er et levende, kraftigt, og skarper end noget tveegget Sværd, der trænger igjennem Marv og Ben, og dømmer over Hjertets Tanker, Ebr. 4 Cap. 12 V. dette skal føles i vor Sjel, som tror Ordet og annammer det som fra Gud, at det er magtigt til at aabenbare onde Tanker; thi hvor Jesu lys og skarpsæende Ord, der er som Ildslue, Aaben. 1 Cap. 14 V. trænger sig ind, der bliver vist hans Retfærdighed magtig til, baade at aabenbare og affjære alle Syndens Lyster, og der til bestyrke det Gode; thi ved Ordets Lys aabenbares baade onde og gode Tanker, at man kan ved dets Prøve og Vidnesbyrd vide, hvad det er som baade giver Fred, er godt, og derimod hvad som fører Angest og Uro i vor Samvittighed. Mange Mennefter trodse paa, at de skal handle efter sin Samvittighed og Fornuftens Lys; begge Dele bedrager de sig med;

thi Samvittigheden kan for det ene sove i Synden, at en for-
 hærder sig, vandrer stiv og gaar sifter frem i det Onde, og
 modstaar Aandens Vidnesbyrd, at de ikke agter om Samvit-
 tighedens Anklagelse; for det andet, om Samvittigheden an-
 klager naar en gjør Ondt, og glæder sig naar en gjør Godt,
 saa er det et skjult indvortes Vidnesbyrd, som man ikke kan
 vandre efter; thi den dommer ikke for Arbeidet alt er gjort;
 skal nu Fornuften vejlede og det er vort eget Vidnesbyrd, den
 raaber da godt om sin egen Sag, endstjønt den kan være ond,
 om den end er god udvortes for Menneftens Dine, saa op-
 blæser, endog ophøier sig deraf, som Phariseerne; Luc. 18 G.
 11 B. thi Naturen er fjødelig og ved Synden fordærvet, saa
 den sandser alene de fjødelige Ting; hvad som er til Behag
 i Verden. Det mærkes, og paa alle dem som lever efter For-
 nuftens Oplysning, at de enten ligger faldne i grove Laster,
 eller lever i et hoffærdigt Levnet, og ingen rettskaffen Ydmyg-
 hed med nogen sand Fornægtelse, fra Verdens Kjærlighed ha-
 ver, eller nogen Guds Godhed er i dem, saa de søger Guds
 Ære og Næstens Nytte, men overalt søger deres eget; derfor
 maa Guds Ord og Aand, som er den rette Veileder, styre os,
 at naar Aanden minder Samvittigheden, vi da gaar til Or-
 det, saa finder vi hvad vi skal gjøre og lade; ellers siger Her-
 ren, at de Bise ere beffjæmmede og fangne; se! de forfaste
 Herrens Ord, hvad for Visdom skulde de da have? Jer. 8
 Cap. 9 B. Derfor maa Fornuften tages fangen under Or-
 det og Aandens Lydighed, saa at vi med Bøn til vor Fader
 om hans Aands Oplysning kan blive veiledet; saaledes ser
 vi den gamle Anna, tjente Gud med Bøn og Faste Nat og
 Dag; hendes Sjæl fastede fra Verdens Begjærlighed, og der-
 ved prisede Herren, som sendte hende det Himmel Brød, hvorum
 hun og talede til alle som ventede Forløsning fra dette elen-
 dige Liv, til at indføres i den evige Herlighed. Tilfidsst mel-
 der vort Evangelium, at Barnet voxte og blev stærk i Aan-
 den, fuld med Visdom, og Guds Naade var over ham. Je-
 sus, som var guddommelig, havde vist fuldkommen Styrke og
 Visdom af sin Fader, saa han ikke behøvede at voxte i den,
 men efter den menneskelige Natur saa voxte han, at ligesom
 den tog til, saa aabenbaredes den guddommelige Kraft, og han,
 som var sin Faders lydige Barn, fulgede Guds Naade og
 Bestyrkelse med til sin Herlighed. Amen.

B o n .

Almægtige Gud og barmhjertige Fader, du som med din Hel-
ligaands Kraft og Oplysning, haver kaldet dine Børn, i dit
Navn, og fyldt dem med Visdom at kundgjøre dine Gjer-
ninger; du med din guddommelige Kraft, ved dit Ord igjen-
nemtræng vor Sjel, og nedbøi vor egen Fornuft eller kjødelige
Visdom; du opvæi vor Samvittighed og sonderflaa vort haarde
Hjerte, saa vi maatte søge dit Ord, og deri saa det rette Bid-
nesbyrd om hvad Vi vi skal vandre; lad vore Hjertens Tan-
ker derved aabenbares, saa vi kunde have og aflægge det Onde,
elfte og blive faste i det Gode, og saa altid tjene dig som
lydige Børn, gjøre din Villie af Hjertet med Lyst og Kjær-
lighed, som ere os skjænket af din Søn Jesum Christum, vor
Herre. Amen.

Nyt-aars-Dag.

Epistel.

Gallater 3 Capitel fra 23 Vers til Enden.

Da det Ord: Tro, forklæres, bruges og habes af mange Slags
Mennesker, paa adskillige Maader, dog i Hovedsummen af
Gode og Onde, til Liv eller Død; hos dem som her annamme
Ordet fra Gud, og han derved har faaet virket Troen i Hjer-
tet, da haver de et levende, kraftig, guddommelig Sind, Art
og Natur med Gud, eller at sige, han er af Gud og i hans
Kjærlighed forenet med Gud, formedelsi Jesum Christum; thi
i ham er der, Livet, Glæde, Retfærdighed og Fred. Derimod
er den døde Troes Frugter, Uretfærdighed og Ukjærlighed, hvoraf
følger Dødens Angest og Pine; derfor kaldes den Tro død,
fordi han skjæver Jac. 2 Cap. 19 V. for den hellige og ret-
færdige Gud, da vi alle i den uigjensødte Tilstand er Fiende
til Gud, og har Ufred med ham. I denne Grund taler Apo-
stelen i vor Text: Førend Troen kom, nemlig den levende
Tro, der igjensøder Mennesket, vare vi forvaret under Loven,
indsluttede paa den Tro som skulde aabenbares, saa at Lo-
ven er vor Tugtemester til Christum, at vi skulde blive ret-
færdiggjorte af Troen; heri er Pauli Mening, at Loven, som

Syndens Erkjendelse kommer ved, den tugter og straffer vor Uretfærdighed, at vi kjender Syndens Byrde, og ligger under Lovens Forbandelse, saalænge vi ikke er kommen til dens Rydigholdelse, 1 Tim. 1 Cap. 9 V. og Gud, som har givet den synlig udbortes, med Befalinger hvad vi skal gjøre og lade, og indvortes tugter for Uret, baade med sin Aand og talder til Christum, at deres Besvarelse og tunge Arbeide, som de tjener af Evang, skulde søge ham, at saa Hvile og blive retfærdiggjorte af Troen, om de usynlige og guddommelige Sandheder. Naar denne Retfærdighed aabenbares i os, da er vi ikke længere under Tugtemesteren, og tjener for Tugten eller Straffens Skyld; thi vi ere alle Guds Børn formedelst Jesum Christum, i ham har vi Arverettighed til det himmelske Rige, og derfor tjener af Troens Rydighed; thi saa mange som ere døbte paa Christum, og er salvet med den Helligaand, de haver iført sig Christum, at hans Sind er i os, saa vi af Kjærlighed til Gud, gjør alle Ting selv, villig af Hjertet som Christi Tjenere, vidende, at enhver skal saa af Herren igjen det som gjort er, enten Ondt eller Godt; heri er da ikke Forskiel, enten paa Jøde eller Græker, Tjener eller Herre, Mand eller Kvinde; thi alle ere et i Christo Jesu, af hvad Nation, Stand og Stamme de er kommen af, saa maa de alle som en, have et Sind og Kjærlighed, med ham at fornøie sig i ydmyg Glæde; thi naar nogen skulde være ulydig, ukjærlig, stolt, æresygt og avindsfuld, da maatte han bruge Straf og Evang; hvorover hans Rige vilde ikke blive Fred og Glædens Rige; nei, alle maa være som et, være iført Christi Skikkelse; og da siger vor Text tilsidst: Naar vi ere i Christo, da ere vi Abrahams Sæd og Arvinger efter Forjættelsen; thi efter Syndens Bedrifter, saavel som den naturlige Fødsel og Stamme-Slægt, funde det vel hedde til alle Hedningerne, ja og til Jøderne, da de fleste har overtraadt og ikke bleven Abrahams Gtersfølgere, eller af den troende Israæl, at Abraham ved intet af os, og Israæl kjender os ikke; men efter Troen eller formedelst den, kan vi igjen sige: Herren er dog vor Fader, vor Igjenløser er dit Navn af Evighed. Es. 63 Cap. 16 V. Saa ere da vi Hedninger, komne nær til, der var langt fra; formedelst Troen paa Ordet, at vi deraf haver faaet Oplysning, og saa rensat vore Hjexter i Jesu Christi Guds Søns Blod, at vi ere retfærdig og hel-

liggjorte, til at tjene ham stedse i hans Rige, leve og regiere med Faderen og den Helligaand, som vi skal blive hos evindeligt, han opfylder os med alle gode Gaver. Amen.

Evangelium.

Lucas 2 Capitel 21 Vers.

Thi ikke alle som er aabenbarligen en Jøde er derfor en Jøde, ei heller, ikke er den Omstjærrelse i Kjødets, som sker aabenbarligen, derfor en Omstjærrelse, men den som er skjult, er en Jøde og Hjertets Omstjærrelse i Aanden, ikke efter Bogstaven, hvis Lov ikke er af Menneften, men af Gud. Rom. 2 Cap. 23, 29 V. Da vi i vor Dags Epistel læste, at der ikke er Forskjel paa Jøde eller Græker, og at Abraham ved intet af os, uden vi kommer til hans Tro, og bliver deraf Guds Sæd, ved Jesu Aand salvet til et Sind med ham. Dette ser vi og af disse Ord, da Paulus siger her, at ikke den aabenbarlige Jøde, udbortes i Kjødets er derfor en Jøde i Aanden og Arving til Livet, ei heller Omstjærrelsen, som sker aabenbarligen i Kjødets; men Hjertets Omstjærrelse inden i os, og sker ved den Helligaand, ikke efter Bogstavens udbortes Væsen, men Aandens nye Væsen, hvis Lov ikke er af Menneffene men af Gud. Vi læser og i vor Evangelium, at Christus blev omstaaeren, vel udbortes i Kjødets; thi indvortes i Aanden behøvede han det ikke, som var hellig og uden Synd; men han, som kom og blev lagt under Loven, blev og Omstjærrelsens Tjener, paa det Alt skulde opfyldes paa og ved ham, og han, som vilde indstifte et nyere og bedre Sacramente, nemlig Daa-ben; han skulde først fuldkomme det Gamle og siden indstifte det Nye, at begge kunde blive forligte formedelst ham. Han tog da iagt det udbortes Sacramente, og gjorde sig delagtig i alle Befalinger, paa det vi igjen skulde annamme ham, og blive delagtig i hans Aands Lydighed; thi da han blev kaldet Jesus, hvilket Navn betynder en Frelser, saa skulde vi annamme hans Frelse; det er da vel at bruge de udbortes Midler, Ordet og Sacramenterne; men det hjælper slet intet, dersom ikke Troens Lydighed kommer dertil; thi ere ikke alle aabenbarlig Jøde Navn, derfor en Jøde, saa ikke heller dem som haver faaet det Christne Navn, og bruger de udbortes Midler, derfor en Christen, naar de ikke er salvet eller døbt med den Hel-

ligaand, at han har affaaaret alle de urene Syndslyster i Hjer-
tet og Verdens Kjærlighed; for om nogen vil rose sig af Chri-
stendommen, da maatte det være langtfra og til Bessjæmmelse,
uden de kunde rose sig med Paulus af vor Herres Jesu Chri-
sti Kors, Gall. 6 Cap. at de var Verden korskæst, og Verden
dem igjen; thi i Christo Jesu formaar hverken Omstjærelse
eller Forhud noget, men et nyt Kreatur eller et nyt aandelig
himmelsk Sind, som danner os til hellige og retfærdige Men-
nesker, hvorfor nu ingen længer maatte forhærde sit Hjerte og
modstaa Guds Aand, men tænke paa Herrens Ord i Jerem.
4 Cap.: Omstjærer Eder for Herren og borttager Eders Hjer-
ters Forhuder, eller Eders Synds Kjærlighed, som I mod-
staar min Aand med, paa det min Grumhed skal ikke udfare
som Ilden og brænde, og der skal ingen være, som udslukker,
for Eders Idretters Ondstabs Skyld. Græder derfor og bøier
Eder under Herren, saa skal han omstjære Eders Hjerter, og
vi skal elske Herren vor Gud, af ganske Hjerte og Sjæl, at
vi maa leve og blive af hans udvalgte Børn, som er gjort
delagtige til at indgaa til Livet, og fryde os med helliggjort
Glæde. Amen.

B o n.

Du hellige Gud og kjære Fader, som haver elsket os saa
høit, at du sendte din Søn den Enbaarne, og kaldte ham ved
Navn Jesus, som skulde frelse dit Folk fra deres Synder; du
lod ham omstjæres i Kjødets, og derved til Begyndelse paa Li-
delsenerne udøste de hellige Blodsdraaber, til vor Renselse og
Befrielse fra de evige Pinser; du almægtige Gud og retfær-
dige Fader, lad du og din Helligaand gennemstjære vort Hjerte
med din Straffes Ild, saa alle vore Synds Lyster ei alene
maatte blive aabenbare for os, at vi faar se dens elendige
Følger; hvorledes den har bevæget din Søn til, at lide for
at frigjøre os; men lad dem blive os ret stinkende, fortæret
ved din Aand, i Begjærligheden, saa vi ved den levende Tro
kunde blive rensed, helliggjort som du er hellig, og være kal-
det i dit Navn, til din Ære at gjøre al vor Gjerning, som
da bliver baade os og vore Medmennesker til Gavn. Amen.

Søndagen imellem Nytaar og hellig tre Kongers Dag.

Epistel.

Romerne 3 Capitel fra 19 til 22 Vers.

Naar vi læser i den hellige Strift endel Stæder, saa ser den ud, som den modsagde sig selv i adskillige Stykker, besynderlig i dette, om Loven og Evangelium; da Jesus selv lærer, at hvo som vil indgaa til Livet, skal holde Budene, Math. 19 Cap. 17 V. Himmel og Jord skal forgaa, men ikke en Tøddel af Loven, Luc. 16 C. 17 V. og Paulus siger: Om nogen strider og han ikke strider efter Loven, bliver han dog ikke kronet; 2 Tim. 2 Cap. 5 V. og derimod siger Jesus: At hvo som tror paa ham, skal have det evige Liv, Joh. 6 Cap. 47 V. og Paulus, at Christus er Lovens Ende, til Retfærdighed for hver den, som tror; Rom. 10 Cap. 4 V. saa at intet Menneſte bliver retfærdiggjort af Lovens Gjerninger. Herom twister de tvende Slags Menneſter: dem som vil leve fræk hen i sine Lyster, stoler paa det sidste, at Jesus haver igjenløst dem, og de ere arme Syndere, haver ingen Gjerning at stole paa; men disse bedrage sig med det falske: Herre! Herre! og faar den Røst at høre: Viger fra mig alle I som gjøre Uret; Math. 7 Cap. 23 V. thi jeg er ikke kommen, at afstæffe Loven, eller Kjærlighed til Eders Fader, som I skulde elske af ganske Hjerter, Sjæl og Sind, og Eders Næste som Eder selv; men jeg er meget mere kommen at opfylde den, eller disse Pligter, 5 Cap. 17 V. vel kommen at løse Eder fra Lovens Forbandelse, men ei fra Lovens Lydighed; saa I jo skulde følge og holde den ved min Kraft. Dette er Christi og hans Efterfølgeres Lære. Andre ere de, som stoler paa deres egne Dyder og Lovens Gjerninger, som de holder af Ewang eller Stolthed, og fordrer af Gud for deres Gjerninger, som de tillægge sig noget at have gjort, og ere da opblæste, fører Strid om de Ting, de ikke vide, at deres egen Retfærdighed er, som et besmittet Klædebon; Es. 64 Cap. 5 V. thi da de ikke vilde kjende eller være den Guds Retfærdighed lydig; Rom. 9 C. 3 V. saa opretter de sig en egen Retfærdighed, som dog ikke kan bestaa for Gud; thi den er ikkun udvortes Skin, og Gud ser til det indvortes, som be-

staar i sand Renhed og Helligheds Kraft, og den kan ikke have uden den kommer fra Troen paa Jesum Christum. I denne Grund taler Apostelen i vor Dags Epistel, at hvad Loven siger, det siger den til de, som ere under Lovens Tvang, hvorom er forklaret i de foregaaende Epistler, og da Loven er aandelig og kræver det ganske Menneſte med Legem og Sjæl, og viser sin Fordring, saa maa hver Mund tilstoppes, og al Verden være skyldig under Guds Dom, at de efter Faldet ere alle Syndere og fattes Guds Vre, eller at elske og ære Gud af ganske Hjerte og Sjæl; thi Kjødets strider herimod, og af egen Kraft kan vi ikke gjøre det; derfor kan intet Kjød blive retfærdiggjort, for hans klarſeende Øine, af Lovens Gjærninger; thi ved Loven kommer Syndens Erkjendelse, at vi i Budene kan ſpeile os ved Aandens Lyſ, naar vi beder Gud derom, at kjende vor Fordærvelse, og ſaa undersøge i vor Samvittighed efter Loven; da ſkal vi viſt lære at kjende vore Synder, og derved komme til at boie os under Gud, ſe vor Elendighed, Fattigdom og Nøgenhed, foruden den Retfærdigheds Klædning og Rigdom i Gud; ſaa maatte vi eſtergive alle vore egne Gjærninger, ſom gjør os opblæſte, høimødige; og ſøge Guds Retfærdighed, ſom er aabenbaret uden Loven, og vidnet igjen ved Loven og Propheterne; thi alle ſande Guds Tjenere og Vidner, efter Faldet har kjent ham af Troens Lydighed og Kraft ved Aandens Vidneſbyrd, om Meſſias Frelſe, og troet paa ham, ſom vi og ſer om Abraham, at han begjærede at ſe Chriſti Dag, ſaa den og blev glad. Joh. 8 Cap. 56 V. Han indgik ved Troen paa Forjættelſen, ja derfor ofrede ſin Søn, og Gud styrkede ham i Troen; hvorfor Paulus ſiger, at Abraham troede Gud og det blev regnet ham til Retfærdighed; Gall. 3 C. 6 V. hvilket kunde vel ſynes, at Jacobs Ord er imodſigende, nemlig: Var ikke vor Fader Abraham beviſt at være retfærdiggjort af Gjærningerne, da han ofrede ſin Søn; ſer du nu at Troen arbejder med Gjærningerne, og bliver fuldkommen formedelſt Gjærningerne. Jac. 2 C. 21, 22 V. Men naar vi vil ret fortolke det, ſaa ſtrider de ikke; thi havde Abraham ikke troet, ſaa havde han ikke gjort Gjærningen, og havde ikke Gjærningen blevet fuldkommen, ſaa var der ingen ſand levende Tro; naar da Paulus ſiger, at Abraham blev retfærdiggjort af Troen, og Jacob ſiger: af Gjærningen, ſaa have de begge Ret; thi Gud ſom

fer det Inderste, og Troen som er indvortes en skjult Ting. i Menneſket, derefter dommer Gud; hvor den er ſand og op- rigtig der følger vore gode Gjerninger; thi diſſe fuldkommer Troens Frugter, og aabenbarer endog for Menneſtene; hvor der da gøres ſaadanne Gjerninger, ſom Abraham, der villig vilde opfyldt Guds Befaling og ofret ſin Søn, der er Troen, og den kan ſiges Retſærdig af ſin Gjerning, da Chriſtus ſiger: En kan ſiges Retſærdig af Ordene. Math. 12 G. 37 B. Men da en Dagle=Unge kan tale gode Ord, 34 B. ſaa og en Dienſtalt gjøre gode Gjerninger iblandt Menneſtene, dog til ſin egen Ære, ſom han bedrager Menneſten med; men ſaa ſter det ikke for Gud; thi hans Skarpsſeenhed og Retſærdig- heds Bredeſ Ild kan ingen undgaa; da den brænder til det nederſte Helvede, 5 Moſ. B. 32 Cap. 22 B. ſaa og nederſt i Hjertet. Tror vi dette, ſaa lad os ſøge Jeſu kraftige Igjen- løſning, at han ſit toet os fra Uretſærdighed, og hvor hans Kjærlighed er kommen ind, der bliver viſt. fuldkommen Had til alt Ondt, og Lyſt til at ſtride lovlig, og gjøre Godt af al Magt; hvorfor vi ſkulde beſtandig udbede os Troens Formerelſe, og Kraft til at gaa frem paa Livſens Vei, følge Jeſu og blive beſtandige deri til Enden, da ſaar vi viſt Liv- ſens Krone. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 2 Capitel, fra 19 Vers til Enden.

Dragen ſtod for Kvinden da hun ſkulde føde, at naar hun havde født hendes Barn, den da kunde opæde det. Mabenb. 12 Cap. 4 B. Dette forklæres af nogle, at Jeſu Moder var denne Kvinde, Jeſus Barnet, og Herodes Dragen; fordi He- rodes ſtod efter Barnets Liv, ſaa hun med Barnet maatte fly til Egypten. At overbevise dem, at de tage feil kan let ſte, naar vi læſer det 2 Vers, hvor der ſtaar, at denne Kvinde raabte, der hun var i Barnsnød og havde Pine for at føde. Dette er modsat Jeſu Moders Fødsel, der var let og ikke tung; og videre, at Kvinden ſkulde henſlye i Orſen for at føde, og der ſtaar ikke, at Maria fødte flere Børn nogenſteds, mindre i Orſen; derfor maa Kvinden være for Jeſus, eller iſær nogle af hans Eſterfølgere, ſom i Tiden ſkulde hælde ſaadant, da de har Sorg over Ondſkaben, og ere ofte i Barns-

nød for at føde, eller faa avlet dem i Christo formedelst Evangelium, 1 Corint. 4 C. 15 B. og den Enlige kan derved have flere Børn end den som haver Mand, hvilke vi kan tydelig læse i Esaias 53 og 54 Cap. er Christus og hans Eftersølgere: de føde med Smerte for Christus faar sin Stikkelse i dem, Gall. 4 C. 19 B. og maa gjøre mange Undskyldelser; samt haver Bevogtelser for Fienderne, at de ikke skal fordærve deres Børn, ligesom Joseph og Jesu Moder havde, hvilke vi kan betragte af vor Dages Evangelium, at Jesus ikke havde længe Fred i Verden af Djevelens Rødsfaber, men end i sine spæde Barndomsaar blev han strax efterstræbt og søgt at myrde. Da nu hans Fiende Herodes var død, saa vilde Gud, som forhen ved sin Engel havde advaret Joseph at fly til Ægypten, ogsaa nu føre ham tilbage igjen; og det staar, at Joseph blev af Herren advaret i en Drøm. Herren maa holde Bagt over sine Børn baade Nat og Dag, advare dem fra det Onde at vige, og paaminde dem om det Gode paa mange Maader. Drømme ere ikke at agte; de fleste ere bare af flygtende indskydende Aander, eller flygtende Mennefters Tanker, som ikke kan noget hentyde, og da var det en Daare som forlod sig paa Drømme og en kunde derved forvildes. Sprach. 34 Cap. Men naar Herrens Aand aabenbares, som han figer, i et Syn eller en Drøm, 4 Mose B. 12 Cap. 6 B. item i Joel 3 Cap. 1 B. Eders Elfte skal drømme Drømme. Dette sker ikke uden særdeles Bevæggrunde; thi Gud vil helst lede os ved sit Ord og Aand; men naar det er noget, som han ikke kan faa udført ellers, da maa han ved usynlig Ledelse eller sine Engle udrette det.

Vi læse og af vor Evangelie, at naar en Fare var forbi, saa fulgte en anden efter Jesum, da han og maatte fly fra Israels Land, og vige til Nazaret i Galilæa, og saadan Forsølgelse varede til hans Udgang af Verden. Dette skulde vi lægge paa Hjertet, som skulde eftersølgge ham, vi faa og forsøge noget af samme Rædsel og Lidelse i vort Kød eller Legem og Sjel, hvor han vil bo med sin Aand og Kjærlighed; heri maa vi være varsomme til at undsky Faren ved alle Leiligheder. Vort Legeme kan vi ligne ved en Pleie-Fader, og vor Sjel eller Villie med alle Haandens Kræfter, det maa være Jesu Moder. Nu kan vi betragte vor Textes Ord, og lægge Mærke til, at saasnart Ordets Sød, der er Igjensø-

delsens Middel, det falder i vore Hjerter, saa er vist Dragen færdig til at opsluge det fra os; om det end kommer til at voge, saa søger han dog ved alle Fristelser og Forsølgelser at hindre dets Vegt, for at saa det til at visne; det skal erfares, at naar nogen kommer i Bedrøvelse om sin Salighed, at Djævelen og Verdens Menneſte gjør sin Flid for at opsluge dem i sin Strube, saa de kan blive i det gamle Syndevæsen; og dersom vi nu agter paa Guds Ord og Aand, saa advarer han vist, at vi skal fly fra de Onde; men saa skal vi erfare, at Fienden flyder Strømme efter os, Aabenb. 12 C. 15 V. med Bespottelse, Løgn og Forsølgelse mod de som hører og lærer Ordet, ligesom det stede med Apostlerne, Apost. G. 14 C. 19 V. saa vi ofte faar vige fra Israels Land eller de Troendes Samfund, og hen til Nazareth, det allerringeste og mest foragteligste Sted, og saaledes som Paulus siger, være alles Skovist. 1 Cor. 4 C. 13 V. Striften skulde saaledes fuldkommes, at Christus og alle hans Efterfølgere, skulde her forringes, foragtes og forfølges, paa det de hidsæt kan ophøies, annammes og saa Fred hos Gud evindeligt, og dette sker ikke fordi det er skrevet af Profheterne, men dem ved den Hel- ligaands Vidnesbyrd, og alvidende Gud blev oplyst om at dette skulde ske, og derfor skrev dem det, saa det nu opfyldes; og Gud som saa før baade Faldet og Trængselen, havde besluttet Opreisning og Befrielse eller Forløsning for os; han vilde dog danne disse skrøbelige Skabninger med den stærke frie Villie, for at bevise sin Magt i det Ringe, og Herlighed i de Glendige; thi naar den Ringe, Glendige, Vidende bliver trøstet, vederkvæget og ført til Herlighed, saa giver det ham større Glæde; dog at de Onde forfølger Christus og hans Efterfølgere, det er ikke Guds behagelige Villie, om han haver vidnet derom med sin Aand at det skal ske; thi det siger Paulus, at de ihjelslog den Herre Jesum og alle hans Profheter, og haver forfulgt os; det var ikke behageligt for Gud, og er alle Menneſter imod; 1 Tes. 2 C. 15 V. thi om han overlader dem i deres onde Villie, saa vil han dog straffe den mishagede Gjerning og belønne sine Børn i det evige Liv. Amen.

B ø n.

Alvidende Gud! du som ser os ihvor vi ere og alle de Farer

af Fienderne, som vil myrde vor levende Aand, endog strax i vore spæde Aar, da vi ikke ved at tage os vare; og om vi siden bliver mere erfarne om dem, saa kan snart vort eget Raad forraade os, ellers har vi heller ingen Magt til at bevare os selv. Giv du os derfor Paamindelse af din Aand og Tjenere, synlige og usynlige. Du Herre Zebaoth, som sover og slummer aldrig, vaag du selv over os naar vi sove, og naar Fienden da vil søge, om ikke med Magt, saa dog med List at dræbe vort aandelige Liv, væk du os da op; giv os Varsomhed at vandre som dine Faar iblandt de listige Ulve, og Kraft til at stride og staa dem imod. Vore Baaben ere ikke kjødelige i Had og Brede, men aandelige i Nidhærhed for din Ære og Bud. Lad os saa bevise din Lov, skreven i vore Hjerter, med dit evangeliske Kjærligheds Bud, at vi tjener dig frivillig i sand Sagtmodighed og Ydmyghed, at vandre i dit Exempel alle Dage. Bønhor os for din Søn Jesu Christi Skjld. Amen.

Hellig tre Kongers Dag.

Lexie.

Esaias Prophetes Bog 60 Capitel, fra 1 til 6 Vers.

Denne Lexie kunde vel synes efter de sidste Ord i den, at være talet til Jesus; men eftersom han er selv Lyset, og altid rede og oplyst, saa kan det ikke være til ham, at han skal gjøre sig rede, men til os. Vi maa derfor betænke hvad det er at gjøre sig rede og blive oplyst, saa vi kunde anvende disse Ord paa os, da vort Lys er kommen, nemlig Christus med sit Liges Ord og Tjenere, og Herrens Herlighed er opgangen over os; thi se! Mørket skjuler Forderige og Dumhed Folket. Enhver som har Troens opladte Dine og Dren, at se og høre Herrens Ord og Gjerninger, den kan nok forstaa, at denne Verdens Gud har forblindet de Vantroes Sind, at Evangelie Dplysning om Guds Herlighed, som er Christi Billede, ikke kan skinne for dem, 2 Cor. 4 G. 4 V. og at de jordiske Menneſter, der har sit Liggendesa, Lyst og Begjærighed i Verden, er bleven saa blinde og stumme, at de har Dine og ikke ser, Dren og ikke høre, som Jesus siger Joh. 12 Cap.;

thi endstjont de med hine Pharisæere indbilde sig, at de baade ser og forstaaer, saa har dog Satan forhærdet deres Hjerte, og de ere hengivne i et forvendt Sind, at endda Jesus er kommen og med sin Helligaands Raad og herlige klare Lys vil kalde dem til sit Rige, oplyser dem om hvad de skal gjøre og lade; saa er dog deres kjædelige stolte Hjerter saa foragtelige, at de ikke vil modtage ham, men stoler paa sig selv. Lad os derfor modtage Overbevisning efter Herrens Ord, og give Aandens Lys Rum, saavel til at straffe os for det Onde, som at drive os til det Gode; det er da Tid naar Aanden kalder paa vore Hjerter og overbeviser os om vor dybe Fordærvelse, Urenhed og Utilberedelse, at modtage den store Herre og rene hellige Gud, som væsentlig med sit Lys, Liv og Kraft vil holde Bolig i os, og som en guddommelig Fyrste styre og regjere os til sin Ære, at vi da gjør os rede; og hvad er det andet, end med Paulus ikke at overslaa med Kjød og Blod, Gal. 1 C. 16 B. Fornuften og Verdens Menneffers Forestillinger, med Sorg og Begjærlighed for Livets Næring, Frygt for timelig Ære at miste og Lidelser at udstaa af Fiendens Bespottelse og Forfølgelse; men med ham, nemlig Paulus, saasnart vi føler noget Aands Lys, at spørge: Herre, hvo er du? Ap. G. 9 C. 9 B. og da der gives af den gode Aands Vidnesbyrd Svar, at det er Jesus Christus vi har forfulgt med vore Synder, og onde Gjerninger kommet ham til at lide, saa fattet et andet Sind, og siger: Herre! hvad vil du jeg skal gjøre? 6 B. Her bliver da at udrette: Rive sig løs fra Verdens Sorg og Kjærlighed, udrense alle onde Lyster, begynde at stride imod det Onde og arbeide paa det Gode; holder vi saa hans Befalinger og bliver i hans Kjærlighed, da begynder dette Lys at skinne, saa Guds Herlighedens Billede tager til i vore Lemmer, at det lader sig tilsyne at vi ere Guds Børn, da skal Hedningerne vandre ved vort Lys, og Kongerne ved Skinnets som opgaar for os; thi vi som ere Ringe her, have ikke Omgang med de Store og Mægtige; derfor maa de vandre ved Skinnets af Lyset, det er: vore Ord og Gjerninger, som blive aabenbare og bekjendte. At! at vi gjorde os rede, og rev os løs saavel fra Verdens Kjærlighed, som Sorg og Forstrækkelse for at lide, saa at vi aldrig søgte vor egen Ære og Nytte, gif vor egen Vel eller ikke talte et Ord derom, Ef. 58 C. 13 B. overlod os aldeles i

Guds Haand, da skal vi fare over de høie Steder paa Jorden, 14 B. Naar vi ere slittige til at lade Jesu Kjærlighed lyse, at vi arbejder ret efter Guds Villie, da skalde vi og se Sæd; 53 C. 11 B. ja opløste vore Dine trindt omkring, og se alle Forsamlingerne komme til os, for at opmuntres, ledes, trøstes, læres og bestyrkes i det Gode; thi Sønnene eller de Stærkeste skal komme langt fra, og Døttrene eller de Svage skal opfostres ved vor Side, med Guds Ords usvigelige Mælt; thi de ere som Børn begjærlige derefter. 1 Pet. 2 C. 2 B. Naar vi ser dette, saa maa vi vist løbe Herrens Budords Stie, og med hans Kjærlighed haste til at føde de hungrige Sjæle, da det er de Christnes Lyst og Trøst at gjøre godt og at faa andre meddelagtige i det Gode, saa kan og vort Hjerter reddes af al Angest, og trøstes i alle Vaand og Trængsler; thi da siger en med Paulus: For de Udvalgtes Skyld taaler jeg alle Ting, at de og skalde faa den Saliggjørelse, som er i Christo Jesu, med evig Herlighed, 2 Tim. 2 C. 10 B. da maa vort Hjerter udbrede sig, naar vi saa mangfoldige hos Syndens Hav omvendte sig til os fra at gjøre det Onde; og Hedningenes Magt lod sig bøie og deres Magt blev lagt under Guds Aand og Tjenere, saa at de lode sig styre og regiere ved hans Ord paa Livsens Bei. Kamelernes Mangfoldighed, det er: de ringeste Menneſter, som ere mindst agtede og mest usiftede, de skalde og skule os og aftage Fiendens Magt, gjemme os som den Stjoge Rachab gjorde ved Propheterne. Josva 2 C. 1 B. Saa skalde alle af Median osre og alle af Skeba komme, de skal bære det Guld og Røgelse, og bebude Herren megen Lob, det er: de skal komme paa Beiene fra alle Steder, og lade deres velbehagelige Røgoffer udøses for Herren; som der kommer af de Treendes Hjerter, Bøn og Takoffer, der kommer af et sandt ydmygt og opoffret Hjerter, de er for Herren det Guld og Røgelse, som han behager, at vi skalde bebude Herren megen Lob. Dertil kan vi ikke opvække hverandre saameget som vi burde. Herren selv opvække vore Hjerter, og giv os Naade til at drage Vand af Saligheds Kilde med Glæde, da maatte vi nok paa den samme Dag takke Herren, paakalde hans Navn, kundgjøre hans Gjerninger iblandt Folkene. Fortynde at Herrens Navn er høit, og synge ham Psalmer; thi han haver gjort herlige Tegn. Al! at de maatte blive kundgjort paa den ganſte Jord, Ef.

12 C. saa skulde vi omsider prise Herren evindeligt og høste vore Idrætters Frugt. Amen.

Evangeliūm.

Mathæi 2 Capitel fra 1 til 12 Vers.

Jeg skal stue ham, men ikke nær hos; der fremgaar en Stjerne af Jacob og opstaar et Spir af Israel, og dette skal saare dem, som bo i Moabs Hjørner. 5 Mose B. 24 Cap. 17 V. Her spaaar Biliam om Jacobs Stjerne, det maa vel være den, som viste sig ved Jesu Fødsel, da han er det rette Jacobs Lys, og Guds evige velsignede Søn, der er kommen paa Jorden, som Herren forbandede, fordi at vore første Forældre overtraadte Budet, 1 Cap. 17 V. for at saa os igjenløst fra Synden eller Overtrædelsens Bud, at vi siden kan blive lydig under Gud, beredt at modtage Herrens Gode, og saa skjæntes Velsignelsen, som skal blive bestandig evindelig.

I vor Dages Evangelium læser vi, at der Jesus var født i Bethlehem udi Kong Herodes Dage, se da kom tre vise af Osten, til Jerusalem og sagde: Hvor er den som er født, den Jødernes Konge; thi vi have seet hans Stjerne i Øster, og ere komne at tilbede ham. At disse kaldes vise, som forlode sit Land og reiste saa lang en Vej, det kunde snarere ansees for Daarlighed; ja det ster og af de Verdens vise Mennesker, som bruger al sin Glid og Arbeide paa, at samle sig Viggendesæ, eller reiser lange Veie, for at søge sig verdslig Lyst og Fornøielse i jordiske Ting, og agter ikke de Ringe i Verden, mindre noget de himmelske Ting; thi de bespotter og holder dem for Daarer, som søger derefter, men de bliver dog tilsidst Daarer selv; thi vise ere de sig speile i Guds Ord ved hvert et Trin, at de ikke skulde feile i at stille Kraft fra Skin, og saaledes vare disse Mænd vise, som gav Agt paa Jødernes Tegn, betragtede de Guds Ord som gav dem ved Anden Vidnesbyrd, og derefter reiste de, da Stjernen gav sig tilsyne udvortes og Troens Lys som Solen indvortes; thi havde de ikke havt dette, saa havde vist ikke den guddommelige Kraft været i deres Ord, der var et Spir af den troende Israel, som viste sig i ophøiet Kraft ved deres Fornedrelse, og saarede dem der boede i Moab, det ere de Sikre i Synden; thi der Herodes hørte deres Udspørgelse, om Jødernes

Konge, blev han forfærdet og al Jerusalem med ham, og han forsamlede alle de Ypperste-Præster og Skriftkloge iblandt Folket, udspurgte dem, hvor Kristus skulde fødes? de sagde: I Bethlehem udi Judæa; thi der er saa skreven ved Propheeten: Du Bethlehem i Juda Land, er ingenlunde den mindste iblandt Judæ Byer; thi af dig skal udgaa en Fyrste, som skal føde mit Folk Israel. Her ser vi ikke en Bevægelse, at deres Ord gjorde, de opvakte Herodes til at søge de Skriftkloge, og de vidste vel, hvor han skulde fødes; men ikke agtede det mere, hvad kom det af? ja, havde der været nogen høi Herlighed, af Værdie at vinde, saa havde de nok været rede at søge ham, eller i det mindste, dersom han ikke havde bleven født af saa ringe Stand, og i den foragtede By; men nu da de søgte Gæde selv, var det alt for ringe, at ære, tilbede og tjene ham. Og saaledes gaar det vist endnu; thi Mennesker anser Personer og Steder, hvilke Gud agter ikke, Ap. G. 10 Cap. 34 V. og Phariseerne med de Skriftkloge, som vidste det vel, da de kunde give Herodes Underretning, og dog ikke agtede det mere, at tilbede og tjene ham; over dem maa den Dom falde: At den Tjener, som ved sin Herres Villie og ikke gjør derefter, skal straffes med mange Hug, Luc. 12 C. 4 V. eller den som vidste ham var en streng Herre. Math. 25 C. Evangelisten melder videre, at Herodes kaldte de Vise hemmelig, og udspurgte af dem sluttelig Tiden, naar Stjernen lod sig tilsyne, og han sendte dem til Bethlehem, og sagde: Gaar hen og udspørger sluttelig Alting om Barnet; men naar I have fundet det, da forkynd mig det, at jeg kan og komme at tilbede det. Heri ser vi Herodes store Begjærlighed, om at vide altsammen om den vigtige Sag; thi han af Kjøllsen var opbragt til Begjærlighed, og det lader som det skulde være hans Alvor, at fare hen selv at tilbede Barnet; dog det manglede vist paa Villie, mere paa Gjæringen at sætte den i Værk; thi han var alt for høi i sig selv, til at forringe sig saa meget, og hans Begjærlighed var meget mere af Skæk for Tøget, eller Nysgjærrighed for at vide dets Tilstand, som af Alvor selv at gjøre noget deraf; thi havde han det havt, saa havde han Tjenere nok, som kunde gaaet hen, og undersøgt Sagen, og tillige veiviset den Fremmede; dog dette agtede han ikke. Men der de Vise havde hørt ham, føre de hen; og Stjernen, som de

havde seet i Øster, viste dem vel did som Barnet var, hvor-
 over de vare glade, og gik ind i Huset, fandt Barnet med sin
 Moder, faldt ned og tilbade, og offrede deres Liggendesæ, eller
 Gaver, af Guld, Røgelse og Myhra, og der de vare adva-
 rede af Gud i en Drøm, at de ikke skulde vende tilbage til
 Herodes, før de en anden Bei bort til deres Land; nu kan
 vi se i efterfølgende 16 B. Herodes Hjerter; der han saa at
 han var bleven skuffet af de Bise, blev han saare vred og
 sendte hen og lod ihjelslaa alle Drengedøtre som vare i Beth-
 lehem. Her kan vi se, hans stolte, hadste og mordiske Hjerter;
 dette kjendte Herren, derfor vilde han ikke de Bise skulde komme
 til ham; thi han var bekendt om alt, saa han havde intet
 at undskyldte sig med. Naar vi nu anvender denne Betragt-
 ning paa os, og saa paa den onde vantro Verden, saa skal
 vi se Guds Ord passer til denne Tid, som det gjør til alle
 Tider; vi have da det faste prophetiske Ord, og vi gjør vel
 naar vi give Aagt derpaa, som et Lys der stinner i et mørkt
 Sted, indtil Morgenstjernen oprinder i vore Hjerter; 2 Petr.
 1 C. 19 B. thi Herrens Ord er den vise Stjerne, som viser
 os ret Veien, hvor Guds Søn er; finder vi ham, saa maa
 vi vist blive glade; thi han er den kostelige Perle, for hvis
 Skyld vi kan nok gaa bort og sælge alt det vi have; Math.
 13 Cap. 46 B. han maatte vi nok ofre Guld og Røgelse;
 men verdslig Herlighed behager ham ikke; thi han er Herre
 baade over Himmel og Jord; alene denne Skat eier han ikke:
 vor fri Villie over vort Hjerter; han vil med sin Aand bøie
 vort Hjerter, og hindre vor onde Villie; drage os til at gjøre
 Godt; men han kan ikke bestandig regjere os, naar vi ikke vil,
 da han heller ikke tvungne Tjenere vil have; derfor raaber,
 lofter og kalder han: Min Søn, giv mig dit Hjerter. Ordsp.
 2 Cap. 26 B. Kom til mig alle I som arbeide og ere be-
 sværet, saa vil jeg vedertvæge Eder; hans behagelige Doffer
 er et sonderstødt Hjerter og en sonderstødt Aand, som er be-
 drøvet efter Gud og fortryder vi har gjort det Onde. Fat-
 ter vi Forsæt, Lyst og Villie, at begynde paa denne Gjerning:
 nemlig at ophøie Jesu, spørge efter den gode og naadige Kon-
 ge, der vil regjere og føre os til det himmelske Land; og naar
 dette bliver vitterligt, som og maa ske og ikke skjules; thi in-
 tet Menneſte er usynlig, enhver saar dog aabenbares for nogle,
 hvad Bei han vandrer paa, og ere vi med de Bise, som har

Kraft til at aabenbare vor. Vandel i Herren, da udspredees det Rygte alle Steder og Lande, det kan da og bevæge mange; thi det hedder om Herodes: Og hele Jerusalem blev forfærdet; saaledes kan det indslaa endog paa de vantro Menneſter, naar de hører Rygte eller ſer og taler med de Troende, det kan da bevæges i nogle indtil Taarer, og de fleſte ja alle røres; thi Guds Aand ved ſaadan Leilighed banker paa Menneſtens Hjerter, loſter eller ængſter dem, men de fleſte modſtaar; og om nogle med Herodes ſpørger flittig, de vil vide hvorledees Himmelenſ Glæde er, hvordan de kan komme til den nye Fødsel eller Omvendelſe, og hvad de ſkal gjøre for at blive Himmelenſ Arvinger og undgaa den evige Straf; ſaa fatter de dog ikke Sind og Villie, til at blive lydige og følge med og gjøre derefter; thi naar dette ſkede, ſaa var det nyttigt at aabne vore Hjerter for dem; nei, de bliver tværtimod mere avindſfulde, utaalmodige og vrede, naar de hører andre blive delagtige i ſaadan Raade, og de ikke kan ſaa den; thi de haver Aandens Vidneſbyrd, at de ikke kan blive delagtige i det Gode af Gud, ſaalænge de elſker det Onde; naar nu Gud ſer deres Uvillighed, ſaa advarer han os, at vi ikke ſkal vandre den Wei eller være i Selſkab med dem; men heller paaminde og ſtraffe dem for det Onde og vi drager en anden Wei, nemlig: vandrer i Hellighed og Retfærdighed, ikke følger de Ugudeliges Raad eller træder i Hyſleres Stie, da forbittres de; viger nu den gode Morelſe fra dem, ja og medens Aanden overbevifer dem, ſaa forhærder de dog ſit Hjerter og gjør gjerne imod, vil dræbe os, og ſøger med Flid at vilde dræbe alle de Børn, ſom formedelſt Ordet ere avlet og ikke kommen i Kraft, til at modſtaa deres Onde; hvorfor de maa vige. Lad os derfor tage os vart for de falſke Menneſter, og ikke følge eller vandre paa deres Wei, men at vi kunde drage ret til vort Land, det himmeſke Kanaan. Amen.

B o n .

Du al Lyſens Gud og Fader, lad dit Lys opgaa over og i os, ſaa vi derved kan gjøre os rede, og rive os løs fra alt det ſom holder tilbage, for at løbe til din Søn Jeſum Chriſtum, at opoffre ham vore Hjerter, Sind og Begjærlighed, at vi kunde blive til Tjenefte, ligesom du haver ſendt ham til

at tjene og forløse os. Lad din Kjærligheds Kraft, trænge sig igjennem vort Hjerte og Sjæl, at vi deraf maatte blive fulde af din Kraft, til at igjen bevæge, overbevise og imodstaa alle Fiender, saa at vi ved din Kraft kunde vinde mange Sjæle til dig, og da glæde os samtlige i Evighed. Amen.

Første Søndag efter hellig tre Kongers Dag.

Epistel.

Romerne 12 Capitel fra 1 til 5 Vers.

Gud tilbyder os ofte og meget sin Kjærlighed, vil elske os, og begjærer at vi skal elske ham af ganste Hjerte igjen; dette var jo det bedste vi kunde gjøre, og dertil skulde vi ikke lade os tigge, da det er vort eget Gavn, og naar der var noget Godt at saa, saa kunde vi jo gaa villig efter, og annamme det; men hertil er vi sendrægtige, af Kjød og Blods Ladhed, og uvillige at lade os danne til Guds Ære og Gjærning at gjøre, saa vi behøver bestandig Tilskyndelse.

Naar Apostelen haver talet om Guds Rigdom, og Visdom, som haver ingen Ting nødvendig; thi i og ved ham ere alle Ting; saa siger han: Derfor formaner jeg Eder Brødre ved Guds Barmhertighed, at I fremstiller Eders Legemer, at være et levende, helligt og Gud velbehageligt Offer, som er Eders fornuftige Guds Dyrtelse. Naar vi have opoffret Herren vort Sind og Hjerte hertil, som er det ædlest, saa maa og vort Legeme blive derunder lagt, at Herren faar dette Offer; thi han kræver det ganste Menneske; og nu skal vi ikke være døde Lemmer og ufrugtbare, men blive Herren et velbehageligt Offer, som er Eders fornuftige Guds Tjeneste; her kunde vel af disse Ord, de mange Fornuftlærde, som følger Fornuften i deres Religions Lærdom; saavel om det Tilkomende som Nærværende, saa noget at helde sig til; men da deres Fornuft ikke kan af Hjertet udrydde de der herskende onde Lyster, mindre begribe Gud, det aandelige, usynlige Væsen, og de Ting som høre til det evige Liv; thi den strækker sig ikke lenger end til det Nærværende, synlige og sandseelige Ting, og hvad de mener om det Evige, er ikke andet end Meninger og løse Tanker, eller noget af Mændens Overbevisning; hvilke de betager og nedvæler med Fornuften, som mod Troen

fører Krig, kan ei fatte det Tilkommende; thi dertil maa Troen, der ved den Helligaands Kraft, Forklarelse og Oplysning er virket paa Jesum Christum, som er det evige Livs Lys; altsaa duer ikke Fornuften noget i det Uandelige til at ledsage, men mere forvilde, og Pauli Mening eller Grund og Tale, er og langt derfra heri; thi han taler om Legemets Opoffrelse til Guds Dyrkelse, og dertil er Fornuften, som skal styre, vejlede og lære os, hvorledes vi skal indrette vore Gjerninger her i Tiden, med Bestemmelse, Orden og Sædelighed; thi han siger videre, og bliver ikke stiftede lige med denne Verden, men bliver forvandlede i Gders Sinds Fornyelse, saa I kunde prøve hvilken der er den gode Guds velbehagelige Villie. Verdens Menneffers Stikkelse, som er overalt i grove Laster, de følger ikke engang Fornuften, naar de lader sig af Kjødets og Djævelen regjere i Hor og Mord, Gjerrighed og Uergjerighed, Forsængelighed, Fraadserie og Druffenskab, ic. og deres Gudstjeneste er fuld af Uordentligheder, med Stolthed og Prælerier i Klædedragt, Billeder og Malerier, af alleslags Diens Lyfter og Musikker for Drenes Klang; bruger høimodige Ord i deres Læsen, og unyttige Noder eller Melodier i Sang, som forvirder Sindet; og saaledes har de det til en Stik og Sædvane, bliver i de gamle tjødelige Lyfter, da nu dette skader Legem og Sjel; thi endog Legemet jaar ofte lide af Lyfternes Beherskelse, saa skulde vi ikke stikke os saaledes; men som vort Sind er fornyet til at tjene Herren, saa skulde vi alene prøve hvad Guds behagelige Villie er; thi hans tilladelige Villie tillader det Onde, eller overlader Menneffet efter sin Villie, men behager det ikke. Hvorledes vor Gudsdyrkelse skal være i det nye Testamentes Tider, saa ere alle Ceremonier afstøffet, ja Gud vil aldeles drage os derfra, for det bedræglige Hjerte vil hange ved det Udvortes, og tage Afguderie deri; vi læser at Christus ikke var i Tempelen, mere end tre Gange, og Apostlerne kom der ikke, uden for at søge Folkets Samfund og at saa dem i Tale, ellers var deres Kirker og Prædikestole hvor de samlede, paa Bjergene, Mark og Hus; hvad ellers deres Dragt og udvortes Ceremonier angik, da skriver de ikke om Klæderne, undtagen Paulus lærer lidt derom, hvem det sommer sig at være blottet, og hvem der skulde have paa Hovedet naar de beder; 1 Cor. 11 Cap. samt at de skulde pryde sig i stiftelige Klæder med Blusærdighed og Tugtighed,

ikke med Flættelse eller Guld og Perler, eller kostelige Klæder; 1 Tim. 2 G. 9 V. hvilke sidste Ord, Peder og forbyder; men lærer, at vi skal tjene Gud i en sagtnodig og stille Mands Væsen, som er kostelig for Gud; 1 Petr. 3 Cap. thi ellers kunde enhver bruge det de havde; alene at den Ringe ikke stoler paa sin udvortes Ringhed, og kunde derunder have et stolt Hjerte; og den Fornemme eller Mægtige i Verden, ikke elskede sin Stand, høimodigede sig deraf, og tragter efter det Fornemmere; bedre er det at aftage i det udvortes, saavel som indvortes Sind og Kjærlighed til Verden; hvilke en sand Christen gjør, forringer sig altid mere og mere, at forfaste alle usødnødne Ting; undtagen han kan bruge noget, som var formeget til Forargelse og Bespottelse af Verden, i det Nald han er kaldet, eller efter den Skik de bruger, der han er, for at drage andre med; thi det Udvores er ligesom en Angn paa en Krog; thi naar de kjædelige Menneſter, ser det anstændige Væsen, da forhindrer dette fra Foragt, Bespottelse, og opvækker Begjærlighed i dem til at give Agt paa Guds Ord, der er Krogen, hvormed man kan drage dem op af Syndens dybe Hav; men saa maa man end mere agte sig, at de ikke drager os med sig; thi dersom det opvækker Begjærlighed og de samtykker formedelst det Udvores, da maa vi paaminde dem som os selv, til at fornægte Alt; og altid at føre sig sædelig, stiftelig og ren paa Legemet; men for Alting formane dem til at give Agt paa Ordet, saa det maa rense Sjelen.

Apostelen formaner videre: Thi jeg siger Eder, formedelst den Raade, som mig er given til hver som er iblandt Eder, at han skal ikke mene over det som han bør, men mene til at være retsindig, eftersom Gud haver delt til enhver Troens Maal. Herved er at forstaa ligesom en Regent giver Embeder til i Verden, eller en Lærer Professioner, nogle kan have bare et Embede eller Profession, andre kan have to, tre, ja flere; endel er betroet mere end andre; nu bør enhver ikke mene eller sige mere end han er betroet og kan gjøre, men være retsindig og bruge det Betroede til Guds Ære, sig selv og Næsten til Gavn; thi ligerviſ som vi have mange Lemmer paa et Legeme, nemlig Dien, Øren, Hænder, Fødder, ic men alle Lemmer have ikke den samme Gjærning; ligesaa ere vi mange et Legeme i Christo, men enhver for sig ikke den andens Lem; thi da Mændens Gaver ere forskjellige, som han

og siger 1 Cor. 12 Cap., saa er det og i det Legemlige; nu er det Andelige mest og ypperst at arbejde i; thi Ære være mest den som arbejder i Ordet og i Lærdommen; naar Gud haver stjenket dem disse Gaver, at det ikke er noget kjødeligt Kald, Ebr. 5 C. som vi ser de kjødelige Lærere har, der søger sin egen Ære, Gjerrighed og Ladhed, arbejder for Betaling, dem er ikke at agte mod den allerringeste Tjener i det Timelige; thi de er ikke til Gavn men alt til Skade; derfor er der Forskjel paa dem, og de som søger Guds Ære og sin Næstes Gavn, er beredvillig til at tjene den Ringeste, de ere mest at bære Ære for, og lyde efter Guds Bud, mer end alle andre Arbeidere. Nu har ikke alle nødig eller kan stændig arbejde deri til Guds Dyrkelse, at reise-omkring og forkynde Ordet; men hertil er og den fornuftige Guds Dyrkelse, at Øvrigheden, der er indsat til at bære Sverdet for at straffe det Onde og beskytte det Gode, holde Fred og god Orden, saa er de et nyttigt Lem paa Christi Legeme, dertil Næringsstanden, Kjøbmænd, Haandværkere og Bondestanden i sit legemlige Arbeide alle ere nyttige Lemmer, der dyrker Gud, naar de gjør det efter hans Orden og Villie til hans Ære og til sin Næstes saavel som eget Gavn; thi som vi behøver alle vore Lemmer paa Legemet til at gjøre vore Gjerninger, saa ere alle disse Lemmer nyttige og fornødne til at tjene; thi endssjønt vi haver hver vor Gjerning, saa maa vi dog derfor hjælpe hverandre. Al! at enhver vilde adspørge Guds Rige og hans Retfærdighed først, saa faldt dette af sig selv, naar vi faar hans Forstands oplyste Dine, saa vi prøver hvad Guds velbehagelige Villie er, hvortil Gud selv oplyse, styre og regjere al vor Gjerning, saa bliver den vel gjort. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 2 Capitel fra 42 Vers til Enden.

Jesús siger: I dette er min Fader æret, at I bærer megen Frugt, og I skal være mine Disciple. Joh. 15 C. 8 V. At betragte disse Ord saavel som de nestefølgende Vers, burde være vor Lust; hvorledes vi altid bedre og bedre kunde lære af Jesu Ord og Gjerninger at elske, ære og dyrke Gud, paa den rette Maade blive i Jesu Kjærlighed og holde hans Befalinger.

J vor Dages Evangelie læser vi, at der Jesus var tolv Aar gammel, gif han med sin Moder og Joseph op til Jerusalem efter Høitidens Sædvane; og der de havde endt disse Dage, gif de igjen hjem, og Jesus blev i Jerusalem, og Joseph og hans Moder vidste det ikke, men de mente han havde været iblandt Selflabet; de kom frem en Dages Reise, og ledte efter ham iblandt Slægtninger, men de fandt ham ikke.

Jødernes Kirketjeneste var bleven til en Sædvane, og deres Dage vare bestemte; hvilket Gud havde maattet foreskrive dem; for de vare uordentlige og uvillige, at de maatte tvinges, og de fleste af dem som tog det Udvortes iagt, stolede derpaa, og alligevel levede i Synden, har ingen Frugter deraf, men mente, naar det Udvortes var gjort, saa var det nok; de Lærde, Ypperste og Fornemste havde deraf sine Indkomster; af Ondskabss Skalkhed tvang de den Ringere, overtalede den Vandkundige til at tro det var opfyldt alt, naar de havde offret og gjort den udvortes Gudsbørfelse, indbildte dem at det var nok til Guds Vre, endstjønt Herren siger: Hvad skal jeg med Eders mangfoldige Offere? jeg er mæt af Brændoffer og de fede Kvæg, min Sjæl hader Eders Nymaaner og Eders bestemte Høitider, jeg er kjed af dem; naar I end udbrede Eders Hænder, da vil jeg stjule mine Dine for Eder; thi Eders Hænder ere fulde af Blod. Es. 1 C. Men Jesu Visdom var af guddommelig Art, at endstjønt han var et Barn, saa var han dog mægtig, og hans Lærdom retskaffen til at søge sin Faders Vre; han vilde da søge de Lærdes Skare, og være noget iblandt dem; dette vidste ikke hans Moder og Joseph, men de mente han var iblandt sin Slægt og i Selkskab med Børn at lege efter Kjød; eller i det mindste at lære dem efter sit Sind; saaledes sandser de kjødelige Menneſter de kjødelige Ting; Rom. 8 Cap. 5 V. at naar en har annammet nogen Naadegave af Gud og Oplysning, saa tro de strax, at al den Slægt skal være af det samme Sind; eller mener de, at en maatte lære sin Slægt og blive hos dem, ikke agte saa meget om Fremmede Ubeslægtede; dog Paulus siger, at vi kjende herefter ingen efter Kjød; 2 Cor. 5 C. 16 V. thi endstjønt han ønskede at være en forbandet Ting fra Christo (eller at lide al Forbandelse og Fortred i Verden) for sine Brødre eller Frender efter Kjød, om han kunde opvække sit Kjød til Nidkjærhed, Rom. 10 C. 3 V. saa

kunde han dog ikke true eller saa dem med sig, da de vare forhærdede og modstod; maatte derfor offentlig vidne, at det burde dem først at høre Evangelium, men da de ikke vil medtage, saa vende vi os til Hædningene; Apost. G. 13 G. 46 B. saaledes gjør alle Jesu Efterfølgere som han gjorde.

Maria og Joseph gik tilbage til Jerusalem og ledte efter ham, nemlig Jesus, og efter tre Dage fandt de ham siddende i Templet midt iblandt Lærerne, at han baade hørte og spurgte dem ad, saa alle de som hørte ham forundrede sig saare baade paa hans Spørgsmaal og Gjensvar. Her ser vi hvor vi skal finde Jesum, i hvilken al guddommelige Fylde bor legemlig; Coll. 2 Cap. 9 B. vil vi nu finde ham, da søg i Templet iblandt Lærerne; thi da Jesus var i Legemet, saa søgte han de Steder for at høre hvad som lærdes, og saa aabenbare sin Visdom, sætte Spørgsmaal frem og gav Gjensvar, saa enhver maatte forundre sig; thi saadanne Lærere havde ikke været til; og nu da han er i Aanden og hans Guddoms Magt ikke er forandret; men ved sin Aand oplyser, lærer, styrker og tjener enhver som oprigtig søger ham og giver saadan Visdomsaand, som alle vore Fiender ikke kan staa imod. Gud bor da ikke i Templer som er gjort med Hænder, men hos en nedrig sønderknuset Aand, den vil han gjøre levende, Ef. 57 Cap. 15 B. og hvor to eller tre ere forsamlede i Jesu Navn, der vil han selv være midt iblandt; Math. 18 G. 10 B. saa burde vi søge efter saadan Tempel, som var knuset og bedrovet over Synden, at vi havde tabt Guds Billede, eller vor Frelser, som skulde føre os i det; derfor vende os om til det himmelske Jerusalem, som er helligt, og i hvilket ingen Uomstaaren skal komme, at vore Hjerter da maatte omstjæres og dannes, saa vi ikke længere søgte den kjædelige Slægt og Vennskab, men det aandelige, at vi kunde blive de Brødre og Søstre, som gjør Faderens Villie, Marci 3 G. 35 B. saa vi i det hellige Navn altid søgte at samles, for at høre og lære Guds Ord af hverandre, og de Pligter som os tilkommer at gjøre; thi deri er min Fader æret, at I bær megen Frugt, var vor Begyndelses Ord.

Vor Evangelium melder videre, at der de saa ham, bleve de forfærdede, og hans Moder sagde til ham: Søn, hvi gjorde du os saadant? je! din Fader og jeg ledte efter dig med Smerte. Han spurgte: Hvad er det at I ledte efter mig?

vidste I ikke, at det bør mig at være i de Bestillinger som er min Faders? Her ser vi, Jesus var i de Bestillinger, som var sin Faders, vilde bære Frugt, at hans Fader kunde blive æret, saa hans Pleiefader og Moder ledte efter ham med Bedrøvelse for de fandt ham. Men dette syntes Jesu Moder var Uret, at han skulde stille sig fra dem, og derfor siger: Hvi gjorde du os saadant? ere ikke vi dine Forældre; skulde du ikke følge og tjene os? Saaledes gaar det vist endnu; thi naar Børnene bliver af Gud kaldet, og hans Aand drager dem til at udbrede sin Ære og tjene sin Mester; saa vil Forældrene nægte og forhindre det, dels for de kunde komme til at lide Forsølgelse, Bespottelse og Banære derfor; dels af Ondskab og Gjerrighed vil forhindre dem fra at gjøre det Gode og at de skal ære og tjene dem; ja ved vel at forholde dem det fjerde Bud: Ær dine Forældre, saa skal det gaa dig vel og du maa længe leve paa Jorden; men gaar forbi det første Bud: Ær og elst din himmelske Fader, saa skal du leve bestandig i Himmelen; og dersom da dine Forældre ere aandelige, saa har de og Gavn deraf, og hvis de ere kjødelige, vil modstaa det Gode og gjøre det Onde, saa lærer Jesus, at vi skal hade Fader, Moder, Brødre, Søstre, tilmed vort eget Liv, uden det kan vi ikke blive hans Disciple; Luc. 14 G. dertil har de født os i Synden, hvorved vi ere blevne skyldige til den evige Død, og vor himmelske Fader har derimod sendt sin Søn Jesus, som har friskjøbt os deraf, og vil gjøre os til sine himmelske Arvinger, hvorfor vi ere skyldige til at tjene ham; og dette var Jesu Svar; thi blev han talt haardt til af den bedrøvede Moder, saa gav han og hende et overbevisende Svar, sigende: Vidste I ikke at det bør mig at være i de Bestillinger som er min Faders? har I ikke haft den Bebudelse, at jeg er Guds Søn, og da maa jeg og gjøre Guds Gjerninger? Men de forstode de Ord ikke som han talede; og han gik ned med dem til Nazareth og var dem underdanige, og hans Moder bevarede alle disse Ord og overveiede dem i sit Hjerte. Disse Ord ere at betragte, hvor formørkede Menneffene ere efter Naturen; thi endstjønt Jesus havde gjort saa mange Tegn og Mirakler, og dertil ved sine Tjenere lod dem forkynde sit Embede, saa kunde de dog ikke forstaa det: hvorfor Jesu Moder ikke kunde blive salig ved det hun havde baaret Guds Søn i sit naturlige Liv; thi hun

blev alligevel et Nørkhedens Barn derfor; men det at hun hørte Guds Ord og bevarede dem i sit Hjerte, det befordrede hende til guddommelig Liv og Kraft. Saa lad os og bevare Guds Ord i Hjertet, at vi kunde bære Frugt deraf og drage vor Næste med; naar de da ikke forstaa vore aandelige Læ-
 ler, og hvad vort Embede er og bør være, saa lad os lære af Jesu: han gik med og var dem underdanig, dog ikke i det som var Ondt, men at befordre det Gode; saa skal vi i al Tjenstvillighed, Bødhed og Gudheds Gjerninger se vi kunde opløse endog vore Fiender; og naar vi ere saaledes underdanige, da kan de derved forstaa, at det er en Gudhed i os, som de ikke besidder, saa kunde de drages til Sandheds Er-
 kjendelse; men vi maa herved nøie vogte os, at naar vi tjene dem og gjør godt, vi da ikke derved gjøre os delagtige i deres Onde, men bestandig voxer i Visdom, til at saa mere Had til det Onde, og saa blive bekræftet i Naaden hos Gud og Menneffene Dag fra Dag, som det staar vor Frelsere gjorde. Amen.

Bøn.

D Jesu! dit Exempel skulde vi altid lære af og efterfølge dig, saa vilde du give os Naade baade her og hijsket. Op-
 lys da vor Forstand med din Aand, saa vi kunde fatte de Lærdomme og blive lige stillet efter dig, til at søge vor Faders Vre og udrette hans behagelige Villie, at vi i alle Ting dyrke og tjene ham paa en forstandig Naade, saa hans Navn derved kunde ophøies, hans Gjerninger prises, og vi daglig i Visdom og Naade kunde tiltage baade hos ham og Menne-
 ffene, at endog vore Fiender, om de vilde nægte din Gjer-
 ning og det Gode, som du virker i os, vi maatte da saa be-
 styrkes ved dit Lys og Kraft, at det kunde skinne, og vi dem
 elske og gjøre Godt mod det Onde, saa skulde de dog prise
 din Kjærlighed til os i Evighed. Amen.

Anden Søndag efter hellig tre Kongers Dag.

Epistel.

Romernes 12 Capitel fra 6 til 16 Vers.

Den som noget haver, kan og give, men den som intet

haver, han kan heller ikke give eller tjene nogen dermed, og da ingen er rigere end den som haver Guds Naade og Ven-
skab, og ingen fattigere, end den som er uden Guds Naade
og Venstab; hvilket dog ikke betænkes og agtes i Verden af
de fleste Menneſker, de indbilde ſig at være Rige og ere dog
Fattige, Blinde og Møgne; Aabenb. 3 Cap. 17 B. thi de bru-
ger ikke ſine Gaver hvad Rigdom de haver, eller prøver ſig
eſter Herrens Ord, at gjøre de Gjeringer ſom de udfordrer,
og har ingen Lyſt til at tjene ſin Næſte, mindre at bøie ſig
under Gud, erkjende ſit eget Intet eller Elendighed, og bede
ham ſom er al Gudheds Giver, og vil gjerne ſtjente enhver
ſom han ſer, vil rettelig bruge hans Gaver, og det er fornø-
dent til ſin Væres Udbredelſe, og Næſtens Gavn at befordre.
Som vi da er adſkillige Naadegaver betrøet, ſaa formaner
Apoſtelen i vort Dages Epiſtel at bruge dem, enten det er
Prophetier da lad os prophitere; eſter Troens Naade Pro-
pheti er at vidne om tilkommende Ting, profitere: er at ſamle
eller formere ſit eget eller Herrens Guds; Troens Naade er
kraftig i Kjærlighed. Gall. 5 Cap. 6 B. Eſter denne Naade
ſkal vi ſe at prophitere, ſaa Kjærlighed til Gud og vor Næ-
ſte, kunde beviſes i os ſelv, og dertil vidne for alle Menne-
ſker, hvorledes Guds Kjærlighed er, at den er en fortærende
Brynde mod Synden, og vil gjerne forbrænde og renſe hver
Synder ſom begiver ſig til Omvendelſe, ſtjænte dem Naade
og evig Glæde; derimod fortære med Ewigheds Ild, alle Gjen-
ſtridige ſom vedbliver i ſin Ondſkab, og ikke tjener Jeſum ſom
deres Forløſer: fra Synd, Død, og Satans Rige; de ſkal dø
i deres Synder. Joh. 8 Cap. 24 B. Apoſtelen paaminder
os videre: om vi haver en Tjenelte, da lader os blive i Tje-
neſten, at vi ikke ſkulde være uſtadige i den Tjenelte, ſom Gud,
har ſat os i, i hvad vi kunde være ham meſt til Være og vor
Næſte til Gavn; eller at lære og formane, da at give Agt
derpaa, og om vi meddeler, da at gjøre det i Enſoldighed,
ſaa vi ikke ſkulde være med de Trædſte, der giver Lidet for at
ſaa Mere igjen, eller udraaber det for Berømmelſe, og op-
høier ſig deraf; naar du giver, ſiger Chriſtus, ſaa lad ikke
din venſtre Haand vide, hvad din høire gjøre; Math. 6 Cap.
3 B. lad ikke din venſtre Haand, det er ſaa meget: dit onde
Kjød og Blod, eller Falſkheds Aand, ſom forraader dig, til
at ſtaa paa den venſtre Side, og fører dig til den evige Død;

hvorfor du maa døde det her, og ikke lade det vide, hvad den høire Haand gjør; eller det som er kommen af Aandens Kjærlighed til Gud og din Næste, da skal du staa paa den høire Side, saa skal du indgaa og tage det mangfoldelig igjen i den evige Glæde, for alle her, som har gjort Barmhjertighed med Glæde, at deres Lyst er i at gjøre andre godt, de faar den Naadeløn der, naar Kjærligheden er uden Skromt, bliver ved de som hader det Onde, og hænger fast ved det Gode; thi mange raaber nok af Kjærlighed, men den er falsk; thi de kan samtykke med det Onde, som andre gjør, ja og med det som stiger fra deres eget Hjerte; hvorfor vi skulde være inderlig bevaagen i broderlig Kjærlighed, at komme hverandre til Hjælp med Erbødighed, forhindre saadan Samtykke og Fald, at vi sørge over vor Broder, naar vi saa han vilde falde, og saa bruge alle Midler for at saa ham opreist; thi Vel den som falder, naar der er ingen til at reise ham op igjen, siger Salomon Præd. 4 Cap. 10 V. Derfor skulde vi tage Tiden iagt og ikke være lade, hvor Flittighed udtræves, men naar vi saa vor Broder vilde falde eller var falden i nogen Slags Elendighed, da at haste og opbjaelpe ham, ellers kunde han falde dybere og blive mere besværet; thi jo længere en indkommer i Synden, jo værre er det at komme ud deraf igjen, særdeles de fine Lyster som de Onde lofter med, og han mærker det ikke; da skulde vi bede i Aanden for at opvarme ham, saa vi samtlig kunde tjene Herren med Fryghed, da bekom vi Overvindelse og Befrielse fra al Fare; og værer taalmodig i Trængselen, trøste os ved at den er nærværende, og det bør os ved mange Trængseler at indgaa i Guds Rige, at vi derfor altid er varagtige i Bønnen; thi derved kan vi forjage Fienden; men forglemmer vi at bede, saa er vi let overvundne, da vi ingen Magt har af os selv, til at staa Fienderne imod; og naar vi beder Gud om Naade og Hjælp, saa maa vi gjøre Bøster og bedre os igjen, til at være eftergivende mod vore Fiender, ja give og hjælpe alle, velsigne og bede godt for dem, vi skulde glæde os med de Glade og græde med de Grædende. At glæde os i Synden med de Onde, og sørge for timelig Næring selv, eller og med dem som har Verdens Bedrøvelse, det kan ikke gaa an; thi da blev vi lige stiftet med dem; men vor Bedrøvelse maa altid være efter Gud, som virker Omvendelse til Salighed; 2 Cor. 7 C.

10 B. naar vi ser nogen har den og de har saldet, og vil opreise sig igjen, saa maa vi sørge med, og naar vi saa vor Broders Sammer, og ikke tog Del deri, saa var vi ikke sande Christi Lemmer; thi naar en Lem paa vort Legeme lider, saa gjør det ondt i alle de andre Lemmer; saa og i det Aandelige, er Christi Kjærlighed i os, saa tager vi vist Del i vor Broders Sorg. Heri kan vi og glæde os med de Glade, at naar nogen er fornøiet, har Fryd i Aanden, Fred og Glæde i Guds Gjærning, saa kan vi og tage Del med den, som sælles Sødsskænde, og skal samtlig glæde os i Evighed; hvilken Forsmag vi nyder her.

Vor Text befaler os tilsidst, at vi skal være, som de der have et Sind imod hverandre til at gjøre godt, og ikke tragte efter de høie Ting, at vilde hovmode os over hverandre, men holde os til de nedrige, at tjene hverandre i sand Ydmyghed af Hjertet, altid fornøiede os selv, saa vil Gud ophøie os til sin Ære. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 2 Capitel fra 1 til 11 Vers.

Ingen som drikker af den gamle Vin, siger han, vil strax have den nye; thi han siger: Den Gamle er bedre. Luc. 5 Cap. 39 B. Disse Ord, siger Jesus, naar han i det forrige Vers har talet om, at ingen lader ny Vin i gamle Læderslaster, ellers sønderriver den nye Vin Læderslasterne, saa den spildes, og derved fordærves, men man lader ny Vin i nye Læderslaster, saa bliver de begge forvaret. Denne Lignelse fremsætter Jesus om det nye og gamle Menneſte; thi den gamle Flaske er det gamle onde Menneſtes Sind, Lyst og Villie i Synden, og den nye Flaske er det nye Menneſtes Villie, Sind, Lyst og alle Kræfter, at elſte og fornøie sig i det Gode; den gamle Vin er Verdens Kjærlighed, og kjødelig Behag; hvilke snart bliver gammel; thi et Menneſte finder ikke længe Smag i en Synd og Lyst, som han har bedrevet, men vil strax paa ny igjen fuldkomme mere eller bedrive en anden, ja hvad han opfinder af kjødelig Verdens Lyst, af Djevleſens Indskydelse, saa vil det snart blive gammelt. Derimod Guds Kjærlighed, som er den nye Vin indøst i en aandelig hellig Flaske eller Hjertet, som er udrenſet, fra de gamle urene

Lyster, der bliver Fryd og Glæde i Guds Gjæringer, han finder sig fornøiet i det mindste Gode, han nyder af Herren, har Fred og Ro. O! hvor daarlige er dog den, som drikker af den gamle Vin, og fylder sit Sind med Rjødets Lyster, i det jordiske, kjødelige Hjerte; der drikker Synden, ligesom Foranden drikker Vand, dertil bær Torne og Tidsel, er nær ved Forbandelsen. Ebr. 5 Cap. 7 V. De vil ikke strax have den ude; thi saalænge den gamle smager dem, saa elsker de den; at! at de dog maatte se dens Fordærvelse; hvor bedst den bliver tilsidst, saa de maatte aflade det, og ikke længer gjøre det Onde, paa det de kunde komme til at tørste efter den gode Vin, som den himmelske Brudgom vil skjænke dem i Evighed; thi Jesus siger: Kan I komme Bryllups Folket til at faste saalænge Brudgommen er hos dem. Luc. 5 C. 34 V. Dette ser vi dog i vor Dags Evangelie stede, at endstjønt de havde Brudgommen, saa manglede de dog Vin, men denne Brudgom var kjødelig, og om han havde noget Forraad, saa tog det dog Ende, og den som drak deraf tørstede mere; derimod den som Jesus skjænker, han skal ikke tørste igjen; Joh. 4 Cap. 13 C. thi han ledsager dem til de levende Vandkilder, endog han ikke haver i Forraad, men kan ved sin guddommelige Kraft virke Vin, saameget og hastigt som det behøves.

Vi læser, at Jesus var i dette Bryllup, som var dog jordisk eller legemlig; og han besøgte det for at overtyde og lære dem, om det himmelske Bryllup. Hans Moder sagde til ham, at de fattedes Vin, Jesus svarede hende: Hvad haver jeg med dig at gjøre, min Time er endnu ikke kommen, det er: Hvad haver jeg med dette jordiske Bryllup at forsørge? her er Brudgom, som maa forsørge Gjæsterne; naar min Time og Tid kommer, at jeg skal forsørge Gjæsterne, saa skal de ikke mangle. Hans Moder siger til Tjenerne: Hvad han siger Eder det gjører. Her var en særdeles Tro i Jesu Moder, som hun havde til sin Søn, imod al Fornuft til det Synlige; thi deri vidste hun han havde ikke noget; tillige troede hun mod Ordet eller Gjensvaret hun fik; og dette var det største Kjendetegn, at hun elskede og forlod sig paa ham; thi den man elsker og venter noget Godt fra, den tror man, om han ikke svarer saa vel; ved Troen bekom hun og Hjælp; thi hun troede Gud og blev ikke bestjæmmet. Rom 10 Cap. 11 V. Jesus befaler at fylde Vandkarrene med Vand, og de

fyldte dem indtil det Øverste, og saa sagde han: Bærer det til Rjøgemesteren; der Rjøgemesteren smager Vandet, som var bleven til Vin, og vidste ikke hvorfra det kom, men Tjenerne vidste det, som havde øst Vandet. Saaledes gaar det de store Mestere og Herrer i Verden, der haver meget i Forraad, de sørger og gruer dog for de ikke skal faa Dphold, for de ser ikke Guds Forsyn, men de ringe Tjenere som arbejder, og de Fattige som har lidet, og derfor kaster sin Omsorg paa Herren, de ved at prise Guds Belsignelse. Der ere vel mange, som spotter med det, og siger: Gud kommer ikke ned til dem med noget, han gjør ingen Mirakler nu som før; men de ser ikke hans Gjerninger; at friste ham med Mirakler var formasteligt; thi det behøves ikke; men naar vi ser til hans Belsignelse, gjør han Vand til Vin; thi er det ikke for Rjødet, saa dog for Anden med et fornøiet Sind, som Daniel, han udvalgte heller at faa Vand end Vin, 1 Cap. og saaledes forstaar de ringere Tjenere, paa Guds Belsignelse i det Naturlige, saa og i det Aandelige; naar Jesus giver Ordet Kraft og Liv i de Ringe, som begjærer og vil annamme det, men de Mægtige agter og skjønner det ikke, fordi de ikke tror Gud. Rjøgemesteren kaldte Brudgommen og sagde til ham: Hvert Menneſte sætter først frem den gode Vin, og naar den er bleven drukken, da den ringere. Heraf vil de i Synden nedſænkede Menneſter, tage ſig Trøſt til at ſynde og drikke ſig drukken, da de ſiger, at Jeſus var til Bryllup, gav dem Vin og de drak ſig drukken. Men da Drukkenſkab er en Laſt, ſom hele Skriften afſtraffer, for en gjørlig og fordømmelig Synd, naar de ikke ombender ſig i Tide; ſaa er der heller ingen Trøſt at ſaa heri; thi vi læſer ikke, at de var drukken; men ſaaledes pleier det ſte, at Menneſtene gjøre; sætter først den gode Vin og naar de ere blevne drukne, da den ringere. Saadant Ondt, baade haver ſteet, og ſkeer alt for meget; hvilket ikke Jeſu Belsignelſes Gjerning var til, at de ſkulde bruge det til Overdaadighed og Synd, nei, tvertimod Vdrulighed og hellige Dvelſer, at love Gud derved ſom han ſelv gjorde, han ſøgte heller ikke noget ugudeligt Selſkab, uden for at kalde dem til Omvendelſe.

Vor Dags Evangelium ſlutter, at denne Begyndelſe paa ſine Tegne, gjorde Jeſus i Cana udi Galilæa, og aabenbarede ſin Herlighed, og hans Diſcipler troede paa ham; ſaa

var dette Begyndelsen af sin Kjærligheds Godhed, at han gjorde Vand til Vin. Dette var en god Herre at bede til Bryllup, der kunde ingen Mangel være hvor han var nærværende, og jeg troede alle vilde have ham hos sig, naar de fik hvad de ønskede efter sit Kjøds Behag. Men da han er vel en mægtig Herre, som kan give og giver timelig Belsignelse, saa meget han ser det er nyttigt, at de derved kunde fatte Tro og Kjærlighed til ham. Men som hans største og kjærligste Begjærninger ere usynlige, at han vil gøde sin Aands Vin i vore Hjerter, og derefter var det fornemmelig at være begjærlig, som Apostelen siger: Drikker Eder ikke drukkne af Vin, hvilket er Overdaadighed, men bliver fulde i Aanden, Eph. 5 Cap. 18 B. med Retfærdighed og fredsommelige Frugter, at han maa styre Eders Hjerter til det Gode; al! at enhver tørstede derefter og hørte Jesu Røst: Om nogen tørster han kommer til mig og drikker; Joh. 7 Cap. 5, 7 B. ja, al! at vi ret maatte tørste efter Retfærdighed, saa vi kunde give Agt paa hans Ord, høre ham nøie; da skulde vi saa Vin og Mælk uden Betaling, og forlyste os over Herrens Gode i de Levendes Lande. Amen.

B ø n.

D Jesu! du som har al Belsignelsen, baade timelig og evig, du som kan forandre Vand til Vin, lær du os din Naade, Kraft og Godhed at kjende, saa vi og ret kunde tro og forlade os paa dig, ja giv du os, hvad som er nyttigt i Tiden, til at berede os til Evigheden, udryd du fra os alt det som hindrer din Aands Villie i os, indgyd din Kjærligheds Kraft i vore Hjerter, at vi kunde blive inderlig bevaagne, srigere og flittige, til at opvække, opmuntre og formane hverandre, til at afstaa fra alt ugudeligt Væsen, som vil regjere i vort Kjød; udryd du fra os al hastig Brede, Hovmodighed, Bøllyst og Gjerrighed. Plant du i os ved din gode Aand dit Billede, med Sagtmodighed, Mildhed, Sædelighed, Ydmyghed og Gæmildhed, mod vor Næste, saa at vi kunde tro, elske og tjene dig i Hellighed alle vore Livs Dage; derom bede vi dig, hør og bønør os for din Kjærligheds Skyld. Amen.

Tredie Søndag efter hellig tre Kongers Dag.

Epistel.

Romernes 12 Capitel fra 6 Vers til Enden.

At vorde vis er en herlig Ting, naar det er af Aandens Visdom, til at forkaste det Onde og udvælge det Gode; thi jeg sender Eder som Jaar iblandt Ulve, vorder trædse som Slanger, og ensfoldige som Duer. Math. 10 Cap. 16 V. Jeg vilde I skulde være som unge Børn i Ondskab, men fuldkomne i Forstand; thi mange ere Børn; ja ikke det engang til det Gode; men fuldkomne mandige i det Onde; de ere Vise til at elste sig selv, forlader sig paa sig selv, som vi ser nu i disse Tider, at de kjedelige Kundskabs Vise, henfalder dertil; da de synes at være Vise og bliver dog Daarer; Rom. 1 Cap. 22 V. thi de forkaste Herrens Ord, hvad for Visdom skulde de da have? Jerem. 8 Cap. 9 V. de bære sit eget Vidnesbyrd og trodser paa, at de holder den moralske Lov: Elsker Gud og sin Næste som sig selv, endstjønt de ligger i alle Raster, og gjør Overtrædelser i deres Hjerte mod Guds Bud, og har den pharisæiske falske Retfærdigheds Skin, som de selv har oprettet sig, da de ikke vil være den Guds Retfærdighed underdanig; Rom. 8 Cap. 2 V. de er lig den Slægt som Salomon siger: Der ere rene for sine egne Dine, og dog ikke toet af Starnet; Drdspr. 30 Cap. 12 V. thi hvorledes skulde de blive toet, som foragter det Bad, de skulde to sig i? og den som skulde to dem, nemlig Jesu Christi Guds Søns Blod, der skulde to dem af al deres Synd; 1 Joh. 1 Cap. 7 V. ham nægter nogle aldeles, at de ikke har nødig, eller han var nogen Forløser; andet end en Lærer; andre betjender ham som deres Frelser og Herre, og at de elsker ham; men de vil dog ikke annamme ham, og lade ham regjere over deres Hjerter, men lever efter deres eget Kjødts Villie, og dog stoler paa Naaden, endstjønt de med deres Ondskabs Skalkheds Hyllerie, og Selv-Visdom, træder Guds Søns Blod under Fødderne og foragter ham, som er bleven os af Gud, til Visdom, Retfærdighed, Helliggjørelse og Gjenløsning; 1 Cor. 1 Cap. 30 V. men Gud ved vist engang at gribe de Selbvide i sin Trædskhed, naar han skal komme og fordærve de Vises Visdom og tilintetgjøre de Forstandiges

Forstand. 19 V. Lad os derfor lyde Salomons Ord: Forlad dig paa Herren i dit ganste Hjerte, og forlad dig ikke paa din Forstand, kjend ham i dit ganste Hjerte og han skal gjøre dine Stier rette, lad dig ikke tykkes at være vis, men vig fra det Onde, Ordsp. 3 Cap. 7 V. og det er Apostelens Formaning i vor Dags Epistel: Vorder ikke floge hos Eder selv, betaler ikke Ondt med Ondt, haver Omsorg for alle Mennefters Afsyn. At betale Ondt med Ondt, det er efter Naturen, hvorfor den maa dødes; at have Omsorg for Menneftene i det Jordiske, det kan ogsaa ske efter Naturen, at en vil sin Næste vel til Legemet's Gode, dog saa, at han søger sit eget Vel først, og vil se sig selv forsynet, uden ellers hans naturlige Kjærlighed er stærk optændt efter Kjødets, hvilket da er ustadigt. Men at elske og have Omsorg for alle Mennefter i det Gode efter Aanden; dette kan ikke ske, uden han først sørger for sin egen Sjæl; thi ellers kunde den ene Blinde lede den anden, og de begge falde i Graven, Luc. 6 Cap. 39 V. som Christus lærte, og saaledes formaner: Naar du engang omvender dig, da styrk dine Brødre, 22 Cap. 33 V. saa maa vi først saa opladte Vine, om vor Saligheds Forarbejdelse paa os selv, og hvorledes vi kan forhindres af Fienderne, naar vi nu selv vil være frelste; saa maa vi og ligesaa elske vor Næste, og da bære Omsorg for alle; thi som vi alle ere Søftende efter Kjødets, fra vore første Forældre af, og vi alle ere faldne ved deres Fald, saa ere vi og alle delagtige i Christo, tilbydes Naaden i ham, og de som annammer ere Børn og Arvinger til det evige Liv. For dette Gode, at befordre vor Næste, saavelsom os selv, burde vor Sorg være lige for alle bestandig, at vi ikke ansaa nogen Person, Høi eller Lav, Rig eller Fattig, Tyrk eller Hedning, Jøde eller Græker; thi alle ere et, naar vi kunde saa draget eller ledet dem til Christum, og i ham blive indpodet, Rom. 11 C. 17 V. som en frugtbar Gren paa Jesu Vintre. Joh. 15 Cap. 2 V. Dersom det er muligt, da haver Fred med alle Mennefter, saa vidt det staar til Eder. Gud er en Freds Gud, og Fred burde vi da have alle med hverandre, ingen maatte lægge Bind paa andet end have Fred; men her siger Apostelen: Er det muligt, da haver Fred med alle Mennefter, saa vidt det staar til Eder; han vil hermed sige: Sager efter Fred med hver Mand og Helliggjørelse, uden hvilken ingen

skal se Herren; Ebr. 12 Cap. 14 V. og naar I nu helliger Eders eget Hjerte, Sind og Aand; dertil vender alle Kræfter med Omforg for Næsten, at elste ham, og befordre til det samme Gode, advare ham fra det Onde; saa bliver dit Belmente ofte eller af mange ilde optaget, og det er umuligt andet, end Forargelsen kommer, siger Christus; Luc. 16 Cap. 1 V. thi han er ikke kommen for at sende Fred, men Ivedragt, Luc. 12 Cap. 51 V. for dem bliver derover vrede, anser det for en Bebreidelse, ja anser det for det værste Onde, man kan gjøre dem, naar man gaar ind paa Samvittigheden, og overbeviser, om den skyldige Dom og Straf der ligger over dem ifølge Guds Bud; da de nu ere kjædelige, saa sandser eller betænker de sig ikke om andet, end raaber: Vi fordømmer dem, endstjønt det er Guds Ord og deres egen Samvittigheds Vidnessbyrd som dømmer dem; thi de forklarer dette modsat, og siger: det er menneftelige Domme, da de forhæder sit Hjerte, og de som ikke vil lade sig overtale, dem staa ikke til os at have Fred med, uden vi vilde samtykke med dem udi Synden, og eftergive Guds Vidnessbyrd, hvorved vi da selv blev skyldig i deres Blod; nei dette maa ikke ske, om de end vilde være aldrig saa forbittret, saa skal vi taale det og ikke hevne os selv, men give Bredden Rum, ved at betænke os, give Tid førend vi vil straffe, og da falder vor Hævn bort; thi der er skrevet, Gud forkynder os i sit Ord: Hævnen hører mig til, jeg vil betale, siger Herren; gjorde vi saa, betænkede os, og vaagede over al Hastigheds opstigende Iver, som vil udbryde, saa kan vi komme til, ei alene at dræbe og nedkvæle den; men og væbne os med Jesu kjærlige Sind, saa vi kunde gjøre vor Fiende godt, at dersom vi ser ham hungrig, da at give ham Mad, og tørstig da at give ham Drikke, og naar vi det gjør, da samler vi gloende Kul paa hans Hoved, at det opløder hans øverste eller ædleste Del, hans Sind og Hjerte eller Samvittighed, der maa vidne, at der er Forskiel paa den som gjør Godt mod Ondt, og den som gjør Ondt mod Godt; lad os derfor aldrig overvindes af det Onde, men staa alle Fristelser mandlig imod, altid frygte for Fald, og betænke hvorledes vi kunde være opreiste selv, og have Omforg for, at opreise vor i Synden nedfaldende Næste, saa vi kunde overvinde det Onde med det Gode. Amen.

Evangeliu.

Mathæi 8 Capitel fra 1-til 13 Vers.

Uden Tro er det umulig at velbehage Herren; thi det bør den som kommer frem til Gud og tro, at han er og bliver deres Befrier som opsøge ham. Ebr. 11 Cap. 6 V. Det Ord Tro er saa dyrebart, at det langtfra kan beskrives, eller nogen udtale dets vigtige Indhold; og om vi kunde udføre den i Ord, saa bestaar dog ikke Guds Rige i Ord, men det bestaar i en sand Forsikring om Guds Hjælp og Bistand endog af den største Fare, at han kan gjøre den let, naar vi ret søge Herren. Ingen Ting var Jesus saa mishagelig, som de der vantroede ham, nu siger vel mange: Vi skal ikke være vantro eller fortvivle, men have den gode Tro; dog ikke randsager at prøve efter, om det er en ond skjælvende Tro, fuld af djevelfke Frugter, i al Synds Beherstelse, de haver da Troen uden Gjerning er død; Jac. 2 Cap. 7 V. de som skal komme frem til Gud at opsøge ham maa betænke han er hellig, saa maa de have et bødserdigt Sind med Had til Synden i det mindste; thi om de ikke haver faaet Seir derover, saa er det Troens ringeste Kjendetegn, at den ytrer sig i sand Længsel efter Gud, hader og strider imod det Onde med Frygt og Kjærlighed.

I vor Dags Evangelio læser vi om tvende der troede, som opsøgte Jesus og blev hjulpen i deres Trang, den første var en Spedalsk, som bad Jesus og sagde: Herre! om du vil, saa kan du vel rense mig; her haver han denne Tro, at Jesus kunde rense ham, men var ikke forvisset om han vilde; hvorfor Jesus udratte Haanden og sagde; Jeg vil vorde ren, og den Spedalske blev strax renset, det var saameget som Christus vilde sige: Jeg vil selv være ren fra alle syndige Smerter og Skade, baade paa Legem og Sjæl, og ligesaa elsker jeg Eder, at vil I saa sandt være renset, som jeg vil rense Eder, saa skal I nok blive hjulpen; thi jeg er kommen, at give mit Liv hen i Døden for Eder, paa det I derved kunde blive frelste fra den evige Død, og renset til det evige Liv. Christus sagde videre til ham: Se til du ingen siger det, men gik hen og bete dig selv for Præsten, og ofre din Gave som Moses haver befalet, dem til et Vidnesbyrd i deres Samvittighed, at jeg frelser eller læger dig, og dog ikke begjærer en-

ten du skal betjendtgjøre det til min Fæder, eller vil have noget Offer, men at du kan ofre din Gave paa Alteret til dem; thi det søger de efter, saavel som deres Berømmelse for deres Gjerninger, hvilket dog er intet mod mine; derfor skal dette være til et modsat Bidne. Saaledes hjælpede og lærte han, den første som kom til ham og søgte Hjælp i sin Trang. Der-
 efter traadte en Hovedsmand til Jesum, bad ham og sagde: Min Dreng ligger hjemme værktbruden og pines svarligen; her var Jesus strax færdig at svare: Jeg vil komme og helbrede ham, og Hovedsmanden svarede og sagde: Herre! jeg er ikke værdig, at du skal gaa under mit Tag, men sig itfun et Ord, saa bliver min Dreng helbredet; thi jeg er et Men-
 neske under Øvrigheden og haver Stridsmænd under mig. Naar jeg siger til den ene gaa, saa gaar han, og til den anden kom, saa kommer han; og til min Tjener gjør det, saa gjør han det. Her var Troens fuldkomne og store Kjendestegn; for det første, som er den ædlest og rette Begyndelse til en sand levende Tro, det er Ydmyghed; denne Dyds sandtes hos dette Menneke i en høi Grad; da han, som var en Hovedsmand, holdt sig dog saa uværdig, at det var formeget Jesus gif under hans Tag endstjønt Christus gif ind til de Allerringeste; og mange agtede det ikke for nogen Naade, ja de stolte Phariseer og Striftfloger foragtede ham, og vilde ikke have ham i sine Huse, uden for at friste og bespotte ham, som deres Lige gjør ved alle Christi Eftersølgere; for det andet, var det en stærk Tilforladerhed og Tro i Hovedsmanden, som han havde paa Jesu Kraft, at itfun et Ord, troede han var nok til sin Drengs Helbredelse; for det tredie hans Troes rette Kjendestegn, kan sees af hans Betjendelse om de Underhavende, at hvad han sagde til dem det gjorde de, siger han; dette var et af de Kjendestegn paa Kjærlighed; thi en Herre eller Husbonde kan vel befale og true sine Tjenere, at de maa gjøre det som han byder, dog sker det sjelden strax, naar det ikke sker af Kjærlighed og Lydighed; men denne Hovedsmand, naar han kun siger til den ene gaa, saa gaar han, og til den anden kom, saa kommer han; her kan sees, han havde indtaget deres Hjerter med sin Kjærlighed; og en sand Christen, han vil ikke have tvungne Tjenere, men at de skal være villige. Vilde vi alle lægge Vind efter denne Hovedsmands Tro, Ydmyghed og Kjærlighed, da kunde vi udrette mere med et mildt

Ord, end med mange Trudsler og Slag, ja jeg vil ikke nævne den gyselige Banden, der har taget saa stærkt Overhaand iblandt Menneffene, at det er som Satan skulde befale, og fra ham er Ulydighed kommen; han følger de og lærer af. At Hovedsmanden havde bedre Orden, naar han befalede sine Tjenere gjør det, saa er det nok. Den som er en villig Herre kan ikke fordrage onde Tjenere; thi naar de ikke vilde lade sig bøie og gaa med det Gode, eller om han alvorlig skal formane til Lydighed, og paamine dem om Straffen; naar da ikke Tjenerne forbedredes, saa følger han Luthers Raad, stiller sig af med dem, og ikke søder saadanne Folt, men søger lydige Tjenere, der udretter hans Gjerning med Villighed. Der Jesus hørte Hovedsmanden, forundrede han sig, og sagde til dem, som fulgte: Sandelig siger jeg Eder, saa stor en Tro haver jeg end ikke fundet i Jsrael, men jeg siger Eder, at mange skal komme fra Øster og Vester og sidde til Bords med Abraham, Isaak og Jacob i Himmeriges Rige, men Rigets Børn skal udfastes i det yderste Mørke, der skal være Graad og Tænders Gnidsel; Christus, som kjendte alles Tro, de Retfærdige og de Falske, han forundrede sig over denne adle Hovedsmands Tro og Døder, at han der var en Hedning, som ingen Kundskab af Profheterne eller Guds aabenbarede Religion havde, han kunde dog have saa ædelt og troende Hjerte, fordi han havde ladet sin Villie bøie under Guds Aand, der umiddelbar havde virket den sande Fortrolighed i Gud; at ikke al Jsrael, som Jesus i sine Kjøds Dage, taledes med, havde saadan Tro, endstjønt de havde Ordet og brugte alle Ceremonier, saa fandtes ikke saa stor en Tro. Her ser vi den udvortes Gudsdyrkelse ikke hjælper; thi da vi aldeles ikke maa forkaste Ordet og Sacramenterne, fordi Guds Aand virker helst, og har mest Magt derved, at oplyse, vejlede og styrke os, naar vi vil være oprigtige; men hvis Horelsen ikke blev beblandet med Troen, saa hjælper det slet ikke, uden til Guds retfærdige Vres Bestraffelse; thi Jesus siger, at mange skal komme fra Øst og Vest, nemlig af Hedningerne, som han vil ved sit middelbare Ord, hvor han kan saa Tjenere til at udgaa at forkynde det, og indkalde dem til sin Nadvere, saa og umiddelbar ved sin Aands Beredelse, indkalder af dem mange til at sidde til Bords med Abraham og alle hans troende, lydige Børn i Guds Rige; da derimod Rigets Børn,

som kalder sig efter Christus Christne og haver Guds Riges Evangelium, som Israel der havde Forjættelsen og Profeternes Vidnesbyrd; men forhærder sit Hjerte, stoler paa Kundskaben og lever i Bantroen, med alle dens syndige Frugter, som de bærer; de skal samtlig udfastes i det yderste Mørke, der skal være Graad og Tænders Gnidsel; fordi de her har elsket den fjædelige Lyst, fulgt Diens og Rjødets Lyst, glædet sig i Verdens Vellyster og bidt sine Tænder sammen for at modstaa Guds Aand, Ord og Tjenere; Ap. G. 7 Cap. 54 B. thi paa hin Dag, skal hver ste som de tror; har de troet Djævelens Bud, fulgt det Onde, saa faar de der gaa bort med ham, og saa sin Løn; har de troet Gud og holdt hans Bud, saa siger Jesus til dem som til Hovedsmanden: Gaa bort, dig ster som du troede, og hans Tjener blev helbredet fra den samme Time, og kunde saa tjene sin Herre; saaledes og vi bede vor Herre om Hjælp, at naar vi ere blevne syge af Synden, da ydmog os og søge Jesum som vor Læge, tro hans Ord og lyde hans Befalinger, da bliver vi helbredet til at love, prise og tjene ham i Tid og Evighed. Amen.

Bøn.

Herre! optænd du Troens Lys i vort Hjerte ved din Helligaands Virkning; lær os at kjende hvad der staar din Aand imod, og hindrer Troens Fremvegt i os; lad os ikke blive med dem, som har dit Riges Evangelium og kalder sig Rigets Børn, dog ikke tror dit Ord og annammer din Aand, at bære de rette Troens Frugter; men formere du Troen i vore Hjerter, at den maatte blive kraftig i din Kjærlighed til at hade det Onde, og hænge fast ved det Gode, saa vi kunde vise de rette Frugter, blive dine elselige Børn, som oprigtig søgte din Villie og udrettede den troelig, paa det vi kunde offere dig velbehagelige Offere, som ste formedelft Troen paa din Søn Jesus Christum vor Herre. Amen.

Fjerde Søndag efter hellig tre Kongers Dag. Epistel.

Romerne 13 Capitel, fra 8 til 10 Vers.

Det pleier at bruges af mange, især af udvortes Retfærdige

eller af Menneſter ſom ere gjældſrie, der har betalt ſin Skat, Told og Tiende, dette Ord: Jeg er ingen noget ſkyldig, eller jeg er dem ikke noget ſkyldig; hvilket meſt ſter naar den ene bliver vred paa den anden, og de opſlaar Benſkabet. Men ſaa længe vi ere naturlige, ja og ſiden naar Guds Aand kommer til at virke, ſaa taler vi mange ubetænksomme, ſyndige og unyttige Ord; thi den er en fuldkommen Aand, der har tæmmet alle ſine Lemmer, og deriblandt er Tungen den værſte Lem at tæmme; Jac. 3 C. 8 B. ſkal det ſke, ſaa maa det blive ved Guds Aands Kraft, at han renſer Hjertet og de unyttige Ord kommer til at ſmerte, i det vi gjør Regnſkab, og holder vor Doms Dag til Straffen, om mulig hver Gang vi feiler; thi derved kunde Aandens Ild fortære de unyttige Ord, ſaa vi kunde ligesom lægge dem paa Vægtſkaaler eller eſtertænke dem; men hvo ſom letſindig taler, om endda Aanden tugter derover, naar han ikke vil underſøge Feilen, ſaa bliver han i ſin Elendighed og jager Aandens Paamindelse fra ſig. Vi vil betragte omtalte Ord: Jeg er ingen noget ſkyldig; dette hyder Apoſtelen os i vor Dags Epiſtel: Værer ingen noget ſkyldig; thi han har i de foregaaende Vers bedet, at enhver ſkal betale det ſom han ſkylder, ſin Skat, Told, Tiende, Frygt og Ære; men nu lægger han til: Værer ingen noget ſkyldig, uden at elſke hverandre. Heraf ſer vi det er et urigtigt Ord: Vi ere ingen noget ſkyldig, da vi dog ere forpligtede til at elſke hverandre; thi det gaar ikke alene til Venner, men ſaa ſnart vi vil være Chriſtne, ſaa hedder det og til Fienderne, da Chriſtus ſiger: Syndere elſter Syndere, og Hedningerne kan og elſke ſine Venner, men vi ſkal elſke vore Fiender; Math. 5 C. for det følger af Aanden, at vi ſom ere Guds Børn haver indbyrdes Kjærlighed til hverandre vi ſom tror; thi Paulus ſiger: Vi ere ſelv lærte af Gud til at elſke hverandre; 1 Tim. 4 C. 9 B. men nu kan den Kjærlighed blive naturlig, derved vi ikke drives af Guds Aand til at elſke Fienderne, og gjøre dem godt, ſøge at overvinde dem med Guds Kjærligheds Overbeviſning, og om nogen bliver vred eller falder fra vor Samfund, da ikke ſige: Jeg er ham ikke noget ſkyldig; men tænke og ſige: Han ſaldt nu, jeg kan ſnart gjøre ligesaa, derved den Almægtiges Haand ſlipper mig, og jeg ikke holder faſt ved Herren. Vi maa ynkes over den ſom farer vild fra Sandheds Bei, og ſe at hjælpe ſaadan en tilrette med en ſagt=

modig Aand, 2 Tim. 2 C. 25 B. og saaledes lade vor Kjærligheds Lue brænde med Bøn og Guds Ords idelige Paa-mindelse at opreise ham, vil han da ikke lyde, saa har vi frelst vor Sjæl. Hvo der saaledes elsker hinanden, haver opfyldt Loven; thi dette: Du skal ikke bedrive Hoer, du skal ikke ihjel-slaa, du skal ikke stjæle, du skal ikke bære falsk Vidnesbyrd, du skal ikke begjære, og om det er noget andet Bud, saa besattes alt i en Hovedsum i dette Ord: Du skal elske din Næste som dig selv.

Mange adskillige Løgne bliver sagt af Verdens Menne-sker, men intet mere bliver løiet end dette, at de fleste Men-nester siger, at de elsker sin Næste som sig selv, og de haver Kjærlighed til ham, det stoler de paa ja roser sig af, og er dog en stor Usandsfærdighed, naar en betragter Frugterne af det Ord: Elsk din Næste som dig selv; dog de kan vel gives Medhold paa en Side, naar vi tage Amos Kjærlighed til Ta-mar, 2 Sam. 12 C. 20 B. nemlig i Udydskhed, deri kunde vel findes lige; dog hun elskede ikke ham igjen saaledes. Eller kunde vi tage den rige Mand, han elskede sine Brødre, hvis Lige er nok af deres Kjærlighed, der bestaar i Praleri, For-fængelighed, Verdens Herlighed, ja al Slags Vellyst, Graad-feri og Drukkenskab, at samtykke og bedrive saadanne Lyster med hverandre; nu kan der endda være en liden Art af Frygt for Lysternes Bedrivers Skyld, at de skal lide nogen Straf; hvorfor de med den rige Mand vilde gjerne en Lazarus skulde sendes, som kunde vidne om den evige Herlighed, og tvertimod Straffen som kommer over dem; men de vil derimod ikke høre Moses og Profeterne, Luc. 16 C. 29 B. mindre Evangelium om det fuldkomne Kjærligheds Bud; thi Loven opfyldes i dette: Elsk din Næste som dig selv; men naar Evangelium er an-nammet, da fordrer eller tvinger den intet; thi det gaar af Lyst at en ei alene elsker sin Næste som sig selv; men en og forlader sine egne Ting og søger sin Næstes, 1 Cor. 10 C. 24 B. og Kjærlighed gjør sin Næste intet ondt, for den er Lovens Fylde. Vil vi nu betragte det først, hvor meget Lov-en holdes, at en elsker sin Næste som sig selv, saa kan vi let fatte, at det sidste, nemlig at forlade sine egne Ting, er borte; og Menneffene lyver paa sig selv, siger af det de ikke enten haver eller bruger; thi Apostelen Johannes siger: Derpaa kjende vi Guds Kjærlighed, at han satte sit Liv til for os,

saa ere vi og skyldige at sætte Livet til for Brødrene; 1 Joh. 3 C. 16 V. hvad det mangler herpaa, det kan ikke med Ord og Pen beskrives; thi naar vi ser alt det Onde som bedrives i Hoer og Mord paa adskillige Maader, at den ene forraader den anden med syndige Lyster, og gjør Mord med falsk Vidnessbyrds Trost i Synden, Had til det Gode, at de mere forvender sin Næstes Ret end befordre den; og begjære sin Næstes Guds, isteden for at hjælpe ham til det; ja paa alle Maader søger sit eget, hvad dem selv kan forlyste og fylde sit onde Kjøds Begjærligheder i, saa Næsten derved ei alene bliver uhjulpen, men og nedtrykt. Dog tør saadanne Menneſter stole paa, ja trodse at de elſter sin Næste som sig selv, da dog enhver søger sit eget Gavn at befordre; thi alle føder nok sit eget Kjød og vederqvæger det til nødvendig Ophold, naar det er at ſaa, ſom og de ſande Chriſtne gjør; men vi ere kaldte til Frihed, alene at vi ikke misbruger den ved Kjødets Anledning, Gall. 5 C. 13 V. ſom friſter i den uſkyldige Nødthet, og Omgang med Næſten, at ſaa beſmittet Aanden med Skyldighed, Lethærdighed, Overdaadighed og Had, at en vil opæde, fortære eller fordærve den aandelige Kjærlighed af den kjødelige, ſom Paulus ſiger derom, at de kan begynde i Aand og fuldende i Kjød; Gall. 3 Cap. 3 V. derſom vi ikke nøie vaager, beder, ſtrider imod Kjødet og prøver os eſter Guds Ord. Vi maa derfor vaage, ſom ere opvakte af Syndens Søvn og elſte Gud over alle Ting, hvilken hellig Kjærlighed fylder Budene til Næſten, at ſom vi nu ſer os befriede af Faren, og vi ſer vor Næſte i Nød, ſaa maa vi ſætte os i hans Sted; ſom vi da vilde han ſkulde vove ſit Liv for at frelſe os, ſaa maa vi og gjøre; ja lade denne Guds Kjærligheds Luc, der forklarer om et evigt Liv og Glæde, baade for os, og vor frelſte Næſte; at vi da maatte gjerne forlade dette Liv for at ſaa de Faldne opreiſte igien, og holde vor ſvage Broder ved Haanden, underſtøtte ham med Styrke og Troſt om Befrielse; og ſaa falder det af ſig ſelv, at vi i det Legemlige hjælper ham; thi hvor Kjærligheds-Gjerninger ikke bevies i det naturlige Liv, der findes aldeles ikke Kjærlighed i det aandelige Liv, at befordre Næſten til den evige Lyſſalighed. Amen.

Evangeliu m.

Matthæi 8 Capitel fra 23 til 27 Vers.

Jesus udrakte ſtrag Haanden, tog fat paa ham og ſagde: Du

Lidettroende, hvi tvivlede du. Math. 14 Cap. 31 V. At tro naar ingen Fare er, det kan være en død Tro; at trodse og kaste sig selv i Faren paa en stærk Tro, det er Formastelse; at tvivle om Guds Frelse, naar vi efter hans Bud vil opsøge ham, det er Bantro; og derimod troer vi ham og gaar efter hans Bud, da Fare møder os, og saa begynder at frygte, det er en liden Tro. Saaledes ser vi om Peder, at da Jesus kom paa Havet vandrende, saa var Peder strax af Troens Gnist færdig at bede Jesus han skulde bøde ham til sig; thi han vilde ikke vandre uden sin Herres Forlov, og gaa til saadan en Gjerning mod Naturen; endssjøndt han elskede sin Herre heftig, og vilde vandre til ham; og da Jesus sagde kom, saa traadte Peder ud af Skibet og gik paa Vandet for at komme til Jesum, men da han saa et stærkt Veir, frøgtede han og begyndte at synke, raabte: Herre! frels mig, og derpaa udrakte Jesus Haanden og tog fat paa ham. Herved er da at betragte i vort Evangelium, som vi ikke vil betragte efter Naturen, eller den timelige Beskrivelse; thi det siger Ordene; men udlægge dem paa aandelig Vis. Evangelisten melder, at Jesus gik i Skibet og hans Disciple fulgte ham, og da blev en stor Storm i Havet, at Skibet skjultes af Bølgerne, men han sov; naar vi tror Jesu Ord og aabner vort Hjerte for ham, da kommer han deri, og saa begynder vi at seile paa Havet, saa vi formedelst Troens Seir farer over eller hader vort onde Kjød og Blod, Verden og Djævelen, opløster vort Sind over dem; thi før saa laa vi nedsænket under dem, men nu opløstes vi ved Jesu Kraft, at vi vandrer oven paa Syndens Hav, men saa begynder det at storme; thi Djævelen han opblæser onde Menneſter til at forføre og forfølge os, dertil kommer vort Kjød og Blod, som fører Strid imod Aanden, her kommer Bileals Bække til at bruse og forfærder os, som David siger; thi nu vil vor Tro skjules og gaa under; imidlertid saa har vi dog taget Himmels og Jordens Gud i vort Hjertes Skib. Men han sov; legemligvis kunde han sove, og legemlig Fare være de i; hvori vi dog aldrig skulde blive saa bange; thi i den legemlige Fare, naar vi ikke styrter os i Faren, saa kan vi heller ikke omkomme uden Guds behagelige Villie; men i aandelig Fare kan mange Ting føre os fra Guds Villie, og vi kan komme i den evige Glendighed. Aandeligvis kan Israels Gud ikke sove eller slumre; men i Fristelsens

Stund, besynderlig naar den er fra ham, nemlig Fristelsen fra Gud, da kan han prøve os, skjule sig og lade som han sover. Disciplene traadte til Jesum, vakte ham op og sagde: Herre, vi forgaa; saaledes maa vi og i vor Nød og Trang, i Angesten vække ham op; thi Bønner opvækker Guds Hjerte til Barmhertighed og Frelse, naar vi beder ret i Troen, intet tvivlende; thi den som tvivler er som en Havs Bølge, siger Apostelen; Jacob. 1 Cap. 6 B. thi om vi bad af et ondt, vantro Hjerte og Trældoms Frygt for Straffen, uden Kjærlighed og sønlig Tillid, saa kunde det ikke hjælpe; men naar vi af Kjødets, Verdens og Djævelens Brusen vil undertrykkes, og vi føler ikke Magt til at overvinde dem, lad os da gaa til Jesum med vore ydmyge Bønner, klage vor Nød, at vi ere i Fare og forgaa, om han da svarer: Hvi ere I frygtagtige, I Lidettroende? da maa vi tilstaa vor Svaghed, at vi ikke har Magt til at overvinde dem, saa truer han baade Veiret og Havet, og det bliver stille; ja, hvo som paakalder ham af ganske Hjerte, med den sande Fortrolighed, som en lydlig Discipel, at ville elste, ære og tjene sin Mester og Herre, han faar vist Kraft over Fienden; thi hvor Jesus formedelfst Troen er kommen til at bo, der kan vel Fienderne bruse og sætte Frygt i de svagtroende Hjerter; men saa er dog Jesus mægtig til at trøste, og give os sin stille Aands Veir; thi naar Herren skulde komme til Elias, saa kom der først et stort Veir, et Jordstjælv og en Ild; men Herren var ikke deri; 1 Kong. 19 Cap. 11 B. thi det er enten hans Magts Elementer, eller hans Fiender, som han jager for sig, og efter disse stærke Elementer, eller Fiender kommer den stille, sagte Lyd, 12 B. hvori Herren er; saa og vi, naar nu Kjødets, Verdens og Djævelens bruser; eller Herrens Storm gaar over os med Prøve paa vor Tro, om vi ere iførte den rette Rustning, og renset ved saadan Ild, at vi ikke lader os af Fienden forføre, enten med Toffelse eller Trudsel, saa er det Tid, at vi holder fast omkring os Herrens Bud, tror Ordet, holder os til Gud ved Bønnen, indtil den Storm er forbi, at vi kan oppebie Herren og Alting bliver stille; dette er noget som vi enten ikke kan ret udsige med mennekelig Tunge eller af Naturen begribe og forstaa; men dette bliver forunderligt, at baade Veir og Hav ere ham underdanige; thi hans egne Gjærninger har Herren Magt over, og ligesaa haver han Magt over Fienden, at han

kan ikke røre os; Alting kan Gud med sin Almagt true og forhindre, undtagen vor frie Villie, den kan han og forhindre i onde Raad, at ikke Gjerningen sker; dertil loffer og bøier en Tid, indtil de Onde forhærder sig igjen forsætlig, modstaa hans Bud, og de styrter sig tilsidst selv i Ulykken. Lad os derfor ikke gaa til nogen Gjerning, uden vi med Peder spørger først om Lov; thi om vi elsker Herren, saa kan vi dog af Uvidenhed, eller af Forvoenhed gjøre det han ikke behager, og vi kan heller ikke have Magt dertil, som vi ser i Peder da Beiret opkom, saa begyndte han at frygte og strax synke, og det fordi han havde ikke Troens Kraft. Saaledes kan det ofte ske, et Barn kan have Kjærlighed til at gjøre sine Forældres Villie, men de haver ikke Magt; gaar de nu til Gjerningen uden deres Tilladelse, saa kan de omtømme eller fordærve sig i et vanffeligt Arbejde; men naar Forældrene saa det, saa vilde de vel hjælpe dem; thi Jesus udratte Haanden naar Peder begyndte at synke; saaledes gjør Jesus ved os bestandig som oprigtig beder ham, naar Fienden stormer og vor lidende Tro begynder at frygte, saa vi synker eller ikke tør gaa ham imøde og saa kraftig Seir over Fienden; da tager Jesus os ved Haanden og frelser os, hvorfor vi maa være saa meget mere lydige til at elske, ære, tjene og takke ham. Amen.

B ø n.

Støre Gud, du som er god og almægtig, oplys du os om din Godhed, at vi ret kunde elske dig, og i denne Kjærlighed vise vor Skyldighed mod vor Næste; lad al vor Gjæld være til ham at elske, og ei alene at gjøre ham Ret; men som du giver os Godt for Ondt, at vi og saaledes gjør imod vor Næste, og om da Fienden stormer og vil skrække os, byd du da hans Brusen at stilles, naar du ser vor svage Tro vil undergaa, og om du, som vel ikke sover men skjuler dig for os, medens din Brede varer, og du vil prøve vor Tro, at vi dine Gjerninger skulde kjende, saa lær os dog ret at haabe paa dig, overlad os i din Haand og søge om Frelse, og som din Magt kan bøie alle Ting, saa bøv og afværge alt ondt Raad, paa det vi kunde blive frelst til at love og prise dig. Amen.

Marie Menselses Dag.

Læxie.

Mallachias 3 Capitel fra 1 til 4 Vers.

De høie Herrer i Verden, som skal reise igjennem Ortener, hvor der er ikke Bei eller den er uberedt, de sender Tjenere foran sig som skal berede den; saa gjør og den alle Herrernes Herre og Kongernes Konge, Gud og Mand, Jesus Christus, han sendte sin Engel: Johannes den Døbere, da han, nemlig Jesus, var legemlig paa Jorden, at berede Bei for sig, dog ikke for hans Manddom men Guddom, som vi læser i Evangeliet paa Suledag, og da Gud ofte sender sine Tjenere saaledes, som skal berede Bei, besynderlig i den sidste Tid, vil Gud komme og lade sine Sendebud gaa omkring i al Verden for at prædike Evangelium til et Vidnesbyrd over alle Folk, som Jesus siger, Math. 24 og 28 Cap. saa de ikke skal være uvidende om de Ting, som skal ske; at hans Retfærdighed derved kan baade belønnes og straffes, enhver efter som han haver fortjent. Vi læser Prophetens Ord i vor Læxie, at Herren siger: Se, jeg sender min Engel, at han skal berede Bei for mit Ansigt, og strax skal Herren komme til sin Tempel, hvilke I opsoge, og Pagtes Engel, som I haver Lyft til, se! han kommer. Saa snart Ordets Hammer og den Helligaands forarbeidende Naade faar knuset Hjertet, at det bliver nedslagen, sagtmodig og ydmygt, kjed af Verdens Lyft, Kjærlighed, Sorg og Begjærlighed, da bliver det Guds Tempel hvor han vil komme; saadant Hjerte og Sind skulde vi have, hvori Gud kunde have sit Værelse; og det burde være vor største Lyft, at opsoge ved Bøn og alvorlig Randsagelse, efter det Onde som staar Guds Aand imod, lede efter det Gode, ved Ordet og Hjertets Prøvelse, at vi kunde finde hvad Herren behagelige Villie er at gjøre, saa han ret maatte lære os, og vi kunde være, som Paulus siger: Ebr. 12 Cap. Der er kommen til Sions Bjerg, til den levende Guds Stad og det himmelske Jerusalem, til Englernes mange Tusinde, og til de Førstesødtes Forsamling og Menighed, som er opstreven i Himmelen, til Gud som er alles Dommer, til de fuldkommende Retfærdigheds Aander, og til det nye Testaments Mæglere Jesus; thi han er den Pagtes Engel, der er

kommen at forlige os med Gud, oprette Pagten der er Broden paa vor Side, og Gud haver affagt Dommen. Men haver vi nu Lyst til Forligelse og vil undgaa Straffen, da har Herren af blot Naade sendt sin Søn, som er ofret for vore Synder, og derfor siger Apostelen videre, at vi skal komme til Bestænkelsens Blod, som taler bedre end Abels; Ebr. 12 Cap. 24 V. thi Abels Blod raabte om Hevn, men Jesu Blod beder om Naade, Abels besmittede eller forbandede og gjorde ureen, den onde Samvittighed, 1 Mose B. 4 Cap. men Jesu Blod astor vor Urenhed; dog dette vil vel svie i vor onde Kjøds Lyster; thi det er, som Ild, Salt og Sæbe. Derfor siger vor Text: Hvo kan taale hans Tilkommelses Dag og hvo kan staa naar han skal sees, thi han er som en Smelteres Ild, og som en Dvetteres Sæbe, og han skal sidde at smelte Sølv, han skal rense Levi Børn, og luttre dem som Guldet; ser nu til at I ikke undslaar Eder for at høre denne Røst, at intet Almindeligt eller Urent skal komme ind i det nye Jerusalem; Aabenb. 21 Cap. 27 V. thi de frygtagtige, vederskyggelige Manddrabere, Skjorlevnere, Horkarle og alle Røgnere, deres Del skal være i Ildsoen, som brænder med Ild og Svovel; 22 Cap. 15 V. thi om I her kunde bedrage Menneffene, lyve og hylle for dem, og kunde undgaa med Eders Gudsfrøgtigheds Stin, saa kan I dog ikke undgaa for Gud paa den store Aabenbarelses Dag; thi Bøvelse betager da Hylere, hvo kan staa for en fortærende Brynde? ingen, uden den som gjør Ret og Retfærdighed. Es. 33 Cap. Derfor, vil vi være frelst, saa maa vi blive blandt Levi Børn, at vi tror Guds levende Ord, saa det bliver som Ild, at smelte vore Hjerter, randsage det, prøve om der er nogle syndige Lyster, de da maatte fortæres, luttres og renses fra al Urenhed; thi han, nemlig Jesus udøste sit Blod, det er Sæben, hvormed han vil tvette eller to os, og uden vi ham annammer, at han faar astøet alle vore Urenheder, saa har vi ingen Del i ham; Joh. 13 Cap. 8 V. thi de som var kommen for Guds Stol, og tjente ham Nat og Dag i hans Tempel, de have toet sine Kjortler hvide i Lammets Blod; Aabenb. 7 Cap. 14, 15 V. saa maa vi to os, worde rene, lægge af at gjøre ilde og lære at gjøre godt; og Gud som udvælger i Elendigheds Døn, han vil med sin Kjærlighed smelte os som Sølv og luttre os ved sin Retfærdigheds Ild, fra al Uret-

færdighed, at vore Gjerninger, der af Troen udslyder, kan blive saa flartssinnende som Guldet; thi ved Fristelser og Trængsler, af Djevelen, Verden og Kjødet, prøves vor Tro, om vi vil holde med det Onde, eller vi vil stride mandelig derimod; vil vi dette sidste, saa optænder Gud sin Helligheds Ild, der brænder og oplyser os om hvad Godt han vil skænke os, naar vi vil lyde, og hvad Straf vi faar om vi viger og er ulhydige; men naar dette kommer, at vi skal saa stærkt rense os fra al Urenhed, saa opfyldes det Herren siger ved Propheten: Og det skal ske i alt Landet, at de to Dele som er deri skal udryddes, de skal opgive Aanden; den Aands Lyst de haver til Gud skal de opgive og forlade naar Fristelsen kommer, da de lader sig lokke eller true til at vige fra Herrens Bud og bedrøver hans Helligaand, Es. 63 Cap. 10 V. at han maa vige fra dem; men den tredie Del skal blive tilovers derudi, og jeg vil føre dem igjennem Ilden, luttre og prøve dem som man gjør ved Guldet; de skal paatalde i mit Navn, og jeg, jeg vil høre dem, jeg skal sige de er mit Folk, og de skal sige: Herren er min Gud. Zach. 13 Cap. 8, 9 V. Dette bliver da som vor Lexie siger: Da, nemlig naar de ere blevne luttret, skal Herren have dem, som fremføre Madoffere i Retfærdighed; ja Judæa og Jerusalems Madoffere skal behage Herren som i gamle Dage, og som i de forrige Aar; thi Slagtoffer og Brændoffer behager ham ikke, men et sonderknuset Hjerter er det Offer som Herren behager; thi Gud forsmaar ikke et forrigsfuldt Hjerter, Ps. 51, 19 V. som er bedrøvet over Synden og efter Retfærdighed hader al Falskhed; dem vil han trøste og glæde; saa skal vi love, prise og takke ham, udbrede hans Ære og synge ham Psalmer, som i fordum Tid, da han frelst sine Profheter og Apostler af Trængselen; den samme gode og barmhjertige Gud er til endnu, ham kan vi forlade os paa, han vil frelse os af Nød og Sorgen, saa den skal forsvinde, naar vi ikkun lader os luttre og berede til at modtage det Gode, som han skænker os efter Lidelsen, ligesom han skænkte sin Søn Jesum Christum Trøst og Herlighed; ham skulde vi da love og glæde os med i Evighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Luc. 2 Capitel fra 22 til 32 Vers.

Efterdi vi have saadanne Forjættelser i Skælfælgelse: nemlig,

at Gud vil være vor Fader og vi skal være hans Børn og Arvinger til det evige Liv; da lader os rense os fra al Kjødets og Aandens Besmittelser, at vi kunde fuldende Helliggjørelsen i Gudsfrøgt. 2 Cor. 7 Cap. 1 V. Her begjærer Apostelen, at vi skal rense os af al Kjøds og Aands Besmitelse, og vi har i vor Lexie talt om Luttrelse, som maa ske førend vort Offer kan blive Herren behageligt, efterdi han hader det besmittede, syge, halte og blinde, Matt. 1 Cap. 8 V. som kommer fra det onde Hjerte; byder os derfor at vi skal ydmøge os, ellers vil han borttage sit hellige Navn, Ord og Gjerninger, og lade det kundgjøres iblandt Hedningerne; 11 V. saa er det fornødent at vi først renser vor Aand, Sind og Villie, som er henvendt til Hovmodighed, Ergjerrighed og Brede, med mere; thi bliver vi ydmøge, hjærlige, gode og milde, saa maa Kjødets tvinges derunder, og ved Poenitentsees Smerte dræbe det gamle Menneske, eller det onde Hjerte Kjød og Blod, som Begjærlighed, Lædighed, Ukyndighed, Graadferi, Druffenskab og al Urenhed kommer fra; thi skal vi fuldende den hellige Strid i Gudsfrøgt, da maa vi ingen Kjærlighed have til Verden, eller Dovenhed at efterlade Guds Befalinger; hvilket vi læser i vort Evangelium om Marie Kensele, at hun ikke gjorde, men tog Mose Lov iagt, fremstillede sit Barn for Herren, ligesom skrevet er i Herrens Lov, at alt Mandshøn, som aabner Moders Liv, skal kaldes Herren helligt; og at give Offer, et Par Turtel-Duer. Dette burde nu tages iagt af os; at som Jesus blev første Gang fremstillet i den timelige Tempel, og der blev offret Duer for ham, saa brød han siden ned sin Tempel eller Legeme, Joh. 2 Cap. 19 V. paa det at han vilde afflasse alle udyrtes Ofringer af Creature og skabte Ting, hvilket Herren havde forordnet til Forbilleder paa ham; han, nemlig Jesus opoffrede sig selv eller sit Legeme paa Korset, til et behageligt Offer, og til en sød Lugt for Herren, Epheser 5 Cap. 2 V. hvorved vore Synder skulde forsones, og vi renses og toes fra al Smitte, og saa igjen opoffre vor Sjæl og Legeme til Herrens Tjeneste isteden for de to Turtel-Duer, og vi skulde nu være ensfoldige som Duer, Math. 10 Cap. 16 V. i Guds Rettsindighed. 2 Cor. 1 Cap. 12 V. Afslægge al Falskhed, Hylleri og Bedragelse; værre lig Duer som ofte renser sig og ofte yngler, saa og vi at vi ofte toer os, efterdi her er saa meget vi kan blive urene

af i denne syndige Verden, hvor Fiendes Besmittelse, saa let kan trænge og paaføre os Urenhed, at vi derfor speiler os i Guds hellige Lov og prøver os efter hvert et Bud; overtræder vi et, saa er vi skyldig i alle, og kan ikke komme til Gud førend vi blive renset, og derfor maa vi søge Jesum; naar han da frigjør os, saa maa vi elske og tjene ham, da viser han os til vor Næste; thi han er tjent naar vi samler til hans Rige; det bliver da som Duen i det den yngler, saa og vi kunde avle Børn ved Evangelium og føde dem i Christo, som Paulus siger han gjorde, 1 Cor. 4 C. 15 B. og drage flere til at aflægge Syndens Onde.

Evangelisten melder videre om et Menneſte, nemlig Simeon, som var retfærdig og gudfrygtig, derfor ventede Israels Trøst og den Helligaand var over ham, hvilken han havde faaet Svar fra at han ikke skulde dø, førend han fik den Herre Christum at se; her tales ofte i Skriften, især i Apostlernes Gjerninger, at de vare udsendte af den Helligaand, og at han vidnede hvad dem skulde vederfares. Apost. G. 13 C. 4 B., 20 C. 23 B. 2c. Dette vil de Verdens Vise slet ikke tro om den Helligaands Gjerning; thi de ere Fiender til ham; andre forstaa ikke eller give Agt paa hans Virkninger, Begjæring, Dplysning og Gjensvar, ja de beder eller spørger ham ikke om noget, hvorfor de kan ikke heller erlange Svar; vi skulde derfor tro og føle vor Formørkelse, bede ham om Dplysning og Ledſagelse, og naar vi saa give Agt paa Aandens Mindeſe, prøver det indvortes Vidnesbyrd ifølge det udvortes Guds Ord, det er Bogstaven eller Ordene som vi hører eller læser, saa skal vi føle Vidnesbyrd; thi Aanden er i Frygt Angest og Uro naar det Onde bedrives, derimod i Fred, Ro og Glæde naar vi gjør godt; hertil kan det vel falde adſkillige Vidnesbyrd i ſine Ting, at vi tvivler og ikke ved hvad vi skal gjøre, ja og komme i Angest for lovlige Ting, i det vi tænker det kan være ſyndigt og er dog ikke, for Exempel: paa den ene Maade naar vi kan paamine vor Næste eller overbevise ham om det Onde, og han forarger ſig, hvilket den onde Aand foreſtiller er Synd, ſom det dog ikke er, naar det er ſteet af Kjærlighed, eller paa den anden Side naar vi ikke paaminder ham, fordi vi ikke havde Ord, da Herren ikke ſaa det var os tjenligt, og Fienden havde lagt Reb paa os og bunden os med, og Herren lod Tungen hænge ved Ganen. (Men naar

jeg taler vil jeg aabne Munden, ſiger Herren, Ezechiel 3 G. 25, 26, 27 B.) At vi da ſkulde tænke, vi ikke have paadraget os hans Blod, og det ſkulde kræves af vor Haand, fordi vi ikke havde tilſagt ham ſin Døds Straf. 18 B. Da vi dog havde Villie til det men ikke Ord; dog heri maa der vaages; thi vi kan have Ord og Aandens Drift, men lade os af kjødelig Frygt, Fæſe og Perſons Anſeelfe forhindre; ellers kan vi og frygte i legemlige Ting at tale, handle, arbeide og bruge denne Verden, især naar vi ſkal gjøre det med Verdens Menneſter, da kan vi være i Angest og Frygt for at vi ſkulde blive delagtige eller beſmittede af deres Synder, hvilket vel let kan ſke, og derfor maa vogte os; thi iblandt deres ſyndige Selſkab maa vi dog ofte være, ellers maatte vi gaa ud af Verden, 1 Cor. 5 G. 10 B. men vi ſkal derhos ikke blive dem lige og være af Verden, Joh. 17 G. 16 B. om vi er i Verden; naar da vor Aand er oprørt af Angest og Uro, ſaa lad os gjøre ſom Simeon, han kom i Templen, ſøgte Jeſum, tog ham paa ſine Arme, priſede Gud og ſagde: Nu lader du din Tjenere fare i Fred, ligesom du haver ſagt; thi mine Dine have ſeet din Frelſning, hvilken du beredte for alle Folks Aſyn, et Lys til at oplyſe Hedningene, og dit Folk i Iſrael til en Herlighed; ſaaledes lad os og ſøge Guds Tempel eller Kirke, ſom beſtaar af hellige Menneſkers Samfund i Chriſti Sind, der kan Jeſus med ſin Dplyſning lære os ved ſin Aand, Ord og Tjenere hvad vi ſkal gjøre og lade; bliver vi nu lydige, ſaa ſkal vi ſe vi ſaar Fred i vor Aand; thi for Vanvitighedens Synd ſaar vi Dplyſning, Tugt og Angest over, dog Forladelfe, naar vi afſtaar, og det vi mente var Synd dog ikke var, ſaar vi Glæde og Fred igjen for vor Barsomhed og Lydighed, og da ſkal vi viſt føle Guds Frelſe, naar vi vil vandre paa Retſærdighedens og Gudſtrygtighedens Veie. At! hvilken Naade var det da, naar vi med Simeon oplevede høi Alder; thi graa Haar er en deilig Krone, naar de findes paa Retſærdighedens Veie. Ordspr. 16 G. 30 B. Ja prydet ſkulde vi da blive med Retſærdighedens rige Løn af Gud, naar vi henſarer i Fredens Boliger. Amen.

Bøn.

Hellige Gud! hellige du os ved Ordets Dplyſning med din Helligaands Kraft, at vi maatte blive renſet og luttret fra al

Syndes Urenhed, saa vor Offer ikke skulde være besmittet med Synden og blive til Stank for dig. Nei, luttre du os med din hellige Afd, at vi kunde blive Lysens Børn, som vandre paa Fredens Bei, efter din Søns Jesu Christi Exempel; og naar du ser at vi af Vanvittighed feiler, eller af Uvidenhed ikke ved hvad der er dig til Mishag eller Behag, før du os da ved din Aands Oprørelse udi din hellige Samfund, hvori vi kunde saa Underretning derom, og i Mangel deraf, at de ikke er at finde, saa lad din Aand ved Ordet eller umiddelbar føre os paa den rette Bei, at vi dog maatte kunde fatte og forstaa hvad vi skulde gjøre og lade. Bønør du os for Jesu Skyld. Amen.

Femte Søndag efter hellig tre Kongers Dag. Epistel.

Pauli Brev til de Colossenser 3 Cap. fra 12 til 17 B.

Det pleier være almindelig, at enhver ifører sit Legeme Klæder efter sin verdslige Stand og Formue; dog det gaar og over; thi en Tjener vil ofte være sin Herre lig, og den som ikke har Formue laaner for at han kan høimode sig af sin Dragt; saaledes gjør nogle, andre agter ikke derom, men forøder det ved anden Syndes Overdaadighed, eller og er saa gjerrige, at de ikke agter det, ja endel holder det for Daarlighed at pynte det usle Legeme med forsængelig og overdaadig Dragt, som det og er. Ligesaa er det i det Aandelige: nogle vil sidde til Bords i Guds Rige ved Jesu høire og venstre Side, Math. 20 C. 21 B. de tragte efter Ophøielse og Herlighed udvortes, men ikke efterligne i Gjærningen, at tjene Herren, vil sig selv ophøie og derfor skal fornedres; 23 C. 11 B. thi den Begjærlighed efter det Gode ligger i dem, og de mene at laane sig Klæder og hylle sig frem, paatager sig Gudfrøgtigheds Skin og nægter dens Kraft, 2 Tim. 3 C. 5 B. eller at de læser og faar Kundskab som opblæser dem, 1 Cor. 2 B. at de ophøier sig deraf; andre agter ikke derom forme delst deres Gjerrighed eller Dovenhed; og endel holde det for en Skam at klæde sig i den Stand som de burde være i og ere kaldte til, nemlig Christi Skikkelse; thi hvor bespotteligt

det er og agtes af Satans forblindede og med Synden beklædte eller i dens Lyster glædende Menneſter, det hører og ſer vi ofte, at de agter Chriſti Korsens Ord og hellige Levnet for en Forargelſe eller Daarlighed. 1 Cor. 1. C. Lad os da ikke være lig nogen af diſſe Dele, men betænke vor Textes Ord, hvad Apoſtolen deri formaner os at gjøre, naar han ſiger: Saa iſører eder ſom Guds Udvalgte, Hellige og Elſtte; thi vi ere ikke elſtte af Herren, uden vi ere hellige ſom han er hellig, 1 Pet. 1 C. 15 B. dertil barmhertige i Bdmghed, Sagtmodighed og Langmodighed, ſaa I fordrage hverandre og tilgiwer eder ſelv, derſom nogen haver Klagemaal imod nogen; thi Verdens Menneſter ere hevingjerrige, ellers kan de og tilgive udbortes, ja velsigne med ſin Mund, dog bände i ſit Underſte, Ps. 62 5 B. og over Trætte; ſaaledes maa I ikke gjøre, men tilgive af Hjertet ligesom Chriſtus, der elſtede ſine Fiender og ynkedes over deres Elendighed, ſaa han græd over dem, og det var hans Glæde naar de omvendte ſig; han eftergav eder al Gjælden; ſaa gjøre og I mod eders Skyldnere, og over alle diſſe Ting ſaa iſører eder Kjærlighed, ſom er Fuldkommenheds Baand; thi alle andre Ting ſkal opløſes og afſtaffes men Kjærlighed ikke, og fra den flyder alle Dyder; derfor er det over alle Ting at være iſørt Kjærlighed; thi uden den kan vi ikke ſaa Fred med Gud, der er idel Kjærlighed; men da ſkal Guds Fred triumfere i eders Hjerter, til hvilken vi ere kaldte i et Legeme, at I alle ſkal være ſom et i Gud, og worde taknemmelige baade imod Gud over alle Ting, fra hvilken Gaverne komme ſom I nyder, ſaa og ſkal I viſe Kjærlighed imod Menneſtene. Lader Chriſti Ord ho rigeligen i eder i al Viſdom; thi Verdens Menneſter haver dem vel udbortes i Mund, hører og læſer dem, men hvad kan det hjælpe at have Mad og Drikke, ſe og tale om den, naar vi ikke nyder noget deraf, ſaa maatte vi jo krepere, og dertil agtes for Daarer ſom var fra vor Forſtand, ja værre; thi derſom det er noget at ſaa, da er dog de fleſte ſaa floge, at de forſyner Legemet. Men Guds Ord, ſom er rigelig af, dog bliver det ſparet eller vel krænket, af Djaevelens Redſtaber og omdreiet, at han forraader mange Sjæle derved; og altsaa maa diſſe agtes for Daarer, ſom enten ſparer naar de haver det, eller krænker Guds Ord og derved ſtader baade ſig ſelv og andre; thi om de haver Guds Ord, naar de ikke tager det til Hjerte,

saa vansmægter dog deres Aand. Brug I derfor Guds Ord rigelig i Bisdom at I gjør derefter, lærer og paaminder eder selv med Psalmer og aandelige Viser; thi naar I ere vise, saa bruger I og Sange som kan opbygge eders Aand, i det I synge yndelig i eders Hjerter for Herren, han hører og ser alt det I foretager eder; derfor alt det som I gjører i Ord eller Gjerning, ja alle Ting skal I gjøre i den Herres Jesu Navn. Heri har Satan forvendt og taget sig en forvendt Formaning med Lærdom, at hvad de foretager sig i timelige Ting til deres egen Ære, Gjerrigheds Begjærlighed og Synds Trøst, ja Bestyrkelse i det Onde; at de skal nævne Jesu Navn over, eller til hvad de gjør, ligesom Troldkarle, Manere og Signebinder i dette høie, Frelserens Navn bruger til sin Ondskab, og da indbilder sig og andre at det ikke er Synd. Saaledes kan vi let forstaa, at Satanas forvandler sig til en Iffens Engel, naar vi vil betænke os; thi alle dyrebare Guds Navne er sat en stor Straf over det andet Bud, da Herren siger: Han vil ikke holde den ustyldig; men Jesu Navn, som er især udmærket her paa Jorden, udi hvilken alle de andre udtrykte Guds Navne ere forenede, da i Christo al Guddommens Fylde bor, Coll. 2 C. 9 V. saa skal og hvert Aand bøde sig ved Jesu Navn paa hin Dag, og alle de som da vil blive frelst fra at skjelve, naar de bekjender at han er en Herre til Gud Faders Ære, de maa og bruge det til Trøst her saaledes, at naar de nævner det, da at træde af fra al Uretfærdighed. 2 Tim. 2 C. 19 V. I disse Ord ser vi hvorledes vi skal gjøre vor Gjerning i Jesu Navn, naar han er bleven en Herre til Gud Faders Ære, saa skal vore Gjerninger være opofret til Guds Ære, at vi søger den i alle Dele; thi som Apostelen siger, at al Guds Gave bliver helliget formedelst Guds Ord, 1 C. 5 V. saaog al anden Gjerning vi gjør, enten æder eller drikker, saa skal det alt gøres til Guds Ære. 1 Cor. 10 C. 31 V. Da vi ere igjenløste ved Jesu Blod og rensset ved Troen paa Ordet, saa skal vi altid takke Gud og Faderen formedelst ham, og ophøie hans hellige Navn. Amen.

Evangelium.

Mathæi 13 Capitel fra 24 til 30 Vers.

I som ere igjenfødte, ikke af forkrænkelig men usforkrænkelig

Sæd, ved Guds Ord som lever og bliver evindelig. 1 Pet. 1 C. 23 V. Her siger Apostelen, at Guds Ord er en usforfrænkkelig Sæd, hvorfor maatte det da ikke gjenføde alle Mennesker, bære Frugt og aldrig blive forfrænklet? maatte vi vel spørge; men herpaa kan let svares, at det er Menneskens Modstand, Foragt og haarde Hjertens Jord, der er fuld af Ufrud, og at det bliver frænklet og mister sin Kraft, det sker ikke ved Guds Ord i sig selv, men Fienden saar sin Klinte deriblandt, hvoraf det bliver fordærvet; det ser vi i vor Dags Evangelie af Signelsen som Jesus fremsætter om Himmeriges Rige, der lignes ved et Menneske som saaede god Sæd i sin Ager; her hedder det ikke andet, end Sæden var god; men der Mennesket sov, kom hans Fiende og saaede Klinte blandt Hveden og gik bort. Her ser vi hvoraf det kommer, at Guds Ord ikke faar sin rette Fremgang; thi som Synden er kommen i Verden af Djævelens Avind, 1. Bid. B. 2 C. 24 V. saa gør han og med sine Tjenere Flid at saa Klinte iblandt Hveden, med falske Forvendinger og onde Forhindringer i Menneskens Hjerte, at Guds Ords Sæd ikke skal saa gjort dem fri fra Fordærvelsen; for saa snart Guds Tjenere forkynder Guds Ord, saa vil Djævelen og Verdens Mennesker forhindre; kan de ikke aabenbarlig staa den Aand imod, saa forsøger de med hemmelig Falskhed; thi det hedder: Da Menneskene sov, da saaede Fienden Klinten. Naar Guds Ord og Aand har opvakt Menneskene af Syndens Søvn til Retfærdigheds Gjerning at gjøre, 1 Cor. 15 C. 34 V. kan da Fienden ikke komme grovt med de Laster, som de før har grovelig bedrevet, at saa dem til at gjøre det samme, saa forsøger han med sine Synder; dersom saa Menneskene blive sikre, lægge sig til at sove og ikke vaager, saa kommer Fienden med Klinten, den ser deilig ud i Blomme, med sine glatte Ord, 55 Psal. 22 V. som han kom til Eva; thi han lover Frihed og at de skal blive Gud lig. Heraf kan vi snart blive bedragne, dersom vi falder fra Guds Bud; derfor maa vi vaage; thi sover vi paa vor Sjeløst, saa vaager nok Djævelen, der gaar omkring som en brølende Løve, søgendes hvem han kan opsluge; 1 Pet. 5 Cap. 8 V. hvor han da finder vore Dine eller Aands Lys er overstummet af Sikkerhed eller Dovenheds Søvn, der indskyder han al Falskhed, eller ved onde Mennesker indbilder og forfører alle de som ikke blive faste ved Guds Ord, at følge og rense

fit Hjerte derefter; thi naar han har saaet Alinten, saa gaar han bort og skjuler sig, fordi ingen skal kjende det er ham. Men da Grøden voxte og bar Frugt, da lod Alinten sig tilsynne. Dette er mærkeligt, saa længe Guds Ords Sæd bare ligger i Jorden; eller voxer op og ikke er kommen til Frugt, saa stiller ikke det Onde sig derfra, eller man skjønner det; thi med den gode Virkning maa de oprigtige Hjerter gjøre som Kvinden med den liden Dei, der skjulte den i tre Maader Meel, indtil det blev surt altsammen, Math. 13 C. 33 B. saa maa de gjemme Ordet i deres Hjerter, indtil det faar sættet Rødder og kommer i Magt, da at bære Frugt og udbrede Guds Ære, at paaminde sin Næste om hvad han skal gjøre og lade, og saa vil vist Alinten lade sig tilsynne, at mange har hørt Ordet, men Fienden har saaet Alinte i deres Hjerter, saa ser man de onde Frugter; da aabenbares deres onde Gjærninger, saa Husbonden eller Guds Tjenere kan se dem. Nu kunde vel spørges: Herre! saaede du ikke god Sæd i din Ager, hvorfra er da Alinten kommen? men han sagde: Det haver et fienskt Menneſte gjort; de siger: Vil du da vi skal gaa bort og luge den af? men han svarede: Nei, paa det I ikke tillige med den, skal tage Hveden op, naar I luger Alinten. Guds Ord er nu Sandhed i alle Dele; og Christi Tegneller mærkværdige, saa gaar det nu her, som skrevet er, at naar Guds Tjenere ser Alinten, saa tør de ofte tænke Sædemanden til, at han ikke har gjort sin Flid og forkyndt Ordet ret, efterdi de ser deriblandt er onde Frugter; faar de da dette Svar, at det er onde Menneſter og Djevleſ Sæd, der har saaet sin Ukrud i de falſte Hylleres Hjerter; saa vil Guds Tjenere, især dem, som er noget nidkjære for Guds Æres Beſtjæmmelse, de vil ſtrax oprykke Alinten, affige disſes falſte Benſkab og Samfund, forbyde dem, at være med de Oprigtige; tilſiger dem, at de haver ingen Del med dem, som bærer Frugter, ſtraffer deres Hyllerie grovelig. Men Guds Aand og Sædemand der er kommen til Erfaring, han tilſteder dem det ikke; thi vi ſer hvor nær en Hyller, som bærer Alintens Frugter, daglig ſkinnende, men ikke gode; og en Oprigtig der bær god Frugt; de ſtaar ſaa nær tilſammen, at naar det Onde ſkulde oprykkes, ſaa følge de det Gode med at mangel Svag, der ikke var kommen til Kraft, kunde blive oprykket, og mangel ſom Sæden ikke var ſaaet hos, kunde for-

hindres. Derfor saalænge de falske Hjerter holder med i Lærdommen, ikke laster Guds Børn eller bruger nogen aabenbar Forraadelse, Afstillelse, eller Forsførelse og Had, saa faar de lade det voxe tilsammen; og alene nøie betragte, hvad som er Ondt og Godt, lære at stille Kraft fra Stin, overbevise og lære de Gode, hvad Alinten er, og saa lader man dem voxe tilsammen, som Husbonden svarede. Men dersom Hytleren eller Fiendens Alinte, begynder og vil nedkvæle Hveden, forsøre deres Hjerter, som ikke var onde, gjør Splidagtigheder og Forargelse mod den Lærdom som vi haver lært, og viger fra den; Rom. 16 Cap. 17, 18 B. da er det Tid at stille sig fra saadanne, og ikke røre ved de Urene; 2 Cor. 6 Cap. 17 B. thi saa bliver dem de værste til at forsøre; da de bliver hengivet i et forvendt Sind, og store Fiender til Guds Sandhed, fordi de brænder sig paa Lysen, saa brister de; thi de vil ikke bøie sig, og de adstiller sig gjerne selv fra Guds Samfund og aabenbares; naar vi ikkun alene ere Rettskafne, passer paa og ikke sover, vaage og lade vort Lys skinne for Menneffene; saa aabenbarer Alinten sig selv, at der er ikke de Frugter i ham, som i os; thi om Judas git med Jesus, saa bar han dog sit onde, tvagtige, gjærrige, djevelfe Hjerter, Joh. 13 Cap. 6 B. som Christus ofte overbeviste ham om, 6 C. 70 B. der ikke frastilte ham, endssjønt han vidste, han vilde forraade ham; thi da, nemlig naar han forraadte ham, saa adstilte Judas sig selv; og ligedan gaar det nok endnu i vort Samfund. Vi faar da lade det staa til Høsten, saa skal vel Høstfolkene komme nagr den gode Frugt bliver moden, da at fratage Alinten eller de onde Mennefter; thi saa følger ikke Hveden med, binde de Onde i Knipper, kaste dem i Ildsoen, der faar de sin fortjente Løn; der høster Djævelen Frugt i elendig Pine, med dem som han haver forført; derimod skal Sædemanden komme med sine Ræger, med Glæde, høste Fryd af sit Arbeide og samle i Laden til Gud, der haver Føde i at gjøre Godt; han vil da og glæde sig deri, i Evighed. Amen.

Bøn.

Gode Gud! udsaa du god Sæd i vore Hjerter, og giv os Kraft deraf, at bære rette Troens Frugter i Sagtmodighed, Ydmyghed, Barmhertighed og Fordragelse imod hverandre ved

din Kjærlighed, der er det stærke Baand, som alle Fienders List ikke kan slide, opvække os med din Aand, at vi ikke skulde sove, og Fienden da saaede Splid, Stoltthed, Gjerrighed eller nogen Lyst; og om vi ser hans Sæd nedsaadet i din Ager eller Menneftenes Hjerter, som alene hører dig til, om vi da ville strax oprykke den; opløs os da du Alvidende, som ser at vi derved kunde gjøre Skade, lær os at bruge al Forsigtighed, saa ikke den gode Sæd skulde oprykkes eller fordærves, men at vi kunde stille imellem Hveden og Alinten, giv os Kraft at bære gode Frugter, saa at naar du befalede det, at adskille Alinten fra Hveden, for at opbrænde de Onde, vi da maa være med den gode Jord, som bær megen Frugt og bliver evindelig. Amen.

Sjette Søndag efter hellig tre Kongers Dag.

Epistel.

2 Petri 1 Capitel fra 12 til 18 Vers.

Det vil agtes af mange for unyttigt, ja de forarger sig, naar de bliver paamindet, og lært den Ting, som de erindre og ved at gjøre; hvilket sker af deres Sikkerhed og Stoltthed, at de skal være saa dygtige, saa ingen har nodig at paaminde eller lære dem; hvorover dog en vigtig Gjerning kan blive forsømt, eller de kan tage Feil, dette sker vel i det Begemlige; men meget mere i det Aandelige; thi naar en vil paaminde den anden om de Pligter som Gud fordrer af os, og lærer ham dem at gjøre, hvor ofte udbryder da ikke mange med Foragt, og siger: de ved det før, og endel bliver brede, bespotter og forfølger en velment Paamindelse og lærerigt Exempel, paa det som man bør gjøre; endstjønt den Forhærdede feiler meget og behøvede det storlig. Han kaster sig selv derved i Ulykken. Vi vil da ikke være saadanne lige, men med Glæde modtage Paamindelser af hverandre, om vi end erindre det; thi vi end var Adrig saa vel lært og bestrøket, saa kunde vi snart glemme det og falde. Derfor paaminder Apostelen for vor Epistel, at vi skal vores Tro lægge Bind paa Ønd og Kundskab om Guds Vilie, afholde os fra det Onde, og i Kjærlighed at leve, saa disse Ting kunde være overflødige, da

lader dem os ikke blive lade, men hvo som glemmer sine gamle Synders Benselse, han bliver blind, og ser ikke langt, det er: han ser ikke at det Onde kommer igjen, naar han glemmer at rense sig derfra, saa bliver han derfor Blind. Hvorpaa vor Text følger: Saa vil jeg ikke forsømme at paaminde Eder om disse Ting, alligevel I vide sligt, og ere styrket i den nærværende Sandhed; men jeg agter det ret at opvække Eder formedelst Paamindelse saalænge jeg er i dette Paulun. At en naturlig Fader har Sorg for sine naturlige Børn; især naar han skal forlade dem i vanffelig Tilstand, blandt mange Farer eller i vigtige Embeder, som de kunde ved Forsigtighed og Flittighed erhverve sig stor Lykke og Herlighed i Livet, og ved Uforsigtighed og Lædighed styrte sig i stor Fare og Elendighed; om Faderen da haver nogen Kjærlighed, da maa han sørge og ikke forglemme at formane sine Børn naar han forlader dem; mindre kan det ske af de aandelige Fædre, som har avlet Børn i Christo, og skal forlade dem i denne Verdens farlige Vandrepil, hvor Vandelen er saa vigtig, at den enten beror paa evig Liv og Herlighed, eller evig Død og Elendighed; skulde de ikke sørge, paaminde og formane sine Børn, at tage sig vare for alle Farer og Forsørelse; jo det kan vi vist tro de gjør, og af de gamle Lærefædre, Apostlerne og deres Eftersølgere se, at naar Paulus skulde tage Afsked med sine Børn i Christo, blandt hvilke han havde vandret omkring og prædiket Evangelium for, og vidste at han ikke skulde se dem mere; saa var han i Frygt og Sorg, da han vidste der skulde indkomme svære Ulve iblandt dem efter hans Vortgang, som ikke skulde spare Jorden; og af dem selv skal opstaa Mænd, som tale forvædte Ting, at hændrage Disciplene efter sig; derfor siger han: Vaager og giver Agt paa Eder selv og den ganske Jord, iblandt hvilke den Helligaand satte Eder til Vispere at føde Guds Menighed, hvilke han forhvervede med sit eget Blod. Dertil sætter han sig selv frem, som et flittigt Exempel, der viste sin Flittighed at komme de Skrøbelige til Hjælp og komme den Herres Jesu Ord ihu, at det var saligere at give end at tage, Apostl. G. 20 C. og dette er vist enhver Christens Arbejde, Sorg og Formaning, da den Helligaand vidner om Forsørelse, Falskhed og Træfald, af de som forhen holdte med, og at de ensfoldige Hjerter derved forføres, især naar Aanden vidner; det er: det sidste de taler med dem, som

Guds Redskaber, der kan taale at vide sin Død eller Herren ser det er dem nyttigt; for de giver ham noget Vidnesbyrd om deres Afsted fra Verden; hvilket vi og ser i vor Text at Peder siger: Jeg ved at mit Paulus, nemlig Legemet's Afslæggelse eller Frastillelse, er snart forhaanden, ligesom vor Herre Jesus Christus haver aabenbaret for mig; thi Christus havde før jagt til ham, at andre skulde binde op om ham og føre ham did han ikke vilde; Joh. 24 Cap. 18 V. det var til hans Korsfæstelses Død. Jeg vilde endog gjøre min Fliid, at I skulde komme alle disse Ting ihu, og altid have Opmuntring deraf efter min Udgang. Heri fulgte han trolig sin Herres Exempel, og nu beviste hans Kjærlighed var fuldkommen, som vi læste om i tredie Juledags Evangelium; thi nu fulgte han hans Fodspor, da han fødte hans Faar; og ligesom Jesus elskede sine Egne indtil Døden, formanede og lærte dem, tænkte mere paa dem end paa sig selv, og bad for sine Fiender, saa og Peder; endstjønt han vidste sin Død nær forestod, saa havde han dog mere Omsorg for de Troende, at opmuntre dem og vidne om Guds Sandhed. Thi vi, siger han, har ikke efterfulgt flogeligen sammensatte Fabler; men kundgjorde Guder om vor Herres Jesu Christi Kraft og Tilkommelse. Her vil vi ikke tale om den store Mængde Fabler i vor kaldte Christendomstid; thi de vil vel hedde Christne, omendstjønt de ei alene nægte Christi Gjerninger men og Ord, at de gjør alle Forvendinger og Fabeldigt er af Satans List, bleven meget Kloge til det Onde. Disse som saaledes aabenbar nægter Christi Lære, er ikke at skrive om og overbevise, da det er vel fleet, men vil ikke frugte. Men vi vil betragte om den, som kundgjør Jesu Kraft og Tilkommelse, ikke anderledes end som en Fabel og Fortælling, haver foretaget sig som de syv Præsters Sønner, at nævne Jesu Navn over dem som have urene Aander, da dog Djævelen derved haver Magt over dem, at rive dem Klæderne fra; Ap. G. 29 Cap. thi dette kan vi jo se af Præster og andre, der haver paataget sig at forkynde Guds Ord, om Jesu Kraft og Tilkommelse, at give de Dybtige Løn og straffe de Onde; og strax de haver eller medens de taler det, saa har Djævelen Magt i deres Hjerter, med Gjerrighed, Stolthed, Brede og andre Glendigheder, saa han river af dem al Christi Retsfærdigheds Klædebon. Men vi, siger Peder og hans Lige, der er iført med Kraft af Herren, og ikke længer

overvindes af Synden, vi haver selv seet hans Majestæt, at han sit Hæder og Ære af Gud Fader i den Røst og Ord, vi hørte, af den majestætiske Herlighed. Denne er min Søn den elstelige, i hvilken jeg haver min Behagelighed, det hørte vi af Himmelen, der vi var med ham paa det hellige Bjerg. Saaledes kan jo alle Troende bekjende, der har bygget paa den faste Klippe og hellige Bjerg, som Jesus er, og i Anden forklaret sig, for alle de som tror hans Ord, saaledes at de vandre derefter, de haver i Anden hørt og seet det samme, saa det ikke er Fabel. Lad os derfor blive deriblandt, at han som blev æret af den almægtige Fader; fordi han var hans Villie lydig og blev i hans Kjærlighed. Vi og maatte blive i Jesu Kjærlighed og være hans Befalinger lydig. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 17 Capitel fra 1 til 9 Vers.

Hvo mig elster skal elstes af min Fader, og jeg skal elste ham og aabenbare mig selv for ham. At Jesus vilde aabenbare sig selv for den han elste; det maa forstaaes om hans guddommelige Magt og Herligheds Aabenbarelse; thi legemlig aabenbarede han sig baade for Benner og Fiender; hvilke sidste der var Vantro, Ukjærlige, Stolte og Gjerrige, de var Jesus en Forargelse, for de saa ham, men han havde ingen Stikkelse; thi hans fattige, ydmyge, ringe og tjenstvillige Vandel og Levnet var Foltkenes Spot og Forhaanelse, 44 Ps. og hans guddommelige, kraftige og synlige Gjæringer, som han beviste for Menneffene, forvendte de og sagde: Han gjør dem ved Djevelens Overste; Luc. 11 Cap. 15 B. dem, som han da skulde aabenbare sig selv for, er efter sin guddommelige Natur, aandelige Kraft, Klarhed og Herlighed; thi han selv er guddommelig, og alene paatog sig den menneskelige Natur, lod sig føde af et Menneffe og kaldes Menneffens Søn; det er at betragte, at han nu aandelig, formedelst sin Kjærlighed indtager Menneffens Hjærter, de undfanger og føder ham, saa han bor i dem, som vi læste i Iule dags Evangelium, og derfor kaldes han Menneffens Søn; ikke een men manges. De som han nu vil aabenbare sig for, efter sin aandelige Herlighed, er de som elster ham; hvilke vi seer af vor Dages Evangelium han gjorde, aabenbarede sin Herlighed her i Tiden.

for Peder, Jacobus og Johannes, som elskede ham ja denne sidste, der er udnævnt, og var den som Jesus elskte; Joh. 21 Cap. 20 B. han, nemlig Jesus, førte dem op paa et saare høit Bjerg, og der forvandlede sig for dem, hvor hans Ansigt blev skinnende som Solen, men hans Klæder hvide som Lys. Her aabenbarede han sig selv for dem hvem han var. Moses og Elias bleve sete af dem og talede med ham; da svarede Peder og sagde til Jesus; Herre! her er godt at være, vil du, da vilde vi gjøre tre Boliger her? dig en, Moses en og Elias en. Dette melde Evangelisten Luc. 9 Cap. noget nøiere om og siger, at Moses og Elias talede om hans Udgang, som skulde fuldkommes i Jerusalem; og at Peder ikke vidste hvad han sagde; hvilket kan betænkes, at naar Gud med sine Tjenere aabenbarer sig i Verden, enten for Christus eller hans Christne, saa er det ikke andet, end han vil lære og styrke os til at gjøre vor Gjerning i Tiden, og hvorledes vi skal udgaa af Verden ved Lidelser og siden indgaa i Herlighed, hvilken den troende Sjæl, som dette skriver, kan tale af egen Erfaring, Følelse, Aabenbarelse og Herlighed, som han selv har haadt, der ikke kan beskrives, heller ikke nævnes dette nu, for nogen derfor skulde tro, og forlade sig paa saadan Aabenbarelse; thi langt fra at han selv forlader sig derpaa, og mindre vil rose sig deraf; thi det er af Guds Naade uden Fortjeneste, skænket ham en Forsmag paa Guds Rige, og han forlader sig paa ingen Ting, uden alene paa Guds Kjærlighed, at han elsker Herren og holder hans Befalinger; hvilken Tro han ønsker enhver vilde begjære sig, saa blev vi vel engang hisset aabenbaret i den evige Herlighed. At Peder ikke vidste hvad han sagde naar han talede om, at vilde bygge Christus, Moses og Elias Boliger paa Bjerget, det kan vi vel vide; thi hvo kunde bygge dem Hus, eller vilde de have det her i Verden, da de vare Aander, forklaret i den evige Herlighed; nei langt fra; thi Christus var udsendt, at forkynde og udløse os fra Verdens rige Hus og Herlighed, at vi skulde berede os til den evige Klarhed, og derfor siger han: I min Faders Hus ere mange Værelser, jeg gaar hen og bereder Eder Sted. Joh. 14 C. 2 B. Dette havde Peder en Følelse af, og derfor siger han: Vil du, saa vil vi bygge her tre Værelser, et til Eder hver; thi i Faderens Hus beredes saaledes, at hver Prophet, Apostel eller Christi Medskab, skal have Værelser, det

er: særskilt Samfund eller Kreds, som de skal være med sine Disciple, eller elstelige, Iydgatige, i Guds Kjærlighed forenede, aflede Børn; ligesom gode Forældre og Børn, at som Faderen med sine Børn og Familie har Bæreller i en Stad, eller Kreds, og der fornøier sig i Herlighed i Verden; saa og i det evige Liv; dog med den Forstjæl, at der bliver ingen Avind, Misundelse, Misfornøielse over den Herligere, som haver bedre, eller over det de andre haver, at deres er for ringe, men alle er fornøiet, og ikke lige med Verden; thi om den end aldrig haver saa meget, saa vil den dog have mere, naar de følger den onde Begjærlighed, og derfor gives ingen sand Glæde for de Fornemste her, mod den Ringeste hidsset; men da skal de, som have retfærdiggjort mange, skinne som Stjernerne evindeligt og altid. Daniels 12 Cap. 3 V. Dog dette skalde vi tale mindst om den Herlighed og Lønnen; thi den bliver vidst ikke borte, naar vi bliver beredte til at komme der, og arbejder flittig paa vor Gjærning i Livet at fuldføre, da vi har en retfærdig Fader, der lønner hver, som ikke stræber og tragter efter det Høie, men søger efter det Ringe, de vil han ophøie.

Vort Evangelium melder videre, at da Peder endnu talede, da overskyggede dem en klar Sky, og en Røst kom af Skyen, som sagde: Denne er min Søn den Elstelige, i hvilken jeg haver Velbehagelighed, hører ham; disse Ord er vist at lægge paa Hjertet: Hører ham; thi om nogen vilde begjære at se denne Herlighed og Faderen, da siger Christus, at hvo som haver seet mig, haver seet Faderen, Joh. 14 Cap. 9 V. begjærer nogen at se Christus, da siger han: Salig er den, som ikke haver seet og dog tror; 20 Cap. 29 V. hvilket Paulus og siger, at vi ikke skal friste Herren og sige: Hvo vilde fare op og hente os Christum herved; thi Ordet er os nær i vor Mund og vort Hjerte; det Korsens Ord, som vi prædiker; Rom. 10 C. 8 V. saa lader os lægge dette paa Hjerte, som Jesus befalede, at vi kan tage hans Kors og følge ham for at blive hans Discipel, da bliver vi vist forklaret med ham i hans Herlighed hidsset, naar vi her bliver i hans Døds- lighed, Philip. 3 Cap. 10 V. afstød fra Verdens Lyst, hvilket er Faderens og Sønnens med alle deres udsendte Tjeneres Befaling og Bud. Men da Disciplene hørte den Røst af Faderen, saa faldt de paa sit Ansigt og frøgtede saare; saa-

Iedes falder vi i Afsmagt og Frygt for den Høiestes Befaling, naar vi føler hans Herlighed, som vi gjerne vilde komme til, men er ikke istand til af egen Magt at holde hans Befalinger; derfor traadte Jesus frem, rørte ved dem og sagde: Staa op og frygter ikke; thi jeg har Kraft til at give Eder og er af Faderen befuldmægtiget at styrke de Svage. Men da de opløstede sine Dine, saa de ingen uden Jesum alene, og da de gik ned af Bjerget, bad Jesus dem, at de ingen skulde sige dette Syn, førend Menneffens Søn er opstanden fra de Døde; dette nemlig, at han forbød at de ingen skulde sige det; det gjorde han fordi denne Helligdom ikke skulde kastes for Hunde; hvilket de vilde nedtræde, og siden sønderrive dem; Mathæi 7 Cap. 6 B. da der var ingen, som forstod sig da paa saadan Aabenbarelse, førend den Helligaands Udsendelse skete; thi han forklarede Sandheden for alle de som annammede ham. Amen.

Bøn.

D! du hellige klarffinnende Gud, som er et Lys, der oplyser Himmel og Jord, hvor du er eller bor, med din aandelige Klarhed; du oplys os med din Kjærligheds Sol, at vi kunde blive ret varme til at elske dig, saa du kunde aabenbare dig selv for os, at vi maatte smage din Godhed, tro dit Ord, og opsøge dig derved; i det vi giver Agt paa din Røst, og ved din kjære Søns Jesu Kraft, styrke vort Hjerte, at vi kunde holde dine Befalinger, og blive beredte at følge ham i Liv og Død. Amen.

Søndag Septuagesima. Epistel.

1 Corinth. 9 Cap. 24 B. til Enden. 10 Cap. fra 1 til 5 B.

Det er ikke saa meget at undre paa de Menneffer, der ere kjødelige, og har tilluft sine Øren for Guds Ord, forhærdet sit Hjerte mod Sandheds Overbevisning, vendt alle sine Tanker og Magt fra den Dom og Evighed, at erindre den almægtige, hellige og retfærdige Gud, henvendt al sit Sind til Verden, beskuet dens Lyst og Herlighed, søger efter kostbare Alenodier og andre kjødelige Fornøielser; at de da er ret sit-

tige til at løbe derefter af alle Kræfter. Men det er meget mere at være i Beundring og Sorg over de Menneſſer, ſom tror Guds Ord, læſer og betragter dem; ja de ſom haver ſaaet Dinene op, er gennemſtraalet af det guddommelige Lys, betænker Evigheden og Guds Herligheds Ålenodie, ſom den kjærlige Gud vil ſtjænke alle, ſom trolig ſtrider derfor, at de dog ere tvertimod Verden, ſom er ſlittig om ſit Liggendefæ, og de dog ere ſaa dorne; da de ſom ere Aandelige kunde ſandſe dette, at deres Stat og Rigdom ſkulde ikke forgaa, men blive evindelig, og i dette viſſe Haab være ſlittige at arbeide derpaa; da derimod dem, ſom har ſit Liggendefæ i Verden, kan ofte ſaa en ſorgelig Tanke, at de ſkal forlade deres Herlighed og Begjærlighed, dø med Evigheds Smerter. O! luk dog op Eders Troens Dine, Aand, Sind og Tanker, tag Naturens Forfængelighed, Samvittigheden og Herrens Ord til Vidneſbyrd; og lad os ſaa betragte vor Text, hvori Apſtolen ſiger: Vide I ikke, at de ſom løbe paa Banen, løbe vel alle, men en ſaar Ålenodiet; thi ved Spil kan ikke mere end en vinde; og det er det Apſtolen taler om: ikke det jordiffe men det himmeſke Ålenodie; thi hver den, ſom kjæmper, afholder ſig fra allehaande Ting, hine at de kan arve en forkrænkelig Krone, men vi en uforkrænkelig. Herved mener Paulus, de ſom kjæmpe eller ſtrider for den verdslige Krone, ſom er forkrænkelig og forgaar med Glendigheds Bedrøvelſe, naar de ſkal miſte og ſtille ſig fra deres Herlighed, ſom de har elſket; da holder de ſig fra alle aandelige Tanker, ja fra det, ſom kunde hindre deres Ro, betage deres Lyſt; hvormeget mere ſkulde ikke vi, ſom ſkal arve en uforkrænkelig Krone, afholde os fra Verdens Lyſt og Herlighed, ſom kunde betage vor Drikt; thi ingen ſom ſtrider giver ſig ind i denne Verdens Beſtillinger, ſaa at han ikke ſkulde behage den han ſtrider for; thi om nogen ſtrider, bliver han dog ikke kronet uden han ſtrider lovligten; 2 Tim. 2 G. 5 B. og om vi lægger Haanden paa Ploven og ſer tilbage, da ere vi ikke vel ſtillet til Guds Rige; Luc. 9 Cap. 62 B. thi Guds Lov kræver alle vore Kræfter, og det ganſke Menneſſes Hjerte, at vi ikke ſkulde være tveſindet og uſtadige i vort Løb. Hvorfor Apſtolen ſiger: Jeg løber ikke nu ſaaledes ſom paa det Ubviſſe; hvilke de i Verden gjør; thi de ved ikke enten de ſaar noget eller ikke; men jeg er viſ om jeg ſaar naar jeg bliver trolig i Løbet, efter Guldkommenheds

Maal at jage; jeg sægter ikke saaledes som den, der slaar ud i Veiret; thi han rammer ingen Ting, saa og den som samler sig Riggendefæ her, som Røst og Møl fortære, Math. 6 Cap. 19 B. ja er forfængelig og Aands Fortærelse, Præd. 2 C. 11 B. og den som skriver, læser, eller taler store Ord, ja om han havde Engle Tunger og Tro, saa han kunde flytte Bjerger, naar han ikke havde Kjærlighed, saa var det ikke andet end lydende Malm og en klingende Bjælde; 1 Cor. 13 C. 1 B. en Lyd og et Veir det er jo intet; hvo som ikke haver Guds kraftige Kjærlighed, den beholder intet, men hvad som han gør og siger, er som den der slaar ud i Veiret; og saaledes gjør ikke jeg, men undertvinger mit Legeme og fører det i Trældom, at jeg som prædiker for andre, ikke selv skulde blive forskudt. Her lærer Paulus os med sit eget Exempel, hvad vi skal gjøre for at blive bevaret fra ikke at blive forskudt; han som havde saa store Aabenbarelser, gjorde mange kraftige Gjerninger, var vel lært, prædikede overordentlig, ja mere end alle de andre Apostler, 2 Cor. 11 Cap. 23 B. dette kunde han ikke stole paa, eller hjælpe ham, naar han ikke havde Kjærlighed, og den kunde han ikke have, uden han undertvingede sit Legeme, eller Syndens Kjærlighed, at den kom i Trældom, havde alt Ondt, og tvang Kjædet til at gjøre det Gode, da havde han Forsikring om, at han ikke skulde blive forskudt; thi Gud vil ingen forskyde, naar de ikke forskyder ham; mindre et saadant Redskab. Apostelen siger videre: Jeg vil ikke følge for Eder Brødre, at vore Fædre vare alle under Skyen den Tid Pharaos forfulgte dem, 2 Mose B. 14 Cap. 20 B. og de gik alle igjennem Havet fra Fiendens Haand, og de ere alle døbt af Mosen i Skyen og Havet, det er: de havde alle svoret ham Lydighed, at tjene Gud og adlyde ham og følge hans Befalinger formedelst disse Tegn de saa; thi ved denne Daab forstaaes en Pligt, Pagt eller Løfte. Og de spiste alle, den samme aandelige Manna som Gud lod faide af Himmelen, og drak alle den samme aandelige Drik; thi de drak af den aandelige Klippe som fulgte dem, da Gud med sin aandelige Magt gav dem af Klippen at lædste sig. Men Klippen er Kristus; thi han med sine guddommelige Ord udgyder Vand af Klippen, som han af Kjærlighed lod udpresse af sig i sin Strids Sværd, der vare som Blods-Draaber, der faldt til Jorden, opgav sit Liv, udgydet Vand og Blod af sin

Side, til Renselse og Lædse for os, som han følger med os stedse, der tørster efter Retfærdighed. Men ligesom Gud ikke havde Behagelighed til de fleste; thi de bleve nedslagne i Orken, saadan Sandhed vil jeg ikke dølgge, for at det og ster endnu; thi om en er døbt og vederfaret aldrig saa mange Mirakler, saa hjælper det alt ikke, uden at tvinge sit Legeme, og blive i den Guds Kjærlighed, at vi ikke overtræder, men er lydige, og efter Herrens Villie at vandre, da haver han Behagelighed til os, eller blive vi ihjelslagne i denne Verdens Ork, og kommer ikke i det himmelske Canaans Land. Lad os derfor gjøre, som Paulus gjorde; da vil Gud indføre os i Himmelen. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 20 Capitel fra 1 til 15 Vers.

Da Menneffenes Bei til Livet er kun en, som de har at vandre her, men Afveiene som de gaa af i Bilsfarelse til Dødens Bei ere mange, hvorfor Gud i sit Ord og ved sine Tjenere bruger mange Lignelser og Forklaringer, for at overbevise dem.

I vort Dags Evangelium forestiller Jesus Himmeriges Rige i en Lignelse under en Husbonde, som udgik tidlig om Morgenen at leie Arbeidere i sin Binggaard, hvilke han bliver ens med, om en Penning for Dagen, og sendte dem i sin Binggaard; og han gik atter ud ved den tredie, sjette, niende og ellefte Time, og fandt dem ledige den ganske Dag, fordi ingen leiede dem, hvorfor han vidste dem hen i sin Binggaard, lovede at de og skulde faa hvad Ret var. Herved maa vi først vide om Tidens Beregning af Jøderne, for at forstaa Jesu Ord. Deres Dag regnede de fra Kloffen tolv til tolv, og Tidens Beregning af Jesus i Lignelsen om Menneffenes Indleielse ved et Menneffes Leveaar; den høieste Alder han kan opnaa er den tolvte Time; nu siger Jesus: Han udgik tidlig om Morgenen at leie i sin Binggaard; det var nu de spæde Børn, som Gud leier eller kalder paa, rører og nedlægger sin Visdoms Kraft i, om hvad de skal gjøre og lade, der bliver opdragen i den christelige Kirke eller hellige Menneffers Samfund, som er Herrens Binggaard, og der at arbejde paa hellige Gjæringer; han afforderer med dem saa venlig og lover dem en Penning, eller en Glæde og Løn i det evige Liv,

naar de vil lyde ham, hvorefter de og bliver forligte med ham og vil gaa hen. Den tredie Stund er Menneſtens unge blomſtrende Aar, og den ſjette den Mandigere; den niende den Midaldbrende, og den ellefte den høie Alder. Her ved de ſidſte ved mange at trøſte ſig, at de ſkal komme i Vingaarden den ellefte Stund, ja tænker at det ſkal være i Dødens ſidſte Tid, hvilket er elendigt; thi for det første ſaa ved de ikke om de kan opnaa den ellefte Stund, for vi ſer jo mange dør i ſine blomſtrende Aar; for det andet at de tænker det ſkulde ſte i Dødens Stund, at ombende ſig og blive leiet i Vingaarden, det kan enhver betænke ſig i, at de bliver bedragne ved, ſom ſaadant indbilder ſig, og der ſtaar ikke, at det var den ſidſte Stund, for det er den tolvte, og da er Aftenen kommen, hvori man ikke kan ſe at arbejde, om man end vilde; derfor ſiger Jeſus: Det er tolv Timer Dag, arbejder medens Dagen er, naar Natten kommer, ſaa kan intet udrettes; Joh. 12 G. og for det tredie og ſidſte er det det farligſte, at de ſom ſaadanne Udsættelſer og Undſkyldninger bruger, de ere overbeviste om Naadens Tilbud og hvad Gud kræver; men dog gaar og ſynder paa Naaden, hvilket er den ſørſte Synd, at modſtaa den Helligaands Raad, formedelſt ſine forſættlige Ondſkabs Synder, at regjere i Verden; thi Chriſtus ſiger, at de vare ledige paa Torvet ſom Huſbonden leiede, altsaa ledige fra denne Verdens Lyſt og Kjærlighed, og det var onſkeligt, at mange nu vare ledige paa denne Verdens Torv, ſom ikke havde ſit Hjerte fyldt med Verdens Lyſt, Kjærlighed og Arbejde; thi dette ſer vi nok bedrives, og ſaa er det af de Unge, ſom river ſig løs derfra for at tjene Herren; men mindre er og bliver der viſt af de Gamle, der bliver ledig, ſom Verdens Sorg og Kjærlighed haver indgroet, det koſter og meget mere for dem i Omvendelſens Kamp at ſaa afvendt ſig fra at gjøre det Onde, og hengive ſig i Herrens Tjenefte. Derfor raader Salomon vel, naar han ſiger: Tænk paa din Skaber i din Ungdom, førend de onde Dage kommer, da du ſkal ſige: det behager mig ikke. Præd. 12 G. 1 V. Men naar nu en Gammel kom til Sandheds Erkjendelſe, ſom havde gaaet i Vanvittighed og ſtaaet ledig den ganſte Dag; thi han havde ikke indfængſlet ſig i Satans Tjenefte og tjent ham med Viſte og Vidende; derne da, ſom Herren kommer til med ſin Haand, Død og Tjenere, kalder i ſin Vingaard, lover ham hvad Ret

er, han maa vist være glad at han faar noget til Løn, og da arbejder flittig den korte Stund; dette ser Bingaards-Herren, han befaler Husfogden: Kalder Arbeiderne frem, og giv dem Løn, begynd paa den Sidste indtil den Første; og de kom som vare leiede den ellefte Time, fik hver sin Penning; men der de Første kom, mente de at de skulde faa mere, og de fik og hver en Penning; men der de fik den, knurrede de mod Husbonden og sagde: Disse Sidste have kun arbeidet en Time, og du gjør dem lige med os, som haver baaret Dagens Byrde og Hede. Af dette kunde synes, og som Herren ikke er retfærdig til at give enhver efter sine Gjerninger, og belønne, som han siger, den ringeste Draabe Vand, Math. 10 C. 42 B. da han nu lønner lige. Men hvad kommer det af? jo, baade for det første at prøve, overbevise og straffe de avindsfulde, begjærlige og onde Arbeidere, der er kommen i Bingaarden, vil lade sig leie; ikke for at se Herrens Arbeide tilgode som de burde; men alene for at faa Løn, ja er misfornøiet, vil fræve mere end de haver fortjent; for det andet saa vil han gjøre det for at bevise Godhed mod de oprigtige Sjele, som ere udvalgte til at tjene ham frivillig af Lust; hvorfor Herren svarer: Ven, jeg gjør dig ikke Uret; er du ikke bleven forligt med mig om en Penning? tag dit og gaf hen; jeg vil give den Sidste som og dig; eller haver jeg ikke Magt til at gjøre ved mit hvad jeg vil, eller er dit Die ondt fordi jeg er god? saa skulde de Sidste blive de Første, og de Første de Sidste; thi mange ere kaldte, men faa ere udvalgte. At! at enhver vilde erindre sig disse Ord og prøve sig derefter. Gud, som kalder paa mange med sit Ord og Aand, de kan og give sig i hans Tjeneste, og det af endel i spæde Barndom og andre siden; men hvor faa bliver der ikke udvalgte som arbejder retskaffen i Herrens Bingeard; thi de fleste vil beholde selv Frugten og forhærder sig, ja slaar ihjel de som fordrer dem til at elske Gud og sin Næste, som Jesus taler om baade før og efter vort Evangelium, da de søger sin egen Ære og Dophøielse, og Saadanne skal fornedres. Disse kan vort Evangelium særdeles udlægges paa, samt de Onde iblandt Lærestanden med flere; thi dem der haver gaaet i Skole fra Barndommen, de synes at have baaret Dagens Byrde og Hede; da nu disse har sin Begjærlighed, vil være lærdere og høiere end andre, have mere Løn eller Fortrin, og ere avindsfulde

om andre bliver af Gud oplyste paa en Time, saa de gjør sit Arbejde, ja er tro, arbejder flittig, og derfor kan saa lige saa stor Løn; dette har deres onde Die ondt af, hvorfor de som ere de Sidste skal blive de Første og de Første de Sidste. Lad os da ikke være iblandt de Avindsfuldes Tal, men eller glæde os om vore Medbrødre kom til den samme Gave som vi, at de kunde høste Løn i det evige Liv. Amen.

Bøn.

Gode Gud og Herre! overbevis du os, hvor ilde det er med os, saa længe vi ere i Arbejde med vor Sjæl paa det som er forfængeligt imod dine Bud, at vi da ikke kan være ledige til din Tjeneste, og faar derfor en slet Løn. Naar vi saa selv vil rive os løs af Verdens Fængsel og Forhindringer, venter paa din Miskundhed, kom da du med dit Naades Rald i vore Hjerter, at vi kunde blive indtaget i din Vingård og være tro Arbejdere, som var fornøiet med hvad du vilde give os, som er en retfærdig Gud, der ikke giver under dine Løfter, men vel over. Lad aldrig saa Rum at bo i os den onde Tanke, om den vilde opstige, at vi skulde knurre mod dig, og være misfornøiet med det du vilde give os, eller være avindsfulde og onde over dem du skulde vilde gjøre lige med eller give mere. Nei, Herre! lad os altid lære hvad vort er vi har fortjent, og naar vi da skal tage det, saa bliver det ikke andet end evig Straf; derfor beder vi om Barmhertighed, at du vilde af din Godhed gjøre os som en af dine ringeste Dagelønnere, da vi altid føler at vi ikke ere saa flittige som vi burde at være, mindre at vi fortjener den store Løn, en Penning eller evigt Ophold i det evige Liv, som vi her ikke kan regne vi arbejder en Time r. Vi vil da i største Ydmyghed love og takke dig for din Godhed, og være vel fornøiet med din Naade. Lad os alene blive dine udvalgte Børn til det evige Liv at nyde Løn. Hør os for Jesu Christi Skyld. Amen.

Søndag Sexagesima.

Epistel.

Pauli Brev til de 2 Corinthier, 12 Cap. fra 2 til 9 B.

Det er en stor Visdom at tie med det som i sin Tid kan

være skadeligt, og tale i den Tid som det kunde gavne. Denne Visdom ser vi Paulus havde; dette store udvalgte Guds Redskab, som var tro i sin Tjeneste til at aabenbare Guds Villie, for Menneffene til deres Salighed, han selv bevidste det i Gjerningerne; hvorledes de skulde være beredte som kunde modtage Guds Herlighed; hvad Strid, Møie og Trængsel de burde indgaa i Guds Rige ved; ham var og Guds Naade og Herlighed i stor Grad aabenbaret for; og hvad Under var det, at Gud, som er Godheds Kilde, vilde gjerne aabenbare sin Godhed for og give sine Elskelige, som han vidste vilde modtage det med Trostab, bruge og benytte Naaden rettelig.

I vor Text siger da benævnte Apostel: Jeg kjender et Menneffe i Christo for fjorten Aar siden, hvad heller han var i Legemet eller uden Legemet, ved jeg ikke, Gud ved det; saadan en var henrykt i den tredie Himmel, ind i Paradis, og hørte uudsigelige Ord, hvilke ikke et Menneffe er tilladt at sige; af saadan en vil jeg gjerne rose mig, men af mig selv vil jeg ikke rose mig, uden i mine Strøbeligheder. Hvad denne Pauli Henrykkelse i den tredie Himmel angaar, da er det ikke den fælte Himmel, men Gud har sin Herligheds Himmel med sig hvor han er; han besøgte Paulus og aabenbarede sig for ham den første Gang han reiste til Damaskus, Apost. G. 9 G. ved sin Omvendelse, da var det, den mindste eller første Himmel og Klarhed ham var aabenbaret, og da turde Paulus lidet ja intet føle af den Herlighed; thi han var usiftet dertil og faldt til Jorden. Hvad han da hørte det kunde han forklare, og det skete fordi det var til hans Omvendelse; han blev lært; hvilket og kunde tjene andre. Denne Aabenbarelse forkyndte han særdeles for Netter og Raad, som han blev kaldet for, 22 og 26 G. saa fortalte han hvorledes det var tilgaaet, og beraabte sig paa, den første guddommelige Aabenbarelse; men det at han var henrykt ind i den tredie Himmel, ja i Paradis, følte den aandelige Glæde og hørte der uudsigelige Ord; hvilke ikke var Menneffet tilladt at sige; thi det kunde ikke gavne, eller Gud vilde have aabenbaret sin Herlighed til de Menneffer, som ikke var den værd, eller beredte til at modtage, med Villie og Kraft til at bruge den; for om nogen vilde begjære af Herren eller hans Børn, at føle eller saa vide saadanne Ting, saa er det meget af en Begjærlighed og Nysgjerrighed, at de vil fræve noget Overor-

dentligt af Herren, og saadanne faar vist ikke noget. Paulus, som havde i fjorten Aar, ikke engang nævnet saadan Aabenbarelse, men nu fortalte noget derom; han var da flogere end mange nu er; naar de søler den mindste Aandens Rørelse, saa aabenbarer de det strax, og enten ophøier sig deraf, saa de fordærves, eller fortæller det til fjødelige Menneſter og falske Aander, som med Magt og List, frarøver dem deres sølte Gode af Gud skjænket, da de ikke har Forstand eller Kraft til at vogte sig. Den gjør da vel med saadanne Ting, som gjemmer det hos sig selv. Arbejder med Bønnen til Herren om Oplysning og Kraft til at bruge hans Gaver, eller om det er en aandelig Sjel; hvilket og maa prøves før han troes; og hvorvidt vi kunde aabenbare for ham, det vidner Aanden, naar vi ikke vandre mod Aandens Forlov; og saa kan vi lære af Paulus, hvad der kan tjene til Overbeviſning om vor og andres Glendighed, eller Herlighed, som sker før at igjendrive Falskhed; thi han gjorde det for de falske Brødres Skyld, som i Menighederne havde indſneget sig, at han derfor maatte bruge alle Overbeviſninger, endog rose sig af alle de Guds Gjerninger, som ham var vederfaret og havde gjort; hvilke han undtager sig selv; thi han formaaede ikke noget Godt, og kunde derfor ikke rose sig af andet, end af sin Skrøbelighed; og det vilde ikke de falske Høimodige blive i, som var duelige og stærke i sin egen Indbildning, og fuld af Ondſkabs Daarlighed, som de vilde skjule; dog blev aabenbaret deres Falskhed; derfor siger han: Dersom jeg vilde rose mig, saa haver jeg Ret dertil, og blev ikke derfor daarlige; thi jeg vilde sige Sandhed om de kraftige Gjerninger, jeg haver gjort. Men jeg sparer det, for at ikke nogen ſkulde tænke høiere om mig end han ser mig at være eller hører af mig. Paulus var redelig i alle Ting, saa og til at tale Sandhed, vel om den guddommelige Gjerning og Aabenbarelse som ham var vederfaret; men endda mere at bevise det i sit Levnet og Lære; hvilket han og mest beraabte sig paa, viste dem sit Exempel, og vilde ingen ſkulde agte ham for andet eller mere, end det han virkelig var af Herren betroet; og da Høimodighed med høie Gaver vil altid følge her i Tiden, af den onde, stolte Natur, saa siger han: Paa det jeg ikke ſkal ophøie mig af de store Aabenbarelser, er mig givet en Pæl i Rødet, en Satans Engel som ſlaar mig paa Munden, paa det jeg ikke ſkal

ophøie mig. Denne Bæl var onde, syndige Lyster, som vtrede sig i hans Kjød eller hans Legeme, saa han klager over i de Rom. 7 C. og bestod i adskillige onde Fristelser; hvilken enhver, der har den gode Guds Kjærlighed, de maa og føle det Onde, dog med Forskjel; thi som en har stor Kraft, saa bær han og større Byrde; og jo større Skat jo stærkere Bagt; og nu er ingen større Skat, end saadanne himmelske Gaver, og de kan ikke bedre bevares, end ved Ydmyghed; og i Ydmyghed kan vi ikke være, uden noget bøier os, og ofte erindre os derom. Dette kan den Engel Satan gjøre, han som er ond, kan dog gjøre os godt, og det mod sin Mening og Villie; thi naar vi fristes af Hoimodighed for vi har gjort noget Godt, at vi skal rose os deraf, saa slaar han paa Munden, bebrejder os vor Feil. Dette smerter os vel, og derfor vil være den kvit; thi Paulus siger: Jeg formanede Herren tre Gange, at han skulde vige fra mig igjen; men Herren sagde til mig: Min Naade er dig nok, og min Kraft fuldkommes i Skrøbelighed. Derfor vil jeg helst rose mig af mine Skrøbeligheder, at Christi Kraft kan bo i mig. Af disse Ord kan tages en falsk Trøst i Naaden her, saa vi kunde komme til at lide hisset; og en rettskaffen Trøst og Styrke her, saa vi kunde blive frelst fra hisset; af egen Erfaring kan det siges. Jeg er plaget med saadan en omtalt Bæl; det ved bedst den alvidende Gud: mine Kjøds Lyster og Fristelser ere vederstyggelige; ja, af! at de maatte være saadanne for mig, som de burde være, at smerte mig, saa jeg aldrig havde mindste Tanke til Samtykke. At jeg ogsaa har formanet Herren at tage dem fra mig, er og ham bekjendt; tillige de Trøste-Ord som han gav mig om sin Naade; men saalænge Satan slog, saa stod jeg i Naaden, men da han trøstede og jeg gav Syndelysten Samtykke, saa mistede jeg Naaden, blev stærk i Kjødets og voxte i mig selv, mistede Kraften af Christi Kors; og naar Aanden overbeviste om Tilbagefaldet, saa gav jeg Skyld paa Bælen i Kjødets og mine Skrøbeligheder; men betænkte ikke at jeg skulde stride, staa det Onde imod, og ikke samtykke dermed; Herren være lovet, som holdt mig i Haanden, vilde drage mig op af Fristelsen; hvilket og efterhaanden skete; men havde ikke hans Kjærlighed været at elske mig, og jeg vilde og elske ham, saa havde vi vist kommen til at stilles ad, da det var tungt for Kjødets; men hans Ord var mig fast, dog Satanas søgte at

frænke det, og havde jeg den Tid saldet, da havde jeg kunnet blive liggende, da der var ingen, som kunde opreise eller rette mig igjen; dog Gud være lobet! han er den Bedste som opholder mig. Al! at vi nu alle kunne rose os af vore Strøbeligheder; saaledes, at vi kunde blues derover, og ydmuge os under Gud, blive i Christo og saa Kraft til at gjøre det Gode. Dertil hjælpe du os selv, o hellige treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 8 Capitel fra 4 til 15 Vers.

Den som saar med Graad skal høste med Frydesang, Ps. 126, B. 5. At disse Davids Ord, opfyldes paa en sand Christi Befjender, som er en aandelig Sædemand, der saar Guds Ords Sæd, det kan ikke feile at han er bekymret, der har saa dyrebar en Sæd og megen Jord; ved hvor hærlic Frugt, og rig Løn i Glæde han bekommer, naar det faldt i god Jord, og bærer Frugt; og hvor bedrøveligt det er, naar det hensalder i den fordærvelige Jord, saa de ikke kan høste nogen Frugt deraf. Dette forklarer Christus i vor Dags Evangelium, ved Lignelsen om en Sædemand, der gik ud at saa sin Sæd; hvilket faldt i fire adskillige Slags Jord: paa Beien, paa Klippen, blandt Torne, og i god Jord; og saa raaber han, at hvem som haver Øren at høre med han hører. Alle havde vel Øren, og de fleste kunde nok høre, men de vilde ikke give Agt paa Guds Ords Sandheder; saa svarer han: Eder, nemlig I som er opriatige og i Enfoldighed tror Guds Ord, Eder er det givet at forstaa Guds Riges Hemmeligheder, men de andre udi Lignelser, at de Seende skal ikke se, og de Hørende ikke forstaa. Dette ser ud, ligesom Gud ikke vilde have kundgjort sit Ord for den syndige og onde Slægt; hvilket dog Jesus befaler, at vi skal bekjende hans Navn for. Marc. 8 G. 38 B. Men der er Forskiel at bekjende hans Navn, om hvad de skal gjøre og lade, og hvad Gud kræver af os, Mal. 6 G. 8 B. ogsaa at aabenbare Himmeriges Hemmeligheder; thi saalange de er forhærdet i sit Hjerte og vantro i Ondskaben, saa er deres aandelige Øine og Øren tillukte, at de ikke kan fatte nogensinde Kraft deraf, at vide Himmeriges Hemmeligheder, og om de sit det at vide, saa vilde de hovmode sig deraf, gjøre

sig lig Guds Tjenere, ja over dem, som de onde Tjenere altid vil være.

Evangelisten medder videre, at Jesus forklarede Bignelsen, og sagde: Sæden er Guds Ord, men de hos Beien ere de som det høre, derefter kommer Djævelen og tager det af Hjertet, at de skal ikke tro og blive salige. Det er forstræffeligt, at Djævelen kommer i deres Hjerter og tager Ordet bort, saasnart de hører det; men saa græsselig som det er, saa sandt er det og desværre. Enhver som prøver sig selv, og giver Agt paa Ordet, skal erfare det; thi saa snart vi hører det, skal vi fornemme mange indskydende, onde og forvildede Tanter; ja er vi kjædelig, saa ved jeg med mig selv, hvorledes det er i Syndestanden, at før jeg kom til Sandheds Erkjendelse, saa var jeg saa død, dum, blind eller søvrig, at Ordet ikke var mere end en Lyd, og naar jeg læste selv, saa var Tanterne eller Aandens Kraft langt derfra, at give Agt paa Ordet, men udsprede i alle verdslige Ting; hvilke Fristelser yttre sig vel endnu, som ikke overvindes af egen Kraft; men naar vi lægger vor Villie til Guds Ord, og sukker til Gud om Kraft, saa faar vi Magt til at staa Fienden imod; thi da kommer den, som bedrøver Djævelens Magt, Luc. 11 G. 22 B. og da det er Djævelens Kunst, at forhindre Menneſkene fra Guds Ord, at høre og læse, naar de har Begjærlighed at leve derefter, og Frygt for sin Salighed; thi derved kunde han miste dem; saa kan vi nok erfare hvor uagtſom de fleste er derom, og hvor det Onde regjerer i deres Hjerter. Denne Sæd kan da intet udrette der faldt paa Beien. Den Sæd, som falder paa Klippen, ere de som annamme Ordet med Glæde, naar de hører det, og disse have ikke Rod, men tror til en Tid og falder fra i Fristelsens Tid; dette kan og erfares, at nogle baade høre og læse Guds Ord med stor Fornøielse og ere glade i deres Kundskab; men se, han opblæser dem; 1 Cor. 8 G. 1 B. de ere høie Klipper, da Ordet ikke faar slaget deres Hjerter sonder, men kun falder oven paa, i den lille Jord eller Begjærlighed, som de haver at vide om de himmelske Sandheder, og glæde sig meget naar de hører den Herlighed de kan komme til; denne Sol skinner paa dem, at de voxer hastig op, og det kan synes meget godt, dog ikke har faaet fæstet Rod i Hjertet; thi der ligger Verdens Sind, i Vre og Høiheyd; naar nu Fristelsens Tid kommer, saa har de bygget

paa Sand, og da falder det; thi de troede til en Tid, saa længe der ingen Anstød var, saa stod de nok; men naar det nu gaar an paa deres Vre og Høihed, at de skal miste noget af denne Verdens Herlighed, eller at de bliver tilbudet noget; saa slipper de det Vandelige, og der kommer ingen Frugt af denne Væxt; saa Herren saar ikke noget der heller at høste. Den Sæd som faldt iblandt Tornene ere de, som det høre, og idet de gaar hen under dette Livs Bekymringer i Rigdom og Bellyster, saa vælges det, og bærer ingen fuldkommen Frugt. Her burde vel Sædemanden høre Jeremiaa Raad: Pløier I der nyt Land og saar ikke hos Torne; Jer. 4 G. 3 V. dette forsøger vel en forstandig Sædmand at gjøre, først at lokke Menneftets Villie til Gud, at saa et nyt Sind, Lyst og Begjærlighed, efter den himmelske Rigdom og Glæde, dernæst at afbrænde Tornene med Guds Retsfærdigheds Ild, at de kunde fortære alle de onde Lyster, i det vi overbeviser hvor daarligt det er at elske Verden; hvilken skal opbrændes og dens Kjærlighed forgaa med Smerte; nu vil vi pløie igjennem med Guds Ords Ploug, at den kunde igjennemstjære Hjertet for vi saar Sæden; men alligevel ser vi at mange Rodder kan staa igjen i Jorden, endstjønt den er pløiet, og nogle Steder kan man ikke pløie for Ukrudt, dog saar paa hvert Sted, i Haab om at høste noget. Dette er og vist at Sædemanden saar mest af Sæden bort i denne Jord; thi de Mennefter som Verdens Sorg og Begjærlighed er i, ere ofte høielige og begjærlige efter Ordet, og der bliver dog ingen Fuldkommenheds Frugter at høste. O! hvor maa han ikke græde og være bekymret, naar han skal se saadan Fordærvelse ved Menneftenes Fald, af de første Mennefters Ulydighed; thi derover kom den naturlige Jord til at bære Torne og Tidslær, 1 Mose B. 3 G. 18 V. og da blev Menneftens Hjerter fuld af Ondstabs Torne. Al! at de dog vilde betænke sig, hvorledes det vil gaa med dem tilsidst, som drikker Synd i sig, som Jorden drikker Vand og bærer dette onde Ukrud. Ebr. 6 G. 7, 8 V. O! at de vilde udrydde og staa det Onde imod, saa der igjen kunde blive oprigtige Hjerter, som modtog Sæden i god Jord; hvilke ere de, som høre Ordet, beholder det i et rent og smukt Hjerte, og bærer Frugter i Taalmodighed; ja de som skal bære Herren Frugter, maa vist øve Taalmodighed; thi her falder mange Modgangsveir af Fristelser, og Forhindringer af Fien-

den; bliver vi da vred, hastig og utaalmodig, for det Gode ikke kan voge saa snart, som vi vil, saa taber vi Haabet og Troens Kræfter, mister Kjærlighed, som er Troens Kraft, da er vi overvundne. David siger derimod efter vor Begyndelses Ord, at den som saar Sæden, gaar flux frem og græder, men han skal visselig komme igjen med Frydefang, naar han bærer sine Ræger. Lad os derfor være de troe Sædemænd og gaa bestandig i det Gode frem. Amen.

B o n.

D Gud! da dit hellige Ords Sæd, er kosteligere end al Verdens Herlighed, dog bliver det saa lidet agtet, og meget bortspildt paa denne Verdens Bei eller Verdens flette Hjerte, hvor Djævelen og hans Tjenere med alle Kjødets Lyster, har sin Gang til at oprykke, ja nedtræde eller bortrive det med Forhærdelse, Haardhed, Stolthed, Belslyst, Rigdom, med Sorg og Begjærlichkeit til dette elendige Muld, som dog skal forgaa, og de kommer til at forlade med Bedrøvelse. Dyls du os herom og lad din Ild fortære alle onde Tanker, som Fienden vil indskyde i vore Hjerter, randsag du det og se om der er nogen Afvei, og lad den gjøre os Smerte; ploj du os igjennem, at det kunde blive en god Jord, som bærer god Frugt af din velsignede Sæd i Tid og Ewigheid. Amen.

Fastelavns Søndag.

Epistel.

1 Petri 3 Capitel fra 18 Vers til Enden.

Naar Apostelen har paamindet os, at vi skal vende om fra det Onde, og beslitte os paa alle Troens Frugter, taalmodig lide al Forfølgelse, ikke frygte derfor, men gjøre Godt; thi det er bedre om Guds Villie er, at vi skal lide derfor, end naare vi gjør Ondt; saa siger han i vor Text, at Christus led engang for Syndere, den Retsfærdige for de Uretfærdige, at han skulde stille os frem for Gud. Christus som led paa Legemet engang der han var i Verden, og det for Syndere her i Tiden at retfærdiggjøre, han lider nu ikke mere i sit Kjød, men hans levende Aand, den af Kjærlighed til Menneskenes Omvendelse, lider hele Tiden her i Verden, medens endog Guds

Indbolde Lyder af Barmhertighed; og Gud vil forbarme sig af sin store Kjærlighed, over hver som vil lade sig rense fra al Uretfærdighed, at blive fremstillede til Guds Tjeneste og Gjerning at gjøre, i alle gode Ting, som Striften fordrer, efter den Helligaands Rald og Tilskyndelse. Da nu Christus havde fuldkommet alle sine Lidelser i Kjødet, hvorved Slangens Hoved skulde knuses, at vi deraf kunde faa Kraft, til at forsfæste vort Kjød, og saaledes som sagt er, i Retfærdighed fremstilles for Gud, i Jesu Christo vor Herre; som blev vel dødet efter Kjødet, men levendegjort efter Aanden, i hvilken han og gif bort og prædikede for Aanderne. Dette forvendes af Djevelens Redskaber til Synde-Trøst, at Christus var i Helvede og prædikede Bod for de forstødte Sjele, saa at om de nu komme til Helvede, saa skal de og komme derfra igjen, ja og for Djevlene, at de skulde komme til Naade hos Gud; hvilket er et elendigt Bedrageri, som kan klariig overbevises baade af Guds Aands og Ords Vidnesbyrd og Forklarelse; thi skete Forløsningen her i Tiden, saa maa og Dpreisningen ske, medens vi er her i Verden, at vi her bliver beredte til at indgaa i Herlighed, og der skal vi høste vore Fodræters Frugt, saa efter vore Gjerninger, som ere udførte af Troens Lydighed i Guds Kjærlighed; hvilken vi haver her allerede Forsmag paa af Glæder, naar vi gjør Godt, og tvertimod Smerte naar vi gjør Ondt. Den som her dør i sine Synder, mener vi han kan blive beredt i Helvede, hvad Brydelse kunde han der saa at straa for Guds Throne med, der hvor ikke er andet, end Sorg og Forbandelse, Had, Stolthed, Forhærdelse og Forbitrelse. Nei, han kan ikke komme der eller blive beredt i Helvede; thi Graven kan ikke takke dig, Døden kan ikke love dig, de som nedfarer i Hulen kan ei vente paa din Sandhed; en som lever, han skal takke dig. Esaias 39 Cap. Vi har Exempel i Tiden, at Lidelserne ikke kan berede et Menneffe; thi om de kan deraf ydmyge sig og frygte for Straffen, saa forandres dog ikke deres Lyst; thi dette maa det Gode gjøre, og de fleste bliver jo gierne som de ere: bliver en straffet for Hor, Tyveri med mere, saa ligger jo den Art i dem alligevel; endskjønt her lottles med det Gode, at Bedringsfrugten skulde blive bejordret, hvilke ikke gøres i Helvede; thi der kan ingen Frugter vises; men da kan fuldkommen Prophetens Ord bruges, som og anvendes paa endel Forhærdede her i Tiden: Kan en

Morian omfiste sin Hud og en Parder sine Pletter, saa skal I kunde gjøre vel, som haver lært at gjøre ilde. Term. 13 C. 23 B. Dog David siger: Du opfør i Høiden, tog Fængselet fangen, du annammede Gaver at uddele iblandt Menneffene, endog de Gjenstridige fangede du til at bo hos dig; 68 Psal. 19 B. saa kunde det menes at han da boiede de Gjenstridige og gav dem Gaver: thi Christi Opfart i det Høie er hans Redfart; dog denne Redfart er ikke den til Helvede, hvor han viste sin Seier, men paa Jorden i sin Tjeneres Stikkelse, som vi læste i Epistelen paa Palme Søndag; og heri læses ikke, at han gjorde Fængselet tilintet, men han førte det fangen, at de urene Aander ikke skulde forderve og drage flere med sig fra Herren; thi han annammede Gaver af Guds Herlighed, og dem hedder det ikke han gav Aanderne, men Menneffene, og saa kunde han med sin Godhed fange de Gjenstridige, at de fik Lyst til at tjene Herren i Naadens Tid; altsaa kan det ikke sigte til de fordømte Menneffer, til at bo hos Herren, hvilket alt var ikke at gruble paa, mindre tro og forlade sig til, at synde paa Guds Naade i Tiden. Den største Gjendrivelse over disse Menneffer, er denne, at de enten falder eller er falden i aabenbare Laster mod Guds Ord, og de vil gaa i Rette med Herren. Men betænker Eder, at vi ere Leret som Pottemageren har Magt over. Rom. 9 C. 21 B. Saadanne forvente, stole og trodse paa hans Kjærlighed, men hans Retfærdighed og Hellighed vil de ikke vide af; thi de bærer raadne Frugter, hvilke aabenbare Ting giver tilkjende at det er en død Tro, og en falsk Grund de bygger paa om deres egen Forløsning, og endda urigtigere om Djevelens Befrielse; thi det er jo langt fra vor Textes Grund, da Apostelen siger, at han prædikede for Aanderne som vare i Forvaring, som fordem ikke troede den Guds Langmodighed, forventedes engang i Noe Dage, der Arken beredtes, i hvilken saa, det er: otte Sjele bleve frelst ved Vand; her hedder det, at det var de Aander som Christus forklarede om Barmhertigheds Forkastelse, der levede i Røgemet i Noe Dage, da Guds Langmodighed ventede efter deres Omvendelse, men de agtede ikke Naadens Tilbud, og derfor ikke blev frelst fra Undergangen ved Vandet mere end de otte Sjele; til hvilke et imodsat Billede, som nu frelser os, Daaben er, hvilken ikke er Kjødets Urenheds Afslæggelse, men en god Samvittigheds Pagt med

Gud, formedelst vor Herre Jesum Christum. Her siger Apostelen, at Daaben er et imodsat Billede; thi Syndfloden førte til Fordømmelsen, men Daabens Bagt fører til Naadens hellige Frelse; naar vi derhos erlanger en god Samvittigheds Bagt med Gud, og det kan ikke ske uden vi bliver hellige; og da Daaben ikke betyder Legemet's Renselse, saa kan vi betænke, at det er Sjælens Renselse, som Jesus har indsat den til, at i det vi bruger det udvortes Synlige, skulde derved i Anden søge det indvortes Usynlige, at blive toede og opstandne fra Syndens Urenhed, og eftersom han er opfaren til Himmelen, er i Guds høire Haand som Englene, Myndighederne og Magterne ere ham underkastede, at de som ikke boie sig af Lydighed, saar dog være underkastet af Frygt. Saa lad os derfor være lydige at tjene ham alle Dage. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 3 Capitel, fra 13 Vers til Enden.

Som det var den høieste Kjærligheds Bevisning paa, at Jesus elskede os høit, i det at han døde for os der vi vare Syndere. Rom. 5 C. 6 V. Saa var det og en dyb Ydmyghed med Høiagtelse, at tage i Agt alle de Befalinger, at opfylde selv i Lydigholdelse, som han befalede andre. Heraf skulde vi lære: thi Verdens Herrer kan nok ordinere og de fjødelige Præster kan vel give sig ud for Euanligste Lærere; de ved vel at befale andre og lægge svære Byrder paa Menneffene, men de rører dem ikke selv med en Finger. Math. 23 C. 4 V. Lad os da ikke blive dem lige, men lad os ligne vor Frelser, han som vi før har læst om, blev baade omfåaren og lagt under Loven for at gjøre os frie, at han, som selv var ren og hellig, lod sig dog døbe, ikke for derved at rense sig selv, men at vise sin Lydigheds Exempel, og fuldkomme al Retfærdighed; thi saaledes læser vi i vor Dags Evangelium, at Jesus kom til Johannes at døbes af ham, men Johannes formentte ham det meget og sagde: Jeg haver heller Behov at døbes af dig, og du kommer til mig. Men Jesus svarede og sagde til ham: Tilsted det nu, thi saaledes bør os at fuldkomme al Retfærdighed; da tilstedede han ham. Dette var vel beunderligt og kunde synes ilde om, at den Lydige og Ringe i sig selv, og en Tjener, Johannes den Døber, vilde formene Jesu Begjering; men det var beunderligere og herligere, at Jesus

vilde lade sig døbe, og Johannes kjendte sig uværdig dertil; thi det er Kjød og Blod eller Menneskets høie Aand imod, at hymnge og kjende sig uværdig til at gjøre store Gjerninger. Jesus var villig og lydagtig, som sagt er, opfyldte de gamle Bud, og selv gik føre i de Gjerninger, som han vilde befale andre at gjøre, selv først at fuldkomme. Johannes kjendte at det var nødvendigt for sig at blive døbt af Jesus; men Jesus svarede: Tilsted det nu denne Gang, medens vi er kommen til Verden at fuldkomme al Retfærdighed med hverandre; thi dit Embede er at døbe, og som du af min Faders Aand er sendt til at gjøre og berede Veie for mig, vise den udvortes Daab til Omvendelse og Renselse, hvilket betyder at jeg ved min Døds Kraft skal fuldkomme til Sjælens Renselse, af det Vand som udgaar fra min Side; thi den Aands Ild du døber med, som er Samvittighedens Nagelse og Syndens Overbevisning om Guds retfærdige Dom kan ikke udslukkes uden ved det Vand og Blod, som skal løbe af min Side.

Evangelisten siger, at der Jesus var døbt steg han strax op af Vandet, og se! Himmelen aabnedes, og han saa Guds Aand fare ned, som en Due at komme over ham, og se! der kom en Røst af Himmelen som sagde: Denne er min Søn den Elskelige, i hvilken jeg haver Behagelighed. Da mange nu iblandt Christendommen nægter denne Faderens Erklærelse, at Kristus var Guds aandelige Søn, og frasalder Striften i det som deres kjødelige Fornuft ikke kan forstaa eller saa krænkert; de tror ham da som en stor Prophet og Menneskens Lærer, og haver benyttet disse Ord paa en forvendt Maade, at han er Menneskens Søn, som han selv kalder sig, Marc. 9 G. 31 B. hvilket jeg for har forklaret i Evangeliet paa sjette Søndag efter hellig tre Kongers Dag, at han det gjorde, fordi han skulde fødes eller aandeligt undfanges og avles i det menneskelige Liv, som er overnaturligt, og kan ei fuldkommen udtolkes eller forklares i Ord, og slet ikke begribes af Fornuften eller naturlig Forstand. De som nu ikke tror Jesus Kristus for Guds Søn, kan da ikke komme af sin Syndestand og blive igjenløste til det evige Liv, altsaa blive forfudte, hvilket alle Fritænkere kan vente sig. Vi kjender dem paa Frugterne, som jeg haver sagt i Epistelen. Lad os derfor tage al Takkefangen under Christi Lydighed, 2 Cor. 10 Cap. 5 B. se paa ham og tro Ordet ligesfrem i Enfoldighed, da vil Herren op-

lyse os med sin Visdom og med Klarhedens Lys selv forklare Sønnen i vore Hjerter; thi den Helligaand, som nedfor i en Dues Rignelse, han vil vist oplyse enhver der er enfoldig som Duen; hvo som nu tror Christi Ord og følger hans Lære i en sand Fornægtelse, han bliver døbt, og med Christus faar baade Faderen og den Helligaand; thi her ved Jesu Daab vare de andre tvende guddommelige Aander tilstede, og gav sit Vidnesbyrd, Faderen som elskede sin Søn; det var fordi han var ringe og lydlig i Tjeneste; derfor forringede den almægtige Fader sig til at ophøie ham og erklære Christus for sin Søn, og den Helligaands Visdom aabenbarede sig i den enfoldige Dues Rignelse. Lad os derfor lære baade af Johannes og Jesus at være hverandre underdanige i Gudsfrøgt, og saa at fuldkomme al Retfærdighed, som bestaar i guddommelig Magt, der i Kjærlighed ydmyger sig til den ringeste Tjener i Enfoldighed, saa de ikke ved at lægge Været til sig selv; og som nu Jesus den Høiestes Guds Søn kom til Johannes, hvilket boiede ham meget mere til Ydmyghed og Uværdighed, saa og vi, at om nogen af os ere Fornemme og meget agtet i det Legemlige, eller er høit begavet med aandelige Gaver, at vi da særdeles med vort Exempel ere ret ydmyge, kjærlige, omgængelige, tjenstvillige, og nøie at tage i Agt alle Pligter, som vi skal gjøre, at vi i al christelig Retfærdighed bevise os som Guds Tjenere og Børn i alle Dele, og det maa boie saa meget des mere de Ringe til at ydmyge sig, og da opnaar vi Fuldkommenheds Maal. Amen.

Bøn.

D Jesu! alle Ting tag du i Agt for at bevise din Lydighed saa som du var; ja, du bevidste baade ved Lærdom og Levnet hvad vi skulde gjøre og lade, og dertil at saa Kraft. For os gav du dit Liv, paa det at vi skulde aftræde fra al Uretfærdighed, og blive levende i en sand Kjærlighed, med ydmyg Tjeneste at bevise vor Næste. Al! lær du os ret kraftig ved din Aand at raabe et sønlig: Abba Fader! og saa give Agt paa din Røst, hvad du befaler os, saa vi kunde følge dig, formedelst din Lydighed som vi vil annamme; thi da blive vi delagtige i din Hertigheds Forklarelse; ja lad den Lyd høres i vore Hjerter, at din Fader er vor Fader, og vi dine Brø-

dre og hans Børn, fordi vi elske og holde dine Befalinger, og da arve vi med dig det evige Liv. Amen.

Betrægtning over Christi Lidelses Historie.

Inddelte i syv Passioner, en til hver Uge i Fasten, og den sidste udlægges til Langfredag.

Første Passions Betragtning.

At sjunge naar man veed Lidelser forestaar, det er mod Naturen, og maa ske af Aandens Trøst og Glæde. Dette sidste Sted af Jesus: nemlig sang af Aandens Trøst og Glæde, han vidste sin bitre Lidelse forestod, da han denne Gang gik til Jerusalem. Luc. 17 Cap. 31 B.

Vor Passion begynder med disse Ord: Og der de havde sjunget Lovsangen, gik Jesus hen til Oliebjerget, og hans Disciple fulgte ham efter. Jesus sagde til dem, at de skulde alle i denne Nat forarge sig paa ham, eller fordi han skulde lide, saa skulde de undsky, som Profeten haver sagt: Jeg skal slaa Hyrden og Faarene skulle adspredes, Zach. 13 C. 7 B. Hvilke Ord Herren taler selv, og det kunde vel ved Misforstand forestaaes, at Herren skulde slaa sin egen Søn, hvilket han dog ikke gjorde; men er saa meget som det stede, da han udlede ham fra den guddommelige Magt, og saa overlod ham i sine Fjenders Hænder; hvilket stede fordi han vilde betæ Barmhertighed mod de affaldne Menneſter, og det stede som Paulus siger, at der Gud vilde vise Bredens og kundgjøre sin Magt, led han med stor Taalmodighed Bredens Kær, som var tilberedt til Fordærvelse, at han kunde vise sin Kjærligheds Rigdom over Barmhertigheds Kær, hvilke han havde tilførn beredt til Herlighed. Rom. 9 C. 22 og 23 B. Det er: han lod sin Søn smertelig lide, saa de Menneſter, som vilde lade sig berede og rense ved Bredens Fld fra Synden i Jesu Lidelse, dem vil Gud antage siden til Naade og give dem Kraft til at lide her, saa de kunde herliggjøres hisset. Hans Disciple, som ikke havde prøvet Lidelsen, vilde ikke tro at de skulde forarges, eller vige fra sin Mester og Herre, om de end skulde lade Livet, især Fæder; men de havde dog ikke faaet Magt over sit Njød; og Jesus siger til Fæder, at han skulde fornægte ham. Dette

var umuligt for Peder at tro, hvilket Jesus ikke mere vilde stride med ham om, men overlod det til Gjerningen kom, saa kunde hans Styrke blive aabenbaret for ham selv, at han ikke siden skulde stride sin Herre imod, eller være sikker at stole paa sig selv, men bede Gud om Kraft; thi uden Guds Magt er vi snart overvunden, ja kan intet gjøre som er til Guds Ære; thi hvad som vi synes at gjøre ved egen Magt, det lægger vi Æren til os selv for og røver fra Gud, som Djævelen og hans Tjenere gjøre. Vor Passion siger videre, at Jesus med sine Disciple kom til en Have, hvilket Sted og Judas vidste, at Jesus ofte forsamledes med sine Disciple. Her kunde det vel hede som Paulus siger, at de trængte sig ind i vor Menighed, for at bespeide vor Frihed; Gall. 2 C. 4 B. thi Judas, som var Christi Apostel, hvilken var en Fiende og Djævel, han vidste hvor Jesus var at finde; dog, det saar saaledes være; thi dersom de Onde ikke var i vort Selskab, og saa prøvede os, saa blev ikke enten vort Gode aabenbaret eller deres Onde. Jesus sagde: Sætter Ider her saa længe jeg gaar der bort og beder; og han tog Peder, Jacob og hans de to Sebedæi Sønner til sig og begyndte at bedrøves, stjelpe og bæve, og sagde til dem: Min Sjæl er bedrøvet indtil Døden, bliver her og vaager med mig, beder paa det I ikke skulde falde i Fristelse. Her begyndte Christi Lidelse at foregaa, saa han stjalp og bævede, hvilket ikke alene kom af den legemlige Smerte, som skulde ramme Kjødets, men især Aands Angest over den store Syndens Staal, som var istjænket og han skulde drikke. Til sin Fare at ruste sig, og komme igjennem den haarde Strid, brugte han ikke andet end Bønnen, og dertil vilde han være alene; thi det haver sig saa med den Aandeliges Bøn, at den trænges mest, naar man er alene, især naar man ikke haver ret aandelige Sødskende i Samfund med sig, saa kunde man ikke tale saa fortrolig med sin Fader, og udøse Hjertet for ham, naar man haver Selskab, som naar man er alene i Løndom og ved ikke nogen hører derpaa; dog dette angaar naar vi selv er i Nød, og har noget særdeles at udbede af vor Fader, og vi da bøier vort Legeme udvortes; hvilket vi i Forsamlingen blues for, fordi det bespottes af Fiender, og det kunde desuden blive en Sædvane. Jesus sled sig fra dem ved et Stenkast eller saa langt man faster med en Sten, og saldt paa sine Knæ, ned paa Jorden paa sit Ansigt.

og bad at den Stund maatte gaa over, om det var muligt, og sagde: Abba min Fader! Alting er dig muligt, tag denne Kalk bort fra mig, dog ikke hvad jeg vil, men hvad du vil, og han kom til sine Disciple og fandt dem sovende, og han sagde til Peder: Simon! sover du? kunde du ikke vaage en Time med mig? vaager og beder, at I ikke skulde falde i Fristelse; naar Stridsmændene sover, saa er det let for Fienden at myrde dem og indtage Fæstningen. Dette er næsten Aandens Mord, naar Kjødets begynder at dovne den: thi saa kunde han let myrde os, og Fienden saa dybsset os i Søvn. Jesus som havde formanet Disciplerne til at vaage, finder dem sovende. Dette maatte vel smerte ham, og enhver Christi Tjener, naar han seer de Troende, som haver været vaagen, lægger sig i Syndens Søvn, især naar Faren er forhaanden; hvorfor han siger til Peder: Simon! sover du? du som vilde gaa i Døden med mig, og nu kunde du ikke vaage en Time med mig; ja Aanden er dertil villig; du vil nok elske mig; men Kjødets er skrøbeligt. Af disse sidste Ord vil mange tage en Trøst, naar de gjør Synd, men da skulde de ikke sige: Kjødets er skrøbeligt; thi det er stærkt til at gjøre det Onde, men skrøbeligt til det Gode; hvorfor vi skulde bede Gud om Troens Kraft af Aanden, til ei alene at overvinde de onde Lyster, men at og Kjødets ved Aandens Kraft, maatte blive duelig til det Gode. Jesus gif anden Gang hen, bad og sagde: Min Fader! er det ikke muligt, at denne Kalk kan gaa fra mig, uden jeg skal drikke den? da ffe din Villie! og han kom og fandt dem atter sovende; tredie Gang gif han hen og bad ligesaa; da aabenbaredes en Engel af Himmelen for ham og styrkede ham, og det stede der han bad inderligen, da blev hans Sved, som Blodsdraaber der faldt paa Jorden. Heri maa vi betragte Jesus i sin mennekelige Natur, ja ei alene som et falden Menneffe og Synder, og derfor skulde lide, men som den der er gjort til Synd, 2 Cor. 5 G. 25 B. paalagt ikke en, men utallige Synderes skyldige Gjæld, som han skulde med sin Lidelse betale for, blevet Syndoffer, er knuset og bedrøvet; thi han var i Nød; ja i den allerstørste Nød, og stred da, saa at hans Sved blev som Blodsdraaber, der faldt til Jorden, og det alene af hans Sjæls Angest; han var da i den største Nød nogen har været, og bad heftigere end nogen har bedet; som et Menneffe vilde han vel undgaaet at drikke Li-

delsens Kalk, dog var han sin Faders Villie lydig. Nu kunde vel synes, at Faderen havde større Kjærlighed end Sønnen; hvilket ikke var efter den guddommelige; thi deri var de et, at ligesom Faderen elskte os saa høit, og sendte Sønnen, saa var Sønnen villig til at komme og frelse os; men om muligt at undgaa Lidelsen, er hans Begjæring efter den menneftelige Skædsel; thi som mennefteskjærlig, kunde han vel elste og tjene noget, men ikke dø. Men den Kjærlighed og Lydighed han havde til sin Fader, brød Frivillien, ikke alene at være fornøiet med Faderens Villie, men og gif villig til Lidelsen, og gjorde Satans Magt til intet, at overvinde; thi Menneftene, som ere i Livet, frygter for Døden, og er Fiende til Gud, siden de lyde Djevelens, og misbruede Frivillien, efterdi han som har givet Liv, fordrer det igjen, og da der er ingen Undgaaelse for Døden, og ingen Ulydig eller Frygtægtig for Guds Brede kan indgaa til Livet. Denne Dødens Dom, som Jesus i Menneftet skulde bryde, maatte han borttage i det han gif villig til Lidelse og Døden, at forsones Guds Brede, og retfærdiggjøre os Faldne, saa maatte han først bryde Frivillien, og det skede da af ham. Nu er det samme at mærke med os; naar vi nu fatter det himmelske Sind, bliver begjærlige og stadige, til at søge den guddommelige Forening med Faderen og Sønnen, ved den Helligaands Beredelse, de giver os da Bønnens Aand, og saa faar vi strax føle nogle bittre Staalere, gaar vi da til Bønnen, saa trolig og strider dermed, at være fornøiet med Guds Villie, saa kom der en Engel og styrkede Jesus; saa og naar vor Strid er paa det haardeste og vor Villie er retskaffen, da sender Gud vist Trøst, at vi ikke omkommer, eller fordærves evindeligt, alene at vi vaager og strider mod vor egen Villie, og Angestens Forfrættelser af Fienderne, som vil møde os. Mærkelig er det og med Jesus, at han stred saa førend sin Lidelse, og siden var taalmodig til at lide. Saaledes gaar det med enhver retskaffen Eftersølger; thi Angesten er gjerne først, saa paakalder han Gud, og henter Kraft, hvorefter han siden taalmodig lider, og modstaar det Onde, som siden vil føre ham fra Sandheds Bei, eller den Gjærning Gud befaler ham at gjøre. I vor sidste Del af denne Passion læser vi, at Jesus stod op af Bønnen, kom til sine Disciple, og sandt dem sovende, af Bedrøvelse; og han sagde til dem: Al! ville I

nu sove og hvile? hvi sove I? se, Timen er kommen, Menneskens Søn skal antvordes hen i Synderes Hænder; staa op, lad os gaa: se! den mig forraader er hart hos; er det ikke Tid at tage sig vare, naar Fienden er nær? beider, at I ikke falde udi Fristelse. Mange Gange formaner Jesus os, at vi ikke maa falde udi Fristelse; thi at undgaa den, det vidste han var umulig da vi er i Fare, og naar vi skal gaa fra den, da vil vist Fienden friste os; hvorfor da jeg opvaagnede af Syndens Søvn, da bad jeg saa heftig, ingen Bøn som denne: Led os ikke udi Fristelse; og at jeg maatte gjøre Guds Villie, den kunde ske og ikke min egen, men hans Navn maatte helliges, ved min Villies Lydagtighed. Amen.

B ø n.

O Jesus! naar vi betragter dine Lidelser, og Angest, som du udstod med Lydigheid, for Ulydigheids Skyld, da maatte vi forstrækkes og bøies til Ydmyghed og lydig Efterfølgelse; forstrækkes for Ondskabss Synder, der kom dig til at lide, og din Retfærdighed viste sig i dit menneftelige skrøbelige Klar, eller Begem, at du led Bredden selv, da du skjelve og bævede, for den forstræffelige Dom, som du skulde udstaa, din forstræffelige Angest og Fristelse, kunde og forstrække os; men som du var den Stærkeste, saa drak du ogsaa den bittreste Skaal, og du er trofast, skjenter ikke vort Korsets Bæger eller Angestens Skaal i, større end vi kan taale den, naar vi vil være lydig til at drikke den. Lær os af din Lydigheid, at være opoffret til at sige: Fader! ske ikke min, men din Villie. Giv os Bønnens Aand, til at paakalde dig om Kraft i Fristelsens Stund, til at stride, saa vi kunde taalmodig overvinde. Lad Rjødets Dør ikke faa os i Søvn; men opvæk du os, at kjende vore Jele-Fiender, som vil forraade os, at vi da naar de kommer, maatte være isørte den rette Rustning, Bønnen og din Kjærlighed, at bede for dem med Sandheds Ord, at overbevise om samme; stjænk du os, hvad som du ser er os mest gavnlig, og bedst fornøden til din Gjerning godvilligen din Villie at gjøre, og vor Salighed at udføre. Amen.

Første Søndag i Fasten.

Epistel.

2 Corinthier 6 Capitel fra 1 til 10 Vers.

Naar Apostelen i det forrige Capitel, haver talet om den Helligaands Fæstpenge, eller Dplysning om den tilkommende Dom, og lærer, at hver skal faa efter det han haver gjort, enten Ondt eller Godt. Og derfor var de slittige til at overtale Menneffene, efterdi de kjendte den Herres Frygt; saa de knade blive forligte med Gud som var i Christo, og gav os Forligelsens Tjeneste; derfor ere vi Sendebud i Christi Sted, ligesom Gud selv formanede Eder formedelt os. Vi bede Eder i Christi Sted, lader Eder forlige med Gud; thi den som ikke vidste af Synd, haver han gjort til Synd for os, paa det vi skulde worde Guds Retsfærdige i ham. Saa siger han i vor Textes Ord: Men vi som ere Medarbeidere; det er: vi ere ikke som Mesteren, Herren, Saliggjøreren; men hans Tjenere, som Mægler med, og forkynder med vort Arbeide, hvorledes I skal komme til saadan Naade, som vi er bleven delagtige i. Vi formane og Eder, at I ikke tager denne Naade forgjæves; thi mange vil vel have Del deri, at blive salige paa hin Dag; da vil de raabe til Gud, bede og banke, naar Døren er tilluft. Men Gud vil da svare dem: Jeg kjender Eder ikke hvem I ere, viger fra mig alle I som gjøre Uret; Luc. 13 Cap. 27 V. thi I har taget Naaden forgjæves, I har vel vist jeg var en naadig Gud, og annammer alle som kalder paa mig i Nødens Tid; men saa skulde I og søge mig i Naadens Tid, medens jeg er at finde. Dette har I forsømt, og syndet paa Naaden, at den aldrig har saaet oplært Eder til at forjage det onde Bæsen og verdslige Lyfter, og blevet slittige i gode Gjæringer, som mine sande Tilbedere gjøre; hvilke jeg hører. Derfor bliver det forgjæves; thi jeg haver hørt dig i den behagelige Tid, og hjulpet dig paa Saliggjorelsens Dag. Disse Ord, haver Apostelen Paulus taget af Propheten, Es. 49 G. 8 V. Hvorefter Herren taler om den store Naade, at sige til de Bundne: gaa ud! til dem som ere i Mørke: aabenbares! de skal føde sig hos Beiene, og deres Føde skal være paa alle høie Steder. De skal hverken hungre eller tørste, og ingen Hede eller Sol skal

brænde dem; thi deres Forbarmere skal føre dem, og lede dem til Vandfilber. Og jeg vil gjøre alle mine Bjerger til Beie; se! alle disse skal komme langt fra Norden og Vesten 2c. Al! at vi da maatte blive, som Herrens Propheter vidner, Es. 41 G. 45 B. Jer. 6 G. 22 B. om Naadens Tilbud og Annamelse, at det maatte anvendes paa os, saa vi ikke tog den forgjæves. Betænk dette, at Gud haade har gjort Løfte om sit Naades Lys, og givet kraftig Udsendelse i de sidste Dage, til at løse de Fangne, føde de Hungrige og berede Bei med sine Arbeidere, eller Redskaber, saa enhver kan komme frem; endog paa Herrens høie Bjerger skal gaa Beie, det er: den hellige Christelige Kirke, hvis Lys og Stad, som ligger paa et Bjerg, der skal alle Vantroer og i Mørket Siddende blive oplyste ved; da de af Gud ophøiede med Visdom og Kraft forringer sig og bereder Bei, eller aabenbare sig, saa andre kan vandre frem og saa Føde, Dplysning, Trøst og Kraft til at søge de Troendes Samfund; hvilket kan erfares, at naar den ene Broder rejser fra en Stad til at besøge en i en anden Stad, saa kan mange paa Beien blive fødte med Guds Ord. Nu ser og høre vi dette Naadens Lys af Ordet, er udøst Naadens Betsignelse over os, som i forrige Dage; thi naar vi noie betænker vor Textes Ord: Se! nu er den behagelige Tid, se! nu er Saliggjorelsens Dag, saa ser vi, at nu er det Naadens Tid, og Guds behagelige Villie; at enhver i Dag skal begive sig til Omvendelse, og forarbeide sin Saliggjorelse med Frygt og Bøvelse; Ppissipp. 2 G. 12 B. thi vi kan ikke saa Kronen uden Strid, og Løn uden Arbeide. Lader os derfor haste med at afslægge det Onde, og gjøre det Gode, paa det vor Tjeneste ikke maa blive lastet; men lad os bevise os selv i alle Ting som Christi Tjenere, i megen Taalmodighed, i Trængsler, i Nød, i Angester, i Slag, i Fængsel, i Arbeide, i Baagenhed, i Faste, i Renhed, i Kundskab, i Langmodighed, i Fromhed, i den Helligaand, i Kjærlighed uden Skremt, i Sandheds Ord, i Guds Kraft, formedelst Retfærdighedens Naaben, paa høire og venstre Side, ved Vre og Banære, ved ondt og godt Rygte, som Forførere dog Sandrue; ja at vi af og i det sande Lys, og Christi Stikkelses Klarhed den kunde finne i, og fra os, at hvorledes det tilfalder, enten Ondt eller Godt, at vi ei af det Gode skulde blive høimodige og kjødelige, eller af det Onde forstræffet, forføre, eller

forhindre, men at vi kunde bevise os tværtimod Verdens Men-
 neffers Skikkelse: sagtnodige mod deres Hastighed, ydmyge
 mod deres Stoltthed, blid mod deres Brede, mild mod deres
 Suurhed, glad mod deres verdslige Sorg, Sorg mod deres
 kjædelige Glæder, stadig mod deres Letfindighed, gavmild mod
 deres Gjerrighed, sandru mod deres Løgn, taus eller stiltiende mod
 deres verdslige Taler, og bryde dem med Guds Ord og Gjer-
 ning om de aandelige Ting, at vi kunde tale saa deres Mund
 kunde tilstoppes af den guddommelige Visdom, som Salomon
 siger, at naar han taler, saa tie de, Visd. B. 8. C. 12 B. og vil
 de da holde sig ukjendt, saa skal vi gjøre os kjendt med dem,
 være de rette aandelige Talsmænd, for vor himmelske Brud-
 gom, der beiler til enhver Sjæl med sin Barmhertighed, at
 vil trolove den i Retfærdighed. Hoseas 2 C. 19 B. Si-
 ger de, vi ere døde, i det vi ingen Verdens Herlighed og Glæde
 vil have, saa skal vi overbevise vi lever i en meget bedre Til-
 stand og Glæde, ved Haabet om det evige Liv. Siger de vi
 ere revsede og bedrøvede; saa lader os svare, at vi ikke ere
 ihjelslagne; thi Gud tugter den han elsker, og vi agter ikke
 Revselsen ringe; thi vor Bedrøvelse den er over Synden og
 efter Gud, som skal forandres i sin Tid til evig Husvælelse.
 Siger de vi ere fattige, saa kan vi sige med David, naar vi
 haver Herren, hvad støtter vi da enten om Himmel eller Jord?
 thi naar vi haver Guds Naade og Vensteb, saa opholder han
 os, og dermed kan vi gjøre mange rige; thi om den Rige i
 Verden vilde uddele sine Midler, saa blev han selv derved fat-
 tig; og ikke overmaade mange kunde endda blive rige ved hans
 Hjælp. Men den Rigdom vi har annammet af Gud er saa
 stor, at om vi kunde naa omkring al Verden og uddele vore
 himmelske Gaver, og de vilde modtage dem, saa skulde de faae
 Rigdom nok allesammen, og vi ikke være fattigere derved, men
 rigere; thi det siger Jesus, at den Green som bær Frugt ren-
 ser hans Fader, at den skal bære mere. Joh. 15 Cap. 2 B.
 Siger de vi haver intet, saa lad os svare i en Summa, at
 vi haver Jesus Christus Guds Søn, og med ham alle Ting,
 som behøves til Livet og Gudsfrygtighed, at, berede os til det
 evige Liv, hvor vort Liggendefæ og Rigdom er forvaret hos
 Gud, og vi skal engang der modtage det. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 4 Capitel fra 1 til 11 Vers.

Da vi læser i vort Dags Evangelium, at Jesus blev ført af Manden i Ørken, for at fristes af Djævelen. Dette beundres nogle over, at Djævelen skulde have Magt med Guds Søn, til at friste ham. Men vi skulde undres mere paa, at Slangen kunde forføre Kvinden og hun Manden, da de var i Ustydigheds Stand; og han havde dog ingen Magt over dem; hvorved alle ere forførte, og ligge faldne i Fristelsen. Forden de, som ved Kvindens Sæd er bleven knusede og opreiste; dog vore første Forældre kjendte ikke Slangens List og vantroede Guds Bud, derfor var de let at forføre. Men Kristus derimod kjendte hans List, og havde Tro paa Guds Bud, og han var stærkere til at overvinde Djævelen. Da Jesus blev os lig, Synden undtagen, saa vilde nok Djævelen have ham deri, naar det havde staaet i hans Magt; og derfor ikke forsømede at friste ham, hvilket han dog ikke formaaede noget med.

Andre spørger, hvorfor Kristus skulde fristes? dem maa vi svare med Apostelens Ord: Fordi han skulde blive sine Brødre lig i alle Ting, at han maatte blive barmhjertig, og en trofast Ypperste-Præst, i de Ting som angaar Gud, at forlige Folkets Synder; thi idet han led, der han blev fristet, kan han komme dem tilhjælp som fristes; Ebr. 2 C. 17, 18 V. nu kan vel mange svare: de ved ingen Fristelse af; ja mange siger der er ingen Djævel, og det kommer deraf, at de ere hans Børn, Joh. 8 Cap. 44 V. eller Tjenere, og han deres Fader og Herre; og saalænge en Tjener gjør sin Herres Gjerninger og er villig, saa haver han ikke nødig, enten at true eller lokke ham; men saasnart han bliver uvillig og vil gaa fra ham, saa gjør da Herren hvad han kan, baade Ondt og Godt, for at have og beholde ham i Tjenesten og Arbeide. Saaledes gjør vist Djævelen; enhver som alvorlig har forsøgt paa at gaa fra ham, skal vist erfare det; thi og de som er i hans Tjeneste, tør han som er en ond Herre, lønne med Forstrækkelser, og udsigelige Indskyddelser af onde Tanker, til baade at stade sig selv og andre, ja sit eget Liv, for at han kan faa dem igjen med sig; dog kan han vel spare dem i Tiden og fornøie sig med dem i Synden, indtil Maalet er opnaaet; og den

vellystige Skaal bliver forandret til den bittere Tørheds Vine. Luc. 16 G. 19 B. Men alle som vil oprigtig omvende sig, lader sig døbe til Syndernes Forladelse, har det fulde Forsæt, at vil gaa frem at tjene den Herre Gud, han skal vist sande Syrach's Ord, nemlig at stifte sin Sjæl til Fristelse; Syr. 2 Cap. 1 B. thi er Christus bleven os lig i Rjødets, for at forløse os derfra, saa maae vi og blive ham lig i Aanden; har han banet Beien for os og knuset Slangens Hoved, da maae vi og følge ham, om vi skal komme til Bords i Himmeriges Rige; vi maae blive deelagtige i hans Fristelser, som han siger hos Luc. 22 G. 28 B. Heraf ser vi, at den som vil have Seiers Kronen maae stride, og vi ei kan ungaae Fristelser. Lad os derfor lære af ham som blev fristet og skulde komme os til Hjælp, at vi nu nøie betragter hans Strid og Fristelser, for at lære af Mesteren at overvinde dem.

Evangelisten siger: Da, nemlig naar Jesus var døbt, som han foran skriver om, da blev han ført af Aanden i Ørten, at fristes af Djevelen. Og der han havde fastet i fyrgetyve Dage, hungrede han omfider. Naar vi bliver døbt med den Helligaands Ild, som Johannes den Døber siger, Luc. 3 G. 16 B. saa begynder denne Ild at lyse, og da faaer vi at see det Land vi er i, er bleven ureent, Mecha 1 Cap. 10 B. af Syndens Dnde, og alt det vi bygger paa eller vi har her i Verden bliver vi bange og bedrøvet for: thi vi ser det skal forgaa, og vi kommer til at forgaae dermed, fordi vi haver elsket det; vor Slægt, Venner og Betjendere, som ikke ere omvendte; dem seer vi ikke andet end syndige Gjerninger hos; i en Summa, vi seer alt det vi eier og har, er Fordærvelse, og som en vild Ørk, og Guds Kirke eller Vingård er øde og bærer vilde Druer, Es. 5 G. eller syndige Gjerninger, som ikke kan smage os, hvor den Helligaands Lys er, som giver os tilkjende de onde Frugter; her bliver det Faste, at vi ikke kan saa noget Brød. Alting er Dndt og det Gode forødt; nu kan vi gaa i saadan en Glendighed en Tid og faste; naar vi nu bliver ret mat, og finder intet til Føde, saa kommer Fienden og vil trøste os som Kristus, dog paa en formastelig Maade, nemlig: er du Guds Søn? da sig, at disse Stene blive Brød. Her skyder Djevelen i Aanden, er du et Guds Barn, hvi haver du da nødigt at hungre? eller være saa forladt, og lide saa meget Dndt; Alting maae gaa dig tilhaande,

du synes du har gjort ilde i det Onde, at du har tjent mig; vil du have Gud til Fader? saa har du da ikke nødig at lide, enten aandelig eller legemlig; Stene maae blive til Brød. Saadanne med utallige Forestillinger, indskyder Djævelen. Men Jesus svarede: Der er skrevet, Mennesket lever ikke alene af Brød, men af hvert Ord som udgaar igjennem Guds Mund. Christus som var udtømmet, eller skjult for den guddommelige Magt og Herlighed; thi havde han den havt, saa havde hverken Fristelse eller Faste kunnet ramme ham. Men han var i den, overflødt med den mennefelige, elendige Armod; og som Klæderne kan prøves og ikke Legemet rives, saa kunde han og fristes som Menneske og ikke som Gud; thi som Menneske blev han da fristet; og saaledes fastede han og behøvede Brød; derfor siger han: Brød, skal vi have, men ikke det alene; dette opholder os ikke alene uden Guds Ord som Betsignelsen er i. Da tog Djævelen ham med sig til den hellige Stad, og satte ham paa Tindingen af Templet, og sagde til ham: Er du Guds Søn, da kast dig selv herved; thi der er skrevet: han skal give sine Engle Befaling om dig, at de skal bære dig paa Hænderne, at du ikke skal støde din Fod paa nogen Steen. Jerusalem var det vel, som Føderne regnede for den hellige Stad, og Templet Guds Hus. Men vi maa udlægge det til hellige Menneskers Samfund, som er det rette Guds Tempel. Her indfinder Djævelen sig iblandt Guds Børn; den oprigtige Mand Job, som frygtede Gud, fik han af Herren Lov til at friste, Jobs B. 1 Cap. 12 B. og Guds egen Søn blev overladt til ham. Han tog ham med sig, førte ham paa Tindingen. Jesus var den høieste Guds Søn, og Djævelen satte ham og høiest; dog ikke for at han skulde blive fiddende, men for at styrte ham ned med sig i Helvedes Hule. Es. 14 C. 15 B. Herved er at betænke, naar Djævelen og hans Redskaber, ophøier os for de bedste og dygtigste Guds Børn; kommer saadan Indskydelse i os, saa lad os prøve hvad vi er, at ikke et stort Mod deri, med Sikkerhed skal indsnige sig; thi da laver Djævelen og hans Redskaber snart Fald til; og dog trøster os, at det er ikke saa farligt; thi naar de Onde ophøier os, da sigter de til at nedstyrte; Fienden tør og indskyde, at det er en liden Synd; du kan vel gjøre det, eller den liden Ting; Gud fortørnes ikke derved, da du er Guds Barn; ja du kan gjerne faste dig ned eller begjære

dette Mirakel af Gud; thi han lover jo, at naar du gaar igjennem Floden, skal den ikke overskylle dig, og naar du gaar igjennem Ilden, skal den ikke brænde dig; Es. 43 G. han skal give sine Engle Befaling, at de skal bære dig paa Hænderne, saa du ikke skal støde din Fod paa nogen Sten. Men her flyer Djævelen over; da David siger: alle dine Veie. Ps. 91. B. 11. Her skulde vi altid holde Fienden fore, at vi skal randre Guds Veie, det er: i Ydmøghed og Kjærlighed; altid bestandig svare med Jesus: Du skal ikke friste Herren din Gud. Atter tog Djævelen ham op med sig, paa et saare høit Bjerg, og viste ham al Verdens Riger og deres Herlighed, og sagde til ham: Alt dette vil jeg give dig om du vil nedfalde og tilbede mig. Her gjorde Djævelen sig offentlig til Gud, og vilde give Jesus al Verdens Herlighed, som han ikke eiede noget i; thi den Almægtige hører det alt til. Dog kunde vi vel sige, at Satan er Verdens Gud, som har forblindet de Bantroes Sind, 2 Cor. 4 G. 4 B. saa de ikke seer, at Verdens Rige er Guds, og han kan tage og ødelægge det, som han har givet; thi Djævelen indbilder dem, de har en stor Herlighed som tilbeder ham, og er hans Tjenere i alle syndige Lyster; men det er dog Muld, og fortæres ved Guds Retfærdigheds Ild til Aske, som tilsidst kommer til at brænde i dem i al Evighed. Lad os derfor naar saadant forestilles os af Verdens Herlighed, aldrig agte det, og gøre nogen Ewig fra Gud, at tjene det Døde; men altid have Jesu Svar: Vig bort Satan med al din Lokke-Mad; thi der er skrevet: Du skal tilbede Herren din Gud, og tjene ham alene. Dette er vor Pligt og af dette vil der falde Løn. Jesus brugte nu ikke sine egne Ord, til at igjendrive Djævelen med; dette skulde vi betænke, paa det at vi maatte holde fast ved Guds Ord, som forhen er skreven; thi det er dem som skal binde Fienden. Da forlod Djævelen ham, og Englene kom og tjente ham. Saaledes efter Striden kan vi og erlange en herlig Seier; tilmed tjenes af Gud som gjør os godt med Tjenester i alle god Ting. Amen.

B o n.

○ Jesus! du som blev fristet, for du skulde komme os til Hjælp som fristes. Giv du os Naade og Kraft til at stride,

og staa alle Fristelser og Ansægtninger imod. Lær os af dit Exempel, at bruge Ordet rettelig, til at igjendrive Djævelen, og Verden, naar de vil føre os fra dig, eller dine Veie; lad dem aldrig faa os i Sikkerhed, Stolthed eller Formastelse, men hold du os i Ydmyghed, Frygt og Baragtighed, at tilbede dig med Faderen og den Helligaand, saa vi med Legem og Sjel kunde tjene dig, du hellige Treenhed, Gud Fader, Søn og Helligaand. Amen.

Anden Passions Betragtning.

Og strax, som han endnu talede, da kom Judas med Skarren, de Ypperste-Præster og Skriftsloge ic. Der nu Jesus vidste alt det som skulde overkomme ham; thi af sin alvidende Guddom var det ikke skjult for ham, hvad han skulde lide; og dette var saameget des smerteligere, at vide det før, hvad Pine og Bespottelse som forestod. Men da han skabte os i sit, saavel alvidende, som alvise Raad, og saa Faldet med dets Elendighed, saavelsom Opreisningen, han vilde fuldføre til sin Herlighed, saa maatte det ske. Han gik da villig ud til sine Fiender, og spurgte dem: Hvem lede I efter? da svarede de ham: Jesus af Nazareth. Jesus siger: Det er jeg; men Judas, som ham forraadte, stod og hos dem; der Jesus sagde: det er jeg, vigede de tilbage og faldt til Jorden. Her bliver Fienden bange for Villighed og Frimodighed, saa de faldt af Forstrækkelse; fordi de vidste hvad Ondt de havde i Sinde; saa at Judas som havde bedet at de skulde føre Jesum varlig, naar han havde forraadt ham, blev selv, saagod de overbeviste, at han ikke vilde undvige, havde Magt, men var dog villig til at lade sig fange, da han gaar selv villig imod dem og aabenbarede sig. Han spurgte dem atter: Hvem lede I efter? De sagde: Jesus af Nazareth. Jesus svarede og sagde: Det er jeg; lede I efter mig, da lader disse gaa, nemlig mine Disciple; thi det skulde fuldkommes som han sagde i sin Bøn til Faderen: Jeg mistede ingen af dem, som du havde givet mig; Joh. 17 C. 12 B. thi da Disciplene nu vel undsflyede med deres Legem, fordi de havde ikke Kraft til at lide, saa var dog deres Aand villig til at være med ham. Eller ikke skulde det nu ske; thi de skulde være hans Bidner siden, til at forkynde hans Kjærlighed i at lide, og derved at faa løst

andre, som vilde tro og annamme hans levende Kraft i at opstaa her fra Synden, og leve i et helligt Levnet som han gjorde. Derfor lad dem gaa i Fred og slaa ikke dem ihjel nu, som I gjør ved mig; og da Jesus siger i sidst nævnte Vers, at han mistede ikke nogen, uden Judas det Fordærvelsens Barn, som ikke gik bort med Legemet; men som hans Aand var forrædt, saa lod han og sit Legeme tjene dertil, og var nærværende at gjøre det Onde. Det som andre gode, oprigtige Menneſker haver til Tegn og Bevis paa en retskaffen Kjærlighed, at man haver eller vil drage Venner til sig, det bruger Satans Tjenere til Forræderie. Ligesom Judsen tager Forgift af de Blomster, som Bien suer Honning af; saavog Judas, han holdt sig til Jesum at kysse ham, og strax traadte han frem til ham, nemlig naar han hørte Jesus sagde: Det er jeg, og sagde: Hil være dig Rabbi! og kysste ham; Jesus sagde: Min Ven, hvorfor er du kommen? haver jeg gjort dig noget Ondt? haver du ikke været med mig som en Apostel? saavog nu kommer du saa venlig og kysser mig; men mener du jeg ikke kjender dit Forræderie? Judas! forraader du Menneſkens Søn med et Kys? at Jesus her kalder sig Menneſkens Søn, saavel som andre Steder, det vil den falske Verden forvende; at han derfor ikke skulde være Guds Søn, da han dog her alene taler om sin menneskelige Natur, som han haver avlet af Menneſket; og nu opoffer sig som et Offer for Menneſket; til hvilken Lydighed alene den menneskelige Natur fordrede ham; thi han skulde efter Lidelsen herliggjøres med den guddommelige. Da han anden Gang sagde: det er jeg, saa traadte de frem og lagde Hænderne paa ham, og grebe ham. Og der de som vare omkring, saa hvad der vilde ske, sagde de: Hérre! skulde vi slaa til med Sværd? da havde Simeon Peder et Sværd, som han drog ud, og slog efter den Ypperste-Præstes Svend, og hug det ene Ore af ham. Her ser vi vel en Tapperhed af Peder til at stride; men det var ikke den, som Jesus havde lært ham, da han sagde, at de skulde elske deres Fiender, og naar de blev slagen paa det ene Kindbeen, da at vende det andet til; Math. 5 Cap. thi efter disse Ord var det, at vise Guds Kjærlighed, som gjør godt mod Fienderne, og Langmodighed som han har med Menneſkene. Underlig var det vel, at Jesus sagde, de skulde sælge noget af det de havde og kjøbe Sværd. Men Jesus han sig-

tede til det Aandelige, overtydede dem baade om sine og deres Lidelser; formanede dem til Bønnen, Sagtmodighed og Taalmodighed, at trøste sig i Gud bestandig; og da de nu forstod det paa kjødeligvis, og han vilde give dem saa lang en Tid, at de kunde udøve den kjødelige Nidhærhed, og saa blive aabenbaret om deres kjødelige Strid og Magt, hvad den vilde due til; thi da Skaren var udrustet med Sværd og Stænger, saa kunde det ikke være noget til Strid efter Kjødet, at saa Disciple med to Sværd, Luc. 22 G. 28 B. kunde overvinde dem uden Guds umiddelbare Hjælp kom dertil. Derfor svarede Jesus: Lader dem dog gjøre det saa langt med min Lidelse, som de gjøre kan. Og han sagde til Peder: Stik dit Sværd i Balgen; thi hvo som tager Sværd, han skal omkomme med Sværd, det er: hvo som tager sig Magt og Hævn til, at bruge verdslig Sværd uden Guds Tilladelse, ja Bud og Villie, og vil hevne sig paa sine Fiender som er imod hans Bud; han skal omkomme ved aandeligt Sværd eller Guds Lovs Forbandelse; stik du derfor dit Sværd i Balgen, og saaledes skjul og dæmp dit hastige og hevngjerrige Sind; thi for det ene kan det jo ikke hjælpe andet, end Fienderne bliver hidsigere. For det andet, saa behøves det ikke; thi vil jeg have Magt, da maa du ikke tænke, at jeg mangler den, eller mener du, at jeg ikke kunde bede min Fader, og han skulde sende mig mere end tolv Skotte Engle; alligevel kun en Skot eller et Ord kunde hjælpe; ja ødelægge alle mine Fiender i et Dieblif. Thi om jeg vilde bruge verdslig eller synlig Magt, at mit Rige var af denne Verden, saa kunde jeg saa saa mange af de Guds Tjenere, som kunde stride for mig; skal jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader gav mig? Han har istjænkhet for mig Lidelsens Staal, og af Kjærlighed til ham med Taalmodighed vil jeg lydig drikke den; eller, hvorledes skulde da Skriften fuldtkommes, at Faderen vil bevise sin Barmhertighed og Sønnen sin Lydighed i Tjenstvilighed, at opreise det faldne menneskelige Røn? det skulde altså gaa til. Og han rørte ved hans, nemlig den Ypperste-Præstes Svends Dre, og lagte ham. Saaledes gjør Gud mange Gange mod sine Fiender; gjør dem Godt, som gjør ham Ondt. Paa den Tid, sagde Jesus til de Ypperste-Præster og Hovedsmændene for Tempelet: I ere udgangne ligesom til en Røver, med Sværd og Stænger, at fange mig;

haver jeg daglig siddet hos Eder, og lært i Tempelet, og I lagde ikke en Haand paa mig; men dette er Eders Time og Morthedens Magt, paa det Skriften skal fuldkommes; thi den Tid havde I ikke Tilladelse eller Magt af min Fader, for han hindrede Eder, og bevarede mig, ja henrykkede mig med sin Aand og skulede mig. Men nu haver han opoffret mig, og overladt Eder en Time, eller den korte Tid at I skal pine mig, og bevise Eders Ondskab; saa Synden derved kan blive aabenbaret, baade hvad I bedriver, og jeg faar at lide for de Faldne; som uden min Lidelser og Lydighed, ikke kan blive frelst fra evig Pine, og blive dydig til evindeligt at love Gud. Men det er altsammen skeet, at Propheternes Skrifter skal fuldkommes; thi de af Troens Kraft, paa min Komme, vidnede om mine Lidelser, Ef. 53 Cap. aabenbarede Eders Fædres Ondskab, og vidnede om mig. Og ligesom Eders Fædre dræbte Propheterne, saa skal og I dræbe mig, dog med en større Forhaanelse og mere Smerte. Da forlode alle Disciplene ham og flyede. Dette kunde jo være bedrøveligt for Mesteren, at se alle hans Tjenere forlade ham; dog han vidste det før, at de ikke havde faaet Kraft til at lide med ham; han sagde til Peder forhen: Nu kan du ikke følge mig; men her-efter, og det var det værste at Tjeneren ikke vilde bøie sig for Herren, og tro deres Fattigdom, Afsmagt og Elendighed, og derfor flyede de første Faren lom; dog var der en ung Karl, som fulgte ham efter; han var klædt med et Linklæde paa sit bare Legeme; og de unge Karle grebe ham; men han slap Linklædet og flyede nogen fra dem. Saaledes gaar det med alle der har den udvortes Retfærdighed; med en Lyft til at se, hvorledes det gaar med den fuldkomne Kristus, eller hans Christne, naar Fristelsen paakommer dem, saa har de Kraft til at staa imod med; men disse, som har kun Skindet, eller et løst Skul, dem river Fienden fra alt det de haver, saa de maa fly nogen; og da bliver de var sin Elendighed. Ulykkelig er da de, som haver Tid at forarbejde sig Retfærdigheds Klæder, at de kan blive beredt til at komme i Bryllups-huset for- end Døren bliver tillukket; gaa hen med Disciplene i Bedrøvelse, med Suf og Bøn til Gud om Kraft, at forarbejde sin Salighed med Frygt og Bøvelse. Men ulykkelig ere de, som var flyet for Fienden, og siden ikke mere arbejder, eller beder Gud om Kraft at stride Fienden imod; men bliver overvunden

af det Onde, og siden bliver udeløst fra de Stridendes Samfund, som strider, vinder Seier og erlanger Livsens Krone. Amen.

Bøn.

D Jesu! du som var villig til at gaa dine Fiender imøde, og aabenbarede dig selv for dem endstjønt du vidste hvad de havde i Sinde. Du der kjendte din Forræder, førend du kaldte ham; men lod ham dog følge dig, fordi det skulde være ham og andre til et Vidnesbyrd og os til et Exempel, hvor ondt det falske Menneſte kan være, at vi derfor maa tage os vare, ſaa de ikke ſkader eller myrder vor dyrebare Aand, eller Troens Gave, ſom ved Friſtelsen og Trængſelen bliver prøvet. Du ſom ſtod i Friſtelſerne, og ikke vilde hevne dig paa dine Fiender; men lægte dem. Du ſom havde daglig ſiddet hos de Ypperſte-Præſter, og aabenbaret dem Sandheden, og nu for det ſamme Skyld blev tagen, ſom en Misdæder, da Dødsfæbenſ Mørke havde forblindet dem, ſaa alle Vidnesbyrd fuldkommes af Skriſten; thi dine Aar vilde vel følge dig, men af Forſkrækkelse ſhyede. Al! lær du os med din Aand, ret at tage Exempel af dig, hvorledes vi ſkal vandre frem, iblandt diſſe Mørkhedens Børn, ſom endnu er; og Skriſten ſkal fuldkommes paa os, ſom de forfølger, ligesom de gjorde ved dig. Giv du os Raade til, at kjende vor egen Afmagt, at vi ikke ſkulde fordrifte os i den Friſtelse vi ikke kunde ſtaa; men naar vi igjennem Friſtelsen ſkal gaa, da du med os ſtaa, og giv os Klæder paa, ſom ikke Fienden kan fra os rive; men at vi maa frelſte blive i Troens Strid. Amen.

Anden Søndag i Faſten.

Epiftel.

1 Theſſaloniker 4 Capitel fra 1 til 7 Verſ.

De hødelige Lærere eller Djevelens Tjenere herſker med Streng-
hed over Aarene; Ezech. 34 G. 4 V. men en ſand Chriſti
Hyrde, ſarer med Sagtmodighed, Overbeviſning, Bøn og For-
maning. Saaledes læſer vi i vor Tegtes Ord, Apoſtelen
gjorde. Naar han haver onſket ſine Troende Styrken af Her-

ren, at være ustraffelig i Hellighed for Gud og vor Fader, i vor Herres Jesu Tilkommelse, med alle hans Hellige. Saa siger han: I det øvrige derfor Brødre bede vi Eder, og formaner i den Herre Jesu, ligesom I haver annammet af os, hvorledes det bør Eder at omgaaes, og tækses Gud, at I bliver mere overflødige; thi I vide, hvordanne Bud vi gavede Eder formedelt den Herre Jesum. Her beder og formaner Paulus, at de som haver annammet Ordet, skulde erindre de Bud han havde givet dem, formedelt Jesum; thi det var ikke hans eget, og at de skulde tækses Gud. Gud er Kjærlighed: han byder os i sine Bud, at vi skulde frygte og elske ham; dersom vi ikke vil elske og adlyde hans Bud, saa faar vi frygte for hans Straf; nu da han er Kjærlighed, saa tilbyder han alle den, om de vil modtage og blive i ham; thi dette er Guds Villie Eders Helliggjørelse; Gud vil at vi skal blive helliggjorte, for da bliver vi ham lig; derfor siger Herren: Bliver hellig ligesom jeg er hellig; 3 Mos. B. 19 C. 2 V. thi I skal fly Horeri, saa hver af Eder besidder sit eget Legeme i Helliggjørelse og Ære, ikke i Begjærligheds Attraa som Hedningerne, der ikke kjendte Gud. Horeri er for Herren en Bedderstyggenhed, og dette vil gøres i Dølgemaal, fordi den er en-hæslig Synd, saa de blues for den, som Adam og Eva, der skjulte sig for Gud. Nu vil Herren ingen ond Gjerning skal gøres, og Alting skal aabenbares; derfor sagde Herren til David, der han havde faldt i denne Last: Se! du haver gjort denne Gjerning i Skjul; men jeg vil gøre den aabenbar, 2 Sam. 12 C. 12 V. til din Straf og Bestjemmelse samt andre til Exempel. Og Gud befalede, at hængte dem op mod Solen, som havde bedrevet Hor, 4 Mose B. 25 Cap. 4 V. saa og at stene dem. 5 Mose B. 22 Cap. 24 V. Dette kunde vel synes at forlindres ved Jesum, som det og skede med alle Synderes hastige Bestraffelse; thi da de havde grebet Kvinden i Hor, saa sagde han, at han ikke fordømmer hende; men bød hende, at hun skulde gaa bort og ikke synde mere. Joh. 8 C. 11 V. Dette bliver vi alle som er falden i Adam, og ere fødte af den syndige Sæd, formanet til; at vi skal omvende os, og det uden Forhaling; ikke at synde paa Naaden, men strax afstaa fra den onde Bei; vi som er ikke lig Hedningerne, der ikke kjende Gud; thi om de har nogen Samvittigheds Anklagelse, naar de bedriver de grove Laster, saa tjen-

der de dog ikke de finere Begjærligheder, og har ikke Guds Kraft til at dræbe dem; Marc. 12 C. 24 B. hvorover de falder i Lasterne. Det er ikke fuldkommet dermed Guds Villie, at vi skal fly Horeri i Uhydsfhed, af Naturens Onde, paa denne Maade alene, men meget mere; thi ofte forstaar Skriften ved Horerie, alt det som et Menneſſe elſter udenfor den ſande Gud. Og i Uhydsfhed er Kjærlighed dog af Kjødets; hvilken er haſtig og uſtadig, og kan ſnart forandres til Had, ſom Amos Kjærlighed til Tamar, 2 Sam. 13 C. 2 B. thi hvor ſnart forandres det til Fiendſkab, ſom vi kan ſe i de Belluſtige og Drifkebrødre; naar de er bedſt Venner, ſaa kan det ſtrar forandres til det værſte Fiendſkab og Klammerie; ſaa kan de og bedrive Hoer med Sten og Træ, ſom Herren ſiger ved Jer. 3 Cap. 9 B. Vi læſer og i Aabenb. 18 C. 3 B. at af Horeriets forgiftige Vin, have alle Hedningerne drukket, og Jordens Konger haver høret dermed, og Kjøbmændene paa Jorden ere bleven rige, af dens mægtige, ſtore Belluſt, ſom tog en ſorgelig Ende. Hvorfor Apoſtelen formaner i vor Text, at vi ſkal bevife vort Regeme i Helliggjørelſe, til at ære Gud, og ikke i Begjærligheds Attraa. Nu er Begjærlighederne mange Slags; derfor ſiger han videre, at ingen ſkal fortrykke ſin Broder i Handelen; thi Herren er Hævneren over alt dette, ſom vi og forud haver ſagt Eder; thi da en Chriſti Tjener, ikke tvinger os til, at tjene Herren; men beder og formaner, at ikke foragte og forſømme det Gud tilbyder; ſaa overbevifer han dog om Straffen, at Herren vil hævne al Uhydighed, og ond Begjærligheds Attraa, ſom fuldkommer Villien i at gjøre Gjerningen; thi Begjærligheden eller de onde Lyſter optænder ſig i vore Lemmer, men ſaa maa vi døde dem, at de ikke kommer til Villien, mindre i Gjerningen, at have Attraa til at fuldkomme. At Apoſtelen ſigter til mere, end til Uhydsfhed, det kan klart ſees; da han ſiger: Ingen ſkulde fortrykke ſin Broder i Handelen. Iblandt de Theſalonikers Menigheder, har der været Lediggjengere og Bedragere; hvilke Paulus i det andet Brev 3 Cap. 11, 12 B. formaner dem mere, at de ſkal holde ſig, fra hver Broder, ſom omgaaes uſiftelig, ſom arbejder ikke; men drive uſorøden Handel, at de ſkulde arbejde i Stilhed og æde deres eget Brød. Dette vil nogle Præſter og Andre i vore Tider, udtolke paa os, ſom reiſer og forkynder Guds Ord, hvilket

dog baade Paulus, som hans Mester Jesus Christus, med alle deres Efterfølgere gjorde selv, og ofte befalede og paaminde os at gjøre. Læs Math. 10 og 28 G. Marc. 8 G. 38 B. Ja Paulus siger, at han var vis om sine Brødre, at de var fulde af Gudheds Skyld med Kundskab, som er ogsaa mægtig, at paaminde hverandre; Rom. 15 G. 14 B. men disse djevlede Børn, som ikke vil aflade, at forvende Sandheds Bei, Apostl. Br. 13 G. 10 B. de skulde udlægge disse Stykker paa sig selv. Se! de Præster, om de følger Pauli Fodspor, naar han siger: Vi have ikke uskyldt ædet Brød hos nogen; men arbeidet med Møie og Bekymringer Dag og Nat, at vi ikke vil besvære nogen af Eder. 2 Thesal. 3 Cap. 8, 9 B. Hvorledes misbruge de denne Magt? som forvender dem. Følger de Christi Fodspor? som føder Eders Kjødts Begjærligheder, ligger næsten stille baade om Ugen og Sabbathen; uden de skal røre dem lidt for Betalinger at saa; og kommer naar de kan æde Fedmen, og klæder sig med Ulden af Faarene, Ezech. 34 G. 3 B. ellers lader de dem gjerne gaa forbi, endstjønt Eders Ordre baade af Gud og Kongen er, at de skulde reise omkring og paaminde de Ustikkelige og ophjælve Svage ic. Men da alt dette forsømmes, saa er Herrens Ord ved Propheten: Jeg vil til Hyrderne og træve mine Faar af deres Haand, og lade dem høre op, fra at føde Faar, og Hyrderne skal ikke yderligere føde sig selv; thi jeg vil redde mine Faar af deres Mund, og de skal ikke være dem til Spise; Ezech. 34 G. 10 B. og som Apostelen siger: De ere onde Dyr og lade Buge, Tit. 1 G. 12 B. og dem, som driver ufornoden Handel er nok af. Der arbejder paa al Forsængelighed, Driens-Lyster, Kjødets-Lyster og Livets Overdaadighed; hvilke er alt for vidtloftig at opregne. Og mit Ønske er, at Menneffene maatte saa Vinear op, saa de maatte se, hvad der tjener til deres Fred. Thi Gud talde os ikke til Urenheds Bedrifter; enten i Ddselhed og Lædhed eller Gjerrigheds Bestræbelse, at undertrykke hverandre i det Onde; men til Heliggjørelse, at overbevise og nedtrykke det Onde, saa Guds hellige Navn kunde prises og ophøies. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæum 15 Cap. fra 21 til 28 Vers.

En Kvinde, som havde hørt om ham, hvis lille Datter havde

en ureen Aand, kom og saldt ned for hans Fødder (men hun var en græst Kvinde, af Slægt en Sprophonisse); og hun bad ham, at han vilde uddrive Djevelen af hendes Datter. Marc. 7 C. 25 og 26 B. Det er noget forstræffeligt, naar vi læser i Skriften om, at Djevelen havde besat Menneskene, rev og sled dem, saa ikke Jernbaand kunde holde dem, og ingen turde møde dem og vandre den Vej; Math. 8 C. 28 B. Ja at den onde Aand greb de Smaa, som der staar i vore anførte Ord samt i Marc. 9 C. 20 B. at en Dreng var besat med en ond Aand, saa den rev og sled ham, med mere, og Disciplene kunde ikke uddrive ham. 18 B. Men aldrig er det saa farligt at møde en Fiende som giver sig ud derfor, som at møde en Fiende der giver sig ud for en Ven. Hvorfor David siger: Dersom det havde været min Fiende der havde forhaanet mig, da havde jeg maattet fordraget det eller skjult mig; men, o Menneske! det er dig, vi som haver venligen hemmelige Raad tilsammen. Psalm. 55. Hvis Tunge Propheten kaider en Slagtepil, der talede Fred med sin Mund med sin Ven, men i sit Hjerte ligger paa Lur efter ham. Jerem. 9 C. 8 B. Saa og i dette som Skriften melder, om de urene Aander, der saa grovelig regjerede i Christi Rjods Dage, hvilke Menneskene dog kunde agte sig for og Kristus kunde uddrive, som han og gav sine Eftersølgere Magt til at gjøre; om ikke alle ved synlig Magt og aabenbar, saa dog usynlig ved Bøn og Faste. Marc. 9 C. 29 B. Men ved Phariseerne, der vare af Djevelen, kunde han ikke formaa noget, og de som gav sig ud for Guds Børn, de var da og er endnu meget farligere, naar vi det ret betænker. Det er og stor Forskjel at være besat af Djevelen og være af Djevelen; thi de Besatte, de kan regjeres af ham mod deres Villie, og vil gjerne være ham tvit, eller løs fra hans Baand, men de som er af Djevelen haver sin Lyst, Villie og Samtykke med ham; af disse Sidste er de meste i vore Tid mod de som er legemlig besat, hvorover mange har faaet den Tro, at Djevelen har tabt sin Magt, ja nogle nægte at han ikke er til; og nu kan han gjøre hvad han vil: slaa ihjel og faste i Helvede, Luc. 12 Cap. 5 B. thi nu haver ingen nodig at frygte for ham, da han ikke er til. Men, af! hvor ilde staar det ikke til med alle dem som ikke kjender eller har annammet ham til sin Ven, og tjener ham, han er dog en Sjæle Fiende og

forraader dem til den evige Død, og der lønner med smertelige Plager. Lad os derfor saa Dinene op i Tiden, og lære at kjende ham, hvilket kan ske af Menneftenes onde Væsen, Gebærder, Ord og Gjæringer, som han driver dem til; thi om de og ere fine, saa maa de dog tilfidsst aabenbares. Og at Djævelen undertiden faar Lov at friste eller offentlig regjere nogle Mennefter, det sker dem til Straf og de andre til Exempel, at de kan se hans Magt. Ja ofte faar de lide her, fordi de skal blive frelst hidsst; og de kan blive meget oprigtige til at elste Gud siden, naar den onde Aand bliver drevet fra dem; som vi kan se i Maria Magdalena, der blev uddrevet syv urene Aander af. Hvor brændendes i Kjærlighed var hun ikke siden til at gjøre Herrens Gjærning; thi det kan og ske med de Onde, at Gud tillader at de bliver besat og slidet i Legemet, paa det at Sjelen kan blive frelst, som Paulus siger, at han overantvordede ham Satan efter Rjødets, paa det Aanden kunde blive salig. 1 Cor. 5 C. 5 V. Vi ser og af vor Begyndelse, at denne Kvinde hun af Hørelsen havde faaet Tro til Jesum om hans Hjælp hvorfor hun søgte ham; om hvilke vort Dags Evangelium melder videre, at hun bad: Herre, Davids Søn! forbarne dig over mig! min Datter plages ildt af Djævelen. Men han svarede hende ikke et Ord. Her viste Jesus sig, som han skulde være meget haard, at han vilde ikke agte om denne Kvindes Bøn eller Begjæring. Da traadte hans Disciple til ham og sagde: Skil dig af med hende, thi hun raaber efter os; men han svarede og sagde: Jeg er ikke udsendt uden til de fortabte Faar af Israels Hus. Nu giver han sin Hjælp tilkjende, at han er ikke udsendt uden til de fortabte Faar af Israels Hus. Og denne Kvinde sølte sin Datter var fortabt under Djævelens Magt. Dog naar de vilde forstaaet disse Ord efter den kjædelig beflægtede Israel, saa kunde de ikke agte det for nogen Hjælp; men Kvinden som baade Røden drev, og den gode Tro af Nygtet hun havde hørt om Jesu naadige Hjælp, det drev hende til at holde ved og bede: Herre, hjælp mig! Men han svarede: det er ikke smukt at tage Børnernes Brød og fæste det for Hundene. Dette var endnu de haardeste Svar eller Stød Jesus gav hende, hvilket han gjorde for det ene, at overbevise Jøderne, som holdt Græfterne og andre Hedninger for Hunde, at de skulde lide og i Evighed være udstødt fra

den himmelske Herlighed; thi dertil mente Jøderne, især de høie Phariseer, at have ene Ret og største Herlighed at an-
 namme, og andre agtede de for Hunde. For det andet, saa
 overbeviste Jesus hende, at hun, som selv var under Djeve-
 lens Vold, er som en Hund under en grusom Herres Brede,
 som er ond til at slaa og fare ilde med ham. Nu kunde det
 heller ikke lade smukt efter menneskeligt Begreb, at den him-
 melske Fader skulde sende sit Barn til Verden og faste for
 saadanne Hunde; thi Jesus er det Himmelbrød. Hvorfor hun
 svarede: Ja, Herre! smaa Hunde æde dog af de Smuler som
 falde af deres Herres Bord. Dette vil saa meget sige: ja
 Herre! du har Ret; det er ikke smukt at tage Børnenes Brød
 som de fryder sig hos dig ved, at faste for Hunde; men saa-
 ledes gjør du der sender din Søn dit Himmel Manna, han
 dit Barn, som du spiste med dit Kjærligheds-Brød, kaster du
 nu ned for os, som er Djevelens Hunde, vi faar dog af de
 Smuler: thi formedelst den korte Tid han lider her, forløser
 han os fra vore Lidelser og Hunger, som skulde varet evin-
 delig; derfor er din Kjærlighed saa stor, at du ham ikke spare
 lod; men min Datter, der er som en liden Hund, faar dog
 nogle Smuler af dette dit Naades Bord. Da nu Christus,
 for det tredie, i alle disse haarde Svar for Kjødets eller de
 legemlige Sandser, og havde derved prøvet hendes Tro, som
 han kjendte at hun taalede saadanne Anstød, og derved efter
 Prøven blev stærkere; saa og aabenbarede han disse Ting for
 de Tilstødeværende, hvorledes de skulde anfælde Gud med Bøn-
 nen, ligesom hun gjorde, som han og lærer om Enken, der
 anholdte den uretsfærdige Dommer om Retten; Luc. 18 C. 3
 B. Hvilke vi skulde have til Exempel at anraabe Gud i vor
 Nød, der ikke forlader sine Troende uhjulpen; saa svarer Je-
 sus os som hende: O! Kvinde, din Tro er stor, dig ske, som
 du vil! og hendes Datter blev kærst fra den samme Time.
 Saaledes kunde og vi saa Lægedom i Jesu, og blive kærste
 fra Sjelens Sygdom især, som han og vil læge de syge Le-
 gemer, naar det var dem tjenligt, og vi kunde komme til at
 prise og tjene ham, med Legem og Aand blive befriet fra
 Djevelens Garn. Amen.

B ø n.

Barmhjertige Gud og Fader! i din Søns Jesu Christi Navn

paafalde vi dig. Lad hans Ord og Gjæringer ved din Aand og Tjenere kundgjøres for os, der er de fortabte og vildfarende Faar, som ikke ved hvor vi skal vandre for at blive frelst fra Djevelens Tyranni, han som med Magt og Lyst søger at opsluge vore Sjæle, slide og slaa os, ligesom Hunde af deres umilde Herrer blive slagne. Lad du nedfalde dine Naades-Smuler af dit Lys og Lives Ord, at vi det maatte høre, og derefter tro og rette os, til at søge dig ved Bønnen om Hjælp at blive befriet fra Fienden, som vi først kjender naar du oplyser os derom. Uddriv du da ham fra os, og lad vor Tro voge ved Fristelser, at vi saa kunde staa Satan imod og blive dine Børn, som nød Naade-Smulerne i Tiden til vor Sjæls Bestyrkelse, at naar vort Arbejde her maatte blive fuldkommet, saa du kunde indføre os til din Glæde. Amen.

Tredie Passions-Betragtning.

Men Staren med den øverste Hovedsmand og Fødernes Tjenere toge Jesum og bandt ham, og førte ham til Caiphas, som var det Aar Ypperste-Præst. Men det var Caiphas som raadte Føderne, det var godt at et Menneſte døde for Folket. Dette siger Johannes i det 11 C. 51 V. at han ikke sagde af sig selv. Men da han var dette Aars Ypperste-Præst, spaaede han at Jesus skulde dø for Folket; og ikke for Folket alene, men han skulde og samle sig en Hob Guds Børn, som vare adspredte; 52 V. og Johannes siger videre, at de siden søgte at slaa ham ihjel. Saaledes kan og de onde Menneſter tale Sandhed; thi dette Vidnesbyrd, som denne Ypperste-Præst gav dem, var ikke af den gode Aand; thi endstjøndt det var sandt og godt at Jesus døde og skulde samle til sig en Hob Guds Folk, saa skulde de dog derfor ikke været de Mordere, som ihjelslog ham, heller ikke bliver de delagtige i hans Forsoning, men i den evige Straf, som udøste den Retfærdiges Blod; thi ingen tænker at gjøre ondt, saa der kan komme godt af, Rom. 3 C. 8 V. men Gud kan siden forvende det, som med sin Søn og alle som med ham taalmodig lide, de skal høste Glæde efter Sorg og Trøst i Lidelserne, saa vi som ved det Onde bliver prøvet, kan derefter blive opløstet til det Gode.

Vor Passion siger, at en anden Discipel lod Peder ind i den Ypperste-Præstes Sal, paa det han kunde se hvad Ende det tog med ham (nemlig med Jesus); thi han (nemlig Peder) havde Kjærlighed til ham, Sorg for hans Glende, og ingen Magt til at hjælpe ham; for den kjødelige kunde ikke tilstrække, heller ikke maatte han bruge den; og den aandelige Magt saa han ikke, fordi hans Forstand var ikke opladt endda, at det burde Jesum at lide. Marc. 9 Cap. 31 V. Da nu Peder gif efter sit eget Bud, og fulgte Jesus i Kjødets, kastede sig selv i Fristelse, for af Nysgjerrighed og Dristighed at se og vove sig i Fare, saa siger en Pige til ham: Du var og med Jesus af Galilæa; er du ikke og en af dette Menneſtes Disciple? da nægtede han det for dem alle og sagde: Jeg er ikke og jeg kjender ham ikke. Her havde Peder alt Strækken, og Satan fik ham i Fald ved at lyve. Og saaledes gaar det vist endnu, naar et Sandheds Vidne lider, som og mange kan elske, ei alene for Sandheden og Guds Riges Forlyndelse, men og for de Dyder og gode Gjerninger som følger; ja heraf bliver de kjødelige Menneſters Kjærlighed optændt; saa naar en Forsølgelse kommer, vil de med Peder bruge kjødelig Magt, Skjældsord eller Overfald, at slaa igjen, og at se Enden, kaster sig derover i unyttig Fare; thi havde Peder gaaet hen og bekiendt at Christus var uskyltig, og at han lærte dem om det evige Livs Gode, overtødet hvor meget onde de Menneſter ere, som foragter det og straffer det Gode, da havde han kunnet vundet nogle Sjæle, eller i det mindste bestyrket de Svage; og det havde været Christi Glæde, som forhen havde forlyndet ham om sin Lidelse saaledes. Og nu da vi ved at det bør os ved mange Trængsler at indgaa i Guds Rige, og beder at enhver vil udbrede det og ikke trodse med Magt, heller ikke undslaa sig, af Frygt for at lide, eller kaste sig i nogen legemlig Fare, som ikke er fornøden til Guds Ære; men da mange gjør det undertiden alligevel, saa gaar det som med Peder, at det første Faren kommer og de ikke kan saa hævnnet sig, saa tager den kjødelige Frygt til, at naar de se sig selv i Fare, saa begynde de med Løgne og Udflugter, saa de derved baade nægter Christus og hans Christi, eller Efterfølgere.

Den Ypperste-Præst spurgte Jesum, om hans Disciple og om hans Lærdom. Det første svarede Jesus ikke paa; thi sine Disciple vidste han derefter skulde selv forsvare sig, og nu

kunde han ikke lægge nogen Priis til dem, fordi de havde ikke Magt til at vise Fienden nogen prisværdig Gjerning; og laste dem vilde han mindre; thi han havde den Kjærlighed, at han ikke vilde af Had bebreide nogen Fiende, mindre sine oprigtige Disciple; og Judas som var falsk bebreidede sig selv. Men om sig selv svarer han: Jeg haver talt aabenbarligen, for jeg lærte altid i Skolen, i Tempellet, der som Jøderne vare forsamlede. Jeg haver intet talet i Løndom, hvi spørger du mig ad? (thi du troer ikke mig,) og dertil haver jeg ikke skjult det; spørg dem som haver hørt mig. Saaledes maae Christi Vidner altid bekjendt, at de søger Samfund og aabenbarer sine Gjerninger, at hver den som gjør godt kan komme til Lyset. Men saa hader Mørkhedens Børn det; at en for et godt Arbeide kan faa en ond Løn, og for et ret Svar Brede, Forbittrelse og Slag. Thi som Jesus dette taledes, gav en af Tjenerne ham en Kindhest og sagde: Skal du saa svare den Ypperste Præst? Jesus sagde: Haver jeg talet ilde, da beviis at det er ondt; men haver jeg talet ret, hvi slaar du mig? Her haver vi Exempel paa, hvorledes vi skal ikke hade vor Fiende, men overbevise ham; thi Christus, som gav ret Svar, vilde heller ikke lade sig forvende eller fortie det, da Fienden vilde forvende Retten: dette saa de Onde, og maatte dog slaae sig selv, at de var de, som straffede det Gode. Imidlertid mens dette skete, stod Peder i Forgaarden og varmede sig; og en anden Pige saae ham, og begyndte atter at sige til dem, som der stode hos, og de til ham: Du er en af hans Disciple; og han nægtede atter og sagde: Jeg er ikke, eller jeg kjender ikke det Menneffe. Noget derefter ved den anden Stund, sladsfæstede en anden som stod omkring, og sagde: Sandedlig, du er en af dem, thi du er en Galilæer og dit Maal rober dig. (En sand Christen bør kjendes paa sit Maal, ved sin sagtmødige, aandelige, fornødne Tale.) Men da Peder hørte at saa mange kjendte ham, og især den Ypperste Præstes Svend, hvis Fiende han var og havde hugget Dre af, saa begyndte han at forbande sig og sværge: Jeg kjender det Menneffe ikke, den I tale om. Her se vi Menneffens Glendighed og Fristerens Magt. Sa ikke alene det Menneffe, som gaar i Ondskab med Villie til at gjøre det Onde, men og den som gjør godt, dog i Sikkerhed falder fra en Last til en anden; og saaledes gjør Fienden naar han faar et Menneffe i Angest

og Frygt for at lide Stade i Kjødets, da fanger han Sjelen i flere og flere Garn. Christus sagde til Peder, at Satan begjærede at sigte ham som Hvede, men jeg bad for dig at din Tro ikke skulde aflade. Luc. 22 C. 31 og 32 B. Thi nu sigtede Djevelen Peder ved sine Medfæber, at de søgte ham nøie, og det var paa det yderste, da de vilde kjende ham paa Maalet, saa syntes han, at han var nødt til at sværge, thi derved kunde og de Onde fristende ham, at han ikke var en Christi Discipel, da han bandede; hvilket var den Ondes Tilskyndelse. Nu havde Djevelen sigtet Peder i Ord til det yderste; havde han faaet Tid, saa vilde han vel styrket ham i Gjerninger, og til at fornægte sin Mester, ligesom Judas; men Jesus bad for Peder til sin Fader, at Faldet ikke skulde blive saa stort, saa Peders Tro om Naade og Opreisning ikke skulde aflades. Strax den gyfelige Fornægtelse var steet, gøel Hanen anden Gang, og Herren vendte sig om og saa paa Peder, og Peder tænkte paa Herrens Ord, som han sagde til ham: Førend Hanen gæler to Gange, skal du fornægte mig tre Gange. Heri ser vi Pauli Ord fuldkommes, at vi ikke er værdig til at tænke noget godt. 2 Cor. 3 C. 5 B. Thi Peder kunde ikke tænke paa Herrens Ord førend Herren vendte sig og saa paa ham. Saa ser vi her, at vor Duelighed er til det Onde, men det Gode maa Gud virke i os; hvorfor Menneftet ikke kan forlade sig paa sin egen Magt, mindre har han at ophøie sig af sine Gjerninger, men altid takke Gud som erindrer os om at fortryde det Onde, og driver os til det Gode. Christus som havde bedet sin Fader om at sende Sandheds Aand, han var den som paamindede Peder, at han tænkte paa, hvad han havde gjort. Peder var da ikke heller gienstridig at modstaa, men gif ud og græd bitterlig; ja der siges, at han græd siden hver Gang han hørte Hanen gale, eller han erindrede sig hvad han havde gjort, ved at fornægte sin Frelser, som han elskede saa meget og skulde saaledes saare ham, hvilket og kan troes (nemlig at han sørgede og frygtede), ja og sees af hans Epistler, da han formaner ofte, til at omgaaes med Sagtmodighed og Frygt; saa blev han ved Staden viis. Enhver skulde og speile sig i Peder; og ser vi til Menneffene nu, som bekjender den christelige Tro, saa er det meget elendigere; thi de fornægter Jesus hver Stund, ei alene med syndige Ord, Banden og Svergen ved Fare; thi naar

de stod Fare for sit Liv som Peder, saa var de strax færdig til at forsværge ham; men de fornægte ham og i et ugudeligt Levnet, med mange syndige Gjerninger, sværge og bande da de intet bliver fordret eller er i nogen Fare; og hvor saa er det med Peder som gaa ud og bitterlig begræde sin Synd, naar de dog blive paamindet baade med Ord og et helligt Levnet, ja alvorlige Dieshyn af Guds Børn, som giver tilkjende deres Ondskab; saa at den Helligaand derved minder dem i Samvittigheden om deres onde Bedrifter; men de ere gjenstridige til at modstaa, og kommer Angesten saa stor, at de maa græde, saa forhærdes de strax igjen i sit Hjerte og vandrer i Synden. Ja hvor mange er det ikke som af Stoltshed for Vre at tabe skammer sig ved at bekjende sig iblandt de Troendes Samfund, formedelsst deri er de ringe af verdslig Stand dog oprigtige Guds Børns Tal, som de i deres Samvittighed er overbevist om, var godt at være iblandt paa hiin Side Graven. O! hvilken større Fornægtelse er alle disse end den Peder gjorde. Enhver derfor som saadant gjør, føle i sin Samvittighed og estertænke sine Ord og Gjerninger, fortryde det Onde ret, saa bitterligt, at det aldrig skulde blive mere sødt eller behageligt at bedrive, men meget mere begræde, saa vil Gud indtage Eder i Himlens Glæde. Amen.

B. II.

Uvidende og almægtige Gud! du som ser og kjender vor Elendighed, og ved at vi haver ingen Magt til at staa Fristelser imod, overbevis du os med din Aand, at vi ikke skulde stole paa os selv og derved falde i Fristelsen. Du ved hvor listig Fienden er til at drage os fra dig, og fornægte vor Gjerning og Ombede, som du haver befaleet os til at være dine Disciple og Tjenere. Hold os derfor i Haanden, at vi ikke skulde falde fra dig; og om du tillader Fienden at prøve os, eller vi ikke kan blive ret varagtige i Ydmyghed og Frygt for os selv, men stoler paa vor egen Magt, saa vi falder, og faar se hvad vi duer til. Bed du da, trofaste Ypperste-Præst! for os, at vort Fald ikke maatte blive saa stort, at vor Troes Gnist om din Opreisning og Naade skulde blive ude. Vend du derfor dit Naades Væb paa os, og erindre os om vor Feil, i det mindste Ord, Lader eller Gjerninger, at vi det hjertelig maatte fortryde, og du da kraftelig opreise os, at vi siden

kunde gjøre det med stor Barsomhed, Frygt for os selv, og Hengivelse til dig med Bøn og Tro, at du vil styrke og hjælpe os i al vor Nød. Hør og hør os du treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand. Amen.

Tredie Søndag i Fasten.

Epistel.

Epheser 5 Capitel, fra 1 til 9 Vers.

En god og herlig Ting bliver altid meget seet paa og talet om. Men hvad er bedre end Gud, som er Gudheds Kilde, og hans Kjærlighed, der er saa stor, at han sendte sin Søn den Enbaarne, som opofrede sig til vor Frelse, paa det vi skulde blive Arvinger i det evige Liv. Vi maatte opmuntre os her til, med Johannes Ord 1 Epist. 3 C. 1 V. Se den Guds Kjærlighed, at han har givet os at vi skulde være Guds Børn! Derfor kjender Verden os ikke, fordi den kjender ham ikke. Disse sidste Ord maa vi nok igjentage, at Verden maa ikke kjende den Guds Kjærlighed, thi vi hører saa saa vil tale derom, mindre beviser det i sine Gjæringer. Al! hvor ilde maa det da ikke være med dem som ikke kjender det høieste Gode, og da ikke har Del deri, da de ikke vil tale derom mindre gjøre derefter. Lad os da være med dem som har druffet af Kjærlighedens Kilde Jesus Christus, og af den Overslødighed lad Munden tale. Dette kan vi opmuntres til i vor Dags Epistel, saavel som næsten i hver Text, at vi skal være Guds Efterfølgere som elskelige Børn, og omgaaes i Kjærlighed, ligesom Kristus elskte os og gav sig selv hen for os til en Gave og Slagtoffer, og for Gud til en sød Lugt. Heri ser vi Kjærlighedens Gave, som var selv villig at give sig hen af Kjærlighed til vor Frelse. Burde vi ikke tale om ham, tilbede ham, og tage hans Ord nær til Hjerte i sand Hellighed. Men Hører vi og al Urenhed eller Gjerrighed nævnes en ikke iblandt Eder, saasom det sommer ikke de Hellige at bruge saadanne Ting, med slem og gæffelig Snat, hvilke ikke ere tilbørlige, men heller Taffsigelse. Thi dette vide I, at ingen Stjorlevnere, eller Ureen, eller Gjerrig, hvilken er en Afgudsdyrker, haver Arv i Christo og Guds Rige. O, I Daarer! elendige og vantro Slægt, som vel vil komme i Guds Rige,

og er dog saa daarlig, at I gaar derfra i Glendighed. Og derfor aldrig kan opnaa Himmeriges Herlighed. I som vil høre og tro om hans Kjærlighed hisset at modtage; men gjør dog ikke hans Begjæring fyldest her, at elske ham og holde hans Befalinger; men vil leve efter Eders Kjøds Lyster; ja fylder Eders Tunge med al usømmelig Tale, kan ikke tro Skriftens Sandhed, at I ikke har Arv i Christo, om I vilde aldrig saa meget raabe paa Eders Christne Navn. Naar I ikke viser det i Christne Gjeringers Fylde, ligesom han fyldte sin Faders Villie, og derefter indgik i hans Rige. Tro, at I aldrig kommer i Guds Rige, uden at I viser Eder helliggjorte formedelst Troen, prydet med Retfærdigheds Frugter. Lad ingen forsøre Eder med forføngelige Ord; thi for saadanne Ting, kommer Guds Brede over Bantroens Børn; derfor vorder I ikke deres Meddelagtige. Thi det er meget farligt, at omgaaes med de verdslige Mennesker, der ere af Verden og taler af Verden, 1 Joh. 4 G. 5 B. at vi kan blive meddelagtige i deres forføngelige og unyttige Snak. Thi de er, som Paulus siger: flyge for Spørgsmaal, og deres Ord æder omkring sig som dødt Kjød; 1 Tim. 2 G. 17 B. thi ligesom dødt Kjød i et Saar æder omkring sig; saa og de fjødelige Menneskers Snak, om unyttige Ting, der ere syndige Ord og Retfærdighed; hvorved vi kan snart komme til at tale med, og saaledes blive delagtige eller besmittet af deres letfærdige Tale, hvorfor vi maa vaage; thi ligesom Kjødet bliver udrenset ved stærke Medikamenter, saa og vi, som Apostelen formaner os: lade vor Tale være yndig og overstrøet med Salt, saa vi kunde vide, hvorledes det bør at svare enhver; Collos. 4 G. 6 B. det er: vi skal bruge milde og kjærlige Ord, men derhos skarpe til at bide, saavel i de fjødelige Menneskers Hjerter, som i vort eget Hjerte, at ligesom Saltet bevarer Kjødet for Utsi og Forraadnelse; saa skal Guds Ord altid forvare os, at vi ikke fordærves, af de onde Menneskers raadne Snak; thi vi kan vel forhen for Naaden blev os skjænket, have selv været i Mørkheden; og Bantroens Børn, som ikke kjendte Lysenes Fader, der vil kræve Regnskab for hvert et unyttigt Ord, de have talet. Math. 12 G. 36 B. Men nu er vi et Lys i Herren, og er derfor skyldig at omgaaes som Lysets Børn, til hvilket vi faar Magt af Gud, at bære Aandens Frugter i al Godhed, Retfærdighed og Sandhed. Thi den Aand der er i

os, er større end den der er i Verden. 1 Joh. 4 G. 4 V. Lad os derfor prøve, hvad Herrens behagelige Villie er, og ikke overvindes af det Onde, at have Samfund eller Samtykke med Mørkhedens ufrugtsommelige Frugter, men heller overbevise dem derom; thi de Ting som ster lønligen, er skammelig at sige. Men alle de Ting, som vi ere overbeviste om, at de ere onde og skammelige at nævne, aabenbares ved Lyset; thi Guds Ords Lys er det, som kan aabenbare dem, endog her i Tiden; mere paa hin Dag, da skal intet blive skjult, ei alene Ordene, men og Hjertets Tanker og alle skammelige Gjerninger, skal da blive klare og bestjæmmes med evig Lidelser. Lad os derfor gaa til Lyset her, om vi have gjort det Onde, saa vi kunde undgaa hidsset Straffen, og bekomme meggen Løn af Omvendelsens værdige Frugter, vi her have udøvet. Amen.

Evangelium.

Lucas 11 Capitel fra 14 til 28 Vers.

Jesús drev en Djevel ud, og han var stum; men det stete, der Djevelen var udfaren, da talede den Stumme, og Folket forundrede sig. Dette er at betænke, hvad som er steet ved Djevelens Avind og Menneffets Samtykke, med ham at arbejde i Synden, hvorved al Fordærvelse er kommen i Verden, saa Djevelen derved faar Magt, til at holde Menneffens Lemmer, efterdi de er bleven solgt under Synden. Rom. 7 G. 14 V. Nu er dog den Guds Naadegave i Christo Jesu vor Herre, at han har Magt til, at uddrive Djevelen og læge Syndens Saar. Dette maatte jo være forunderligt iblandt de Hellige, om den store Guds Naade og Livets Herlighed, som han vil frelse os til. Men de Vantroes Sind, som er hengiven i Verdens Lyst, og er forvendt imod Gud, de kan ikke fatte dette. Derfor siger Evangelisten, at nogle af dem sagde: han uddriver Djevele ved Beelzebul, Djevelens Overste; andre fristede og begjærede Tegn af ham. Saaledes bliver altid Guds Gjerninger optagen af den onde og vantroe Slægt; nogle vil have Tegn, endssjønt de med deres Dine have seet dem; andre forvende det, og siger: han gjorde det ved Djevelens Overste. Det var den groveste Bestyldning de kunde give Christus; og dette skal vi og erfare af Djevelens Børn,

der vil gjøre sig til Guds Børn, bestylder os for endnu; derfor har Jesus advaret os, at vi skal agte det; thi haver de kaldet Mesteren Beelzebub, hvor meget mere hans Husfolk. Matth. 10 G. 25 B. Heri var de ikke ubekjendt, at den ene onde Aand kunde uddrive den anden, ligesom Verdens Mennesker herfærdig og regjere over hverandre. Dertil bruger Strid, Avind, Slagsmaal, og al Falskheds Forsførelse at fordærve hverandre, og saaledes ere de øverste Djele mægtige i Bantroens Børn til at regjere hverandre; hvorved han faar mere Ære, og bliver troligere tjent; thi det har skeet, at onde Mennesker har og uddrevet Djele; hvorfor Kristus siger, at de paa hin Dag skal sige, de har uddrevet Djele; da han dog vil svare: Viger fra mig alle I som haver gjort Uret. Math. 7 G. 24 B. Men det kunde de ikke bevise, at Jesus uddrev ved den øverste Djele; hvorfor, da han fornam deres Tanter, sagde han til dem: Hvert Rige som bliver splidagtig med sig selv, bliver øde; og er Satanas bleven splidagtig med sig selv, hvorledes kan hans Rige da blive bestandig? Thi I siger: jeg uddriver Djele ved Beelzebub. Det er vel sandt, at Djevelens Tjenere er ofte ueens i Splid og Trette, hvorover hans Rige bliver øde tilsidst, og ikke bestandigt; thi han kunde ikke regjere evindeligt; men kommer selv i Glendighedens Undergang, at lide med alle sine Tjenere; og skulde nu jeg, vil Jesus sige, uddrive Djele, og selv være den øverste Konge, saa vilde hans Rige jo strax i Tiden blive ubestandigt, forstyrret eller ødelagt; og om jeg nu uddriver Djele ved Beelzebub, ved hvem uddriver Eders Børn dem? derfor skulde de være Eders Dommere; thi I som siger Eder, at være Abrahams Børn, og han var den Høiestes Barn; naar I nu er af hans Sæd, hvorfor kan da Eders Børn ikke uddrive Djevelen; da de ei alene ikke kan uddrive ham, men og bliver besat af Djevelen; eller om de uddrev ham, saa sig mig, i hvis Magt gjør de det, sker det ved Guds Magt, saa maa den og lade sig tilsyne i deres Levnet; og da dette ikke sker, saa skal de være Eders Dommere, at I haver født dem i Synden, og derved givet Djevelen Magt til at herske over dem. Men dersom jeg uddriver Djele ved Guds Finger, da er jo Guds Rige kommen til Eder; nu kan I jo prøve, hvad det er for noget jeg bruger; om det er Manerie, Signerie eller noget Gøglerie; er det ikke Guds Finger eller Ord jeg bruger, hvorved jeg

peger til Fienderne, og byder far ud, saa maa de jo gjøre det, og naar de farer ud, saa besjender de mig for den høieste Guds Søn; hvilke Berømmelser jeg ikke fordrer dem til, men byder dem at tie; dertil klager de, at jeg er kommen for Tiden at pine dem. Math. 8 Cap. 29 V. Ser I ikke nu, at dette Guds Riges Herlighed er Eder nær, og i det jeg viser mig i et ydmygt, sagtnodigt og skjærligt Hjertelag, gaar omkring og gjør alle vel, lever fuldkommen hellig; thi hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd. Og naar jeg viser det i Gjæringer, og siger Eder denne Sandhed i Ord; hvi tro I mig da ikke? Joh. 8 C. 46 V. kan I da ikke se min guddommelige Kraft? ved I ikke, at naar en Stærk bevarer sit Pallads, saa bliver det han haver med Fred; men naar en Stærkere kommer over ham, og overvinder ham, da borttager han hans fulde Harnist, som han forlod sig paa, og bytter Rovet. Saaledes overbeviser Jesus de Onde, og taler om sin Magt; hvilket vi maa anvende paa os; annamme ham, og blive bevaret fra Fiendens Tyrannie. Djevelen haver vel bevæbnet sig med al Had og Ondskab's List. Hans Harnist er Løgn; thi han er Løgnens Fader. Derimod er Jesu Rustning Sandheds Ord; og han er bevæbnet med Retfærdighed; hvo som ikke er med ham heri, han er imod; og hvo som ikke samler sig dette Liggendefæ, beslitter sig selv og søger at befordre andre, til at aflægge Løgn og al Uretfærdighed, tale Sandhed og være varagtige i det Gode, den adspreder; thi Menneftet kan ikke være ledig, det maa arbeide paa noget Rov, og tjene en Herre, enten Gud eller Djevelen; er de nu mod Jesum, berøver Guds Ære, saa tjene de Djevelen, og faar Løn med ham, dog har den Onde farend ind i dem, loffet eller stræffet dem, til at samtykke i hans onde Anslag, og saa berøvet disse Mennefters Følelse og Lemmer, saa kan den Høiestes Søn tvinge ham derfra, men ikke tvinge Menneftet til at samle med sig; thi Herren haver givet dem en fri Villie, og dertil vil ingen tvungen Tjener have, som dog Djevelen antager, nemlig tvungne Tjenere. Naar den urene Aand udfarer af et Mennefte, vandrer han igjennem tørre Stæder og søger Hvile, og naar han ikke finder den, siger han: Jeg vil vende om igjen til mit Hus som jeg gik ud af, og naar han kommer, finder han det feiet og prydet. De tørre Stæder for Guds Aand og Born er der, hvor Synden hersker, og Djeve-

lens Aand lever og regjerer, med alle syndige Lyster, Stolt-
 hed, Hævngjerrighed, Banden og Bidstheder. Saadant Land,
 er de tørre Stæder, hvor Christi Tro og hans Aand vandsmæg-
 ter, og faar ingen Hvile; derimod er der tørre Stæder, for
 Djævelen, iblandt Guds Børn, hvor den Helligaand driver
 dem til gode Gjeringers Udøvelse, med et sagtmødt og yd-
 mygt Sind, i Kjærlighed, lægger Vind paa at elske og tjene
 Gud og sin Næste; heri finder han ingen Hvile. Derfor vil
 han vende om igjen til sit Hus, som han gif ud af; dette er
 Menneffenes Hjertter; finder han det feiet og prydet; ja, det
 havde været godt, naar Menneffet havde været feiet fra det
 Urene og prydet med Retfærdigheds Frugter; da havde Djæ-
 velen heller aldrig kommet der til at bo. Men dette Hus
 havde vel været feiet fra det Onde og prydet, men dog med
 Ledighed, saa det havde været feiet fra det Gode at arbejde
 paa; thi hvor mange er der ikke, som Gud beviser sin Naade,
 ja tugter med sin Aand fra Synden, indgyder sin Kjærlighed,
 og med sin Magt indpoder de vilde Grene Rom. 10 C. 24
 B. i sit Vintræ. Men de bliver dog uvillige, ufrugtbare og
 lade til at gjøre det Gode, hvorfor de bliver borttagne; thi
 paa dem kan Apostelens Ord anvendes, at de ere raadne, ufrugt-
 bare Træer, to Gange døde, oprykkte med Roden, Juda Ep.
 12 B. og Kristus siger, at naar den urene Aand, ser dem
 saaledes prydet, saa gaar han bort, og tager syv andre Aan-
 der til sig, som ere arrigere end han selv. Hvaser ser vi, at
 de onde Aander, ligesom Menneffene, ere ikke alle lige onde;
 og nu gjør Djævelen med sine Redskaber, ligesom Gud med
 sine; kan vi ikke overbevise dem selv, og overtale til Sand-
 hed, saa søger vi at faa andre dertil, som have bedre Udgang
 eller mere Kraft. Saaledes gjør og de Onde; kan de ikke
 overvinde os selv, saa søger de efter nogen, som ere listigere;
 thi de som haver holdt os fangen, ja og kan have skadet os,
 dem frygter vi da for; saa maa de opsoge andre, som ere li-
 stigere, at sætte ind paa os; nu kommer de ganske fint og vil
 liste sig ind; dersom vi da ere ledige for Guds Ord, Bøn-
 nen og gode Gjeringers Udøvelse, faar de Bolig; men er
 Hjertet prydet med Troens kraftige eller klarssinnende Frug-
 ter, da er det en Vederstyggelighed for dem; thi de elsker den
 Brydelse, at vi skal være ledige for det Gode, og med dem i
 deres onde Raad; samtykker vi heri, saa bliver det Sidste værre

end det Første; thi det havde været bedre, de ikke havde kjendt Retfærdighedens Bei, end at de kjendte den; og siden vigede fra det hellige Bud. 2 Petr. 2 C. 21 V. Endnu siger Christus, at det ikke kunde være ganske ude med saadanne, at Fienden ikke mere skulde drives fra dem, men det bliver værre at overvinde; thi da haver Fienderne besat dem med aandelig Hovmodighed og Sikkerhed, med Fortrøstning, at de engang har været toet eller prydet, og Fienden uddrevet, da de nu ikke hersker i grove Laster; derfor er det nu værre at kjende Fienden og faa Magt over ham.

Det begav sig tilsidst, siger vort Evangelium, at en Kvinde, aabnede sin Røst og sagde til ham: Salig er det Liv som bar dig, og det Bryst som gav dig Die. Denne Kvinde hun sit Følelse, eller Overbevisning af Sandhedens Vidnesbyrd, at han ei alene var et lykkeligt Menneske, selv; men og hans Moder. Som Menneskene almindelig pleier, at prise de Forældre lykkelige, der haver lydige og vel opdragne Børn. Men Jesus svarede: Ja, hun er vel salig, dog ikke fordi hun bar mig; thi hertil vil ikke Børnenes Dyder, hjælpe de uretfærdige Forældre; for Sønnen, som gjorde Ret, skal leve. Og Faderen, som gjorde Uret, skal dø. Ezech. 18 C. 17, 18 V. Men hun og alle, ere salige, som høre Guds Ord og bevare det. Amen.

Bøn.

D Jesu Christi! du høieste Guds Søn og Verdens Frelse. Fri du os, fra Djevelens Tyranni og Svig. Uddriv ham fra os, og giv os Naade til at kjende din Gjerning, at vi ikke skulde blive med de Forblindede, som forhærder sit Hjerte, er Djevelens Børn, og som vil forvandle sig, til at være Guds Børn, beskylder dig og dine for Djeve. Al! du Herre Jesus, oplys du vore Dine, at vi maatte kjende deres Garn og Strikker, og rive os løs derfra, at vi kunde tro og forlade os paa dig, annamme dit Ord, og begrave det i vore Hjerter, at bære Frugt og være slittige i det Gode, saa Fienden aldrig skulde finde os ledige, eller berøve os; men at vi kunde vinde Seier, og blive frelst til det evige Liv. Amen.

Fjerde Passions-Betragtning.

Enhver, som haver fæstet Sind, til at udrette noget, enten

Ondt eller Godt, han passer og flittig paa at fuldføre Gjer-
 ningen. Saaledes ser vi af de forhærdede Jøder, der havde
 taget sig for i sit Hjerte, at slaa Jesum ihjel. De søgte falske
 Vidnesbyrd mod Jesum paa det de kunde komme ham til
 Døde. Thi sande og retfærdige Vidner vare ikke at faa, som
 kunde vidne noget Ondt om den fuldkomne Gode. Hvorfor
 de kunde intet finde, alligevel der gik mange frem, saa kom
 dog deres Vidnesbyrd ikke overens. Her gik det til med dem,
 som med de to Hørtarle, der bestrykte andre for det de selv
 vilde bedrevet, og Daniel med sin Visdom fik dem ad, lod
 hver bære frem sit Vidnesbyrd, og da blev de heller ikke eet,
 men deres Falskhed slog dem til Aabenbarelse, saa de selv faldt
 i den Grav, som de vilde den Ustyldige skulde falde i, at læ-
 se om Susanne og Daniel i det 13 Cap. Saaledes gaar
 det med Ondskaben, uagtet mange kan sminke den, især nu i
 vore Tider, da Satanas haver lært at gjøre sig fin, siger og
 viser sig dybtig, som han var god, men det vil dog vist en-
 gang aabenaars; thi Løgnens Aand er imod hverandre, og
 det er en uanselig Sag at forvende det Gode til Ondt, hvor-
 for Phariseerne havde mange Bestræbelser med sine Vidner,
 som og deres Lige har endnu; hvilket vi ofte hører, hvor de
 med Løgn søger at forvende Sandheds Veie, hindrer, og vil
 fjerne af Veien Sandhedens Vidner, som overbeviser og straf-
 fer deres Hyklerie, Gjerrighed og Stolthed; de maa da have
 mange falske Løgne og Vidnesbyrd frem, for om de tilfaldt
 kan faa Seier over en Christen og faa ham af Veien, som
 med Kristus. Paa det sidste traadte to falske Vidner frem
 med falsk Vidnesbyrd imod ham (nemlig Jesus) og sagde: vi
 have hørt, at han sagde: Jeg kan og vil nedbryde den Guds
 Tempel som er gjort med Hænder. Dette kan vi læse i Joh.
 2 C. 19 V. Jesus svarede Jøderne, da de begjærede Tegn,
 til Bevis paa hans Magt at uddrive dem som solgte og købte
 i Tempelen, da sagde han: jeg nedbryder denne Tempel, og
 inden tre Dage opreiser den igjen. Dette, siger Evangelisten,
 sagde han om sit Legems Tempel, 21 V. hvilket var Tegn
 nok baade til Nidkjærlighed over det Onde og Magt til at fuld-
 føre det Gode, da han for Synderes Skyld at faa forsonede
 med sin Fader, og Synden at faa dødet, saa og for at vise
 sin seierlige levende Magt over Synd, Død og Satans Rige
 i at nedbryde sit Legem til den største og forsmædeligste Død,

som han villig gav sig hen, og saa igjen opreiste det Levende, saa han døde i Strøbelighed, men opstod i Kraft. Saadant kan de Forblindede ikke enten se eller tro, og Jesu hemmelige Taler forvender de falske Pharisæere i sin Ondskab; de vilde nu søre Vidner herover, at de kunde omkomme Jesum; men deres Vidnesbyrd kom ikke endnu overens; og den Ypperste-Præst stod op, spurgte Jesum ad og sagde: Svarer du intet til det som disse vidner imod dig? men Jesus taug stille og svarede intet. Her kunde nogen vel sige, at den som tier samtykker. Nei langt fra; men falske Vidnesbyrd er det ikke heller altid værd at besvare; thi grov Ondskab og falske Vidnesbyrd igjendriver og overbeviser sig ofte selv, at de ere urigtige, og de som haver saadanne tør ikke lide derpaa; det ser vi af den Ypperste-Præst han spurgte Christus, om han var Verdens velsignede Søn, og sagde: jeg besværges dig ved den levende Gud at du siger os, om du er Christus Guds Søn. Jesus sagde: du siger det, jeg er. Her var en høi Dpfordrøelse af et ondt og dødsfyldigt Menneſte, som tog den levende Gud til Vidne, og nu vilde Christus ikke nægte at svare ham, eller at betjende sig for det han var, og derfor siger: jeg er det du spørger om, nemlig Guds Søn: som I nu ikke vil agte, men bespottede, forhaane, ja dræbe; dog siger jeg Eder, nu herefter skal det ske, at I skal se Menneſſens Søn sidde hos Kraftens høire Haand, og komme i Himmels Skyer; da sønderrev den Ypperste-Præst sine Klæder, og sagde: han bespottet Gud, hvad have vi længer Vidnesbyrd behov; se! nu have I hørt hans Guds Bespottelse, hvad tyktes Eder? de fordømte ham alle, og sagde: han er skyldig at dø. Men de Mænd som holdte Jesum, bespottede ham. Det skaf i den Ypperste-Præstes Hjerte, med sine Tilhængere, at Christus bekjendte han engang skulde komme i Skyerne, med Kraft og megen Herlighed, og at han var Guds Søn; thi da følede de i sin Samvittighed, at det vilde gaa dem ilde, som vare hans Fiender, og de da blive lagt til hans Fødders Fodskammel; hvorfor de forvendte det til Guds Bespottelse; hvilket de dog selv bedrev med den Retfærdige, fordømte ham til Døde, som var uskyldig. De som holdte Jesum bespottede ham og spyttede i hans Ansigt og slog ham med knyttede Næver. Men andre skjulte hans Ansigt og slog ham i Ansigtet, besynderlig Tjenerne, og sagde: spaa os Christus, hvo er

den der dig slog? og mange andre Bespottelser, som de sagde imod ham. Saaledes gjorde de ved Mesteren, eller Herren, og saaledes gjør de ved Disciplene, eller Tjenerne. Joh. 15 C. 18 B. *Alt!* hvad maa ikke her prises Guds Langmodighed, at han ikke strax ødelægger saadanne Guds Bepotttere. Her var Jesu Christi Taalmodighed stor i at lide alle saadanne grusomme Bespottelser og overdentlige Lidelser; hvor maa ikke her siges, at han var, som et Lam, der ikke oplader sin Mund, eller at han ikke skjeldte igjen, der han blev over-skjeldet; men var taalmodig og taus, overlod det til den, som dommer retfærdig.

Vor Paffion melder videre, at om Morgenens forsamlede sig, alle de Ypperste-Præster, Skriftkloge og Folkets Ældste, med det ganske Raad, og holdte Raad over Jesum, hvorledes de kunde slaa ham ihjel, førte ham for sit Raad, og sagde: er du Kristus? sig os det. Dette var noget som laa dem paa Hjertet, da de vel ikke vilde vide deraf, og troe at han var Kristus Guds Søn. Men Propheternes Vidnesbyrd og Christi Gjerninger, havde saaledes lyst ind i deres Samvittighed, at de ikke vare uvidende derom, og derfor frygtede. Jesus sagde til dem: siger jeg Eder det, da troe I det ikke, adspørger jeg Eder, saa svarer I ikke, og lader mig dog ikke løs; det er: I tro jo ikke mit Vidnesbyrd, og naar jeg fremsætter Sandheds Vidnesbyrd og Spørgsmaal til Eder, saa kan I jo ikke svare derpaa; fordi I ikke er af Gud eller Sandheden, saa vil I ikke høre den; thi Eders Hensigt er, ikke at vide det, for at lade mig løs, men naar I faar det at vide, saa forbittres I meget mere. Dog vil jeg ikke nægte det; thi det skal blive Eders egen Dom; derfor siger jeg, at nu her-efter skal Menneffens Søn sidde hos Guds høire Haand. De sagde: er du da Guds Søn? han sagde til dem: I siger det, thi jeg er. Her have vi mange Gange Vidnesbyrd af Christi Mund, at han bekjendte sig for Guds Søn, som kan stad-fæstes med den forrige Tjendrivelse og Overbeviisninger, imod og til dem, som vil forvende, at han alene skulde være Menneffens Søn og ikke guddommelig, men dette sagde han til sine Venner, og bekjendte i den Grund, som før er sagt, hvorledes han skulde avles i vore Hjarter; Og her for sine Fiender, bekjender han sig for Guds Søn, som skulde komme i Skyerne, og hvert Die skulde se ham, og de ham slog og

igjennemstunge, skulde hyle og græde; Aab. 1 G. 7 B. de af Syndens Onde, Blinde og Forhærdede, som nu sagde: hvad have vi længer Vidnesbyrd behov, vi have hørt det selv af hans egen Mund, og derfor efterat de har faaet Sandheden at vide, saa vil de forvende, bespotte og ihjelslaa dens Befjendere; de saar dog paa hin Dag Vinene op; der saar de, baade at høre, se og tro, hvad de her have nægtet og forvendt, der bliver ingen Løgn bestaaende, heller ikke Forvendelse kan ske, med nogen Undskyldning, naar Samvittighedens Bog, ved Guds Magt og alseende Dine bliver aabnet, og igjennemlæst; o! hvor vil da ikke al Falskhed blive straffet, og Dyrigtighed belønnet. Lader os derfor betænke dette og være iblandt dem, som her aabner sit Ore for Sandheden, tror og følger den, opofret i Lydighed med Guds og Liv, paa det vi kan efter Striden vinde Seier, efter Bespottelsen føres til Gode, og efter Lidelsen saa Trøst og Glæde. Amen.

B o n.

Sandrue Gud og Mand, Jesus Christus! du som blev Menneſte for os, for at blive forsøgt med alle Fristelser, Bespottelser og Lidelser, og led den største Forhaanelse af dine Fiender, som du beviste al Sagtmodighed imod deres grusomme Raserie, dem som søgte paa alle Maader, baade at føre falsk Vidnesbyrd, og at friste dig med Spørgsmaal, for at forvende Sandheds Sti, og saa dig til at vige fra Sandheds Befjendelse, at nægte du var Guds Søn, hvilket du dog frit ud bekyndte, hvormeget de forhærdede sig derover; du som dog i saadan bestandig Sandhed, og for dens Vidnesbyrd saa taalmodig led. Giv du os og Naade, at vedblive i dit Exempel og aldrig vige deraf; hold os ved din Naades Mand, og lad os altid tænke paa din Lidelse, saa vi deraf maatte baade saa Trøst og Kraft til, at vi kunde omsider med dit Taalmodigheds Exempel blive fuldkomne, til beredt at modtage Trøst, Fred og Befrielse fra Fienden, at fuldkomne vor Strid her, som du, og saaledes indgaa i dit Rige. Amen.

Midfaste Søndag. Epistel.

Gallather 4 Capitel fra 21 Vers til Enden.

Da de fleste Mennesker i vor Tid, bekynder sig til den mo-

ralste Lov, at de skal være ydmyge, dydige og kjærlige, at elste Gud og sin Næste; dog mange af dem sige, de ikke tan; thi de ere Syndere, og nogle paaastaar, de gjør det, holder Budene, og lever retfærdig efter Loven, elster Gud over alle Ting, og sin Næste som sig selv; endstjøndt de er med Præsten og Leviten, som gif affides forbi, og lader sin Næste ligge i Jammer, Luc. 10 G. eller med den unge Svend, der mente at han havde holdt Budene fra Ungdommen; dog gif bedrøvet bort, der han fik det Svar, at han skulde sælge alt sit Gods; herpaa kjendtes det han tog Feil, og dømte bedre om sin egen Tilstand, end det var; thi endda han boiede sig ned for Jesus, kaldt ned for ham, og troede ham som en god Mester og Lærer, saa manglede han dog det sande Evangelii Lys og kraftig Kjærlighed; thi havde den været fuldtommen, da havde han ikke bedrøves over Godset at miste. Med saadanne havde da Paulus nok at gjøre, for at overbevise dem, hvilket han søgte paa alle Maader at lede og rette dem; hvorfor han i vor Dags Epistel, sætter dem ligesom et Spørgsmaal fore. Siger mig, I som ville være under Loven, hører I ikke Loven? De Gallathers Menighed, som han havde prædiktet Evangelium for, at de skulde lære at kjende deres Fordærvelse ved Loven og bekjende sin Synd, søge Naade i Christo, og affige al sin egen Retfærdighed, som opblæste og gjorde dem stolt; hvortil de af falske Brødre var overtalet; at lade sig omstjære, vigede fra Naaden, nægtede Jesu Kraft og Kjærlighed, vilde holde Loven, hvilket blev dog ikke mer end udvortes, med Hyfleri og Gudfrygtigheds Stin, uden sand Kjærlighed, som vi forhen haver læst; hvilket jeg vel med Paulus maa gjentage mange Gange, om det kunde hjælpe noget; thi de falske Lærere vil nok forsøre, nu som før, med sine Love og mennesselige Bud, og holde os fra Træen og Jesu Efterfølgelse, som nægter den aandelige Lovs fuldtomme Fordring. Naar Paulus vil overtale de Gallather, med deres Lov, som de havde modtaget, saa siger han: Hører I da den, saa staar der skrevet: at Abraham havde to Sønner, den ene af Tjeneste-Qvinden; men den anden af den Fri, og den som var af Tjeneste-Qvinden, var fød efter Kjød, men den af den Fri er fød formedelst Forjættelsen, hvilket Ord betegner noget andet. Thi disse to Modre ere de to Testamenter, det ene af Sinai Bjerg, som føder i Trældom; hvilket er Agar, og det Agar er Sinai Bjerg,

i Arabien, der kommer overens med Jerusalem, som nu er i Trældom med sine Børn; men det Jerusalem som er oven til, er det Fri, som er alles vores Moder. Heri forklarer Apostelen, hvad det er, at være født af Kjødet i Trældom, og hvad det er, at være født af Aanden, og fri til at tjene Herren af Kjærlighed; ved Overbevisningen om, at Abraham avlede tvende Sønner, den første med sin Tjeneste-Kvinde Agar, der blev født efter Kjødet; hvilken Moder betyder det gamle Testamente, som udlægges paa Sinai, der er i Trældom; thi paa Sinai, lod Gud høre og se sin retfærdige Brede, med Torden og Lynild, over Kjødets Sands, der er Fiendskab til Herrens Lov, og vil ikke være den underdanig; Rom. 8 C. 7 B. at lyde Gud, holde hans Bud, og elske ham af ganske Hjerter, og sin Næste som dig selv; hvilket Loven fordrer, du skal gjøre. Herved kommer Kjødet eller det kjødelige Menneſte i Frygt og Forſkrækkelse, ſaa de da adlyder Guds Bud af Tvang; og det kommer overens, vil han ſige, ligesom vi ſer nu med Jerusalem eller vore Guds Tjenester, der nu er i Trældom; thi de tjener Gud af Trældoms Frygt uden ſønlig Kjærlighed. Men den fri Kvindes Søn, ſom er født formedeſt Forjættelſen, betegner det Jerusalem oven til, ſom er alles vores Moder. Her have vi nu en fri og let Vej, at tjene Gud af Kjærlighed, vi ſom er af Forjættelſen, at Gud vil antage os til ſine Børn, og gjøre os til Himmelenſ Arvinger, at vi ſkal komme i det aandelige Jerusalem, ved denne Guds Forjættelſe, ſom vi formedeſt Troen haver i Sigte. ſaa tjener vi ikke Herren af Tvang, men frivillig af Lyſt og Glæde af oprigtig Kjærlighed, elske ham af Hjertet og udrette hans Villie; thi der ſtaar ſkrevet: Vær glad du Ufrugtsommelige, du ſom ikke føder, udbryd og raab du, ſom ikke er i Barnsnød; thi den Enliges Børn ere flere, end den ſom haver Mand. Her tager Apostelen et Stykke af Propheten Eſaias 54 C. 1 B. og dermed overbeviſer og opvækker den Troende til aandelig Glæde og fornøiet Sind, de kan have ſom ikke føder ſit Kjød i Syndens Lyſter; thi om du med Abraham og Sara vilde være bedrøvet, for du ikke avlede Børn, 1 Moſe B. 15 C. 2 B. og 16 C. 2 B. eller, at du ikke haver Guds og Formue, Slægt og Venner, lever i Overflødighed efter Kjødets Behag i Verdens Fornøielſer, ſaa bekymre dig ikke derover, men meget mere vær glad; thi det føder ikke andet end Smerte og Trældom, af

den retfærdige Gud, som straffer det Onde; vig du derfra og elst Herren, udrette hans Villie, da kan du som Genlig, og haver ei lagt dit Hjerte under denne Verdens Mammon, at han hersker over dig, eller du hindres ved at være forbunden til nogen Egtemage; thi den Gifte haver Omsorg for det som hører Verden til, men den Ugifte kan tjene Gud Nat og Dag; 1 Cor. 7 C. 34 B. thi du kan være meget glad og avle mange Børn i Christo. Forehold Menneffene denne Forjættelse om det evige Liv, og overbevis dem om den Guds Kjærlighed, saa kan det udrette, at du faar mange flere Børn, som glæder dig i Tid og Evighed, da de ere altid lydige i alle Dyder; og aldrig skal du frastille dig dem, i evig Glæde, som du i Christo har kjær; hvorimod de, som i Verden efter Kjødets avler Børn og haver Benner, de voxer op i mange Udyder, og Benstaben efter Kjødets i Synden er ustadig, ja om de end vare gode, saa bliver de dog ikke vedvarende længere, end i dette Liv, saa maa dog Adskillelse skee, og Glæden ophører hisset; hvilket kan ske meget snart, ja før de venter det, og naar de saa samles igjen hisset, som her lever efter Kjødets, saa skal de dø, ja dø saadan en Døds Smerte, at de skulde ønske sig Døden; dog skal den fly fra dem, Aabenb. 9 C. 6 B. de vilde da gjerne aldrig mere være til, efterdi det evige Døds Liv er besprængt med evig Jammer. Men vi, kjære Brødre! er Forjættelsens Børn efter Isaac; vi som ere af Gud, overvinder Verden formedelst Troens Seir, 1 Joh. 5 C. 4 B. Vi ere befriet fra den Evigheds Trængsel, dog faar vi vel at lide her af Fienden; thi ligesom paa den Tid, den som var født efter Kjødets, forfulgte den som var født efter Aanden, saa gaar det og nu; hvilket vi daglig ser af de kjædelige Menneffer, som lever i sin Ondskab, og føder Kjødets syndige Begjærighed; de forfølger os som vandrer efter Aanden, med sine onde Ord og Gjerninger, pinner os daglig, ja af Forhærdelse bespottet, overskjelder, slaar, fængsler og doder os, og dette faar vi lide her i Verden, som Skriften melder, at alle vore Formænd haver og igjennemgaaet med Bespottelser, Trængsler og Forfølgelser her i Verdens Rige; derfor skal det tilsidst ske, naar de onde Synderes Maal er fuldt; da gøres det, som Skriften siger: Udstød Tjeneste-Kvindens Son, han skal ikke arve med den fri Kvindes Son, og da kommer vi til Fred og Ro, hos Gud at bo; naar alle Ulydige, Bantroer og Bederslyggelige faar sin rette

Tou, at de med sine Trældoms Laster bliver udstødt fra Gud; og vor Lydighed er udkommen, til Guds Børns herlige Frigjørelse, at vi indkommer i det himmelske Jerusalem og arver det Rige, som Gud formedelst sin Søn Jesum Christum vil skænke os. Derfor, kjære Brødre, ere vi i Troen paa ham, og ikke af Tjeneste-Kvindens Søn, eller tjener Herren af Lovens Evang, men af Lydighed, elske Gud og gjøre hans Villie, ere friskøbte til hans Eiendoms Folk; og han haver af sin store Naade tilsagt os Forjættelsen, om det evige Livs Gode. Saa lader os være syrige og beslitte os paa at blive i denne Tro og Kjærlighed bestandig, indtil Enden. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 6 Capitel fra 1 til 15 Vers.

Arbejder ikke paa den Mad som er forgiengelig, men paa den som varer til et evigt Liv; hvilket Menneffens Søn skal give Eder; thi han haver Faderen, som er Gud beseglet dertil; Joh. 6 C. 27 V. da Jesus fremsætter disse Ord efter vort Evangelium, saa kunde vi overveie dem først, for siden at saa betragtet det Hele. Vi læser, at meget Folk fulgte Jesus, fordi de saa de Tegn han gjorde paa de Syge. Det var vel underligt og herligt, at se den guddommelige Magt fulgte med Jesus, til at læge alle legemlige Syge, saa de bleve strax færdige; thi han var af Faderen beseglet dertil i sine Rjøds Dage, at gjøre de Gjerninger, som ingen anden havde gjort, for at vise sig han var Guds Søn, Joh. 10 C. 25 V. og al Verdens Frelser, nu i Legemet, saa han forklarede sig ved Gjerninger, at enhver kunde kjende ham og tro. I det nu Folket søgte ham, saa gik Jesus op paa et Bjerg, opløstede sine Dine og saa meget Folk kom til ham; da sagde han til Phillippus: Hvor kjøbe vi Brød, at disse kunde æde? men han sagde det for at forsøge ham; thi han vidste vel selv, hvad han vilde gjøre; herved er at betænke: Gud ved altid baade hvad vi er, og hvad han vil gjøre, men han vil og forsøge os, og derfor sætter mange Prøver paa os, baade med Ord og Gjerninger; nu ved han vel, af sin Alvidenhed, hvad vi vil slaa til med; men dog vil han forsøge os, overlade os. paa det vore Ord og Gjerninger kunde blive aabenbarede, især de Onde, saa vi kan kjende hvad vi er, og vide vor Gien-

dighed af vor Bantro og kjædelige Overslag; thi naar vi ha-
 ver Overskødighed, saa siger vi: vi sørger ikke; men naar Man-
 gel kommer, saa ligger de fleste nedslagne med Phillippus, der
 svarede Jesus: Brød for to Hundrede Penninge er ikke nok
 til dem, at enhver kan tage noget lidet; en anden siger: her
 er en liden Dreng, som haver fem Bygbrød og to smaae Fi-
 ske, men hvad er det iblandt saa mange? Disse sandsede ikke
 andet end det Synlige; da de havde forglemt den Almægtiges
 Søn, som de havde med sig, og troede ikke hans Velsignelse,
 som gjør rig uden Sorg og Møie; de overslog af legemlig
 Forraad, der alene ser til, hvad der er paa Løfterne og har
 i Behold; men Jesus han vidste at saa nok af det lidet med
 sit velsignede Ord, som hele Verden er gjort ved, Joh. 1 G.
 3 B. og det af intet. Han lod stifte Folket til Sæde, hvilke
 vare fem Tusinde i Tallet, og saa tog han Brødet, takkede
 og var fornøiet dermed, prisede sin Fader, som han troede
 kunde velsigne det lidet; han gav da sine Discipple, som delte
 det ud til dem som havde sat sig ned, deslige og af de smaa
 Fiske, saa meget de vilde; der de nu vare mætte, siger han til
 sine Discipple: Samler op de overblevne Levninger, at der in-
 tet spildes; da samlede de sammen og fyldte tolv Kurve med
 Levninger af de fem Bygbrød, som var tilovers for dem som
 havde ædet. Heri ser vi Guds Velsignelse. Mon han ikke
 er den samme mægtige Herre? ja han kan vist mætte enhver
 Hungrig, dog de nægter det. De siger: han gjør ikke Mi-
 rakler nu som i fordum Tid. Nei, det gjøres ikke behov, vi
 er ikke i Orken, men i et Land, hvor vi kan dyrke Jord og
 aple; han vil ikke gjøre Mirakler naar de ikke behøves, ei
 heller maa vi ville friste ham. Herren den Almægtige kunde
 nok skabt os saaledes, at vi kunde undgaaet at arbeide; men
 hans vise Raad behagede det ikke; thi vi skal her i Tiden ar-
 beide baade med Sjel og Legeme, for derved at beredes til
 at indgaa i den evige Hvile. Ellers, dersom vi havde Di-
 nene aabne og saa hans Gjærninger, da skulde vi nok forstaa
 hans Mirakel; hvo opholder saadan en Mængde Menneſter i
 Verden, eller hvorfra kommer Føde til dem alle, saa enhver
 faar sit Ophold, at end ikke de Fattigste og Ugudeligste dø
 af Hunger, om Gud tugter dem med Mangel, dem til Straf-
 og andre til Exempel; dersom vi ellers beregnede, hvad der
 udfordres til et Menneſte eller Familie om Dagen, siden hvad

der behøves til Mæret og mere, saa skulde der vist komme en stor Mangel, thi Gud velsigner det imellem deres Hænder. O! maatte dog enhver slippe den elendige Omsorg for Livets Næring og tro Guds Velsignelse, arbejde paa den Mad, der varer til et evigt Liv, at vi kunde komme til at kjende vor Sjeletrang og elendige Forsmægtelse; saa længe vi ligge nedslænte med et jordist Sind i Verdens Sorg og Begjærlighed, da vi ikke tror Gud og haver hans Kjærlighed i os, saalænge vi elfter Verden. At! at Verdens Herlighed, Omsorg og Begjærlighed maatte blive ret aabenbaret for os, hvor forfængelig den er, og at søde vort Kjød med sin Begjærlighed først, hvilket er tyertimod vor Frelseres Lære, da han efter vort Evangelium, overbeviser dem, som ikke søgte ham for de Tegn han gjorde, men for at de aad Brødene og bleve mætte. Her vilde hellere Jesus, at de skulde søge ham for Tegn at se end for at æde; endstjont han havde for svaret, at den horagtige Slægt, som begjærede Tegn, skulde ingen saa se, Math. 12 G. 39 B. dette siger han for de fristede ham; men heri er hans Villie at de skulde se hans Tegn, herlige Hjælp og Frelse, endog i det Legemlige; saa de derved kunde fatte hans aandelige Herlighed og Hjælp, blive underviste om deres Trang, og søge ham som var af Faderen beffikket, ikke til at opretie sit Rige i denne Verden, men i Himelen; og da de nu søgte ham for de havde mættet deres Legem og jordiste Sjeles Hunger, saa vilde de og gjort ham til en jordist Konge, og formedelst den Gjerning, at de alle nød det sandselige Gode, saa antog de ham for en Prophet. Saadanne Christi Betjendere og Fornuftwise haver vi nok af endnu; naar de ser der er nogen Herlighed i Verden at vinde, at det kan gaa dem vel, saa de kan saa alt efter Behag, da antager de det gjerne; men skal dette affiges, og de skal tage Fornuften fangen, fornægte sig selv og det Jordiste, tro det Ushnlige og arbejde paa den Mad, som dog ikke er forfængelig, om den end er ushnlig, men varer til et evigt Liv. Dette vil Fornuften og Kjødet ikke til, de undviger da, eller forarger sig, som da Christus sagde de skulde tro paa ham og spise hans Kjød; hvilket vi kan læse videre i vor Textes Kapitel. Vi læser der og, at som de undvigte for hans aandelige Tale, saa undvigte og han fra deres verdslige Magt, at de ikke fik gjort ham til Konge. Hvoraf og vi skal lære at undvige fra

alle Berømmelser og jordiske Herligheder, ja fra al Ophøielse, at søge vor egen Ære og Nytte i nogen Ting i Verden; men alene arbejde i Troen paa at elske og tjene Herren, hvilke ikke forgaar. Amen.

Bøn.

D rige Gud og velsignede Jesu Christi! du er den samme, din Magt er ikke forkortet; thi dine Forjættelser staar faste, at du har lovet storlig at velsigne os med din Velsignelse, og forsørge os i al vor Nød og Trang; du drag da vore Hjerter til dig, oplys vor Forstand, at vi kunde indse ved Troens Gie i din Magt, at du som skabte Verden af Intet, og os af Jord, kan skabe og skaffe os Gode, i hvordan den end skal komme. Lær du os, at vi forlade os paa dig, og skab du Troen i vore Hjerter, saa vi kunde ved din Kraft, arbejde paa den Mad, som varer til et evigt Liv, der er vor aandelige Mad til vor Sjæl, at vi kjender vor Hunger efter Retfærdighed, og da strider og arbejder paa at udrydde det Onde, hade al Uretfærdighed, saa vil du bespise os med dit Legeme, der er det Himmelbrød, som giver os alle Liv til at gjøre din Gjerning, da vi ved baade af Verdens Dannelsen og dit Ord, at det legemlige, nødvendige Arbejde til vort Legeme, som Sjælen skal opholde og befordre, til et evigt Liv, det falder eller lærer sig daglig. Lær du os derfor med dit Ord og Aand, det Fornemste, nemlig Sjælens Gode det himmelske Manna at søge først og at lægge Bind derpaa; det bede vi dig om. Bønør du os. Amen.

Femte Passions-Betragtning.

Maar man har en Gjerning som der høstes med, saa arbejder han derpaa aarle og silde, enten den er saa Ond eller God; dog desværre, de Onde ere næsten altid slittigere i at bedrive Uretfærdighed, end de Gode til at arbejde paa Retfærdigheds Gjerninger; thi Verdens Børn ere klogere, slittigere og snedigere end Lysens Børn. Luc. 8 C. 16 B. Dette ser vi og i Begyndelsen af vor Passion, at den ganske Hov stod op og bandt Jesum, førte ham fra Caiphas til Domhuset, og antvordede Lands-Herren, Pontius Pilatus ham, og

det var aarle. Al! at vi ogsaa kunde være aarle, til at blinde vore Kjods Lyster, og nidkjære til at tjene Herren. Der Judas, som havde ham forraadet, saa det, at han var fordømt til Døde, angrede han det, og han bar de tredive Sølvpenge til de Ypperste Præster og Ældste igjen, og sagde: jeg gjorde Uret, at jeg forraadte ukyldigt Blod. De sagde: Hvad kommer det os ved, se du dertil; og han fastede Sølv-Pengene i Tempelen, stødte sig derfra, gik bort og hængte sig selv og brast midt itu, og hans Indvolde udveltedes. Her i Judas ser vi Lønnen og Trøsten i at tjene Djævelen og hans Redskaber, eller af Gjerrighed gjøre Falskhed; hvad kan da Pengene hjælpe os, naar vor Samvittighed vaagner? Judas Efterfølgere ere mange; thi med Svig og Bedrageri af Begjærligheds onde Rod, Sorg og Kjærlighed, gaar de hen og forraader Christum, eller hans Aand i dem, og kommer ham til at lide. Naar nu deres onde Begjærlighed faar undfanget i Hjertet og føder Synd, at det kommer i Billie og Forsæt, saa fuldkommes den siden, til Døden eller Fordømmelsen og Angest; ja hvor mange gaar ikke da hen af Fortvivlelse og myrder sig selv; thi som Djævelen indskyder det første, og tager sin Bolig i Mennesket, saa gaar Sjelen under denne tunge Byrde belæsset, og ved i sine onde Raad ikke andre Udflugter, end han gaar hen og dræber sig selv; thi hos de Onde er intet Raad at saa, for Phariseerne gav en slet Trøst, og intet Godt, men mere Ondt; de sagde: Hvad kommer det os ved, se du dertil. Herved vil endel sige: havde Phariseerne trøstet Judas og han havde kommet til Jesus, saa kunde han faaet Raade i hans Blod. Men dette er en falsk Mening, som Christi Forrædere bruger den Dag i Dag er, da de kysser Jesus med sin Mund, eller priser hans Kjærlighed og taler om Raade, men forraader ham i sit Hjerte; thi hvor kunde den saa slukt sin Tørst, eller fortærende Samvittighed med Jesu Blod, der tørster efter Uretfærdighed, og haver et gensstridigt og urent Sind og ondt Hjerte, eller Sjelens Kræfter, der er langt fra at ville elske Gud. Nei, om Phariseerne eller de bedste Lærere, ja Jesus selv, havde trøstet Judas, saa havde de maasse, ja vel ved alvorlig Gjærning, kunnet forhindre hans hastige Omkommelse, men ikke derved kunde faaet ham til Omvendelse, og Troens Renselse i Christi Blod, at blive beredt til Himmels Arving; thi derpaa har vi Bevis.

af Jesu egne Ord, som han siger om Judas, naar han taler med sine Disciple: Jeg har udvalgt Eder tolv, men en af Eder er en Djevel, Joh. 6 G. 70 B. nu er I rene, men ikke alle; 13 G. 10 B. thi formedelst Troen paa mit Ord, I som oprigtig elsker og vil følge mig, derved ere I rene. Og da han var i sin Bøn til sin Fader, saa siger han: Jeg haver bevaret dem fra Verden, dem som du haver givet mig, at ingen af dem er fortabt, uden det fortabte Barn, at Skriften skulde fuldkommes. Joh. 17 G. 12 B. Heri ser vi at Judas var ureen, fortabt og forskudt, som Christus forhen vidste, og havde dog taget ham med sig, for at Skriften skulde fuldkommes og Ondskaben aabenbares; hvilket jeg haver forklaret i den første Passion; thi kunde Omvendelse været at bekomme for Judas; da kunde Christus og vendt sit Raades Die paa ham, saa han kunde komme til Gftertante om sin Misgjerning; og som Peder gaaet ud og begravet den, angret det til Omvendelse; men det vilde han ikke, han angrede at han havde forraadt den Usthyldige; men hans Bedrøvelse var over den retfærdige Straf, som hans opvaagnede Samvittighed nu tilfagde ham, med Trældoms Bøvelse, at han skulde forskydes; og denne Bedrøvelse er det som gjør Døden, nemlig: den evige Død; da derimod, dersom han havde faaet Had, til det Onde han havde gjort, og sit Sind og Villie, at være vendt med Had til Synden, og ikke Had til Straffen; men bekjende Guds Retfærdighed, vende om fra det Onde, have alvorlig Længsel efter Gud og det Gode at gjøre, saa havde der været Raade at faa. Der er og stor Forskiel paa Synden i Peders Fald, og Judas som laa nedsænkt i det Onde, da han ikke var opreist, men laa falden. Peder gjorde det uden Beraadelse, tvertimod sin oprigtige Villie, at elske sin Herre og følge ham; men Judas gjorde det med beraad Hu og Overlæg, med sin Villies Tilladelse og falske Hjertes onde Begjærlighed; derfor var der ingen Trøst som kunde hjælpe ham; vi har og Exempel i hans Lige, som ofte er at finde. Jeg haver talet med saadanne Bedrøvede, hvis Sorg haver været, at Gud vil straffe dem for det Onde, og at de ikke kan komme i Himmelen uren; ja deres Samvittighed har været aaben, og det ikke med Fortrydelsens Smerte, men med Fortvivlelsens Bitterhed; har baade bekjendt sin Synd og været angerfuld derover, og da haver jeg baade loffet og formanet, at de

ikke skulde tage Naaden forgjæves, og straffet dem for deres onde Villies Gjenstridighed, til at modstaa Guds Aand, og hykkelske Levnet, samtykke, elske og forbeholde sin kjæreste Stjædesynd; men hos saadanne Onde haver det været forgjæves; thi enten har de gaaet hen i Fortvivlelsen, eller taget nogen Afveie, i falsk Trøst paa Jesu Fortjeneste, uden at fornægte sig selv, aflægge det Onde og gjøre det Gode; hvorfor de tilsidst gaar med Judas til Fordærvelsen og myrder sig selv i Synden, enten det saa bliver aabenbaret her, eller hidsæt; at de kommer til at briste itu, saa deres Syns Indvolde og falske Hjertes Grund udvæltes, at enhver kan se dem. De Ypperste-Præster, som handlede alt med Overbevisning, vidste og at de tredive Sølpengene vare Blodpenger; men gjorde sig dog alligevel skyldig i den Retfærdiges Blod, vilde ikke agte, enten om Judas Vidnesbyrd, eller Fordærvelse. Saadant ser vi og nu, hvor mange Vidnesbyrd og Straffedomme der sker over de Onde, saa agter de Forhærdede det dog ikke, men gaar til Forstokkelse, som Pharao, og styrter sig tilsidst, i det evige Ilds røde Hav, de drukner i Legemet, 2 Mose B. 14 C. 28 B. og brænder i Aanden af Evigheds Brænde.

De Falske, som ikke agtede sin indvortes blodgjerrige Urenhed, vidste dog at tage i Agt det Udvores, at de ikke vilde lade Blodpengene ligge, i den de kaldte Guds Kiste; men holdte Raad, at kjøbe for den uretfærdige Løn, en Pottemagers Ager, til at jorde Pillegrieme i, eller Fremmede, som ikke vare af deres Slægt, hvilke de foragtede, men maatte dog jorde dem, og da mente de, at de kunde ligge i den uretfærdige Jord, da de derimod selv skulde begraves i retfærdigere, kostbare Graver; som vi nu og ser med de Verdens fornemme Døde, at de koster meget paa deres herlige Begravelse; hvilket Guds da bliver forødt til Jordens Fortærelse, som enten kan være uretfærdig avlet, eller sparet for den Fattige; og som Jorden fortærer det med deres Legeme, saa kommer det og til at fortære deres Sjæl i Evigheds Ild.

Vor Passion melder videre, om Fødernes Hykkerie og Ondskab, at de vilde ikke gaa i Domhuset, for at de ikke skulde blive urene, men maatte æde Paaste. Saadan Paaste-Helligeholdelse, kan ikke kaldes uhyret Dei, fri fra Falskhed og Urenhed, men som Apostelen siger: Skalkheds Surde; 1 Cor. 5 C. 8 B. og Christus kalder Dienstkalk der renses Bægeret ud-

vortes, men indentil er det fuldt af Urenhed. Math. 23 C. Pilatus maatte da gaa ud til dem, og sagde: Hvad Klagemaal fører I mod denne? de svarede: var denne ikke en Misdæder, da havde vi ikke overantvordet dig ham. Her slog alt deres Samvittighed, at de frngtede for deres onde Sag, ikke skulde faa fremme; hvorfor de svarede Pilatus saa trodsende. Han sagde til dem: saa tager I, og dømmer ham efter Eders Lov, naar I har saadan retsfærdig Sag, efter Eders Lov, at straffe ham, saa fuldsør; thi efter min Lov finder jeg ingen Ting; at dømme ham for; da sagde Jøderne: vi tør ingen dræbe. Det, siger Evangelisten, skete, for Christi Ord skulde fuldkommes, som han sagde, der han gav tilkjende hvilken Død han skulde dø, som vi læser i Math. 20 C. 19 V., Jesus sagde, han skulde overantvordes i Hedningers Hænder og af dem pines; saa Jøderne, som gjerne vilde dræbe ham, torde dog ikke; og dette var af den indjagede Skræk og Hinder af Guds Aand, som aabenbarede deres Ondskab. De Ypperste-Præster og Eldste, begyndte at klage hart paa ham, og sagde: denne finder vi, at han afvender Folket, forbyder at give Keiseren Skat, og siger: han er Kristus en Konge. De første Beshyldninger var Usandhed; thi han havde aldrig forbudt men befalet: at give Keiseren det, som Keiserens er, og gav selv Skat, for at ingen skulde have noget at klage. Matth. 27 C. 27 V. Saadanne løgnagtige Beshyldninger følger os endnu, saa Sandheden stadfæstes, at den samme Aand som Kristus drev, den samme Aand de Christne driver, den samme Aand, haver samme Væsen og Skik, baade til at blive forfulgt, beshyldt, og at blive ved Sandheden at bekjende. Pilatus gif ind igjen i Domhuset, kaldte Jesum, og sagde til ham: er du Jøde Konge? Jesus svarede, staaende for ham: taler du dette af dig selv, eller haver andre sagt dig det om mig. Her vidste Kristus, at Pilatus talede efter andre, og derfor vilde have ham aabenbaret. Pilatus svarede: er jeg en Jøde? hermed vil han sige: er jeg af Jøderne og under din Magt, eller har noget Had til dig? dit Folk af din egen fjædelige Slægt og Ypperste-Præster, haver overantvordet dig mig; saa jeg ikke haver med dig at gjøre, uden at overhøre deres Klagemaal, og dit Forsvar imod dem: hvad haver du gjort? Jesus svarede: mit Rige er ikke af denne Verden; var mit Rige af denne Verden, da skulde mine Tjenere stride der-

for, at jeg skulde ikke antvordes i Jødernes Hænder. Som Pilatus lod tiltjende, at han ikke var en Jøde, og ikke ligefrem svarede Christus; saa gjorde og Christus mod ham igjen. Han svarede ikke paa hvad han havde gjort, men lod ham vide, han ikke var af denne Verden, mindre af Jøderne, eller dem lig i Ondskaben; thi hans Rige er vel usynligt, dog bestandigt i Herlighed, Retsfærdighed og Glæde, hvor han skulde, efter han havde fuldkommet eller udstaaet de Lidelser, som Verden havde at pine ham med, da skulde flytte til sit Herligheds Rige, og der leve og regjere evindeligt. Da sagde Pilatus til ham: saa er du dog en Konge? Jesus svarede: du siger det, jeg er en Konge; jeg er dertil sødt, sendt eller kommen til Verden, at jeg skal vidne Sandhed; thi til Verden kom jeg, ikke for andet, end for at aabenbare mit Riges Herlighed i Sandhed og Retsfærdighed, dertil talde og igjenløse alle, de som er af Sandheden eller vil høre min Røst, vende om fra al Uretfærdighed, Løgn og Falskhed, de er af mig mine Medarvinger til mit Rige, hvor jeg skal være Konge, herse og bestraffe al Løgn, som er Sandhedens Fiende; de skal trædes under Jøderne, og de som er af Sandheden hører min Røst; hvilke jeg da skal regjere til min Ære; dette vil jeg ikke nægte, thi gjorde jeg det, da lyver jeg, som er tvertimod min Natur. Pilatus siger til ham: hvad er Sandhed? og der han dette sagde, gif han ud til Jøderne igjen. Her spurgte Pilatus, men biede ikke efter Svar; og hvorfor ikke? jo, fordi han havde det Vidnesbyrd i sig selv, og torde ikke mere høre om Jesu Rige; thi det overbeviste hans Samvittighed, at det vilde blive herligere, end det han nu som Landsherre havde; og da han ikke vilde miste det nærværende, saa kunde han ikke blive meddelagtig i det tilkommende Rige; nu sølede Pilatus Christi retfærdige Sag, siger derfor til Jøderne: jeg finder ingen Skyld i dette Menneske. Saaledes faar vel mangan Dommer, der ikke er ganske forblindet og forhærdet, Vidne endnu, naar de skal domme Sandheds Betjendere; hvilket den, som dette taler, har selv hørt og seet naar han haver staaet for Retterne, saavelsom ellers i Hemmelighed er vidnet, at de haver tilstaaet vor Uskyldighed. Men de Ypperste-Præster, nu som da, holder dog ved at anklage. Christus svarede intet til deres Klage. Pilatus sagde: svarer du intet, se! hvor haardt de anklager dig; hører du ikke? og han svarede ham

ikke et Ord. Her var Christus efter Davids Ord: som en Døv der ikke hører, og som en Stum, der ikke oplader sin Mund; Ps. 38, 14 B. og hvorfor? jo der kunde ikke vindes noget i deres Forhærdelse, men mere lærte og overbevise med Stiltienhed; thi Landsherren forundrede sig saare; men de holdte ved og sagde: Han haver oprørt Folket dermed, at han haver lært hid og did i alt det jødiske Land, og begyndte i Galilæa hidindtil. Der Pilatus hørte Galilæa, spurgte han om han var af Galilæa. Herpaa vilde heller ikke Jesus svare, for han kjendte Herodes onde Hjerte, og han skød sig heller ikke for nogen Ret eller vilde indlade sig i Indvendinger og Strid; thi det var hans Maal, han skulde lide for at igjensætte de Fangne i Synden og være Exempel for de Lidende. De Ypperste-Præster vilde heller ikke, at han skulde komme for Herodes; thi de frygtede, at han skulde blive fritkjendt, og længtes efter at saa ham af Dage. Men Pilatus kunde dog fornemme paa dem, at han var under Herodes Øvrighed, da sendte han ham til Herodes. Der Herodes saa Jesum, blev han meget glad; thi han havde gjerne for længe siden villet se ham, fordi han havde hørt meget om ham, og haabede at skulde se Tegn af ham, og han spurgte ham i mange Maader. Men Christus svarede ham intet. Her glædede Herodes sig forgjæves i Jesu Komme, og hans Længsel efter ham kunde intet fornøie eller fyldestgjøre ham; thi det var bare af en Nysgjerrighed og Lyst at se udbortes Mirakel, noget nyt som kunde klinge for Dreene eller Rjødet; saadanne Begjærlige vilde Jesus ikke fylde, og dertil var i Herodes ikke andet end Talskhed; thi da de Ypperste-Præster og Striftsloge klagede hart paa Christus, saa foragtede og bespottede Herodes med sine Hoffinde ham, hængte et hvidt Klæde paa ham, og sendte ham tilbage til Pilatus igjen. Paa den Dag blev Pilatus og Herodes Venner med hverandre; thi før var de hverandres Fiender. Saaledes gif det den Tid, og saaledes gaar det endnu med nogle, der er nysgjerrige til at se og tale med Guds Børn, men naar de da ikke faar noget særdeles nyt at høre af dem, da bliver de Sandhedens Fiender, og ligesom de Ypperste-Præster farer frem med sin Løgn, Forhærdelse og Anklagelse fra et Sted og Øvrighed til en anden, for at forhindre, forvende og udrydde det Gode, saa der flydes Strømme efter Kvinden og hendes Sæd, Aabenb. 12 C.

15 B. som daglig Erfarenhed lærer, hvorledes de Onde forfølger os; og naar de da med deres falske Anklagelser faar indbildt andre, saa bespottes de samtlig, ja forbittres, og naar de med sin Ondskab faar hævnnet sig paa de Retfærdige, saa kan de ved den Leilighed blive Venner og ens, som før vare Fiender. Dog Herodes optog det for en Ære af Pilatus, at han sendte ham Jesus, fordi han hørte, at han var under hans Dyrighed, endstjønt Pilatus gjorde det, for at han ikke vilde domme den Uskyldige, og havde hørt saa megen Sandhed af ham i Ord og Gjerning, at han frygtede; men nu ansaa Pilatus det for en ret Sag af Herodes, at han sendte ham tilbage, og derfor blev de Venner.

Pilatus kaldte de Ypperste-Præster og Øverste med Følket tilsammen, og sagde til dem: I have ført dette Menneske til mig som den der afvender Føltet, og se! jeg finder ingen af de Sager hos dette Menneske, som I beskylde ham for; Herodes ikke heller; thi jeg sendte Eder til ham, og se! man haver intet fort ham paa, som han bør at dø for; derfor vil jeg straffe ham og lade ham løs. Heri gav dog Pilatus Uretfærdighed tilkjende, at endstjønt han i sin Frygt vilde lade ham fri, saa for at føie Jøderne, vilde dog straffe ham. Lad os derfor tage os vare for, af Uvidenhed at straffe eller samtykke med de Onde, mere af Bidenhed og Forsæt; thi Dagen kommer vist engang, naar alting skal blive klart, og Hævnen fra Herren afbetaler hver efter sine Gjerninger, den Trængsel stor, som haver trængt den Retfærdige paa Jord. Amen.

Bøn.

O Herre Jesu Christi! det er især lærerige og trøsterige Grunde at faa, naar vi betragte paa hvad Maade dine Fiender omgikkes med dig og du med dem. Vi kan finde stor Lærdom i dit Exempel, og se hvorledes vi skal omgaaes, med Stilhed at tjene og grundig overbevise Fienden, være taalmodig til at lide og taale al Bespottelse og Forhaanelse. O! hvilken en Trøst kan vi ikke have heraf, at vi ei alene kan taale det, fordi at vi veed vi efter Striden og taalmodige Videlser overvinder og bliver befriede, og at du led selv den største Lidelse; hvor skulde ikke vi da ville lide, naar du led, som ikke var skyldig dertil og kunde undgaaet, og vi derimod skyldig til at lide i al Evighed, som vi ikke kunde undgaaet,

harde ikke din Udydighed kommet og opreist vor Udydighed; men endda er det en større Trøst, ja Glæde, at vi er bleven værdig til at lide med dig her, da skal vi blive herliggjorte med dig hisset. Lad din Aand ret forklare os dig, og giv os den Trøst og dit Exempel, at vi baade taalmodig kan lide og dig trolig følge, paa det vi kunde fuldende vort Løb i Bestandighed til Enden. Amen.

Femte Søndag i Fasten. Epistel.

Ebræer. 9 Capitel fra 11 til 15 Vers.

I dette Kapitel skriver Apostelen til sine Troende med en Overbevisning om Offeret og siger, at den Helligaand gav det tilkjende, at Veien til det Hellige var ikke endnu bleven aabenbaret, (nemlig den Tid de handlede Slagtoffer) og det første Tabernakel havde sit Sæde, som var en Bignelse til den nærværende Tid, paa hvilken Offere offres som kan ikke gjøre den fuldkommen efter Samvittigheden, der tjener Gud allene med Mad og Drikke ic.; men Kristus, som er kommen en Bysperste-Præst, over de tilkommende gode Ting, formedelst et større og fuldkomnere Tabernakel, hvilket ikke er gjort med Hænder; det er ikke som denne Skabning (nemlig Tempelet) ikke heller ved Bukke eller ved Kalveblod (som deres Offre bestod af) men formedelst sit eget Blod, gik engang ind i det Hellige, og fandt en evig Forløsning; thi dersom Dæ og Bukkeblod, og Aften af en Qvie, som bestændte det Urene, helliger til Rjodets Reenhed, hvor meget mere skal Christi Blod, som offrede sig selv Gud ulastelig formedelst en evig Aand, rense Ederes Samvittighed af døde Gjerninger, til at tjene den levende Gud. Hermed vil han sige, at Gud, der vel befalede David at bygge sig et Hus, 2 Sam. B. 8 Cap. 5 V. som Salomon siden fuldførte og lod offre i; hvilket Herren vilde oprette til et Forbillede paa det himmelske Hus og Offre; thi Gud bor ikke i det legemlige Tabernakel, men i Christi Fylde; Colos. 2 C. 9 V. og derom taler Herren ved David, saaledes sigende: Naar dine Dage ere opfyldte og du ligger med dine Fædre, da vil jeg opreise din Sæd efter dig, som skal udkomme af dit Liv; og jeg vil stadfæste hans Rige, han skal bygge mit Navn et Hus, og jeg vil stadfæste hans Riges Stol evinde-

ligen, jeg vil være ham en Fader og han skal være mig en Søn. 2 Samuels B. 8 G. 12 og 13 B. Saa er da det legemlige Offer og Hus bare en udvortes Betegnelse og Drøden, som Paulus kalder den verdslige Helligdom. Ebr. 9 G. 1 B. Men Christi Offer er det fuldkommen, han gif ind i det Hellige, det er: hans guddommelige Natur gif ind i den menneffelige og fandt der en evig Forløsning og Renselse; thi i det han ved sin guddommelige Kraft helligede sig selv, saa der fandtes ikke Svig i ham, saa kan denne Ypperste-Præst, der er mægtig ved sit eget Offer at forløse al Verdens Synder, enhver som tror paa ham skal faa Syndernes Forladelse; naar de selv vil afstaa Synden og antage dette Offer som et hellig Renselses Offer, at de ikke vilde forspilde det, og træde Guds Søn med Fødder, og agte Testamentets Blod almindeligt; Ebr. 10 G. 29 B. thi naar de forrige Ypperste-Præster offrede og rensede Kjødet, saa maa vi meget mere ved Guds Aand rense vor Samvittighed og dræbe alle dødelige Gjerninger eller Synder, at vi ikke længer elske det Onde og frugte for den Almægtiges Brede, at han vil straffe og fordømme os, da vi kan tro hans Naade og Kjærlighed, at han vil forlade os alle vore Synder, naar vi vil gibe os i Tjeneste til den levende Gud; thi han er ikke død eller behager de Dødes Offer, men han lod sin levende Søn dræbes, for at borttage med sin Død alle vore døde Gjerninger; og hvis det ikke sker, at vi nu annamme ham og bliver toet i hans Blod, da vil den levende Gud straffe os med evig Død og Pine, som han dog nu i Naadens Tid tilbyder at løse os fra, og oprette en Pagt eller Testamente, at han vilde lade sig forlige i sin elskelige Søns Jesu Offer med alle de som vil annamme ham paa denne Naade som en Frelser fra alle Urenheds Bedrifter; thi i ham er der Renselse nok at faa, hans Blod er mægtig at to os af alle vore Synder; derfor er han det nye Testaments Midlere, for der er skeet en Død til Forløsning af de Overtrædelser, som var i det første Testamente, at de Kaldede skulde faa den evige Arvs Forjættelse; thi alt det som i Verden er ældes, og udvortes Offeringer havde ikke Kraft; men nu dette nye Testamente, som Jesus indsatte, der ikke var menneffeligt men guddommeligt, dette er, skal være, og blive nyt bestandigt i Tid og Evighed, for alle de som ham annammer, der er af de Kaldede, de faar For-

Løsning og Kraft, som ikke de forrige Testamenter kunde oprette; dertil var alle de Hensøvede gaaet hen til Gud i Troen paa hans Søns Blod, som skulde gjøre Bod for deres Synder, og han var testamenteret i Tiden ved Forjættelsen, af Kvindens Sæd; thi han med sin Død skulde borttage Dødens Braad, det er: Djevelen, og befri dem som formedelst Dødens Frygt var skyldig til Trældom af deres Livstid, de skulde faa fri Afgang til Raadestolen i hans Blod og dette blev bevist ved hans Død; thi intet Testamente er stadfæstet paa de Døde, efterdi de haver endnu ikke Magt medens han lever som gjorde det; og nu var Jesus selv væsentlig Ordet, som gav dette Testamente, at han vilde selv forløse os, ogsaa som det ligger et Menneſke paa, at de skal engang dø, men derefter Dommen. Saaledes er og Christus engang offret for at borttage manges Synder, anden Gang skal han sees uden Synd for dem som forventer ham til Saliggjørelse; thi den første Gang blev han gjort til Synd for os at forløse. Andengang vil han belønne hver efter deres Gjerninger. Nu er os fornødent at lægge Bind efter at blive Guds Retsfærdige i ham, thi denne Gang, kom han til en Frelser, men naar han kommer anden Gang, da er det for at domme efter sit Ord og Gjerning. Den som har foragtet ham her, foragter han da igjen, og den som har annammet ham her, annammer han igjen hilsen og skjænker et evigt Liv. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 8 Capitel fra 46 til 59 Vers.

Du derfor som lærer en anden, lærer du dig ikke selv. Rom. 2 Cap. 21 B. Dette kunde tales til nogle Præster nu, ja alle de som ere Phariseerne lige, lægger Byrder paa andre og bærer den ikke selv. De lærer andre at gjøre Godt, elske Gud og sin Næste, men selv overtræder de, hvorfor de ikke heller bliver troet eller gjort derefter, om deres Ord end ere gode. De som vil overbevise og straffe dem for de ikke lever som de lærer, bliver de vrede paa, vil forsvare sin Gjerning, som er ond, at være god, og forvende den Godes til ond. Mod disse at forsvare sig maa de sande Jesu Eftersølgere have Sandhed, Ret og Magt til at sige med Jesus af vor Dags Evangelium: Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd; men siger jeg Eder Sandheden; hvorfor tro I mig ikke? Chri-

stus vandrede saaledes, at han og beviste i sine Gjerninger, at han var sendt af Gud til at vidne Sandhed; hvo som er af Gud, han hører Guds Ord, derfor hører I ikke, fordi I ere ikke af Gud. Mange kan vel tale Sandhed, ja Guds Ord med Munden, ligesaa høre det med Øret; men de ere derfor ikke af Gud, fordi de tro ikke, thi Ordet gaar da igjennem en vantro, uren Aands Mund, og deri taber det Kræften, da deres onde Gjerninger besmitter det, saa bliver Guds Sandhed forvendt til Løgn, de hører og heller ikke det Ord de skulde høre; thi saalænge deres Villie er gjenstridig og de har Afguderiet i det de søge sit eget Kjøds Behag, saa forhæder Djevelen deres Hjerte og tilstrækker deres Øren, forvender Sandheden baade i Ord og Gjerning; de søger at ville gjøre Gud og hans Tjenere til Djevle, som vi ser af Jøderne; de svarede Jesus: Sige vi ikke, du er en Samaritan og haver Djevelen. Samaritanen, som var ydmyg, barmhjertig, og gjorde vel, Luc. 10 C. 33 B. ligesom Christus, mod alle; de skulde være af Djevelen, og Phariseernes stolte og mordiske Sind, de vilde være af Gud, som overalt søgte sin egen Ære; hvorfor Jesus svarede: Jeg haver ikke Djevelen, men jeg ærer min Fader, og I vanærer mig, og den mig vanærer, vanærer og min Fader; thi Faderen og jeg er et; Joh. 10 C. 30 B. men jeg søger ikke min egen Ære, der er den som søger den og dommer. Sandelig, sandelig jeg siger Eder, dersom nogen holder mit Ord, skal han ikke se Døden evindeligen; thi mit Ord er Liv og Aand. Joh. 6 Cap. 63 B. Men ikke kan det oplive flere end de som vil lægge det paa Hjerte og tage sig stadig for at holde og følge det eller gjøre derefter, saa Hjertet med al dets Sind og Kræfter, ikke herfter derover eller vantro det skulde være Falskhed, og ei søger sit eget, men prøver og dommer af Aanden og Gjerningernes Vidnesbyrd, om det ikke er den sande Bei og evige Liv at saa ved at holde mit Ord. Da sagde Jøderne til ham: Nu kender vi at du haver Djevelen. Abraham er død og Profheterne ere døde, og du siger: Dersom nogen holder mit Ord, han skal ikke smage Døden evindeligen; mon du er større end vor Fader Abraham, hvem gjør du dig selv til? Det var utroligt og forargeligt at høre for Jøderne, om det evige Liv at saa af Jesus, thi de vare fjødelige og sandsede den naturlige Død, endstjønt de ikke nægtede Opstandelsen, da de vilde med deres

Fader, som de efter Kjødets havde udstammet fra, blive store Herrer i det himmelske Rige, ligesom de vare blevne store og stolte i Verden; hvilket Jesus overbeviste dem om, at dersom de var Abrahams Børn, saa gjorde de Abrahams Gjerninger; men nu søge I at slaa mig ihjel, som haver sagt Eder Sandheden; I er af en Fader Djevelen, og gør denne Eders Faders Begjæring; han var en Manddraber af Begyndelsen, og kunde ikke blive bestaaende i Sandhed, thi Sandhed er ikke i ham; naar han taler Løgn taler han af sit eget; thi om han taler nogentid Sandhed, saa er det ikke sit eget, men laant, og dette kan vel ske, naar han enten kan saa ophøiet sig deraf og saa nogen til at tro sig, for siden at saa forvendt den; ellers er han en Løgner og dens Fader. Saaledes maatte Christus ofte overbevise Jøderne og igjendrive dem, som vi især kan læse for vort Evangelium og i den, hvorledes han paastod Sandheden, og de forvendte den. Heraf maa vi og lære, som vil indgaa med Jesu til Livet og tror hans Ord, at vi holder dem og følger hans Exempel i at forsøgte Sandheden indtil Døden, saa skal Gud stride for os. Syrach. 4 C. 31 B. Vi skal vel ikke indlade os i Ordstrid med unyttige Ting, men naar det gjælder Guds Ære og vor Næstes Forsørelse, saa maa vi ikke give efter, thi da kunde Djevelen med sine Tjenere regjere frit, som vi ser alt for meget han har gjort og gør; thi den hoffærdige Aand er brusende til at gaa frem, saalænge han ikke finder Modstand, ja gaar frem som han var Gud; men naar han faar Modstand, saa taber han Modet eller faar aabenbaret sin Ondskab, bruge sin Brede og mordiske Lyst at slaa alle; naar vi da overbeviser hans Tjenere eller dem som er af ham og han regjerer, da lad os altid lære af Jesus, han paastod ikke sin egen Ære eller søgte den; derfor svarer han: Dersom jeg ærer mig selv, er min Ære intet; der er min Fader som mig ærer, hvilken I sige at han er Eders Gud, dog I have ikke kjendt ham; men jeg kjender ham, og dersom jeg sagde jeg kjender ham ikke, da blev jeg en Løgner ligesom I, men jeg kjender ham og holder hans Ord. Heri lærer han os, at vi ikke skal søge vor egen Ære og ophøie os selv, men søge Faderens Ære, saa vil han igjen ære os som han gjorde ved sin Søn, og naar Gud saa giver os Naade, Kraft og Kjærlighed baade til at kjende hans Villie og gjøre den, saa maa vi ikke nægte Guds Godhed mod os,

thi derved fortørnede vi Gud, lyvede paa os selv, ja blev Rognere lige saavel naar vi nægtede det Gode vi havde af Herren annammet, som at vi skulde tillægge os og sige af det vi ikke var eller havde. Verdens onde Menneſter, der søger sig i Synden, baade i Rogn og andre Laſter, de vil gjerne have andre med sig i ſamme Søle, og derfor trodſer naar de ikke tør holde sig bedre end os, da vil Satanas være ligesaa god; de ſiger: Er du bedre end andre, vi ere lige ſaa gode; har du et gudſkygtigt Skin, ſaa er du dog en Synder ligesaa vel ſom vi. Heri maa vi nøie betænke os, naar vi ſkal blive i Sandheden at beſvare dem; thi at vi ere Syndere efter Kjødets alle, det er ſandt; men den Troende, der har annammet Jeſus ſom en Gjenløſer, er under Naaden og dræber Synden ved Chriſti Kraft, den maa da ikke nægte ham, thi da blev vi Rognere ligesom de. Nei, vi holder hans Ord, det maa være en Chriſtens Forſvar hans Gjerninger, at de lyſer, og ved Guds Ords alvorlige Eſterlevelfe; thi diſſe Gjerninger ſkal lyſe i Tiden og følge med ind i Evigheden til vor Aands Villie og Glæde. Aabenb. 14 Cap. 13 V.

Jeſus ſiger, at Abraham Eders Fader frydede ſig at han ſkulde ſe min Dag, og han ſaa den og glædede ſig. Det er Abraham ſom er Eders Fader efter Kjødets; han frydede ſig i Aanden, at han ſkulde af Forjættelſen fra Herren i Troen ſe min Dag, at jeg ſkulde forløſe ham fra dette Liv og renſe hans Sjæl til at indgaa i det evige Liv. Da dette blev opfyldt i hans Hjerte ved den Helligaands Forklarelſe, ſaa blev han glad. Men I ſom leve og ſer mine Gjerninger, I forhærdet Eder, ja bliver bedrøvet fordi I ikke kan leve frit i Eders Ondſkab, men bliver overbeviste om Eders Elendighed og djevelfke Tjenefte. Jøderne ſagde til ham: Du er ikke endnu halvtredſindsthye Aar gammel, og haver du ſeet Abraham? Jeſus ſagde til dem: Sandelig, ſandelig jeg ſiger Eder, før Abraham blev er jeg. De regnede efter Kjødets Alder, og han efter Aanden, der var Guds Son, fød af Evighed, og Abraham var her kun i Verden; hvorfor de ikke kunde blive ens; og ſom det Legemlige forgaar, og Kjødets er Fiende til Døden. Og det aandelige Menneſte, der beſtaar evindeligt, glæder ſig ved Forløsningen fra dette Døds-Regeme. Derfor optog de Stene at vilde faſte paa ham. Men Jeſu Tid var ikke kommen endnu, han havde mere at lære og forkynde om

sin Faders Villie, hvilket skulde blive de onde Foragtere til Dom, og de gode til Opvækkelse og Bemyndelse, hvorfor han denne Gang skjulte sig og gik ud af deres Tempel. Saaledes maa vi og gjøre, naar vi haver overbevist de Urene om deres falske Gudsdyrkelse, og de vil dræbe os, da at gaa fra dem saa meget muligt er med Legemet, og ganske frastille os med Aanden, for at være iblandt Guds Børns aandelige Kirkes Samfund i Tid og Ewigheid. Amen.

Bøn.

Sandfærdig Gud! lær du os af din Søn Jesu Christi Exempel, hvorledes vi i Ord og Gjerninger skal overbevise Fienden, aabenbare din Sandhed, søge din Ære og stride derfor. Du ser hvorledes Fienden vil forvende dine Gjerninger, beskyldes os for Djele, og ophøje sine over dine Børn. Lad dog hans Falskhed blive aabenbar; giv du os Naade til at igjendrive og modsigge de Ondes Redskaber, saa at ikke han skal saa gjort din Naade og Gjerning tilintet, mindre at vi skulde enten lade os lokke eller skrække, til at nægte din Naade og Gode, som du haver skjænket os, saa vi derved skulde blive Røgnere. Nei, o Herre! staa du os biev at bekjende dit Navn og Ord endog i den største Fare, og naar du da ser Fienden vil myrde os, lad din Aand da minde os, naar du vil vi skal vige, eller skjul da os under dine Vinger, at vi maa blive bevaret i Sandheden til et evigt Liv. Amen.

Sjette Passions-Betragtning.

Paa Høitiden skulde Lands-Herren, efter Høitidens Sædvane give dem en Fange løs; hvilken de begjærede, og han havde paa den Tid en Fange, en besynderlig, for andre en Misdæder og en Morder, som hed Barabas; hvilken med de Oprørerne var fastet i Fængsel, som havde gjort et Mord i et Oprør i Staden. Og Folket gik op og bad, at han vilde gjøre som han pleiede; og der de vare forsamlede, sagde Pilatus til dem: I have en Sædvane, at jeg skal lade Eder Een løs om Paaske; hvilken ville I at jeg skal lade Eder løs, enten Barabam eller Jesum Jøde-Konge, som kaldes Christus? thi han vidste vel, at de Ypperste-Præster havde antvordet ham hen af Had. Heri er Pilatus store Dom til Straf, at

han vidste Christus var uskyldig, og dog ikke aldeles vilde frikjen-
 nende ham, andet end straffe; thi om han, nemlig Pilatus,
 endstjønt var en Hedning, saa havde han dog Loven skrevet i
 sit Hjerte, eller Samvittighed, som gav Vidnessbyrd, hvad Ret
 og Uret er, Rom. 1 C. 20 V. saa han var ikke ubidende.
 Og der skal gaa en streng Dom over de, som haver Bælde
 og Magt, Biisd. B. 6 C. 6 V. der dommer og skal forsvare
 Retfærdighed og straffe Uretfærdighed; thi det er ikke alene
 nok, af Menneffene i Verden der har Magt og Bælde, at de
 ikke samtykker med det Onde, eller bedriver det, og saa tjær
 og ikke forsvare det Gode, som den Dommer Gallus, der
 forstod at der var ingen uretfærdig, ond Skalkhed i Paulus;
 dog saa paa hans Fiender, som slog hans uskyldige Medhol-
 dere Sosthenes, og stjøttede intet derom. Ap. G. 18 Cap.
 18 V. skulde saadant være Ret? Nei, langt fra, vi bør ei alene
 samtykke med det Gode; og tie naar vi ser det Onde herske,
 eller bedrives; men vi bør og tillige stride med det første, for-
 sægte eller forsvare den retfærdige Sag, og straffe alt Ondt;
 thi der er desværre mange saadanne Skyllere, ja af Sandhe-
 den overbevist om de uskyldige Guds Børn, som lider for de-
 res retfærdige Gjerninger, der ved de Verdens Præster og
 Herrer forfølger disse; men det gaar dem dog ikke noget an,
 de kan dog tie, og derfor ere aldeles ikke med de sande Stri-
 dere; for hvo som ikke samler med mig, han adspreder, er Chri-
 sti Lære; Luc. 11 C. 23 V. og saadanne af Sandheden Over-
 beviste, har og stor Plage, ja mere end de opofrede Guds
 Børn; thi disse tjener allene Herren og har Fryd og Fred i
 at stride mod det Onde, og udrette det Gode. Men de, der
 søger sin egen Ære og Nytte, som frygter for at de skulde
 lide noget Tab derpaa, saa de maa ofte samtykke med det
 Onde, og fortie det Gode, eller eftergive at holde med det;
 hvorefter de haver baade Samvittigheden og andres Bebrei-
 delser, ja mange flere Vidnessbyrd, som Gud tilsender dem;
 det ser vi og i Pilatus; da han sad paa Domstolen, stikkede
 hans Hustru Bud til ham og lod ham sige: Befatte dig in-
 tet med denne Retfærdige, jeg haver lidt meget i Dag udi
 Drømme for hans Skyld. Men de, Ypperste-Præster og de
 Ældste, toge Folket med Ord, at de skulde bede om Barabam
 løs, og aflive Jesum. Landsherren sagde: hvilken vil I, jeg
 skal give Eder løs af disse to? da raabte den ganske Flok og

sagde: bort med denne, og giv os Barabam løs. Da raabte Pilatus atter til dem, og vilde lade Jesum løs, og sagde: Hvad skal jeg da gjøre med Jesus, om hvilken der siges: han er Christus? Men de raabte alle, og sagde: Korsfæste! korsfæste ham; da sagde han tredie Gang: Hvad Ondt haver da denne gjort? jeg finder ingen dødelig Sag med ham, derfor vil jeg straffe ham og lade ham løs. Denne Hedning Pilatus kan siges: han havde Loven skreven i sin Samvittighed, og var Frygt for den retfærdige og mægtige Guds Straf; hvorfor han ikke turde straffe den Retfærdige med sand Lyst; da han heller ikke elskede Herren og var i Sandheds Kraft at forsvare ham; thi havde det været, da var Kjærlighed stærk, som Døden; Jois. 8 G. 6 B. og han havde før ladet Livet, end fordømt den Usskyldige. Men de strege end meget mere, og sagde: Korsfæste ham! med stort Skrig, og begjærede at han skulde korsfæstes, og deres og de Ypperste=Præsters Skrig fik Overhaand. Her maa dog Herrens Ord ved Propheten Esaias 9 G. 23 B. fældes til Dom over Pilatus; da Herren raaber Bee! over den, som bortvender den Retfærdiges Ret; thi nu lod Pilatus Folkets Skrig boie sig, til at forvende og overtræde Loven, som han selv vidnede at han ingen Skyld fandt i Jesum, og dog boiede Retten, tog den Retfærdige og lod hudstryge ham. Men Landsherrens Stridsmænd toge Jesum til sig, i Domhuset, og forsamlede til ham den ganste Skare, og de førte ham af, og hængte en Purpur=Raabe om ham, og flettede en Tornekrone og satte den paa hans Hoved, og et Rør i hans høire Haand, boiede Knæ for ham, og begyndte at hilse ham, og sagde: Hil være dig, du fjære Jødefonge! og de gave ham Kindheste, spyttede paa ham, og toge Røret og slog hans Hoved dermed, og faldt paa Knæ og tilbade ham. Det var ilde gjort af Pilatus, at han lod hudstryge den Retfærdige; men værre at han lod Stridsmændene, tage ham til sig og føre ham for Folket; hvilket i sin Forhærdelse, saa sin Fornøielse, at den Usskyldige maatte lide, saa de kunde saa hævnnet sig paa ham, for han havde overbevist dem om deres skyldige Ondskab, oplyst Folket, saa at Phariseernes falske Surdei ikke skulde fordærve de Dyrtigtige, og derfor formaner sine Disciple, at tage sig vare for Hylleres Skalkhed. Luc. 12 G. 1 B. Stridsmændene, som vidste at de fornøiede Jøderne i, at bespotte og pine Jesus, de gjorde

og nu sin Flid for den hele Skare, saa at naar vi betragter den hellige Ufskyldighed og høieste Guds Søns store Herlighed i saadan en Forsmædelse, da maatte jo vort Hjerte smelte af Blodgjørelse, til at elske ham, som elskte os først, ja at vi haver kommet ham til at lide, saa han er saaret for vore Misgjerningers Skyld, Straffen er lagt paa ham, paa det vi skulde have Fred og saa Lægedom i hans Saar, Ef. 53 G. 5 B. at naar vi ret nøie betænker alle hans Lidelser og Smerter i Legemet, da kunde det strække vor kjødelige Natur; men naar vi betænkte den Angest, som i første Passion er talet om, at han udstod i Gethsemane Have, som var langt større Lidelse, end tusinde Pinser i Legemet; saa maatte vi komme i største Angest og Uro i vor Aand, da vi seer heri Guds retfærdige Brede over Synden; o! maatte vi ikke forstrækkes for at elske det Onde, som Christus maatte udstaa saa meget Ondt for og daglig lider hans Aand i Verden af os, saalænge vi lever i Synden. Det er da forstrækkeligt, som sagt er, at betragte disse Lidelser paa denne Maade, som de der ere fskyldige i Herrens Legem og Blod eller Lidelser, med Aandens Angest; bedre derfor at vi kunde anvende Lidelserne til os, paa denne Maade, at vi blive meddelagtige i dem, af Kjærlighed, Lydighed til Guds og vor Frelseres Jesus Christus, afstaa fra Synden, anvende hans Korsfæstelses Kraft, og sige som Paulus: Jeg er korsfæstet med Christus og lever mig ikke selv, men Jesus Christus lever i mig; Gall. 2 G. 20 B. jeg bærer Christi Forsmædelse og Mærketegn i alle mine Lemmer, 6 G. 17 B. jage efter at komme i hans Lidelsers Samfund, og bliver lige skiftet efter hans Død; for om jeg kunde møde til de Dødes Opstandelse, Phillipp. 3 Cap. 10 og 11 B. og saaledes roset sig selv af vor Herres Jesu Christi Kors. Gall. 2 Cap. 14 B. Dette skulde da ikke give Sorg men Glæde, at betragte Jesu Lidelse. Paa denne Maade, naar vi ser hans Villighed i at lide, og vi var lydig til at følge ham efter, ja værdig at lide med ham, for at blive herliggjort hifset. O! lad os altid saaledes betragte hans Lidelser, da kan vi have Trøst og Taalmodighed, til at overvinde Verdens Forhaanelse og Bespøttelse; hvilken Rall vi ved det hører os til og saar drikke; thi haver de forfulget og hadet mig, skal de forfulge og hade Eder, er Christi Ord Joh. 15 G. 18 B.

Vor Passion melder videre, at naar de havde saaledes

forhaanet Christus, da gik Pilatus ud igjen, og sagde til dem: Se! jeg lader ham hid ud til Eder, at I skulde vide jeg finder ingen Skyld imod ham. Saa gik Jesus ud og bar Tørnekronen og Purpur-Klædet, og han siger til dem: Se! hvilket Menneske. Pilatus som vilde søie Jøderne, og som sagt lod sig høre, til at straffe den Uskyldige, som han ofte selv bekendte; han, nemlig Pilatus, elskede Livet, som alle de, der ikke har Tro om det evige, eller af Kjedsommelighed til sig selv og Verden, for det ikke gaar, som de vil; de som ikke dette haver, de elsker sit Liv; ja saavel som de selv myrder, frygter for Døden. Dette mente Pilatus og om Christus, og derfor gjorde sig Umage, for at saa ham befriet fra Døds Dom; dog saa at han kunde undgaa de Ypperste-Præsters Had og Uvenskab, hvorfor han fremstillede Jesus i denne Glendighed, og tænkte at bevæge dem, da han siger til dem: Se! hvilket Menneske; men deres Forhærdelse, var ingen Bevægelse hos; thi da de Ypperste-Præster med Tjenerne saa ham, raabte de, og sagde: Korsfæste! korsfæste ham! Pilatus siger til dem: Tager I ham hen og korsfæster ham; thi jeg finder ingen Skyld i ham. Jøderne svarede ham: Vi haver en Lov, og efter den Lov skal han dø; thi han haver gjort sig selv til Guds Søn. Phariseerne havde før sagt, at de turde ingen dræbe; thi vi ligger under den romerske Keisers Magt, og han skal domme efter Lovene. Da søgte de alle Bestybluinger af falske Bidner, som før er sagt i den fjerde Passion; da nu ikke kunde saa nogle, saa torde de denne Gang ikke give dette Svar, heller vilde frastaa sig at korsfæste ham; men siger: Vi har en Lov, og efter den skal han dø; thi han haver gjort sig selv til Guds Søn. Dette, nemlig at han sagde selv at være Guds Søn, tænkte de skulde forbitte Pilatus ligesom dem, saa han da skulde være snarere til at fordomme ham. Men der Pilatus hørte de Ord, frygtede han sig endnu mere, og gik ind i Domhuset og siger til Jesus: Hveden est du? men Jesus gav ham intet Svar. Da sagde Pilatus til ham: Taler du ikke med mig; ved du ikke, at jeg haver Magt at korsfæste dig, og at give dig løse? Jesus svarede: Du haver ingen Magt over mig, dersom den ikke var givet dig heroven ned; derfor haver den, som antvordede mig dig, større Synd. Derefter tænkte Pilatus paa, hvorledes han kunde lade ham løs. Overalt heri, ser vi hos Pilatus,

som en Hedning, mere Lys af Aanden, og Retfærdigheds Frugter, end hos Jøderne; thi de vare formørket af sin Uretfærdighed; endstjønt de havde Guds Ord, Loven og Profeterne. Han frygtede sig for, at gjøre sig delagtig i den Ustyldiges Blod, ja for den Stemme at høre, han var Guds Søn; men de i Forhærdelsen forjagede Frygten, eller at de havde undergivet sig Djævelen, til at gjøre det Onde, baade mod Samvittigheden og Loven, og saaledes gaar det endnu; hvormangen Dommer er ikke bange, naar han hører Sandheds Vidnesbyrd, at dømme den Ustyldige. Men Præsten som stoler paa sin Kundskab, hvori han dog er Forblindet; han, som hiine for den høie Ære og Gjerrigheds Begjærlighed, af Frygt for, at han derpaa skal tabe, eller lide Skade; hvorfor saadanne hader Overbevisningen, baade indvortes og udvortes, forfølger med største Forhærdelse, overtaler, truer og løfter Dommeren, til at straffe de Ustyldige og handle imod dem begge, nemlig: indvortes og udvortes Vidnesbyrd, hvorover Christi Dom bliver efter Syndens Storhed, de skal faa større Straf, som mere ved og ikke gjør; Luc. 12 G. 47 B. thi Judas, som forraadte og de Ypperste-Præster, som antvorbode ham, haver dog større Synd, end Pilatus som dømte ham; og da endnu Pilatus søgte at faa ham løs, saa raabte Jøderne, og sagde: Vader du denne løs, da er du ikke Keiserens Ven; thi hvis du gjør til Konge, han er mod Keiseren. Her faar dog Djævelens Redskaber et Raad tilslidt, som de overvandt Pilatus med; thi der han hørte det Ord, at han ikke skulde være Ven til Keiseren, saa frygtede han mere for hans Had, end for Christi retfærdige Sag, og saaledes gaar det vist endnu, som før er sagt, at naar det gaar saa nær med de jordistfænde Menneſker, at de tage Frygt for de kommer til at lide noget Tab, af Verdens Venſkab, Ære og Rigdom, saa giver de snart tabt med at forsvare Guds Børn.

Pilatus ledte Jesum ud, og satte sig paa Domstolen, dog gjør endnu en Paamindelse, til Jøderne, at de skulde se sin Konge i sin Glendighed, endstjønt de bevægedes intet, eller agtet nogen uretfærdig Dom skulde ske, men raabte: bort! bort med ham og korsfæst ham. Pilatus siger: skal jeg da korsfæste Eders Konge? de Ypperste-Præster svarede: vi have ingen Konge uden Keiseren. Her vilde de heller have den hedenſte Keiser til Herſker, som fordrede Skat og megen Be-

taling, end Jesus der ikke tog noget, men gjorde alle vel, som vilde have og modtage hans Hjælp, dog overbeviste al Falskhed og forelagde dem Straf, som engang vil komme over de Uretfærdige, og just derfor hadede de ham; dette kan vi og finde endnu; thi naar en sand Christi Læher, gør Godt af alle Kræfter, fordrer intet, underviser enhver uden Betaling, eller søger ingen Fordel i Guds eller Mæns; alligevel saa bliver dog de Onde forhærdet og siger: vi haver Lærere, endstjønt disse trækker store Penger af dem, og plager haardelig, saa sker dog dette; hvilket vi vel ser, og dog nu agter mindst derom; thi den største Skade er, Sjælens Forraadelse. Amen.

B n.

Retfærdige Gud, almægtige Fader! af dine Gjæringer, kan Hedninger stue dig, og formedelst din Aands Vidnesbyrd i Samvittigheden frygter de for din Lov, at overtræde; som vi kan se, med den Dommer Pilatus og din Søns havende Tale og Gjærning; du som derfor ikke fristjender nogen Uoplyst af Bogstavens Kundskab, men dommer efter Hjertens Tanter, Ord og Gjæringer; hvorfor ingen kan undgaa din retfærdige Straf; dog vil du sælde den største Dom over dem, som bedre ved og værre gjør. O! Herre, lad os da ikke blive saa hengivet i et forvendt og forhærdet Sind, at vi ikke skulde kjende dit Lyk, eller vandre derefter, og blive blandt deres Tal, som forjager din Aand og indvortes Vidnesbyrd, tillukker sine Dine og Øren for udvortes Overbevisninger, forfølger, bespottet, slaar, dommer og dræber den Ukyldige. Nei, Herre, lad os heller være iblandt deres Tal, som lider for Retfærdighed, end blandt dem, som kommer andre til at lide. Bevar os for at frænte, eller forvende din Ret, vige eller frastalde dine Fodspor, enten for at miste Mæns, Guds, Liv og Verdens Venstreb, eller for at saa det. Lad os altid bestræbe os paa, at lægge Vind efter at have dig til Ven, saa haver vi nok; og lære i alle Ting, af din Søn, ret at overlade os under din Villie, og taalmodigen lide alt, hvad du tillader de skal gjøre os, saa ved vi at du efter Bespottelsen og Lidelsen indfører os til Mæns og Glæde, med din Søn Jesus Christum, i hvis Navn vi bede dig om Bønshørelse. Amen.

Maria Bebudelses Dag.

Lerie.

Esaias 7 Capitel fra 10 til 15 Vers.

Dg de kom frem og fristede ham, og begjærede Tegn af Him-
melen, han svarede: den onde, horagtige Slægt begjærede
Tegn; men de skal intet gives, uden Jonas Prophetetegn; thi
ligesom Jonas var tre Dage og tre Nætter i Hvalfiskens Bug;
saa skal og Menneffens Søn, være tre Dage og tre Nætter i
Jorden. Math. 12 C. 40 V. Gud er altid mod de fjødelige
Menneffers Begjærligheder, og giver intet, de som frister ham,
og dertil er en Dienstkalk, eller begjærlig at se, de udvortes
mægtige Gjæringer af Nysgjerrighed, og ikke vil tro den gud-
dommelige Magt, annamme den, og være underdanig. Chri-
stus afstraffede Phariseerne for en horagtig Slægt; thi han
vidste, at deres fjødelige Hjerte laa i alle Slags Laster, og
havde sin Kjærlighed til Verden, at endstjont de paastod, de
ikke var født i Horerie, Joh. 8 C. da de levede meget strængt,
og udvortes retsfærdig; saa var han dog ikke bange, at sige
dem deres Ondskab, og det aabenbarlig; hvoraf og de kan lære,
at gjøre det samme, naar vi haver hans Mand, og det alene
sker paa samme Maade, som han der gjorde det af Midkjær-
hed for Guds Ære, som de Falske krænkede; og saa for at
deres Onde kunde blive aabenbaret, baade for om de selv vilde
tage nogen Estertanke, til Omvendelse, og saa for andre, at
de kunde vide at fly de Falske; Christus gav Phariseerne dette
Tegn om sig, som om Jonas, det vidste han skulde mest brænde
i dem; thi de vidste Guds Bessjærmelse med Jonas, ved Hval-
fiskens Befrielse, som kunde saa let ødelagt ham i det samme
som han opslugede ham, dog maatte han føre ham frelst til
Land, saaledes skal det og gaa med mig, vil Christus sige;
thi om I, i Eders Forhærdelse opsluger og ødelægger mig,
saa jeg bliver nedstænkt i Dødens elendige Smærter, ja dødet
og begravet; men samme mægtige Gud, skal opreise mig.
Dg dette Tegn giver jeg Eder nu for, saa I skal bære det i
Eders Samvittighed; hvilket stede; thi da han var død, saa
kom de ihu, at han havde sagt: han vilde paa tredie Dag op-
reise sig, Math. 27 C. 63 V. saa de havde end ikke No, da
han var død. For deres Ondskabs Skyld, fik de det modsatte

Svar, paa deres begjærende Tegn; da derimod vi læser i vor Begie, at Herren talede til Ahas, og sagde: Begjær Tegn af Herren din Gud; begjær det i det Dybe hervedentil, eller begjær det ovenfra i det Høie. Her vilde Herren give Ahas Tegn, enten han vilde se den dybe Fordærvelse, som de Ugudelige skulde falde i, eller den høie Dpreisning og Frelse, som han vilde befri de Retfærdige ved. I hvilke det første, om hans retfærdige Brede's Ild, som Herren sagde: han skulde gaa ud, og sige til Ahas: forvar dig, vær stille; frøgt ikke og lad dit Hjerte ikke blive blødt, eller forfærdet, for disse to Stykker ryggede Brande, som ere for Ahas og de Syrrers, og for Romalia's Søn's snysende Brede; Es. 7 C. 3, 4 V. thi om de to Brande, Djevelen og hans Redskabere kan brænde os med Angest indvortes, og Forsølgelser udvortes, saa maa dog vort Hjertes Klippe staa fast, at det ikke skal bevæges, eller lade sig blødgjøre, og bevæge fra Troen om Guds Frelse; thi vi kan forlade os paa hans Magt, som vi daglig ser, uden Tegn; hvorfor Ahas svarer: jeg vil ikke begjære og ikke friste Herren; og siger til Folket: hører dog I af Davids Hus: er det Eder lidet at I bemøier Folket; at I vil ogsaa bemøle min Gud; derfor skal Herren selv, giver Eder et Tegn: Se! en Jomfru er frugtsommelig og føder en Søn, hans Navn skal du kalde Immanuel, han skal æde Smør og Honning, indtil han forstaar at udvælge det Gode, og forkaste det Onde. Her gav Herren den som ikke fristede ham, og det saadant Tegn, som ikke kan udsiges hvor stort det var, baade i Høihed og Dybhed, at Immanuel, Gud med os, skulde blive forenet, den Høieste se ned til den Ringeste, og vort Kjød opvoge med Visdom og Kraft, til at gjøre Forskiel paa Dødt og Godt, han skulde gaa igjennem vort Kjød og i sine Kjøds Dage og Lidelser, af disse bedste Blomster, som Bien, sue sig Honning af. Saaledes skulde han som Menneffens Søn avles, og efter al den mavre Spise, eller haarde Bespottelser og Lidelser, Trængsel og Hunger han led, deraf skulde det blive til fed Honning og fed Spise; thi da han heri blev fuldkommen, som Paulus siger; derfor hører haard Mad til, hvilke fordi de haver forsøgt Sind, til at gjøre Forskiel imellem Godt og Dødt, Ebr. 5 C. 14 V. da han i Verden, ved sit levende Ord, gjennemtrængte Menneffens Hjerter, og ved sin kraftige Aabenbarelse fik straffet al Ulydighed, thi han haade

saa dem med Brede, og var bedrøvet over deres Hjertes For-
 hærdelse, Marc. 3 C. 5 V. og Ondskabs Stalkhed, at de lu-
 rede efter hans Gode og vilde have til Ondt, nu kjendte han
 de Ondes Gienstridighed, saavel som han og lærte at kjende de
 Godes Strøbelighed, hvilket og Apostelen udtrykker, naar han
 siger: Derfor efterdi vi have saadan en Ypperste-Præst, som
 er gaaen igiennem Himmelen, Jesum den Guds Søn, da la-
 der os holde fast ved Bekjendelsen; thi vi have ikke en Yp-
 perste-Præst, som ikke haver Medlidenhed med vore Strøbe-
 ligheder, men den som er forsøgt i lige Maade som vi, Syn-
 den undtagen, Ebr. 4 C. 14, 15 V. saa blev han, som Men-
 nesse erfaren i det menneskelige Kjøds Strøbelighed, da han
 som var fri for sin egen Synd, ja Banghed for at lide; men
 maatte lide for at erføre Dødens Bitterhed, Menneffens Und-
 slaelse og Rædsel; lærte at kjende Peder med de andre Apost-
 lers Aands Villighed, og Kjøds Strøbelighed; saavel som Ju-
 das med Pharisæerne og andres Falskheds Ondskab, hvorover
 han fik Blisdom til at udvælge det Gode og forfaste det Onde,
 at naar engang Herren ophøiede ham til Menneffens Dom-
 mer; at han som denne Gang, ved sit første Komme til Ver-
 den, var en Tjener og kom i saa ringe Stikfelse, for at kjende
 de almindelige ringe Menneffer, saavel som de høie, ligesom
 Tjenerne altid faar bedst at høre, hvad der tales og gøres,
 som er i de flestes Selskab, hvorved han, som Tjener lærte
 bedst at kjende, og sit mest høre, se og vide Folkets Tanter,
 som han og spurgte sine Disciple, hvad Folket bekjendte ham
 for. Math. 16 Cap. 13 V. Da nu dette blev aabenbaret for
 ham; hvilket alt stedte efter den menneskelige Natur, for at
 aabenbare dem den guddommelige, hvad han var, og skulde
 blive; saa vil han ved sin anden Komme til Verden, som en
 Konge og mægtig Herre, give hver, eftersom deres Gjernin-
 ger og Hjertens Tilstand er; thi han skal da ikke domme ef-
 ter det hans Øren hører, og Øine ser; men han skal domme
 de Ringe med Retfærdighed; Es. 11 C. 3, 4 V. thi naar han
 her, havde havt den Mad, i at gjøre Faderens Villie, Joh.
 4 C. 14 V. opsogt de fortabte Faar, lægt alle de Syge, an-
 nammet Gaver af Herren, at meddele de Arme, og gjort dem
 rige i Gud, saa skulde han siden belønnes med evig Fædme og
 blive ophøiet i Herlighed, Fred og Glæde hos sin Fader; hvilket
 er det Smør og Honning, som han og alle hans Udvalgte

spiser her, hvoraf Viisdom kommer, til at forkaste det Onde og udvælge det Gode. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 1. Capitel fra 26 til 38 Vers.

Vi siger at Evangelium er et glad Budskab; men naar vi ser til den nærværende Tid, saa giver det mere Sorg, Angest og Uro, især det første, det forkyndes og indtrænges i Menneffets Hjerte, da det oplyser om Fordærvelsen og giver Bedrøvelse over Synden, fører os Strid mod Fienderne, og vi faar gaa igjennem mange Trængsler og bliver revsede, som Christi Lære siger os, hvorover Apostelen siger: at al Retsfælselse i det den er nærværende, synes ikke at høre til Glæde, men til Bedrøvelse; men derefter skal han igjen give dem Retsfærdigheds Frugter, som ere øvede derudi. Ebr. 12 G. 11 V. Heraf ser vi nu, at efter det Onde er udperst, ved Retsfælselse med Sorg og Trængsel her, saa kommer der Retsfærdigheds Frugter, som avles af vort Hjerte ved den nye Fødsel, og den fylder os med Fred og Glæde. Dette Evangelii Budskab, læser vi i vor Dags Evangelie, ved Engelen Gabriels Udsendelse, der bebudede Maria, hvad for Retsfærdigheds Frugter hun skulde avle i sit Liv; da han kom ind til hende, og sagde: Hil være dig! du Benaadede, Herren er med dig, du Velsignede iblandt Kvinderne. Dette var jo et glad Budskab, og herlig Hilsen, at han ikke alene ønskede hende; men sagde at hun var af Gud benaadet og velsignet; dog hvor herligt det var, saa blev hun forfærdet over hans Tale, og hun tænkte: hvad skal dette være for en Hilsen. Saaledes gaar det bestandigt med Evangelie Forkyndelse i Verden for de naturlige Menneffer, de bliver forfærdet naar de hører den Naade og Herlighed de skal komme til, da de føler noget i sin Samvittighed af Guds Kald om Naaden, men ved ikke hvad det er; ethvert bøieligt Hjerte, frygter da for at tage den forgjæves; og faar de saa videre Underretning om, hvor onde de er, eller hvad de har fortørnet den retfærdige og kjærlige Gud med, saa opstiger der Sorg; bliver det nu tillagt, at de skal fornægte sig selv, forlade alt det de haver, og ved Strid og Trængsel indgaa i Guds Rige, saa bliver vel Angesten større, da de ser det vil koste saa meget; thi det maatte Maria siden faa høre og se, at hendes

kjære Søn skulde tages fra hende, og det paa den grueligste Maade, med Spot og Lidelser; hvad skulde da trøste hende? jo, at hun skulde saa ham igjen: dog dette, nemlig om Lidelsen taug Engelen med nu, ved denne første Forkyndelse, som og Christus gjorde med sine Apostle, han forkyndte dem allene om sin Herlighed, det første, indtil de havde fattet Kjærlighed til ham, siden saa talede han om sin Lidelse, saavel som deres Efterfølgelse i Fristelser, Strid, og Forsølgelse, som de skulde udstaa i Verden, førend de indkom i hans Rige, hvilke og alle oplyste Christi Venner gjør ligesaa. Engelen sagde til Maria: Frygt ikke, du haver fundet Naade hos Gud, og se! du skal undfange og føde en Søn, og du skal kalde hans Navn Jesus; han skal blive stor og kaldes den Høiestes Søn, og Gud Herren, skal give ham Davids sin Faders Stol, og han skal være en Konge over Jacobs Hus evindelig, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige. Her forkyndes om en Konges Herlighed, hvilke ikke mennekelige Tanter kunde udgrunde, eller forestille, saa stor som den skulde være, og ringe som den begyndte i Tiden, eller saa ud for Verden. Han var ikke lig de verdslige, kjødelige eller onde Konger, der fødtes i Høihed og regjerede i Herlighed her, men tog Ende med Glendighed, da al deres kjødelige Florering fortæres af Jorden og dens Elementer, og deres Aand nyder sin rette Løn efter Fortjeneste; men hans Rige skulde da begynde og blive i Herlighed uden Ende. At Maria skulde nu føde saadan en Konge, det vantroede hun ikke Guds Magt i, jo kunde ste; thi havde hun ikke troet, da havde hun ikke bleven benaadet, dertil at undfange ham; ei alene i sit Kjød men mere i Aanden ved Troen paa Christi Ord. Hun spurgte derfor Engelen: hvorledes skal dette gaa til, efterdi jeg kjender ikke Mand? Engelen svarede og sagde til hende: den Helligaand skal komme over dig, og den Høiestes Kraft skal overflygge dig; derfor ogsaa det Helliges som fødes af dig skal kaldes Guds Søn. Om denne guddommelige Undfangelse af Christi Naturs Person i den mennekelige, vil jeg ikke nævne, hvad de grove Bespottere taler om disse guddommelige Gjærninger; ikke heller kan jeg overbevise det naturlige Mennecke, der ikke fatter det, som hører Guds Aand til, 1 Cor. 2 C. 29 B. at vil tro og følge hans Vidnesbyrd ved Ordet, ja jeg kan ikke ret forklare det, for de Aandelige, at det kan blive noget mennekeligt Begreb eller

Ord derom; thi det er det, som Apostelen siger: der blev forkyndt ved Evangelium formedelst den Helligaand, som blev sendt af Himmelen, i hvilke Ting Englene begjærede at indse, 1 Petri 1 C. 12 V. og som de ikke kunde forstaa det, saa kan mindre noget Menneſke; uden de som ligesrem tror, efter Ordet, at det saa ſtete, og annammer den Helligaand; hvilken giver Bidneſsbyrd, ſom ikke er at udfige; de Troende er og dyrebare, eller Gud kjærere end Englene, fordi vi ere igjentjebte, men Englene ikke, og de ere vores Tjenere. Engelen ſom tjente Maria med Budet, giver til ſit Beviſ paa ſin Tale til hendes Forſikring, ſom nu kunde alt beviſes var ſteet overnaturligt eller over den Orden, ſom Gud i Naturen havde lagt, nemlig at Eliſabeth din Frænde, hun haver og undfanget i Livet en Søn i hendes Alderdom, og denne Maaned er den ſjette for hende, ſom kaldes ufrugtſommelig; thi hos Gud er ingen Ting umuligt. Saaledes kan vi og bedſt overbevise de vantro Menneſker, eller hvad Djævelen vilde indſkyde i vore Tanter, naar de vil føre Strid imod de guddommelige, overnaturlige Gjæringer, ſom vi ikke kan forſtaa, eller de vil rive os fra Troen, ſaa er det bedſt at ſvare og paaſtaa, at for Gud er ingen Ting umuligt; og ſaa om vi kan give dem Beviſ paa nogen Overnaturlighed, der kan være ſteet med os ſelv eller andre ved den Helligaands Virkning, at vi har undfanget og føder Jeſu Aand i vort Hjerte, er bleven frugtſommelig af hans Kjærlighed, vilde gjerne elſte alle Menneſker til Omvendelſe, haver ſaaet et brændende Had til al Synd, og elſker Gud ſaa hjertelig over alle Ting, at vi før vilde forlade vort Liv, end at overtræde hans Bud og gjøre ham imod vidende, eller af fri Villie, og at vi derfor ved vi ere Guds Børn og ere forviſſet om det evige Liv, at vi der ſkal med Chriſto regjere evindeligt, naar vi bliver beſtandigt til Enden, da vi kjender den Chriſti Kjærlighed, ſom overgaar Rundſtaben, og er ved dette Evangelium ſaa forviſſet, at enhver ſom prædiker noget andet, han er en forbandet Ting. Galath. 1 C. 8 V. Naar vi nu forkynder dette, ſaa vil alle troende Sjele med Maria ſpørge: Hvorledes ſkal det gaa til? eller med de mange Tuſinde, ſom haver ſaaet nogen Rørelſe af Guds Aand, der haver ſtinneth i deres Hjerte, de vil da ſpørge: Hvad bør os at gjøre, Apoſt. G. 2 C. 37 V. for at blive delagtige i denne Herlighed? da maa vi ſvare: Tro

paa den Herre Jesum og lad hans aandelige Kraft overskygge Eder, at al Synd bliver dæmpet og ved den Helligaand udrenset, saa al Eders Kraft, Sind og Villie, Fornuft og Forstand bliver lagt under Gud, og aldeles overlade Eder i ham, som Maria, der sagde: Sel jeg er Herrens Tjenerinde, mig ske efter dit Ord; og Engelen skiltes fra hende. Saaledes opoffre os til Herrens Tjenere, bestandig sige: Herre! her er jeg, gjør med mig som dig godt synes, og hvad du siger, det vil jeg tro; hvad du befaler det vil jeg gjøre. Om saa Guds Sendebud viger fra os, at vi da, som vi læste i Evangeliet paa første Søndag efter Hellig tre Kongers Dag, bevarer Guds Ord, og overveier dem i vort Hjerte, da bliver vi iblandt de Saliges Tal. Amen.

Bøn.

D Gud! dine Gjerninger ere ubegribelige for os, hvorledes du har forenet dig med det menneftelige Kjønn, og hvorledes din Helligaand bereder os til dine Tjenere, og vor Helliggjørelse ved din evige Forløsning og Befrielse fra Synd, Død og Satans Rige, formedelst din Søns udøste Blod, der fyldestgjorde for os. Dette er baade ubegribeligt for vor Fornuft og umuligt af vor egen Magt at tro og antage, til at blive dine Børn. Lær du os derfor ret at opoffre os til dig, overlade al vor Egenmagt og Villie, som strider dig imod, saa din guddommelige Kraft maatte overskygge os, at vi kunde kjende og føle vor egen Mørkhed, hvad vi er selv, og lære dig af Hjertet at søge. Lad din gode Helligaand rense vore Hjerter ved Troen paa din Søn, saa al vor Ulydighed maatte undvige og en ny Lydighed i os kunde opkomme til at holde dine Befalinger, at din Søn kunde fødes eller undsfanges i vore Hjerter, hvorved du med ham vilde holde Bærelse, opfylde os, som er ringe, med rige Gaver, da skal vi love dig med din Søn Jesum Christum formedelst din Helligaand. Amen.

Palme-Søndag.

Epistel.

Philippenser 2 Capitel fra 5 til 11 Vers.

Enhver Discipel der er fuldkommen, skal være som hans Me-

ster. Luc. 6 C. 40 B. Her hører vi, Giffelige, hvorledes vi skal være. Det var os nok, naar vi var som Mesteren, men hvor meget mangler det ikke hos os derpaa, at være ham lig i at gjøre hans Villie, som han gjorde sin Faders; ja hvor mange stoler ikke paa, at de gjør Guds Villie, endstjændt de strider den tværtimod med alt syndigt Væsen; gjør det Onde og efterlader det Gode, dog under et hykkelft Skin; indbilder sig selv og fremstiller sig for Gud som de skulde tjene ham, og vil bedrage andre Menneſker, at de skal tro det; men de bliver mest og værſt bedragne selv tilſidſt, naar den Alſeende og Retfærdige engang aabenbarer deres Falſkhed. Endel klager ofte over deres Ufuldkommenhed, men de ligger dog nedſynket i ſit Klagemaal, og ſtræber ikke af ganſke Hjerte at opreife ſig og lægge Vind paa at blive Mesteren lig; de ſer deres Mangel, og ſørger for at Lønningen ſkal blive borte, ſom de føler i Hjertet, og ſer af Skriften at det ſter, og Straffen vil komme, hvorover de har Stræk og Trældoms Angelt, men ingen Lydighed, at jage efter Fuldkommenheds Maal og blive Mesteren lig. Er vi da de ſande Guds Børn, ſom mener det oprigtigt med vor Herre, ja ei alene mener, men og haver fuldkommen Villie til at elſte og tjene ham, ſaa lad os ikke vandre i Uvidenhed,* og ikke vide hvorledes vi ſkal gjøre, nu da han har aabnet vore Dine, at vi kan indſe i hans Lov, der beſtaar i Kjærlighed, og ved ſin Sønns Exempel haver lært os, hvorledes vi ſkal gjøre ham efter. Saa vil vi da betragte ham, det Fuldkommenheds-Mønſter, paa det vores Sind, Villie, Ord og Gjærning ikke ſkulde efterligne nogen Bedrager, Uhyndig eller Falſkner, ſom gjorde ſin Gjærning ufuldkommen, og naar vi af ſaadan en ſkulde lære, ſaa kunde vort Arbejde blive ligedan. Nei, af Jeſum vil vi lære det, efter vor Dags Epiftel, thi deri viſer Apoftelen os den ypperſte Bei, da han ſiger: Det ſkal menes i Eder ſom og var i Chriſto Jeſu, hvilken der han var i Guds Skikkelfe, ſad i den Dphoiedes Herligheds Magt; dette holdt han ikke for noget Rov at være Gud lig, ſaaſom de onde Herrer, naar de ere komne i Gæ og Høihed, ſaa op-høier de ſig af dette deres Rov eller ſtørre Magt og Rigdom, og vil ikke ſe til de Ringe; thi det de haver, paſſer de paa ſom et Rov, ſom det og er; thi de har røvet det fra Gud; for ham hører det til alt, hvorfor de frygter for den Stærkere ſkal tage det igjen, og den Tid de haver det, ſaa forlønſter

og ophøier ja roser sig deraf, og søger Vre i deres Stjend-
fel; men Christus havde ikke noget Nøvergods, hvorfor han
ikke agtede det saaledes i sin Høiheds Herlighed at være Gud
lig, men af lutter Kjærlighed til os forringede sig selv; thi
det var ingen som tvungede ham til Fornedrelsensstand, som
det ofte sker af Verdens Menneſter, at de blive fornedret imod
deres Villie, og tvungen dertil. Han som var Herre tog en
Tjeners Stikkelse paa sig og blev Menneſter lig; og da han
var funden i Stikkelse som et Menneſte, fornedrede han sig
selv, saa han blev lydlig indtil Døden, ja Korsets Død. Hert
ser vi den fuldkomne Selvförriugelse og Lydighed, fra et Trin
til det andet, af den som var Gud, der først paatog sig men-
neſtelig Stikkelse, hvilket dog den største Herlighed og Herre
i Verden er ufigelig ringere end den Allermindste, ja intet
for Guds Trone. Nu förriugede han sig ei alene til et Men-
neſte, for at blive nogen Konge og Herre i Verden, men han
förriugede sig til den ringeste Tjener og yderste Fattigdom,
da han ikke havde det han kunde hælde sit Hoved til, Math.
8 C. 20 B. og beviste sin Förriugelse i Magt og Herlighed,
ved at gjøre andre godt, og var deres Tjener; men endda den
allerstørste Förriugelse og Lydighed, som ikke af nogen Tjener
kunde bevises mod sin høieste Herre, som havde Magt over
ham, til at fordre hans Tjeneste; han kunde dog ikke förriuge
sig saa meget, som Jesus gjorde mod de allerringeste Tjenere,
som ei alene ikke havde nogen Ret og Magt til at fordre Tje-
nenſte; men var selv ſkyldig til Forbandelse og den forsmæde-
ligste Død. For vor Skyld og til vor Frelse var Jesus ly-
dig indtil Korsets Død, og her i Tiden blev en Forbandelse
for os; thi der er ſkrevet: Forbandet være den som hænger
paa et Træ, Gall. 3 C. 10 B. paa det vi ikke ſkulde da i
Ewigheid blive forbandet. Saa ſer vi og her, af den Herre
Jesu Ikkedelse og Stikkelse som et Menneſte, hvorum vi ofte
læſer. At! at vi ſtedſe tænkte derpaa, ham at eſtergaa i den
fuldkomne Lydighed, fra et förriuget Trin til et andet, ſe paa
hans Lydighed og den menneſtelige Frivillies Underkaſtelse ſin
himmelfſke Faders Villie, ſom vi haver talet om i den første
Paſſion, hvorledes han ſkulde brude vor fri Villie, at vi ſom
han kunde altid ſige: Herre! ſte ikke min, men din Villie.
Vil vi nu ſaa förriuge os, ſom er tvertimod vor medfødte
onde Natur, og maa ſte ved den nye Fødsel af Aanden, Joh

3 G. 3 B. saa kunde vi og høste Aandens Frugter, betragte Jesu Ophøielsesstand til sin Herlighed; thi saa siger vor Epistel: Derfor (nemlig for han forringede sig), haver Gud høit ophøiet ham og skjænket ham et Navn over alle Navne, at i det Navn Jesus skulde hvert Knæ, deres som er i Himmelen og paa Jorden og under Jorden, bøie sig og hver Tunge skal bekjende, at Jesus Christus er en Herre til Gud Faders Ære. Her siger Apostelen, at tre Slags Aander skal bøie sig: dem i Himmelen, paa Jorden og under Jorden. De i Himmelen kunde vel menes Englene eller den himmelske Hærskare med de forløste Aander fra de jordiske Legemer; de paa Jorden, de Menneffer der er i Legemet, og de under Jorden, at være de forskudte Sjæle med Djevelen. De Første og Sidste kunde noget sigte til paa hin Dag; men de Mellemste bøier saa her i Tiden sit Hjertes Knæ eller stolte Aand; thi om de bøiede Legemet udbortes, naar ikke det var af Hjertet, saa tilregnes det ikke, ja de kan og bøie sig som dem, der bespottede Jesus for sin Ringhed og i Lidelsen. Math. 29 G. 29 B. Hertil faar og dem paa Jorden Ende, naar Christus aabenbares i sin Herligheds Forklarelse paa Dommens Dag; og vor Forklarelse skal da foregaa, vi Troende indtages i Herlighed og de Fordømte henvises i Pinen; hvilke ikke er mere end tvende Slags. Hvorfor vi maa betænke disse trende Slags: i Himmelen, paa Jorden og under Jorden, alle her i Verden at være, ja de kan være i en Stad og Hus. Det forstaaes derfor ved de tre forskjellige Menneffer: først de i Himmelen, det er de der have et aandeligt Sind, som søger de himmelske Ting; andet: de paa Jorden, det er de Jordistjindede, der elsker Gud for det naturlige Gode de nyder, og er udbortes ærbare; tredje: de under Jorden, det er de som haver ingen Gudhed til Gud og nogen Erbarhed, men har nedsænkt sit Sind og Forstand i alle Ondskabs Laster under Jorden, da de ere saa forvorfede og fjædelige, at de ikke kan se over Jorden, hvor den Betsignelse de haver kommer fra; thi dette forklares i Joh. Ab. 20 G. 12, 13 B. da han siger: Jeg saa de Døde, smaa og store, som stode for Gud, og Bøgerne bleve opladne, og en anden Bog blev opladen, hvilken er den Livsens Bog; de Døde bleve dømt efter de Ting, som vare skrevne i de Bøger efter deres Gjerninger; og Havet gav de Døde som var i dem, og de blive dømt hver efter sine Gjerninger. Hvad

dette bethder, har jeg forklaret i et af mine forrige udgivne Skrifter, og da det nu nævnes til Bevis, at de første naturlige Døde blev levende opvakt, og deres Samvittigheds Bog aabnet, det var den anden Livsens Bog, hvor de Himmelfindedes Navn er skreven. Lucas 10 C. 20 B. Vi skal boie Kne for den Herre Jesum Christum, for han blev som et Lam og igjensjødte os til Gud; vi skal sige ham al Ære, Pris og Tak i al Evighed, som er opreist med ham og har et himmelsk Sind, tragter efter de Ting som er Gud til Ære; vi beklender dog Jesus for Herre og Mester til at befordre Guds Ære, for vore Gjerninger mangler ofte, at han bliver overalt Herre og Mester, han vil og give enhver-af os Ære hisset, som vi her har været smaa og store til at befordre hans Gjerning her i Tiden. Og Havet gav de Døde som var i dem det bliver de samme som Jorden; thi ved Havet forstaaes den store Mængde som haver død hen i Ubodsfærdighed og Bantro om det tilkommende Liv, da alle har Dplysning af Naturen, at der er en Gud til, og de fleste bær nogen Frygt for det Onde og Kjærlighed til det Gode, de faar af Naturen; Frygt for det Onde, som kan skade eller straffe, og Kjærlighed til det Gode, ser at Gud kan omstifte det. Nu er da disse over eller paa Jorden med sin Sjæl; men dog elsker de Ting hernedentil, og søger sin Ære og Fornøielse deri, og ikke ærer Gud af ganske Hjerte; thi dette kan ikke flere gjøre end de sande Igjensjødte, som har Guds Aands levende Kundskab og Kraft af Jesu Fortjeneste at søge og befordre Guds Ære; hvorfor de ikke er bleven tilberedte at komme til Gud; men bliver fra ham stødt, og maa paa hin Dag for Jesu op-
høiede Magt stjelve for hans Dom, og boie deres stolte Hjertes Kne, beklende at han var en Herre til Gud Faders Ære, og de haver ikke søgt at blive hans Efterfølgere. Det tredie Slags det er de som er under Jorden, hvilket Døden og Helvede havde slugt i sig, og i Ondskabens Mørke givet sig hen med sin Sjæl til Helvedes Aander, og ligger under alle jordiske Herligheder, er Verdens Slaver; at disse faar stjelve for Jesus med alle Djevlene, det er ubeskriveligt og utænkligt, at forestille saa høit som det bliver, især de forhærdede Onde, som haver havt Christi Kundskab og Overbevisning af hans Ord og Aand; thi der skal Guds Ord blive en Døds-
lugt til Døden, 2 Corint. 2 Cap. 16 B. og de faar beklende

Jesum Christum for en Herre til Gud Faders Vre, hvilken de ikke har søgt den ringeste Tjeneste i at efterfølge eller befordre, men meget mere bestandig imodstaaet og vanæret Gud, hvorfor de skal blive dømte hver efter sine Gjerninger. Og Døden og Helvede blive kastet i Ildsoen; denne er den anden Død, og dersom nogen ikke blev funden skreven i Livsens Bog, han blev kastet i den Ildso. Mat. 20 G. 14, 15 B. Heraf ser vi og, at de første ere fri, og de tvende sidste falder i Elendighed. Lad os derfor blive med dem, som jager efter det Fuldkommenhedsmaal, sig selv at forringe, og Herren at ophøie. Er Jesus en Herre, fundet i den menneffelige Stiftelse til at være lydigh under Guds Villie og fuldkommelig søgte sin Faders Vre, saa lad os alvorlig stifte os efter ham, fatte det samme Sind, og jage af alle Kræfter, for at blive ham lig; paa det vi kunde bøie vore Hjerters Knæ for ham i al ydmyg Lydgatighed, og ophøie hans Navn i Tid og Evighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 21 Capitel fra 1 til 9 Vers.

Naar I saar ophøiet Menneffens Søn, da skal I kjende at det er jeg. Joh. 8 Cap. 28 B. Da Berden foragtede Jesus med den største Forsmædelse og Vanære, saa kaldte han det Ophøielse og Vre; thi i sin Fornedrelsesstand som Menneffes-Søn, og under menneffelig Lydgatighed i menneffelige Lidelser, med det bittre Korssets Vee, det er: den Ophøielse han mener i vore anførte Ord, som han og siger i det 3 G. 14 B. at ligesom Moses ophøiede en Slange i Orken, saa skal og Menneffens Søn Ophøielse være. Kobberslangen var et Forbillede paa Christus; thi de som i Troen saa paa ham, bleve ved Livet, af Slangens Sting; 4 Mose B. 21 G. 9 B. saa og alle dem, som ser i Troen paa Jesum, saar Renselse, de bliver lægt af den djevelfte Ophøielse som er indstødt i os, at vi tragter efter Vre og Høiheid i Berden; hvilke Gud vil fornedre, og den sig selv fornedrer vil Gud ophøie; om hvilken Fornedrelse vi haver talet i vor Epistel, og dette er det som vi i vore anførte Ord vil betragte; at Jesus siger: Naar de saar ophøiet Menneffens Søn, saa skal de kjende at det er jeg. Disse Ord, at det er jeg, nemlig Guds Søn;

dette vilde ikke de Ypperste-Præster tro og antage Jesum for, hvorom han taler næsten i det hele Capitel, og vilde overbevist dem om og siger, at de skal dø i deres Synder, for de ikke troede: det er jeg. Men de gjenstridige modstod den hele Tid; og da de nu havde faaet ophøiet hans Forsmædelse til den højeste Grad, og han havde deri skjult sin guddommelige Kraft, da hans Fader havde overladt ham i Synderes Hænder, saa, naar alting var fuldkommet, og Jesus udgav sin Aand; da revnede Forhænget i Tempelen, Jorden skjælv, Stenene brast sonder, Gravene oplydes, og mange Døde opstode af Gravene. Her var Almagt i Afsmagt, at da Jesus var i sin største Afsmagt, forladt af Gud, og anseet af Menneffene som det usleste, beskyldt for det værste Menneske i det Døde, da beviste han sin guddommelige Magt og Retsfærdighed i Naturens Gjerninger med operordentlige Mirakler, da Solen mistede sit Skin; og det var iblandt andet det besynderligste, at Gud vilde vise sit Mirakel i det Jøderne holdt for det Allerhelligste, nemlig at det inderste Forhæng i Tempelen revnede, som dog Jesus overbeviste dem var uheilig og urent forme-delt deres Hylleri; da Gud ikke helliger de Udvores Ting, uden det indvores, nemlig Menneskets Hjerte, bliver helliget og reent, samt alt det de har som er til Fornødenhed i Verden, til Aandens Befordring ved Legemets Ophold. Deres Gudstjeneste var falsk, og derfor lod Gud det revne, og saa at Phariseerne skulde saa tjende, at det var Guds Søn de havde forfulgt og forskæftet, det kunde da ikke følges for dem; thi her saa de det inden i sit Allerhelligste, og dertil udvores forstod det af de Mirakler, som skete; hvorfor og de som stode hos Jesu Kors, ja Hæningene bekjendte, troede og sagde: Denne er visseelig Guds Søn. Herved blev Jesu Ord opfyldte, som det og siden skete mere og mere efter sin Opstandelse og Himmelfart, at han siden blev forkyndt af Apostlerne og vidnet for dem, saa de Ypperste-Præster bleve ofte paa-mindet om hvad de havde gjort ved Guds Søn; og da de kjendte det var Sandhed; thi Dommen havde de selv i deres Hjerte; men endstjønt de vidste det, saa vilde de dog ikke høre det, som det og sker bestandig, at naar en har gjort en ond Gjerning, og han enten vil fremture i det samme, eller for han frygter for Straffen og Bestjæmmelsen, han saar at lide, saa vil han forsvarer og forvende sit Døde til at være god;

kan dette ikke ste, saa forhærder han sig og vil gjerne myrde sine Overbedisere. Dette var i Phariseerne og er i alle deres Lige; hvilke er nok af; de vil ikke kjende Jesus, eller hans Efterfølgere i sin Godhed; thi det bestjæmmer deres Ondskab, ikke heller vil de kjende ham i sin Magt; thi da frygter de for hans Straf; endstjønt naar de lyde og gif i Rette med Herren, Ef. 1 C. 18 B. bekiendte sin Synd og vilde omvende sig, saa forlod han dem alt det Onde de havde bedrevet, som derfor Peder bad dem at gjøre, naar han havde overbevist dem om deres onde Gjerninger, i det de ihjelslog Livsens Fyrster; da siger han: Fatter et andet Sind, og vender om, at Ederes Synder maatte være udslettet, paa det Bedervægelsens Tider maa komme over Eder fra Herren; Ap. G. 3 Cap. 19 B. men dette vil ikke de stolte Phariseer, der ikke agtede sig saa stor en Salighed værd; men forvendte Sandheden og forhindrede mange andre fra Troen, som det og desværre sker endnu af de Ypperste-Præster, der forvender, bespottes og forfølger Guds udsendte Bud; og Menneftet er saa bundet i Mørket, at de ikke kan løslade sig selv, eller komme til at tro naar ingen bliver sendt, Rom. 10 C. 15 B. og de Sendte bliver forhindret imod Guds Behag. 1 Theff. 2 C. 15 B.

Vi læser i vort Dags Evangelium, at Jesus udsendte to af sine Disciple, som skulde løse et Aseninde og Føl, som han vilde ride ind i Jerusalem paa; hvilket og læses i Evangeliet paa første Søndag i Advent; hvorledes vi skulde lade os løs fra Synden, og undertvinge alle vore Lyster, lade vor Villie tillade, at Legem og Sjel blive lagt under Jesus, at indride til det aandelige Jerusalem; og paa hvad Maade dette sker, vil vi endnu noget nøiere betragte, efter de tre sidste Vers i vort Evangelium: da der staar, at de hentede Aseninden og Føllet, og lagde deres Klæder paa dem, og han satte sig derpaa; men de fleste af Folket bredte deres Klæder paa Veien, og andre hugge Grene af Træerne og strøde paa Veien; men Folket som gif for og fulgte, raabte og sagde: Hosanna! den Davids Son, velsignet være den, som kommer i Herrens Navn! Hosanna i det Høieste! Her nød Jesus megen Ære, i sin fornæbde Stand, da han red paa et Asen, de agtede ham dog høit; da de lagde deres Klæder paa Veien under ham, og udraabte ham for Davids Son; prisede og ophviiede den, der kom i Herrens Navn. Evangelisten melder, at den hele

Stad oprørtes og sagde: Hvo er denne? men Folket sagde: Det er Jesus den Prophet, ja de smaa Børn raabte i Tempelen, og sagde: Hosanna! den Davids Søn; hvilket de Ypperste-Præster og Striftfloger bleve vrede over, og sagde til Jesus: Hører du, hvad disse siger? Hvorpaa han svarede Ja, have I aldrig læst, at af de Umyndige og Diendes Mund, skal du berede Lov; og han siger til dem i Luc. 19 C. 40 B. der de vilde han skulde straffe sine Disciple, for de ophøiede ham saa svarede han: Derjom disse skulde tie, da skulde Stenene raabe. Herved kan betragtes, at om Jesus forringede sig som Menneſte, saa vilde han dog ikke den guddommelige Herlighed skulde forties og gøres til intet; thi han var ei alene det værd de ophøiede ham; men og en saa meget høiere Værd værd som ikke kan udſiges; og da de Verdens Høie, foragtede ham, saa beredte han de Ringe til at ophøie sig; thi i dem søger Herren sin Glæde, som og Jesus prisede sin Fader, for at han havde aabenbaret det for de smaa Enſoldige, og skjult dei for de Viſe; hvilket fortrød de Ypperste-Præster, da ligesom nu; thi det gaar bestandigt som med Saul, der han hørte David fik større Berømmelse end han, da blev han avindſyg, ja vred paa David; 1 Sam. 18 C. 7, 8 B. og ſaaledes ſker det, at om de kjødelige Menneſter kan noget fordrage et Guds Barn, indtil de ſer ſig fornærmet, at de ikke kan ſaa ſaa megen Værd og Verdens Rigdom, iſær blive de beſkjæmmet for deres Laſter, ſaa opſtiger deres Brede ſtrar, og de vil dræbe den Retfærdige; hvilke daglig Erfarenhed lærer, at de kjødelige Præſter, med ſine Tilhængere, søger eſter, ſom enten lever i grove aabenbare Laſter, eller har den phariſæiſke Retfærdighed. Lad os derfor ikke ligne eller følge dem eſter, men de ſom fulgte Jeſum; thi ſer det ringe ud for Verden og er imod det ſtolte Sind, ſaa ſker det dog til evig Værd og Ophøielse. De lagde ſine Klæder paa Veien, og under ham. Lad os og ſaaledes gjøre, at al vor egen Retfærdighed, den kan blive lagt paa hans Bei; ſaa han kunde med ſin Aands Overbeviisning og Vandring i vort Hjerte, ſaa nedtraadt den, da den er ſom et beſmittet Klæde, Ef. 64 C. 6 B. og ſaa længe vi det Døde har, kan han ikke holde ſit Indtog i vort Hjerte, for han er en hellig Gud, og derfor maatte alle Menſjelſer og Offere ofres med Ild og Blod, foregaa i Jeruſalems Tempel, for det ſkulde blive helligt; hvilket ikke

var andet, end Forbilledet paa Jesu Offer til Hellighed, som sagt er i Epistelen paa femte Søndag i Fasten. Vi maa da fuldkommelig af Lydhighed og til hans Ære, nedlægge al vor egen Ære, som bestandig søges af vore egne Gjæringer; thi saa snart vi synes, at kunne udrette noget Godt, saa kan vi og kræve noget, men lære vi ret at kjende, vi ikke gjør noget Godt af os selv, saa fordrer vi heller ikke noget af Herren, men ydmygelig lægger det under ham, hvad Klæder eller Gode Gjæringer vi have gjort, og givet ham Æren, som Magten er kommen fra. Amen.

Bøn.

D Jesu! vi kan ikke betragte og forklare din Ydmyghed og Herlighed, ophøie dit Navn som vi burde. Lær du os derfor selv bestandig med din Aand, der kan overbevise os i al Sandhed, lære vor Ringhed at kjende og straffe os for det mindste Onde, som opstaar i Høihed; giv du os derfor Naade til, at være iblandt de ringe, ensoldige, smaa og diende Børn, som vare begjærlige efter den usvigelige Guds Ords Mælt, at føde sin Sjæl, for at saa Kraft til at udbrede din Ære, ophøie dit Navn og kundgjøre dine Gjæringer for alt Folket; bliver de derfor vrede, saa giv du os Naade til, at vi dog ikke viger fra din Gjærning at gjøre, men overbevise, at naar vi skulde tie, da maatte de døde Ting raabe Heyn over os, vi som ere levendegjort til din Ære at udbrede, og Navn at kundgjøre; vil da de Ypperste-Præster og deres Lige blive vrede, bespotte, forfølge og slaa os ihjel, saa giv du os Naade til at sige dem de ophøier os; thi efter Forsmædelsen vi udstaar, da vil du Fader føre os til Ære, og evig Ophøielse, og da du giver Magt i de Almægtige, saa lad du det kjendes i de forhærdede Hjerter, at de gjør Ondt som dræber os for Ustyldighed, saa de stolte Hjerter ikke bliver uden Bidnesbørd; det sker alt ved din Magt, du hellige Treenhed, Gud Fader, Søn og Helligaand. Amen.

Skjær-Torsdag. Epistel.

1 Corinthiers 11 Capitel fra 23 til 29 B.

Hvad som Gud giver os, det giver han os ikke til den Ende,

at vi skulde beholde det, alene, men dele det til andre af vore trængende Medbrødre; derfor siger Apostelen Johannes: dersom vi ikke elsker vor Broder, som vi ser; hvorledes kunde vi da elske Gud, som vi ikke ser? 1 Joh. 4 C. 20 B. og Jacob: dersom din Broder eller Søster kommer til dig, hungrig og tørstig, eller nøgen, og du sagde til dem, gåt hen, æd, drik og varm eder, men gav dem ikke noget, Jac. 2 C. 15, 16 B. var de dermed tjent? Nei langt fra. Heller ikke Gud, som vel selv ikke behøver vor Tjeneste, men henviser os til vor Næste, at vi skal gjøre dem til Gode, og saa samtlig befordre hans Ære; thi han haver ikke betroet os sine Gaver, for vi skulde gjemme dem i Jorden, af Frygt for Herrens Streng-
 hed, der fordrer Regnskab, og da haver at levere ham, det samme tilbage, Math. 25 Cap. 25 B. mindre at vi skulde bruge det, og saa lægge Æren til os selv, eller frastjæle ham de sande Frugter, som ham tilhører, og saa, at ville vende Arven til os; thi da kunde vi vist vente at blive ødelagte. Math. 21 Cap. Nei, vi have ikke noget, som vi jo har an-
 nammet fra Herren, og derfor skal sende det til ham igjen, som de tro Husholdere, gjøre sin Herre rede, og overlade Godset hvad Tid Herren fordrer det, og hvad han behager sin Hushoged skal bruge Godset til hans Villie, det befaler han, og Hushogden gjør det; ja endda rettere, vi som Lignelsen sigter til, formedelst den Gud Faders Naade i sin elskelige Søn Jesum Christum ere blevne hans Børn; os vil den kjære Fader, vil gjøre os til sin Søns Medarvinger i det evige Liv, naar vi her, som lydige Børn vil elske ham over alle Ting, og alene søge hans Ære, formere hans Guds og være tro i hans ganste Hus, 4 Mose B. 12 C. 7 B. at vi ikke forøder, eller er dovne til, at arbeide i vor Faders Brød, med at uddele hans Gaver til de hungrige Børn, og lære enhver, hvorledes de hos ham kan saa rigelig Ophold, bede, lotte og nøde dem til hans Nævere; hvad vi kan formaa; som han vil give os Befaling til. Saadant et Barn var Apostelen Paulus; hvilket han siger i vor Dags Epistel; thi jeg an-
 nammede det af Herren, som jeg og haver overantvordet eder, at den Herre Jesus i den Nat, der han blev forraadt, tog Brødet og takkede, brød det, og sagde: tager, æder, dette er mit Legeme, som brydes for eder; dette gjører til min Jhu-
 kommelse. Desligeste og Kalken efter han havde holdt Nad-

veren, og sagde: denne Kalk er det nye Testaments Blod; dette gjører, saa ofte I det drikke, til min Ihukommelse. Heri ser vi: baade at Paulus kjendte det han havde, var ikke sit, men at han havde annammet det, og saa, at han ikke vilde beholde, skjule eller spare det, men overantvorde og uddele det til sine Troende, han havde i Troen nydt Christi Legeme og Blod, som et Livs Maaltid af Jesu Haand, og antager det i den Orden, som Christi Apostler havde, annammet selv Budet af Christi Mund, og de havde meddelt Paulus det; hvilke vare Sendebud i Herren, og han antog, efter det Naades Lys og Lærdom Herren viste; Ap. Gr. 9 C. 6 B. blev i Troen derpaa styrket, og stjænket den store Aandsgave af Guds Rigdommen til at meddele andre. Dette troe og udvalgte Guds Redskab, vidnede for mange Tusinde og uddelte Herrens Gaver igjen, og dertil formanede andre at gjøre, som annammede dette Gode af Herrens Haand, sigende: saa ofte, som I æder dette Brød, og drikke denne Kalk, forkynder Herrens Død, indtil han kommer. Gode Gaver vil enhver gjerne have, men ikke flere dele dem til andre, end de som haver Kjærlighed; uden der funde være nogle som ikke skjætter deres Kostbarhed, eller andre af Overdaadighed, haver ingen Agtelse paa saadanne høie Gaver, og endel gjør det, for at høimode sig og søger Ære deri; hvorfor Apostelen siger videre: at hvø som æder dette Brød, eller drikker Herrens Kalk uværdeligen, skal være skyldig i Herrens Legeme. Og som vi nu skulde meddele Herrens Legeme og Blod saa ofte som vi det nyder hvilket i Troen indvortes maa nydes, saa ofte vi føler Synden, som vi arbejder imod, der gjør os saavel hungrige som trætte; og da nu det Onde ikke er langt borte, men staar omkring og hænger ved os, Ebr. 12 C. 1 B. saa maa vi søge i Bod og Bon, dette Himmelbrød til Styrke og Mattelse for vor Sjæl, og derved saa Lyst til, at meddele den herlige og gode Spise til vor Næste; hvilke vi som Troende, elste som os selv, i Troen paa Jesum, og vil at de skulde blive meddelagtige i det Gode, dem skal vi forkynde om Herrens Død, som er skedd for vore Synder, at han har af Kjærlighed opoffret sit Legeme og udøst sit dyrebare Blod, for vi deri skal blive fulde af hans hellige Kjærlighed; og den som nu ikke agter disse Gaver høilig og bruger dem rettelig; men vil spise det Himmel Manna med et kjødeligt, jordist Sind, blive

ved i sin Ubodfærdighed og Synd, han æder og drikker uværdeligen og skal være skyldig i Herrens Legeme, saar ikke det til Livet, men til sin egen Dødsdom, bliver iblandt hans Mordere, som forfulgte og dræbte den Herre Christum, og udøste hans Blod. For da, at undgaa denne Skyld, saa formaner Apostelen tilfødt i vor Epistel: at hvert Menneſte prøver ſig ſelv, og ſaaledes æde af Brødet og drikke af Kalken, nemlig: ſaa han kan undgaa Skylden, og blive delagtig i Naaden; thi hvo ſom æder og drikker uværdeligen, han æder og drikker ſig ſelv Dommen, i det han ikke gjør Forſkjel paa Herrens Legeme. Over diſſe Ord med flere, er der ſkrebne mange Bøger; hvoraf de fleſte mig bekiendte, ere gjorte af Fornuftlærde, efter Bogſtavens udvortes Kundſkab, af naturlige Menneſter, ſom forhindrer det Gode; de er vel under Gudſtrygtigheds Skin, med mange baade ſtore Ord, dog deriblandt bløde eller kjødelige, og de fleſte fordærvelige; ja af deres jordſte Sind, ſaa beſmittet, at den Vin ikke kan behage, de rene Sjele; og hvad Bøgerne ikke udretter, det opſyldeſ af de alt for mange kjødelige Præſter i vor Tid, der haver gjort ſig ſelv til Herrer, lig Paven, at herſke over det høiværdige Sacramente, og deſer det ud ligesom for Penge, ved det Bord hvor de trækker Betalingen, og tager ofte Offere, end meddele de Bodfærdige; dyrebare agter ſine Skillingen, end at faſte Helligdommen for Hunde og Perler for Svin, Math. 7 C. 6 V. eller agter om de Ubodfærdiges Sjele, ſom i Dndſkaben ere grove, og ſaa mange, at naar de ikke var ſeende Blinde, ſaa maatte de ſe de Onde og frygte for, at meddele dem til Syndetroſt; men diſſe Apoſtler ere med Judas; ja for mindre Penge end han, forraader de den uſkyldige Jeſu; og muligt gjøre vanvittige Sjele ſkyldige i Herrens Legeme; giver dem at æde til Fordømmelſens Død, ſom Slangen gav Eva; i det de trøſter dem, og dommer Sjelen til Livet, ſom ſkal dø. Ezech. 13 C. 19 V. Hvilken Glendighed, kan ikke nokſom klages over, og dem at overbevife. derom, dog deres Heimodighed og Gjerrighed, har indtaget dem ligesom Judas, og de Ypperſte-Præſter, at det bliver alt for ſaa, ja Alt! at der var nogen med Nicodemus der vilde betænke ſig, ſaa Overbeviſning, Straf og Formanelfe kunde hjælpe; de haver da Guds Ord og kan læſe det; vilde de ſaa vel tage Chriſtus, og hans Chriſti til Exempel, og efterfølge deres Fodſpor, fatte

deres Sind og Kjærlighed; da reiste de gjerne lange Veie og vare glade, om de kunde meddele nogen, aandelige og timelige Gaver, sandt sig mere skyldig at gjøre dette, uden Betaling, heller vilde give end kræve noget derfor. Jeg vil henvende mig til Eder, I som gjør Eder et Haab om, at nyde Herrens Legeme og Blod til Liv og Salighed, I ved, at det gaar ikke an, at drikke Herrens Kalk og Djevelens Kalk, at gaa til Herrens Bord og Djevelens Bord; I maa ikke følge eller være lig den store Hob, som gaar paa Fordømmelsens Bei, og styrter deres Synder ved en Indbildning, at gaa til Herrens Bord; da det er Djevelens Bord de spiser ved, af hans issjænkte Lyster; med et gjerrigt, ærgjerrigt, hovmodigt, hadefuldt, velslystigt og overdaadigt Hjerte, eller i Fraadserie og Druktenskab med mere; de gjør ikke Forskjel paa Herrens Legeme, der er helligt; og hvilken Mund, som det skal nyde, han maa hellige sig fra al ureen Mad, for at saa Hunger og Tørst efter det retfærdige Brød og Drik. Det er derfor nødvendigt, at I prøver Eder selv, undersøger Eders Hjerte, Sind, Lyst, Begjærighed og al Kraft; hvad den er til, eller hvor Eders Villie er, som er Herren over Eders Sjel og Legeme, kan tage imod den tilbydende Spiise, baade af Kjødet, og Verden, ved Djevelens Indskydelse og Løffelser; eller naar vi forkaster den, da nydes den hellige Guds Mad, ved sine Tjenere, som tilbyder den gode aandelige Føde, alene at I beder Gud med et sandt troende Hjerte, fri fra Hyllerie, Dienskalshed og Uretfærdighed, eller Kjærlighed til nogen Synd; thi hvis I dette haver, saa hører Gud ikke Eders Bøn, men beder I af Hjertet og føler Eders Trang om Guds Naade med Hunger efter det himmelske Manna, for at saa Kraft til at forarbeide Eders Salighed, og komme af Eders Glendighed, som I ønsker, da at føle og saa Kraft til at hade al Synd, formedelst Christi Kjærlighed, som begynder at oplyse Eder; ved dette Lys kan da den rette Prøve, Bod og Beredelse ske, at I kan blive beredt at gaa til Herrens Nadvere; hvilket i Troen daglig, og saa ofte, som før er sagt maa ske samt at nyde de udvortes Midler efter vor Frelseres Ord, er meget vel; alene at det ikke bliver til en Stif, og udvortes Ceremonie med nogen Forladelse til dette, uden sand Tro og reen Kjærlighed; men holde sig til Jesum i Aandens Oprigtighed, at elske ham, og forkynde hans Død i alle sine Lem-

mer, at vi er afdød ved hans Kraft, indtil han kommer med sit Englebud, og fører vor Sjæl i Abrahams Stjød. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 22 Capitel fra 14 til 20 Vers.

Jeg er kommen, at kaste Ild paa Jorden, og hvad vil jeg? at den var tændt allerede; men jeg maa døbes med en Daab, og hvor bange er jeg indtil den bliver fuldkommet. Luc. 12 C. 49, 50 B. At Jesus havde en stor Kjærligheds Ild, som han vilde have tændt i de jordiske Hjærter, det kan klarlig sees, ved ethvert Trin, i Ord og Gjærning, af hans hele aabenbarede Bandel i Kjødets, som vi har i Ordet at læse, og kan endda klarligere føles i den Troendes Hjærte, hvor Christi Kjærlighed er kraftig og levende i hans Efterfølgere, som grunder, ønsker og arbejder paa det samme, som han gjorde, og i Sandhed drives af hans Aand, saa at hvor vi betragter Christi Ord og Gjærning, der maa vi sande Christne prøve os, om vi har et Sind efter ham: nemlig Jesus, han som fuldkommen beviste sin Godhed, og vilde kjende os Minnesker sit Riges Herlighed, i Retfærdighed, Fred og Glæde, kunde ikke faae det oprettet før han blev døbt, med den bittre Videlses Daab; denne vidste han forestod at han skulde udstaae, og derfor var bange; men hans Kjærlighed og Sorg for os, var dog større, end hans Angest for Videlsen, ja den største Sorg for, at vi ei skulde blive frelst, saa hans Offers Betaling for vore Synder, skulde blive forgjæves, i det vi ikke annammede hans Forløsning, afstod fra Synden, og blev delagtig i hans Naade og Kjærligheds Fuldkommelse; han tænkte da mere paa os, end paa sig selv, og søgte ved synlige Midler, at erindre os om det Uynlige, saa han i alle Maader grundede paa vor Frelse, og var lydlig dertil, for at sætte sit Liv. Dette forkyndes os og af vor Dags Evangelium. Der Tiden kom, de skulde æde Paaskelammet, satte Jesus sig ned, og de tolv Apostler med ham, og han siger til dem: Jeg haver hjerteligen længtes efter, at æde Paaskelam med Eder før end jeg lider; thi jeg siger Eder: at jeg skal ingenlunde mere æde af det, indtil det bliver fuldkommet i Guds Rige. Han tog Kalken, takkede og sagde: tager denne og deler iblandt eder selv; thi jeg siger Eder, at jeg skal ikke drikke af det som vøxer paa Vintre, før end Guds Rige kommer; hvilket ikke kommer

for jeg faaer fuldkommet min Lidelſe; og imedens det ſker, ſkal jeg ingen Mad eller Drikke nyde, af det naturlige Vintræ, heller ikke i Aanden have nogen Glæde, Trøſt, Bederſvælgſe og Lædſte, enten af min Fader eller eder, men de alle ſkal forlade mig i ſtørſte Hede og Fortørnelse, ſaa min Tørſt er allerede ſtor, efter at ſaa fuldkommen overvundet det alt, og min Aand beſalet i min Faders Haand, og derefter vil jeg komme i min Magt og Rige, at give de tro Stridere Seiers Løn. Saa ſer vi i diſſe Ord, Jeſu hjertelige Længſel at æde Paaskelammet, førend han lider, og derved at indſtiſte det nye Teſtamente, aabenbare ſig for alle Troende, ſom han meddelſer ſin Kjærlighed, da han giver ſit Legeme hen til vor Spiſe, og udøſer ſit Blod til at drikke med, og lædſte vor Sjel, der tørſter efter Retſædighed, indbyder hver ſom tørſter, kommer til Vandene at drikke, og tager Vin uden Betaling ic.; hører mig noie, ſaa ſkal Eders Sjele forlyſte ſig i det Fede. Ef. 55 Cap. Dette ſkulde Jeſus fuldkommen be-
 rede, da hans Vin er Kjærlighed, og den kunde ikke være ſtørre, end at han gav ſit Liv ſelv hen for ſine Venner, ſom han ſiger, han vilde gjøre; Joh. 15 C. 13 V. og for at det nu ſkulde erindres for vore Sandſer, opvække vor Gjentkjærlighed til ham, og tage iagt de Bud han har givet os, ſaa meddelte han det ſynlig ved Mad og Drikke, for derved at erindre det uſynlige, aandelige og himmeſke Manna eller Brød, ſom han er kommen fra Faderen, til Verden og giver dem Liv; Joh. 6 C. hvilke vi ofte ſkulde bruge og benytte os af de udbortes Midler, for at erindre og opvække den indvortes Kjærligheds Varne; iſær bør vi ſøge de udbortes Midler, naar vi vil falde i Lunkenhed og Forglemmelse om vor Frelsers Kjærlighed, for derved at blive opvaſt igjen og komme i den aandelige Kirkes Samfund; thi naar vi ere brændende i Aanden, og overgdyet med Tro og Kjærlighed indvortes, da kunde vi gjerne være iblandt den værſte Røverhob, eller falſke og brø-
 lende Menneſker, der ere ſom Otterſlanger og Løver; hvilke dog ikke kan ſkade os, formedeſt Troens ſtarke Kraft, 91 Pſ. 13 V. Marc. 16 C. 18 V. og deriblandt kan vi finde Føde; ved at forkynde Guds Billie og drage Sjelenes til Omvendelſe om Noget vil modtage det; hvis ikke, ſaa bliver det dem til Dom. Men naar vi bliver matte, trætte og kjedsommelige, at Troen ſvækkes og Kjærligheden aftager, da er det Tid at

søge ind iblandt Guds Børns Samfund, blive bestyrket af Ordets Midler, og sælles Bønner, med Naamindelse og Tilskyndelse, at blive aarvaagen, og fryg i det Gode; thi det er at komme ind i den sande Faarestie og finde Føde, Joh. 10 Cap. 9 B. hvor vi hører, ser og føler, de sande Troendes Ord og Gjæringer, drevne af en brændende Kjærlighed. Hertil gjør og en Christi Tjener al sin Umage, baade at opsoge de Svage og styrke dem med Naamindelser, indvortes og udvortes Bidnessbyrd, om hans Kjærlighed og Sorg for, at nogen skulde fortabes og misbruge de dyrebare Midler, især naar han stilles fra dem; thi saaledes gjorde og Kristus; i den Nat, da han skulde fraskille sine Apostler og blev forraadt, saa tog han Brødet, takkede og brød det, gav dem og sagde: dette er mit Legeme, som gives for Eder, dette gjører til min Thukommelse. Ligesaa tog han og Kalken, efter de havde holdt Nadvere, og sagde: denne Kalk er det nye Testamente i mit Blod; hvilket udgydes for Eder. Disse Indstiftelses Ords Hovedgrund, vilde vi nu tilsidst, mest betragte og lægge paa Hjerte. Jesus havde før sagt: at han vilde give dem sit Kjød at spise, da forargede mange sig og gif fra ham; og det for de forstod det paa kjødeligviis; hvorfor han siger til dem: Kjødet gavner intet, det er Aanden som levendegjør, de Ord jeg taler er Aand og Liv. Joh. 6 Cap. Hans Ord og Aands Liv er Kjærlighed, dermed lokker han os først, giver os af sit Himmel-Manna, Forsmag paa den tilkommende Verdens Kræfter, Ebr. 6 Cap. 5 B. dette Himmel-Brød er sødere for vor Sjæl, end Honning for vor Gane. 119 Ps. 103 B. Og da han nu bespiser os med sit Legeme, naar vi tror det Gode og annammer ham, saa fyldes vi med aandelig Kjærlighed og Glæde; men som vi behøver til vort Legeme Mad og Drikke, dog om vi nød den bedste Ret, saa bliver vi kjedsommelige derpaa, ligesom Israels Børn kjedes paa Manna i Orken, 4 M. B. 11 C. 6 B. saa kjedes vi af den himmelske Spise, aandelig Glæde her i Tiden, eller ringeagter og forspilder den; thi Kjærligheden fortorres af Stolthed, kjødelige Lyster, med alle Slags Begjærligheder, som vi falde hen til; hvilke kommer af Naturens Fordærvelse, og vort ustadige Sind, foranderlige Villie, og Forglemmelse paa det Gode, vi nyder af Herren, eller at vi tager aandeligt Afgudereri deri, vil optage det Gode af ham, og da elfte Gaven, men ikke Giveren; bliver overdaadige og

uagtsomme, om hans Villie at følge, ja ganske forglemme Herren og ikke vil søge efter de himmelske Ting; vil være her paa Jorden og nyde det Gode, ikke agter om hvad vi skal gjøre for at fuldkomme det, som hører til Guds Rige; og da vor Faders Villie er, at det skal nu ikke ske; men vi bliver lædset med den Drik i vort Kjød, som hører til det aandelige Manna; thi Jesus tog Kalken efter han havde holdt Madverren, og sagde: denne Kalk er det nye Testamente i mit Blod, hvilket udgødes for Eder. Saaledes gjør han, at naar han bespiser og lokker med det Gode, saa skjænker han os og sin Kalk, hvilken vi skal drikke; hvad den er, kan klarlig sees af det Svar han gav de to Disciplers Moder, som vilde de skulde blive siddende ved hans høiere og venstre Side; da siger han: kan I drikke den Kalk, jeg skal drikke, og døbes med den Daab, som jeg skal døbes med; de siger til ham: vi kan; ja siger han: I skal drikke min Kalk, og døbes med min Daab; Math. 20 C. 22, 23 B. thi eftersom I vil være herliggjorte med mig og have Del i mit Rige, da skal I og drikke de bittre Lidelser, hvilke I vel ikke vil efter Eders mennesselige Villie; men som jeg var min Fader lydige og drak den Kalk han vilde skjænke mig; for hvis Skyld at være lydige, jeg skal svede Blodsdraaber, og denne bittre Kalk, som jeg fuldkommen maa drikke og udøse mit Blod, dette skjænker jeg og Eder, som skal lædse Eder efter Brødet, at det ikke skal tørres; thi herved skal I faa mere Hunger, at naar I kommer i Fristelsens Angest, Strid, Arbeide og meget haarde Lidelser, det skal opvække Bøn, Begjærlighed og Længsel efter det himmelske, og døde alle jordiske Lyster, borttære og forbrænde al Egenhærlighed, og sønderslaa al Haardhed, nedboie al Hovmodighed, som den Guds Jld kan fortære, saa I i Nøden kan lære at prøve hvad Ondt er og skjønne paa det Gode, dertil søge Eders himmelske Fader med ydmyge Bønner, og overlade Eder i hans Haand, at eders Kjærlighed kan blive luttret og reen, fri fra kjødelige Begjærligheder, som strider imod Sjelen, og al Blødhed; lære at optage det Onde af Herrens Haand, saavel som det Gode. Joh. 2 C. 10 B. Saaledes er Jesu Mening, at han skal skænke Kalken, og vi skal døbes med hans Daab, eller som Paulus siger: at være døbt i ham, nemlig Christi Død; Rom. 6 C. 3 B. og overalt, saa maa vi i Lidelserne lutres, og den Kalk taalmodig at drikke, som vor Frelser drak,

Om vi med ham skal blive siddende til Vords i det himmelske Rige. Amen.

Bøn.

O Jesu Christi! din store Kjærlighed, som du beviste, der tænkte mere paa vor Frelse og evige Salighed, end paa dine nærværende Lidelser, du som længtes med Sorg og Smerte efter at bespise os med dit Huses Fedme, eller Legems Brød, og uddeler det til alle dem som dig vil annamme. Dplad du nu vore Dine og Mund, at vi kunde se og smage hvor god du er, og derfor hjertelig elske dig, i det vi faar en Forsmag paa det tilkommende Gode, af den søde Stjænt, som du vil stjænke os, i de levende Vandstrømme, der udgrydes til et evigt Liv; men hvo der skal nyde dem med dig, maa og her drikke den bittre Kalk, som du drak, og deraf isstjæntes til os alle. Denne sure Drif, vil vel vort Kjød vrie sig for at modtage, og ikke udstaa den Aands Angest, som din Aand, formedelst Bredens Kar, der vil udprese vore syndige Blodsdraaber, for hvilte Skyld, din Blods Sved blev udøst. Giv du os dog deraf Kraft, til taalmodig at lide, og med Bønnen bede til din Fader; ligesom du bad, og sit Trøst og Kraft til at stride. Lad dit Exempel om alle dine Lidelser og Fristelsers Kalk, som du drak, staa os daglig for Dinene til taalmodig Efterfølgelse; og saa at vi kunde som du, overvinde og blive beredte til, at modtage den evige Glæde. Amen.

Syvende Passions-Betragtning.

Udlagt paa Langfredag.

Naar et naturligt Menneſte, som kun af Naturens Kræfter, længe arbejder og holder med det Gode, af det Lys alene efter Ordet, ja om det endog er af Aandens Vidnesbyrd; men dog ikke er kommen under dens Lydighed, og haver faaet Magt til at stride for Guds Ære, saa falder han dog tilsidst, og kan ikke blive bestandig til Enden; thi hans Beføstning ved Overſlaget, om at sælge eller forlade alt det han haver, tilmed sit eget Liv, haver ikke været fuldkommen, hvorover han ikke kan fuldføre, men bliver bespottet, Luc. 14 G. og frasalder, ja synes han kan intet udrette, med at forsvare den Ret-

færdige; men han bliver for meget besværet, især gaar det ham for nær, at han selv skal lide noget; som vi sluttede forrige Passion med, og nu ser i denne Begyndelse; at der Pilatus saa, han udrettede intet, men at der blev et meget større Bulder, vilde han dog gjøre Folket fyldest; og dette var dog elendigt at vige fra Retten, for at søle Folket; hvilket desværre alt for ofte sker af de Hyllere, der ere i bløde Klæder, Matthæi 11 Cap. 8 V. til at modstaa det Onde, de bliver overvunden ligesom Pilatus der dømte, at deres Begjæring skulde ske, da tog han Vand og toede Hænderne for Folket, og sagde: jeg er uskyldig i denne Retsfærdiges Blod, ser I dertil. Nu syntes Pilatus om sig at være fri, for han havde toet sine Hænder; men mon hans Hjerte blev noget renset herved? Nei visselig ikke, men meget mere besmittet, under saadant et hykelt Skjul; thi nu trøstede han sin Sambittighed med falsk Befrielse, og saa fordømte den Retsfærdige; hvilket han bliver visselig tilregnet, og vist engang igjen dømt med en streng Dom derfor; Wiisd. V. 6 C. dog Fødernes Forstokkelse var større; de svarede ham: hans Blod kommer over os, og vore Børn. Dette udlægger Endel, at de for den grusomme Dom og Høvn's Straf, som de selv raabte over sig, at Guds retfærdige Dom, skal være saa stor over dem derfor, at de ikke mere skulde komme til Naade i Christo; men blive i sin Forhærdelse og Adspredelse indtil Verdens Ende. Hvilket vel er sandt, at Guds Straf er steet og steer over de Forhærdede, men da mange i Apostlernes Tid, ja Apostelen Paulus var selv af den Slægt og samtykte i den Retsfærdiges Blod; Ap. G. 22 Cap. dog bekom Naade, saavelsom mange siden; ellers ved vi, Gud straffer vel Børnene for Fædrenes Ondskab; men naar Sønnen gjør Ret og Retsfærdighed, skal han leve, siger Herren. Ezech. 18 C. Det var da en grusom Gjerning de gjorde, at de selv onskede over sig den Retsfærdiges Blod, som og desværre steer endnu af de Forhærdedes Lige, der tilbeder sig det Onde, og det haade med videndes Billie og beraad Hu; hvorfor og Guds Retsfærdighed i Tiden, naar Syndemaalet er opfyldt, skjænker dem sin Brede's Staal, hvis Pi-nes Røg skal opfare i al Ewigheid. Ab. 14 C. 11 V.

De Onde sit da af Pilatus, efter Begjæring Barabam Ios, og Jesum hen efter deres Billie, med Begjæring at forsfæste ham. Da tog Stridsmændene Jesum og førte ham af

Purpuret og i sine egne Klæder, førte ham bort, at de skulde korsfæste ham, og han bar sit Kors; der de saa ginge ud, fandt de et Menneſte der gik frem, som hed Simeon af Syrene, ham tvang de til, at han bar hans Kors, og de lagde Korſet paa ham, og han bar det efter Jesum. Med denne Simeon i det Udvortes, ſtete det ſaaledes, ſom enhver ſand Chriſten i det ſaavel udvortes ſom indvortes ſaar opfyldte, og ſom han gjør efter Chriſti Befaling, at hvo ſom vil blive min Discipel, maa fornægte ſig ſelv og tage Korſet op daglig, for at følge mig efter; Luc. 9 G. 23 B. vort Kjød maa da undervinges Guds Aand, hvilke bruger Ordet til Kiſ, at tugte Laſterne og korsfæſte Begjærlighederne til Fornægtelſe, ſaa og Djevelen med ſine Redſkaber; de paalægger os mange tunge Byrder, med Beſpottelſer, Forfølgelſer, ja Angelſter, baade indvortes og udvortes, ſaa de tvinger paa os Kors og Trængſler; hvilke vi med Simeon maa taalmodig bære efter Jesum; thi det kan ikke anderledes være, at vi maa jo lide med ham, om vi ſkal blive herliggjorte med ham; ſkulde vi gaa uden Byrder, og bære Krandsen med Ure, i al kjødelig Belyſt og Magelighed, med alt Godt af Verden at nyde og have, da vor Frelſer bar Tornekronen, al Forhaanelſe, Sorg og Glendighed. Det var beſpotteligt og vederſtyggeligt, at Disciplene ſkulde hvile i det Gode, naar Meſteren arbejder i det Onde. Nei, vi maa følge ham efter; thi hans Lidelſer var vel ſaa haarde, at vi ikke kan taale ſaameget, og gaa foran, men ſtedſe maa vi føle at vore Lidelſer, hvor haarde de end ere, ſaa ere de dog lidet mod hans; og derfor at ligne, kun efter ham; hvorfor vi kan altid være taalmodig, baade for vor Lidelſe er liden mod hans, ogſaa for vi ere værdige dertil.

Vor Paſſion ſiger, at der og fulgte en ſtor God Mænd og Kvinder efter Jesum, ſom klagede og begrædede ham. Diſſe kunde og ſynes at have et Kors, formedelſt deres Klageſtemme og Bedrøvelſe over den Retfærdiges Glendighed. Men Jesus vendte ſig om til dem og ſagde: I Jeruſalems Døttre, græder ikke over mig, men græder over Eder ſelv og Eders Børn; thi ſe! den Tid ſkal komme, i hvilken man ſkal ſige: Salige ere de Ufrugtsommelige og de Liv ſom ikke fødte og de Bryſte ſom ikke gav Die, da ſkulde de begynde at ſige til Bjergerne: Falder over os, og til Høiene: Skjuler os; thi gjør man det med det grønne Træ, hvad vil det da blive med det

tørre? Disse Christi Ord kan jeg ikke udføre med saadan Fuldkommenhed, sand Overbeviisning, Advarsel og Lærdom, som der ligger Grund i dem. Al! hvilken Hob følger der ikke Jesum og hans Efterfølgere eller Korsbærere med Klage og Hylen over de Lidende, hvorved de lægger større Byrder paa dem; thi de gjør ikke som Simeon, bærer Korset, hvilket kunde stædt naar de opmuntrede de Lidende til Frimodighed, og at være taalig i Trængselen, ved det visse Haab om Overvindelse og Befrielse fra Lidelsen; men disse Medfølgere er snart fulde af Sorg, naar Modgang møder, og i Medgang af lettsindig Glæde, som er kjædelige Menneffer, der kan snart være mild, og strax vred, snart glad, fornøiet og strax sorggiven og misfornøiet, ja er ustadig i alle sine Veie, som Apostelen Jakob 1 G. 8 B. siger, da derimod en sand Christen er stadig. Vi finde og i vore Tider et Slags falske Aander; som vi og kan erfare af adskillige Bøger, at der har været for saadanne Antichristens Aander af Djævelen forvandlede, afviget baade fra Christi Lærdom meget; men især det sande Christi Lævet, hvilken hyttelste Aand, falske Sætt og forfælske Lærdom er den værste og farligste Religion i Verden findes, som er den fineste, hvilke en snarest kan blive bedragen af at fanges i Djævelens Garn og værst at komme løs fra. Jeg haver selv været nær ved at fanges deri, og kan ikke udtrykke i Ord hvor bedragelig og mange Antichristens Aander der er udgangne i Verden, saa jeg mest maa formane mine Elskelige, at de ikke tror hver Aand, men prøver Aanderne, om de ere af Gud, og bekjender Jesum Christum at være kommen i Kjødet. 1 Joh. 4 G. Dog disse falske Forførere kan nok bekjende Jesum med Mund, at han er kommen i Kjød, og beraabe sig paa hans Lidelse og Død; men aldrig tror de i sit Hjerte og beviser det i kraftige Kjærligheds-Gjerninger, at han i dem bor, og de viser hans Frugter, med den fuldkomne Fornægtelse og Opofrelse til Herrens Tjeneste, at gjøre alle Menneffer godt og elske dem som sig selv, i at forlade sine egne Ting og Gode her i Verden, ligesom Christus forlod sit Gode hos sin Fader, for at tjene os, som og vi gjør for at tjene vor Næste; thi det nægter de; dog nogle kan vel øve lidet uden Aandens Drift, alene af den Overbeviisning de har, da de ikke er kommen i den sande Kraft og Drivelse af Aanden, om de drages af den; thi Guds Aand kan mange

Gange overbevise dem, da Herrens Løfter opfyldes ved Propheten, at han øser Naadens og Bønnens Aand over Davids Hus, saa de faar se hvilken de haver gennemstunget; Zacharias 12 C. 10 B. men saa jager de denne Overbevisning fra sig, enten ved Forstrækkelse, at de bliver hange, eller med Forhærdelse, da de vil ikke vide af det, at de skulde have kommet Jesum til at lide; thi for deres gjensidige Villie og onde Syndelyst gaar de før hen med Judas og dræber sig; end med Peder og græder bitterlig, eller gaar de hen og tager en falsk Trøst og Løgedom i Christi Lidelse, at de vil have det til et lægende Plaster for sit Kjød, da det dog er det skarpeste Salt og Retfærdigheds Brede's Ild, som skulde fortære og afbrænde alle dets Lyster, hvilket Christus siger selv, naar han taler om den Ild, han var kommen at taste paa Jorden, eller paa de jordiske Menneſker, og strax efter at han maa først døbes med en Daab, og hvor hange er jeg, indtil den ſker. Luc. 12 Cap. 49, 50 B. Det var hans Lidelse som han og tilſagde ſine Diſciple, at de ſkulde døbes med, ſaavel ſom Kalken at drikke, hvilket vi læſte i Stjertorsdags Text. Det hjælper da ikke ſaadant Plaster for de falſke Aander, om de end af Samvittigheden er beangſtet, og efter Ordet vil trøſte ſig ved Christi Fortjeneste; thi ſaadan Trøſt kan vi og læſe i Judas Hiſtorie han ſøgte, at da han ſkulde have ihjelſlaget ſin Fader, og gjort meget Ondt, ſaa hans Samvittighed da var i Uro; derfor ſøgte og ſølte Jeſum, for at ſaa Trøſt og have Fred. Hvad enten det er nu ſandt eller ikke, ſaa kan vi dog ſe, at det ſker ſauledes; thi naar vi kommer til et Sted, og der er nogle beangſtede Sjæle, ſaa ſøger de os, vil høre Evangelie Prædiken om Trøſt i ſin Syndenød; men naar vi formaner dem til Omvendelſe og Verdens Fornægtelſe, ſaa gaar alle de falſke med Judas bort til de Ypperſte-Præſter og forraader os, forvender Lærdommen, og bruger al Forførelſe; vi kan da ikke udfige al Be- dragelighed, ſom det ligger i den Ondes Sæd eller Djevelens Børn; endel kan læſe Christi Lidelſe med ſaadan Medſlaeſe og udvortes Sorg, ja ſom et Barn tvinge ſig til at græde den ene Stund og ynkes over ham, og ſtrax igjen i Glæde, at de elſker ham og er ſaa vel fornøiet og glade, at de takker, og lover ſin Frelſer for hans Lidelſe og Forløsning; derſom det ſkedte af Hjertet, ſaa var det godt, men naar vi be-

tragter dem, saa ser vi det er Falskhed og Hylleri, da de alene forestiller sig saadant som de bedrager sig selv med, og vil forraade andre, det er: af Djevlelsens Indbildning, de stoler paa saadanne Taarer eller Glæder, som de dog selv haver taget sig, da det ikke flyder fra Hjertet, som kjendes paa deres Betrydighed, Ustædighed og Gjentjærlighed, hvor liden den er, ja intet, men tvertimod har de Had, Brede og Fiendskab til Christi Aand, Tjenere og Befalninger; thi naar vi taler om Christi Gjerning at gjøre, saa lader Frugten sig tilsyne, at de bliver tungsindige og uvillige, ja vred, for at en fordrer Troens Frugter af dem; derfor er deres Tro død, da Gjerningen og Christi Dyder er borte, de er nogle ustadige Rør, som de bløde fjødelige Børn, der glæder sig naar de saar eller hører, at de skal saa noget godt, men er uvillige naar de fordres at gjøre; de er bængstet naar de ser nogen lide, og hange af Rødets Kjelenhed at lide noget selv; de er af Tjeneste-Kvindens Søn, og det Jerusalem hervedentil, som er i Trældom, hvilket vi læste om i Midfaste Søndags Epistel; det maa derfor hede til dem: I Døttre af Jerusalem, græder ikke over mig, men græder over Eder selv, Eders eget onde Hjerte og Eders Børn, som I avler i Syndens Elendighed og opdrager i samme Ondskab; det skulde i bitterlig begræde med sand Boenitense og Omvendelse; thi den Tid skal komme, at de skal sige: Salig er det Liv som ikke fødte de onde Bysster i sit Hjerte, og det Bryst som ikke af Syndens Kjærlighed gav Die til andre Verdens Børns Bestyrrelse i det Onde; thi de som det har gjort, skal Guds Brede komme over; saa de skal nedstyrtes i Afgrunden, og Bjergene falde paa dem, da Synden skal blive høi opstreven, saa den skal skjule dem fra al Trøst og Glæde; at de ikke mere Glæde skal saa, men de tunge Bjergers Byrde trykker og klammer dem med Evigheds Piner; thi naar det gaar saa med det grønne Træ, at den Høiestes Søn, som var fri fra al Synd, han udperkes og pines saa haardt, hvad vil det da blive med det tørre, som er fyldt med al Ondskab? mon de kunde tænke at undgaa? Nei langt fra. Lad os derfor ikke være med dem, som vil græde over Christi Lidelse, enten for at de saa andre pine ham, eller betænker at de selv havde kommet ham til at lide Plager for deres Overtrædelsers Skyld, Ef. 58 C. 8 V. dog ikke vil fornægte sig selv, elste Gud og sin Næste, hade

Djevelens Gjerninger indvortes og udvortes, hvorfor de heller intet Christi Kors bærer, men deres egne kjedelige Sorger med Angest, af Frygt for Lidelsen eller kjedelig Medynk over den Lidende; men lad os være med dem som fornægter sig selv, hader Synden, overbeviser sin Næste, elsker ham til Omvendelse, hader Djevelens Gjerninger, hvorover han bliver vred, og da faar vel svare Kors af ham her at lide, hvilket, naar vi med Taalmodighed lærer, saa bliver vi fri fra evig Rvide.

Vi læser videre i vor Passion, at to Misdædere blev bortført at korsfæstes med Jesus, den ene paa den høire og den anden paa den venstre Side, men Jesum midt imellem; da blev Striften fuldkommet som siger: Han er regnet iblandt Misdædere. Dette bliver og fuldkommet endnu paa Christi Efterfølgere, da Djevelens Redskaber udraaber dem for de værste og regner dem blandt de største Misdædere. Men Jesus sagde: Fader! forlad dem, de vide ikke hvad de gjøre. Dette var Christi første Ord paa Korset, og bestandig i Tiden den største Sorg, at faa sine Fiender forligte med sin Fader, hvorpaa han havde arbeidet, og nu bad til sin Fader, ikke at han skulde forlade dem det de gjorde mod ham (nemlig Faderen), men al den Lidelse og Smerte de gjorde imod sig, det vilde han ikke skulde tilregnes dem. Herpaa mangler det ofte hos os, baade at sørge, grunde og arbejde paa at faa dem overbeviste og loffet fra Fordærvelsen med Eftergivelse hvad de gjør mod os, og bede for dem.

Pilatus skrev en Overkrift over hans Hoved, hvad Skylb man gav ham, og Aarsagen til hans Død, og der var skrevet: Jesus af Nazareth, Jøde-Konge. Dette hørte Pilatus, at han ikke fragik men vidnede Sandhed, at han var en Konge, dog han sagde hans Rige ikke var af denne Verden, hvilket Pilatus nu udelukte og alene vilde have den Kongetitel, at grunde sin Dom paa, for det skulde og være imod Reiseren, der regjerede over Jøderne. Saaledes flete det da, og saaledes flet det nu, at de Onde maa faa noget at skjule sig under, siger: vi er mod Regjering og Love eller deres Orden.

Endnu vilde de Ypperste-Præster have noget at vende paa, og sagde til Pilatus: Skriv ikke Jøde-Konge, men at han sagde: Jeg er Jøde-Konge. Som deres Ondskab var større end Pilatus, saa var og deres Forvendelse heri med

Løgn og Indvendinger; hvorfor han svarede: Det jeg skrev, det skrev jeg; og vilde nu ikke mere vide af det; thi en forvendt Sag, bliver man tilsidst kjed af.

Der Stridsmændene havde korsfæstes Christus, ristede de hans Klæder. Folket stod og saa derpaa, der stod og hos Jesu Kors hans Moder; der han nu saa hende og den Discipel, nemlig Johannes, staa derhos, som han havde kjær, da siger han til sin Moder: Kvinde, se! din Søn; og til Discipelen: se! det er din Moder; fra den Time, tog Discipelen hende til sig. Her ser vi Jesu Sorg, endog for det Regemlige med sin Moder, at befordre hendes Bedste, og det i sin sidste Døds-Stund; da han dog før, i sin Frihed havde svaret hende: Bidste I ikke, at jeg bør være i de Bestillinger, som ere min Faders; Luc. 2 Cap. 49 B. men nu da han havde fuldkommet dem, saa sørgede han og for Legemet; heraf skulde vi lære, at tragte, først efter at gjøre vor Faders Villie, og befordre vor Næstes Gode til Sjælens Oplysning, derefter, endog i den største Trængsel, hvad vi formaaede, enten selv eller udbede andres Hjælp, til at befordre vor Næstes Gavn til Legemet. De som ginge der frem, hvor Christus var korsfæstet, bespottede ham, rystede deres Hoveder, og sagde: Vdi dig, hvor deilig nedbrøder du Tempelen og opbygger den inden tre Dage. Hjælp dig nu selv; er du Guds Søn, da stig hid ned af Korset. Ligesaa bespottede ogsaa de Ypperste-Præster ham, iblandt hverandre med de Skrifstflogte, Eldste og Folket, og sagde: Han haver hjulpet andre, og kan ikke hjælpe sig selv; er han Christus og Israels Konge, den Guds Udvalgte, da hjælper han sig selv og stiger ned af Korset, saa vi se derpaa; han forlod sig paa Gud, han frelse ham nu, om han haver Lyst til ham; thi han sagde: jeg er Guds Søn. Alle Bespottelser og Fristelser, som Jesus maatte lide, var vel haarde; men dette var endda det haardeste og største; thi at han her i Lidelsen i Legemet, maatte blive saa marterlig pinet, og hørte saa mange Bespottelser var vel haardt; og endda mere, at han her skulde forelægges sin Afmagt, at hjælpe sig selv, da han havde hjulpet andre; men endda den høieste Fristelse, at de sagde: de vilde tro paa ham, naar han nu viste sin Magt. Heri var en stærk Fristelse; de som har lidet forjagt, i at efterfølge Jesus, de ved det; thi ved saadan Leilighed, falder det ind, at Gud skulde vise sin Magt, for at

beskjæmme Fienderne; derved kunde og haabes mange, skulde komme til at tro, naar han havde vist sin Magt; men Christus han agtede intet om disse Ord; thi han vidste vel de engang skulde faa se og tro. Han havde aabenbaret sin Magt og Godhed, at hjælpe andre, at gjøre det samme, og nu taalmodig led selv; af dette maa vi og lære. Han blev da et alene bespottet, af de nu i Rjødets fri og friske Menneſter; men og af den ene fangne og pine de Misdædere som var forskæstet med ham, han bespottede ham, og sagde: Er du Christus, da hjælp dig selv og os. Her i denne Røver kan vi se, hvad Lidelser og Dødens Domme kan forandre og omvende de Onde, som har et forhærdet Hjerte og bespottende Aand, baade mod Gud og Menneſtene, at om de endſkjønt lider, saa kan dog Lidelsen ikke berede dem, som jeg haver før sagt i Epistelen paa Fastelavns Søndag; dette burde de dog ofte foreholdes, paa det deres Sjel ikke skulde sove saa sikkert i Synden, men være frygtagtig for den retfærdige Guds Straf; thi det gjorde den anden Røver; han svarede, straffede ham, og sagde: Frygter du ikke for Gud, du som er i lige Fordømmelse, (nemlig i Legemet at lide) og sandelig vi ere tilbørlige derudi; thi vi faa det vore Gjerninger haver forskyldt; men denne handlede intet uretteligt, og sagde til Jesum: Herre! tænk paa mig, naar du kommer i dit Rige; og Jesus sagde til ham: Sandelig jeg siger dig, i Dag skal du være med mig i Paradis. Ved denne Røver, vil mange ubodfærdige Menneſter trøste sig, at de saaledes, eller lægger til, at de i den sidste Dødstime, skal gjøre Bod, endſkjønt de ere iblandt den førsteſtes Tal, og bliver med ham, henvist til Frygten for Guds Straf; thi Naaden træder de under Fødderne, ja mere bespottelig end han, da de gaar friske og siger de skal tro og forlader sig paa den retfærdige Gud, at han skal belønne med Godt deres uretfærdige Gjerninger og bitterlige Synder, som de forsætlig bedriver, med Spot mod Guds Kjærlighed; jeg vil ikke sige mere derom, end bede at læse Luc. 13 G. og Math. 25 G. med flere Steder, og saa betragte den anden bodfærdige Røver, som er et stort Exempel, Lærdom, Trøst og Styrke for alle oprigtige Sjele, der vil ikke tage Naaden forgyæves ved en død Tro og falſt Indbildning; men som denne Røver, der modtog Naaden, med en levende Tro og kraftig beviste det i Gjerningen; thi han som var i stor Pine med Legemet og

kunde have nok deri, forsømte dog ikke at betjende sin Herre; paa hvilken han troede, og straffede den Onde, som bespottede ham; thi var Djevelens Magt stor, i Forhærdelsen og Naadens Foragtere, saa var dog Guds Magt her større i Naadens Annammere, han vidste at overbevise paa den rette Maade, forestiller ham Guds Dom og evige Straf, efter denne Pine, som han nu maatte snart erlange, om de andre kunde tænke at undgaa en Stund, siden de vare friske, og ikke saa Døden for Dine som de Korsfæstede; dertil foreholder ham Marsagerne til Guds Dom, som ere deres onde Gjerninger, for hvilke de havde forskyldt at lide her og hisset; derimod at Jesus havde intet uretteligt gjort; hvorfor han bad ham, nemlig Jesus, at tænke paa sig, naar han kom i sit Rige. Denne Erkjendelse og Tro hos Røveren, var ikke opvakt i Dødens Stund, som mange mener; thi da maatte, for det ene Striften feile i de før om anviste Steder og ved den ubodfærdige Røver; thi der findes ikke noget Sted i Bibelen, at Guds Naade er at saa i Døden, uden de har gjort Bød for itide; og for det andet, saa kan vi vel se, at Røveren var kommen til Erkjendelse før, baade om sin fortjente Straf, at han derved angrede Misgjerningen, og især, at han vidste Jesus havde ingen Uret gjort, saa og troede han havde et Rige, hvilket var over alle Ting. At da Jesus var i saadan Forsmædelse, som han saa ham i, dog troede om hans Rige; thi det var af Aanden og Ordets Vidnesbyrd, da han havde hørt hans kraftige og gode Gjerninger, og nu saa den onde Løn, saa vidnede Aanden, at han maatte nyde en anden Løn hisset; der vilde Røveren være med, og frygtede sig ikke ved at betjende det, eller sparede Umag i sin Lidelse, at straffe de Onde og aabenbare de Retfærdige; thi han kunde jo tænke, at Jøderne kunde forhærde sig, og pine ham mere; men han slog al Frygt tilside, og lod sin Tro lyse i Betjendelsen; hvorfor han og fik Trost af Jesum, som heller ikke frygtede; men i sin sidste Stund, at betjende sit Rige og himmelske Paradis, og lovede han skulde i Dag være med ham der, at omendkjønt Røveren ikke døde den Dag, saa skulde dog nyde den aandelige Glæde af Troens Frugter og Livets Træ, som staar midt i Guds Paradis, Aabenb. 2 Cap. 7 V. det er: aandelig Trost og Glæde.

Som nu Jesu naturlige Legeme blev mere og mere for-

mørket, eller aftaget for de naturlige Menneskers Diefyn, saa lod den Almægtige og det naturlige Lys formørkes, saa Solen mistede sit Stin, til Bevis paa sin retfærdige Søns Lidelse; og Jesus raabte med stor Røst, og sagde: Eli! Eli! Lama Sabachtani! det er udlagt: min Gud! min Gud! hvi haver du forladt mig! At Gud kunde forlade ham, som Gud, eller i sin guddommelige Natur, var umuligt; og som Gud, var Christus ikke i Nød og Fare; thi hvorledes kunde den, som haver Almagt være i Fare; for hvilken Alting maa bære og bøie eller bryde sig. Nei, som jeg før har sagt, at Christus led som et Menneske, alene at han havde guddommelig Trost og Styrke af Gud, til taalmodig at lide, og Tro om Seir at overvinde ved den Helligaands Udsendelse fra Himmelen, som Englene begjærede at indse; hvilke jeg haver talet om, i Evangeliet paa Maria Bebudelses Dag, om de tvende Naturer i Christo, at han var Gud og Mand. Hvorledes den guddommelige skjulte sig, kan ikke begribes, uden ved Guds Aands Lys, af Troen i Stykkevis som Herrens Aand vil aabenhare for os, og han ser det er tjenligt til Guds Ære og vort Gavn; vi vil da ikke gruble paa Guds Hemmeligheder; men alene tro og forstaa dette saaledes, at Gud havde forladt Christus som Menneske, og det for vore Synders Skyld; da Christus nu alene af Aandens Lys, havde faaet om Guds Barmhertighed, og derfor spurgte: hvorfor han var saa forladt? hvorpaa han strax vidste, at Alting var fuldkommet af hans Lidelse og Fortjeneste for os, hvorefter han tørstede med Længsel at overvinde, da Striften skulde fuldkommes, som han før havde sagt ved sine Tjenere; og derfor sagde: Mig tørster! der stod et Kar fuldt af Eddike, og strax løb en af dem hen, tog en Svamp og fyldte den med Eddike og Isop, og stak den paa et Rør til hans Mund, og gav ham at drikke, dertil bespottede ham med de andre, og sagde: Hold! lader os se! om Elias kommer og tager ham ned; saaledes forvender Fienden Christus og hans Christnes Ord, Bøn og Gjæringer, som daglig erfare. Der Jesus havde taget Eddiken, sagde han: Det er fuldkommet; thi nu havde han drukket den bedste og bittere Staal, baade i Legemet og Sjælens Lidelse til dets Fylde ud; og sølte Guds Trost, for sin Lydigheds Fuldkommenhed, at han havde forenet den menneskelige Natur, brydet Freviliens Magt og forskjæstet Syndens Legeme, saa at alle

kunde af ham faa Lys og Liv, ved hans Formørkelse og Død, da han frastilte og skjulte sin Guddoms Magt; de som dette vil tro og annamme, kunde nu faa Forligelse ved saadan Udydighed, at overlade sig i Gud, om han da skjuler sig medens Bredden varer, og Persetarrret skal trædes, Esaias 63 C. 3 V. saa vil han dog komme igjen, med Riffundhed; thi naar Jesus havde fuldkommet, saa raabte han høit og sagde: Fader! jeg befaler min Aand i dine Hænder; og som han det sagde, bøiede han Hovedet, og udgav sin Aand. Saaledes kan da vi da og, naar vi haver fuldkommet Striden, anbefale vor Aand i Christi Faders Hænder, som og nu er vor Fader, formedelft sin Søn Jesum Christum vor Forløser. Amen.

Bøn.

Ja hellige, treenige Gud! Fader, Søn og Helligaand, sig du selv Amen hertil. Lad den Betragtning, i din Lidelse, som er aabenbaret og forklaret i Bogstaven, den og aabenbares og forklares i vor Aand. Lad din Død, o Jesu! og være vor Død; eftersom vor Død bevægede dig, af din guddommelige Kjærlighed, til at dø for os; saa lad os og nu i Tiden, villig indgive os i din Lidelses Samsund, at vi kunde blive lige stillet efter dig, i det vi afvær fra Synden, at det Onde kunde blive udtugt fra os; giv du os Kraft af dit Kors, at korfæste os selv, saa dit Liv igjen, kunde blive vort Liv. O! du hellige Treenighed, lad enhver, som dine Gjærninger betragter, finde i dit Ord, hvilken retsfærdig Gud du er, til at vil straffe al Udydighed, og barmhjertige Herre, til at forlade alle Syndere som vil omvende sig. Lad din Søn's bittre Lidelser, blive de bittre Urter, eller skarpe Medikamenter, som kunde udrense alt det Onde, og saa hans Dyder, være en sød Honning og Himmel-Manna, til at faa Liv og Kraft af, at gjøre det Gode, saa vi kunde altid formedelft vor Forening med dig ved ham, have en fri Indgang til din Naades Stol, at om du, end skjuler dig for os, og vi haver intet mere, end Haabets Gnist af dig, i Tørst efter din Retfærdighed, og alle vore Synds Kræfter ere fortørrede, saa lad os føle det, at du da er vor Fader, som ikke er vred evindeligt paa dem, som søger dig i Naadens Tid; giv os derfor din Aands Oplysning, at vi kunde rettelig berede os, og fuldkommelig overlade vor

Aand i din Haand; det høre og bønhøre os for Jesu Christi Skyld. Amen.

Paaske Dag.

Epistel.

1 Cor. 5 Capitel, 7 og 8 Vers.

En liden Surdei sprer Deien hele. Det gaar ei an sit Hjerte her at dele; En liden Lyst, det ganske verdsligt gjør; Vil du i et, dig efter Verden søle, Hun skal i alt, dig under Aaget bøie, En Træl, som før. Disse mærkelige Poetens Ord, som er taget Grund af Apostelens Ord, i Verset før vor Dages Epistel, da han straffede de Corinthier, og overbeviste dem, sigende: Eders Ros er ikke smut; ved I ikke, at en liden Surdei gjør den ganske Dei sur; og derpaa følger Epistelens Ord: Udrense den gamle Surdei, at I kan worde en ny Dei, ligesom I ere usprede; thi og vort Paaskelam, er slagtet for os: nemlig Christus. Hvad disse Ord, om den gamle Surdei betyder, maaske mange ikke forstaar, mindre kjender dets Virkninger, og endda meget mindre strider derimod, og arbeider paa at udrense den; den vise Gud, som søger at oplyse Menneftenes Formørkelse, han vidste at tage saadanne klare Ting i Naturen og forestille Ordene, for at ligne og overbevise os om det Overnaturlige, og hvorledes vi skulde dertil blive lært. Herren ordinerede Jøderne, at de skulde holde Paaske, og da spise et Lam; hvortil skulde bruges bedste Urter, og usprede Brød; dette var et mærkeligt Billede paa sin Sønns Offer, hvis Lam vi skulde spise, og dertil bruges bittere Urter, som er de Lidelser der skal gjennemgaa vort Kjød, og udrense fra os den gamle Surdei, at vi skal drikke den bittere Kalk, hvorom er talet i Skjær-Torsdags Evangelium, og naar vi skal spise dette Paaskelam, maa vi have uspret Brød, det er: vi maa have alle vore Fornøielser i at spise det himmelske Manna, og vort Brød med Christus, at gjøre Faderens Villie, saa vor Villie ikke skulde være sur, uvillig og tungfindig i at gjøre Godt, mindre at spise os med egen fjødelig Lyst; men uspret, villig og kjærlig, ligesom han var kjærlig, der meddelte os sig selv, at vi igjen meddeler ham vort ganske Hjerte; derfor siger Apostelen: lader

os holde Høitid, ikke i en gammel Surdei, ei heller i Ondſkabs og Stalkheds Surdet, men i Renheds og Sandheds uſyrede Brød. Vore Høitider ſkulde ikke alene være, ſom Verden talder de hellige Feſter, og nogle da ſtifter ſig lidet udvortes Renſeſe i Legemet; mindre maatte vi være lig dem i at holde Feſter, efter det gamle Menneſtes Lyſter og den Surdei ſaa ſom Verdens Menneſker bruger alle ſine Lemmer, iſær ſin Tunge, ſom deønſter glædelig Feſt, da det er en Glæde de haver, ſom omvendes til Bedrøvelſe, Jac. 4 G. 9 B. de bruger kjædelige Glæder, unyttige Taler, letſærdigt Stjemtja misbruger og beſpotter Guds Navn og Ord, da de tage deres ſyndige Lyſter og blande deri, ſom gjør Ordet ſurt og bittert for Aanden, bedrøver den, og fylder ſin Bug med alle Slags Velsmagenhed for ſin Gane, pynter ſit Legeme med forſængelig Klædedragt; hvorved de bruger Hoffærdighed, Vælyſt og Værgjerrighed, Prælerie og Gjærrighed; dette er den gamle Surdei eller Ondſkab, nu kan og, ſom Apoſtelen ſiger, nogle holde Paaſte i Stalkheds Surdei, under et hykkelſt Skin; viſe ſig noget ærbar, tale gode Ord, men der ligge dog Løgn og Stalkhed inde i Hjertet, til at ſøge ſin egen Nytte, Væ og Fordel i Verden; haver dens Kjærlighed enten i Gjærrighed, at ſamle, eller i Lædhed og Overdaadighed, at forøde, andre i Stjorlevnet, eller Ukydſſheds Lyſter, Begjærligheds Dpftigelſer, bruger ſlemt Snat ic., har ingen levende Aand eller bruger ſine Kræfter til det Gode at gjøre, og brændende Kjærlighed af Jeſu uſyrede Brød, til at elſte og arbeide ſittig paa at ophøie hans hellige Navn, og Villie at bekiende for Menneſkene med den rette Sorg for ſin Næſte, at gjøre Godt i at bringe ham til Sandheds Erkjendelſe, ved ſine gode Gjærningers Vælfæ; thi det Onde har igjennemſyret dem, ſaa det Gode er fordærvet og alene Hylleri; ja, det er ſaa-danne ſine Grader og Laſter, ſom neppe det førſte kan kjendes i Aand, uden at de derover lunkes eller opblæſes i Stolt-hed, Væde, og miſter den ſande Kraft i Vdmyghed og Kjærlighed, hvilke ved alvorlig Prøve efter Ordet og vor Herre Jeſu og hans Eſterfølgeres Exempel, kan kjendes og erfareſ Mangelen, ſom efter Underſøgelſen ſiden kan opdages hvor Feilen er; det kan da ikke fuldkommen udſiges i Ord, mindre beſkrives med Pen, hvor mange Bedrageligheder ſom opſtiger fra det onde Hjerte og tillige Fiendens Indkybdelſe, ſamt Væ-

dens Mennefters Forsførelse, især de fine Pharisaers Falskhed, for hvilket Jesus formanede sine Disciple saa alvorlig, at de skulde tage sig vare for Pharisaernes falske Surdei; Luc. 12 Cap. 14 B. thi han kjendte deres Bedrageri og falske Forsførelse, og da han saa deres Ord og Gjerning var som Gift til at døde Aanden; thi alene en liden Surdei, naar den bliver nedlagt i en meget stor uskyld, saa kan han dog med Tiden gjennefsyre den hele Dei, hvilket vi vel kan erfare, at det saaledes sker, naar vi giver det mindste Samtykke med Fiendens Raad, Indskydelse og Begjæring, i at lokke eller at indjage Frygt, som de truer os med, at vige fra det Gode, saa skal det snart gjennefsyre os, og den liden Lyst tilsidst os ganske verdslig gjør, at vi bliver til Træl som før, i det den søde Aands Kjærlighed taber sit Gode, og vi kommer under Trældommens Aand; Gal. 5 C. 1 B. og det bliver surt og bittert at saa udrenset den onde Lyst, Smitte og Gjennefsyrelse siden, hvorfor det er at vogte sig, for det mindste Gran i den klare Guds Kjærligheds Vin at blande; thi det bliver da til Værme, som David siger: de Ugudelige skal uddrikke; 75 Ps. 9 B. og det sker, naar vi ere ugudelige og blander det Onde i det Gode, da bliver der en Værme, som forarsager Sygdom i Aanden. Lad os derfor ofte undersøge, rense og gjennefsyre vor Drift og Spise, om der er kommen Urent i den; thi faar Aanden ikke sin rene Spise i Guds Ord, men bliver af Synden beblandet, saa maa den dø; hvorfor maa vi strax udrense og affjære den onde Lyst, det allerførste den mærkes, som vil fordærve os og affille os fra de Urene, som Apostelen lærer efter vor Text, hvorledes det skal ske, sigende: jeg skrev Eder til, at I ikke skal beblande Eder med Skjorlevnere, og det skrev jeg aldeles ikke om Skjorlevnere i denne Verden, eller Gjerrige, eller Røvere, eller Afguds=Dyrkere, ellers maatte I gaa ud af Verden; men nu haver jeg skrevet Eder til, at I ikke skulde beblendes med disse; dersom nogen der kaldes en Broder, er en Skjorlevner, eller en Gjerrig, eller en Afguds=Dyrker, eller en Stjendegjæst, eller en Dranker, eller en Røver, at I skulde ikke end æde med saadanne. Det er iblandt de onde Verdens Mennefter, at arbeide, æde og drikke; det saar vi være med vort Regeme; thi ellers maatte vi gaa af Verden, og ikke kunde være i den; men vi skal være i Verden, og ikke af Verden,

være iblandt dem, og ikke lige ſtiffet med dem; Rom. 12 C. 2 V. er der da nogen, ſom vil være vor Broder i Chriſto, og han ſkulde alligevel være en Skjorlevner, Gejrrig, Dranſter og Stjendegjæſt, hans Lyſter ſkulde vi ikke æde med ham af, eller tage Del i de Ondes Bedrifter, enten at ſamtykke, eller undſkyldte, og holde ham for en Broder; men ſtraffe hans Laſter, fraſtille vor Aand og Broderſkabs Fortrolighed med ſaadan en; og borttage det Onde fra os ſelv; thi vor Høitid er beſtandig, da den høie og hellige Gud er os altid nær, og ſer alle vore Gjerninger; han behager ikke det Onde, og maa vige fra dem med ſin Naades Beſpiſeſe og himmeſke Gaver, da han derimod opfylder dem med alle himmeſke gode Ting, ſom helligholder hans Sabbater, og ikke gaar vor egen Gang, eller taler et Ord om vor egen Gjerning; men alle hans hellige Bud, ere vor Forlyſtelse. Ef. 58 Cap. 13 V. Lad os derfor holde den hellige Feſt, beſtandig i Renhed og Sandheds uſyrede Brød, at ingen Urenheds Beſmittelse, Løgn og Falſkhed ſkulde fordærve os, men at vi kunde worde rene, hellige og ulaſtelige Guds Børn, iblandt vor Herres Jeſu Chriſti Samfund; hvortil vi daglig maa bede Gud om Naade at blive, og Kraft til at arbejde paa ved den Helligaands Værdom og Beſtyrtſe af Jeſu ſeierrige Omvendelse. Amen.

E v a n g e l i u m.

Marcus 16 Cap. fra 1 til 7 Vers.

Jere begravne med ham i Daaben; i hvilken I og ere med opreiſte formedelſt Guds kraftige Tro, ſom opreiſte ham fra det Døde, og Eder ſom vare døde i Overtrædelſerne og i Eders Kjods Forbud, gjorde han levende tillige med ham. Colloſſ. 2 Cap. 12 og 13 V. Da vi læſte i Langfredags Paſſion, til Jeſu Død, ſaa kunde vi vel betragte videre: om hans Begravelſes Omſorg og Befordring, af de der før vare hemmelige, nemlig Joſeph og Nicodemus, de turde nu gaa frem at bede Pilatus om Jeſu Legeme, for at begrave det. Her ſer vi Gud kan styrke de Svage, ſom ere oprigtige, gibe dem Kraft til at gjøre ſin Gjerning, da han vilde have ſin Sønns Legeme balsameret, indsvøbt i rene Linklæder og ſaa begravet; i hvilken Renhed han vilde igjen læge det Saarede, hele det Ruſede, og opvække og levendegjøre ham. Det var da alt

The text in this block is extremely faint and illegible, appearing as a series of horizontal lines across the page.

saa bliver og Kjærligheden ved; ja naar den Elskede er død, da kommer vi den Døde mest ihu, og da stærkest brænder i Lue til ham; hvilket er et af de stærkeste Beviis, baade paa Opstandelsen og Sjælens Udødelighed og Belønning, at som man lever, saa dør man med det Sind og Lyst, enten i Ondt eller Godt, og som de dør, saa opstaar de; thi Graven kan ikke takke dig Herre, ei heller omskifte Sindet; den som lever, skal takke og love Gud Ef. 38 G. 18 B. og beredes hertil i Tiden. Til videre Beviis paa Opstandelsen, da viser det af Naturen, at derfra udspirer Træer som bærer Frugt, og Frø hvilket falder i Jorden og saa igjen udspringer derfra, og meget mere saadant, som viser den levende Guds Magt, at Naturen har Forbilleder paa det Evige, dog især os som den ædleste Skabning, at Skaberens derfor har noget større Dømmet, med os til sin Lov efter vor egen Frivilliges Valg, enten at udvælge Forbandelsen og Døden til Guds Vres Bestrafelse, som han med sine retfærdige Domme vil bevise paa de gjenstridige Naadens Foragtere, at de saar prise den lyttelig, som kommer i Herrens Navn, hvilket vi læser i anden Juledags Evangelium; eller at vi har annammet Betsignelsen og Livet, at prise ham for sin Naade evindeligt. Det saaes et naturligt Legeme af dette Kjød og Blod, som er lagt under Skrobelighed; men det skal opstaa et aandeligt Menneske i Kraft og Herlighed; 1 Cor. 15 G. thi efterjom Christus er blevet Menneske og død i Skrobelighed, eller gjort fattig og Saar for vor Skyld, saa vil Gud i Mennesket aabenbare og forklare sig i Herlighed, som han siger, at jeg har forklaret dig, og vil atter forklare dig igjen. Joh. 12 G. 28 B. Til Beviis af Skriften om Opstandelsen er da mangfoldige at saa og gjør vidtlostig at opregne, især da det ikke saa meget behøves; thi de fleste med Phariseerne tror Opstandelsen, dog som dem, desværre! gaar og mange paa en egen Retfærdighed, hyttelst, stolt og ubodfærdigt Hjerte med Samvittigheds Bidnesbyrd og Forhærdelse til den evige Doms Straf, og om der var nogle Sadusæer, som soer vild for de ikke kjendte Skriften eller den Guds Kraft, Marc. 12 G. 24 B. til hvilke Jesu Overbeviisning var, at Gud er ikke de Dødes Gud men de Levendes, og at Menneskene lever, saa siger han i sin Tale af Tornebusken: jeg er Abrahams, Isaacs og Jacobs Gud. 2 Mose B. 3 G. 6 B. Vi vil da ikke tale meer om den til-

kommande Opstandelse; thi enhver som ikke er ganske vantro, antager det Ubenbare, at Gud lever og vi skal leve; thi jeg ved min Frelser lever, og den sidste skal staa paa Støvet, at naar denne min Hud er aflidt dette mit Kød, da skal jeg dog sene Gud af dette mit Kød. Jobs B. 19 C. 25 og 26 B. Herved vil vi betragte, hvad det er at opstaa her og leve i Gud, der er Kjærlighed. Vi haver sagt, at den en elsker og ynder godt, forglemmer en ikke i Døden, men snarere opvæktes mere ved Frastillelsen, og hvor det sande Gode af Gud er indlagt, der bliver det aldrig borte; men jo længere da Guds Børn er fra hverandre skilt, jo mere længes og ønsker de at samles, naar det var Guds Villies Velbehag. Det ser vi af vor Dages Evangelium, at Kvinderne elskede Jesus, og det var vist efter Aanden eller i aandelig Kjærlighed; men da de mente han var død og Aanden fra dem skilt, saa vilde de betæ det ved hans døde Legeme, i det de lavede dyrebare Smørelser for at salve ham, og kom til Graven paa den første Dag i Ugen meget aarst der Solen gik op. Omendkjønt dette var meget enfoldigt og unyttigt, saa seer vi dog deres flittige og gode Bævlis paa at de elskede sin Frelser, som havde befriet dem fra meget Ondt, især Maria Magdalena, som han havde uddrevet syv Djeyle fra, Marc. 16 C. 9 B. og hun elskede ham og inderlig da han var i Live, saa kjøbte hun en Krukke med kostelig Salve og udøste paa hans Hoved, hvorved den gjerrige Judas (som Johannes siger var en Tyv) fortørnes og syntes det var en unyttig Spilde, hvilke under et Skin sagde, at det kunde være til Fattige anvendt, hvorfor Jesus svarede, at de skulde lade hende med Fred og ikke gjøre hende Fortred; thi Fattige have dem altid, men mig haver I ikke altid, Joh. 2 C. og at hun udslug den Salve paa mit Legeme, det haver hun gjort for at sly mig til Forde; thi dette var Forbilleder paa den Salving, som hun vilde gjøre naar jeg var begravet. Sandelig siger jeg Eder, hvor dette Evangelium bliver prædiktet i den ganske Verden, skal det og siges som hun haver gjort, til hendes Ihukommelse; Math. 26 C. det er: at hvor som dette Evangelium prædiker om Jesu Kjærlighed, der satte sit Liv til for sine Venner at saa frelst og blev begravet, der skal og den Kjærlighed prises, at denne Kvinde ei alene elskede ham medens han levede, men og da han var død, saa det skal ihukommes, at ære Tjeneren forme-

deſt Herrens Skyld, ſaa andre deraf kan tage Exempel. Det var da Forſkjel paa Kvindernes Vre, ſom de beviste i Ydmyghed ved Jeſu Død, og det ſom nu ſter ved Begravelſer, da de bruger al Vre og Hoffærdighed, Chriſtus ſøgte ikke, eller vilde have den timelige Vre for ſin Del, men tillod det for at overbevise andre, ſom vi læſer i Luc. 7 C. han talede med Phariſæerne om deres liden ja ingen Kjærlighedsbevist Gjæring mod ſig. Jeſus ſom da kjendte Hjertets Oprigtighed hos denne Kvinde ſaavel ſom de andre ſine Elſkere, der vilde bevise ham Tjeneste i Legemet, drog dem og vilde altid overbevise dem om det Aandelige, ſom hans Diemed var at føre alle til at give Agt paa hans livſalige Ord, tro og annamme det Himmeliſke, og ikke forvirres eller elſke det Jordiſke, ſom han og ſagde til Martha. Lucas 10 C. 41 B. Han havde og forkyndt ſine Diſciple om ſin Opſtandelse, men de havde forglemmt det, og ſøgte ham i Graven; hvorfor Engelen ſagde til dem: Hvi ſøge I efter den Levende iblandt de Døde? Lucas 24 C. 5 B. og vort Dags Evangelium ſiger, at de ſagde til hverandre: Hvo ſkal velte os Stenen fra Døren paa Graven? og der de ſaa hen, var Stenen afvæltet, thi den var meget ſtor; og de gik ind i Graven og ſaa en ung Karl ſidde ved den høire Side; han havde et langt hvidt Klæde paa, og de, nemlig Kvinderne, ſkjælvede; men han ſagde til dem: Skjelver ikke! I lede efter Jeſum den Nazareum, ſom var forſkæftet, han er opreist og er ikke her, ſe Stedet hvor de lagde ham; men gaar bort og ſiger hans Diſciple og Peder, at han gaar hen for Eder til Galilæa, der ſkal I ſe ham ſaa ſom han haver ſagt Eder. Dette var herlige og trøſterige Ord, de kunde glæde Kvinderne meget. Men vi læſer i efterfølgende Vers, at de ikke troede det, hvorfor de ikke heller nogen Glæde fik. Det er en ſtor Steen Bantvoen, ſom ſænker Hjertet ned i Syndens Grav, ſkjuler Aandens levende Kraft og modſtaar dens Virkninger. Vi maa derfor ofte ſpørge: Hvo ſkal velte os denne Steen fra vort Hjertes Dør, ſaa vi kunde komme med vort Sind ind i Jeſu Grav, og der forbinde alle hans Saar, ſom han har ſaaet for vore Synder, at han kunde nu blive lægt, i det vi gav ham vort Hjertes fortrolige og oprigtige Kjærlighed, at elſke ham og hade alt Ondt, ſaa vi den hellige Daab eller Kjærligheds Hav, ſom hans Aand haver ſalvet os med, vi da maatte være villige,

ei alene til at hade og dræbe Synden, men og saa saadan Afsky dertil, saa den var os til en inderlig Stank, at vi meget gjerne saa den var begravet; da kunde vi formedelst den Guds kraftige Tro, som vor Begyndelses Ord lyde, blive med Christo opreiste fra de Døde, nemlig her i Tiden fra den aandelig Død, som vi før havde ligget dybt nedsænket i Overtrædelserne og Kjødets Forbud, der dætte for Aandens Lys og gjorde Stilsmisse imellem Herren og os, hvilke herved borttages, og vi bliver levendegjort med ham, nemlig Jesus, naar vi ret modtager hans Naade og lægger alvorlig Vind paa det Gode, at vi saaledes maatte opstaa med Kristus i et nyt Levnet og betjende hans Navn eller forkynde hans Opstandelse, som vort Evangelium slutter med. Det er mærkeligt om denne Forkyndelse, som Jesus bad Maria da hun vilde faldet ned; men Jesus sagde til hende: Rør mig ikke, men gaa hen og sig til mine Brødre det, at jeg farer hen til Eders Fader og min Fader, til Eders Gud og min Gud. Joh. 20 C. 17 B. Her vilde vel Maria været hos ham og fornøiet sig i ydmyg Kjærlighed; saaledes falder og mange til endnu, de siger de skal falde ned for sin Frelseres Fødder, elske ham og være i Stilhed; det vil og Djævelen gjerne, thi derved taber han ikke saa meget; men Jesus vil ikke vi skal røre ham med saadant et Sind, at blive stille i Verden, da vi maa udrette hans Gjerning, ligesom han udrettede sin Faders, at vi skal forkynde hans seierrige Opstandelse, og formane Menneffene til at de skal tro, og ikke søge de Ting paa Jorden, at have der vort Liggendescæ, Lyst og Kjærlighed, men de Ting i Himmelen, at være opstanden med Christo og have et himmelsk Sind, med aandelig Blisdom, Sagtmodighed, oprigtig Kjærlighed til at forkynde hans Vre. Amen.

Bøn.

Almægtige Gud og Fader! du som ikke lod din Søn se Forraadnelse, men alene lod ham dræbes og lægges i Graven, for vi ved hans Kraft skulde dræbe Synden og den begrave, der er Stank for din Aand. Du som er en hellig levende Gud, der ikke kan fordrage det Onde, men vil borttage og tilgive alle Overtrædelser, gør du os levende med din Søn, opreis os ved hans Aand. O! lad din Kjærlighed brænde ret kraftig i os til alle levende, dig velbehagelige Gjærninger, at

gjøre dine Englebud. Kvinderne ſkulde forkynde din Søns Opſtandelse og ſige, at han vilde møde ſine Diſciple i Galilæa. Gid at du nu vilde udfende mange ſom ret klarlig kunde forkynde efter dit Ord hans Opſtandelse i ſit Liv, at de var opſtanden af Synden og havde levende Kraft i Ord og Gjærning, at de maatte være de ſande Budſkab, ſom kunde udrette din Ære og forklare din ſeierrige Magt over Synd, Død og Satans Rige, ſda at mange, formedeſt Troen paa dit Ord, maatte berede ſine Hjerter og gaa til det ringe Galilæa, fornede ſig til al Ydmuighed og Lydighed, da vil du aabenbare din Kraft og Herlighed. Bevar os da for at vantro din Gjærning, og giv os Naade til at være dig lydige og tro, formedeſt din Helligaands Styrke, taget af din Søns Jeſu Chriſti Kraft; det høre og bønhøre du os i Naade. Amen.

Anden Paaſte Dag.

Lexien.

Apoſt. Gjærn. 10 Cap. fra 39 til 41 Verſ.

Tal Herre, din Tjener hører! 1 Sam. B. 3 C. 9 B. At! at det var mange ſom denne Herrens Tjener, der vilde høre Herrens Ord; thi da der vel ikke kan høres eller troes uden Herren ſender nogle til at forkynde: Rom. 10 C. 14 og 15 B. men ſaa kan det ikke hjælpe at forkynde det, naar ingen vil tro hvad der tales af Herrens Tjenere, ja naar de ikke engang vil høre derpaa; det er da Djevelens ſikreſte Baand at holde Menneſkene fangen i, naar han kan ſaa tilſtoppet deres Øren og opfyldt deres Sind med al Verdens Sorg og Begjærlighed, ſaa at de enten ikke har Tid eller Lyſt til at høre eller læſe Herrens Ord; thi Ordet er det Middel, hvorved Gud oplyſer Menneſket om at kjende Djevelens Garn, og dertil lærer, hvorledes vi ſkal komme løs fra ham, og giver Kraft at fuldkomme det Gode; thi det er den Guds Finger hvorved Djevelen tvinges og maa rømme ſit Pallads, Luc. 11 C. 22 B. fra hver ſom tror og bøier ſit Sind og Willie derunder; thi hvis ikke det ſkeer, ſaa ſeer vi nok, at Satan bruger Ordet ſom et Sværd til at ſtride mod Guds Aand og Willie, og ikke adlyder og er den lydige, da Djevelen opblæſer dem, at de bliver ſtolte af deres Kundſkab, 1 Cor. 8 C.

1 B. og saa forvender den Guds Sandhed til Løgn, Rom. 1 C. 25 B. naar Guds Aand tugter og overbeviser om Sandheden, saa tager de nogle Ord, forvender og forsværer sig med, og flyer over det som skulde ramme deres Syndebylt; men saaledes gjør ikke de retskafne Guds Ords Tilhørere, de vil heller høre deres Feil at saa rettet den, end at de skal skjules og vil gjerne vide hvad Herrens Villie er, at de den kan gjøre; hvorom de søger ham med faste og ydmyge Bønner, som vi læser for vor Dags Lexie Cornelius gjorde, hvorfor og Herren sendte sin Engel i skinnende Klædebon, som sagde til ham: Cornelius, din Bøn er bønhørt og dine Almisser ere indkomne for Gud, send derfor Bud til Joppe, og lad kalde Simeon, som kaldes med Tilnavn Petrus, han skal sige dig hvad dig bør at gjøre. Dette fuldbyrdede Cornelius, sendte strax Bud efter Peder, og da han var kommen, siger Peder til ham, med mange flere, som var kommen sammen, I vide hvor aldeles utilbørligt det er at en Jødiske Mand kommer til en som er af et fremmed Folk, men Gud vidste mig at kalde intet Menneffe almindeligt eller ureent, derfor kom jeg og uden Modsigelse. Saa spørger jeg nu, hvorfor kaldte I mig hid? hvorpaa Cornelius fortællede hvad ham var vederfaret og sagde: nu er vi alle her nærværende for Gud, at høre alt det som dig er befalet af Gud, men Petrus oplod Munden og sagde: Jeg befinder i Sandhed, at Gud anseer ikke Personer, men hvo iblandt alle Folk som ham frygter og gjør Retfærdighed er ham behagelig. Vilde enhver ret betragte disse Ord, og de ere klare at forstaa, naar en alvorlig vilde lægge dem Hjerter til Gfterrettelse og Gfterlevelse, men dets Mangel kan ikke nok beklages; jeg vil da ikke tale om de stolte Verdens Menneffers store Magt og Myndighed, som alene seer efter Vre, tragter efter de Høies Gunst og Venfskab, foragter alle fattige og ringere Menneffer tvertimod Herrens Befaling, der byder, at du skal ikke anse Personer, tage Gaver og bøie Retten; 5 Mose B. 16 C. 19 B. men de som haver noget Sandheds Lys vil elske Gud, og sin Næste ligesom sig selv, dem var det at lære; og de Lydige var at berømme, som Luther siger om Daniel, at han var Herrens behagelige og store Prophet, for han ikke ansaa Personer; thi Gud, som er alles Herre, vil at hans Tjenere ikke skulde frygte for Støv, som et Menneffe er, hvor brufende han end ophøier sig til, og

Herren vil have sin Magt aabenbaret for dem og sin Straf tillsagt, paa det de ikke siden skal undskyldte sig af Uvidenhed naar de dømmes, saa Herren da kan have Ret, og tillige vil han ophoies ved de Ringe og nedtrykke de Mægtige; Luc. 1 C. 52 B. thi han vil vi skal være stærke, som han sagde til Jeremias, og ikke lade os forærde, at han ikke skal forærde os. Jer. 1 C. 17 B. Men heri kjender jeg at det mangler hos mig; thi Fienden baade lokker og strækker mig derfra, især lokker, at jeg skal hykle med de Fornemme, for at have deres Venkab, og da at forlade mig paa en Fyrste og Menneftens Barn, hos hvilken er dog ingen Frelse, Psal. 146. 3 B. der- til strækker for at blive overfalden, forhindret og nedtrykt, der- som vi siger dem Sandheden; thi da bliver de vrede, hvilke ikke skulde agtes eller frygte for, men bekjende frit ud den Herres Navn, som vi tjener, og ikke anse Personer, da Gud ikke agter den Høie mere end den Ringe, men alene seer efter den som gjør Retfærdighed; dog heri kan og en forvende den Guds Retfærdighed under egen Retfærdigheds Stin, og saa- ledes forstjyde andre og anseer Personer, hvortil benævnte Apo- stelens Ord om Fødernes Utilbørlighed at omgaaes med no- get fremmed Folk, i det Herren havde forbudt dem at om- gaaes med Hedningerne i Laster, og frastille sig deres Sam- svem. Dette gjorde Føderne udvortes i Legemet, og tillige foragtede ja holdte alle andre for uberigtiget til Guds Rige, hvilke dog Herren ved sin Aand og Tjenere, kalder, renser og helliggjør alle uden Forskiel, som vi seer af de Ord for vor Lexie, at Herren i Bignelsen viste Peder allehaande Dyr og Fugle i det firsnippede Klæde, og en Køst bad, han skulde slagte og æde, hvilke Peder modstod og sagde, at han aldrig havde ædet noget Urent, og Køsten svarede: De Ting, som Gud haver renset gjør du ikke ureent eller vil forkaste, naar du bliver overbevist herom; hvorfor Peder siger, at han ikke var imod men kom strax. Vi finder tvende Dele, som ikke følger Peders Exempel, hvilke Gud har bevaret mig fra ved den stærke Kjærlighed, oplyst, og oplyser mig daglig om, hvor- ledes jeg skal omgaaes med alle. Det er endel hyttelste som hine Phariseer, der af Stoltthed med sin egen Retfærdighed og indbildte Hellighed af Ukjærlighed foragter andre, ja vil in- gen skal komme i deres Samfund, de som siige, hold dig hos dig selv, kom ikke nær til mig, thi jeg er helligere end du,

disse er en Røg i min Brede. Esaias 65 C. 5 V. Saadanne Ord kunde vel Fienden forvende mod os, dog vi forbyder ingen komme til os, men mere søger at lægge til vor Samfund af alle Stænder, og som Jesus gaa til Toldere for at saa dem til Omvendelse; uden der kan være nogle med os, som af Banvittighed eller Svagbed ikke tør søge eller være iblandt de Onde, for at blive fanget, hvilket vi alle frygter for, og naar vi seer efter mange Paamindelser, at det ikke vil frugte, eller at deres Ondskab's Gjerrighed og Stjorlevnere vil besmitte os, da at ikke æde med saadanne, 1 Cor. 5 C. 11 V. som haver ondt Die. Ordsprog. 23 C. 6 V. Heri kan det og være andre, som ere for nidkjære, vil for hastig stille sig fra de Ondes Omgang, ere haarde til at straffe dem, og naar de Bantro engang haver sat sig imod Sandheden, eller bedrevet nogen gjørlig Synd, og de endda vil søge de Troendes Samfund eller sender Bud efter dem, saa vil de dog ikke annamme eller komme til dem, hvilket Her som sagt af Enføldighed, Frygt af Magt eller Nidkjærhed; og disse er vel Feil hos, men langt fra saa onde som den første Deel, dog de benævnte Prophetens Ord mener dem begge, nemlig: Kom mig ikke nær 2c., som vi kan see af de forrige Ord, hvor han klager over disse, som holdt sig gode og foragtede andre, at de var et gjenstridigt Folt, som han udbredte sine Hænder til, der havde vederstyggelige Stykker Kød i deres Kar. Det er onde Kjøds Lyster eller Synder i deres Hjerte, som Herrens hellige Ild brændte imod; og i det 1 V. siger han, at han blev funden af dem som ikke søgte ham, det var Hedningerne, som og Paulus taler om i Rom. 9 og 10 C., at de bekom Retfærdighed, og Jøderne som søgte den fik den ikke, fordi de ikke søgte den af Troen, men vare Falske, Høflere og Uretfærdige. Gud behager da den som gjør Ret, enten det er Gode eller Hedning, Tyrk eller Christen, vil have alle Folt under Christi Fane, at han skal være Herre til at regjere dem; hvilke Apostelen siger videre i vor Begie, efter den Tale som han udsendte til Israels Børn, der han lod forkynde Fred i Evangeliet ved Jesum Christum, han er alles Herre. I vide den Ting, som er steet over al Juda, som begyndtes fra Galilæa efter den Daab, som Johannes prædikede, anlangendes Jesum af Nazareth, hvorledes Gud salvede ham med den Heligaand og Kraft, den som drog omkring og gjorde vel, hel-

bredebe alle som vare overvældede med Magt af Djevelen; thi Gud var med ham, og vi ere Vidner til alt det som han haver gjort, baade i Jødernes Land og Jerusalem, hvilken de sloge ihjel og hængte paa et Træ. Det fik han til Løn af Verdens onde Menneſter for ſit velgjorte, og ſaadan Løn ſom Herren fik, ſaar og Tjeneren, hvorom Luther ſiger, at en ſand Chriſten ſkal gjøre alt godt og ikke fortryde, om han derfor ſaar ondt til Løn, at Verden beſpotter, forfølger, vil ſtaa og dræbe os; thi da vi er i denne onde Verden, hvor Djevelen er Fyrſte, eller Gud, 2 Cor. 4 C. 4 V. ſaa kan vi ikke anden Løn vente her, men ſaa ſkal vi eſter Trængſelen og Lidelſer her, overvinde og ſaa Seier ligesom Jeſus; thi Gud opreiſte ham den tredie Dag, og lod ham blive aabenbar, dog ikke for alt Folket, men for de Vidner, ſom vare dertil udvalgte af Gud; thi for de Døde, Ugudelige, ſom foragtede, forfulgte og dræbte ham for, vilde han nu ikke betee ſin Herlighed, og de velmeente ſkulde tro de andres Vidneſbyrd, ſom vare udvalgte eller retfærdiggjorte og tilberedte med Wiſdom og Kraft at modtage det ſtore Budſkab og bære det vel frem; thi naar Gud begaver en eller flere af ſin Rigdom, Storhed og Kjærligheds Herlighed, ſaa ſkal de igjen meddele andre, og de ſom det ikke tror bebreides af Herren, Marc. 16 C. 14 V. dog ſaa at vi ſkal prøve dem ſom bebreider os, om de ere af Gud udvalgte, hvilket kan kjendes paa om de har de Retfærdiges hellige Frugter af Gud, ſom er for os og vi vandre efter ham. Vi, ſiger Apoſtelen, ſom aade og drak med ham eſter at han var opſtanden fra de Døde; dette ſtete vel legemlig til et Devils, at Legemet ſkal opſtaa, og han gif for os hen at berede Sted; men det ſtete og ſteer ſærdeles i Anden, at han bereder vore Hjærter ved ſin Mand til ſin Volig, og beſpiſer os med Himmelbrød, ſaa vi ſamtlig med og af ham nyder den Herligheds Seier over Synd, Død og Djevelen, bliver beſtyrket og opfyldt med Fred og Glæde, ſom i Evangeliet forkyndes, hvilket Herren ſkjænker af Naade alle tro Annammere, ſom vil bruge den Gave rettelig. Amen.

E v a n g e l i u m .

Lucas 24 Capitel fra 13 til 35 Vers.

Af Hjertens Overflødighed taler Munden; Math. 12 Cap. 35 V. er det fuldt af Ondskab, Had, Brede, Ergjerrigheſed,

Gjerrighed, Pragt, Velsøstighed og Omsorg for Livs Næring, da bærer det frem af dette sit onde Liggendese, og dersom det er fuldt af Tro, Kjærlighed, Sagtmodighed, Ydmyghed, med aandelig Glæde og Længsel efter det himmelske Gode; eller om de haver tabt noget, da er længselsfuld for at faa det igjen, saa bære de frem sin Begjærlighed og taler om sit Forliste, sørger for at faa det igjen. Dette seer vi af vort Dags Evangelium, at de to Disciple, som gik til Emaus gjorde, de talede med hverandre, om alle disse Ting, som skeet var, nemlig: at de havde hørt Jesus deres Mester som var korsfæstet, død og begravet, nu skulde være opstanden; hvilke de ikke troede, endstjønt Engelen havde bebudet Kvinderne, og de saa han var af Graven; ja ei alene dette, men at Engelen havde viist dem, hen til Jesu egne Ord, at han havde sagt: efter jeg er opreist, vil jeg gaa hen for Eder til Galilæa. Math. 26 C. 32 B. Dette havde de forglemt, og ikke bevaret; hvilket er den værste Feil, og snarest at blive bedragen af Vantro, og nedsejnt i Eendighed; naar vi glemmer Herrens Ord. Og det begav sig, der de talede og bespurgte sig tilhobe, kom og Jesus selv nær, og vandrede med dem. Her seer vi, at naar vi holder os nær til Herren, saa holder han sig nær til os; Luc. 4 C. 8 B. hvilke skulde opvække os bestandigt til at have vort Sind fuldt med himmelske Betragtninger, og vor Tunge fuld af aandelige Taler; dog deres Dine vare tillukte, at de tjendte ham ikke; men han sagde til dem: Hvad ere disse for Taler, som I handle med hverandre om, i det I gaar og ere bedrøvede. Heri seer vi, at de som vare blevne blinde og vantroe af Ordnes Forglemmelse og Misforstaaelse, dem søgte Jesus at oplyse; han vidste vel hvad for Tale de havde for sig, men vilde have dem aabenbaret, saa at deres Vantro kunde stilles dem for Dinene, at de fik see sin Feil; thi da svarede de: Er du alene Fremmed i Jerusalem, og ved ikke de Ting, som ere skedte i den, i disse Dage. Disciplene mente, at dette store Rygte ikke skulde være skjult, i hele Jerusalem, og han sagde til dem: Hvilke? siig frem, lad Eders Handel blive aabenbaret; men de sagde til ham: de Ting om Jesu af Nazareth, som var en Mand, mægtig i Gjæringer og Ord for Gud og alt Folket, hvorledes de Ypperste-Præster og vore Folkes Overster haver overantvordet ham til Dødens Dom og korsfæstet ham, da vi haabedes han var den som skulde

forløse Israel; men med alle disse Ting er det i Dag den tredie Dag siden det skedte, saa haver og nogle af vore Kvinder forstrækket os, som vare aarle hos Graven, og der de fandt ikke hans Legeme, kom de og sagde, at de havde seet Englesyn, hvilke siger: han lever. Saaledes aabenbarede de sit Hjertens Anliggende for Jesus, som de ikke kjendte eller vidste at det var andet end en Fremmed. Hvilket var meget, at de strax fortalte ham alt; men deres Trang og Angest var saa stor, for de havde mistet sin Herre, og nu i denne Tvivl om hans Opstandelse, hvilke de ikke kunde skjule; Jesus svarede dem da paa deres Opgivelse, og sagde: O! I Daarer og Seenhjertede til at tro alt det som Propheterne have sagt, burde det ikke Christum at lide, og at indgaa til sin Herlighed. Dette var et haardt Svar paa et bedrovet, saaret Hjerter; ja det meste bebreidende Jesus nogen Tid svarede sine Disciple; hvilket kom nu af, at de skulde være saadanne Daarer, vantro Skriften eller Propheterne; tillige hans egne Ord, og især gaar hen i en daarlige, kjedelige Indbildning, da de mente, han skulde blive Israels Forløser, at tage dem fra den romerske Magt, og saa være en mild og god jødisk Konge, som skulde sidde paa Davids Trone i Verden; men han som skulde her forringes, og ved Lidelser løse dem fra Verdens Herlighed, Sind, Lyst og Begjærlighed, og føre den troende Israel i det himmelske Riges Herlighed, og være en Konge over Jacobs Huus evindelig. Luc. 1 C. 33 V. Dette vilde han have inprentet i deres Sind, og det er noget som skulde dagligen indprentes i os, og udbugges med en Jernstål, Job's B. 19 C. 24 V. det er med skarpe Ord; vi kan da lære heraf, Jesu Exempel og Ord, hvorledes vi skal trøste os selv og andre, naar vi ere bedrovede og har forgiftige, dødelige Saar, i et ondt vantroende Hjerter, som hænger ved det jordiske Sind, og vil her have sin egen Begjærlighed, eller Herlighed, da sige: Du Daare, hvorfor søger du saadant? seer du ikke, hvad det koster dig at lide, naar du skal forlade alt; eller naar vi ere i Angest og Urolighed, føler Helvedes Elendighed, af Syndens fortjente Bøn. Og som han da begyndte fra Moesen og fra alle Propheterne, og udlagde dem i alle Skrifter, det som var skrevet om ham. Saaledes maa og vi, begynde fra det første Bud og betænke, hvormange Afguder vi har havt, ved at elske os selv og andre Creature, og siden alle de andre

Gud, tillige alle Propheternes Bydende; ja nu ved Jesu Lære og Forklarelse over dem, om hvad vi skal gjøre og lade, betragter vi det nøie, og eftertænker alle vore Overtrædelser, ved det Onde at have bedrevet og Forsømmelse i det Gode at have efterladt, saa skal vi erfare, hvad os bør at lide, og hvilken Kalk Jesus drak for os, til vor Forløsning for vi i ham skulde saa Fylde; nu bør disse bittre Medikamenter, stedse giennemrive vort dødsgiftige Saar, og udrense al den onde Materie, det er: alle de onde, fjædelige Begjærligheder og Verdens Kjærlighed, i det jordiske Sind; kommer vi saaledes til at betragte Herrens Ord, og grunde paa hans Gjerninger, hvad de ere mod vore Indbildninger, og bliver bedrøvet over vor Feiltagelse, haver Kjærligheds Længsel og Begjærlighed til Gud, i vor Frelser Jesum Christum, saa kommer han til os, vandrer med os, og ved sin Aand søger at oplyse os, som han gjorde legemlig selv, ved sine Disciple, da han var hos dem paa Jorden. Og de kom nær til en By, som de gik til, og lod som han vilde gaa længere, og de nødte ham meget, og sagde: Bliv hos os; thi det er mod Aften og Dagen helder; saa gik han ind, for at blive hos dem. Det var meget at Jesus skulde te sig, som at gjøre det han ikke vilde; men Gud gjør saaledes ofte med os, for at prøve vort Alvor, saa vi kan blive aabenbar med vort Hjertes Forsæt, enten det er Ondt eller Godt; thi han ved nok selv, baade hvad vi vil, og han vil gjøre, som er talet om i Midfaste-Søndags Evangelium. En Christi Tjener, har endda mere fornødent at prøve en bedrøvet Sjel over Synden, eller begjærlig efter Guds Ord, for at se, om det er deres Alvor, og at saa aabenbaret deres hemmelige Begjæring, baade for dem selv og for sig; thi han har større Marsag end Jesus; for et Menneffe kjender ikke en andens Hjerte, om det er oprigtigt eller ikke; hvilke han kjendte og vidste hvad der var i et Menneffe. Joh. 2 C. 24 B. Bedrøvede og Guds Ords begjærlige Sjele, skal dog ikke forkræfttes; enten om de faar haarde Svar, eller om Christus og hans Tjenere, lader som de vil gaa fra dem; men de skal som Disciplene nøde dem til at blive hos sig, især naar det lider til Aften, at Angest og Mørke overkommer dem, da at foredrage sin Nød, og med Taalmodighed overgive sig under deres Raad, og overlade sig, ligesom den Syge overlader sig til Lægerne, og om det end

seer hart ud, at indtage bittre Drikke og udstaa mange Smerter, som den Syge imodtager for det Haabs Skyld, han haver om at blive frelst, hvilket dog er uvist, for den legemlige Syge at faa Læge, men aldrig faaar den aandelige Sjelesygdом; naar de vil overlade sig i den Helligaands Læge, at han faar udtugt alt det Onde, og ved Troen renser Hjertet, Ap. G. 15 G. 9 B. fra alle Ureenheder; thi da meddeler Jesus dem sig selv, som er den rette Læge. Det skee da han sad med dem til Bords, tog han Brødet, velsignede Brødet og gav dem; men deres Dine bleve aabnede, og de kjendte ham og han blev usynlig for dem. Saaledes tager han og af sit Himmel-Brød, som er Kjærlighed, og giver os, hvorved vi og lærer at kjende ham, naar vi føler hans Godhed; thi da aabnes vore Aands Dine; men saa bliver han strax usynlig igjen, at naar vi føler denne Kjærlighed, saa taaler vi ikke meget deraf, eller længe at have den sunlig i dette dødelige Legeme og svage Kar; thi vi tager enten Afguderie deri, og vil have det Gode, eller og deraf blive hoffærdige, hvorfor han maa skjule sig. Og de sagde da til hverandre: Vare ikke vore Hjerter brændende i os, der han talde til os paa Veien, og der han oplod os Skrifterne. Heri seer vi Aandens Liv, i de bevægede, oprigtige Sjele, ved Skriftens Forklarelse. O! at vi ogsaa deraf maatte blive brændende i Aanden, til at tjene Herren, Rom. 12 G. 11 B. og saa det rette Lys, til at tro hans levende Kraft og bekjende hans Navn, for Menneskene; thi de stod hastig op i den samme Time og vendte til Jerusalem igjen, fandt de Elleve forsamlede, og dem som var hos dem de sagde: Herren er visseelig opstanden, og seet af Simeon; og de fortalte de Ting som var skeet med dem paa Veien, og hvorledes han blev kjendt af dem. Saaledes maa vi og, saa hastig Guds Naades Besøg og Kald, paa vort Hjerter skeer, med Brand af Angest og Glæde, Angest for det Onde vi have gjort, og Glæde for vi kan saa Naade, da haste i samme Time at vende vort Sind, fra alle jordiske Ting, og hen til det himmelske Jerusalem, og opsoge alle Forvildede, eller Mistroelige og Tvivlende om de guddommelige Sandheder, overbevise, forklare, trøste og styrke alle de Svage, paa det de kunde komme til at vende om med os, og vi samtlige blive med Christo, opreiste til at tjene ham i Tid og Ewigheid. Amen.

Bøn.

Alseende Gud! du seer vor Bantro og Glendighed, formedelst vor Afvigelse fra dine Bud, du som derfor kunde haardelig forbittres, og aldeles forlade os i vor Jammer og fortvivlende Tilstand; men din Misfandhed er stor, og din Barmhertighed haver ingen Ende: da du vil visseelig forbarme dig og bevise din Naades Trost mod de Bedrøvede; hvorfor du op søger dem, og om du da straffer, da plager du dog ikke af dit Hjertes Strengthed, at ødelægge; men alene prøver og derved vil tugte os til, at lære dine Budords Stie. Giv du os derfor Naade til at overlade os i dig, op tænd du vort Hjerte med en hel lig Brand, fuld af Længsel og Kjærlighed, til at elske dig, og forlade alt det dig er imod. Bryd du det Himmel-Brød for os, og bespis os med dine Godheds Gaver, saa vi kunde saa oplyste Vine, at kjende din Godhed, tro at du lever, og vi skal leve med dig til evig Tid; hvilket vi vil bekjende for andre ved din Kraft, o Jesu Christo vor Frelser. Amen.

Tredie Paaske Dag.

Læxi en.

Apostlernes Gjærninger 13 Capitel fra 26 til 32 Vers.

Thi Troen er ikke Alles. 2 Theff. 3 C. 2 V. Disse med flere Ord, vil Fienden forvende og falsk udlægge, at naar han ikke kan holde Menneskene med den døde Tro i Syndens Garn; men de bliver af Guds Aand, ved Ordet opvakte af den aandelige Død, at de saa see deres onde Bantro, saa begynder han at indskyde og sige: Troen er ikke Alles, og du er ikke iblandt de Udvalgte's Tal, Gud vil ikke tage dig til Naade; thi Gud haver udseet dem af Evighed. Saadanne Fristelser ere vel stærke; men enhver, som oprigtig vil elske Gud og søge hans Naade, kan dog modstaa, overvinde og igjendrive dem med andre Skriftens Sprog. At Gud vil, at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erfkendelse, 2 Tim. 2 C. 4 V. og vil ingen Synders Død, men at han skal omvende sig og leve. Ezech. 33 Cap. 11 V. Dette kunde vi vel modstaa Fienden med; dog det ikke kan give sand Fred; thi han gjør Uro med de andre Ord, som

formedelst Forvendelse er modsat, og vi kan da lige saasnart tro det ene som det andet; vi maa derfor ret forstaa Ordene, at alle Menneſter ere forløste ved Jesu Christi Blod, 1 Joh. 2 G. 2 V. saa hans dyre Fortjeneste og Betaling er fuldkommen ſteet for alle; i hvilken og Gud haver udvalgt os. Men dette ſtrækker ikke til flere, end den ſom annammer det, og ved Troens Seier overvinde. Verden, bliver født paa ny, og beredt til Guds Rige; og at Troen ikke er Alles, det kommer deraf, at de ſom ikke vil høre Guds Ord, hvorved Troen ſkal opvæktes og komme, Rom. 10 Cap. 14 V. eller om de hører det, dog modſtaar den Helligaand, og ikke vil annamme hans Virkninger, til Hjertets Renſeſe, ſaa bliver de heller ikke delagtige i de Troendes Lyſſalighed; men alle de, ſom lader ſig boie, frygter og elſker Gud, modtager det Gode han tilbyder, dem ſtjænter han ſin Søn, og med ham Troens Fæſtegave eller Pant og Forſiktring paa det evige Liv. Dette kan vi og forſtaa af vor Dags Læſe; hvor Paulus ſiger: I Mænd, Brødre! Abrahams Slægtes Sønner, ſom tror Gud iblandt Eder; Eder er diſſe Saliggjøreſens Ord ſendt til. Saaledes forklarer han her, at alle dem ſom frygter Gud, de ere af Abrahams Slægt, efter Forjættelſen af Troen, der er den lydig; hvilket er forklaret for, og til dem er Saliggjøreſen ſendt; men de ſom bor i Jeruſalem, det er: de ſom bo i Rjødets, og føder alle dets Lyster og Begjærligheder, ſøger Verdens Rigdom og Storhed ſom de i Jeruſalem gjorde, og deres Overſte, der de ikke kjendte denne, nemlig Jeſus i ſin ringe fattige Stand, ſom vi læſte i Hellig Tre Kongers Dags Evangelium, da opfyldte de og Propheternes Røſt, ſom bliver læſt hver Sabbat, der de dømte ham og alligevel de fandt ingen Dødsſag med ham, bade de dog Pilatus, at han maatte ihjelſlaaes; ſaa er her det modſatte, at Troen ikke er deres, ſom Apoſtelen ſiger videre: det var fornødent, at Guds Ord ſkulde forſt tales til Eder, men efterat I forſkyder og agter Eder ſelv ikke værdige til det evige Liv, eller at I vil berede Eder til at modtage Guds Naades Tilbud; ſee, ſaa vender vi os til Hædningerne. Ap. G. 13 G. 46 V. At dette ſkeer endnu, er Vidneſbyrd nok om, iſær af de Ypperſte-Præſter og Verdens Overſte, der imodſtaar Guds Kraft og Sandheds Vidneſbyrd, om Guds Hæſen, Billie og Gjærninger, at endſkjont de kjedelige Høie og Lærde læſer Skrifterne, ja og nogle hver

Sabbat, ei alene Propheternes Vidneſſbyrd, men og nu i vore Tider, Chriſti egne Ord, med Apoſtelernes Lære; ſaa er de dog ſaa forblindet af ſine ſyndige Lyster, og forhærdet paa den ſom overbeviſer dem, at de beſpotter, forfølger og dræber de uſkyldige Sandheds Vidner; endſkjont de finder ingen Sag hos dem; men fordi de taaler ikke Sandheden at høre, ſaa vil de have undertrykt den, ſom vi ofte læſer og paamindeſ om; hvilte ſkulde være til Advarſel for, at ingen ſkulde blive lig diſſe Onde, og Beſtyrkelse for de Lidende, i det vi ſeer at de ſamme Lideliſer, ere vederfaret vore Brødre forhen, de har lidet og vi maa lide endnu det ſamme; thi denne Sætt ſom Jøderne kaldte den chriſtelige Lære, den vidſte de, eller havde hørt at den har allevegne Modſigeliſer, Ap. G. 28 G. 22 V. og vi ſaar lide, Trængſler til Døden; men ligesom Gud opreiſte ham, nemlig Jeſus fra de Døde, ſaa ſkal han og fri os fra dette Døds Glende, at ligesom han blev ſeet mange Dage af dem, ſom vare gængne med ham op af Galli-læa til Jeruſalem, hvilte ere hans Vidner, til Folket. Saa og vi kan ſee ham i Troens Dine, og føle hans Nærværelſe ja Iboeſſe formedelſt Troen, Eph. 3 G. 17 V. med ſin gudsdommelige Kraft, Liv og Kjærlighed, naar vi vandre med ham til det Jeruſalem heroventil; Gall. 4 G. 26 V. i et himmeſt Sind; hvilte vi og ere hans Vidner, til Folket; thi ſom Paulus ſiger om ſig, og dem ſom kom ſiden i Herrens Tjenſte af Guds Kald, ved ſit Ord og Aand, ogſaa vi forkynder Eder, formedelſt Evangelium den Forjættelſe, ſom er ſkeet til Fædrene, at Gud haver opfyldt den for os, deres Børn, i det han opreiſte Jeſum. Saadanne Ord, kan og vi i den ſenere Tid og ſidſte Dage, anvende paa os, ſom Guds Forjættelſe er tilſagt, hvorom vi læſer ofte; vi kan da med Glæde og Fryghed forkynde Evangelium om Naadens Tilbud, da mange af Overmængden, nemlig de ſom gaa i Banvittighed, og løber med Hoben paa den brede Bei, af diſſe vil der kaldes et Tal ſaa ſtort, at intet Menneſke kan tælle dem, Ab. 7 G. de ſkal dog blive udvalgte til det evige Liv, fordi de modtager det glædelige Budſkab; paa os opfyldes da Guds Forjætteliſer, ſom er bleven Fædrenes Børn kaldet langt fra, Ap. G. 2 G. 39 V. formedelſt Troen paa den velſignede Kvindes Sæd, ſom har forhvarvet os Livet ved ſin Seier over Døden, da det var umuligt han kunde holdes af den, 24 V.

alene at han ved sin legemlige Død løste Dødens Smerter for os, eller løste vort Legems syndige Kød og Blod, med sin hellige og uskyldige Død, saa hans Død er nu vor Død, og hans Seier er vor Seier, hans Liv er vort Liv; vi som haver annammet ham og strider som han stred, vi skal vinde som han vandt, og blive siddende med ham paa hans Stol i sit himmelske Rige. Aab. 3 G. 21 B. O! betænk det alle; hvor godt det er hos Jesum at bo, og erlange med ham den himmelske Krone; men indbids ingen sig, at de den kan erlange sovendes i Synden, og at ingen i hans Rige kan komme til at bo, med mindre de her fornægter Verdens Herlighed og alledens Lyster, ja at de maa udstaa adskillige Fristelser og Lidelser, om de skal herliggjøres med ham; lad derfor ikke Eders Kjøds Begjærlighed fødes, eller ikke forfrækkes for de store Verdens Herrer, om de vil Eder korsfæste ligesom hine gjorde ved Christus, men vær taalmodig til at lide og mandige til at stride, med Jesu Aand imod Fienden, overbevise dem, og bede for de Banvittige, som ikke ved hvad de gjør, da ere vi Fædrenes Børn efter Forjættelsen. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 24 Capitel fra 36 til 48 Vers.

Men der de talede disse Ting, nemlig de to Disciple talede om, hvad som dem var vedsfaret paa Veien, og hvorledes han, nemlig Jesus blev kjendt af dem, i det han brød Brødet, som vort sidste Evangelium sluttede med, og er dette Evangeliums Begyndelse. Da de talede disse Ting, stod Jesus midt iblandt dem. Her seer vi atter, at Jesus kommer til os med sin Nærværelse naar vi samles i hans Navn, og taler om hans Gjerninger, som sande Troende der vil annamme og følge hans Lære, hente Kraft fra ham til at udrette det hans Villie er; han sagde til dem: Fred være med Eder, da forfærdes de, bleve bange og mente at de saa en Aand. Dette var meget, at naar Jesus forkynder og lyser Fred over sine Apostler, saa bliver de forfærdet; men saaledes gaar det naar Guds Fred i Evangeliet forkyndes os, saa bliver vi bange af Kjødet og vore svage Kræfter, der ikke kan taale den store Naade at høre, føle og see i en Hast vedsfares os; thi en Saulus faldt da til Jorden, i Ap. G. 9 G. 4 B. og Israel

var forstræffet og flyede, da de saa Torden-Blus, og hørte Basunens Lyd, ved Herrens Buds Udgivelse; hvorfor. Moses trøstede dem dermed, at Herren var kommen ned, for at forsøge Eder. 2 Mose B. 20 G. 20 B. Dog dette var alt til de Bantroe som Herren bruger Stræk til. Jesus kom til sine, med Mildhed, i sin menneskelige Skikkelse, og vilde aabenbare sig for sine Apostle, og forkynde dem om sit Rige, hvorfor han sagde til dem: Hvi ere I saa forfærdede, og hvi opstiger saadanne Tanter i Eders Hjerter, seer mine Hænder og mine Fødder, det er jeg selv, føler mig og seer; thi en Aand, haver ikke Kjød og Ben, som I seer jeg haver; og der han dette sagde viste han dem Hænderne og Fødderne. Saaledes søgte han at forklare sig i Begemet, at han var Gud og Mand, og som han siger: see! jeg var død, og er levende i al Evighed. Aabenb. 1 Cap. 18 B. Saa han nu har baade Dødens og Livets Magt, Helvedes og Himmeriges Mogle, at han kan befrie saa mange som kommer til ham fra Dødens Frygt, og føre dem til sit Rige, derimod slutte til, eller befalede, at tage alle Gjenstridige, og kaste dem ud i Ildsoen, eller Afgrunden. Aabenb. 20 G. Saaledes vil han straffe de Onde, og trøste de Gode, som vil tro og forlade sig paa ham, afkaste al Frygt og blive Troende, at han er den levende, opstandne Guds Søn; dog de troede endnu ikke for Glædes Skyld, men forundrede sig. Saaledes gaar det med den menneskelige Svaghed, at de paa den ene Side falder i Frygt og Forstrækkelse, at de bliver bange og ikke kan tro, eller og at de agter intet, saa de ikke vil tro nogen, uden de seer og hører overnaturlige Ting af Mirakler; og paa den anden Side, falder i saa stor Glæde, at deres Forstands Kræfter og Bantroe, ikke da heller kan udryddes, og den sande Tro rodfæstes i Hjertet; men naar de føler saadanne guddommelige Virkninger, da bliver de liggende ved Følelsen at forundre sig, og intet af det Gode annammer til Benyttelse, Efterrettelse og Lærdom; hvilke ofte erfares, at endeel Menneffer saaledes gjør naar der tales til dem, om de Ting, som hører Guds Rige til, og da de hører aandelige Taler, føler guddommelige Glæder, seer de Troendes Exempel og Gjerning, da bliver de henseende i Forundring, og ikke falde paa, eller tragte efter at annamme Ordet og arbejde paa at blive Guds Børn lig, og meddelagtige i deres Gjerning.

Jesús sagde til dem: have I noget at æde? da gavede ham et Stykke af en stegt Fisk, og af en Honningkage, og han tog det og aad for dem; hvorved han søgte ved den legemlige Omgang, Annammelse og Brug af det Timelige fra dem at modtage, saa han da igjen kunde meddele dem de aandelige Gaver, og sagde til dem: disse ere de Taler, som jeg sagde til Eder, der jeg var hos Eder, at de Ting bør altsammen at fuldkommes, som er skreven i Mose Lov, Profeterne og Psalmerne om mig. Da oplod han deres Forstand, at de forstode Skrifterne. Saaledes maa og en Christi Efterfølger gjøre; først loffe dem med det Timelige, forestille dem det, og give dem et godt Exempel paa det Aandelige, at de da kan vise dem til Skrifterne om Jesús, som er Troens Begynder og Fuldkommer, baade at gjøre Gjerningen i sig selv, og begynde med Tilhold at fuldkomme i os. Han maa oplade vor Forstand, ved sin gode Aand, som skal tage af hans Lys og Liv, at forkynde os; og det skeer ved Ordets Hørelse, som kan virkes i Hjertet, at Gud oplader vor Forstand, som det hedder, om Lydia, at Gud aabnede hendes Hjerte, saa hun gav Agt paa Pauli Tale, Ap. G. 16 G. 14 B. og af henværte Ord, at Jesús oplod deres Forstand, og sagde til dem: saaledes er skreven, og saaledes kunde det Christum at lide og at opstaa fra det Døde paa tredie Dag. Overalt saa stadfæster og henviser han til Skrifterne; thi det er den faste Klippe at bygge paa, og klareste Veie at vandre efter, hvorved Gud vil føre os til sit Rige; hvorfor Jesús altid fulgte Skriften nøie, at stadfæste dermed sin Lære, baade i Ord og Gjerning, da han vil, Menneffene skal tro og rette sig derefter; thi han var Ordets Begyndelse, som havde udgivet det, og med sin Lidelse fuldkommet, hvad som var skrevet, baade om Befalinger at gjøre, og løse Overtræderne fra dets Evang til at blive lydige under ham, som var lydig at give sit Liv til en Igjenløsnings Betaling for mange, som han selv siger; hvorfor det bør prædikes i hans Navn Omvendelse og Syndernes Forladelse for alle Folk. I disse Ord ligger den rette evangeliske Lære, som er ganske klar og forstaaelig, for hver som vil give Agt derpaa; men hvor forvædet og formørket de Onde haver gjort dem det, kan ikke nok klages over; thi nu raaber alle paa, at Gud er naadig, og at han forlader dem Synden, dette skal de tro, ja Præsterne sige

frit: til Sundersnes Forladelse; og høit, om de skal nævne Omvendelsen med Mund at den skulde gøres; thi i Hjertet ved de lidet, ja næsten intet af den, i at lære andre, mindre har de gjort det selv, saa de viser dens Frugter, da det dog er en Ting, som ikke kan skjules eller ske i Søvne; thi det foregaar hos den allerbedste og lydigste, dog saa haardt med Bods Taarer, Bedrøvelse, Angest og Strid; tillige hans omvendte og forandrede Sind, fra sin egen og Verdens Kjærlighed, i Had og Afstaaelse, derimod Længsel og Kjærlighed til Gud, alt dette virker saa meget i Hjertet, at han ei alene selv kan tale og erfare det, paa alt sit Væsen, og Kræfter i Sjel og Legeme; men om han holder sig nok saa hemmelig, saa erfarer hans Husgesinde, Naboer med flere, ja der sker altid noget Rygte, at naar Fienden mister nogen Sjel, saa kan han ikke undgaa, at anke derpaa, være vred, og som en Løve brøle, og søger igjen, baade selv og ved sine Tjenere, de Verdens Menneſker, at saa opſøgt det han har tabt og saa det i sine Garn igjen; hvis ikke da bruger de sin Bespottelse og Ondskab, mod de der viger fra dem. Som det da ikke kan skjules, hvor Omvendelsen er skeet, saa kan der heller ikke være nogen Synds Forladelse, hvor ikke Omvendelsens Frugter viser sig. Math. 3 C. 8 V. Det er derfor nødvendigt, og ret at prædike i hans Navn Omvendelse, at han er en Forløser fra Synden, og hver den som vender sig til ham fra det Onde, den faar Sundersnes Forladelse, og al hans Uretfærdighed skal ikke tilregnes. Ezech. 3 Cap. Bort Evangelium slutter med de Jesu Ord, at denne Prædiken om Omvendelse og Synds Forladelse, skulde forkyndes for alle Folk, og begyndes af Jerusaleem, men I ere Vidner dertil; hvorefter vi ser han vilde have sit Navn forkyndt for alle Menneſker, dog de skal begynde fra det Sted de er kaldet, eller bleven døbt med den Helligaands Gaver, og haver faaet Vidnesbyrdet i sit Hjerte; det kan den som skriver dette, tale om at han af Guds Aand, blev tilholdt at gjøre det. Al! at alle maatte være dem troe og lydige, som have kjendt hans Bei, at de fulgte og bekjendte den i Ord og Gjerninger, saa de kunde findes iblandt de Omvendtes Tal, og viste de sande Frugter deraf. Amen.

Bøn.

D Jesu! du som saa ofte besøger vore Hjerter med din

Naade, og tilbyder os din Fred; men vi ere Uſtjønſomme, Bantro og Gjenſtribige, vil ikke erkjende din Gave, ja om vi end tænke at elſke dig, er bekymret derfor, og taler om dine underlige Gjerninger, af Glæde og Sorg, ſaa ere vi dog ſaa vanvittige og henſaldende i Beundring, at vi ikke kan tro og kjende dig, ſom vor Igjenløſer og Frelſer, elſke dig ſom vor Ven og Broder, og frygte dig ſom vor Herre og Meſter, for at gjøre imod dine Befalinger, du da forklar dig ſelv for os, at naar vi kjender Frygtens Aand, vil betage os, ſaa viſ du din Menneſkeſjærlighed. Lad os da føle din Venlighed, ved det Synlige, til det Uſynlige, og naar du giver os Brød til vort Legeme, eller bryder og æder for os, ſaa fød og vor Aand, eller aabne vore Dine og Forſtand, til at give Agt paa dit Livſens Ord, ja forklar du Skrifterne for os, og lær os hvorledes dit Navn ſkal prædikes med loftende Roſt, og drivende Kraf, at Menneſkene kunde ſatte Sind til Omvendelſe, og din Aand kunde drive Gjerningerne, at du derved omvender os, ſaa bliver vi omvendte, og hjælp os, ſaa bliver vi hjulpsne; frels os, ſaa bliver vi frelſte ved din Kraf, ſaa vi kunde op-høie dit Navn efter dit Ord, og ved din Aand blive drevne til at udbrede din Gæ, fra en Stad til en anden, ſaa vi kunde efter vort fuldkomne Lob, annammes i de evige Boliger. Amen.

Førſte Søndag efter Paaſte. Epiſtel.

Johannes 1 Epiſtel, 5 Cap. fra 4 til 12 Vers.

Jer neden af og jeg er ovenfra; men derſom Sønnen ſit frigjort Eder, ſaa ſkulde I være ret fri. Joh. 8 C. 23 og 36 V. Med diſſe Jeſu Ord vidner og Johannes i vor Dages Epiſtel, ſigende: at alt det ſom er født af Gud overvin-der Verden, og denne er den Seier ſom haver overvundet Verden, nemlig vor Tro. Hvo er den ſom kan overvinde Verden, uden den ſom tror, at Jeſus er Guds Søn. At overvinde Verden, nemlig den Verden ſom er inden i os ſaavel ſom uden omkring os eller alle de verdslige Begjæringer, ſom ligger i vor Sjel, det er den ikke let, da de er baade inden og uden om os, og det ſeer vi at vi er født i Synd, 51 Pf.

7 B. og onde fra Ungdommen af; 1 Mose B. 8 Cap. thi saasnart Barnet faar det mindste Forstand, da begynder det at forlyste sig og lege i Verden, finder sin Behag i jordiske Ting, hvilke tiltager mer og mer; herved er Verdens Aand indentil i Stoltthed, Had, Brede, Svig, Falskhed, Løgn, Fraadseri, Drukenskab; thi disse Begjærligheder ligger indvortes i Sjelen, som ofte udskyder, saa vi klart kan føle det, ellers ligger de mer forborgen naar som vi ikke hader dem, men undertrykker det, enten formedelst Leilighed at faa bedrevet det. Unde ikke er, eller for at det er Skam og de gjør det for at de ikke skal tabe sin Ære; dertil kan det vel og ske i dem, som haver nogen Samvittighed og Frygt for Guds Straf, derfor afholder sig fra Lasterne; det er da den Verden inden i os, som er farligst til at holde os fangen og værst at overvinde, hvilke og den Verden uden om kan hjælpe til; thi baade dens glimrende Ting saavel som Verdens Fyrste eller Gud, Eph. 6 G. 12 B. 2 Cor. 4 G. 4 B. der skyder ind med sin Røkkelse til at forføre eller begjære at modtage Dødens Æble, 1 Mose B. 3 G. 17 B. der kan se deiligt rødt og hvidt ud indentil, men er dog surt inden i, hvilket vi erfarer af Naturen og lettere kan forstaa i Aanden, den som har faaet Forstand paa saadant, og Smag paa det himmelske Gode, der kjender Verdens Surhed, hvilken Bitterhed den foraarsager. Verdens Menneſter, der er Djevelens Redskaber, ja og andre Kreaturer bruger han til at forføre os, ligesom han brugte det første Slangen; hans Lige er nu utallige som vil forføre os; det er da umuligt at overvinde disse Fiender af egen Kraft, at faa dem udrøddet af Hjertet, ja vi arbejder ikke engang derpaa, uden vi faar Lys og Sandheds Overbevisninger af Guds Aand og Ord, men endda kan det ikke ske af egen Kraft, uden vi kommer til den nye Fødsel i Jesu Christo den Guds Søn; den som er født af Gud overvinder Verden, og denne er den Seier som overvinder Verden, nemlig vor Tro. Vantroen hos Eva om Guds Bud, foraarsagede at hun blev overvunden af Verden ved Slangens Røkkelse, 1 Mose B. 3 G. 5 B. da hun troede ham og mistroede Guds affagte Dom om Straffen, som hun vel erindrede at hun skulde dø; 3 B. nu maa Troens Stadighed ved Guds Erklærelse om den Glendighed vi er falden i, og om Forjættelsen at blive opreist igjen af Kvindens Sæd, at han faar Rum i vort Hjerte, til at

knuse Slangens Hoved eller alle Lysterne af Verden; og dette bliver Troens Virkning, naar vi forestiller os den kjærlige, gode, hellige og retfærdige Gud; tror vi saa hans Almagt og Barmhertighed, da maatte vi forlade os paa ham; føler vi hans usigelige Kjærlighed, da maatte vi elske ham, som han har elsket os først, 1 Joh. 4 G. 19 B. og kjender vi hans hellige Retfærdighed, da maatte vi frygte for hans Brede for at overtræde hans Bud. Dette er da noget, som Guds Aand virker og stadfæster i Hjertet, naar vi ikke modstaar ham, hvilkte da overvinder eller udrydder Verdens Sind og Lyster af Hjertet ved Troen paa Guds Søn; thi denne er den som kom med Vand og Blod, nemlig Jesus den Christus, han kom ikke med Vand alene, men med Vand og Blod, og det er Aand som vidner at Aand er Sandhed, da Johannes døbte med Vand til Omvendelse, og vidnede at en skulde komme efter, som skulde døbe dem med den Helligaand; Math. 3 G. 11 B. og Jesus stadfæstede dette ved sit udøste Vand og Blod af sin Side. Joh. 19 G. 34 B. Ligesom da Vandet renser Legemet ved Toelse; og det kan lædste en, men giver ingen Farver fra sig, eller nogen Kraft og Føde til Legemet, som Blodet gjør; saa og i det Aandelige Ordet eller Bekjendelsen om Guds Godhed og Retfærdighed kan drage Sindet og Begjærlighederne til det Gode, at en vil være reen og herlig, og Straffen kan afhindre eller toe de syndige Lyster, at en ikke fremturer i dem; men saa bliver en bleg, hvid, ja som en Død, da han forsmægter for Straffen og har ingen levende Farve eller Kraft; men naar nu Jesu Blod annammes i Troen af den Helligaand virket, da giver det de rette Farver, nemlig Christi Stikkelse, og de bliver levende; thi saa vidner Aanden at Aand er Sandhed, det er Sjelen som er i Blodet, 5 Mose B. 12 G. 23 B. og den springer derved ud igjennem alle vore Lemmer og holder Liv i dem; naar nu Christi Aand er i os, da er Legemet dødt til det Onde eller affiger dets Lyster, at ikke nogen Lem kan gjøre det Onde; men saasnart det mindste frister os, saa føles af Aandens Tugt og Dom Dødens Braad eller Straf; og derimod er det levende til det Gode, at en er syrrig og frist til Guds Være at bekjende og Gjerning at gjøre; thi da vidner vor Aand med Guds Aand, at vi ere Guds Børn, Rom. 8 G. 16 B. da det er tre som vidner i Himmelen, Faderen

Ordet og den Helligaand, og disse tre ere et i Aandens Væsen og Sind, med Begjæring og Gjerning; thi det som Faderen vil skal gøres, er Sønnen lydig og færdig med sit Ord at ordinere, og det han byder er den Helligaand strax beredvillig til at berede og fuldkomme Gjerningen, saa de er i en Forening, hvilke de som ere fødte af Gud forstaar og erfarer af Guds Aand og Kjærligheds Fællesskab med Lydighed, som de haver i deres Gjerninger, ja Verdens Børn kan og kjende disse paa den indbyrdes Kjærlighed og Forening de har sammen; som Jesus siger de skal kjendes paa, Joh. 15 Cap. og det strax medens de ere Børn i Christo, og ikke er kommen til den fuldkomne Kraft, de kjender dog strax Faderens Villie, og af Jesu Ord føler de Livets Kraft, at han er af Faderen formedelft den kraftige Virkning han gjør i Hjertet, hvorved den Helligaand bereder og driver dem til Gjerningen, at om nu Guds Børn har forskjellige Gjerninger, som Aanden giver og driver dem til at gjøre, 1 Cor. 12 C. saa er de dog alle et og har Del deri. Det er tre som vidner paa Jorden, Aanden, Vandet og Blodet, disse tre ere et. Dersom vi anname Menneffens Vidnesbyrd, er Guds Vidnesbyrd større; at naar det naturlige Vand kan toe Legemet og Blodet farve eller føde, som sagt er, hvor meget mere skal da Guds Sønns Blod toe os fra alle vore Synder, 1 Joh. 1 C. 7 V. og rense vort Hjerte fra døde Gjerninger, hvilke vor Aand vidner det har Magt til at gjøre. Hvo som tror paa Guds Søn, haver dette Vidnesbyrd i sig selv; hvo som ikke tror Gud, haver gjort ham til en Løgner, fordi han haver ikke troet paa det Guds Vidnesbyrd, han haver givet om sin Søn; og dette Vidnesbyrd at Gud haver givet os det evige Liv, dette Liv er i hans Søn; enhver som nu ikke tror disse Ord, den gjør Gud til en Løgner, han vil engang af Guds retfærdige, sandrue Dom og Aands Aabenbarelse, blive beffjemmet og gjort til Løgner selv, aldrig kommer han til det evige Liv, men bliver i Døden, og Guds Brede kommer over ham; thi den alene som haver Sønnen, haver Livet, og hvo som ikke haver Sønnen, haver ikke Livet. Saa ser vi heraf, at det er alene den nye Fødsel ved den levende Tro, som overvinder Verden, og haver Del i det evige Livs Glæde; hvilket er allestedes vor Christelige Lære. Lad os derfor den anname

til at føre et christeligt Liv, og blive delagtige i Jesum Christum, vor Saligheds Glæde. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 20 Capitel fra 19 Vers til Enden.

At Jesus søgte at trøste de Bedrøvede og Frygtagtige, som havde Kjærlighed, Lyst og Længsel til at tale om Guds Gjerninger og at gjøre dem, det haver vi seet i de forrige Evangelier, som vi og læser i vor Dags Evangelium, at der Disciplene vare forsamlede af Frygt for Jøderne, kom Jesus og stod midt iblandt dem, og siger til dem: Fred være med Eder. Det er den høieste Naade og glædeligste Budskab, mest at tragte efter, og bedst at faa, nemlig Fred med Gud, formeddelt vor Herre Jesum Christum; hvilken Naade, var altid Apostlernes Dunst til sine Troende, som vi seer af deres Sendebreve og Christi Befaling, at de skulde hilse og ønske dem Guds Fred hvor de gaar ind, han siger, at dersom det er et Fredens Barn, saa skal Eders Fred hvile over samme; hvis ikke skal den vige tilbage til Eder igjen. Math. 10 C. 13 B. Den som nu annammer den Naade, at faa Fred med Gud, og føle det i sin Sjæl, de har en sand Fortrolighed til ham, som til en kjærlig Fader; hvad Fornøielse han haver, det kan den Erfarne bedre føle, end udfige. Jeg ved og tror, at vidste enhver hvor godt det var at have Venstab og Fred med vor Herre, han skulde visseelig alvorlig tragte derefter, men at Guds Fiender det ikke ved, ja ikke vil vide, mindre tragte derefter, at komme i Venstab med Herren, det kommer derfra, at saasnart Jesus havde forkyndt dem Fred, saa viste han dem strax sine Hænder og Side. Saaledes sker det og med enhver Synder, han bliver forestillet det Onde han haver gjort; hvorfor Jesus maatte lide, og hvo som skal blive delagtig i Jesu Fred, saa maa Synderens Hænder med alle Lemmer korsfæstes, eller fastnagles, Colloss. 2 C. 14 B. og dræbes af Aandens Kraft, at alle Syndens Lyster ikke faar Lov at herste, men sønderknuses, at det Band og Blod som fra Jesu Side flød skal toe os, og giver Kraft til at stride, og dræbe Fienderne, som vil stille os fra Guds Fred og Venstab. Dette havde skeet med Disciplene, hvorfor de blev glade, da de saa Herren; da sagde Jesus atter til dem: Fred være med Eder; ligesom Faderen haver udsendt mig, saa sender jeg

og Eder; der han dette ſagde, blæſte han paa dem og ſiger til dem: Annammer den Helligaand; derſom I forlade nogle Synder, ere de dem forladte, og derſom I beholder nogle, ere de dem beholdne. Heri ſeer vi da Fredens dobbelte Onſte, eller Tilſagn, og Udsendelse med Blæſen af den Helligaand, ſom han beder ſine Troende ſkal annamme, og derved giver han Magt at løſe paa Jorden, Menneſtene fra Syndens Baand; thi de blive og løſte i Himmelen, med alle Herrens frigjorte Sjæle, til at love og priſe Gud for ſin ſtore Naade og Magt, han gav dem paa Jorden, da de før vare Slaver under Verdens Elementer, Gall. 4 Cap. 3 V. i det deres Sind og Hjerte var lagt under Verdens Kjærlighed, ja af Frygt for at tabe noget, og ſøger med Begjærlighed at ſaa de ſtabte Ting, da nu vort Hjertes Viggendefæ ligger bunden dertil, og maa ei alene opløſes derom, ved den Helligaands Overbeviisning, men og løſes derfra; hvilket ſkeer ved Troen paa Ordet, naar det ret forkyndes. Om denne givne Magt at løſe, havde Jeſus før ſagt Peder, at han ſkulde ſaa Himmeriges Røgel; Math. 16 C. 19 V. hvilke han ſiger; Phariſæerne og havde Kundſkabs Røgel, det er: Ordet, med hvilke de lukte Himmerige til, i den Sted de ſkulde lukke det op; og det kom fra deres Ondſkabs Forhærdelſe, at de modſtod den Helligaand, Ap. G. 7 C. 51 V. og derfor havde ikke Liv af Ordet, men var død, og ikke kan vække, eller virke Liv i nogen, ſom daglig Erfarenhed lærer, at det gaar ligesaa endnu med de i Synden døde Phariſæer eller Præſter, de lukker Himmerige til, fordi at Menneſtene af deres forvøndte Ord, bliver forvøndt fra Guds Bei og liggende i Synden, ſaa de kan ikke komme i Himmelen, ja de forbyder og andre ſom vilde gaa derind, og lader dem ikke gaa. Luc. 11 C. 52 V. hvilke Bedrøvelſes Jammer, ſom derover følger, ikke nok kan beklages. Det er da alene dem ſom haver annammet den Helligaand, der haver Magt dertil; hvilke ikke alene bliver af Jeſu udvalgte Apoſtle den Tid, men alle ſom ſiden formedelſt deres Ord tror paa Jeſum Joh. 17 C. 20 V. og annammer ham, de ſaar Magt til at worde Guds Børn ſelv, og løſe andre ſom modtager ſamme Naade, og derimod de, ſom foragter og ikke bliver vor Herre Jeſu Evangelium lydig, men gjenſtridig, modſtaar og vedbliver i Synden, de bliver bunden paa Jorden og ſkal være bunden i Himmelen, eller beholdne til

Dom og evig Straf. Hvilket Samfund man er iblandt her, skal man være iblandt, paa hiin Dag, enten iblandt de Frigjorte, som ere forladne al deres Gjæld, og har annammet Løsepengen, bleven fritjøbte til, at love, takke og ophøie Herrens Navn stedse og altid, eller iblandt de Beholdnes store Syndebyrde, som fængsler og nedkaster dem i Mørkhed, hvor deres Pines Røg, skal opfare i al Evighed, og de skal bespotte deres Skaber, og tynge deres Tunge af Pine. Ab. 16 C. 10 B.

Evangelisten siger, at Thomas, en af de tolv Apostle, var ikke med der Jesus kom, saa han ikke hørte det Christus sagde: derfor sagde de andre Disciple til ham: vi have seet Herren; men han sagde til dem: Uden jeg saar seet Naglegabene i hans Hænder og stikker min Finger i Naglegabet, og stikker min Haand i hans Side, vil jeg ingenlunde tro. Hvormange der er lig denne vantroe Thomas, det kan ikke beskrives: thi de fleste vil ikke tro mere end de seer, hvilket dog er ingen Tro; thi Troen er paa det Usynlige. Her vil vi ikke tale om dem som nægter Christum; men dem som med Thomas vil føle i hans Hænder og Side. Det er de som har annammet Jesum i Manddom, eller efter Mands Billie, Joh. 1 Cap. 13 B. og ikke i Guddom; vil omgaaes i Bestuelsen og ikke i Troen, da vi dog skulde omgaaes i Troen og ikke i Bestuelsen; 2 Cor. 5 C. 7 B. thi det er efter Mandens Lys vi skulde vandre; men de som nu vil omgaaes i Kjødets, og kjende hverandre deri, ligesaa og Christus, de tager ham i Tanter og Billeder: hvilke er nok af, og en vederstyggelig Ting for Gud, der ikke vil nogen skulde afskale ham i døde Billeder, som er en levende Gud, og haver forbudet saa strængelig Billeder. 5 Mose Bog 4 Cap. 23, 24 B. Denne Sandhed stadfæster Jesus; da Thomas var med Disciplene, og Jesus kom indent lufte Døre, stod midt iblandt dem, og sagde: Fred være med Eder; derefter siger han til Thomas: ræk din Finger hid og see mine Hænder, og ræk din Haand hid og stik den i min Side, og vær ikke længer vantro men troendes. Ved disse Ord kunde forstaaes som Jesus vilde, man skulde føle og see ham i Legemet, hvilke hans Kjærlighed for de Vantroes Skyld, vil lottie og kalde efter dem, og vise det Synlige, paa det de skulde komme til det Usynlige. Som jeg ved om mig selv, at Gud drog mig ved de naturlige og synlige Ting til at love ham, og ved Be-

tragtningen om dets Herlighed, saavel som Undergang at den bliver til intet, derved virkede han Troen om det usynlige Bestandige, som var meget større og kunde fattes, at det skulde blive ved evindeligt; saa jeg nu ganske har forladt alle sandfæltige, synlige Ting og Forestillinger, enten i Billeder eller ved løse Tanter, og hænger fast ved Troen paa Ordet, dette søgte og Jesus med Thomas; hvilke svarede da han havde faaet denne Følelse, og sagde: Min Herre! og min Gud! Jesus sagde til ham: Efterdi du haver seet mig Thomas, haver du troet, salige ere de, som ikke haver seet og dog troet. Saa seer vi her den høieste Gjerning, at tro og ikke see; thi det bliver en Gjerning som ikke Kjød og Blod eller Menne-sket af egne Kræfter kan gjøre noget til, men meget hindre Guds Aand, som vil virke Troen i os. Bort Evangelium slutter med de Ord, at Jesus gjorde da og vel mange andre Tegn for sine Disciple, som ikke ere skrevne i denne Bog; men disse Ting ere skrevne, at I skulde tro, at Jesus er den Christus den Guds Søn, og at de som tro skal have Livet i hans Navn. Amen.

Bøn.

D barmhjertige Frelser! du er god og trofast til at opsoge de Vildfarende, og komme til de Frygtagtige, for at løse de Fangne, fri og trøste de Kleinmodige, forkynde de Bæængstede Fred. Al! lad disse dine Naades Løfter opgaa i vor Sjæl, at vi i Frygten ikke maatte forsage, men meget mere søge dig; du seer og vår Bantro og Seendragtighed, til at modtage dine Bøjenderes Budskab, og tro dem som vidner om din levende Opstandelse, der lader sig tilskynde, og kan høres af deres sagtmødige, levende, gennemtrængende Røst, og de Dyder med gode Kjærligheds Gjerninger, som de beviser mod Næsten. Al! giv os Naade, at blive blandt disse Saliges Tal, som tror dine Ord og Aandens Vidnesbyrd, ikke friste dig eller begjære noget; men omgaaes i Troen paa dig, og derved høste det evige Liv. Ja du hellige treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand; hjælp du os hertil, det bede vi dig om. Amen.

Anden Søndag efter Paaske.

Epistel.

1 Petri 1 Capitel fra 21 Vers til Enden.

Mange vil være kaldet Christne, ja alle, naar den Retfærdiges Krone skal annammes af de sande Troende, som haver stridiet og vundet Seier; da vilde gjerne alle være med, og modtage denne Salighed. Men Apostelen Peder siger i vor Dags Epistel, at vi ere dertil kaldte, efterdi Christus haver og lidt for os, som efterlod os et Exempel, at vi skal efterfølge hans Fodspor, og Paulus siger, at det er os skjænket, ei alene at arve med Christo: men og at tro paa ham, og lide med ham; Phillipp. 1 C. 29 B. thi Lidelsen er en Gave, som luttrev os, og vi bliver udvalgte i Glendigheds Døn. Ef. 48 C. 10 B. Hvilke giver os Forstand paa det Gode; ja, saameget desmere Fryd, Glæde og Taksigelse i Velstand, naar vi er forsegte i Lidelsen. Men dette vil saa; ja at! at der vare nogle, som vilde modtage denne for Rjodet bittre Staal, hvilke vi dog ikke bør undslaa os for; thi Christus haver og lidt; naar vi vil herliggjøres med ham, saa skal vi og lide med ham, han efterlod os sit Exempel, det burde staa os daglig fore, med Villighed og Lydighed, at træde i hans Fodspor. Dette ved vel mange, og er for dem let at nævne, saa at naar det var gjort dermed, at man siger det, saa ser vi man kunde snart løbe Verden om ved Fortællinger, saa kunde man og løbe med Christus til Himmelen, og følge ham her paa Jorden, i et helligt Liv og Levnet, meget snart og let; men nu da vi ikke skal elske med Mund og Tunge alene, men i Gjærning og Sandhed; thi da han haver ikke gjort Synd, der blev ikke fundet Svig i hans Mund. At vi saaledes bliver ham lig og følger efter i hans Fodspor, det vil koste Lidelser og Strid mod Syndens Begjærlighed, som haver Attraa til at fordærve os og ligger for Døren, hvilke vi skal herste over, 1 Mose B. 4 C. 7 B. saa den ikke kommer til Bistte, mindre til Gjærningen, og da maa der holdes Vagt over hver Hjertens Tanke, at prøve efter Christi Exempel, hvad Ret er; thi der blev ikke funden Svig i hans Mund; dette kan vi undersøge, saa skal vi see hvor ofte vor Tunge vil svige, hykle og sminke for os selv, og sige det som ikke

er, for at bedrage andre, med Løgn, Falskhed og Sviig, som
 udgaar fra den dødelige Syndegift, der ligger i Hjertet; hvilke
 utallige Laster der er, kan ikke opregnes; - thi de som søger
 efter at faa dem sat, og udrydde dem, lærer daglig at kjende
 dem, baade hos sig selv og hos andre, især den stolte, ærgjer-
 ige, hadste, avindsfulde, vredagtige og hevngjerrige Aand,
 hvilken er tvertimod Jesu Sind, der ikke søgte sin egen Ære,
 eller ophøjede sig af nogen Ting, men var tjenstvillig, hjær-
 lig, ydmyg og sagtnodig af Hjertet, der ikke kjendte igjen,
 der han blev overstjendet, ikke truede der høit led, men over-
 lod det til den som dommer retfærdigt. Heraf seer vi, at en
 siſte skal kjende igjen, mindre hevne sig selv; thi der er fre-
 lovet: Hevnen hører mig til, jeg vil betale, siger Herren, Ebr.
 10 C. 30 B. og som det er en daarlig Ting at søge sin egen
 Ære, ja den er intet Joh. 8 Cap. 54 B. at faa og glæde
 sig ved, saa og at ville hevne sig selv paa Fienden, hvad Straf
 kunde vi straffe ham med, mod den Høieste; og naar vi skal
 hevne os, saa fortæres vi af Bitterheds Aand, og kan ikke see
 eller mærke vor Harm, som kan erfares paa de Hevngjerrige,
 at de selv lider derunder og piner sig; bedre derfor at vi over-
 lader det til Herren og lider taalmodig; thi den retfærdige
 Sag forgaar ikke ulønnet, da den er hos Herren; som det da
 er daarligt, ja farligt at søge Ære; thi en kan da med Gaa-
 man omkomme i den største Skam og Glendighed, Esthers B.
 3 C. 5 B. 7 C. 9 B. saa og i Brede og Hevngjerrighed; for
 da at blive befriet fra disse Laster og saa lægt disse dødelige
 Saar, som ellers vil komme til at smerte os i al Evighed,
 saa lad os søge den rette Læge i Jesu, hvilken selv opoffrede
 vore Synder paa sit Legeme paa Træet, paa det vi skal være
 afdøde fra Synden og leve i Retfærdighed, formedelst hvis
 Saar I ere lægte. Ak! at disse Ord maatte blive levende
 i vore Hjerter, saa alle vore Synder maatte lægges paa Jesu
 Legeme, paa det vi kunde være afdød fra dem og ikke længere
 leve i Synden, vi som er under Naaden, Rom. 6 Cap. da
 vi ere retfærdiggjorte af Troen 5 C. 7 B. paa Jesum Chri-
 stum, i hvis Saar vi ere lægte. Denne bedste og trofaste
 Lægedom, som aldrig sviger, eller nogen bliver uhjulpen af,
 som ret søger den; bliver dog mest misbrugt, forspildt, ja for-
 vendt til den største Skade, paa Sjelens Glendighed i Evig-
 hed; og det alene af uforstandige ja falske Doktere, eller Læ-

rere, saavel som deres egne Aarsager, der modtager dem, da de ere falske, hykkelske foragtelige og modstridende at bruge den rette Læge; thi de ere blødagtige, kjeine, og ikke taaler at det onde Saar, opskjæres og udrenses Materien. Vi læser i Joh. Ab. 13 G. om et Dyr der kom op af Jorden, som havde syv Hoveder, og et af dets Hoveder ligesom slagtet til døde, og dets dødelige Saar blev lægt, og al Jorden forundrede sig, og efterfulgte Dyret. Da alle uomvendte, eller uigjensfødte, jordiske, kjødelige Menneffer, haver et dødeligt Saar af Syndens Sold i sin Sjæl, eller Hjerte, hvilket deres Samvittighed vidner, især naar de hører Herrens Ord og Gjerninger, da dette træffer deres Byld, og aabenbarer deres Syndesaar, saa læger de sig dog igjen, med en falsk Trøst, der er Sjelesforgift; hvilket sker ved at de søger Trøst i deres Bedrøvelse og Syndestand, hos falske, hykkelske Lærere, som giver dem Jesu Lidelse strax til et Plaster, eller sød Lægedom, som dog er et skarpt Salt, Luc. 14 G. der skulde udrense Materien; hvilket sker naar vi bliver kaldet til at lide med ham, og hvo dette annammer da udrenses den onde Materie; men disse falske Trøstere, eller de som tager saadan Trøst i Jesu Fortjeneste, og Fyldestgjørelse, som er gjort paa Guds Side, og det tilegner eller røver til sig uden sand Bod og Hjertens Renselse; de tager det ene Hoved paa Dyret, som ved Djævelens Falskhed slagter til Døde, det er, at de forvandler sig og kommer i Jesu Navn, Luc. 21 G. 8 V. at trøste dem der var opvakte, at Samvittigheden søvner og Aandens Rørelse eller Liv, som begyndte at vilde tiltage og dræbe Synden, den slagtes til Døde igjen, saa de kan saa Fred at leve i sit jordiske Sind, da Jorden fulgte efter Dyret; Aabenb. 13 G. det er alle de jordistfænde Menneffer, der elsker Verden, de søger denne falske Trøst og følger den gjerne, som kan give dem nogen Frihedslov at synde. Vi vil da ikke være med dem og blive bedragne ved Dagens Ende, men søge i Jesu Saar vor rette Læge, at hans Blod maatte saa toet os af al vor Synd og ikke en blive tilbage; thi vi har forhen som de andre været som vildsfarende Saar; men er nu omvendt til vor Sjelehyrde og Biskop; da gif vi i Vanvittighed, hvilket Gud oversaa med os og vil ikke tilregne, naar vi nu ere omvendte til hans Søn og følger den tro Hyrde, giver Algt paa denne Biskop eller Lærere, saa han ikke alene bliver antaget

Som vor Ypperste-Præst, der haver ofret sig selv hen for os til en sød Lugt for Gud, og gik ind i det Hellige formedelst sit eget allerhelligste Blod; thi saadan en Ypperste-Præst sendte Herren os og vi maatte have som var hellig og ulastelig, paa det at vi Uhellige og Lastefulde skulde ved ham blive rene og dydige; nu er det os da som sagt ikke nok at antage ham som Ypperste-Præst, Trøster og Talsmand, uden vi tillige annammer ham som Prophet, Biskop eller Lærer, at vi følger hans Befalinger og bliver hans Benner, i det vi gjør hvad han siger, Joh. 15 C. 14 B. ja vi maa og lade ham være vor Herre og Konge til at regjere vort Hjerte og styre alle vore Lemmer til det Gode. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 10 Capitel fra 11 til 16 Vers.

Jeg vil give Eder Hyrder efter mit Hjerte, og de skal føde Eder med Kundskab og Forstand, siger Herren. Jeremias 3 C. 15 B. Dette er Guds Forjættelser og Naadeløfter, som han har opfyldt og vil atter opfylde til Fuldkommelse ved sin Aand og udvalgte tro Hyrder, der skal føde eller lede hans Faar til Vandfilder, Esaias 49 C. vil gjøre alle sine Bjerger til Beie, saa de skal ikke enten hungre eller tørste, men han skal føre dem til de levende Vandfilder. Aabenb. 7 C. 17 B. At Jesus var saadan en tro Hyrde, det beviste han især i Gjerningerne saavel som i Ord, og derfor siger i vor Dags Evangelium: Jeg er den gode Hyrde; hvorpaa han giver Beviis at han det er, sigende, at den gode Hyrde sætter sit Liv til for Faarene, men Leiesvenden flyr, naar han seer Ulven komme, og forlader Faarene og flyr, og Ulven røver og adspredrer Faarene; men Leiesvenden flyede fordi han er en Leiesvend og haver ikke Omsorg for Faarene. Om vi nu er en god Hyrde eller vi er Leiesvend, det kan vi speile os i Jesu Ord og Gjerninger. At tale om de Hyrder som nu en Tid i Verden har været nok af, der haver ladet sig leie og prædiker naar de kan faa vel Betaling og blive æret og ophøiet; det var vel nyttigt for de arme Faars Skyld, som bliver saa elendelig ødelagte ved deres Bedragerie under Faareffin, da de er Lyve og Røvere. Joh. 10 Cap. 1 B. Iblandt mange andre Steder i Skriften, kan vi især læse om dem, hvad Her-

rens Aand siger ved Propheten Ezechiel 13 og 34 Cap., der taler han om, at de føder sig selv, æder det Fede, klæder sig med Ulden, forvilder ja dræber Faarene, eller de ensfoldige, vanvittige Menneſter, dem trækker de Guds og Penge af, som er Ulden, og naar de det faar, ſaa priſer de dem ſalige og trøſter dem i Synden, gjør dem ſikre og høimodige, borttager Trøſten, hvorved de bliver myrdet; thi om ſaadanne ſiger Herren: Mine Folt vare fortabte Faar, deres Hyrder haver forført dem, de have afvendt dem til at gaa paa Bjergene, de gik fra Bjergene paa Høiene, de glemte deres Leie, alle ſom fandt dem aade dem, og deres Fiende ſagde: Vi have ikke Skyld fordi de have ſyndet mod Herren i Retſædigheds Bolig, Jere. 50 C. 6 og 7 V. det er: at de ſalſke Lærere forføre Tilhørerne fra at vandre paa Bjerget, bygge paa Klippen eller leve efter Guds Ord, ſøge deres Leie i Faareſtien med en ſand Bdmgyhed; og fører dem paa Høiene eller til at ophøie ſig, ſaa at de grove, ondſkabsfulde Chriſti Lærdoms Fiender, ſom finder at diſſe beſkjender ſig til Chriſtum og af hans hellige Samfund, de kan beſpotte, forfølge ja dræbe ſaadanne, og dog paastaar, at de ikke gjør Synd, fordi de ſeer deres Gjerninger ikke ere gode, da de ſynder, at om de bor i Retſædigheds Bolig, ſaa gjør de dog Uret i Retten Land, Eſaias 26 C. 10 V. og for diſſes Skyld bliver Guds Navn beſpottet iblandt Hedningene, hvilket alt i denne Tid ſaavel af Menighederne ſom iſær de fjødelige Læreres Gjerninger, der beviſer det ſaa meget, at det behøves kun ſaa Ord til at erindre enhver derom; thi da nogle er ikke engang en Leieſvend, der er gaaen til Embede for at vogte Sjelen, men er en Ulv, ſom med ſin glubende Mund og graadige Begjærlighed tragter alene efter at myrde dem ſom haver Aandens Liv, og vil opſluge deres Eiendomme; andre kan dog lignes med dem, ſom Chriſtus ſiger, der er Leieſvende og er kommen til Embedet for at vogte og føde Faarene, naar de derfor kan blive betalte; diſſe gjør vel, ſaa længe deres Guds og Herrens ikke angaar, ja Livet iſær er i god Behold; men ſkulde de komme i nogen Fare paa diſſe Ting af Ulven eller Djevelen med ſine onde Redſkaber, naar diſſe ſøger at forføre, forvilde, røve og dræbe Faarene, da gaar ſaadan en Leieſvend i Skjulke, er undſlyr, thi han haver ingen Kjærligheds Omſorg for at det ſkal blive fra ham røvet, og om han end det havde, ſaa

har han dog ingen Magt eller Forsæt at tage dem iagt, naar Faren kommer; thi han kan ikke taale at lide Skade paa sit eget Guds, Ære og Liv, hvilket han tragter efter, og haver alene ladet sig leie for at faa sit Liggendesæ her. Saadan Hyrde var ikke Jesus, ikke heller maa vi være disse lig; men som han siger: Jeg sætter mit Liv til for Faarene; saadan Trostaa udfordres af en tro Hyrde og Jesu Eftersølgere, der er af den Helligaand indsat til Hyrde, Ap. G. 20 C. 28 B. og ikke haver noget fjødeligt Kald, Ebr. 5 C. 4 B. men aandeligt, af Christi Kjærlighed frivillig tjene som Paulus, der ikke agtede sit Liv dyrebart; Ap. G. 20 C. 24 B. dog heri kunde vel og tages Afvei ved Uforsigtighed i unyttig Tid mod Guds Villie, ved Formastelse eller Stridighed kaste sig selv i den Fare, som Herren vilde vi skulde undgaa; hvilke og kan fordres af uforstandige Sjele, ja især af Djevelens Børn, som søger paa alle Maader at fordærve baade ved Løkkelse og Trudsel; snart vil forstrække os, til at fly den Tid, som vi skulde gaa imod og stride, og atter vil vi skal blive og fanges, eller rives af Ulven, naar det var Tid man skulde og kunde undgaaet. Exempel har vi da i Jesus, han undveg da ikke for sin egen Del, eller frygtede for nogen Ting at miste, men naar det ikke angik sin Faders Ære at den led, eller at hans Troende ikke tabte derved, i det de kunde blive forførte; og saa at han havde mere at udrette, til det Gode at befordre. Da undvigte han mange Gange, som vi seer da de førte ham paa Bjerget, og vilde slaget ham ihjel, Luc. 4 Cap. 29 B. ligesaa i Tempelen, da de vilde stene ham og han skjulte sig, Joh. 8 C. 59 B. ja da Disciplene vilde have ham med sig til Høitiden, saa siger han: gaa I op, Eder hader de ikke, men mig hader de, for jeg haver bebreidet dem, at deres Gjærninger ere onde; 7 C. 7 B. og Paulus lod sig vinde over Muren for at undgaa; Ap. G. 9 C. 25 B. hvilket og Kristus siger: naar de forfølger Eder fra en Stad, da fly til en anden; Math. 10 C. med mange flere Exempler vi har herpaa. Men dette maa da en tro Hyrde, prøve sig selv og prøves paa af andre, om han undviger eller flyer af Frygt for at lide, og tragter efter at blive frelst selv, og haver ingen Om-sorg og Kjærlighed til Faarene, eller agter om Guds Ære fornærmes, og haver ingen Attraa den at forsvare; eller om han undviger naar enten Faarene ere vel fød, og haver faaet

Blissdom og Kraft til at ſtaa Ulven imod, og dertil kan ved Opflugelſe ikke redde dem, men ved Undvigelſe kan bringe mere til deres Beſtyrkelſe; ſeer ſig videre og mere at ſaa bekiendt Guds Navn, og Være at forſvare, ſom kan ſkee et andet Sted, ved Ord og Gjærninger at forfremme og Næſtens Opbyggelſe; hvilket er hans Omſorg at befordre; ſom en Leieſvend ikke har.

Jeſus ſiger atter: Jeg er den gode Hyrde og jeg kjender mine Faar, og kjendes af mine, ligesom Faderen kjender mig, kjender jeg og Faderen, og jeg ſætter mit Liv til for Faarene. De Kjendetegn, ſom Jeſus her ſiger om, at kjendes af ſine og at kjende ſine, ligesom Faderen kjender ham. Det er og noget, ſom Guds Børn har imellem hverandre, af Aanden og efter Ordets Bidneſhyrd, at de kan kjende hverandre, ſtrag ved første Sammenkomſt, paa deres aandelige Tale, ſagtmodige og ydmyge Væſen, ſædelige, enfoldige og troſtyldige Tale, ſom dertil er overſtrøet med Salt, Colloſſ. 4 C. 6 V. eller Guds Ord, at de følger dem nøie; thi en Chriſti Hyrde kjender vel ſine, og de kjendes af ham igjen. Jeſus ſiger videre: jeg haver andre Faar, ſom ikke ere af denne Stie, dem bør det mig at føre hid, og de ſkal høre min Røſt og der ſkal blive en Hjord og en Hyrde. Om diſſe Ord ere adſkillige Meninger, ſom vi ikke vil tale om, men gaa til Grunden; Ordene kan da vel udlægges paa Foderne og Hedningerne, at de andre Faar, ſom ikke var af den Stie, eller Slægt, dem bør det at føres hid, til den chriſtelige Religion, og Guds Kundſkab i Liv og Kraft, ſom ſtedte ved Jeſu Prædiken, og iſær ſine Apoſtle, ja ſkeer daglig ved hans Tjenere, at alle de ſom høre Chriſti Ord, Aand, eller levende Røſt, de føres did til ham i den Chriſtne Kirkes Samfund. Men dette er den ypperſte Udlæggelſe for os, naar vi vil rette os derefter, nemlig: at Jeſus havde kaldet endeel Faar, eller enfoldige Menneſker ind i ſin Faareſtie, ſom han gav Føde af ſit ſalige Livs Ord, hvilke ikke beſtod af det jødiſke Navn eller Kald; thi Mængden af dem var gjenſtridige og trædſſe i al Ondſkab, hvorfor han ſiger til dem: I ere ikke af mine Faar, Joh. 10 C. 26 V. Men herimod findes der enfoldige og oprigtige Sjele, ſom dog ikke haver hørt Chriſti Røſt eller Være, dem bør det at forkyndes for, at de kan blive oplærte efter Jeſu Evangelium, ſom Herren vil have forkyndt over hele Verden, hvilke den føler der drives af hans Aand, og at alle ſkal

blive en Hjord, det er: have et Sind efter Jeſum Chriſtum, og være hans kjære Faar, ſom villig følge hans loffende Røſt, og holde ſig til hans Bud og Befalinger; var villig og lydig til at gaa did, han vilde ſende dem, ſaa førte han dem og viſt paa gode Græsgange, og dette er Herrens Lofter, at han vil gjøre i de ſidſte Dage, at han vil redde ſine Faar fra Ulven, ſom vi før haver ſagt; og nu lader udgaa af Jeſu Aand troe Hyrder, der har Jeſu Sind, ſom haver ſaa ſtor Omſorg for Faarene, at de vil ſætte ſit Liv til, naar de kunde redde Faarene derved, og udbrede Guds Gæde, de ere efter Herrens kjærlige Hjerte, og ſaar af Gud Bliiſdom, Kraft og rigelig Beſtiqgnelſe, til at føde Faarene med Kundſkab og Forſtand, af Guds Ord der leder dem paa Salighedsens Vej, og forener dem i Chriſto, ſaa fra hvad Sted, Slægt eller Nation de kommer, ſaa bliver de dog en Hjord, og hvormange Hyrder vi er, ſaa bliver vi dog alle ſom en i Jeſu Sind. Amen.

Bøn.

Troſte Hyrde! Herre Jeſu Chriſto, du var den du gav dig ud for, og ſvarede til dine Ord med dine Gjæringer, ja give tilkjende af din levende Kraft, ſagtmodige, ydmyge Røſt, din Troſkab, Omſorg og Kjærlighed for de arme Faar, at du dem vilde redde, hvoraf de og kan kjende dig, ſaa velſom alle de der ere udsendte af din Fader, og drives af hans Aand. Giv du os Naade og Kraft, at være iblandt dine tro Hyrdes Tal, at følge dit Exempel i Troſkab og Sandhed, ſaa vi ikke ſkulde være lig eller med Reieſvendene, at fly naar Faren kom, og det gjælder at forſvare dine Faar, eller dit Navns Betjendelſe. Væi du os altid under dig, og lad din Kraft, Bliiſdom og Forſtand tiltage i os, at vi kunde ſamle mange Sjele til din Faareſti. Hindre Satans Liſt ſom da vil indſnige ſig med Gylid og Miſforſtand, for at ſaa os adſtilte; bind du vore Hjerter faſt til at blive eet i dig, ſaa din Aands Røſt altid maatte høres i vore Hjerter, og vi blive en ſtor forſamlet Hjord, der kunde indſamles i dit Rige; hvorum vi bede dig ret inderlig. Amen.

Tredie Søndag efter Paaske.

Epistel.

1 Petri 2 Capitel fra 11 til 20 Vers.

Vore Aars Dage, de ere halvfjerdsfindstve Aar, og om nogen haver megen Styrke, ere de firefindstve, de stolteste af dem ere Møte og Uretfærdighed; thi det affjæres hasteligen, og vi flyve derfra. 90 Psal. 10 B. Disse Davids Ord maa vi alle bejende, og at vi ere Vandringmænd og Fremmede. Vore Dage ere faa og onde, 1 Mose B. 47 C. 9 B. der ere under mange Bamseligheder som vi seer det, og haver gjort alle vore Formænd, megen Besværlighed, Strid, Kummier og Møie, ligesom de Fædre i Christo, der haver vandret, Sandhedens Bei, havt sit Liggendesæ eller Sind i Himmelen, og baaret det her paa Jorden, som ere mange Forhindringer og Røvere, der vil røve os det fra, og forhindre os vort Løb, vi som er her alle til Guse, og Udlændinge, vi bliver og gjerne, baade forhadet og undertrykt af Verdens Menneſter, der haver slaget sin Bolig og Lyst, ja taget sine Eiendomme og Liggendesæ i Verden. At vi ikke skal blive dem liig, men ret omgaaes iblandt dem, det formaner og lærer Apostelen os i vor Dags Epistel, sigende: I Gæstelige! jeg formaner Eder som Husfolk og Udlændinge, at I holder Eder fra kjødelige Begjæringer, som strider imod Sjelen, i det I have Eders gode Omgjængelse iblandt Hedningerne, at de i det de bagtale Eder som Misdædere, kan af Eders gode Gjæringer, som de see af Eder, prise Gud paa Besøgelsens Dag. Heraf seer vi Apostelens Formaning, til os som Husfolk og Udlændinge, at vi skal tage os vare for de kjødelige Begjæringer, som strider mod Sjelen. Al! at I ret kjendte dem, hvormange og farlige de ere, som vil indtage vor Sjæl i disse jordiske Ting, da Begjærligheden undfanger Lyst i os, og den søder Synd, at vor Villie samtykker, hvilke tilsidst fuldkommes i Gjærningen og søder Døden; saa vor levende Aand bliver dræbt og nedgraven i de jordiske Ting, kommer til at fæste vort Huus og Hjem i Legemet, og derover bliver Fremmede fra Herren. 2 Cor. 5 C. Det er derfor nødvendigt, at holde os fra alle Leiligheder som gives til Begjærlighedernes Opvækkelse, og naar deres Lyster opstiger, da strax at dræbe dem ved Aan-

dens Kraft, med Bøn til Gud, at blive bevaret fra deres Overfald; og vende vort Sind og Villie til Herren og hans Tjeneste; saa maa vi tage i Agt Apostelens Formaning og Bære, at om vi er iblandt Hedninger, eller vantundige Menneſter, ſom ikke kjender Gud og hans Budords Villie, og derfor bagtaler og beſkylder os, for alle onde Gjerninger, ſom Misdædere der ſkulde have fortjent Straf og Beſtjæmmelſe; vi da kunde igjendrive, og overbevise dem med vore gode Gjerninger, da de ikke kan tro eller forſtaa Ordene, ſaa Gjerningerne maatte derfor lyſe, at de kunde priſe Gud for ſin Beſøgelſe, med det Gode han haver indgivet i os, og vi bevifer dem; thi er inderligt fornødent for os at være, godhjertige, ydmyge, barmhjertige og lydige, ja være al menneſkelig Forordning underdanig for Herrens Skyld, at vi ikke antage menneſkelige Bud, om de beſaler mod Gud; thi høit ere vel de Bud Herrens beſaler, og Gud haver tilladt dem at herſke og regjere; men forbeholder det af ſine lydige Børn, ſom han behager, at om de Verdens Herrer beſaler mod Guds Bud, da ſkal vi mere adlyde Gud end Menneſtene; Ap. G. 4 C. 29 B. naar de vil forbyde os at gjøre Godt; det være ſig en Konge ſom den Ypperſte, eller Befalingsmand ſom de, der ere ſendte af ham til Hevn over Misdædere, at ſtraffe det Onde, hvortil de bær Sværdet; men dem til Beſtyrkelſe og Lov ſom gjør Godt; dog om deres Forhærdelſes Onde vilde gjøre os Ondt og ſtraffe, ſom intet Ondt gjorde. Saa er det dog ſaaledes Guds Villie, at vi ſkal i det vi gjør Godt, tilſtoppe de daarligere Menneſters Vandittighed; thi naar vi bevifer Godt mod deres Onde, ere milde mod deres Brede, og retſtafne i alle Dyder mod deres Laſter, ſaa bliver deres uſandſærdige Beſkyldninger om os ſtærkeſt igjendreven, og deres Mund tilſtoppet, da vi ere fri og dog ikke vil miſbruge Friheden, til at ſtraffe dem ſom vi vel kunde, for vor Vres Beſtjæmmelſe; dertil om de røver fra os vort Guds, eller overſalde os med Ubillighed; denne Lov ſom ſkulde ſtraffe ſaadant, vil vi ikke bruge, mindre miſbruge Friheden til nogen Ondſkabs Skjul, i ſyndige Bedrifter at forvende vor Chriſti Evangeli Trøſt til Ondſkabs Skjul, at vi kunde ſynde, fordi Naaden er os ſaa overflødig, at Gud derfor ikke ſkulde tilregne os. Nei, dette var at træde Naaden under Fødderne, og da var vi ikke Guds Børn. Men vi ſkal være ſom Guds Tjenere, i Hellighed,

som Gud er hellig, og ogsaa ydmyg at ære alle, fordi de ere Menneſter og Guds opholdende Stabninger: ogsaa ved ſaa-
dan beviſt Ære og Høflighed, eller Ydmyghed at bøie dem,
ſom er uden for vort Samfund; thi de ſom ere med os be-
viſer vi ei alene Ære, men og elſter Broderſkabet, da vi ere
ſammenbundne i Jeſu Kjærlighed, at vi dem ærer og beviſer
Tjenſtvillighed med al Ydmyghed og Kjærlighed, dog hert
maa vi frygte Gud, at vi ikke ſkulde lade Kjærligheden blive
kjødelig og ære vore Brødre over eller lige med Gud; hvil-
ket og bør vogtes ved Fienderne, naar vi ſkal ære dem; hvor-
for og Apoſtelen har ſat diſſe Ord, nemlig: ærer alle, elſter
Broderſkabet, frygter Gud og ærer Kongen, ved hinanden li-
geſom ſammenblandet; thi han vidſte at man kunde af Frygt
for Fiendernes Had, ære dem over Gud, for at undgaa deres
Brede, og derfor vige fra Guds Bud, ſaavelſom at elſte Bro-
derſkabet, uden for den Lydighed og Kjærlighed i og af Gud;
derfor ſiger han: frygter Gud; thi ſaa omgaaes du varſom
og tager dig vare, for at vige til nogen af Siderne, enten
ved Høimodighed og Ukjærlighed mod Næſten, eller ved Blød-
agtighed og kjødelig Kjærlighed at vige fra Guds Bud; og
at du ærer Kongen, da Gud haver budet, at give hver den
ſom du er ſkyldig, og ære hver efter ſin Stand. I Tjenere
værer Herrerne underdanig i al Frygt, ikke alene de gode og
billige, men og de fortrædelige; thi det er en Naade, derſom
I fordrager Sorg for Samvittigheds Skyld, naar I lider
Uret; thi hvad er det for en Noſ, derſom I ſynde og blive
ſlagne paa Munden, og taale det; men derſom I gjøre Godt,
da lide og taale, det er Naade for Gud. Saa ſeer vi heraf
de rette Formaninger og Regler, hvilke vi ſkulde lægge paa
Hjerte, og rette os derefter, hvorom vi maa daglig bede Gud
give os Kraft og Styrke af ſin kjære Søn, Jeſum Chriſtum
vor Herre. Amen.

E v a n g e l i u m

Johannes 16 Capitel fra 16 til 22 Verſ.

Thi det er endnu et lidet hvor meget det dog være kan, at
den der kommer ſkal komme og ikke tøve, men den Retsfærdige
af ſin Tro ſkal leve, og derſom nogen henſniger ſig, haver
min Sjæl ikke Behagelighed til ham. Ebr. 10 C. 37 og 38
V. Med diſſe Ord kunde vort Evangelium ſammenbindes,

da Jeſus ſiger: det er en liden Stund I ſkal ikke ſee mig, og atter om en liden Stund ſkulde I ſee mig, thi jeg gaar hen til Faderen. At det er lidet og kort af det Gode vi har og nyder i Verden, enten legemlig eller aandelig, det ſynes altid vi, og derimod naar noget Ondt, Trængſel, Sorg, Sygdom, Angelt og Fortabelſe, enten af Sjel, eller Legeme, ja beggeſ Bel, da ſynes vi Tiden er lang, endſkjønt det er alene et lidet Dieblif vi lider, hvorlænge det end kan være her i Tiden, mod den Glæde, ſom vi erlanger hiſſet, med Trøſt og Huſvælte i den evige Glæde; vi vil ikke tale om de kjødelige Sorger af Verdens Bedrøvelſer for dens Modgang, eller de Glæder af og over Verdens Guds og Belſtands Florering; thi dem er alt for uſtadige, daarlige og elendige, der bringer Menneſkene længer og længer fra Gud, ſaa længe de lader det første ſmerte ſig, med Bedrøvelſe, Anur, Utaalmodighed, med Misfornøielſe; og det andet indtage ſit Hjerte, ophøier ſig, bliver ſtolte, forlader ſig paa det Gode, elſker eller glæder ſig i Skabningen, og ikke tænker paa Skaberen, at elſte, takke og tjene ham, ſaadanne er nedſænket og ſænker ſig mer og mer i Fordærvellens Mørke. Vi vil derfor betragte dem ſom draget af Aandens Lys og er kommen til nogen Følelſe i ſin Sjel om den tilkommende Straf og Belønning, kjender enten til den onde Angelt i ſin Aand, eller de ſøde Kjærligheds Glæder; diſſe ſom hænger ved ſaadanne Følelſer, kan og tage meget af Veien, hvorom jeg haver ſkrevet lidet i mine forrige Skriſter, ſaavel ſom iſær talet mundtlig ved de Slags Menneſker, der ligger fangen eller forhindret fra at tjene Gud formedelſt Følelſerne. Jeg kan da ikke udtrykke eller forklare det med Ord, ſaa mange Afveie og adſtillige Forhindringer ſom det er; thi ſom nogle ikke agter om Samvittighed og Aands Vidneſkbyrd, hvad ſom den vidner, opvækker, drager og glæder dem i, naar de gjør godt eller ſtraffer og tugter dem fra, naar de gjør ondt; ſaa er det andre igjen, der ligger og søger efter Følelſer, iſær de ſøde Kjærligheds Straaler af Glæder i Aanden, ſom Gud haver loſket dem med og givet dem en Forſmag paa, ſaa i den Sted de da ſkulde ſøge ved dette Kjærligheds Lys hvad Guds Villie er, at de kunde elſte ham igjen, ſom lader dem ſmage at han elſker dem, og derfor bør de tjene ham og opofre ſig ganſke med Legem og Sjel til hans velbehagelige Villie, grunde paa hans Lov, bevife

sin Næste alt Godt, som Guds Aand henviser dem til; alt dette agter de intet om, men hænger ved Følelsen, vil have de Glæder, og naar Gud unddrager dem, da er de fulde af Egenbillie, Anur og Længsel at saa dem igjen, saa de vil omgaaes i Bessuelsen, glæde sig, tjene og takke Herren for sit Gode saalænge han staar over dem, og giver rundelig det de vil have, saa er det vel, ellers ikke, og de tjener ham som Dientjenere; Eph. 6 G. 6 B. ligesaa og ved Angester er adskillige forvandrede, at naar Gud tugter dem, da paa den ene Side er de sorggIVEN, utaalmodig og urolig, saa de derved ikke tragter efter at forbedres og blive Synden kvit, undersøger hvad de har gjort, og haver Sorg over det Onde, som er bedrevet, stræber alvorlig paa at vil omvende og forbedre sig; men alene sørger for at de ikke kan saa Lov at leve i sine Synder; andre tager Trøst i deres Angester, at fordi de lider saadanne Nøvelser, saa skal de have Naade hos Gud, ja kræver og trøster sig ved, at de skal have Løn og Glæde i det evige Liv, endstjønt det er ligesaa ubilligt som at et ondt Barn vilde jordre Trøst af Forældrene, naar de straffer det, fordi det har gjort dem al Skade, Skam og Vanære, hvilke det vil vedblive at gjøre, og viser ingen Lydighed, saa og disse Gjenstridige; de kommer ikke til noget forandret Sind og Lydighed ved Aandens Virkninger, som arbejder paa at vilde igjensøde og omskabe dem, men det gaar med dem som Propheten siger: Smerter skal komme paa ham, han er ikke en viis Søn ellers havde han ikke bleven staaende saalænge i Børnesødselens Sted, Hos. 13 G. 13 B. dog nogle gjør det af falsk Begjærlighed efter de glædelige Følelser og med Forhærdelse mod den Straf de føler at have fortjent; andre af Vanvittighed elsker vel Gud, men synes at det var kjærest, at de kunde have de Glæder bestandig, og frygter for at de ikke er i Naade hos Gud, naar han haver unddraget dem den følelige Nærværelse; de indseer ikke i Guds Naad eller haver Forstand paa, at han vil skule sig, for at de kan blive prøvet, og at de ikke taaler at have disse Glæder bestandig i dette Liv formedelst Naturens Fordærvelse, og egen Begjærlighed af Sikkerhed, egen Vre, egen Billie, med mere, der skader dem. Det skeer og at de Vanvittige tage Feil paa den ene Side, at naar de haver Angest, og deres Hjerte brænder af Uro for deres Bantroes Skyld, at de haver overtraad Guds

Bud, forglemte hans Ord og Befalinger at tro og gjøre, saa tager de Tillid hert, at de for saadan Angest er Skyld og Taarer skal være iblandt de Bødsfærdige, trøste sig derved og tænker, at det er at være brændende i Anden, endstjønt de ligger ved Følelsen og har ingen Troens Kraft at tjene Herren som det hører til; thi at brænde i Anden, Rom. 12 G. er naar en haver Drift af Guds Kjærlighed til at gjøre det Gode; andre frygter i Angesten, at de ikke skal være i Naade hos Gud for de søler Tugtens And, de er bange og vil gjerne undvige for den; da dog den kjære Faders Nærsel er nyttig. Ebr. 12 Cap. De kan og paa den ene Naade, bedrøve Anden for Ustyldighed, at naar de haver tænkt, talet og gjort det som ret er, saa kan det ske af Frygt og Misforstand, at de tænker det ikke er ret, som og Fienderne indskyder; hvilke dersom de samthffer, saa fører de dem i Angest; og paa den anden Naade skeer det af Uforsigtighed, ved Overtrædelser. Jesus med sin And maa da mange Gange vilge, baade fra og til os, bedrøve og glæde os eller trøste og straffe os, for vi skal blive lige stiftet efter ham, i at elske og tjene Gud og vor Næste. Om denne Bortgang og Igjenkomme, at vi søler og seer ham i Troen, hører Herrens Tale inden i vor And; det er vi meget uforstandige paa; ligesom Disciplene, der ikke vidste hvad han sagde om denne Bortgang; hvorfor Jesus siger: Sandelig! sandelig siger jeg Eder, I skal græde og hyle, men Verden skal glæde sig; I skal være bedrøvede, men Eders Bedrøvelse skal worde til Glæde. Det er da det bedste for os, at være bedrøvede og altid omgaaes varsom; thi salig er det Menneſte, der altid frygter, Ordsprog. 28 G. 14 B. nemlig af Kjærlighed, og er varsom, for at gjøre sin Herre imod, for efter Sorgen kommer da Glæde; hvorpaa Jesus giver Exempel om en Kvinde som søder, at hun haver Bedrøvelse fordi hendes Time er kommen; men naar hun haver sødt Barnet, kommer hun ikke mere den Trængsel ihu for Glædes Skyld, fordi at et Menneſte er sødt til Verden; og I have da vel nu Bedrøvelse, men jeg vil see Eder igjen, og Eders Hjerte skal glædes, og ingen skal da tage Eders Glæde fra Eder. Kan da en kjædelig Moder forglemme al Smerte hun haver for at søde, fordi at et Menneſte er kommen til Verden. Mon ikke vi da meget mere, skulde forglemme al den Sorg og Smerte vi lider i vort Kjød, denne korte

Stund, for at undsfange og føde Jesu allerhelligste Billie og udrette hans Gjerning her paa Jorden, naar han om en liden Stund vil glæde os igjen i Evighed; hvor vor Glæde aldrig skal forgaa eller nogen skal tage den fra os. Dette visse Haab og faste Tro, burde styrke os bestandig og give os Føde, som Apostelen i vor Begyndelses Ord siger, at den Retfærdige skulde leve af sin Tro, naar vi er retfærdiggjorte formedelst Troen, og den haver renset vort Hjerte fra Synden, at vi hader den kjæreste Skjodesynd og haver Fred med Gud, formedelst vor Herre Jesum Christum; Rom. 5 C. 1 B. saa vi elsker hans Befalinger og vor Lyst er at holde dem, da skal vi deri have Fred og leve af denne Troes Kraft, om det usynlige Skjulte, for Sandierne og de udvortes Høiesser; thi i Hjertet eller Aandens Kraft, der vidner det naar det er oprigtigt, at Guds Aand bor i os, da haver vi Prover eller Vidnesbyrd af Troens Frugter, med en sagtmødig, ydmyg og kjærlig Aand, som elsker Gud og haver vor Lyst og Fred i hans Gjerning at gjøre, som bevises mod Næsten, at vi kjender derpaa Guds Kjærlighed, naar han, nemlig Jesus, lod sit Liv til for os, da sparer vi ikke engang vort igjen, for at hjælpe eller meddele vore Brødre det samme Gode som vi nyder, 1 Joh. 3 C. 16 B. og denne Glæde at gjøre Godt, kan da vel skjules undertiden her, fordi vi ikke taale den at bære; eller aabenbarlig at føle, men engang vil Jesus besjende og aabenbare den, og da faar vi Kraft til at bære, nyde og smage den Glæde, uden Farøvelse af nogen Fiende; thi vi med ham skal glæde os i al Evighed. Amen.

Bøn.

Hellige Gud! du som vil vi ved Troen skal retfærdiggjøres og have vort Liv af dig, hvilket du giver de Sjæle, som opoffre sig til din Tjeneste, og vil udrette dine Befalinger, tror og annammer dig, dem giver du Magt til at vorde dine Børn; men de som hensniger sig og føder nogen syndig Lyst, eller er lunkne til det Gode, de haver du ikke Behagelighed til, og derfor udspyer dem af din Mund, straffer dem med din Retfærdigheds Aand, ja ødelægger dem ganske og fradrager dit Naades Tilbud, eller beviste Gode, som du vilde stænket dem, naar de havde vildet være slittige og tro, til din Gjerning at gjøre. Vi beder dig, bevar du os fra at henfalde med dem

til nogen Afvei, enten at stole paa Glæden eller Angesten, som vor Aand har følt, eller føler; saa og at vi ikke skulde blive stolte af det Gode, som du viser os at vilde give og skjuler igjen, for at prøve os, og holder tilbage at vi ikke kan, formedelst vor Fordærvelse, af Heimodighed, der ikke kan taale det Gode. Overbevist os, at vi heller ikke skulde knurre mod din Tugtens Aand, og glædelige Følelsers Unddragelse. Lær du os ret at omgaaes efter din Villie, ved Troens Kraft efter Ordet, ved Haabet om din Beskyttelse, at du til rette Tid vil trøste os, og give os engang Glæde, som ingen skal tage fra os, naar du haver lagt dem alle under dine Fødders Fodskammel. Led og styrk os hertil, du gode Gud og Fader, ved din Helligaand, formedelst din kjære Søn, Jesum Kristus vor Herre. Amen.

Almindelig Bede-Dag.

Lexie.

Esaias 55 Capitel 6 og 7 Vers.

Her have vi forte Ord at betragte. Al! at det maatte blive, det Herrens forfortede Ord paa Jorden, Rom. 9 Cap. 28 V. som I vilde lyde og annamme, til at forfortede Eders Synder og vende om til mig, alle Jordens Ender og bliver frelst, Es. 45 G. 22 V. søger Herren medens han findes nu i Naadens Tid; thi da det hedder: i Dag er det som I hører Herrens Røst, at han tilbyder sin Naade, og forelægger Eder, hvad I skal gjøre og lade, forhærder da ikke Eders Hjerter som det skete i Forbittrelsens Dage, Ebr. 3 G. 8 V. af de Baniroe. Lad os derfor tage vor Textes Ord og lægge dem paa Hjertet; opvækkes til at søge Herren, af ganske Hjerte, saa haver han lovet at lade sig finde, Jerem. 29 G. 13 V. og naar vi vandrer med ham, da vil han og vandre med os; men naar vi forlader ham, saa vil han og forlade os; 2 Kronik. 15 Cap. 2 V. thi han kan ikke bo, uden hos dem som elsker ham, og ingen kan han tvinge, til at elske sig. Men vel klages over, at de ikke det gjør, som Herren siger, at de forlod mig den levende Vandkilde, og grov sig brudne Brønde, som ikke kunde holde Vand; Jerem. 2 G. 13 V. det er: de forlod Herren, som er Kjærlighedens Kilde, og grov Afvei, søgte

falste Læger, som ikke kunde frelse i Nøden, 28 B. ja mange ombender sig; men ikke til den Høieste; Hose. 7 E. 16 B. thi deres Kjærlighed er ikke til Gud, at søge ham af ganske Hjerte, Sjel og Sind, men søger nogle ringere Ting i Verden, som de elsker og forlader sig paa; aflader de grove Laster og lader sit Sind og Villie blive i Verden, tager Kjærlighed i de skabte Ting; hvorved Gud maa vige fra dem i Naadens Tid, og med sit Naades Tilbud. Lad os da ikke være med disse; men med dem som søger ham medens han findes, og kalder paa ham den Stund han er nær. Herren er vel altid nær hos os, som ser alle vore Hjertens Tanker, Ord og Gjæringer; men kan ikke altid saa overbevist de Gjenstridige om deres Feil; kaldet dem tilbage fra deres Vildfarelse, og straffet dem for deres Synder, for de staar ham for meget imod, ere haarde Halse, vil ikke betænke hans Kjærlighed og betragte hans Bud; thi skete det, saa skulde hans Kjærligheds Ild smelte dem, og hans Budords Hammer, sønderslaa deres klippehaarde Hjerte. Jeru 23 Cap. Det er da Tid for os, som troer og op søger Herren, Ebr. 11 E. 6 B. at vi agter paa hans Nærværelse, at naar han rører vore Hjerter og bevæger os, vi da paafalder ham med en ivrig Bøn, om at kjende vor Feil, saa Magt til at afstaa fra Synden og komme i Naade hos ham, som sker naar den Ugudelige forlader sin Vej, og den som gjør Gode sine Tanker. Det er da ei nok at omvende sig fra de aabenbare onde Laster og forlader Syndens Vej, i Kjødets aabenbare Gjæringer, med Hoer, Mord, Brede og Trætte, Eder og Slagsmaal, Fraadseri og Drukten-skab med mere; men og de fine Laster, i Gjerrighed og Uer-gjerrighed, Had i Hjertet til sin Fiende, sine Begjærligheder med onde Tanker, som opstiger og vil fæste Villien, hvilke da af Gud er antagen i Gjærningens Sted. Som nu ingen af os er fri fra saadanne Begjærligheder og opstigende Tanker, saa maa og er dog vi, sande Iggjensødte eller Omvendte, fri fra deres Fæste i Hjertet, at de haver nogen Villie, eller Samtykke til at bo der, eller ikke faar Lov til at udføre nogen Ondskabs Gjærning, saalænge Naadens Aand boer i os, som tugter og renser os fra Synden; hvorfor enhver som ikke denne haver, og er mægtig over sit onde Kjød og Blod, samt at staa Djævelen med hans Redskaber imod, de ere ikke omvendte, eller haver Del i Naaden; derfor naar Synden begjærer inden

i os, og Syndere løfter uden omring os, da ikke gaar eller følger med, i at adlyde og bedrive det Onde; thi naar den som Ild gjør, omvender sig fra sine onde Tanter, saa kommer det ikke til Villien, mindre til Gjerning; for Syndens Lyst bliver dræbt i Begjærlighederne, og efter denne Omvendelse fra det Onde, med fuldkommen Villie, Længsel og Begjærlighed, at søge Gud og hans Gode; paafalder Herren af ganske Hjerte, da skal han mistunde sig over ham, og til vor Gud; thi han skal mangfoldigen tilgive. Her taler Propheeten høit, at Gud skal tilgive, og det er efter Herrens Løfte, at han har sagt, han ikke vil tilregne de Ugudeliges Synder, naar de omvender sig, Ezechiel 18 G. 27 B. og stadfæstes ved sin Ed, sigende: Saa sandt jeg lever, vil jeg ingen Synders Død, men at han skal omvende sig og leve, 33 G. 11 B. og Paulus siger, at hvor Synden er overslødigt kjendt, der er og Guds Naade overslødigere. Rom. 5 G. 20 B. Hvilke Ord og ofte af Verdens onde Menneſter bruges; men det er det bedrøveligste og mest forargeligste for Gud og hans Børn, at de Falske vil ikke følge denne Regel: at Synderen skal omvende sig af Hjertet. Dette gaar de forbi, forglemmes eller opsættes, som Naaden og Guds Tilſagn, haver forbundet sig til, at være barmhjertig, og mangfoldig tilgive og skjænke dem Syndernes Forladelse som omvender sig, kjender Syndens Grovhed og afstaar fra den; thi saaledes bekjender Paulus om sig: det er en troværdig Tale, at Jesus er kommen at gjøre Syndere salig, iblandt hvilke jeg er den groveste; men mig er Barmhjerlighed vederfaret. 1 Tim. 1 G. 15, 16 B.

Saadan Erkjendelse, faar enhver komme til, om han end med Paulus havde levet ustraffelig efter Loven: Phillip. 3 G. 6 B. den udvortes Retfærdighed, af Frygt eller Ergjerrighed, da det ikke kan blive af Christi Kjærlighed og Ydmyghed, for at man faar see og føle sin Synd, som den mindste er grov nok for Gud, og vi haver fortjent Fordømmelsen ved, at den adskiller os fra Guds blide Ansigt, der er helligt og en for-tærendes Ild mod det Onde; hvorfor enhver maa ved en sand Omvendelse, søge Renselse og Naade ved Jesum Christum, vor Frelser og Saliggjører. Amen.

Text.

Matthæi 3 Capitel 8, 9 og 10 Vers.

Jeg er det sande Viintræ, og min Fader er Viingaardsman-

den. Hver Green paa mig, som ikke bærer Frugt, den bort-tager han; og hver den, som bærer Frugt, renser han, at den skal bære mere Frugt. Joh. 15 C. 1 og 2 B. Da vi i Lex-ien talede om Omvendelsen fra det Onde, at søge Herren i Naadens Tid, og omvende sig til Gud, som da skal mangfoldigen tilgive os alle vore Synder; men han begjærer ei alene at vi skal lægge af at gjøre Ilde, men og lære at gjøre Godt. Esaias 1 C. 16 og 17 B. Det er ikke nok dermed, at vi afstaar fra det Onde, og bliver ledige; thi da for det ene bliver vi det uduelige Træ, som alene gjør Jorden unyttig; Luc. 13 C. 7 B. for det andet faar Djevelen os igjen fangen, som vi læste i Evangelium paa tredie Søndag i Faste; da vi ikke kan være ledige, men maa have noget at arbejde paa, enten Ondt eller Godt. Haver vi da omvendt os til Gud, søgt Naade i Jesu Christo, er bleven en Lem paa hans Legeme, en Gren paa dette saftfulde og gode Vintræ, saa maa den ikke være ufrugtbar, thi dette fordrer og Johannes den Døbere i vor Dags Text, sigende: viser eller gjør Omvendelsens værdige Frugter: naar han forhen havde bedet Folket at omvende sig; thi Himmeriges Rige er nær, forkynder dem Esaias Ord 40 C. 3 B. at det er hans Røst, nemlig Jesus der vil komme og forlade Synden, give Kraft til det Onde at overvinde, og Gode at gjøre; og denne Røst raaber i Ørten: bereder Herrens Bei og gjør hans Stier rette; det er: I som ere fyldte af al Ondskab og forvildede Lyster i Verdens Forsængelighed, Eders Hjerte, som skulde være en frugtbar Jord til at bære Herren gode Druer, I er en Ørt eller udyrket Jord, fuld af Torne eller onde Laster; bered Eder nu og omvend Eder. Da Johannes dette forkyndte, saa kom der mangfoldige, ja og af Phariseer og Sadusæere til ham, som han sagde til: I Dgleunger, I som er saa fulde af Syndens Forgift, og er Unger til Dgler, Børn fødte af syndige Forældre, der af Naturen ikke en kan tænke Godt mindre gjøre; hvo viiste Eder at fly fra den tilkommende Brede, som er sældt over alle Adams Børn; det haver Guds Aand gjort, han kalder Eder nu til Omvendelse, og oplyser Eder om den Renselse i min Daab til Naade og Syndsforladelse, at I kan ei alene blive befriet fra Straffen, som skulde komme over Eder, men og at I faar Del i Guds Rige; saa viser eller gjør derfor Omvendelsens værdige Frugter, og mener ikke at I

vilde sige ved Eder selv: vi haver Abraham til Fader; thi jeg siger, at Gud kan opvække Abraham Børn af disse Stene. Ak! hvor fornødent er det ikke, at skrive disse Ord i vort Hjerte, ved ofte at tage dem igjen og overveie dem: thi det naar nu med Christendommen ligesom det gik med Jøderne, de kalder sig nu efter Kristus, Christne og Guds Børn, ja de tror de er det, ligesom hine troede de vare Abrahams Børn, fordi de var af hans kjædelige Slægt, især Phariseerne, der vidste vel Skrifterne og tog iagt de udvortes Befalinger, holdte sig til Gud med Mund og Læberne, endssjønt deres Hjerte var langt fra Herren, som ofte tales om; ak! at det endda oftere prøves af enhver, saa han skulde ikke gjøre det samme; thi hvor mange er der ikke, som beder, synger, læser, og de siger ved sig selv, at de ere Christne og Guds Børn, endssjønt naar deres uombendte onde Hjerte var aabenbaret, saa skulde der sees allehaande onde Frugter, at det maatte siges til dem, som Jesus sagde til hine: Vare I Abrahams Børn, saa gjorde I Abrahams Gjerninger, Joh. 8 C. 39 B. saa og dersom I vare Christne, eller i Christo indpodet og hans Aand blev Eder, da maatte Christi Liv tee sig i allehaande gode Gjerningers Bedrifter eller Frugter, som I maatte vise, og naar I ikke haver denne Tro, som teer sig kraftig i Kjærlighed, Galat. 5 C. 6 B. saa siger jeg at Gud kan opvække Abraham Børn af disse Stene, det er: Gud kan opvække med sin Aand de Menneffer, som ikke haver Kundskab om Gud i hans Ord, og dertil ere døde i Overtrædelse, og haver Stenhjerte, dem kan han og vil efter sit Løfte borttage det haarde Stenhjerte, og give dem et Kjødhjerte, ja give sin Aand inden i dem, at de skal være hans Sønner og Døttre; Ezechiel 11 Cap. 19 B. thi da, naar Stenhjertet er borttaget, og Løven eller hans Kjærlighed er indskrevet i et blødt Kjødhjerte, saa elsker og frygter de ham rettelig, holder varsom hans Befalinger, og er bange for at overtræde dem. Saaledes kan da Gud give Abraham Børn formedelsi Troen, at af hans Sæd skulde alle Følk velsignes, 1 Mose B. 22 C. 18 B. som Velsignelsen modtager og vil annamme Livet; 5 Mose B. 11 C. 26 B. men de andre som forhærder sig og vedbliver i Sunden, hos saadanne raadne Træer, som bær raadne Frugter, ligger allerede Øgen ved Roden; derfor hvert Træ som ikke bærer god Frugt, skal afhugges og kastes i Ilden. Heraf tager vel

mange Frygt, at naar de hører hvorledes det skal gaa med den usfrugtbare Green og raadne Træ, saa bliver de forfækket og lader sig da drive til at udrette noget Godt, hvilket er vel; thi Herrens Aand haver derfor foreskrevet os disse Regler, og sat Straf, og assagt Dommen, hvorledes det skal gaa, fordi vi skulde tage os vare og ikke lægge os i Dovenhed, at være efterladne i det Gode, saavel som at fly det Onde, hvorfor vi maa frygte; men bedre er det med de lydige Guds Børn, der tjener Herren af Kjærlighed, de gaar eller lade sig ikke tvinge til at gjøre det Gode; thi som Gud elsker en glad Giver, 2 Cor. 9 Cap. 7 V. saa er deres Lyst at give og være opofret til Guds Ære og Næstens Gavn, da det er deres Drift at gjøre Godt, hvilket de agter for en stor Naade, at de ydmyger sig under Gud, med inderlig Taksigelse for, at de er værdige dertil, saa Fienden ikke faar dem til Ophoielse; derover, da de for det ene kjender at de ikke kan gjøre noget Godt af sig selv, for det andet at de, som sagt er, kjender sig uværdig, og det ydmyger dem mere til at takke Gud, som betror dem sine Gaver; mindre faar Fienden dem til Dovenhed; thi for det ene saar drives de af den stærke Kjærlighed fra Gud, og til Næsten, at vil have alle med sig paa Saligheds Vej, som er det høieste og største der giver Kraft og Saft i Greenen til at bære Frugt, saa de derved tjener Gud i Aand og Sandheds Gjærninger, haver sin Nad at gjøre Faderens Villie, føler at de er Christi Brødre og Søstre derfor; Math. 12 C. 25 V. for det andet saa ved de at deres Frugter er ikke forgjæves i Herren, 1 Cor. 15 C. 58 V. men at de i sin Tid skal høste, og Gud vil stænke dem bisjet glædelig Lon for sit mojsommelige Arbejde, hvilke de erfarer allerede i Tiden; thi jo mere og flittigere vi er til at bære Frugter, jo bedre renser Faderens Aand og spæder os med Kjærligheds Kraft at bære mere Frugter, hvilke daglig erfares, at den som er bleven doven, efterladt og utro, saa tager det mere og mere til, saa at den som intet har, det er, haver ikke Lyst til at bruge det han haver, ham skal det ogsaa fratages, Math. 13 C. 12 V. og den som er tro og flittig, han faar bestandig mere. Lad os derfor begive os hen til Herrens Tjeneste, og bære ham gode Frugter, saa bliver det os selv til Beprydelse og Glæde i Evighed. Amen.

Bøn.

O! Herre, din Misfandhed er uden Ende og din Barmhjer-
 tighed hver Stund nye over os, du med din Naades Tilbud
 falder Sjelen til dig, og lader dig findes af enhver som sø-
 ger dig af ganske Hjerte; naar han kalder paa dig alvorlig
 med en sonderstødt Aand og ydmygt Hjerte, da vil du for-
 barme dig og tilgive alle de Ugudeliges Gjerninger, forlade
 de Ondes Tanker, naar de omvender sig fra det Onde, og sø-
 ger din gode Aand til Veiledelse, er ham lydig, og lader sig
 af ham drive til dine Gjerninger at gjøre. Giv du os og
 denne Lyst, Drift og Kraft i vor Sjæl, ja indpud du os i
 din Søn Jesu Christo, at vi der af ham, som er udsendt fra
 dig til at give Kraft og Liv, vi i ham maatte bære mang-
 foldige Frugter. Lær os at døde og dræbe alt hvad som op-
 kommer fra vor onde Natur, saa du alene maatte leve i vor
 Sjæl, regjere og styre os til din Ære, og danne os til dine
 sande Born at være, det beder vi dig om i Jesu Christo vor
 Frelseres Navn. Amen.

Fjerde Søndag efter Paaske. Epistel.

Jacobi 1 Capitel fra 17 til 21 Vers.

Ingen er god, uden een, som er Gud; vi elsker ham; thi
 han haver elsket os først. 1 Joh. 4 C. 19 V. Det er en
 gruelig Formørkelse og stor Ufølsomhed over endeel Menne-
 sker, at de ikke kan see og kjende, den algode Fader, og der-
 for elske ham, tillige føle hans Almagt, og derover forlader
 sig paa ham, samt frygte for hans Retfærdige Straf; thi der-
 som de kjendte ham, i hans Godhed efter Aandens Lyd, da
 maatte de elske ham; det ved jeg med mig selv, at saa ofte
 mine Tanker, var opløstet i Betragtninger paa Guds God-
 hed, troede at jeg ingen Ting havde eller kunde saa, uden det
 kom fra ham, hvilke han drog mit Hjerte til at elske sig, og
 jeg gjorde det af Hjertet, dog vilde længe dele det og var
 tvesindtet, Jac. 4 Cap. 8 V. da det og vilde fæste Kjærlighed
 til Skabningen, saavelsom til Skaberen, og elske Verden; ind-
 til det blev mere og mere mit Onske og Bøn, at være og for-

blive et Guds Barn, gav Jesu Kjærlighed Rum, den gav Kraft til at overvinde den, nemlig Verdens Lyst, Rigdom og Herlighed, hvor sorgjengelig den er, og sølte hvilke Smerter der vilde komme ved Enden, at løbe den brede Wei; dog dette sidste kan enhver let betænke og føle, der vil agte paa Vidnesbyrdet inden i sit Hjerte, af Samvittigheden, og udenom, at Verden forgaar; men som dette kan alene bringe dem i Frygt og Uro, saa er mit Onſke at enhver gjør som jeg; lader Guds Godhed og Kjærlighed indtage Hjertet, saa sat paa den kostbare Perle, og for den Kjærligheds Glæde, at have Guds Naade, Venſkab, Fryd og Fred, er det let at sælge alt sit Gods. Math. 13 C. 4 V. Naar alene Villien, henbender sig aldeles til Herren og betænker hans Gode, ertjender hans Gaver, og siger med Apostelen i vor Dags Epistel, at al god Gave og al fuldkommen Gave, er ovenaf, som kommer ned fra Lysens Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Forvendelses Skygge; thi i hans Godhed, hellige Retſærdighed og uforanderlige Villie, er et klart Lys, som ingen kan formørke, eller Djævelen med alle sine Redſkaber forvende og fra os røve den Naade, som Herren haver ſkjænket. Der han vilde, fødte han os, formedelst Sandheds Ord, at vi ſkulde være en Første-Grøde af hans Creature: thi da Herrens beſlattede Naad var, at gjøre os ypperligere end alle Creature, ja de største og fornemste i Verden, som han ſkabte i sit eget Billede, hvilket vi har tabt, saa er dog hans Villie, at forbarne sig over alle, og vil gjenføde dem, ikke af forfrænkelig, men uforfrænkelig Sæd, ved sit Ord, som lever og bliver evindeligt, 1 Petri 1 C. 23 V. som ſkal indſamles i Læden; eller den himmelfke Herlighed, naar vi bærer Aandens Frugter. Vi ere da de fornemste af alle Creature, ja af hans Creature som han ſkabte i sit Billede, nemlig Menneſtene som ere igjenfødte, og bliver de første som ſkal opſtaa og fremkomme for Dommen, saa vor velſignede Løn, eller føde af Frugterne, og gaa hen i det evige Liv; da derimod de andre Creature, eller Menneſter som ere ſaldne i den aandelige Død, og ikke haver villet annamme Livets Ord, de ſkal ſiden opſtaa og komme frem for Dommen, til at ſaa af ſine Døds Frugter, Forbandelsens Løn og blive henviſte i den evige Død; thi ligesom Gud haver givet os Magt over Creaturerne her, at ødelægge og lade leve, hvad vi vil, som vi ſeer er os nyttigt; saa vil

han bruge Magten der, dog med klarere og retfærdigere Gjen-
 nemfølgning, at udvælge det Gode og forkaste det Onde. Ef-
 terdi da, at det Sandheds Ord, kan her frelse os fra Fordær-
 velsen, og bereder os til Herligheden. Saa værder derfor mine
 elskelige Brødre, hvert Menneſte snart til at høre, for hvo
 som ikke giver Agt paa hvad der tales, og lægger ſine Øren
 til Sandheden at høre, kan ikke komme til Troen, efterdi Troen
 er af Herelſen, og Herelſen er ved Guds Ord. Rom. 10
 Cap. 17 V. Men derhos prøve alle Ting, og beholde det
 Gode; thi ſom mange bliver forkastet af Herren, for de for-
 kaſter hans Ord, Hoſeas 4 Cap. 6 V. ſaa bliver og mange
 bedragne, for de er for let til at høre, og snart til at tro,
 uden at prøve det efter Guds Bud. Ligesom Eva troede
 Slangen, og forlod Guds Bud, 1 Moſe Bog 3 Cap. 6 V.
 derover blev formørket i Forſtanden, nøgen og bedragen, tabte
 Guds Billede og ſit Slangens igjen; en ond, nagende Sam-
 vittighed, med Mørthedens ſorgelige Jammer, iſteden for Guds
 Billedeſ glædelige Herlighed; og ſaaledes gaar det Mængden
 af Menneſtene, endel ſiger nok, at de ſkal prøve alle Ting,
 og beholde det Gode; men de haver ikke Lys og Kraft dertil,
 eller nogen Proveſteen, da de ikke haver Guds Ord blivende
 i ſig, eller hans Kjærlighed, ſom Lyſet og Kraften ligger i,
 fordi de ſøger ſin egen Vre. Joh. 5 Cap. 44 V. Det er
 heller ikke ſaa let at udſige og ſkilte fra hverandre Hyllere og
 ſande Chriſtne; thi ligesom man let kan kjende de grove Ma-
 terier, Bly og Kobber fra Guld og Sølvo, ſaa kan man og
 kjende de grove ondſkabsfulde Menneſter, fra de ſande Chriſtne;
 men de finere, ſom er blandede Metaller, ja blandet af det
 ægte Gode, de kan ikke ſaa let kjendes, uden paa en god Pro-
 veſteen; ſaa og de finere Hyllere, ſom velter ſig i onde Trug-
 ter, dog blandes ſammen af gode Gjerninger. Hvilke ikke er
 ſaa let, ja undertiden ikke af os Menneſter kan dømmes, en-
 ten Gjerningen kommer af et hykkeliſt, falſt, blandet af urent
 Hjerte, eller det er oprigtigt og reent, da Gud ikke giver os
 altid ſaa ſtort Lys; for det ene, da vi ikke kan taale det, for-
 medeliſt Hovmodighed opſtiger deraf; for det andet, at vi kunde
 være noget for udfjære, til at oprykke Alinten, ſom vi kan
 læſe om, i Evangeliet paa ſemite Søndag efter hellig tre Kon-
 gers Dag. Paa det vi da ikke ſkulde falde under den Dom,
 eller blive iblandt dem, ſom Herren raaber Bee! over, nem-

lig de, som siger om det Onde Godt, og det Gode Ondt. Esaias 5 Cap. 20 V. Saa lad os være langsomme til Brede; thi en Mands Brede, gjør ikke det som er Ret for Gud. Da vi ved vor onde Natur, ere hidfige og vrede paa enhver, som gjør os ondt, for om endel kan være noget langmodige, saa ligger dog et hadefuldt og hevngjerrigt Sind i Hjertet til sin Fiende eller Modstander, hvilket vi maa aldeles ikke have, men elste vor Fiende, ingen Brede lade opgaa i vort Hjerte; thi da nedgaar den Retsfærdigheds Sol, Jesus Christus, over eller for vor Brede Skyld, Phil. 4 C. 26 V. og da en kan noget dæmpe den grove kjødelige Brede; men saa kan der ligge en sin Hadffhed dog skjult i Hjertet under et Skyn at det skulde være som for Guds Vre, som vi bør være nidkjære for og vrede, dog ikke synde, det er, ikke lade noget af vor egen Hevngjerrighed blandes deri, eller komme til at opstige i Hastighed; men være langsom til at tale, og straffe det Onde med Guds langmodige Retsfærdighed, efter hans hellige Budords Villie, at de lyser for os; aflæg derfor al Skidenhed og Ondskabss Overflødighed; thi vort Hjertes onde Kilde er overflodig, som besmitter og fordærver Aanden. Men naar Synden er overflodig kjendt, saa den bliver fuldkommen hadet og afslagt, der bliver Aanden overflodigere, Rom. 5 C. 20 V. at den kan modtages i Mangfoldighed af Guds overvættets Rigdom; saa maa I med Sagtmodighed annamme Ordet, som er indplantet i Eder, der er mægtig til at gjøre Eders Sjæle salige og fyde i Sandheds Lydighed, saa I kan saa Rod med alle de Hellige, Ap. G. 26 C. 18 V. og saa gjerne som vi den Bøn vil have paa hiin Dag, saa gjerne, ja heller skulde vi nu af Lydighed til Gud modtage hans Ord, overveie dem og lægge dem paa vort Hjerte, prøve nøie hvad Guds behagelige Villie er, hvad han forbyder og befaler; lære med Magt at overvinde det gamle Menneffe, og daglig at fornyes i Christo, saa al ureen Syndssmitte baade af Kjødets og Aandens Udyffhed og Ladhed, Fraadserie og Druktenskab, Gjerrighed og Overdaadighed, Had og Brede, Værgjerrighed og Beilystighed; ja al Ondskabss Overflødighed maatte aflægges, som modstaar, forhindrer og nedkvæler Guds Sæd, at vi derfor udrydder disse Torne og annamme Guds Ord i et reent og godt Hjerte, saa skal Frugten opvoxe til et evigt Liv, og vi blive indsamlet med den første Grøde, som Herren tager til

fig, og nyder sin Glæde i at gjøre os godt, ligesom vi her haver havt den Glæde, og gjort andre godt, af Troens Frugter til Herrens Ære, hvilkte vi da høfter igien af ham Fryd og Ære evindelig, ham maa vi derfor takke for sin Raades Bøde, han bevillste os her ved sit Ords Oplysning, og Beilelse i Raadens Rige paa Jorden, at danne os til Herlighedens Rige i Himmelen. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 16 Cap. fra 5 til 55 Vers.

At det er ret og fornødent at forkynde for sine Fiender og Benner hvad der skal vederfares baade dem og os selv; det lærer Jesus os; han forkyndte for sine Fiender, at de skulde slaa ham ihjel, og hvad Straf eller Ulykke der skulde komme over dem igien, hvilket var dem til Grindring i deres egen Glendighed, saa de havde intet at aarsage eller undskyldte sig med, for de er forud sagt det; og dog ikke vilde tro eller tage sig vare for det gruelige Fald, som overkom dem baade indvortes og udvortes; de fik kjende det Jesus var Guds Søn, og deres bange Samvittighed truede dem saa de vidste ikke hvad de skulde gjøre for at saa skjult deres Onde; og gav Bagten, som stod over Graven, Penge nok for at de skulde lyve, Matth. 28 G. 12 V. og ligesom de før havde givet ud Penge for at saa det Onde bedrevet, saa gav de siden ud for at saa skjult det; saaledes gaar det at tjene Djævelen, dertil maa Verdens Menneſker give ud store Pengesummer, og haver dog ikke andet til Løn, end Angest og Uro; ja ligesom det gik med Jødernes store og herlige Stad Jerusalem, der blev saa ødelagt, at der ikke blev Steen paa Steen, som Jesus før havde sagt dem, Luc. 19 G. 44 V. han forkyndte da sine Fiender, at den Herlighed og Glæde, de havde, skulde tage en sorgelig Ende; og tværtimod sine Benner, at den Sorg og Trængsel de led, skulde forvandles til Fryd og Glæde, som vi læste i Evangelium paa tredie Søndag efter Paaske. Og her siger Jesus: men nu gaar jeg hen til Faderen, som mig udsendte, og ingen af Eder spørger: hvor gaar du hen? men fordi jeg haver talet disse Ting til Eder, nemlig om min Bortgang og Eders Trængsel, saa haver Sorg opfyldt Eders Hjerte; men jeg siger Eder Sandheden, det er gavnligt at jeg gaar bort; thi gaar jeg ikke bort, skal Talsmanden ikke komme

til Eder; men gaar jeg bort, saa vil jeg sende ham til Eder. Det var noget besynderligt at Talsmanden den Hellig-Aand ikke kunde komme til Disciplene, naar Jesus ikke gik bort med sin synlige Nærværelse. Dog er det sølende og klart, at det maatte saa være; thi Mennesket vil saa gjerne hænge ved det Synlige, og udvortes at see og føle, annamme det Nærværende, og er saa seendragtig til at tro det Tilkommende; ja gjør det ikke, uden Sandheds Aand kommer til at vidne. Disciplene var da bedrøvet, ikke alene for de hørte at de skulde lide selv, men især fordi at deres Mester og Herre skulde stiles fra dem; thi havde de haft ham, meente de, saa kunde de haft Trøst i deres Lidelser. Og som det gik da, saa fleer det endnu: naar nogen er af Gud udsendt til at forkynde Saligheds Bei, er mild, god og kjærlig i alle sine Ord og Gjærninger; de som da annammer saadant et Guds Sendebud eller kommer i Selskab med, vilde gjerne være i samme bestandig her paa Jorden, og vil ikke frakille sig den, endskiønt det paa den ene Side er fornødent, for at det skal blive flere til Opbyggelse; og mere at udbrede Guds Gæ; og paa den anden Side fornødent, da de ved Nærværelse er mindre agtpaaagiven hvad som siges, mere frøsterig i Nærværelse, og bliver sifter, ja lunken og taber Aandens Drift, for den Fordærvelse af Naturen kommer op, at det bliver som almindelig og ikke nogen sand Fornoielse med Tilværelse i Aanden, og især at en ikke er saa overladt i Gud, og forlader sig paa ham, at søge med Vøn og ydmyge Begjæringer, som fleer naar en er skilt fra hverandre; thi er det gavnligt at frakille hverandre, da Talsmanden den Helligaand derved kommer i vort Hjerte, og minder os om hvad vi haver hørt at skulde gjøre og lade: thi naar han kommer skal han overbevise Verden eller det verdslige Sind; og synlige Omgang at elske Verden eller Creaturene, om hvad for Synd det er, og om hvad Retfærdigheds gode Gjærninger er, hvorledes vi skal faa Kraft til dem at gjøre, og om Dom hvorledes den er sældet. Om Synd fordi de ikke tror paa mig, thi det I vilde at jeg skulde været synlig hos Eder, og da annammet mig, det er ikke at tro, thi Troen er paa det Usynlige; og da I nu vel vilde elske mig, men alt at jeg skulde være paa Jorden, have mit Rige og Herlighed her, da vilde I annamme mig; men naar I høre at jeg skal ved Lidelser indgaa til den evige Herlighed, og

ikke vilde være i denne Glende, saa bliver I bedrovet, hvilken Synd det er skal I af min Aand lære, han skal overbevise Eder om Eders vantroe Hjerte, som ikke haver vildet troet mine Ord, da I haver hængt ved de synlige Gjerninger, og ikke agtet om den usynlige Magt af Ordet, fordi I ikke haver det troet; han, nemlig Talsmanden, skal og overbevise Eder om Retfærdighed, fordi jeg gaar til min Fader, og I seer mig ikke længere; dette synes I er Uret at jeg forlader Eder; men han skal overbevise Eder det er Ret, og lære Eder, at om I nu ikke seer mig i Begrebet længere her i Verden, saa skal I herefter omgaaes ved Troen paa mine Ord som jeg haver sagt Eder, hvad I skal gjøre og lade, hvorledes I skal fornægte Verden og alle dens Lyster, ikke frygte for hvad I skal lide, eller undvige for nogen Verdens Herre; thi han, nemlig Talsmanden, overbeviser om Dom, hvem den hører til, nemlig mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden, Matth. 8 G. 18 B. saa at denne Verdens Fyrste er dømt, at han skal kastes hen ud fra Guds Rige, da jeg haver overvundet Verden, og ikke agtet om dens Herlighed eller ladet mig besmitte af dens Uretfærdighed; og naar nu Fyrsten eller Djævelen er dømt, saa er og alle hans Undersaatter eller Børn; thi da de ikke haver vildet lade mig herse over sig, men levet i sine kjødelige Begjærligheder, og elsket Verden, som jeg baade med Ord og Gjerninger haver forbudet. Der- til viser det daglig i Naturen at den skal undergaa med Fordærvelse, for Menneskets Uhyggheds Skyld, saa skal de nu kastes hen i det udvortes Mørke, der skal være Graad og Tændersgnidse. Matth. 25 G. Alt dette skal han forklare, saa det skal blive Eder til megen Gavn, at I derved kan komme til Troen paa mig og blive herliggjort i det evige Liv. Jeg haver endnu meget at sige Eder, men I kan ikke bære det nu; men naar han den Sandheds Aand kommer, skal han ledsage Eder til al Sandhed; at om I ikke nu kan bære, forstaa og erindre alt ved min Nærværelse og Tale, saa skal han minde Eder paa, og erindre Eder om hvad I skal gjøre og lade; thi han skal ikke tale af sig selv, hvilke I ikke heller maa gjøre. At udvælge noget af Eder selv, efter Eders Begjærlighed, og forlade mit Ord for at udfinde Taler eller noget der skulde være nyt, som I selv vil arbejde Eder frem med; nei, Eders eget Arbejde, Tale eller Gjerninger duer in-

tet til Saligheds Befordring; det er altsammen Synd ſom ikke kommer af Troen, Rom. 14 C. 23 V. og ureent ſom et beſmittet Klæde; derfor ſkal I lyde denne min Aand, han ſkal overbevise, ſtraffe og rene Eder fra al Uretſærdighed og ſtyre Eder i det Gode; thi han ſkal ikke tale af ſig ſelv, men, hvad ſom han beſt hører ſkal han tale, og de tilkommende Ting ſkal han forkynde Eder. Ligeledes I ſkal ikke tale af Eder ſelv, men I ſkal høre efter hvad jeg i Ordet byder Eder og dertil følge hvad Aanden minder, ſaa ſkal I ſaa Forſtand paa de tilkommende Ting, hvorledes jeg paa den tilkommende Domsdag vil forkynde og aabenbare for enhver, der ſkal da ſaa ſin fortjente Løn, ſom de har gjort i Legemet's Live, enten ondt eller godt. Denne Sandhed ſkal Eder blive forkyndt nu, og I ſkal igjen forkynde for andre, da det er ikke I ſom taler, men min Faders Aand ſom taler i Eder, Matth. 10 C. 20 V. han ſkal forklare mig, thi han ſkal tage af mit og forkynde Eder; da I ikke kjender eller forſtaar den Forklareſe ſom jeg haver hos min Fader, og den lydlige Villie med guddommelig Magt, ſaa ſkal han forklare Eder det, og tillige tage af mit eller min Magt, og meddele Eder, at I ſom mig vil annamme kan gjøre det ſamme, da alle Ting ſom Faderen har er mine, derfor ſagde jeg at han ſkal tage af mit og forkynde Eder. Saaledes ſeer vi af vort Dags Evangelium, med flere beſtættede Steder i Jeſu Tale. Al! at enhver vilde annamme den Helligaands ſande Overbeviſninger, tro Guds Ord, ſaa at det blev beſtættet og bekræftet i Hjertet ved en retſkaffen Efterlevelſe. Amen.

Bøn.

D Jeſu Chriſti! du ſom vil os vel, og vi forſtaar ikke din Naades Gode, du ſeer vore nedſlagne Hjerter, af Sorg over den nærværende Modgang, og Bantro om din Tilkommelse og Frelſe, du kjender vort Hjerte hvor bedrægeligt det er til at vil hænge ved det Synlige, og dertil vil følge ſin egen Villies Behag; du ſeer hvor ſeendrægtige vi ere til at tro det Tilkommende, ja aldeles formørkede og forførte af Løgnens Aand. Send du derfor din Taſkmand i vore Hjerter, at han maatte overbevise os om vor Syndestand i Bantroen, hvorfra alle Laſter er med Hofmod, Brede, Verdens Kjærlighed,

ja al Uretfærdigheds Frugter, hvilke du med Verdens Første haver fordømt til evig Død. Lad da din Aand overbevise os om al den Uretfærdighed, og led os i Sandheden til Retfærdigheds Frugter at bære; thi da vort eget Arbeide dner ikke, saa lad ham tage af din Retfærdighed, at vi maa blive deelagtige deri og saa Kraft af dig til at arbeide paa den Maa, der varer til det evige Liv. Hør og hør os heri for din grundløse Kjærligheds Skyld. Amen.

Femte Søndag efter Paaske.

Epistel.

Jacob 1 Capitel fra 22 Vers til Enden.

Hvad gavner det, mine Brødre, om nogen siger han haver Troen, men ikke Gjæringer; mon den Tro kunde frelse ham? Jacob. 2 C. 14 V. Nei siger Sandheds Mund, ikke alle som siger: Herre! Herre! skal komme i Himmeriges Rige, men de som gjør min Faders Villie som er i Himmelen; Math. 7 C. 21 V. og dette stadfæster Apostelen i vor Dags Epistel, sigende: Border Ordets Hørere og ikke alene Hørere, med hvilke I bedrager Eder selv; thi dersom nogen er Ordets Hørere og ikke Gjærere, han er liig den Mand, der betragtede sit naturlige Anligt i et Speil; thi han betragtede sig selv og gik bort og glemte strax hvordan han var stiftet. Dette veed mange Menneſker, dog ikke lægger det paa Hjerte, ved Frugt for at overtræde og blive forskudte fra Gud. Nogle beſjender det saa løselig hen med Mund, at de ſkulde gjøre efter Ordet, ja af en eller anden udvortes Erbarhed, for dem tænkende gode Gjæringers Dvæle, saa mener de at gjøre efter Guds Ord, da dog ikke nogen Gjærning antages af Gud for god, uden det flyder af Troens Lydighed og Kjærligheds Driſt; andre nægter aldeles, saa de intet arbeider derpaa, at være Ordet lydig, ved at rette sig derefter, og endeel ſiger, det er aldeles umuligt, ja de paastaar, at det er ganſke urimeligt at gjøre efter. Herrens Ord, hvormed de gjør Gud til en Løgner, 1 Joh. 5 C. 10 V. og uretfærdig Herre, der vilde fordre mere af os end vi kunde, eller han vilde give os Kraft til at gjøre; ja de ſleſte holdes i denne Vantro, at de enten

paa den ene Side ikke tror Ordets Sandhed, om Lønneu, hvilke de vel vilde tro af den Hørelse de haver om dens Herlighed, men dog ingen Kølelser af dens Gudhed, Kjærlighed og Forsmag paa det Evige; thi de elsker Verden, og det Onde, derfor kan de ikke smage noget af det Gode; da Gud kaster ikke sine Perler for Sviin, som de kjødelige Mennesker er, der søger sig i Syndens Sole; paa den anden Side tror de mindre Straffen i Helvede; thi den vil de ikke høre noget af, og den Straf de søger i Samvittigheden, forharder de sig imod og slaar den bort med alle syndige Bløder, saa at om de, i det første Synden bedrives, kunde være noget bløde, især naar de af Ordets Overbedviisninger søger kraftige Kølelser og Angester i deres Hjerte af Herrens Aand, saa modstaar de dog, og ikke vil blive lueig, eller forandre sin Villie, men lader sine kjødelige Lyster herſke, og jo længer de da kommer ind i Synden, jo mere forhardet bliver de, ja at det bliver med deres opvarmede Hjertes af Ordet og Aanden, ligesom med Jern, naar det er gjort varmt ved Ilden. og saa stikkes i Band, saa bliver det haardere end før: saa og de der sænker sig ned i Syndens Band og forholer sig naar de er opvarmt ved Ordet, da bliver de haardere. Men den som indtigger i Frihedens fuldkomne Lov, og bliver derved, denne er ikke bleven en forglemmelig Tilhører, men Gjærningsgjører, for han haver faaet Lyst og Villie til Herrens Lov, elsker Gud, og gjør det ikke af Evang men fri Villie; thi at lige ned i Frihedens fuldkomne Lov, det er at indſee i den fuldkomne Guds Kjærlighed, hvor stor den er mod os, tro hans Barmhjerthighed og Naade, som han ſtjænker os i ſin Son Jeſum Chriſtum, at vi ved Herren vil forløse os fra alle vore Synder og ikke tilregne os vore Overtrædelſer, naar vi vil omvende os, hvorved vi igjen med fuldkommen Villie og Kjærlighed til Gud opofre os, og forſage os ſelv med al egen Villie, hade alt ugudeligt Væſen med de kjødelige Begjærligheder, ſom hindrer Guds Aands Drift, og vil bane Vej til at falde fra Gud; dette bliver modsat, og vi med ydmyge Bønner henter Kraft fra Gud, til at overvinde det Onde, og er villig i det Gode, da vi ikke tjener af Evang, men frivillig; thi Jeſu Kjærlighed den løſer os fra Lovens Evang, og boier vor Natur, ſom før har været Fiende til Guds Lov, den bliver ved Ordets igjenfødende Kraft til et nyt Menneske, lydlig under

hans Bud, deraf bliver dens Gjernings Gjørere, som Guds Naade bereder at modtage hans Gode og bliver salig i vor Gjerning, da det er Troens Liv i Kjærligheds Drift til gode Gjerningers Ovelse, som giver os Fryd og Fred her, saa vi og søler lidet af den salige Glæde vi skal erlange hidsjet i Fuldkommenhed; thi som der skal gaa en ubarmhjertig Dom over den som ikke gjør Barmhjertighed, saa skal derimod Barmhjertighed rose sig mod Dommen, Jacob 2 C. 13 V. naar Bredens Dom falder over de Ubarmhjertige; thi hvo som beviser Barmhjertigheds Gjerninger, dem faar Dommen til Ros isteden for Straf; men som mange alene er Ordets Hørere, og taler om Gjerningen, dog aldrig vil gjøre, de er grove Løgnere, som med sin Løgn og Falskhed kan bedrage andre her i Tiden, ved gode Ord og Løfter uden Ophjælpelse, hvilte de dog tilsidst bliver bedragne ved selv; der kan og være nogle som gjør godt, dog af Stoltthed, som under et Skin fortie det, for andre derved saameget desmere skal ophøie dem; ja de siger og selv at deres Gjerninger ikke er noget, af Trædskhed, for de som hører og seer deres Gode skal da ophøie dem, andre skjuler det, for de i Sandhed ingen Ophøielse vil have, ja og for at de ved Noes ikke skal blive fristet til egen Ære derfor, hvilket dog er Vanvittighed eller Ubetænkksomhed, Lædighed og Eftergivelse af Guds Gjerning; thi som de første gjør det af grov Dufskab, saa fordærve disse sidste Guds Gjerning og gjør den til intet; thi da et Menneffe ikke skal skjule det Gode, men sætte Lyset paa Lysfestagen, lade sine gode Gjerninger skinne for Menneffene, at de kan see dem; og fortlære ved Ord sin Villie og Gjerning, saa andre derved baade kan blive overbeviste og tage Exempel deraf; og da ingen god Gjerning gøres af vor egen Magt, saa kan vi ikke ophøie os deraf, men vi gjør Guds Gode til intet, som han haver virket i os eller vi haver gjort ved hans Kraft; og de som fortie Guds Gode, for de ikke skal ophøies, ogsaa ikke vil stride mod den ærgjerrige Aand, de bliver derfor fangen af ham, og det stolte i Hjertet da skjules. Som da nogle forfører sig herved, saa er det andre der af Praleri ophøier sig af det de haver gjort; thi det er en stor Forskjel, og gaar ikke af en Tunge eller Aand, at tale om det en af Guds Kraft haver gjort eller gjør, for at ophøie Herrens Gjerning, til hans Ære, og derimod at rose sig selv og søge sin egen Ære deri;

ja mange af Aetsindighed, med Uagtzaamgivenesshed, lader sin Tunge løbe med forsængelige Ord; hvorfor Apostelen siger sidst i vor Text: Dersom nogen iblandt Eder synes at han er en Gudsdyrker, dog holder ikke sin Tunge i Tømme, men forfører sit Hjerte, hans Gudsdyrkelse er forsængelig. En reen og ubesmattet Gudsdyrkelse for Gud og Faderen, er denne, at besøge de Faderløse og Enker i deres Trængsel, at holde sig selv ubesmattet fra Verden. Heraf seer vi hvad det er at dyrke Gud eller adlyde hans Villie og holde hans Befalinger, at tage dem iagt og fuldføre dem, baade i Ord og Gjerninger. Den som ikke holder sin Tunge i Tømme, forfører sit Hjerte; thi naar der tales ondt, om end Hjertet da før ved Ordet var rensat, saa gaar Ordet fra og til Hjerte, da kan det siden ligesaa besmitte. Løgn er det da at sige Ondt om det Gode, og Godt om det Onde, som man haver gjort eller har Villie til at gjøre. Hoffærdighed er det at prale af sine gode Gjerninger, for at ophøie sig selv, eller under et Skin for at ophøie Gud, naar man alligevel søger egen Ære. Uergjæfrighed er det at skjule sin Gjerning og søge hemmelig Opføielse deri, at derfor andre skulde rose en. Bedragerie er det, at gjøre Guds Naade til intet og nægte det Gud haver gjort, for at ikke fristes af Høimodighed, da de derover ikke kommer til at stride derimod, ved Guds Kraft saa Seier; thi det søres af Tungen ved Løgn og Falskhed, eller Fortielse, da vi skal tale naar vi tror, 2 Cor. 4 C. 13 B. og lægge Tømme paa vor Tunge, det er Guds Ord, som den skal tæmmes med; hvo som taler han taler som Guds Ord, 1 Pet. 4 C. 11 B. og hvo der er af Gud, han hører gjerne Guds Ord. Joh. 8 Cap. 47 B. Saa skal al vor Tale være indrettet efter Herrens Ord, og ligesaa vor Gjerning, saa Ord og Gjerninger følger. Vor Gudsdyrkelse bestaar da ikke i udvortes Ceremonier, at vi vilde indbilde os, at vi tjene Gud ved Dovenhed og megen Læsen. Nei, ved Ordet lærer vi, hvad vi skal gjøre; og det kan vi snart see, eller lære paa en kort Tid; derpaa bede Gud om Kraft, og træde til Gjerningen, som vil mere til at udøve. En reen og ubesmattet Gudsdyrkelse er denne, at besøge Enker og Faderløse i deres Trængsel, hjælpe og meddele de Trængende, som er vor Pligt, ja at bevise alle Godt af vore Kræfter, og naar vi da besøger og tilbyder dem det Gode, aandelig og legemlig; saa maa vi tage os vare,

om de er af Verden, eller haver Syndebedrifter, med onde Ord og Gjerninger, at vi ikke deraf lader os besmitte; men holder os varsom og ustraffeligen, som tro og ulastelige Guds Børn, der vandrer efter Herrens Ord, tror aabenbarlig paa ham, for Menneskens Børn, Ps. 31 B. 20 paa det vi kan blive beredte til at komme ind iblandt de Helliges Samfund, i den hellige og rene Stad, det nye Jerusalem herovenfra, der skal komme ned over dem, som ikke nægter Guds hellige Navn, Aabenb. 2 C. 6 B. men bekjende det for Menneskens Børn, saa Faderen derved kan æres, Sønnens Gjenløsning vises, og den Helligaands Arbeide fuldkommes i os. Amen.

E v a n g e l i u m

Johannes 16 Capitel, fra midt i det 23 til 28 Vers.

Beispottere sige, at de haver ikke nodig at tilbede Gud, for de ere rige og stærke i sig selv, og de faar ikke noget fra ham. Endeel siger, at han haver nedlagt den Kraft hos dem, saa de ikke behøver at bede ham om noget til deres Gjerning. Andre siger: Det hjælper ikke, da de ikke faar noget om de beder. At igjendrive de første er bedst ved Erfarenhed, om de ikke er falden i Forstokkelse, at deres Hjerte og Mund er lukket, saa de ingen Tanke haver om nogen Frelse. Er ikke dette, saa skal de i Nød lære at bede; thi den Rige tigger ikke; men den Arme føler sin Trang, hvorfor mangen Stolt, op- høier sig over Guds Throne, Es. 14 C. 13 B. vil ikke bøie sig under Guds Aand, og ugjerne gjøre nogen Begjæring med Bøn til Herren; den sidste han beder og faar ikke, fordi han beder ilde, Jac. 4 C. 3 B. thi Gud hører ikke Syndere, men dersom nogen er gudsfrygtig og gjør hans Villie, den hører han. Joh. 9 C. 31 B. Men derimod at Gud hører os naar vi beder efter hans Villie, det stadfæster Jesus i vort Dags Evangelium, med sit Bekræftelsesord, sigende: Sandelig! sandelig siger jeg Eder, dersom nogen beder Faderen i mit Navn, da skal han give Eder. Heraf seer vi, hvorledes vi skal bede, saa vi faar, at vi da skal bede i Jesu Navn, og hvo som nævner Jesu Navn sig til Trøst, bør at træde af fra al Uretfærdighed, 2 Tim. 2 Cap. 19 B. og der tilbede i Troen intet tvivlendes Jacob 1 Cap. 6 B. om, at Gud vil jo give os det som gavnligt er, naar vort Hjerte, Sind, Villie og

Aands Dine ere henvendte paa hans Villie at tjene ham, og
 saaledes tror hans Naade, at vi elsker og forlader os paa
 ham, saa kan han ikke undgaa at give euer hjælp os i vor
 Nød, hvilket Christus klarlig forestiller om den uretfærdige
 Dommer, som ikke agtede om nogen Ret, dog maatte affille
 med Retten, den Enke som saa idelig holdt ham an om Ret-
 ten, hvor meget mere skulde da vor himmelske Fader høre os,
 Luc. 18 G. 2-7 B. men at mange ikke bliver bønhørte, det
 skeer for deres onde vantro Hjerter er fuldt af Synds Lasters
 Samtykke; og da Gud tøver med Bønhørelsen, for at vi ved
 vor Nød og Trang skulde blive luttret fra det Onde; men de
 som da tvivler, er som en Havsbølge Jac. 1 G. 6 B.; thi
 de bliver omrørt af den Ondes Værd om Mistvivl, og istæ-
 den for at de skulde ydmyg bøie sig, taalmodig oppebie Guds
 Hjælp, saa bruser de op med Ruur og Utaalmodighed. At
 man ikke beder, det skeer fordi man ingen Trang føler, hvilket
 Jesus i vor Text overbeviser sine Disciple om, da han siger:
 Hidindtil have I ikke bedet om noget i mit Navn; beder og
 I skal saa, at Eders Glæde kan blive fylt.

Da Phariseerne de spurgte Christus hvorfor Johannes
 Disciple fastede og ikke hans Disciple, saa svarede han: Kan
 Bryllupsfolkene faste saalænge Brudgommen er hos dem? den
 Tid skal komme, at Brudgommen skal tages fra dem, og da
 skal de faste Marc. 2 G. 18, 19, 20 B. eller sørge, og føle
 deres Nød, hvorved de lærer at bede; det er da ei alene en
 stor Naade, at vi uverdige Syndere, som ikke haver andet
 fortjent end Straf, maa og tør bede om Naade og Forlædelse
 at undgaa det onde Fortjente, og begjære Godt af Herren at
 bekomme; men saa meget destrøfteligere, at vi kan forlade os
 paa Guds Forjættelse, tro hans Naade og sikkerlig erlange
 hans Bønhørelse, naar vi kun holder an efter hans Villie og
 venter paa hans Miskundhed.

At tale om Sted og Tid hvor og naar vi skal bede, det
 haver vi læst, at Gud er en Aand, som er allestedsnærværende,
 saavel som altid tilstede og er ikke tunghørende Esaias 59 G.
 1 B., at han da hører vor Bøn og Begjæring, ved hvad vor
 Nød og Trang er; at vi ikke skulde gjøre vore Bønner som
 Phariseerne eller gjøre aabenbarlige, for at ville være anseet
 af Menneffene som dem; eller som Hedningene bruge mange
 Ord menende derved at blive bønhørte, det beder Jesus vi

ikke skal gjøre; men at vi derfor skulde forlade Bønnen og ikke bede engang i udbortes Samfund, det er tvertimod hans Være, da han saa ofte formaner til at bede, og lover at vi skal saa, hvilket vi og seer de Troende var sammen og bad høit i Ord, ja og ved Bevægelser bødte deres Legemer da de faldt paa Knæ, Apostl. G. 20 C. 36 B. hvilken Nymghed udbortes, saavel som flydende Ord, naar det gaar fra Hjertet, er vist Herren behagelig, som vi seer mange Guds Børn have gjort. Det er da Jesu høieste Formaning, at vi skulle gaa ind i vort Hjertes Kammer, undersøge vor Sjæls Trang, føle de daglige Feil vi begaa, afbede dem og da kjende vor Årømt i det Gode at gjøre, og at vi ingen Kraft haver til at staa det Onde imod, hvorfor han formaner at vi altid skal bede og aldrig blive træt, Luc. 18 C. 1 B. da han og siger, at Gud ikke kan forglemme de Udvalgte, som kalder paa ham Nat og Dag; 7 B. thi de christne Udvalgte haver Bønnens Ånd i sit Hjerte, som beder stedse, at om de undertiden er glade, og da lover, synger og takker han Gud, saa føler de derhos, at Fienden kan snart tage fra dem det Gode, og have ingen Magt at bevare det, hvorfor de fryder sig med Bævelse, 2 Ps. 11 B. og beder Gud om Bessjermelse; thi naar de sørger, da paafalder de saameget des inderligere Herren; men da kan det ikke udtrykkes alle de Afveie og falske Aander, som paa den ene Side indskyder forførfiske Tanter under Bønnen, og paa den anden Side sætter falsk Tillid baade paa Bønnen, saavel som Nørelser de derved føler, og derimod hvad Gavn, ja alt det Gode, som Guds Børn kan saa ved Bønnen, thi derved kommer de i en sønlig Fortrolighed med Gud, hvorfor og Paulus siger, at Herren giver os en sønlig Udsættelse Ånd, ved hvilken vi raabe: Abba, kjære Fader! Rom. 8 C. 15 B. thi jeg maa vidue med Salomon i Wiisd. B. 8 Cap. 21 B. da jeg saa der vilde Forstand til at kjende den Guds Naadegave, om at blive Guds Barn og Himmelens Årving, følte at det var en Skat, som ingen kunde stjele sig til, eller af egen Magt erlange, hvorfor jeg bad Gud; han skænkte mig og meer end jeg bad om; og den gode Fader giver vist alle rigelig, som beder ham, og bebreider ingen, Jac. 1 C. 5 B. Bed Bønnen henter da de oprigtige Sjæle baade Oplysning om hvad Guds Villie er og. Kraft til at gjøre den, da de lærer at skønne paa Guds Gaver og takke

Herren for dem, som de betovmmer fra den gode Faders Haand, hvilket Hyflerne eller de falſke Aander ikke gjør; thi om de beder meget, ſaa ſøger de ſin Trøſt eller ſætter ſin Tillid til Bønnen, ſaavelſom Læſning, hvilke meget bruges efter ſin Skik og til Sædvaner. De ſøger ikke deri hvad Guds Villie er, og giver ſit Hjerte med Bønnen til Gud at ſaa renſet det fra det Onde og vil afſtaa fra alt det Gud miſshager, for at give ſig hen i Herrens Hjeneste; men derſom Guds Aand rører noget deres Hjerte ved Bønnen, enten med Glæder eller Sorger, ſaa tager de ſtrag Afguderi deri, ſtøler paa diſſe Følelſer, at de er bleven bevæget, eller har ſmaget nogen Glæde i Aanden, ophøier ſig deraf, bede at ſaa mere, og dog ikke fatter noget Alvor at vil elſke Gud, tjene og adlyde hans Bud, men alene hange ved Følelſerne og nyde det Gode, ſtøler paa at de ſkal undgaa Straffen for den Angeſt de havde, endſkjønt de ikke gjør nogen Omvendelſe fra ſine Syndeveie. Ved ſaadanne Følelſer, ſom virkes af den gode Aand, kan og forvendes for oprigtige Sjæle, og blive bedragne af falſke Aander. Bønnen, ſom da gaar af Hjertet og udſeſ til Gud, at vi i en ſand Fortrolighed, ja hengiven under hans Villie, naar han da enten tugter eller glæder os, ſaa ſkal vi aldeles ikke trøſte os ved vore Taarer eller Angeſt uden vi gjør Bod, men lade vor Begjæring være, at vi maatte ſaa at vide hvad det er ſom vi tugtes for, ſaa det kunde rettes; ligesaa ved Glæden, vi maa aldeles ikke hange derved, men ſynge og love Herren, bede at vi kan elſke Giveren, ſom Glæden kom fra, og at han vilde give os Naade og Kraft til at gjøre ſin Villie, ſom da gaar med Lyſt og Drift at udrette det Gode, og da bliver vor Glæde fuldkommen. Men ſaalænge vi beder med Munden og efterligner alene Guds Børn i det udvortes, ſaa er det ſom Jeſus ſiger i Evangeliet: Diſſe Ting haver jeg talet til Eder ved Tegneller, men den Time kommer, da jeg frit ud ſkal forkynde Eder om min Fader; endnu vil han ſige, er det mørk og i Forbilleder for Eder, løs Tale; ſom alene er Tegnelfe, da I ikke har forſøgt at bede, fordi I ikke haver været i nogen Nød, men naar I nu kommer i Sorg, ſaa ſkal jeg frit ud forkynde Eder om min Faders herlige Trøſt og Hjælp; paa den ſamme Dag ſkal I bede i mit Navn og ſaa Trøſt og Glæde; jeg ſiger Eder ikke at jeg vil bede Faderen for Eder; thi Faderen ſelv elſker Eder, fordi I har

elstet mig og troet at jeg er udkommen af Gud; jeg udkom fra Faderen og kom til Verden, jeg forlader Verden og gaar til Faderen, og de som tror mig de forlader Verdens Kjærlighed; derfor elstet Faderen Eder saa han bønholder Eder og giver Eder Kraft til at tjene og udrette sin Villie og berede Eder til at komme i sit Rige. Amen.

Bøn.

Herre! hvad er din Naade stor, at vi kan have saadan en fri Adgang til dig med vore Bønner. Al! hvilken en barmhjertig Gud er du, som ei alene tillader os uværdige Syndere at bede, men og haver ved din Søns Forfyndelse lovt en naadig Bønholdelse, naar vi beder i hans Navn med et bødserdigt Hjerte. Den som denne din Naade forsmaar, hvor ilde han gjør mod sig selv, der ikke kender sin Nød, søger dig om Frelse eller ret bruger den, det kan ikke nok beklages. Bevær du os Herre, for at blive iblandt deres Tal; overbevils du os om vor egen Afsmagt; lær os at søle vor Trang og søge dig om Magt og Guddoms Fylde i vor Sjæl, at naar du meddeler os i vore ydmyge Bønner Trøst og Glæde, saa lad os ikke hænge vort Hjerte ved Gaven, elstet den, men ved dig, som den kommer fra, at vi bestandig udretter din Villies Velbehag, saa vi kunde frit ud forkynde dit Navn formedelst den kraftige Bistand du skænker os ved din Søn Jesu Christo, i hans Navn er vor Bøn grundet, paa det at vi maa derved blive frelst fra al Uretfærdighed og beredt til at modtage din Herlighed. Amen.

Christi Himmelfartsdag. Lexien.

Udtaget af Apostelens Gjærninger 1 Cap. fra 1 til 11 B.

Hører I Brødre, som af Gud, udvalgte ere vor Sang og Tale om Guds Kjærlighed skal være, hvorledes vi os her i Tiden stifte skal, saa vi kan komme der i Himlens Frydesal. Thi det seer vi vore Medbrødre for haver gjort, som vi og læser i vor Dags Lexie, at Apostelen gjorde den første Tale om alle de Ting som Jesus begyndte baade at gjøre og lære, hvilke han ei alene vel begyndte men og blev ved indtil Fulds-

kommelsen. Paa den Dag da han, nemlig Jesus blev optaget til Himmelen, efter at han havde givet Apostlerne, de han havde udvalgt, Befaling ved den Helligaand, efterat han havde fuldkommet Videlsen, viste sig selv levende med mange klare Beviser, da han blev seet af dem i fyrgetyve Dage, og taledede de Ting som hørte til Guds Rige, og der han var samlet med dem, befalede han dem, ikke at gaae fra Jerusalem, men bue efter Faderens Forjættelse, hvilken I haver hørt af mig, thi Johannes døbte vel med Vand, men I skal døbes med den Helligaand ikke længe efter disse Dage. Heraf bør vi tage Exempel til, ei alene at tale om Christi Lære hvad den var, men og Gjerning, da det er vel at lære men kan intet gavne uden at Gjerningen følger med, thi Lærdommen maa forvandles til Levnet, og det skeer ved den Helligaand, hvilke da giver os Forjættelse paa Guds Rige, naar vi faar Magt af ham til at gjøre Guds Villie, og denne Forjættelse skulde vi forvente, og ikke vige fra det aandelige Jerusalem heroven fra. Eller Guds Naades Aabenbarelse fra Himmelen, med Kraft og Kjærlighed indest i vore Hjerter, saa vi ei alene bliver døbte med den udvortes Daab og kalder os Christne, taler om Guds Villie med Munden, men at vi og bliver salvet med den Helligaand og Troens Kraft i Hjertet, hvilket skeer, naar vi vender vort Sind til Himmelen og venter efter Herrens Miskundhed, tror hans Godhed og skikker os saa vi kunde den modtage. Vi maa da, som sagt er, baade tale om Christi Lære i vore Sammentømster hvor vi er, og saaledes anvende dem paa os, thi hvor godt er det ikke da, at vi handle om vore Gjerninger, hvilke Exempel bør vi da tage heri; og det seer vi bestandig, at Disciplene fortællede sine Gjerninger, og da det giver mere Eftertanke end Ord, thi naar vi viser og forklarer hvad vi udretter, saa maa det opvække en anden til Eftertanke om han arbejder paa det samme Gode, og den Helligaands som vil prænte Lære i Hjertet, virke vist, da Liv og Kraft driver til gode Gjerningers Øvelse, 1 Tim. 4 C. 12 V. Men naar saadan Tale falder, saa kommer det Spørgsmaal ved de Tilstedeværende, ligesom dem gjorde der hørte Jesus, de sagde: Herre! vil du paa denne Tid opreise Israel Riget, thi saa vilde vi gjerne vide Tiden og hvorledes det skal gaa, baade med Naadens Rige paa Jorden og Herlighedens Rige i Him-

melen; men som Jesus svarede: det hører Eder ikke til at vide enten Tiden eller Stunden hvilken Herren alene haver sat i sin Magt, saaledes maa vi bestandig besvares, thi det hører os ikke til at indsee i Guds Raad, da vi ikke kunde taale at vide hverken Ondt eller Godt, Glæde og Sorg som skal møde os, thi var det Ondt, saa vilde vi blive mismodige, ja ofte undgaa og flye for det som Herren vilde vi skulde lide, baade for at rense os selv, og at bevise Guds Vre og Magt ved vor Taalmodighed at lide Ondt; derimod var det noget Godt, saa vilde vi blive stikre og hoffærdige; saa vi føler hvor nyttigt det er, ikke at vide deraf eller have Tryghed og være stikre for Fiendens Fred, sover vi saa vaager han og indtager vor Troes Fæstning; thi er vor Tro levende, saa faar vi bestandig stride, vel udvortes, men især indvortes mod Fienderne. Som vi da ikke kan taale at vide Tiden om Raadens Rige florerer i det Gode, og Fald eller Lidelse af det Onde, saa kan vi meget mindre taale at vide hvor nær Herren vilde oprette Herlighedens Rige hisset; thi dem som vente Glæden der, at indkomme hos Gud og havde her fornægtet Verden, de vilde af Længsel forjømme den Gjerning Gud havde sat dem til her i Verden, og dertil blive stolte og trodsende mod Verdens Børn som de er iblandt, ligesom endeel Tjenere naar de skal flytte af Tjenesten gjør. Derimod vilde Verdens onde Menneffer, de som troede Herrens Budstaber, de vilde vel forstrækkes og frygte for Verdens Dag kommer, dog til ingen Lydighed eller Beredelse deri mere end som Ezechias, der vidste sin Dødsdag, ydmygelig bad og blev lagt femten Aar til at leve paa. Dog gif han siden hen og fortørnede Herren; Es. 38, 39 G. ellers vil Herren ikke have aabenbaret den Dag, for han skal komme som en Tyv om Natten; ikke at han er nogen Tyv, for Herren haver Ret til at fordre sit, straffe og ødelægge sine Røvere, og ligesom de Onde da haver stjålet fra ham, saa vil han og komme usøgende over dem paa den Tid de ikke vide, Math, 25 G. 13 B. altsaa hører det os ikke til at vide Tiden. Mange er og bleven forførte ved at grandste efter den Dag, som dog Herren haver sat i sin Magt.

Men I skal annamme den Helligaands Kraft, som skal komme over Eder, og I skulde være mine Vidner indtil Jordens Ende. Det er, at modtage Guds Kraft af det Høie;

og lade vore Hjerter sig derunder boie, styre og drives til at vidne ved den levende Tro paa Jesum, at han er død og opstanden, vist sig levende paa Jorden og faren til Himmelen; thi der han havde det sagt, blev han optagen, saa de saa derpaa, og en Sky kom og tog ham bort fra deres Dine; dette hører os da til at annamme af Gud denne Kraft, der viser sig levende, og farer til Himmelen med vort Sind og Aand, fæste der vort Borgerskab, og samle der vort Liggendesæ, have vor Lyst til himmelske eller aandelige Ting, som Paulus siger, at vi er formedelst den Guds kraftige Tro opstandne med og satte i Himmelen i Jesu Christo, Eph. 2 G. 6 B. hvilke vi skulde vidne til Jordens Ende. Disse Ord af vor Lectie, nemlig, at vi skal vidne til Jordens Ende, er at igjendrive de Verdens Vise, der siger at Christi Befaling om at gaa ud i Verden og forkynde Guds Evangelium, skulde alene være den Tid til Apostlerne. Men denaaede ikke til Jordens Ende, hvorfor Jesus bad til sin Fader for de, som siden formedelst deres (nemlig Apostlernes) Ord troede paa ham Joh. 17 Cap. 20 B., og de er det fra den ene Ords Forkundelse til den anden, som annammer det, de vidner indtil Jordens Ende. Hvilke Evangelie Vidnesbyrd for Verdens Undergang skal vidnes i den ganste Verden. Det er og at forkynde Evangelium til Jordens Ende, nemlig at overbevise og lære hvert Menneske saalænge en erfarer noget jordist Sind i dem, saa en kan saa det tilende eller udryddet den jordiste Kjærlighed, som hindrer Evangelii Dplysning.

Vor Lectie slutter med disse Ord: og der de stirrede op mod Himmelen, der han soer hen, se da stode to Mænd hos dem i hvide Klæder, hvilke og sagde: I Galilæiske Mænd, hvi staa I og se op til Himmelen? denne Jesus, som er optagen fra Eer til Himmelen, skal komme igjen ligesom I have seet ham fare til Himmelen; at Gud udsendte disse to til at forkynde dem dette, det skeete for at de ikke skulde stirre paa Himmelen med deres hødelige Dine, men vide hvad de bør gjøre efter Jesu Befaling, at forkynde hans Døds og Blods Udgydelse, og derved forhverre Seier over Djævelen; dertil om sin Opstandelse, Liv og Kraft at han vil komme igjen paa Dommetag med al Magt i Alsmagt, at det skrobelige saarede Regeme, der var gennemstuffedt og blodigt gjort, skal forklare hans guddommelige Magt, og da vil det blive

Glæde for alle dem der haver annammet ham her, i Troen faaet Rægedom i hans Saar, dem vil han blive en deilig Brudgom for, ikke lig Verden, der glimrer udbortes i Anseelse, og viser Bruden et Stin af Dyd, dog fuldt af stort Mod og Kraft af Ondskab, med Had, Brede, Underkuelse, Foragtelse, &c. Nei han haver ikke udbortes Anseelse for Verden, som de hoffardige og veltystige Menneſter, thi de ſiger: Vi ſaa ham, og der var ingen Stikkelse hos ham, ſom vi kunde have Lyſt til, Ef. 53 G. 2 B. hvorefter de foragtede, beſpottede og ihjelſlog ham, hvilte de paa den Dag, naar han kommer i Skyerne med Kraft og megen Herlighed, ſkal ſaa at ſe, den de haver igjennemſtuffet, og da ſmertelig græde og hyle for hans Brede, Ab. 1 G. 7 B. over ſine Fiender, der lægges til hans Fodders Fodſtammel; derimod de ſom her haver annammet ham i Fornedreſesſtand, anſeet hans Ringhed og ydmyget ſig ſom han, der var den ringeſte Tjener, og ikke ſparede ſit eget Liv; dette vil glæde dem med en ſaa hjertens Gjentjærlighed, ſaa de med hverandre bliver forbunden i Kjærlighedsbaand. Lad os alle annamme hans Aand og ſøge med ham vor Faders Gæ og Næſtens Gavn at befordre ſom vort eget; i det at vi er opfarne med vor Aand iblandt det himmeſte Borgerſkab, og daglig er beredt Veien og færdig i vort Legeme, at hvor nær vi ſtilles herfra, vi da kan følge ham ind i Himmelenſ Sal. Amen.

E v a n g e l i u m.

Marci 16 Capitel fra 14 Vers til Enden.

Det ſom er en Herre meſt imod at ikke ſkal være, og bedſt behagelig at gjøre, det driver han ſtarkeſt paa ſine Tjenere hele Tiden, dog iſer naar han ſkal fraſtille dem. Det ſeer vi af vor Dags Evangelio Jeſus gjorde, naar han paa det ſidſte aabenbaredeſ for de Elleve, der de ſad til Bords, og bebreidede dem deres Bantro og Hjertes Haardhed, at de havde ikke troet dem ſom havde ſeet ham opſtanden, og han ſagde til dem: gaar bort i al Verden og prædiker Evangelium for alle Creature; hvo ſom tror og bliver døbt, han ſkal blive ſalig, og hvo ſom ikke troer ſkal blive fordømt. Det er da Jeſus meſt imod at vi ſkal have haarde Hjerter og modſtaa hans Aand, være vantro og ikke tro hans levende Kraft til at op=

reise os af den mørke Grav, som vore Fiender nedsænker os i, da han vil give os Seier over dem alle og opreise os med sig til et helligt Liv og lydig Tjeneste; thi det er ham mest behageligt og vil helst vi skal gjøre: gaar bort i al Verden at prædike Evangelium for alle Creature, og at de det vilde tro, saa han kunde skjænke dem den Saligheds Fryd, da han haver Villie til Miskundhed Math. 12 C. 7 V. mod alle de, som troer hans Frelse, annammer hans Kraft til at løse dem fra Synden og blive bered til at modtage hans Herligheds Gave. Her i vort Evangelium af de Ord: Gaaer hen i al Verden og prædiker &c., finder vi Stadfæstelse i Lectien om at vidne til Jordens Ender. Det er da Guds Villie, som laa Jesus om Hjerte, hvilket han befalede sine Apostle og os alle Efterfølgere og elskelige Tjenere, at vi skal forkynde hans Navn til Syndernes Omvendelse, Tro og Frelse. Hvo som troer og bliver døbt, skal blive salig. Herved vil mange, som kalder sig Christne, sige at de tror og er døbt med Vand, stole paa at de derfor skal blive salige, og tør tænke, at en Hedning, eller de, som ikke er døbt, skal blive fordømt. Men Jesus vidnede andet, at de som ikke tror er fordømt, og at Hovedsmanden havde saa stor Tro, saa han ikke havde fundet saadan en i Israhel, som vi har talet om i Evangelium paa tredie Søndag efter hellig tre Kongers Dag; thi i Hedningernes Hjerte findes der bedre Tro, mere Oprigtighed og større Frygt for Gud, end i de falske Antichristnes Hjerter, som beklænder Christum med Munden. Det er da ikke den udvortes Tro, som gjør salig, men den indvortes af den Helligaands Ild, hvilken mest fler ved Troen paa Ordet. Hvem de ere, som lyder og bliver i dets Sandhed, det giver Jesus Beviis paa, sigende: men disse Ting skal følge dem, som tro: i mit Navn skal de uddrive Djele, de skal tale med nye Tunger, borttage Slangar, og dersom de drifter nogen Forgift, saa skal det ikke skade dem; paa de Syge skal de lægge deres Hænder og de skal blive vel tilpas. Om vi som troer, udlægger og beviser paa den aandelige Grund og Forstand, som disse Kjendetegn sigter til, at dem følger os, saa vil dog de kjødelige Lærere forvende det og vil have Tegnene paa kjødelig Viis; de vil at vi skal gjøre Mirakel og friste Gud, da de siger, at vi skal uddrive Djævelen af dem, han kjødelig regierer, hvilke for sin Dandskab dog kan være overantvordet Satanas, 1 Tim. 1 Cap.

20 B. og de som uddriver Djevelen kan dog ikke have Troen, da de bliver alligevel fordømte eller afviste fra ham, naar de gjør Uret, Matth. 7 Cap. 23 B. De vil vi skal tale med nye Tunger, ligesom de første Troende, der bleve givet af Manden; men disse Gaver misbrugte de og gjorde Forvirrelse, saa Paulus straffede og formanede dem at aflade deraf. 1 Cor. 14 C. 9 B. Og de vil at vi skal læge de legemlige Syge, ligesom Christus og hans Apostle; men da det stede for det ene at han i Legemet vilde have aabenbaret sin Magt, og Disciplene skulde stadfæste den Lære, som da var ny, ved naturlige Tegn; thi hvor Evangelii Lære ikke haver været før, saa stadfæster vel Gud ved legemlige Beviser sin Magt, dog vil mest skjule den; for det andet, at Menneffene søger da alene det Udvortes og bliver overtroist med mere; thi vi seer og, at de som Jesus lægte selv i Legemet, bleve derfor ikke aandelig lægte eller beredte til det evige Liv, da de ikke vendte om og gav Gud Æren, Luc. 17 Cap. 18 B. saa kunde dette igjendrive og overbevise dem især ved det Ord Jesus stadfæster, sigende: sandelig, sandelig siger jeg eder: hvo som tror paa mig, de Gjerninger, som jeg gjør, skal han gjøre, og han skal gjøre større end disse, thi jeg gaar til min Fader, Joh. 14 Cap. 12 B. Nu har ingen gjort eller gjør saa mange store Mirakler i det Legemlige, i at opvække de Døde, læge de Syge, uddrive Djeble med mere. Men de store Tegn, Gjerninger og Mirakler vi skal gjøre ikke foruden ham, intet af os selv, men ved Troen paa hans Navn, efter hans Løfte, og af hans Magt skeer dem i det Aandelige; paa hvilken Grund vi kan betragte, at disse Mirakler følger os som tror, og at Ordet ikke kommer tomt tilbage fra den, til hvilken Herren sender det, Esaias 55 Cap.; thi de som det ikke faar virket Troens Frugter i til lydig Annammelse, saa giver det dog Kjendetegn at det ikke kommer tomt tilbage; thi Djevelen som bliver derover pinet, da hans Mørkheds Gjerninger bliver aabenbaret, hvorfor hans Forbittrelse og Forhærdelse, Bespottelse og Forsølgelse mod Guds Ord eller dets Bidner tiltager. Derimod de, som annammer Ordet, følger Tegnene med, som skeer saaledes: i mit Navn skal de uddrive Djeble. Saa mange Synder, som en giver Samtykke, Billie til, elsker og bedriver, saa mange Djeble er der i Menneftet, ja mange flere, thi mange Djeble kan drive en syndig Lyst, have Føde

og Billie deri; hvo som nu i Jesu Navn prædiker Evangelium om hans Frelse, Liv og Magt til at overvinde Synd, Djævel og Død. Hvem dette tror og lader sin Billie og Lyft blive til Herrens Billie, med Bøn om Kraft af Jesu Død til at afde Synden, den bliver Djævelen uddreven fra; og de taler med nye Tunger, som forlader det gamle Menneſte, at tale om Verdens Forlyſtelſer i mange Ord, ja Bander, og Guds Navns Misbrug, med løſagtige Viſer eller vellyſtige og hoffærdig klingende Sange; i det Sted Aandelige taler om Herrens Billie efter hans Ord, med aandelige Sange at lægge i Ydmyghed for Herren i ſit Hjerte, og ſige altid Gud og Faderen Tak for medelſt vor Herre Jeſum, Coloff. 3 C. 16 V. Dette er at tale med nye Tunger. De ſkal borttage Slang, det er: den nagende Samvittighed og Ormens Sting, ſom haver ſaaet ſit Sæde i Hjertet; naar nu Guds Ord ſaar brydet Hul paa Hjertets Væg, og den ſom haver elſket det Onde ſaar ſee den Slang inde i ſin Tempel; Ezech. 8 Cap. 10 V., eller de onde Lyſters Herſtelse i Hjertet, ſom vil nage og bide dem; hvo ſom nu tro paa Jeſum, han ſaar Rægedom heraf, at om Slangens Sting fordommer os af Samvittighedens Vidneſbyrd, ſaa er dog Guds Naade ſtørre, 1 Joh. 3 Cap. 20 V. naar vi omvende os af Hjertet. Derſom de drifker nogen Forgift, ſkal det ikke ſkade dem, om de baade hører falſke Lærere og læſer falſke Bøger, dertil af Djævelen indſkydende mange falſke og onde Tanter, om Bantro og Miſtillid til Guds Ord, hvilket alt er Forgift, ſom kunde forgive Anden, at den kunde dø den aandelige Død her, og hiſſet den evige; men hvo ſom annammer Troens Liv og Kraft af Jeſus og ham følger, de ſkal al denne Forgift ikke ſkade. Paa de Syge ſkal de lægge deres Hænder, og de ſkal blive vel tilpas eller bedre med dem; det ſkeer naar de Troende kommer til de aandelige Syge, ſom er bedrøvet over Synden, ſaa lægger de deres Hænder eller Kjærligheds Bøn, aandelige Tale, Trøſt og Huſvælelſe af Jeſu Kraft paa dem, da bliver det bedre med dem, at Syndens Saar udrenſes ved Aandens Lugt og Troens Ord da læger, at de bliver ſunde i ſin Aand til at tjene Herren. At diſſe Tegn følger de Troende, det vidner Frugterne eller Gjeringers Beviiſning, ſom ikke er ſkjult, og de ſom ikke diſſe Tegn og Kraft følger, haver ikke Troen; mange klager at de ikke kan være iblandt onde Menneſter og

falske Sekter, men hvo som ikke kan omgaaes med dem, drifte den Forgift, og ved Troens Lys af dette beske Blomst sue Honning, de haver ikke den levende Troes Kraft, og om de haver havt den, saa har de med sin Villie ladet Hjertets Renhed eller Hellighed besmitte igjen, saa Gud med sit Lys og Kraft har maattet forlade dem.

Herren blev, efter at han havde talet med dem, optagen til Himmelen, og satte sig hos Guds høire Haand. Men de gik ud og prædikede alle vegne, og Herren arbejdede med og stadfæstede Ordet ved efterfølgende Tegn, saa forlod Jesus sine Disciple med Begemet, men Kraften havde de igjen, da de troede Ordet og blev det lydige. Lad os gjøre ligesaa, da er han med sin Kraft hos os alle Dage. Amen.

Bøn.

Veslige og retfærdige Gud! sandru er du og kan ikke lyve; du haver ved din Søn og hans Tjenere forkyndt os, at dersom vi tror dit Ord og bliver døbt med din Helligaand, at vi ikke staar dig imod, men lader din Retfærdigheds Tid fortære det Onde, at Troen renser Hjertet, og vi bliver salvet med din Kjærlighed til at tjene dig i Hellighed, saasom du er hellig, da skal vi blive salige. Men staa vi din Naade imod og ikke tror dit Ord, annammer det, saa skal vi blive fordømt. O Herre, du kender vore Hjerters Haardhed og Bantro om din levende Kraft til at frelse os, saa vi derover ikke overlader os i din Haand, tror dit Ord og kan annamme din Naade; overbeviis du os derfor med din Aand og lad Ordet bebrejde os her, saa vi kunde undgaa den evige Bebrejdelse og blive dig tro og lydige. Giv os saa Troens Kiendtegn, at vi kunde have Magt over Djevelens onde indskydende Tanter med alle Synds Laster og Forgift, som han vil indskyde i vort Hjerte eller vil forstyrre os ved sine Tjenere; lad alt dette ikke skade os, men giv du os Kraft til at overvinde alt det Onde og gjøre godt, trøste de Bedrøvede, at de aandelige Syge maatte læges, det giv du os, o! kjære Fader, for din Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

Sjette Søndag efter Paaske.

Epistel.

1 Petri 4 Cap. fra 7 til 11 Vers.

Alt tilfaldt en Ende saar, men Guds Kjærlighed bestaar. Thi at elste Gud, det forgaar ikke; men i hvad vi ellers saar Lyst at elste af Verden og pønse paa, saa tager det Ende med Omkiftelse til Fordærvelse, hvorfor Herren ved Propheten befaler os, sigende: gjør dig rede, ga! herfra, thi dette Land er bleven ureent, derfor skal det fordærves med en gruelig Fordærvelse, Mich. 2 Cap. 10 V. og det siger Apostelen i vor Dags Epistel, at Enden paa alle Ting er kommen nærmere, og dette kunde vel udlægges om Verdens Ende, hvilken alle Apostlene ofte taledes om og mente det var den sidste Time, 1 Joh. 1 C. 18 V. at Gud skulde komme og dømme Verden, hevne al Ulydighed, og hver skulde gjøre Regnskab for ham, der er rede til at dømme Levende og Døde. Det regnes for de sidste Tider, siden Jesus haver fuldkommet alt, og ordineret hvad, som skal arbejdes paa til Guds Rige, ved sin Evangelii Lære, som skal være usoranderlig. Tusinde Aar er for Herren som een Dag. 2 Petri 3 Cap. 8 V. At han da haver forhalet med Forjættelsens Bøn til de Troende, det seer ikke for at han vil forhale med at betale dem No, og de som trænge os Trængsel, 2 Thess. 1 Cap. men det er af hans Langmodigheds Rigdom og Naades Forventelse, efterdi han vil at ingen skal fortabes, men begive sig til Omvendelse, 2 Petri 3 Cap. 9 V. Enden er da altid nær hos os, som bestandig seer til det tilkommende Liv og betænker vor uviste Tid her, er opvaagnet af Syndens Sovn og betragter Verdens forfængelige og ubestandige Glæder og Herlighed, der kan forgaa i et Dieblis. Ab. 18 Cap. 19 V. Saa værer da altid ædrue, at I ikke drikke af Bøllens Staal, saa Anden skulde blive drukken af nogen syndig Lyst og derved blive forvirret, at I ikke ved hvad I skal gjøre, er søvrig og doven, men værer aarvaagne til Bønner, at som vi seer Fienden ikke sover og dertil er mægtig at overfalde os, naar vi ikke saar Kraft fra Gud, saa maa vi vaage og passe vor Sjelepost paa alle Sider, at ingen Fiendes List skulde lokke vort Hjertes Kjærlighed til det synlige Nærværende, og saa os i Sovne ved

at vi forglemmer det Evige; thi kan vi ikke staa ham imod med egen Magt, saa er det dog ikke saa farlig naar vi er vaagen, thi da vi føler vor Nød og raaber til Gud, saa er han mægtig til at sende os Hjælp og Frelse. Al! at enhver af os lagde paa Hjerte og tog noie i Agt disse Apostelens Ord: saa værer ædrue og aarvaagne til Bønner, men haver for alle Ting den heftige Kjærlighed til hverandre, thi dette er Djævelens største Konst og Magt at saa udslukt Kjærlighed og optændt Had til hverandre, hvorpaa han arbejder hvor han kan, at saa Fortred og Misforstand iblandt Guds Børns udvalgte Flok, saa ved han at han har vundet nok, hvorfor vi maa holde os til Gud, og følge noie Herrens Bud, da staar vi sammen i Guds Fred med Kjærligheds Forenighed, thi Kjærlighed skal skjule Syndernes Mangfoldighed. Disse Ord, som ere gode for de, der ret optager og følger dem, saa bliver de dog ikke adlydt, men misbrugt; paa den ene Side at Menneffene er fuld af Ukjærlighed, onde Domme, Had og Bebreidelse, og paa den anden Side saa hykler og samtykker de med hverandre i alle syndige Bedrifter, og siger Kjærlighed skal skjule Syndernes Mangfoldighed, da dog Herren siger: dersom en Person synder i det han hører nogen Banders Røst, og han er Vidne dertil eller haver det seet og vidst, dersom han ikke giver det tilkjende, da skal han bære sin Misgjerning 3 Mose B. 5 Cap. 1 B., det er: dersom vi seer og erfarer Syndens onde Laster hos vor Næste, og ikke giver ham det tilkjende aabenbarer eller stiller ham det for Dine og straffer ham, som David siger 30 Psalme 21 B., og saa formane ham til Omvendelse, ~~om~~ han da forhærder sig, saa at give det tilkjende for andre; thi gjør vi ikke dette, saa skal vor Synd heller ikke forlades, men vi blive deelagtig med i hans Onde, og derfor bære vor Misgjerning. Saa seer vi det ikke er Apostelens Mening, at skjule Synden som bedrives, og sige om det Onde godt: men betragte Davids Ord: saligt er det Menneffe, som Synden er skjult og Overtrædelsen forladt; saligt er det Menneffe, som Herren ikke tilregner Misgjerninger og i hvis Aand er ikke Falskhed. Ps. 32. B. 1. Af disse sidste Ord, nemlig, i hvis Aand er ingen Falskhed, seer vi hvem det er, som vi skal skjule med og ikke tilregne, da Gud vil forlade dem, som er oprigtige, og af Vanvittighed, Skrobhelighed og Afsmagt gjør Feil, de er det at overdrage og skjule

med, eller bedre at sige, rette dem med Kjærlighed, saa at Synden kan blive skjult, astoet og rensset fra eller udaf Hjertet; thi hvad vilde det hjælpe at skjule her det Onde for at beholde Synden, da den dog bliver klar, naar alting skal føres til Lyset, som er skjult i Mørket, da Hjerternes Raad skal aabenbares, og hver den som haver gjort Godt skal vederfares Lov af Gud 1 Cor. 4 Cap. 5 V.; men derimod de Onde med deres Hyklerie skal beskjæmmes med Banære og Straf. Lad derfor den heftige Kjærlighed brænde saa hos os, at vi kunde fortære alt det Onde, i det vi gjorde hverandre godt, laante gjerne Huus uden Rnur; thi mange kan vel gjøre godt, dog knurrer de, thi de gjør det af Tvang; men eftersom enhver haver faaet en Raadegave, saa tjener hverandre dermed som gode Huusholdere over Guds adskillige Raade; thi da vi ere Huusholdere over det vi haver, saa maa vi være troe og flittige med Villighed til at meddele dem efter vor Herres Villie, og bruge den Raadegave, som Herren haver givet os at meddele andre, thi hvo som giver skal igjen gives. Matth. 6 Cap. Dersom nogen taler, han tale som Guds Ord, da alle vore Gjærninger skal være indrettet efter Guds Orden og Villie, saa er det klart, at Talen maa først stee, efterdi at Ordet ved Læren gaar for Gjærningen; det er derfor et Kjendetegn, hvorpaa Menneffene kan dømmes efter sine Ord, som Jesus siger Matth. 12 Cap. 37 V. Hører vi da paa de flestes Tale nu, saa maa vi nok med Sorg over deres Glendighed klage, at de haver bortkastet Herrens Ord, Jerem. 8 Cap. 9 V., og al deres Tale er fuld af Pralerie, Letsindighed, unyttige og forfængelige Ord, som skal gjøres Regnskab for; thi de bander og stager Guds Navn forfængelig, som dog Herren i det andet Bud har sat den store Straf ved, at han ikke vil holde den uskyldig. Stulle vi da skjule saadant, nei! meget mere paaminde dem om deres Udyder, saa vi kunde have frelst vor Sjel, Ezech. 3 Cap. 19 V. og lade vor Tale være efter Herrens Bud, at vi kan stadsæfle dem med Guds Ord og følge dem. Dersom nogen tjener, han gjøre det efter den Formue, hvilken Gud giver, at ligesom Ordet underviser os, hvad vi skal gjøre, saa skal vi og efterfølge det, at vi tjener hverandre med de adskillige Guds Raadegaver, og ingen spare sin Formue og Kræfter, at hvad han er givet, enten i det Begemlige eller Aandelige, da at det er vor Lyst ikke at herffe

og regjere dermed, eller ophøie os deraf, men ydmygelig at tjene, saa Gud maatte æres i alle Ting formedelst Jesum Christum, hvilken være Vre i al Evighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Joh. 15 C. 26 B. til Enden og 16 C. fra 1 til 4 B.

Jeg vil bede Faderen, og han skal give Eder en anden Talsmand, og han skal blive hos Eder evindeligen, den Sandheds Aand, hvilken Verden ikke kan annamme, thi den seer ham ikke, ei heller kjender ham, men I kjender ham, thi han bliver hos Eder og skal være i Eder, Joh. 14 C. 16, 17 B. Her siger Jesus, at han vilde bede Faderen sende dem en anden Talsmand end han, som kunde blive hos dem evindeligen. Det maa ikke forstaaes, at denne skulde lære dem en anden Vej og bygge paa nogen anden Grund; nei, men Jesus talede mundtlig med dem i Legemet, og gav dem Ordet uden til i Dret, for at gaa til Hjertet; thi er Meningen, at med Legemet skulde han forlade dem og Ordene glemte de, hvorimod denne Talsmand, som dem skulde annamme, den skulde lære dem indentil i Aanden og ikke gaa fra dem, eller de skulde forglemme det; thi han skulde minde dem paa al Sandhed og derfor kaldes en Sandheds Aand, hvilken ikke Verden eller de verdslige Menneſter kan annamme; thi de ser ham ikke, ei heller kjender ham, for de er forblindet af Verdens Lyster og dens Herlighed, opfyldt med Bøgn og Falskhed, hvoraf de er blinde og ikke kan see Ordet eller dets Sandheds Lys, mindre kjende dets indvortes Gode, som den Helligaand issjænker, med Fryd, Fred og Glæde, hvilket de kjender, som annammer Ordet og troer mig. Denne Sandhed skal han stadfæste hos Eder og blive i Eder; jeg vil ikke forlade Eder Faderløse, jeg kommer til Eder igjen, det er i Aanden, thi jeg lever og I skal leve, nemlig i min Faders Kjærlighed, i det I elsker mig og holder mine Befalinger; og naar da den Talsmand kommer, hvilken jeg skal sende Eder fra Faderen, den Sandheds Aand, som udgaar fra Faderen, han skal vidne om mig; men og I skal vidne, thi I ere med mig af Begyndelsen. saa er det os paalagt, at naar vi er af Sandheds Aand lært, og han vidner inden i os og forklarer Livets Vej ved Troen efter Jesu Ord: hvad jeg siger i Mørket, det taler i Lyset; hvad I høre i Dret, prædiket paa Husene, Matth. 10 Cap.

27 B. Derfor saa skal vi dette Vidnesbyrd ikke skjule, men igjen vidne for Menneffene, og lade det Begyndelsesord fare som en Strøm, at naar Gud overstrømmer os med Sandheds Hellighed og Retfærdighed i Kjærlighed, da skal vi ikke lade det standse hos os, thi da bliver det ureent og mister Kraften, bliver gammelt eller usundt, som Vand i en Bøl, ja ureent af den Fordærvelses Bund, som i vort Hjerte er, eller Synds Natur af Aands og Kjøds Besmittelse, hvorfor Paulus siger, at vi skulle lade det Begyndelsesord fare, og ikke atter lægge Grundvold til Omvendelse fra døde Gjerninger, Ebr. 6 Cap. 1 B.; thi han vidste naar vi blev døde til at gjøre det Gode, at udbrede Guds Gode og bevise hans Naade imod Næsten, da tog de onde Gjerninger til igjen og dræbte os, hvorfor vi skal og bør, ja er den rette Aand i os, da driver den os til at bekjende Guds Navn, vidne om den retfærdige Straf over alle Ugudelige, og vor Kjærlighedsbeviisninger mod de Lydige, lad denne Kjærligheds Straale udgyses over vore Medmenneffer, at aabenbare Guds Sandhed, som ligger i Skjul, hvilket David bad om, at lære Overtrædere sine Beie, saa Syndere kunde omvende sig, 51 Ps. 15 B., og det er en Christens største Lyst saavel som Pligt at gjøre, men at det ikke skeer, det kommer af de mange Fienders Frygt og Hinder; thi Djævelen indfylder mange Indvendinger, og Frygt for at tage nogen Gode, da han er en ærgjerrig Aand; og dertil ere vi angestfulde for at lide, og Kjødets det er dovent og strøbeligt til at gjøre det Gode, og vil aldeles ikke lide Ondt; hvortil Verdens Menneffer haver sine Forfølgelser, strax særdis paa alle Sider at bespotte og forfølge os, som Jesus siger: Kom derfor ihu det jeg sagde Eder, en Tjener er ikke større end hans Herre; have de forfulgt mig, skal de og forfølge Eder, haver de holdt mine Ord, skal de og holde Eders; og da de nu forfulgte og tilsidst dræbte ham, hvilket han forud forkyndte og siger til de Troende: Disse Ting (nemlig hvad jeg skal lide og I skal lide her af Verdens Menneffer) det haver jeg talet til Eder, paa det at I skulle ikke forarges; de skal udelade Eder fra Synagogerne, ja den Tid skal komme, at hver den som ihjelslaar Eder, skal mene han gjør Gud en Dyrtelse dermed. Heraf kan vi see, at de indbilder sig at dyrke Gud, som dog strider tvertimod Guds Befalinger og gjør al Skade; thi naar han haver budet at elske vore Fiender, velsigne dem

Som os slaa, saa er det klart, at dette er modsat at slaa ihjel, og derpaa kan dem, som elsker og tjener Gud, og dem, som elsker og tjener Djevelen, kjendes fra hverandre, da de første ere milde, sagtmødige, ydmyge, kjærlige, gjør sine Fiender godt, ønske dem sin Belsignelse, overbeviser og taler venlig med dem; de sidste derimod ere hadste, stolte og ufjærlige, taler vredagtig og ønske Hevn over dem, der ikke gjør som de vil, og ihjelslaar dem, hvilke Laster og Mord, som ere aabenbare, er let at kjende; men det er og hemmeligt flint Mord, som Satans Ræfter har, det er ubeskrivelig mange, som paa forskjellige Maader kan dræbe den levende Guds Aands Kjærlighed i os, og udslukke den Lue; thi som vi forhen har talt om Fiendens Forstrættelser, der hindrer os fra at bekjende Guds Navn, saa vil han og lokke med sin Forgift og Verdens Lyst og Herlighed, overtale os til Rigdom og Begjærlighed at faa, eller forestiller os om Mangel, som kan møde, og vil indsatte Sorg i os for Livets Næring, og frarøve os Troen om Guds Forsyn og saaledes dræbe os; dog mener de at dyrke Gud, da de siger: det er tilladt og vi maa have det. Ja endda de bedrageligste Mordere ere de, som selv haver kjendt Sandheden og haver haft Talsmanden i sit Hjerte, dog igjen viget fra ham, eller ikke agtet om hans Tale, men henvendt sig til Satans Løgn og Bedrageri, og har ladet sig overtale af Uretfærdighed. De som er saaledes dræbte selv og har faaet en ond, falsk Aand, de er Satans største Redskaber til at myrde andre, som Apostelen siger: at de der have undskyldt Verdens Ureenligheder formedelst den Herre og Frelser Jesu Christi Erkjendelse, blive dog igjen indviklede, at de overvindes af de samme, da er de sidste Ting blevene dem værre end de første; thi det havde været dem bedre at de ikke havde erkjendt Retfærdighedens Vej, end at de erkjendte den, og saa haver vendt sig fra de hellige Bud og stidner sig i Søl, hvorved de og lover andre Frihed, endstjønt de er selv Fortræffelsens Tjener 2 Petri 2 C.; thi disse ved at tale om mange Følelser af Aanden og stor Rigdom i Gud ved at prise Naaden, kan mange Guds Ord, dog naar det kommer til Fornægtelsen og Christi Østerfølgelse, saa er de imod, og haver Indvendinger, og enten siger, at det ikke er saaledes at forstaa, eller undskylder at de ikke haver Magt, og end ikke bliver fuldkomment, ja paastår, at de som Gud haver givet

Magt til at følge Jesum efter og holder hans Befalinger, dem siger de er stolte, sikkre og gaar for vidt, endstjønt de ingen Beviisning kan give derfor enten i Ord eller Gjerning. Disse kan let ihjelslaa os, dersom vi tror dem og forlader Aandens Vidnesbyrd med det hele sammenbundet eller forenet Guds Ord, der hænger sammen som en Kjede, og om vi ikke haver Magt til at forklare og sammenbinde alt, til at hindre eller binde den gamle Slanges List med, Ab. 20 G. 2 B., saa skulde vi holde paa de allerstærkeste Sprog, som driver mest paa Verdens Fornægtelse, Kjødets Dødelse og Aandens levende Kraft, da maa de vige, ellers kunde de snart ihjelslaa os, og dog mener de at gjøre Gud en Dyrtelse, endstjønt de viger ganske fra Guds Bud. Men disse Ting skal de gjøre, for de hverken kjender mig eller min Fader; thi der ligger et Skjul over deres Hjerter, naar Mosen eller Herrens Lov læses, men naar de omvende sig, saa blev Skjulet borttaget, 2 Cor. 3 G. 16 B. og naar de elskede Herren, saa blev de kjendt af ham. 1 Cor. 8 G. 2 B. Jeg haver talet disse Ting til Eder, paa det at naar Timen kommer (nemlig naar disse Mordere vil dræbe Eder, enten paa en grov eller fin Maade) I da skulle kjende dem og komme det ihu; men disse Ting sagde jeg Eder ikke af Begyndelsen; thi jeg var for det ene hos Eder, og I kunde da ikke taale at høre Forfølgelserne skulde komme baade over mig, og Eder; thi I havde ikke den Kjærlighed og Kraft til at udstaa det Onde og holde ved mig, men havde da viget tilbage og ikke fulgt mig, naar jeg havde sagt Eder det; for det andet var jeg hos Eder og kunde see Eders Fare, lede, lære, trøste og hjælpe Eder, men nu jeg skilles fra Eder, saa vil jeg have sagt Eder, hvorledes det gaar, at naar det skeer, saa skal Sandhedens Aand forklare det og erindre Eder derom, saa I kan blive besættet i den sande Tro til det evige Liv. Amen.

Bøn.

D Jesu! giv du os din Talsmand, som kunde i os tale og vidne om dine Gjerninger, saa dit Ord kunde blive indfre-
ret i vore Hjerter ved denne din Helligaands Finger, og vi blive bestyrket i din Sandhed, med Kraft af det Høie til igjen at vidne den for andre; vil de da myrde og paa utallige Maader forføre os med den falske Verdens Svig, der ikke kan an-

namme Sandheds Helligaand, fordi de elsker Løgn og Uretfærdighed, lad da deres Svig ikke faa Magt over os, til at besmitte, forføre og fordærve eller ihjelslaa os, ja at de ikke engang maa faa skadet os paa vor Sjæl, om du tillader os i disse Fienders Hænder med Legemet, saa lad din Aand minde os om alle falske Forførfere, og giv os Vidnesbyrd om at kjende deres Bedragerie; forlad os ikke med din usynlige Kraft, men bliv hos os og staa med din Naade biev, at vi bestandig maa stride, og ved din Aands Mindelser erindre dine Befalinger at fuldbyrde, saa at vi kunde faa Livsens Krone paa. Amen.

Vintsedag.

Lexie.

Apostl. Gjern. 2 Capitel fra 1 til 11 Vers.

Det skal stee i de sidste Dage, siger Gud, vil jeg udgyde af min Aand over alt Kjød, og Eders Sonner og Døttre skal prophetere. Disse Ord læser vi efter vor Lexie i det 18 B. at Apostelen Peder tog af Propheten Joels Ord 3 C. 1 B., og overbeviste de Bespottere, som sagde, at de (som var overgydet med den Helligaand), vare fulde af jød Viin. At tale om saadanne Bespottere og forvendte Menneſter, som er nok af i vor Tid, det er tungt at gjøre, og sørgelig er deres Elendighed at tænke paa, der ikke ved hvad der tjener til deres Fred. Vi vil derfor heller betragte den Glæde i Troen paa Herrens Ord, om hans Forjættelse. I de sidste Dage, siger Gud, vil jeg udgyde min Aand over alt Kjød, og Eders Sonner og Døttre skulde prophetere. Al! hvor glædeligt er det ikke, at vi lever paa denne Tid, da han besøger, oplyser og salver os til sine Konger og Præster at regjere over Jorden. Ab. 5 Cap. 10 B. Vi bør prise Herrens Godhed: Salige ere de, som lever op indtil de Aar, Ab. 20 Cap. det er: indtil den Dag Herren saaledes besøger sit Folk og skjænker dem sin Naade; dog mange siger, at den Helligaands Udgydelse og Bære stæer ikke mere nu, som i Apostlernes Tider; men det er dog elendigt, at gjøre Guds Naades Magt ringere end før, og vantro hans Ord; thi de sidste Dage er jo endnu, ja nærmere end i Peders Tid, som da anvendte dem; hvorfor vi kan fornye dem paa os, ja tro at det sidste Huses

Herlighed ſkal blive ſtørre end det første, Hagei 2 Cap. 9 V. da Herren vil anden Gang lægge Haand paa at ſamle ſig det overblevne af Folket, Esajas 11 Cap. og Jeruſalem ſkal nedtrædes af Hedningene, indtil Hedningernes Tider bliver fuldkomne, Luc. 21 Cap. 24 V. men da ſkal al Iſrael blive ſalig, ſom ſkrevet ſtaar. Rom. 11 Cap. 26 V. Adſkillige Steder er ſkrevet forhen om denne Helligaands Dplysning i de ſidſte Dage, ſom Gud ſiger her: han vil udgylde over Sønner og Døttre; Sønner haver der vel været mange forhen, der haver propheteret, men Døttre ſaa, dog findes beſtrevne nogle baade i det gamle og nye Teſtamente, endſkjønt Paulus lader ſom han vilde nægte dem, 1 Tim. 2 C. 12 V. og i 1 Cor. 14 C. 34 V. dog det kunde ikke være, thi han tog ſelv ind i de Huſe, hvor Jomfruerne var der propheterede, Ap. G. 21 C. 9 V. men hans Forbud var Hovedſagen, at de ikke med letſindig, forſængelig eller unyttig Tale ſkulde øve, og da dem, nemlig Kvinderne ere meeft blødagtige og lader ſig ſnareſt overtale baade til Ondt og Godt, at de derfor kunde bevæges til at vige fra det Gode og fordærve baade ſig ſelv og de, ſom de propheterede eller ſkulde beſjende Guds Willie for, der havde fattet Fortrolighed til dem, hvilket vi bør nok advare og fraholde alle ſaa vel Sønner ſom Døttre, ellers maafføe at Aandens Gave var ikke ſaa meget over dem falbet, ſom Gud nu i de ſenere Tider og Dage giver ſine Døttre, hvilket allerede erfareſ, ſom mere og bedre kan prøves, thi nu vil Gud bevife ſig mægtig i de Afmægtige, ſtærk i de Skrøbelige, og gjøre det til intet ſom er noget, og det til noget ſom er intet. Naar det da behager Herren at kalde af det ſkrøbeligſte Kjon til ſine Tjenerinder, og nogen ſtaar derimod, ſaa ſtaar han imod Guds Forordning. Vil Gud opbygge ſin Kirke og ophøies ved de Ringe, ſaa vil jeg ei alene dermed ſamtykke, men udbede den Naade af Gud, at være iblandt deres Tal, alene at de er intet i ſig ſelv, følge Jeſu Ord og Gjerning, thi da ſarer vi ikke vild. Lad os derfor betænke hvorledes vi ſkal være tilrede, naar Guds Aands Gave kunde falde paa vore Hjerter. Vi læſer i vor Dags Lexie, at da Pintſeſteſtens Dage vare fuldkomne, vare de alle ſamdrægteligen tilhobe. Heraf ſeer vi, at vi maa være i en Hob forſamlet i Jeſu Navn, Matth. 18 C. 20 V. og bede Faderen om den Helligaands Gave, dertil berede vore Hjer-

ter, ſom Disciplene gjorde, der troede Jeſu Ord, elſkede ham oprigtig, fulgte hans Kald og blev derfor rensed og udvalgt til hans Tjenere, da de efter denne Beredelse havde løſte om Faderens Forjættelſe, at de ſkulde iſeſes med Kraft af det Høie, og ikke vige fra Jeruſalem førend det ſkede, hvilket vi læſte paa Chriſti Himmelfartsdag; ſom de og nu i deres Samfund lærte efter, hvilke Guds Løfter ikke kan ſeile; thi der ſkede haſteligen en Lyd af Himmelen, ſom et veldigt Veir, og fyldte det ganſke Huus der ſom de var ſamlet, og af denne ſaaes adſtillige Tunger ligesom af Ild, og han ſatte ſig paa enhver af dem. Her ſeer vi den Ild, ſom Jeſus onſtede var tændt paa Jorden, Luc. 12 G. 49 B. hvilket vi talede om paa Skjertorsdag; den ſaldt nu ned over Jeſu Vidner, ſaa hans Forjættelſe blev opfyldt, at de ſkulde døbes med den Helligaand, ſom ſkede ſaa overbætted, at det lod ſig tilſyne udvortes ved Tegn og Mirakler; hvilke maatteke nogle funde mene maatte ſee ſaaledes endnu, ja Guds Magt kunde gjøre det, ſom det og ſkeer vel indvortes, men udvortes ved Mirakler ſkeer det ikke, uden Gud vil aabenbare ſin Magt, styrke de Svage og ſtadſætte ſin Lære, iſær naar den er nye, at ikke Ordet og den udvortes Beſjendelſe med Mund om hans Evangelii Lære er antaget, men ganſke fornægtet; dog han vil endda gjerne ſkjule den udvortes ſandſelige eller for kjødelige Menneſker fattelige Mirakler; og det ſkeer, for det første at Menneſkene vil hange ved Miraklerne, ſee og høre dem, og ſlippe Ordet, da det ſkal baade oplyſe, vejlede og give Kraft, ſom ved Troen paa Ordet er alene at ſaa, og alle andre Tegn kan ikke styrke og bevare Menneſket fra Fordærvelfen, og om legemlige Mirakler ſkeer, ſaa ſøger Gud alene ved det Udvores at føre dem til Eſtertante om det Indvortes. Han vil da for det andet ikke gjøre Mirakler i det Synlige, fordi at Menneſkene ſom det tror og ſeer, bliver enten forſkrækket og af Frygt hykler, da og holder med Sandheden, eller bliver de ſtolte og ſikre deraf, og kommer ikke til ſand Fornægtelſe, Bdmugthed og Kjærlighed, thi de er gjenſtridige og hverken tror eller vil annamme Ordet, men forvender og beſpotter, ſom dem gjorde i Chriſti og Apoſtlernes Tider, hvilke vi have Exempel af nogle ſynlige og kjendelige Mirakler, ſom ere ſkede i vor Tid, at de ſaaledes have gjort; dog det have vel været os noget til Troens Stadſættelſe, ellers er de uſyn-

lige indvortes Mirakler i Aanden allerklarest for os; hvorledes de da ſkeer, det kan de ſom haver annammet og beviſt dem, ſige af, dog bedre føle og have erfaret det, end i Ord kan udtrykkes; thi de ſom ere beredt ved Troen paa Ordet, kaldet til Herrens Tjenere og haver ſaaet Længſel og Begjærlighed med Kjærligheds Attraa til Gud, de bliver af den Helligaand ſalvet og overvældet af det drivende Veir, der trænger ind i deres Hjertes Huus, og det bliver opfyldt med Guds Kraft, at den ſætter ſig ſom Ild paa Tungen, ſaa den bliver ny, ſom ſkeer ved den Kjærligheds Lue, der ei alene fortærer, afbrænder og borttager alle ſyndige og unyttige Ord, men og driver den af Aandens Gave, der giver den ikke efter Maade, Joh. 3 Cap. 34 B. men over al Maade, til at tale Ordet, og alle aandelige Tungemaal eller forſkjellige Udtryk; de kan forklare Striften, overbevifer om Guds retfærdige Brede over Syndere, og Guds Maade imod dem, ſom omvender ſig; thi de bleve alle fulde af den Helligaand og begyndte at tale med andre Tungemaal efterſom Aanden gav dem; denne Gave bliver ſkjænket i Overflødighed af Guds Aand, efterſom Herren ſeer Menneſket kan taale at bære den, og fratager ſin Gave igjen de ſom ikke er tro; Aanden giver og efterſom vi behøver til at bruge hans Gaver, thi om Fienden binder Munden, ſaa ſkal dog Herren opløſe, naar han vil vi ſkal tale; Ezech. 3 Cap. 25-27 B. dertil er Aandens Gaver forſkjellige af Tro, Kundſkab, Gaver til at tale, at udlægge Skriften med Wiſdoms Aand og Kjærlighed at propheteere, ſom ſidſte er det fornemſte, hvilket Paulus forklarer 1 Cor. 12, 13, 14 C.; det kan heller ikke ſkules hvor Aandens Gave er faldt paa et Menneſke, thi det lader ſig tilſyne paa hans boiede Sind, ſtadige og ſædelige Væſen, med Sagtmodighed og ydmyge Gæbærder, iſær hans hellige Gjærninger og aandelige Taler, ſom aabenbarer og beſjender hvad ſom i hans Hjerte brænder, at gudfrygtige Mænd, af allehaande Folk under Himmelen, naar denne Røſt ſkeer, bliver de forvirret, hvilket nu ſom for daglig erfares, at der bliver Uro, Forvirrelſe, Beundring og Samtale af alle Folk om os, ſom ved den Guds Aand er ſalvet til at beſjende hans Navn, og hans Ild haver optændt vort Hjerte, ſaa Troens Frugt kraftig teer ſig, ſom vor Læxtie ſlutter med, at de forſædedes alle, forundrede ſig og ſagde til hverandre: See! ere ikke alle diſſe ſom taler Galilæere,

hvorledes hører vi dem hver tale paa vort eget Maal, ſom vi ere fødte udi, Parter, Meder og Glamiter ic., vi høre dem tale Guds ſtore og underlige Ting med vort Tungemaal. At Herren kunde og vil ſjente os ſin Aands Gave nu ſom før, til baade at forſtaa og tale andre Tungemaal eller Sprog, det er ikke at tvivle om, naar det var nodigt og kunde ſkee til hans Ære og Menneſter Salighed at befordre, men at det holdes tilbage, ſkeer paa den ene Side ſom ſagt er, at han ikke vil gjøre Mirakler i Naturen, og paa den anden Side maa vi heller ikke friſte Herren at han ſkal ſaaledes udruſte os, naar det ikke behøres; thi om vi ſkulde komme i fremmede Lande, ſaa kan vi ved Læſen og Taleøvelse lære Sproget, hvilket Anden viſt ſtørker os at det gaar lettere, ligesom han nu meddeler os ved Ordet, hvilket vi maa og bør læſe, dog lærer det ſnart, og haver Forſtand med Kraft til at udlægge og prædike uden Studering, ſaa vi ſeer Guds ſtore Ting. At! at vi ret maatte lægge dem paa Hjertet, og ſtille os til at annamme hans Gaver, lære at bruge dem rettelig til Herrens Ære og vort Gavn. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 14 Capitel fra 23 Vers til Enden.

Herre! hvad er det at du vil aabenbare dig ſelv for os og ikke for Verden. Diſſe Ord læſer vi i næſte Vers for vor Evangelium, at Judas, ikke den Iſſariotes, ſagde til Jeſus, hvorpaa Jeſus ſvarede og ſagde til ham: om nogen elſter mig, da ſkal han holde mit Ord, og min Fader ſkal elſke ham og vi ſkal komme til ham og gjøre Bolig hos ham; men hvo mig ikke elſter, holder ikke mine Ord, og det ſom I hører, er ikke mit men Faderens. Heraf ſeer vi et mærkeligt Svar paa, hvem Jeſus vil aabenbare ſig ſelv for, nemlig for dem, ſom elſter ham og vil adlyde hans Ord, de ſkal forſtaa om Lærdommen er af Gud eller jeg taler af mig ſelv; Joh. 7 C. 17 B. thi elſter de Herren, da ſkal de holde hans Ord, for hver ſom ſiger han elſter Gud og ikke holder hans Bud, han er en Løgner; men hvo ſom holder hans Ord, i ham er Guds Kjærlighed juldkommen, 1 Joh. 2 C. 5 B. thi der haver den ſaaet Kraft til at udføre Gjæringen, ſom et Beviis paa, at vi er en Elſter i ham, og da elſter Faderen os; thi om Her-

ren elsker os for ved at bevise os sin Naade, saa antager han os dog ikke eller kan antage os til sine Børn, saalænge vi foragter hans Gode, og vil ikke modtage hans Naade; ja at en forhærder sig og modstaar med Bespottelse og Foragt, eller vil træde Naaden under Fødderne, de kan ikke Gud meddele sine Gaver, naar de ikke vil aabne sit Hjerte for Jesus, at hans Aand kan komme til dem at bo, saa vil han ikke heller aabenbare sig for dem der har Verdens Aand, de kan ikke see eller kjende ham, og fordi de ikke elsker ham, saa holder de ikke heller hans Ord, endstjønt de Ord han talede var ikke hans, som menneskelige Ord, men det var af Faderen, med guddommelig Kraft; og han vil belønne og straffe efter Ordet, saa at de Unde, der ikke elskede ham og holdt hans Ord, kunde vente hans Straf; thi han lover ikke og viger fra sine Ord eller mangler paa Magt i at fuldkomme dem. De som elsker mig, holder mine Ord, for gjør de ikke det, saa er Kjærligheden falst; thi I ere mine Venner om I gjør det jeg har befaleet Eder, Joh. 15 C. 14 V. og da skal Faderen og jeg, som er et i Aands Forening, have lige Sind og Villie til at elske igjen, vi vil komme og gjøre Bærelser hos ham. Om Bærelser i det tilkommende Liv have vi talet før i Evangelium paa sjette Søndag efter hellig tre Konger; og hvorledes Christus er kommen til sin Fader at berede os Sted; nu siger han her, at dem vil gjøre Bærelser hos os, hvilke ikke bestaar ved Følelser, at han kalder paa os naar vi ikke lyder, men med guddommelig Kraft bor han i de Sjæle, som elsker ham oprigtig af ganske Hjerte, og da styrer han det ganske Menneske med Sjæl og Legem til sin Gjærning at gjøre. Han er da hos os usynlig, ikke i Legemet; thi dette have jeg talet til Eder medens jeg var hos Eder i Legemet og førte mundtlig Ord, men nu skal Talsmanden den Helligaand, hvilken Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære Eder alle Ting og minde Eder paa alle Ting, som jeg have sagt Eder. Det kunde ikke for ofte tales om den Helligaands Gjærning og Paamindelser; thi som jeg ofte have sagt, at det ikke er Ret at hænge ved Følelserne, enten Angester eller Glæder at stole paa, elske og vil have dem, saa maa vi dog agte paa Aandens Mindelser, da det er stor Forskjel paa Følelser og Mindelser, thi Følelser er noget, som Gud kalder os med til sig, ved Angester og Uro sætter os i Bevægelser og Trængsel,

blødgjør vort Hjerte, ſaa vi kunde ydmhyge os og ſøge ham med Bøn om Hjælp og Trøſt i vor Nød, og med Glæder vil loſte os til at elſke ham; men Mindelſer er noget i Aanden, ſom vi maa give nøie Agt paa og prøve os efter Ordet; thi naar vi elſter Gud og haver Lyſt til at tjene ham, da maa vi ſøge i Ordet hvad hans Villie er, naar vi ſaa vandre vel frem derefter og gjør det Herren beſaler, ſaa er vi ham behagelig, og da bor han ſkjult i Aanden, men ſaaſnart ſom vi viger, ſaa bedrøver vi ham, og da minder han os, hvilke vi bør give nøie Agt paa for at lære og forſtaa hvor Afvigelſen er, eller hvad vi har gjort ham imod; det kan og ſkee at vi gjør Ret, og da bliver bedrøvet fordi vi tvivler om det er Ret eller ikke, dog da lofter han os gjerne med glædelige Mindelſer, trøſter os og overbevifer ved Ordet, at vor Gjærning er god.

Fred lader jeg Eder, min Fred giver jeg Eder; jeg giver Eder den ikke ſom Verden giver; Eders Hjertes forſærdes ikke og frygter ſig ikke; Verden giver vel Fred i Synden, og den trøſter dem at der ingen Fare ſkal komme; men der er dog ingen Fred, ſagde min Gud, for den Ugudelige, Eſaias 57 C. 21 B. thi deres ſyndige Glæder og Fredstider maa dog have Uro, for det ene at de ere uſornøielige og kan ikke tilfredsſtille dem, men de ſøger fra en Laſt til en anden, og dog ikke kan mættes i Verdens givne Glæder; for det andet er den ſorgjængelig og ſkal forgaa; men den Fred, ſom Jeſus giver, den er i Guds Gjærning, at vi driver paa hvad han byder os, og naar vi det gjør, ſaa maa vi ikke lade os af nogen forhindre, enten at loſte eller true, at Eders Hjertes ſulle forſærdes for onde Tidender, thi I ſkal være faſte eller haarde Klipper. Ezech. 3 C. 9 B. I have hørt, at jeg ſagde til Eder: jeg gaar bort og kommer til Eder igjen, ſaa maa I ikke forſømme Eders Tjeneste medens jeg er borte; om I ikke føler min Glæde og ſeer min Nærværelſe i Legemet, alligevel maa I gjøre min Gjærning, at naar jeg kommer igjen, da ikke ſkulle finde Eder utro eller ſovendes, og derfor ſtraffe Eder, men at I var vaagen, tro og flittig til at følge mine Befalinger; derſom I have mig kjær, da glædede i Eder at jeg ſagde, jeg gaar til Faderen, thi min Fader er ſtørre end jeg er, nu i mine Rjods Dage, da jeg vel ſiger Eder Ordet, men I hænger ved min ſynlige Nærværelſe og ikke tror eller ſaar

den guddommelige Kraft, derfor glæder Eder ved at jeg gaar til ham, og sender Eder denne guddommelige Kraft. Og nu haver jeg sagt Eder det før, at naar det skeer, I da skal tro og forstaa at det er Sandhed, da det skeer saa som jeg siger. Jeg skal herefter ikke tale meget med Eder, thi denne Verdens Fyrste kommer og forhindrer os, ja tager mig af Dage eller dræber mit legemlige Liv ved sine Tjenere, dog han haver slet ingen Deel i mig, at han kunde røre mig et Haar, naar det ikke var givet ham oven fra min himmelske Fader, Joh. 19 G. 11 B. som overlader mig i hans Haand, at jeg skal ved hans Magt knuses i Legemet, og derved skal hans Aand eller Aands Magt igjen knuses af mig, at naar han sin onde Sag har fuldført, saa skal han dog siden tabe sit Slag, blive aabenbaret og saa sin uretsfærdige Løn; thi han haver intet i mig eller i min Aand saaet noget ureent, saa han skulde kunde fordærve mig i min aandelige Kjærlighed. Nei, han haver slet ingen Magt over eller i mig, men paa det Verden skal kjende at jeg elsker Faderen i det jeg gjør ligesom han haver befalet mig, og vidner hans Sandheds Ord, endstjønt denne Verdens Fyrste eller de Herrer, som er fuld af Løgn, derfor vil slaa mig ihjel, saa viger jeg dog ikke, men bliver fast til at forkynde min Faders Ord, ligesom han haver sagt mig. Paa saadan villig Tjeneste, som jeg gjør og er lydlig indtil Døden, maa dog Verdens Menneſter kjende og domme, at Faderen elsker mig. Saaledes kan vi forstaa Jesu Ord og Gjærning; af! at vi fulgte ham efter, saa elskede baade han og Faderen os, ja at vi tog hans sidste Ord i Evangelium til Anvendelse paa os: staa op lader os gaa herfra; at ligesom han gif fra sin Herlighed og villig hen i Lidelsen, og bad at Herrens Villie maatte skee og ikke sin egen menneſkelige Villie, der frygtede og ville undgaaet Lidelsens Kalk at drikke, Luc. 22 G. 42 B. Saaledes og vi staa op fra Syndens Leie, gaa fra det Urene og villig hen at tjene Herren; hvad det end skal møde os, at vi dog gif taalmodig og lydlig under Guds Aand, overbeviste Verden at ikke Fængsel og Baand skal stille os fra Guds Kjærlighed, som er i Jesu Christo vor Herre. Amen.

B o n.

Kjærlige Gud! dem der lever i Kjærlighed, lever i dig, og

den dig elſker, han bør og ſkal holde dit Ord; ja han gjør det og villig, og den vil du aabenbare dig ſelv for, opfyldte med din Fred og give dem rigelig; men de dig ikke elſker, holder ikke dit Ord, og de paadrager ſig ſelv al Ufred og Uro, ſaa du maa ſtøde dem fra dig og hen til deres Fyrſte Djævelen. Almagtige Herre! hellige og ſandruet Gud, overbeviis dem, ſom gjør Satans Gjerninger, oplyſ dem ved dit Ord at de det overtræder, og derfor ikke kan komme til dig; drag derfor dem ſom os tilbage, vaade med din Tugtens Aand ved Anger og Uro, at de kunde føle, at ingen Fred er at ſaa i Synden; ſaa og lof dem med din Godhed, at de kunde føle hvilken Fred og Glæde det var at have dig til Ven, Gud og Fader, hvor tryk og hvor glad kunde de da være ved Haabet om den evige Glæde, ſom ingen kan tage fra os. Kalder du os med ſaadanne glædelige Følelſer, ſaa lad os dog ikke hænge ved nogen Ting, uden alene ved dit Ord, at tjene dig derefter og give Aigt paa Aandens Mindelſer, naar vi det overtræder, ja lad din Taſkemand minde os paa al Sandhed at følge, og Løgn at ſky, ſaa vi dine Børn maatte være, vige fra det Urene og annamme din Sønſ Jezu rene, hellige, ydmyge og lydige Sind og Villie. Styrk du os heri Fader, med din Helligaand, det bede vi dig i vor Herres Jezu Chriſti Navn. Amen.

Anden Pintſedag.

Læſe.

Apoſtlerneſ Gjerninger 10 Cap. fra 42 Vers til Enden.

Gud derfor, ſom haver overſeet i Vanvittigheds Tider, hyder nu alle Menneſter allevegne at de ſkal ombende ſig, fordi han har ſat en Dag paa hvilken han vil dømme Forderige med Retſærdighed, ved en Mand (nemlig Jezuſ), hvilken han har beſtillet til det, ſom holder alle Troen for, efter han haver opreift ham fra de Døde, Ap. G. 17 G. 30, 31 B. Diſſe Apoſtelen Pauli Ord kan udtrykke et med Peders i vor Dages Læſtie, da Peder ſiger, at han, nemlig Jezuſ, havde budet os og at prædike for Folket, at vidne han var den af Gud beſtemte Levendes og Dødes Dommer. At Gud overſeer med de vanvittige Syndere og fordrager dem med ſin Langmodig-

heds Rigdom, det gjør han dog ikke for at de skulle vedblive i Synden, men han vil have aabenbaret sin Villie og bydet dem at omvende sig fra den vanvittige Syndeveie; dette efter Pauli Ord vilde Herren have forkyndt allevegne, som af flere Ord og især af Aandens Vidnesbyrd klarlig kan sees og føles. Dog lever utallige, ja den største Deel af Menneffene i Verden i Vanvittighed, og hvoraf kommer det? jo! fordi der bliver ingen sendt til at prædike, Rom. 10 C. 15 B. og hvorfor, maatte vi vel spørge, sender ikke Herren da ei alene nogle men mange i sin store Høst? nei, fordi han ingen kan faa, som er oprigtig, tro og lydig til at bekjende hans Navn i Ord og Gjerning, da han ingen vil true; thi om han udsender en uvillig, hevngjerrig eller for nidhær Jonás, saa bliver det Sorg og Anur for at Ulykken ikke kommer, som han forkyndte, og er ond for Herren er god og barmhjertig at skaane Staden. Jonás Proph. 4 Cap. Eller om han sender en Bileam, hvilke Herren det første forbød ikke skulde følge med Ballast, da de loffede ham med Gælder og Gaver, for at faa ham til at forbande Israhel, som Herren ikke vilde, og da han dog ikke vilde lade sin Villie blive lydig under Guds Villie, men var af Gavernes Loffelse optændt med Begjærligheds Attraa for at faa, hvorfor Herren overlod ham til at fare, dog strax mødte ham med sin Engel og draget Sværd, og overbeviste ham at Beien ikke var ret for Herren, og truede ham at tale det Herren sagde. 4 Mos. Bog 22 Cap. Saaledes haver vel Herren truet nogle til at bekjende hans Ord, hvilket og findes iblandt os, der af Frygt for Herrens Brede forkynder hans Straffes Domme, hvilket skeer af en Trudselfs Aand, der ikke kan drage nogen til Omvendelse. Og skeer det ikke af Trudsel, saa ere de alt for kjødelige og bløde, saa at de hykler og samtykker med det Onde, enten for Begjærlighed efter Gælder og Gaver, eller af Frygt for Tab paa nogen af Delene. Af saadanne Bileams Børn haver vi nok af, der i alt for lang Tid haver regjeret, saa Vanvittigheds Mørke haver taget Overhaand, og regjerer nu i den ganske Verden, vel ikke overalt paa Kundskab, men paa Kraft af Guds Aand, hvilket klarlig ved Aandens Vys kan erfares og gives Beviis derpaa, at dersom den christelige Kjærlighed var her som dem kaldes Christne, da maatte det udbrede sig til Jøder, Tyrker og Hedninger, ja til alle, som ikke var paa den rette Bei og

manglede Christi Kundskab, saa maatte de søge at overbevise, lære og lede dem; da det ikke steer, saa er det Kjendetegn nok paa, at de er ufrugtbare Grene, og denne Videnskab, som de haver af Guds Ord, er en kraftløs Kundskab; dog om nogle haver faaet Kraften, saa haver de ladet sig af Fienden forlede fra Guds Bud, saa de ere fordærvede af det skarpe Sværd, som haver vel staaet midt i Veien for deres Synds Bedrifter og egen Villies Begjærlighed, at endeel ofte er angest, dog vil deres egen gjenstridige Villie frem, ja de fleste gaar over i Forhærdelse, og Gud vil ikke have saadanne tvungne Tjenere; thi om han med sin Magt tvinger dem undertiden til at tale og lyde Sandheden, vige fra det Onde, saa vil og kan han dog ikke give sin Fornøielse i dem, heller ikke faar de nogle Sjæle løst fra Syndens Baand, som kommer til Omvendelse at tjene Gud af Lydighed, hvilket hans villige og kjærlige Tjenere gjør, og saadanne, nemlig lydige Tjenere, vil Herren have hvor han dem kan faa, saa sender han ud at bekjende sit Navn og byde til Omvendelse, for han haver Villie til Missundhed og ikke til Offer, Matth. 12 C. 7 V. og da han haver sat en Dag, paa hvilken han vil dømme Jorderige med Retfærdighed ved en Mand, som han haver beffikket dertil, hvilket er Jesus, der haver gaaet igjennem Kjød og lært at kjende Menneskene, aabenbaret deres Tilstand, saa han ved hvad han skal dømme efter; hvilket er talt om paa Maria Bebudelsesdag. Han skal dømme med Retfærdighed, at give den Retfærdige Løn, som haver arbeidet derpaa, at bøie sig og modtage hans Raade. Derimod vil han dømme den Uretfærdige til Straf. Gud lader Troen holde alle fore, siden han opreiste Jesum fra de Døde, saa han vil alle skal foreholdes det Evangelium, som ikke kan sees, men troes, og fattes en levende Kraft deraf, for hvem som vil lade sig bøie; thi som Jesus er opreist fra de Døde, saa kan han og opreise os af den aandelige Død til et aandeligt Liv, og da skal vi erfare, at Jesus er de Levendes og Dødes Dommer; thi dem som er bleven levende, dømmer han til Livet, og de aandelige Døde dømmer han til den evige Død. Om denne, nemlig Jesus, giver alle Profheterne Vidnesbyrd, at hver den som tror paa ham, skal faa Syndernes Forladelse ved hans Navn. Om Troen og Syndernes Forladelse haver alle Guds sande Bekjendere Vidnesbyrd, baade

i Ord og Gjærninger, at faa paa Jesu Navn; men dette haver og de falske løgnagtige Aander lært, at bekjende med Mund, endskjønt der er intet mindre i deres Hjerter end Tro og Synds Forladelse; thi de er vantroe og haver Syndens Behold i Overflodighed, og de kjender ikke Aandens Kraft, uden den som haver annammet Ordet i et ydmygt Hjerter og troet Guds Vidnesbyrd, dem skeer det med, for da Peder talede disse Ord, saldt den Helligaand paa alle dem, som hørte Ordet; og de som troede af Omstjærelsen, saa mange som vare komne med Petrus, bleve meget forfærdede over at den Helligaands Gave saldt og paa Høningerne, thi de hørte dem tale med andre Tungemaal og høiligen prisede Gud. Saaledes kan vi føle og erfare, se og høre, at naar Ordet bliver talet af Christi Tjenere, der er salvet af den Helligaands Kraft, saa falder den Helligaand paa de vanvittige Sjæle, og de bliver oplyste da de annammer og tror Ordet, hvilken den der taler føler en Kjærligheds Kraft, som gaar fra sig, og erfarer at de bevægede af Guds Aand omvendte Sjæle i Kjærligheds Lue, brænder med Sorg og Glæde, Længsel og Attraa at blive Guds Børn, og ønsker saa inderlig at være med i de Troendes Samfund, dem sørger for at de haver gjort det Onde for Herrens Dine og fortjent Guds Unaade, ja er inderlig bestjæmmet over sine Synder, hvilket de da føler; vi kan og se det paa deres nedslagne Sind, høielige Hjerter og Begjærlighed efter Guds Ord at høre, som de giver noie Agt paa; og især kan det erfares paa deres Tale, idet de faar nye Tunger til at love og prise Gud med overflodige Ord. Dog dette kan og Hylere gjøre, som ikke den Helligaand er falden paa; men dem gjør det enten af en Overbeviisning, som de onde Vantroer har af Aanden og Ordet, at det er Sandhed som forkyndes; heller kan de gjøre det for at hylle sig ind i Guds Børns Samfund, saa de skal tro og høre deres store Tale, hvilken de op- høier sig af, og vil have Ære for sin Bekjendelse, og disse kan vi kjende paa sin hårde Nøst, dertil blandede Ord af ondt og godt, taler unyttige Ord om verdslige Ting, ja og misbruger Guds Navn med andre syndige Ord over ja og nei, da derimod de, som haver bekommet den Helligaands Salvelse, at han er faldet paa deres Hjerter, de taler sagtnodig og ydmyg af Hjertet, hvoraf kommer en levende Nøst og lydige Ord i Kjærligheds Kraft. Det kan ikke udsiges den Forskjel, der er paa dem og de andre;

dog der kan og være de, som høre sig udbortes og tale med en bevægelig Stemme, men det skeer snart af et og snart af et andet Hjerte; 12 Ps. 3 V. da de er letfindig og forsængelig, drives af adskillige Synder, som de er hensaldne til, hvorimod de, som Guds Aand styrer, er stadige i det Gode; det saarer dem alle syndige Ord og Gjerninger, som de hører og seer hos andre; og fristes de af nogen overilende Synd eller ondt Ord gaar ud fra deres Hjerte og Tunge, saa er Tugtens Aand over dem, og de bedrøves inderlig derfor, ja det gjør dem ondt af Hjertet at de gjorde den hære Gud imod.

Vor Text siger videre, at de som Aandens Gaver var falden paa, prisede Gud høiligen, og Petrus svarede: mon nogen kan forbyde Bandet at disse skulle ikke døbes, som have annammet den Helligaand ligesom vi; dette sagde Peder, for han vidste at der var nogle af Omstjærelsen, som var oplyste, og mente at de skulde have et Fortrin til Aandens Gave, ja at de uoplyste og uomstaarne Hedninger ikke skulde have Samfund og Deel med dem, hvorfor disse af Omstjærelsen tristede imod Peder, og var vrede for han gik ind og aad med dem der havde Forhud, som vi læser strag efter vor Lectie i det 11 C.; saaledes skeer det endnu, naar Guds Aand talder de enfoldige uoplyste Menneſker, især dem, som have gaaet i Vanvittighed og gjort grove Laster. Saa kommer de Lærde og udbortes Retfærdige, Stolte og Egentjærlige frem som twister imod Guds Tjenere og siger: vil du beblande dig med dem, som haver været saa grove, og vil du kalde dem Brødre og indtage dem i dit Samfund; skulde de saa saadan Dplysning, som haver været saa daarlige og uoplyste Menneſker? Saa-danne Indvendinger og Forhindringer gjør de selvstjærlige Menneſker, som Agter Personers Anseelse, hvilke vi ikke maa lyde, men med Peder befale at døbe dem i den Herres Jesu Navn, eller befale at de skal annammes i Jesu Samfund til hans Tjenere, og lære dem, at hvad de har gjort som er Gud imod, vil Herren for Jesu Skyld forlade dem, naar de selv vil afstaa Synden og lægge Bind paa det Gode, thi i Jesu Død skal de døbes, at alle deres Synder skal dræbes ved hans Kraft, at de maa blive nye Menneſker, som af Jesu levende Kraft tjener ham. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 3 Cap. fra 16 til 21 Vers.

Om nogen vilde spørge, hvor høit de skulle elske Gud, da bør det svares: over alle Ting, eller saa høit som han haver elsket os. Vil nogen vide hvor høit det var Gud elskede os, da siger Jesus i vort Evangelium: thi saa haver Gud elsket Verden, at han haver givet sin Søn den Genbaarne, at hver den som tror paa ham, ikke skulle fortabes, men have det evige Liv. Heri seer vi Guds Kjærlighed, hvor stor den var, at han gav det Kjæreste han havde, sin egen Søn, til Verden ja i Døden, for vi skulle blive hans Børn og Arvinger til det evige Liv. Burde vi ikke give Gud igjen det Kjæreste vi haver, som han beder om, nemlig vort Hjerte eller Liv til hans Villies Velbehag og Tjeneste; thi naar vort Sind og fuldkomne Villie af Hjertens inderste Grund er hengiven til Herren, saa følger nok Lemberne og alle Legems Kræfter med; ja om vi havde tusinde Liv og Herligheder i Verden, saa maatte ikke noget af alt dette holde os tilbage, naar vi betragtede ret Guds Kjærlighed ved sin Søns Sendelse, og Sønnens villige Komme; hvilket de med den Helligaand under et besluttet Raad til vor Frelse og Helliggjørelse, ved deres Kjærlighed til deres Navns Ophvielse, Lov og Pris, var forenet at frelse Verden eller det faldne Menneſkes Rjon, som var fortabt ved Budets Overtrædelse, og fordømt til den evige Død, at de vilde frelse dem og lyfsaliggjøre til et evigt Liv. Naar vi betragter denne Faderens Kjærlighed i Sønnen, at han vilde forringe sig til en Tjener, ja til Korsets Død, og give sit Liv i Lidelse og Død for at vi skulle skaanes, og blive fri fra den evige Død og saa et evigt Liv; mon det ikke skulde drage vort Hjertens Kjærlighed med fuldkommen Villie til at forlade denne Verdens Herlighed og dette Livs Kjærlighed; naar vi, som ere fortabte og dødsfyldige, kunde ei alene blive frelst fra Døden, men og komme til det evige Liv; thi Gud haver ikke sendt sin Søn til at dømme Verden, men at Verden skal blive salig ved ham; thi Gud afsagde Dommen før Faldet, at naar Menneſket tog af det forbudne Træ, saa skulde de dø Døden, 1 Mos. B. 2 C. 17 B. og denne Dom kunde han have siddet paa sin himmelske Throne at forkyndet, og besalet sine Tjenere at overantvorde os hen til Dommens Opfyldelse eller til Straffens Andgjældelse; men

han ynkedes over vor Glende, den vi selv ikke kjendte, da vi var af Slangens Listighed forførte, formedelst den Begjærlighed til det Herren forbød; han tænkte dog paa sin Barmhjerlighed at bevise, og vilde lade os hjælpe ved sin Søn at føre os til en meget lykkeligere Stand, end den første, da vi skulde blive hans egne Børn, fødte af ham, være ham kjærere end før, som er talet om i Juledags Evangelium. Hvo som tror paa ham dømmes ikke. Om denne Tro og Kjærlighed taler mange, som af Rundstaber vide det, og at de da skal fornægte Verden og dens Herlighed, naar de skal blive deelagtige i Guds Kjærlighed; dog ei alene den som ved, men dem som føler Kraften deraf og gjør derefter, er delagtig i det gode Belovede, og det er en stor Forskiel at vide en Ting alene og ikke gjør det, og den som ved saaledes at Gjerningen følger med; thi en stor Naade er det at være iblandt de Troendes Tal, som er fri fra Fordømmelsens Dom, og det er alene Troen paa Guds eenbaarne Søns Navn, som kan befordre os det; men det korte Ord Tro er saa vigtigt baade i Ord og Kraft, at det kan ikke udsiges. Vi kan da ikke elske den, som vi ikke føler noget Godt fra, og vi beder ikke dem, som vi ei tror nogen Hjælp af at saa, eller ikke beder af Hjertet naar vi ingen Trang har, hvorfor vi maa først lære efter vor Text om vor Fortabelse, og kjende i Anden at vi er fordærvede til det Gode og fortabte eller haver tabt Guds Billede, kjende at vi ikke haver elsket Herren eller holdt hans Bud; dette maa smerte os, og her i denne syndige Tammers Følelse skal den levende Tro opvækkes paa Jesum Christum med en kraftig Gjentkjærlighed til at elske ham, og hvor denne ikke er, der er ingen Befrielse fra Dommen; thi hvo som ikke tror, er allerede dømt, for han haver ikke troet paa Guds enbaarne Søns Navn. Jesus Guds Søn er kommen ikke for at dømme, men for at gjøre den salig; hvo nu ikke ham annammer i Troens Kraft til at rense sit urene Hjerte, han er allerede dømt, efter sit Fald i Syndestand, saa er han fortabt, og skal henvises til sin Straf; thi denne er Dommen, at Lyset er kommen i Verden, og Menneffene elske mere Mørket end Lyset fordi deres Gjerninger ere onde; og det bliver en dobbelt Dom at Menneftet skal ei alene have Straf for det første Fald, men meget mere kommer de til at lide af egen Rvide, fordi de gjenstridige modstaar Naadens Lys og vil ikke agte

det; thi hver som gjør Ondt, han hader Lyset og kommer ikke til Lyset, at hans Gjerninger ikke skal straffes. Som vi have talet om Naadens Tilbud for de som have gjort det Onde, at naar de omvender sig og saa tror Evangelium og annammer Guds Kjærlighed, tjener Jesus igien ligesom han have tjent os, da er vi fri for Dommen; saa seer vi her, at hver den som gjør Synd, han have Dommen hos sig, i det han hader Lyset. Dette lærer daglig Erfarenhed os om det Fiendskab, som Mørkhedens Børn, der bedriver Mørkhedens Gjerninger, have til Guds Børn, og deres Lys, som de oplyser og overbevise dem med deres onde Bedrifter; hvor arbejder ikke Mørkhedens Fyrste i Bantroens Børn, at de skal see at saa udsluttet Lyset hos de Troende, lofter og truer dem til at vige fra Ordet, ja hvor harste er ikke de, som forhæder sit Hjerte mod Sandhedens Lys og hader det med et bittert Had, og kommer ikke til Lyset fordi de da bliver overbevist i sin Samvittighed at de har gjort Gud imod og for tjent den evige Straf, og dette bliver Smerte, som de kjelne Kjædelige ikke vil taale, og derfor maa taale den Smerte i al Ewigheid; thi det en elsker vil en ikke skal lide nogen Straf, og da Synden elstes, saa seer en noie til at skjule den, for at ikke blive aabenbaret; thi han ved Dommen er affagt, at hver den som gjør Synd er af Djævelen og skal med ham henvises i evig Pine, og det er ei alene de grove, ondskabsfulde, aabenbare Onde, som hader, vil udslutte, og forfølger det mindste Skin af Lyset, hvilke de bliver overbeviste om strax, at de er Mørkhedens Børn; men det er og de finere Laster, som ikke er gjort i Gud, der ligger i det urensede og dødtroende Menneſte, som ikke have annammet Jesu Lys og Liv, at om de end er fri fra Kjødets aabenbare Gjerninger, med Hoer og Mord, Banden og Tyverie, Druffenskab og Slagsmaal *re.*, saa kan der være de finere med Bøllyst og Kjødets Begjæring i Villien, om den end ikke er kommen til Gjerningen, med Udydſhed og Fraadserie, Gjerrighed og Ergjerrighed, Biede og Avind, Misundelse, Misfornøielse og Utaamodighed, Hytlerie med mange løgnagtige Undskyldninger, for at skjule Begjærlighederne; saadant kjender et Guds Barn hos sig selv at det fristes af, og hader dets Lyster og Begjærligheder, vil komme frem til Lyset, bekjender dem for Gud og hans Børn, vil gjerne have dem straffet i Tiden, for

de kan undgaa hjsset, da de og tror Guds Naade og Ven-
 skab, som vi! blive naar de omvender sig. Saaledes vil de
 og styrke Brødrene, Luc. 22 C. 32 B. og de som da føler de
 onde Lyster, Begjærighed herfter i de uomvendte Menneſter;
 thi hvo kan kjende det af de Ondes udbrydende Frugter i
 Ord og Gjerninger; ja dem der haver et klart Lys og er
 salvet med Guds Aand, de føler det mindste af Mørkhedens
 Gjerninger, og derfor søger at overbevise de Bantroer og straf-
 fer det Onde, uagtet de giver Tid for de straffer dem, da de
 vil for det ene have dem saa for Lysset, at den Skyldige ikke
 skal siden saa skjult eller undskyldt sig; for det andet saa farer
 de sagte for at saa rettet, og vil altid have dem til at bøie
 sig og ikke briste eller forhærde sig. Ja som Jesus ikke er
 kommen at dømme, men saliggjøre, saa arbejder de herpaa
 med største Kjærlighed, og de som nu ikke vil agte saa stor en
 Salighed og lyde dem, som taler guddommelige Ting af Him-
 melen, de kan ikke undflye Guds Brede, men den bliver da
 større eller med nidhær Grund, og Foragteren end større, Sam-
 vittigheds Fortærelse af Græmmelse; thi den som havde for-
 tortet Kongen og brudt sit Liv, naar saa Kongen sendte sin
 Son til ham som tilbød, sin Faders Venſkab naar han vilde
 omvende sig og blive lydig; foragtede han nu denne Naade,
 saa maatte jo Straffen have megen større Ret til at falde
 over ham, og den Skyldige mere Marsag til at græmme sig.
 Saaledes ſkeer det og med dem som foragter Guds Naade og
 Venſkab ved sin Son Jesus Christus. Lad os derfor ikke blive
 med disse Onde, som ei alene skjuler sig for Lysset, men og
 hader det fordi de elsker Mørket; men lad os være med de,
 som gjør Sandhed, elsker det Gode, kommer til Lysset saa vore
 Gjerninger kan blive aabenbare, da de ere gjorte i Gud.
 Amen.

Bøn.

Barmhertige Gud! du som elskede os saa høit at du sendte
 din Son den Genbaarne for at igjensløse os, som er fortabte
 og fordømte til den evige Død; os vilde du ikke af din Barm-
 hjertighed ſkulde omkomme i vor Glendighed, men vilde fri
 os derved, ja af din Kjærlighed ſkjænke dem det evige Liv,
 som tror paa din Sønſ Jesu Navn; denne din Naade kan

vi vel tale om og vide af dit Ord, men det er os ikke nok naar vi ikke kjender din Naades Kraft og Frigjørelse fra Synden, for hvis Dommen og Fordømmelsen kommer. Vi beder dig da, du naadige Gud og kjærlige Fader, som du tilbyder dig at være, naar vi vil elske dig igjen saasom du har elsket os først, lad din gode Aand forklare vort Sind og oplyse vor Forstand om hvad din Villie er, saa vi kunde kjende dig i din Søn Jesu Christo, formedelfst den levende Tro paa hans Navn. Lad den virke i os den fuldkomne Kjærlighed til dig, at vi maatte saa Gud til al ond Gjerning og ikke være med dem der elsker det Onde og hader dit Sandheds Lys. Verar du os derved, vi som selv vil være bevarede, giv os Forstands oplyste Dine at omgaaes i Sandhed, gjøre godt og komme til Lyset, saa vore Gjerninger ikke ere gjorte efter vor Villie, men efter din og i dig, da kan vi med Glæde komme frem til din Throne og blive blandt dine Børn. Giv du os det, o Fader! for din Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

Tredie Pintsedag.

Lexie.

Apostlernes Gjerninger 8 Cap. fra 14 til 17 Vers.

Men han vendte sig og straffede dem og sagde: I vide ikke af hvad for Aand I ere, thi Menneftens Søn er ikke kommen at fordærve Mennefters Sjele, men at frelse, og de gik til en anden By. Disse Ord læser vi i Luc. 9 C. at Jesus svarede sine Disciple paa deres Begjæring, da han havde udsendt dem til de Samaritaners Byer at berede Herberge, og de annammede ham ikke fordi hans Ansigt var vendt til Jerusalem; og da hans Disciple Jacobus og Johannes saa det, sagde de: Herre, vil du at vi skal sige at Ild skal falde ned af Himmelen og fortære dem, ligesom Elias gjorde? Her tænkte og syntes Disciplene at have større Ret til at hevne sig over de Mennefter der ikke vil annamme til Guds Søn, som Elias, der var alene en Tjener og Prophet; men de betænkte ikke paa den ene Side, at Elias hevnedes ikke for sin Del, men for at vise den Guds Hevn over de truende Officerer med sine halvtredjindstve, som bespottede ham i sit Hjerte ved sin Tale, at kalde ham

Guds Mand, hvorfor han svarede: er jeg den Guds Mand, da falde Ild ned af Himmelen og fortære dig og dine halvtredsfindstøve, og det skal du erfare, at jeg er og bliver dig til andet end Spot; da faldt der Ild ned og fortærede dem. 2 Kong. 1 G. 10 V. Her var da Guds Bespøttelse og Mandens Lidelse, og de, nemlig Disciplene og Jesus gik ikke andet an end Regemet's Trang at de ikke kunde saa Huus. For det andet saa var Jesus kommen at frelse og forhale med Straffen, ved at give Menneffene længere Tid og flere Advarslar til Omvendelse, som i hele det nye Testaments Tider skede og skeer, da han ikke er kommen til at ødelægge men at frelse. Derfor var det ikke af den gode Aand eller Jesu hjærlige ynksomme Hjertelag og Sind, som Disciplene havde eller talede af; thi om Guds Langmodigheds Straf ikke kommer strax, da han forhæler ligesom med Jerusalem, hvilket Herrens Magt kunde strax ødelagt, men ventede dog længe efter deres Omvendelse, og i de sidste Tider bruger han sjelden Mirakler til Straf, men ved Naturlige Plager og Kriger, saa han tager det ene Menneffe og ødelægger det andet med; ligesom det skede med Jerusalem, der blev ødelagt af fiendtlig menneffelig Magt, hvilket Jesus jgræd over for deres ynfelige Ende, ei i Regemet, men i Sjælens Glende, som de Forhærdede overkom, der havde Kundskab om Guds Villie, men ingen Erkjendelse eller aandeligt Lyd, da de hadede det. I Samaria var derimod de fleste Menneffer uoplyste om Guds Vel, og Jesu alvidende Die saa, dem vilde engang annamme Ordet, saa han derfor kunde saa frelst dem, hvilket vi læser før og i vor Dags Lektie, at Philippus prædikede Christum for dem, og der blev en stor Glæde i den samme Stad, i det han forkyndte de Ting som hørte til Guds Rige og Jesu Christi Navn. Men der Apostlerne, som var i Jerusalem, hørte at Samaria havde annammet Guds Ord, udsendte de Petrus og Johannes til dem; heraf seer vi saavel Stadens Indbyggere som Jesu Glæde, da de blev forenet i det de omvendte sig, modtog Ordet med hans Sendebud; thi de som modtager den han sender, modtager ham, Joh. 3 G. 20 V. og da de nu ikke alene modtog hans Sendebud i deres Huse, men modtog ham formedelt Troen at bo i deres Hjerter, og naar han haver Hjertet inde i sin Kjærlighed, saa følger vist alt det andet med. Disciplene udsendte flere til Hjælp, da de hørte Samaritanerne

havde annammet Ordet; dette maa og vi gjøre endnu, at naar nogen reiser igjennem Stederne, og da Gud oplader Troens Dør, Ap. G. 14 C. 27 B. det er aabner Drene paa Menneffene at høre paa Ordet, og Forstanden at dem kunde begribe det, og især boier Hjertet at det bliver bevæget og hungrer efter Guds Ords Spise, da er det Tid at sende dem Føde eller troe Hyrder, som føder Faarene, Ezech. 34 C. 23 B. I vort Samfund bør vi da gjøre som hine, hvilke der de kom ned, bade for dem at de maatte faa den Helligaand; thi han var endnu ikke falden paa dem, men de var alene døbte i den Herre Jesu Navn; da lagde de Hænderne paa dem og de fik den Helligaand. Det bør da være vor første og høieste Gjer-ning at forene os med Bonnen til Herren om den Helligaands Dplysning, Salvelse og Kraft; thi vi kan se af disse Ord, at en baade kan annamme Ordet og blive døbt, uden at faa den Helligaand. Ja her hos os i vore Tider bliver de alle døbte og faar det Christne Navn, endstjønt Salvelsens Aand jager de fra sig, da de ei alene nægter og imodstaar hans Kraft indvortes i Hjertet, men og Ordets Sandhed udvortes for- nægter de, saa ikke nogen Ting faar oplyst og ledet dem, thi Ordet der er meddelt, hvorved Guds Aand bereder Sted i Menneffets Hierte for sig, at han deri kan bo, da det udren-fer det onde og er det skarpe Sværd, som igjennemtrænger Marv og Been, dømmer over Hjertets Tanker, Ebr. 4 C. 12 B. og stiller de Onde fra de Gode, hvilket enhver kan erfare, saasnart han tror og annammer Ordet, da bliver det onde til Had, Bedrøvelse og Sorg over sin Ureenhed; nu bliver han da døbt indvortes til Sjælens Renselse, ligesom Vandet toer udvortes, thi ved det Udvortes virker formedelst Troen ind- vortes, da det giver Indflydelse fra det Synlige til det Usyn- lige; og naar nu Menneffet er bleven renset fra Synden, saa kan den Helligaand komme i det Hierte at bo, saa de bliver hans Tempel, Rom. 8 C. 9 B. Nu kan vel den Helligaand baade rense Hjertet og komme til Menneffet at bo umiddel- bar uden Ordets Læsen eller Hørelse, dog det skeer sjelden og ved saa; nogle flere kan bekomme den ved Guds Ords Læ- ning, men oftest og allermest skeer det ved Hørelsen, at de hører Ordet af de salvede Guds Ords Tjenere, især ved le- gemlig tjærlig Omgang i hellige Exempler og Taler ved hver- andre; thi Disciplene lagde Hænderne paa dem som troede,

og de sit den Helligaand. Af disse, saavel som Jesu Ord; hvad I løser paa Jorden, skal være løst i Himmelen, Matth. 16 G. 19 B. har vel Præsterne taget Exempel af med at lægge Hænderne paa Hovedet ved Skriftemaal; men de iblandt dem, som ikke haver den Helligaand selv, kan ingen anden bekomme af, da vi seer af deres Frugter dem er den foruden og fattig, saa de ikke haver noget at give, og mindre kan da Annamieren noget bekomme; thi det kunde være den, der havde Gave at give, men den som vilde have, var ikke stiftet til at modtage, eller foragtede det. En Christi salvede Tjener maa derfor først ved Ordet søge at virke Troen, drage til Herren Villien med milde og kjærlige Ord, derpaa straffe for Synd og søge at rense Hjertet; naar nu Tilhøreren er bevæget eller og Læreren kan føle nogen Fortrolighed, Længsel og Begjærlighed i ham, da at meddele eller aabne Hjerte, omgaaes fortrolig, lægge Hænderne paa ham, eller med Legemet omgaaes saa kjærlig, at de derved kan føle den aandelige Kjærlighed. Dog hertil maa vi ikke være for hastig, før vi har prøvet om det er oprigtig, thi Jesus betroede ikke dem sig selv, thi han kjendte hvad der var i et Menneffe, Joh. 2 G. og Paulus formanede Timoteus til at ikke lægge Hænderne snart paa nogen, men holde sig selv reen; 1 Tim. 5 G. 22 B., vi maa tage os vare især med det andet Røn, at vi ikke begynder i Aand og fuldkommer i Kjød, Gal. 3 G. 3 B. da Kjødet fører Strid imod Aanden, at naar den aandelige Kjærlighed optændes i Hjertet, saa begjærer den kjødelige og vil udslukke den aandelige, som kan være meget nær hinanden, og af Fienden forvendt eller Kjødet blandet, saa det er ikke let at mærke og stille fra hverandre, hvilke og kan være Mænd til Mænd og Kvinder til Kvinder; den kjendes derpaa, at Villien vælger sit eget Valg, og den som de elsker vil de nyde og have sin Omgang med, at tjene og tjenes af, og sætter andre Menneffer tilside, da Hjertet drages fra at elske i Gud. Det var da saadanne Kjødelige, som fordom sagdes nogle at være Paulus nogle Apolus og andre Refas, at de elskede og holdte sig til, nogle til den ene, andre til den anden, endssjønt dem ikke var noget nogen eller skulde stille hverandre ad ved Udvalgelsen, at gjøre forskjel; dog ikke i at elske alle lige; thi det bør at elske mest Troens egne, og efter som Aandens Kraft er størst til; men at ikke elske, ja foragte og hade nogle, fordi

de vare ikke efter deres Tylke i Omgjængelse, skjønt de kunde være ganske vel mente det var ilde; Paulus var glad at han ikke havde døbt nogen af de som var saaledes fndede, splidagtige og frasaldt, 1 Cor. 1 Cap., og dem som han havde døbt, havde han ikke døbt i sit Navn eller paa sig, men paa den Herre Jesum. Saaledes maa vi og bestandig vise alle til Jesum og lære dem hans Befalinger at gjøre, give hans Aand Rum, der driver os ofte fra hverandre med Legemet, og da mere sammenbindes i Aanden, hvorved vi lærer ret at elske Gud og tjene vor Næste. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 10 Cap. fra 1 til 10 Vers.

Stræber alvorligen at indgaa igjennem den snevre Port; thi mange skal, siger jeg Eder, søge at komme ind og skal ikke kunde. Luc. 13 Cap. 24 V. Som alle Guds Ords Advarslar ere alvorlige og fordrer til Alvor at lægge Bind paa det Gode, saa er og disse Jesu Ord blandt de vigtigste at betænke, da han formaner os til ikke at stræbe lidet, mindre at være doven, som vi seer den store Hob er til at arbejde paa Salighedens Bei, ja agter intet derom; men at vi skulle stræbe alvorligen at indgaa igjennem den snevre Port, da Christus siger, at mange af de som søger, skulle ikke kunde; og hvorfor kan de ikke komme? nei, fordi de søge ikke tilfulde paa den rette Maade, hvilket han stadfæster i vor Dags Evangelium, hvor han siger: Sandelig, sandelig siger jeg Eder, hvo som ikke gaar ind ad Døren i Faarestien, men stiger andensteds over, han er en Tyv og en Røver. I Rignelsen fremsætter Jesus Troens Rige her og Herlighedens Rige hisset, under et Hus eller Faarestie, med en Dør, hvilken ikke er luft, men trang; thi han selv haver aabnet den ved sit eget Blod, hvorfor han vidste hvad Trængsel han maatte gennemgaa. Nu er han da bleven Døren og haver faaet Gimmeriges Nøgel, ingen kan lukke op eller til uden ham; hans Barnhertighed i Naadens Tid sætter nu Døren aaben, og hver haver en Aanden Magt i sin Haand, Mat. 3 Cap. 8 V. det er den frie Villie, den holder vi i vore Hænder, hvilke, nemlig Hænderne, betyder her Sjæl og Legeme. Vi kan da forsægte os ind ad Livsens Port dermed, og vi kan da forfaste og forvilde os

derfra; thi Forbandelsen og Belsignelsen, Dødens og Livsens Bei er forelagt; den sidste Helligdommens Bei, som vi ikke kunde komme frem formedeltst vores Kjød og Djevelens Magt med sine Redskaber, den haver dog Jesus banet baade med Børd og Kraft, saa Daaren ikke skal fare vild, men ingen Uren skal gaa den eller noget rivende Dyr komme derpaa. Esaias 35 C. 8, 9 B. Høraf ser vi, at de Onde saar være af denne Bei og kan ikke vandre den, og derfor ikke kan komme ind i den hellige Stad eller nye Jerusalem, hvor intet Urent skal indkomme, 52 Cap. 1 B. ikke heller maa noget rivende Dyr, Tyv og Røver komme ind i Faarestien, thi da vilde de myrde, stjele og røve. Herren bevare os derfra, at de ikke skulle dræbe os med Vold eller List, frastjæle os det Jesu ensfoldige, kjærlige og oprigtige Sind, der er som et Faar, saa den med sin Grumhed skulde rive os fra Guds Kjærlighed og dræbe vort aandelige Liv; vi maa tage os vare for de falske Profheter, som kommer under et Faarssind, og de gaar ikke ind ad Døren eller kommer med et ydmygt og oprigtigt Hjerter, men stiger andensteds over, ved høie Tanker og Ord afviger fra Guds Ord, og især fra Guds Gjerninger eller Jesu Sind. Men den som gaar ind ad Døren eller efter Ordet og følger Jesu Exempel, den er Faarens Hyrde, og for ham lader Dørvogteren op, og Faarene hører hans Røst. Dørvogteren er den Helligaand, han aabne Drene for de oprigtige Hjertier, naar en Christi Efterfølger eller tro Hyrde taler Guds Ord, da derimod naar en Falskner, som med sine forgiftige falske Ord, der er som et Pilestød til at forraade og myrde de Ensfoldige, hvorfor Guds Aand holder deres Dren og Hjerter til, at de ikke skal høre eller fatte det Falske, men som sagt aabner at de kjender den rette oprigtige og tro Hyrdes Røst, hvilken sætter sit Liv til for Faarene, som vi læse om i Evangelium paa anden Søndag efter Paa- ste. Han, nemlig Hyrden, kalder sine egne Faar ved Navn, jeg er kaldet efter dit Navn Herre Zebaoth, min Gud, siger Jerem. 15 C. 19 B. og Herrens Aand lover: jeg skal give dig en hvid Steen og et nyt Navn, hvilken ingen kjender uden den som annammer det; Nab. 2 C. 7 B. denne hvide Steen er Trøst og Glæde i og paa den faste Klippe eller Hovedhjørnestein Jesu, Math. 21 C. 42 B. hvilket og Navnet er tegnet i Livsens Bog, salvet og kaldet efter ham Christne

og Guds Børn. Hyrden fører dem ud, (naar vi annammer den aandelige Glæde, saa maa vi føres fra den kjædelige), og naar han haver uddrevet sine egne Faar, da lofter han først med Glæder, saa driver han strax paa at de skal gaa ud fra alle syndige Bedrifter, og strækker eller jager dem med tugtens Straf, der fører dem paa Livsens Wei, Ords. 6 E. 23 B., og naar han saaledes faar dem drevet ud, da gaar han selv for og Faarene følger ham, fordi de kjender hans Røst, men en Fremmed følge de ikke men fly for ham, fordi de kjende ikke hans Røst. Det er da merkeligt, at Jesus siger: Faarene kjender den troe Hyrdes Røst. Ja at, at de vil høre, lyde og være af de Jesu ensfoldige Faar, saa blev de af hans Aand kaldet, salvet og oplyst om den rette Hyrde! thi Røsten kjendes de paa enten at de viger paa den ene Side og er som glubende Ulve stolte, hårde og vredagtige, eller paa den anden Side, ligesom en Leiesvend, bange, hykkelsk, frøgtagtig, letfindig, kjædelig og forsængelig i Ord og Gjerning, hvilket Faarene ikke kjender som haver faaet Føde i den gode Faarestie af Jesu Kjærlighed. Han og hans tro Efterfølgere kjendes da paa den milde, sagtmodige, ydmyge og kjærlige Røst, dog stadige i det Gode uden Hyklerie, men med Alvor straffer det Onde. Da Jesus nu havde fremsat denne Lignelse om Faarene og Hyrden, saa forstod de det ikke, hvorfor han sagde: sandelig, sandelig siger jeg Eder: jeg er Faarenes Dør, alle de som ere komne for mig ere Lyve og Røvere, men Faarene hører dem ikke. Her stadfæster Jesus det han haver sagt, at han er Døren, alle de som gaa for ham, de ere falske, vil stjele Vren fra Gud, og Røvere som vil røve hans Faar, forføre de Ensfoldige, ydmyge med sin høimodige Røst. Lad os derfor lægge alvorlig Vind paa at gaa ind ad Døren eller den snevre Port, betragte Jesu Wei, hvilke Trængsler og Lidelser kostede det ikke ham, og hvor flittig var han ikke til at opfylde alt for os, vil vi nu have Del med ham, saa maa vi følge ham efter, ikke gaa ham forbi eller paa vore egne Veie, udi Falskhed, saa vi vil tænke at stjele os ind til Gud og blive Jesu Brud uden Brudesmukke. Nei vi maa klædes med hans Lidelse her, om vi skal faa Herlighedens Klæder hidsat. Og være lydige ligesom han var, da siger Jesus: jeg er Døren, dersom nogen gaar ind ved mig, saa skal han gaa ind og gaa ud og finde Føde; det er, at

hvo som fatter Billie at blive hans Barn, han skal blive salig og saa Forsmag paa det himmelske skjulte Manna, som han nyder i sin Aand af Guds Kjærlighed, og komme ind i Faarestien iblandt Guds Børn i deres Samsund, hvor de med forenede Bønner, Læsen, Sang og Tale, opvækker, opmuntrer, lærer og styrker hverandre; thi de som har saaet Livets Aand af Jesum boende i sit Hjerte, deres Ord er Liv og Aand, i det de ikke leve sig selv, men Jesus lever i dem, og af hans Fylde, haver de saaet Naade paa Naade, at naar de gaar ind til de Troende og faar Føde, saa gaar de ud igjen iblandt de Bantroe og forkynder Livets Ord, er fyldt med Troens Frugter og kraftige Kjærlighed, saa de opvækker og samler flere Faar, eller oprigtige Sjæle til Jesu Samsund, derudi faar de Føde, da det er deres Mad at gjøre Faderens Billie og saa opsogt det Fortabte, eller kalde Syndere til Omvendelse, og det bliver Føde med Fryd og Glæde blandt Guds Børn jaaveljom Englene i Himmelen. Derimod saa kommer ikke Tyven i vor Samsund eller udgaar til andre at søge dem, uden for at stjele, myrde og fordærve, thi de lurer efter de Retsfærdige og søger at gjøre dem Skade og tørster efter Blod, men Jesus er kommen at de skal have Liv og have overflødigt. Saa lad os nu annamme Jesum i Sandhed og Oprigtighed, modtage hans Røst om den end er uangenem for Kjød og Blod, i det han kalder os fra Verdens Lyst og vor egen Ære med Verdens Kjærlighed, byder at vi igjennem Trængsler skal følge ham her i Dødelighed, og driver os fra alt syndigt Væsen. Det bør vi dog taalmodig lide, ja glæde os at vi haver et overflødigt Liv i vente, som aldrig tager Ende i al Evighed. Amen.

B Ø N.

D Jesu Christo! du er Døren for din himmelske Faaresti, den Helligaand er Dørvogteren, som ikke lukker op for nogen Ureen eller Morder, men alene for dine Troende, som hører og hender din Røst. Giv du os den Naade at blive iblandt dine sande Faar, lær du os hvorledes vi med Bod, Bøn og Strid skal trænge ind til dig, og ud fra det gamle Menneske, lad din Aand straffe os for Synd, og overbevise os om vor Urenhed, saa alle de onde, falske, løgnagtige og stolte Ord, samt Verdens Kjærlighed, Sind, Lyst og Billie maatte

aflægges, og dine hellige og retfærdige Ord, Kjærlighed, Sind, Lyst og Villie til at udrette det som din Fader er behageligt kunde blive os iført, saa vi kunde blive dig lig, saa en Art efter dig du uskyldige Guds Lam, see paa dig i dit Exempel, høre din Røst og følge din Lære, at i hvor du gaar, vi kunde følge og vandre ud og ind blandt dem som ere dine Faar, at vor Lyst var at gjøre din Faders Villie som du gjorde, der opledede de Fortabte, og lykfsaliggjorde dem til det evige Livs Arvinger. Amen.

Trinitatis Søndag.

Epistel.

Rommernes 11 Cap. fra 33 Vers til Enden.

Derfor siger jeg: Mon de have stødt sig paa det de skulde falde? det være langt fra. Men ved deres Fald er Saliggjørelsen vederfaren Hedningerne, at det skulde opvække dem til Nidkjærhed; thi Gud haver indsluttet alle under Lydighed, at han vil forbarme sig over alle. Disse Apostelen Pauli Ord i vor Textes Capitel 11 og 32 Vers, ja næsten alle Capitlerne, især dette og det 9 og 10, maa vi sige med Apostelen Peder: ere nogle svære Stykker at forstaa, 2 Petri 3 Cap. 16 Vers. Thi han slutter selv disse Capitler i vor Dags Epistel dermed, at det er høit, sigende: O! Rigdoms Dyb, baade paa Guds Wiisdom og Kundskab; hvor urandsagelige ere hans Domme og hans Veie usporlige; thi hvo har kjendt Herrens Sind eller hvo var hans Raadgiver? det er Rigdoms Dyb i Guds Wiisdom til at opreise det daarlige Menneffe, som er bleven formørket i Forstanden, at saa det til Sandheds Kundskab at kjende Herren; hvo kunde bringe Menneffet i denne Erkjendelse og vide Guds Villie? ingen uden hans egen Son, der haver Lys og Liv. Det bliver da for os formørkede og falder høist nødvendigt at lægge Bind paa, at kjende det evige Liv, den sande Gud og udsendte Jesum Christum, med sin Dplysning; thi naar vi betragte ham efter Pauli Ord, saa er der meget dyrebart og mærkeligt i disse 11 Capitler; i det første siger han iblandt andet om de onde Menneffer, at de opholder Sandheden i Uretfærdighed, og det de kunde vide om Gud, da det ikke er skjult; for

de kan se det af Verdens Skabelse i Gjærningerne; thi endog de kjendte Gud, saa ærede de eller takkede ham ikke som en Gud, men ere blevne forfængelige i deres egne Tanter, og deres uforstandige Hjerter ere formørkede; der de sagde sig at være Bise, bleve de Daarer. Det er: at Guds Kraft vises i Naturen; men da de kjødelige eller verdsligssindede Mennesker vende sit Sind fra Skaberen at betragte hans Magt, Wiisdom og Godhed, og hen til sig selv, at de stole paa sin egen Wiisdom, jatter Sind og Kjærlighed til Verden, saa at deres egen Wiisdom, Ære, Høihed og jordiske Kjærlighed gjør dem saa formørket, at de ikke kjende Gud; thi det siger han i det 3 Capitel, at der er ingen forstandig, der er ingen som søger efter Gud; alle ere afvigede, de ere tilsammen blevne ugudelige, der er ingen som gjør godt end ikke en; thi de have alle syndet og dem fattes Guds Ære, saa Gud maa være sandru, men hvert Menneske en Løgner, ligesom skrevet er: fordi du befindes retfærdig i dine Ord og vinder naar du dommer. Det er: at Gud er retfærdig, naar han fordommer alle Mennesker, da de ere skyldige dertil, og under Guds Dom. Han haver da indsluttet alle Ting under Synd paa det han vilde forbarne sig over alle, at retfærdiggjøre os alene af Naade uden Fortjeneste eller Gjærning at træve noget; thi det skæntes alene ved Troen paa Jesum Christum, og i ham ere vi retfærdige, saa Fred med Gud og blive opreiste fra Faldet i Adam, at det vi tabte ved det ene Menneskes Ulydighed, saa vi igjen ved den andens Lydighed, hvilket Apostelen siger i de fem efterfølgende Capitler, og taler om Troens Liv i Kjærlighed og Menneskenes Fiendskab af Naturen til Guds Lov. Derpaa taler om Guds Kald og Udvalgelse, sigende: Hvilke Herren haver tilforn beffillet, disse haver han og kaldet, og hvilke han haver kaldet, disse haver han og retfærdiggjort; men de han haver retfærdiggjort, disse haver han og gjort herlige. Om denne Kaldelse og Udvalgelse, Forstyldelse og Annammelse taler Apostelen meget vidtløftigt, saavel i de opregnede Ord med flere, som i de efterfølgende, ja saa at det kunde udlægges, at Gud skulde have med besluttet Raad og Forsæt, eller bestemt Villie og Gjærning udvalget nogle og andre forstydet, hvilken Vildfarelse og Forsørelse mange blive forraadte til Døden ved, der af Djevelens Indstydelser falde til at tro saadanne Tanter, saa

at nogle tvivle om de ere iblandt de Udvalgte Tal, og Fienden indbilder dem, at det ikke hjælper noget at søge Guds Naade. Gud haver ikke kaldet eller udvalgt dig til sit Barn; da dog alle Menneſter ere igjenløste i Guds Søns Blod, og Herren allerede kalder paa den Sjæl, ſom er i Betymring om ſin Salighed, da Herren vil forbarme ſig over alle, ſom ſøge ham. Andre tro, de ere Udvalgte, og fordrifter ſig derpaa, bliver ſikre og derved falder. Aldrig er det derfor Pauli Mening eller Lære, paa ſaadan Naade at nægte Menneſtens fri Villie og gjøre Gud til Aarsag i Synden, eller at han vilde forſkyde nogen, ſom kommer til ham. Men hans Grund er, at udtrykke og overbevise, lære, lede og loffe Hedningene med Guds Naade i Chriſto, og arbejder paa at ſaa dem overbeviiſt hvor ſtor Kjærlighed Gud haver til vor Frelſe, og hvor høilig han ſøger efter at ſaa os opreift, ſamt hvor mange Midler han bruger, og paa hvor mange Maader han kalder os til Sandheds Erkjendelſe, ſom og vor Begyndelſe viſer til, da Apoſtelen ſpørger: Mon de, nemlig Iſrael, haver ſtødt ſig for de ſkulde falde? det er: Mon Gud vilde lade dem ſtøde ſig paa Anſtødsſtenen og vilde, de ſkulde falde i den evige Fordærvelſe; nei, det være langtſra, ved deres Fald er Saliggjørelſen vederfaren Hedningerne, og at de, nemlig Iſrael, ſkulde opvække Hedningene til Nidkærhed, ſaaledes kan da det ene Onde anvendes ved Guds Naade til andres Gode, at naar Gud ſætter en Sten i ſin Kirke, bygget paa Jeſum, det er: udsender ſine Ords Belyndere, ſaa ſtøder de Onde ſig paa dem ved Forhærdelſe, Skjeldsord, Slag og Fængſel, og det opvækker andre til Nidkærhed, ſaa de bliver derved rørt indvortes til at holde med Sandheden og bekynde den, da de baade haver ondt af de Lidende, og kan klart forſtaa at de lider Uret. Herren indſlutter dem da alle under Lydighed, ſom opvæktes, ſaavelſom de forrige Redſkaber, der kommer til Troen paa Jeſu Navn, ſaar Syndernes Forladelſe, og bliver forandret i ſit nidkære Sind, bekynder Jeſu Navn og ſtraffer vel Synden hos Fienden, dog elſter og beder godt for ham og ynkes over hans Elendighed. Guds Riges Dyb, baade til at kalde os til Omvendelſe, og føre os frem paa Livsens Vej; det er uraſagelig og ubegribelig for os hans ſtore Kjærlighed og høie Diemed, til at ſaa frelſt os; thi ofte synes vi af Fornuſten og efter de naturlige eller ſienſynlige

Ting i Verden, at Trængsler sigter til vor Fordærvelse og Odelæggelse, hvilket dog Gud beskifter til vor Frelse, Redning og Herliggjørelse; vi maa da bestandig sige: O Rigdoms Dyb, hvilke vi ikke kan ugrunde, men stadfæste Herrens Ord, at som Himmelen er høiere end Jorden, saa er mine Beie høiere end Eders Beie og mine Tanter høiere end Eders Tanter; thi ligesom Regnen nedfalder af Himmelen og kommer ikke tilbage, men vander Jorden overskødigt og gjør den frugtbar, saa den giver Grøde, saa skal mit Ord være som skal udgaa fra min Mund, det skal ikke komme tomt igjen til mig, men gjøre det mig behager, og det skal lykkes for den til hvilken jeg sender det. Es. 55 C. 9 og 10 B. Saa seer vi heraf, at naar vore Beie og Tanter vare gode, saa er Herrens meget høiere og bedre mod os med sin Naade, at han af sit Kjærligheds Hav vil elste os overskødigt, og Ordet skal have Bægt og give Grøde til hvilken han sender det; og han sender sit Ord til de som hungre og tørste derefter, med den rette Længsel og Begjærlighed at blive vedertvæget og er tro til at give Herren Frugter, eller ære ham derfor, og vil være ydmyg, lydlig og tjenstvillig. Thi Jødernes Stolttheds Ulydighed storte sig, blev forhærdet og faldt; alle de som tage Exempel heraf og styer alle Laster, de bliver derved opreiste; det er os da om at søge Naaden i Christo, ikke grunde paa, om vi ere udvalgte, men at søge efter af ganske Hjerter at beredes til at modtage Udvalgelsen og opofre os til Gud, lægge Bind efter hans Villie at gjøre, bede ham bøie vort Sind, og ikke stole, som hine Jøder, paa deres Loves Holdelse eller gode Gjærninger, og derfor kræve noget af Herren; thi hvo haver givet ham noget tilforn at det skal betales ham. Nei, han er ingen noget skyldig, for naar vi haver gjort alt det han haver besalet os, da maa vi vist sige: vi ere unyttige Tjenere, thi vi gjør ikke mer end vi ere skyldige til at gjøre, ja ofte mangler derpaa, og om vi gjør det, saa er det ikke af vor egen Kraft, men ved Guds Magt; thi af ham og ved ham og til ham ere alle Ting, ham være Ære i al Ewighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 3 Capitel fra 1 til 15 Vers.

De onde forhærdede Mennesker holde ofte hemmelige Raad,

gaar om Natten og søger at gjøre ondt, hvorfor de haver Angest og Frygt, hvilket vi læser ofte om de forhærdede Jøder at de gjorde. Men de Gode kan og have eller gjøre det samme, dog af adskillige Aarsager. Vi læser i vor Dags Evangelie, at en af de øverste Phariseer, navnlig Nicodemus, han kom til Jesum om Natten; det gjorde han ikke for han havde ondt i sigte, gik derfor om Natten og frygtede, men fordi han ikke havde Magt til at imodstaae de onde Phariseere, som han var i Embede med; deres Forhærdelse og Bespottelse kunde forført ham, havde de faaet det at vide; bedre var det derfor at gaae i Løndom til han fik Kraft af ham til at aabenbare sig, som han og siden gjorde, da han turde gaae frem med Joseph og begrave Jesu Legeme, Joh. 19 39. Hans Begjærlighed var rettschaffen og søgte Jesum om Lærdom, talede ham til af Aandens Overbevisning, og sagde: Mester, vi veed du er en Lærer, kommen af Gud; thi ingen kan gjøre de Tegn som du gjør, uden Gud er med ham. Saaledes sagde og de andre Phariseere til Jesus, dog af et falskt Hjerte, for at friste ham, hvorfor Jesus lod dem tale frem og gav dem igjennemtrængende Svar, saa de blev greben i sin Trædskhed, at de ikke turde spørge ham mere. Math. 22 Cap. 46 B. Men Jesus biede ikke efter Nicodemus's Udtale eller Spørgsmaal, thi han kjendte hans velmente Hjerte og Begjærlighed efter at blive delagtig i Guds Rige, og derfor sagde til ham: Sandelig, sandelig siger jeg Eder, uden nogen bliver født paa ny, kan han ikke komme i Guds Rige. Nicodemus sagde til ham: Hvorledes kan et Menneske fødes, som er gammel? mon han kan anden Gang gaa ind i sin Moders Liv og fødes? Det at fødes paany kunde Nicodemus ikke forstaa sig paa, han vilde gjerne see eller komme i Guds Rige, i hvad det skulde gjelde, men han, som var bleven gammel, kunde ikke fødes anden Gang af sin Moders Liv, hvorfor han havde Sorg og Begjærlighed, og i Enfoldighed vilde vide hvorledes det skulde ste; hvorfor Jesus svarede: Sandelig, sandelig siger jeg dig, uden nogen bliver født af Vand og Aand kan han ikke komme i Guds Rige; hvad som er født af Kjødet er Kjød, og hvad som er født af Aanden er Aand. Det er: at om du blev aldrig saa mange Gange født af din Moders Liv, saa blev du dog kjødelig, og i det jordiske gamle kjødelige Sind. Men naar du i Daabens Vand og den Helligaands Virkning blev

igjensød, da fik du et nyt forandret Sind, og blev et aandeligt Menneſte. Forundrer dig derfor ikke, at jeg ſagde til dig, det bør Eder at fødes paa ny; Veiret blæſer hvor det vil, og du hører dets Suſen, men ved ikke hvorfra det kommer eller hvor det farer hen, ſaaledes er hver den, ſom er fød af Aanden; Guds Aand er ligesom du hører Veiret ſuſer, dog vides ikke hvorfra det kommer eller farer hen. Saaledes føler du og Guds Aands Rørelſer i dit Hjerte, og denne er det ſom ſkal igjensøde dig, hvilket ſkeer hemmelig og forborgen, ſaa du ikke forſtaar det; thi fra din Side kan du ikke mere gjøre end ganſte overlade dig i Guds Haand, og tage din egen Tanke med Villie og Gjerning fangen, alene give Agt paa Guds Aands Mindelſer, og naar han blæſer paa dit Hjerte, at du da ikke ſtrider imod, men følger med og agter hvor Vinden kommer fra; er det den gode Aand, ſaa blæſer han ind paa dine kjødelige Laſter, jordiffe Sinds Begjærlighed med ſtormende Angelt og Uro, hvorved du ſkal lade dig drive fra de ſyndige Bedriſter, ſøge ved Aandens Rørelſe i Ordet; overveie Guds Bud og betænke hvad det er ſom du haver overtraadt, og fortryde det ſaa hjertelig, at den ſande Poenitentſes Smerte maa dræbe det gamle Bæſen, og du ved Aanden fødes paa ny, og blive et nyt Kreatur i Chriſto; dog naar dette ſkeer, ſaa bliver der Strid; thi det gamle Menneſte med ſine Kjødts Lyſter, og Djevelen, ſom haver deri levet, denne onde Aand vil da ſtyde ſine Strømme mod Guds Veir, hvorved opſtaa ſtore Bølger, at derſom du ikke holder faſt ved Herren med Bønnen, og tror hans Kraft, ved hvilke du kan ſeile over alle Fiendens Bølger; men taber du Frimodighed, da lider du Skibbrud paa Troen, 1 Tim. 1 Cap. 19 V. eller der kommer Frygt, ſaa ſynter du, Matth. 14 Cap. 30 V. og er ſnart overvunden. Din Villie maa derfor være ſtadig til Gud med Tro om hans Frelſe, ſaa du kan ſtille Aanderne fra hverandre ved diſſe Kjendeteſn, at den onde Aand trøſter i de ſyndige Lyſter og Glæder ved ingen Ting, ſom Propheten Amos ſiger i det 6 C. 13 V. du glæder dig i Berdens Forſængelighed, ſom forgaar og bliver til Intet, i hvilke Lyſter du og praler med al Uergjerrighed og Hoffærdighed; eller ængſter han og foreſtiller Straffen, og ſkrækker dig fra at tænke paa hvad du har gjort, drager ikke til Omvendelſe, Strid og Seier, men til Overgivelſe, Dom og evig Forta-

helse. Derimod den gode Aand kalder til Omvendelse, virker Troens Kraft og Seier, og naar han glæder Hjertet, da faar Guds Vre Fremme, at du hans Gjerning udretter og bøier dig til ydmyg Taksigelse, ja fornægter dig selv, al Verdens Vre og Kjærlighed og faar saadant et opløstet Sind og aandelig Glæde ved din dyrebare Skat, at du gjerne sælger alt dit Guds og lader ingen Ting stille dig fra den Guds Kjærlighed, enten Bespottelse eller Foragtelse, Slag eller Fængsel; thi da lader du dig af ingen Fiende forføre fra din Troes kraftige nye igjensødte Sind, Lyst, Begjærlighed og Kjærlighed til Gud. Nicodemus sagde til Jesus: Hvorledes kan det skee? her spørger ikke Nicodemus hvorledes det kunde skee og hvad han skulde gjøre dertil; thi havde dette skeet, saa havde Jesus lært ham; men han begyndte at tvivle og sige: hvorledes kan dette skee, det er jo en umulig Gjerning? thi hans fjødelige Fornuft kunde ikke begribe det. Hvorfor Jesus svarede og sagde til ham: Er du en Lærer i Israel og veed ikke dette? er du en som lærer andre, ja Israels Lærer om den levende Gud, og ved ikke, han haver Magt og kan gjøre alle Ting, saa kan han og søde dig paa ny, ved du ikke, dette baade kan og maa skee, om du, som er fød af syndig Sæd, skal blive hellig og komme til Gud? O! hvor maa ikke disse Ord passe enhver phariseisk Lærd, som er saa mange af i vor Tid; thi hvor saa er det ikke, som ved af den guddommelige Kraft, er lærd af Gud og bleven fød paa ny, og faaet et forandret himmelsk Sind og Aand ved Guds Kjærlighed, et gudeligt og helligt Liv og Levnet. Ja, ak! at der vare nogle som troede og annammede det Vidnesbyrd, eller kjendte Jesu Ord og Aands Vidne paa deres Hjerter. Sandelig, sandelig siger jeg dig: Vi tale det vi vide, og vidne det vi haver seet, og I annammer ikke vort Vidnesbyrd. Dersom jeg siger Eder de jordiske Ting, og I ikke tro, hvorledes skulde I tro, om jeg sagde Eder de Himmelske? Thi naar I ere saa uforstandige og vantroe, at I ikke kan begribe det jeg forestiller i Bignelser ved de jordiske Ting, hvorledes kan I da tro det Himmelske, om jeg sagde Eder hvorledes det er, og skal være, hvilke ikke engang kan udtrykkes med menneskelige Ord, mindre begribes, og de fjødelige Mennesker tro hvad Gud kan og vil udrette ved dem; thi neppe kan I skjønne de Ting som er paa Jorden, og de som er imellem Hænderne,

føle I med Moie, hvo kan da opspørge de Ting, som er i Himmelen. Hvo kjendte nogenfinde Guds Raad, uden han gav Wiisdom, og sendte sin Helligaand af de høie Stæder, Wiisd. B. 9 Cap. 16 og 17 B. og ingen farer op til Himmelen, uden den som for ned af Himmelen, Menneffens Søn, som er i Himmelen; saa enhver som vil see Guds Rige i Herlighed, med Fryd og Glæde, maa med Jesum fare ned fra sin egen Ære og Høihed, at forringe sig selv, den skal ved og med ham faa Kraft, at fare til Himmerig; for ligesom Moses ophøiede Slangen i Orken, saa skal og Menneffens Søns Ophøielse være, at hver den som tror paa ham ikke skal fortabes men have det evige Liv. Her af disse sidste Ord i vort Evangelium kan vi uddrage Hoved-Summen, hvorledes Jesus lærer, og forstaa hvorledes vi os skal stikke, saa vi kan faa det evige Liv. Han siger, at Moses ophøiede Slangen i Orken. Slangen var et listigt Dyr, hvilken den hoffærdige Aand eller Djævel brugte til sit Redskab at forføre vore første Forældre, og lotte dem til at ophøie sig selv, vilde være Gud liig og derved overtræde Bundene og blev Gud ulydig; thi i Guds høieste Magt er den Fuldkomnes Bømyghed. Nu blev Slangen af Moses sat paa en Stang til et Spektakel og Exempel, som Folket skulde see paa, 1 Mos. B. 21 Cap. ind i Troen paa den tilkommende Kvindes Sæd, som skulde avles i Menneffens Kjød af guddommelig Art med Bømyghed og Lydigheds Sind, han skulde knuse Slangens Hoved, og blive ophøiet i største Forsmædelse, hvorom vi haver læst især i Passionen. Enhver som nu tror paa ham, i sin Forringelsesstand, og fornægter eller ikke elsker dette Livs Ære og Bøhyt, men gaar her med Jesum i Forsmædelse for at tjene Gud og sin Næste, han skal med ham og ved hans Død, som han forhvervede Livet med for alle de, som tror paa ham, de skal have det evige Liv. Amen.

Bøn.

D! almagtige og kjærligste Fader, hvor urandsagelige ere dine Beie og Domme, ja tvertimod det naturlige jordiske Menneffe, der følger sit fjødelige Sind; thi det de kalder høit, er ikke andet end Foragt, Stank og Forringelse hos dig, og hvad de holder for ringe og foragter, det antager og ophøier du.

Din Søn, som var dig lydig, og forringede sig til Korsets Død, og i Forsmædelse blev ophøiet til største Glendighed, saa du kronede ham med Ære og Herlighed, og alle dem, som saaledes vil forringe sig selv, tro og antage hans Ord og Aand, elste ham og holde hans Befalinger, den skjænker du det samme Gode, hvilket ikke skeer, uden de ved din Aand bliver fødte af dig. Giv du os derfor Naade til at søge dit Ord, annamme det i et reent Hjerte, hvor al Falskhed, Hyllerie og Bedrag er udryddet og udrenset fra Bantro om din Kraft. Giv du os Naade til at overlade os i din Haand, og send os din Aand, at han paa vore Hjerter maatte blæse, og røre os til at søge dig ved ydmyg Bøn om himmelsk Bistdom og Kraft til at gjøre det, dig takkeligt er; saa vi kunde blive din Søn lige, dannede i Lidelser ved at korsfæste Kjødet, fornægte Verden og skille os fra de syndige Selskaber, staa Djævelen imod, at han ikke skulde os mere forsøre. Giv os det, o kjære Fader! som du seer er os gavnligt, thi vi vide ikke enten hvad vi skal tale eller bede som det sig bør; lad derfor din Aand træde frem for os med uafsladelige Sukke; det høre og hørhøre du os i for din kjære Søn, Jesu Christi Skyld. Amen.

~~~~~ **Første Søndag efter Trinitatis.** **Epistel.**

Johannes 1 Epistel 4 Cap. fra 16 Vers til Enden.

Kjærlighed er stærk som Døden, Høys. 8 C. 6 V. Døden er vel den stærkeste Kjempe og haardeste for de faldne og uopreiste Menneſter i Verden; thi den overvinder alle og anseer ingen Person; og som da alle naturlige Menneſter vil gjerne undgaa den timelige Død, ligesaavel som de aandelige Menneſter vil undgaa den evige Død, saa kan og vel mange af naturlig Kjærlighed vove sit Liv for den en elster, men dog ikke ville sætte det frivilligt til; thi Kjærlighed og Dødens Frygt strider imod hverandre og kæmper om hvilken der skal vinde. Men Guds Kjærlighed er stærkere end Døden, da Gud af Kjærlighed udsendte sin Søn, til at lide Døden for at frelse os til Livet; og Sønnen af Kjærlighed gav sit Liv i Døden for os, da ingen kunde tage det fra ham. Joh. 10

C. 18 B. Hver som dette tror, at Gud udsendte sin Søn til Verdens Frelser, og deraf føler den brændende Kjærlighed: den maa vidne med Johannes i vor Dags Epistel, at Gud er Kjærlighed, og hvo der bliver i Kjærlighed han bliver i Gud og Gud i ham; thi, da nu Gud haver forliget Verden med sig selv, og tilgav dem Overtrædelserne, saa burde det billig opvække os til at elske ham, og hvo som ikke elsker, kjender ikke Gud; thi Gud er Kjærlighed. 1 Joh. 4 Cap. 8 B. Mange Vidnesbyrd haver vi af Skriften, og den som ikke er sig selv fiendt og hader den som gjør ham alt Godt, han kan finde det Vidnesbyrd i sig; dog er den Fld saa ganske udslokket, at Guds Kjærlighed saar intet Lov at brænde i et Mennesses Sjæl; thi deres onde Kjods Lyster er et Hav saa stort og en Strøm, som overskyller alt det Gode; da de lader deres Villie samtykke med Syndens Begjærlighed. Men de som vil standse, tænke sig om, fatte Sind til at elske Gud og hade det Onde med et fuldkommen Had, Ps. 139, B. 22 udi dem er Kjærligheden fuldkommet, at vi maa have Frimodighed paa Dommens Dag; thi da skal ingen ureen Hytier eller Syndens Elsker bestaa. Men alene de hellige Guds elskelige Børn, de som haver omgaaes ligesom han, nemlig Jesus Christus, omgives, 1 Joh. 2 Cap. 6 B. og været ligesom han i denne Verden, at elske og villig gjøre alle godt, være tjenstvillige, lydige og vilst den fuldkomne Kjærligheds Beiuden Frygt; thi Frygt er ikke Kjærlighed, men den fuldkomne Kjærlighed driver Frykten ud; thi Frygt haver Pine, og hvo som frygter er ikke fuldkommen i Kjærlighed. Disse Ord kunde vel modsiges med andre Skriftens Ord, da det hedder ofte at vi skal frygte for Guds Navn, Mal. 4 C. 1 B. og forarbeide vor Saliggjørelse med Frygt og Bøvelse, Psil. 2 Cap. 12 B. ja mange misbruger det Ord vi skal ikke frygte, til Trøst midt i sine Synde Bedrifter, som de da kunne have største Marsag til at skjelve og frygte, da de ere saa langt fra Guds Kjærlighed; dog siger de, at de ikke skal frygte; andre kan være betagen med Frygt og tjener Gud af Trældoms Pine, for Evigheds Glende at undgaa, for hvilke Johannes opertyder disse Ord, og siger: at de er ikke kommen i den sande Guds Kjærlighed; ellers kan der og gjøres Forskjel paa Frygt med Pine, og Angest med Bedrøvelse; Frygt med Pine haver de uigjensfødte Mennesser, der i Trældoms Frygt føler

de evige Piner og finder ingen Raad. Angest med Bedrøvelse haver Guds Børn ofte, og den bittre Staal maa de drikke, naar de skal blive liig vor Frelser i Verden, thi han var i Angest og bedrøvet indtil Døden; men heri havde Haab om Trøst og Frelse, var overladt i sin Faders Haand, og under hans Villie, var lydig at drikke den Kalk som var istjænket, og vidste derefter at blive befriet. Og Gud prisede sin egen Kjærlighed, at Christus døde engang for os der vi vare Syndere; Rom. 5 Cap. hvorfor vi bør elske ham; thi han elskede os først; thi at elske den som haver gjort os noget godt, det er en Villighed og let Ting at gjøre. Men Gud elskede os, der vi gjorde ikke andet end Ondt, og vare Bredens Børn af Naturen og gjorde Kjødets og Tanernes Villie, Eph. 2 Cap. 3 V. og vare Fiendet til Guds Lov, Rom. 8 C. 7 V. saa maa vi nu med Villighed, ja bør og kan elske den som haver gjort os alt Godt, og bevise vor Gjentkjærlighed som vi er skyldig til at tjene ham, og da maa vi vel sige med David: Vort Gode naar ikke til Herren, thi vi kan ikke gjøre ham noget Vederlag eller Tjeneste, da vore Offere behager ham ikke, uden et sønderstødt Hjerte, som han læger med sin Kjærlighed; og saa lære Overtrædere hans Veie, saa Syndere kan omvende sig, Psal. 51 opofre os til hans Tjeneste. At naar nu Herren ikke behøver vort Gode, eller mere forlanger, saa skal vi være udstrakt til hans Hellige paa Jorden, Psal. 16 dem maa vi bevise og gjøre alt godt, thi der kjendes den rette Guds Kjærlighed; dog kan vel mange bevise nogen Godhed mod Næsten og ikke elske Gud, thi det steer af Kjødets Godhed; eller endel gjør det for at søge Roes, eller træver Løn hos Gud derfor, hvilken Godhed da ikke agtes af ham, eller kan bestaa. Mogle gjør det og for at finde Samvittigheds Ro, at det Gode skulde forsones deres onde Gjerninger, endskjønt de vil vedblive i dem, dog omvende sig ikke. Andre skjøtter ikke om sin Næstes Nød, eller beviser ham noget godt, dog siger de, at de elsker Gud. Men dersom nogen siger han elsker Gud og hader sin Broder, han er en Løgner. Thi hvo som ikke elsker sin Broder som han seer, hvorledes kan han elske Gud som han ikke seer. Af disse Ord kan vi see, at Verden ligger nedsjunken i det Onde, da Uretfærdighed haver taget Overhaand og Kjærlighed er bleven fold i de fleste. Thi de elsker lidet sin Broder i det Legemlige, mindre i det

Aandelige med Guds Kjærlighed. Jeg vil ikke tale om de grove aabenbare Ondskabss Laster, thi de kjendes vel; men de fine, at en søger sit eget Gode, og skal en gjøre Næsten noget godt, saa fordres det dobbelte igjen. Det gaar da noget an, for de egentjærlige, høimodige og egennyttige Menneſter, at elſte dem, ſom de kan vente Gode af og er i nogen Anſeelse, eller at indbyde Rige til ſine Gjeſtebuder, ſom kan byde og gjøre dem Bederlag igjen. Luc. 14 Cap. 12 V. Des foruden ligger og i mange Hjerter ſaadant et Had og Uſjærlighed's Onde paa den ene Side til den Ringe, for han ikke er ſaa begavet og kan udrette ſaa meget ſom de vil, endſkjønt den ſamme kan være ſittig med det lidet han haver, og er ikke mere betroet. Og paa den anden Side kan der være Misundelse, at de er fuld af Alvind paa ſin Broder, for han er mere betroet og haver større Gaver; ja beſkylder ham da for høvmodig, ærgjerrig og egenretſjærdig, at han kræver hos Gud for ſine Gjæringer, da den Onde ſeer hans Flittighed til at bevise Næſten godt, og de føler den Kjærlighed, ſom han haver til de oprigtige Sjele, hvilke de Onde ikke finder at have Deel i, og derfor opſtiger Had. De ſeer da Skjeven i ſin Broders Die, men agter ikke Bjelken i ſit eget. Ja Fienden haver ubefſkrivelige Liſtigheder og arbejder paa at ſaa Fortræd og Miſforſtand blandt Guds Børns ſande Flok, thi ſaa haver han vundet nok. Vi bør derfor lægge Vind paa at blive i Kjærlighed ligesom Gud er Kjærlighed, og dette Bud haver vi af ham, at hvo der elſter Gud, han ſkal og elſte ſin Broder. Herren forlene os Naade dertil, og lad os ikke imodſtaa hans Aands Virkninger, enten Tugt eller Loffeſe, da udrenſer han viſt alt det Onde og drager os med det Gode, ſaa vi i Sandhed elſter ham over alt, og vor Næſte ſom os ſelv. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 16 Capitel fra 19 Vers til Enden.

Om dette Evangelium er der adſkillige Meningers Udlæggelse og Strid, da nogle mene at der var et rigt Menneſte, og andre ſiger, det er en Lignelse, ja nogle ſtrider imod og vil ikke beſjende, tro eller frygter for enten Helvede og Pineſted eller Straf, med Belønning, at enhver ſkal annamme det han haver

fortjent, men vi kan vist tro at det rige Menneſte i Synden har været til, og daglig kan ſee hans Rige er til endnu. Jeſus foreſtiller de høimodige, herlige i Verden, gjerrige og ondſkabsfulde Phariſæer ſom han haver talet ved før, og overbevist dem ved Exempel om den utroe Huſfoged, for hvilket Skyld, der de hørte det, beſpottede de ham, ſom vi læſer for vor Evangelie, og derpaa fremsætter han dette Menneſte til et Exempel, ſigende: Men der var et rigt Menneſte, han klædte ſig i Purpur og koſteligt Linklæde, og levede med Lyſt hver Dag herligen. Men der var en fattig, ved Navn Lazarus, ſom var kaſtet for hans Dør, fuld af Saar, og han begjærede at mættes af de Smuler, ſom faldt af den Riges Bord; men Hundene ſliffede hans Saar. Men det begav ſig at den Fattige døde, og han blev henført af Englene i Abrahams Skjød, men den Rige døde ogſaa og blev begravet, og der han opløſtede ſine Dine i Helvæde. Her haver vi Exempel paa treende forſkjellige Forandringer. I aandelig Fattige, ſom her lider Korſet med Taalmodighed, er beſtandig fuld af Saar paa Eders Sjele af Fienderne, Kjød, Verden og Djævelen; diſſe Fiender kaſter Eder for den Riges Dør; ja al! at I maatte ret kaſtes for den himmeliſte rige Faders Dør, og begjære at mættes med aandelig Spiſe, ſaa ſkulde Englene føre Eder i den troende Fader Abrahams Skjød. Men I kjødelig Fattige ſom er rige i det Onde, med Anur, Aind, Miſfor nøiſe, Had, Brede og Utaalmodighed for I lider i Verden, ja er fuld af al ond Begjærlichkeit, Eders Villie er efter Rigdom, Herlighed og Lyſt; I tør dog tage dette til Trøſt, at I lider med en Lazarus og ſkal ſom han komme i Abrahams Skjød; men hvor kan det ſkee, naar I ikke haver Abrahams Tro. Han var villig til at forlade ſit Fædreland, troede Herrens Løfte, gjorde hans Befalinger, og var lydig til at opofre ſin egen Søn; han var fuld af Ketsjærdighed, Ydmyghed og Taalmodighed; tog ikke igjen eller knurrede, og var ikke avindſfuld mod dem ſom gjorde ham Uret; ja, i en Summa, han var fuldkommen i alle ſine Gjæringer til at vandre efter Herrens Villie og ſandt Naade hos Gud; vil I føres af de hellige Engle i hans Skjød, ſaa maa I berede Eder dertil, blive renſet fra alt det Urene og helliget til hans Ære. I Rige i denne nærværende Verden forkyndes, at I ikke horder Eder eller ſætter Eders Haab og Hjærter til den uviſſe

Rigdom, men til den levende Gud, som giver os rigeligen alle Ting at nyde; gjør I godt, bliv rige i gode Gjerninger, gjerne give og meddele andre, samler I selv et Liggendefæ, en god Grundvold til det Tilkommende, at I kunde fatte det evige Liv, 1 Tim. 6 Cap. da kunde I komme i Abrahams Stjød, naar I var ydmyge, kjærlige, oprigtige, retfærdige og gavmilde, ja ganske opofret med alt det I havde til Herrens Tjeneste, at lyde hvad han vilde byde I, thi saaledes var Abraham, og da var I hans Børn, naar I gjorde hans Gjerninger. Men nu hvorledes kan I tænke at komme til ham? Ja, I som lever uden Betænkning om det Tilkommende, I, som samler I Eder Liggendefæ her og sætter Eders Hjertes dertil, hvilke Rust og Møl fortærer, saa Eders Fraskillelse og Afguderie deri skal fortære I med Evighed. Pine. Vee I i Rige, I haver Eders Løn borte, vee I i Fylde, I skal hungre, Luc. 6 Cap. 25 V., som føder Eders Hjertes som paa en Slagtedag, Jac. 5 Cap. 5 V., I skal fortæres i Eders Vellyster, 4 Cap. 3 V., og komme til at tale hverandre til med Suk og Aands Angest, sigende: Hvad gavnede os Hovmod? hvad hjalp os Rigdom med Overdaadighed? alle de Ting ere bortfarne som en Skygge, Wiisd. B. 5 Cap. Læs Mat. B. 18 Cap., der skal I see hvor hastig Eders Herlighed faar Ende, og det som I før haver drevet Bøhst med, skal da forvandles til Sorg og Pine. Vil I ikke opløste Eders Hoved, nu i Tiden at see alt det under Solen er forsængeligt at elske og forlyste sig i, da det giver Aands Fortærelse tilsidst, Præd. B. 1 Cap. 14 V., saa skal I vel hisset som dette Menneffe, hvilket vort Evangelium giver Klarlig Vidnesbyrd om hvorledes det skal gaa I som ham. Thi da han var i Pinen, saa han Abraham langt borte og Lazarus i hans Stjød. Nu vilde han gjerne været en Lazarus, thi han raabte og sagde: Fader Abraham, forbarme dig over mig, og send Lazarus at dyppe det yderste af sin Finger i Vand, og lædste min Tunge, thi jeg pines svarlig i denne Lue. Her vilde det onde Menneffe tilregne sig at være Abrahams Barn, endstjønt han aldrig havde taget i Agt at vise den barnlige Lydighed og Kjærlighed, hverken mod Gud eller Menneffene, men levede efter sine egne Lyster, og kunde vel taale Lazarus ligge for sin Dør som begjærede at mættes af hans Smuler, hvorfor Abraham sagde: Søn! Kom ihu eller erindre dig om at du

haver optaget dit Gode i din Livs Tid; du haver valgt at leve vel i dine Kjødssdage og Levetid i Verden, fyldt din Bug og alle Begjærligheder med Lyst og Herlighed, derimod haver han, nemlig Lazarus, maattet udstaa det Onde, nu trøstes han og du pines. Thi som Guds Kjærlighed er stærkere end Døden i Naadens Tid, da han lod sin Søn lide Døden for at faa os frelst, saa er hans Miskjærlighed haard som Helvede, og dens Bløder gloende Bløder, Høif. 8 Cap., til at brænde alle Naadens Foragtere og Syndens Elskere, de skal fortæres af Retsfærdigheds Lue; og gaa en ubarmhertig Dom over dem, som ikke gjør Barmhertighed; det er da Ret for Gud og hans Børn, at de, som haver lidt af dine onde Ord og Gjerninger, som de haver maattet føle stor Bedrøvelse over, at de nu trøstes, og du, som før haver voldet det, nu pines; og over alt dette, saa er imellem os et stort Svælg befæstet, at de som vil fare herfra og ned til Eder, kan ikke, og de kan ikke heller fare derfra over til os; saa du kan ingen Trøst eller Glæde betomme, at lædse din uretsfærdige Tørst nu; thi du tørstede ikke efter Retsfærdighed da den var at faa, hvorfor din Ondskab haver styrtet dig ned i saadant Afgrunds Svælg, saa du ikke kan komme til os, og vi er ophøiet i saadan Herlighed, at Gud haver nu befæstet Stilrum imellem os, saa vi skal aldrig lide eller frygte for Eders Trængsel mere. Men han sagde: Saa beder jeg dig, at du sender ham til min Faders Huus, thi jeg haver fem Brødre, saa han kan vidne for dem, at de ikke skulde komme i denne Pines Sted. Af disse Ord kunde det synes ligesom de onde forstodte Mennesker skulde have Kjærligheds Sorg for dem, som i Naadens Tid levede, at faa dem omvendt; dog vi maa mere tro at det er af Trældoms Frygt, for sin egen Pines Formerelse. Thi som de der have retfærdiggjort mange, skal skinne som Stjerner stedse og altid, Dan. 12 Cap. 3 V., saa skal de der have forført mange, forarget de Genfoldige, og forraadet med sin Ondskab til Døde, de skal saa meget desmere pines stedse og altid; og at de ingen Kjærlighed haver, det seer vi i Tiden; thi Djævelen med sine Tjenere seer altid til at forføre flere med sig, og deres onde Lyst og Villie finder sin Behag i at gjøre Ondt, som vi dagligen seer det skeer, og omendstjont Djævelene ved deres Pine skal komme, som de selv bekjendte, saa var dog deres Art at slide Menneskene, Marci 5 C., ligejaa er det med de

forhærdede Menneſters; de ved vel og har Vidneſbyrd i ſig, at Straffen kommer, dog forhærdede de ſig og fremturer i det Onde. Abraham ſagde til ham: de haver Moſen og Propheterne, lad dem høre dem, thi de ſiger Guds Ord og befaler, og lærer hvorledes de kan undgaa det Pi-neſted og komme til vor lyſſalige Hvile; hvilke kan gjøre ſaa meget, at naar de hører og giver Agt derpaa, thi Gud haver givet dem en fri Villie, og derfor er Herre over alle Lemmerne, vil de ſaa lade ſine Øren til at høre Moſen og Propheterne, da ſaar de viſt Raad. Men han ſagde: Nei, Fader Abraham! men derſom nogen af de Døde gik til dem, da omvendte de ſig. Som denne Mand var forventet, vantro og foragtelig paa Guds Ord, den Tid han var i Verden, ſaa var han og i Helvede; da han ikke kunde tro Moſen og Propheterne ſkulle omvende ſine Brødre, men mente, at naar nogen af de Døde kom til dem, ſaa ſkulde det ſtee; hvilke falſte Menneſter lige med ſaadanne Indbildninger findes vel endnu, da der opdigtes, og mange Ting fortælles, om de Døde ſom haver kommet tilbage, at de haver talt ved dem, ſeet Syner, og talt ved Aander, og at de haver hørt ſaa adffilligt, ſom ikke kan opregnes, hvilke alt ſaadant naar det ret betragtes, ikke er andet end Aands Forvirrelſe, ja ſtor Bildfarelſe, alt det ſom viger fra Guds Ord, og det kan ſtee med ſaadant, ſom Troldkvinden opfyldte Sauls Begjæring, at opvække Samuel; 1 Sam. B. 28 Cap. 11, 12 V., paa deres Frugter ſkal vi kjende dem, at ſaadant haver ikke virket nogen ſand Omvendelſe, ſaa deres Frugter haver givet ſig til Syne, enten hos de ſom haver erfaret og ſeet, det er ſteet ved eller hos Tilhørerne; thi om de og haver afslagt nogle udvortes Laſter af Rædſel eller Høimodighed, ſom ligger i ſaadanne Menneſter, dertil med Hadſhed og Hævngjerrighed, ſaa haver det ikke bleven nogen ſand Kjærlighed; og overalt ſaa er Abrahams Ord at tro, ſom ſagde til ham: Hører de ikke Moſen og Propheterne, ſaa ſkal de heller ikke tro, om nogen ſtod op fra de Døde. Thi naar Jeſus gjorde Mirakler, ſaa troede ikke de forhærdede Vantro og Forblindede, men de vilde høre om han var Guds Søn, eller den Chriſtus, og naar han ſagde dem det, ſaa troede de ikke, Joh. 10 Cap., de ſom da ikke her vil høre og tro Guds Vidneſbyrd ved ſit Ord og Tegnere, ſom beviſer det i ſit hellige Levnets Lys og Kjærlighed,

men tillukker sine Dine, tilstopper sine Øren og forhærder sit Hjerte, saa de ikke vil se, høre, eller forstaa Guds Ord; endstjønt endeel beraaber sig paa, naar vi foreholder dem Guds Bud, overbevise om det Onde, og vil lære dem det Gode, da siger de: vi haver Mosen og Profheterne, og betænker ikke det er dem vi vil de skal høre, dog ere de saa forblindet og vil leve som dette rige Menneſte i Ondskab, og derfor hiſſet maa lide med ham og pineſ i evig Elendighed; da derimod alle de ſom tror, lider og ſtrider her, ſkal annammes i Abrahams Skjød. Amen.

Bøn.

Ulmægtige og retſærdige Gud! din Magt kan nedtrykke de ſtore Verdens Herrer, der ſynes vel i ſig ſelv, at de ere mægtige og herlige; dog er intet for dig, naar dit Veir og Aands Ild blæſer og brænder, ſaa viſner og fortares de af din Retſærdighed og hellige Bredeſ Ild, der brænder til det nederſte Helvede. Du vil give enhver efter ſine Gjærninger paa hin Side Graven, dem ſom her haver levet i Lyſt og Herlighed efter ſit eget gode Tykke og foragtet dine Raad, Tilbud og Beredſelſe, at modtage din Raade, dem vil du igjen foragte, og lade dem da pineſ i Stedet for de her haver trøſtet ſig ſelv i Synden; du lader det elendige Helvedeſ Vee komme da over dem ſom her leer, og derimod de ſom her ſørge, lide og ſtride, vil du hiſſet trøſte, give Glæde og Hvile. Thi det er Retſærdighed hos dig, at give dem Trængſel ſom trænge os, og at give os, ſom trænges, Ro ved din Søn i hans Herlighedſ Aabenbarelſe; og da beſæfter du et Svælg ſom gjør Skilsmiſſe imellem de Onde og Gode, at de aldrig kommer ſammen. Giv os Raade her i Tiden til Omvendelſe; lad aldrig vort Hjerte blive haardt og modſtaa eller foragte dit Ord, men aabne vore Øren, at give Agt paa dine Profheterſ Bidneſbyrd, ſom forkynder os Omvendelſe, at vi den maatte annamme, og komme til at betee den i vore Gjærninger, i det vi gjorde godt af alle Kræfter og bevifte din Kjærlighed i Tiden, ſaa kommer din Raadeſ Løn over os i Evigheden. Stik os den Raade, Forſtand og Kraft til at gjøre det dig behager, ſom din Søn Jeſus Chriſtus gjorde. Amen.

Anden Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Johannis 3 Cap. fra 13 til 18 Vers.

Da alle Ting i Naturen viser sig venlig og god mod den som vil en vel, undtagen det naturlige Menneſte; det viſer Fiendſkab til Algodheds-giveren Gud ſelv, hvilket er aabenba-
ret paa hans Søn, og alle Chriſti Eſterfølgere. Dog nogle kan vel ſkjule det hemmelig i ſit Hjerte, at de ikke haver Fi-
endſkab til dem, eller elſter deres Godheds Dyder, Mildhed og
Kjærlighed, hvilte vel ikke alt er efter Naturens Fiendſkab,
men af Guds Aands Førelſe, naar de den lyder, eller at de
i de jordiffe, kjødelige, eller naturlige Ting kan have nogen
Fordeel af Gode eller Rigdom ved dem at forhverve, og el-
ſter Guds Børn for deres retfærdige Handling og Godhjer-
tighed, Troſtyldighed og Oprigtighed, men derſom vi ſaa ſtraf-
fer dem for deres ſyndige Begjerlighed, ſaa er Venſkabet ſnart
borte, og derimod Fiendſkab igjen. Dette kunde vi vel for-
undres over, at de kan da ville gjøre os Ondt, og bruge Had,
Brede, Skjeldsord, Slag, Fængſel, ja Mord og mange onde
Løgne imod os, da vi ikke vil dem andet end vel, beder for
dem og ynkes over deres Glendighed, ja søger paa alle Maa-
der at gjøre dem deelagtige med os i det evige Gode; dog vi
kan ſee Aarsagen af vor Dags Epistel, hvor Apoſtelen ſiger:
Forundrer Eder ikke, mine Brødre, derſom Verden hader Eder.
Vi vide at vi ere overgangne fra Døden til Livet, thi vi elſte
Brødrene; hvo ſom ikke elſter ſin Broder bliver i Døden; af
diſſe Ord kan vi ſee Hovedſagen til de onde Verdens Men-
neſters Had, nemlig: naar vi beſtender at vi ere overgangne
til Livet, og elſter Brødrene; thi hvor ofte erfares ikke Fien-
dens Opblæſeſe og Forhærdelſe i de Menneſter, ſom ikke vil
omvende ſig, ſom føler deres evige Dødsdom i ſin Samvit-
tighed. Naar vi nu elſter dem til Omvendelſe og ſtraffer
deres Onde, ligesom Herren haver gjort mod os, der revſer
dem han haver kjær; Ebr. 12 Cap. 6 V. de ſom da modſtaar
ſkal en finde Bitterheds Rod og Had hos; ja! det ſkjærer dem
i Hjertet, naar vi med Stephanus beſtender den Guds Naade
ſom os er vederfaret og de modſtaar, Apoſt. Gjern. 7 Cap.
og dette er det haardeſte at høre for dem, naar vi taler om

den store Lyksalighed, og vort evige Livs Vished, at vi ere overgangne fra Døden til Livet og elsker vore Brødre med saadan Kjærlighed, som skal evindeligen bestaa; og heri giver de Onde ikke mindste Deel, uden de afstaar fra sit ugudelige Væsen, og bliver lige som vi. Dette var det, som i forrige Tid mest forbittrede de rasende Tyranner til at forfølge og dræbe de Christne, og saaledes steer det endnu; thi hver den som hader sin Broder, er en Manddraber, og I vide, at ingen Manddrabere haver det evige Liv blivende i sig. Heraf seer vi: at de som have Had i Hjertet, er Manddrabere, ligesaa-velsom de der udøver det i Gjerningen; og Had kan ikke bestaa med Kjærlighed, hvorfor de der haver Had til sin Broder bliver i Døden, og derimod de som bliver i Kjærlighed bliver i Gud, som vi læste i forrige Søndags Epistel; og i denne vor Dags Epistel siger Apostelen videre: Derpaa haver vi kjendt Guds Kjærlighed, at han haver sat sit Liv til for os, saa er vi skyldige at sætte Livet til for Brødrene. De som kjender sig skyldig at gjøre dette af lutter Kjærligheds Drift uden Fordring, agter det for en Pligt at udrette alt hvad han formaar, ja sætte sit Liv for Brødrenes Frelse at befordre til Salighed; de som haver saadant fuldkomment Sind og Villie, de kan sige med Johannes: Vi vide vi ere overgangne fra Døden til Livet og haver kjendt Guds Kjærlighed ic.; men hvor saa findes ikke i Verden, der kan i Sandhed bekjende det; jeg haver vel nogle Gange bekjendt med Ord, at jeg vilde lade Livet, ja og solt Kraft i Hjertet dertil, dog undertiden frygtet for, at naar det skulle skee, jeg da kunde blive hange, hvilket og kunde have været af Herrens Aands Mindelse, som paa den ene Side derved holder mig i Bøymyghed, saa jeg ikke hoffærdigt skulle trodse og stole paa mig selv eller egen Magt; paa den anden Side saa haver og den onde Aand fristet mig, ved at indskyde Forstrækkelse og forestillet, at naar det kom saa nær, da fornægtede jeg min Herre Jesum og forlod alle Brødrene for at frelse mig selv; eller blev nedsjunket i største Forstrækkelse, naar jeg Martyr=Død skulle gaa i Møde at lide. Alt dette haver jeg som sagt ikke strax forkastet, men undersøgt nøie, og haver da befundet, at mit ganske Hjerte, Sind, Villie og al Kraft er fornægtet fra at søge mit eget Livs Behag og gjøre min egen Gjerning; da jeg alene søger Herrens Ære, hader min egen Ære, haver

forladt mine egne Ting, og søger Næstens, er al min Lyft at elste mine Brødre i Gud og gjøre andre godt, derfor haver jeg havt den Trøst, Følelse og Kraft i Anden, at om Gud overlader mig til Fienderne, at jeg skal lide i hvad det end er, da giver han mig vist Styrke og Taalmodighed, til stadig at vedblive til min sidste Livets Aande at bekjende og vedholde den jeg tror paa og tjener, nemlig: Jesus Christus; af hans Lidelse haver jeg fundet i Lidelsen den høieste Glæde af Kjærligheds Lys og Liv til at stride for Sandheden og bekjende hans Navn, endog i den største Fare. At der ere faa af saadanne Menneſter nu i Tiden, det kan vel baade tales og bevises, da de fleste taaler lidet at lide Vanære, og haver lidet, ja intet at miste af deres Guds til sin Næstes Understøttelse; mindre kan de da sætte Livet til for Brødrene; thi de som haver denne Verdens Guds og ser sin Broder haver det behov, dog lukker sit Hjerte til for ham, hvorledes bliver Guds Kjærlighed i ham? det erfares alt for ofte, at de fleste kan vel elste med Munden, at de kjende Gud, men nægter det med Gjærningerne. Litt. 1 Cap. 16 B. Thi saasnart som de skal dele noget til sin trængende Næste, eller det gjøres behov til Guds Ære at ophøje og Navn at bekjende, saa gaar det tungt, ja bliver ikke noget af, men de bliver da borte med deres Gode af Mund bekjendt; thi Hjertets Kjærlighed er til Gudset og ikke til Gud; af Lydighed og Glæde at give sin Næste; hvilke dog Gud elsker en glad Giver, 2 Corint. 9 Cap. 7 B. men de fleste gjør det med Sorg og saa haver at give bort noget med Ananias, Ap. G. 5 Cap. 2 B. mindres Tal er de som sælger alt; og den som da lukker sit Hjerte for sin Broder som man ser, hvorledes kan han elste Gud som han ikke ser. Derfor, mine Børn lille! Lader os ikke elste med Ord, ei heller med Tungen, men i Gjærning og Sandhed. Her slutter Johannes venlig vor Dags Epistel, ved at tale os til, at vi ikke skulle blive med Mundvenner, som taler vel og ikke gjør, men at vi skulle lade den Kjærligheds Lue tee sig i et klart Skin af vore gode Gjærninger, saa Faderen derved kunde prises, formedelsk Sønnen Jesum Christum vor Herre. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 14 Capitel fra 16 til 24 Vers.

Vi læser næst før dette Evangelium, i Jesu Lære, der han

figer: Naar du gjør Maaltid, da byd ikke ind din Slægt eller de Rige, paa det de ikke skulde byde dig nogen Tid igjen, og du skulde vorde Bederlag; men byd Fattige, Krøblinge, Halte og Blinde, saa skal du vorde Bederlag i de Retsfærdiges Opstandelse; og der een af dem som sadde til Bords hørte det, sagde han til ham: Salig er den som æder Brød i Guds Rige; dette Brød, der ædes i Guds Rige, maa enhver forstaa er ikke naturligt, men det er at spises med Guds Kjærlighed, som David siger: smager og seer at Herren er god; salig er den Mand som troer paa ham; frygter Herren i hans Hel- lige, thi de som ham frygte haver ingen Mangel. Ps. 34, 9 og 10 B. Og den Mand nyder det, som gjør Faderens Villie, og faaer en Forsmag paa den tilkommende Verdens Kræfter, Ebr. 6 Cap. 5 B. da de bliver af det Brød stærkt i Anden til at love Herren for den uudsigelige Glæde. En- hver vil vist gjerne nyde det Brød hidsset, og de som det mindste betænker sig, maa ønske: at være delagtig i de Troendes Glæde, som haver det visse Haab derom. Alle maatte da sige med denne: Salige ere de, som æder Brød i Guds Rige, og det vil Herren gjerne give enhver som vil modtage hans Gode. At Menneffene nu ikke nyder det, det maa vi vel med Forundring betragte; at de ikke skulle agte saa stor en Salighed; og sorgelig betænke Aarsagen. Vi kan se den i benævnede Ord, som og i de forrige, da Menneffene søger selv at ophøie sig og vil ugjerne give nogen uden de kan saa Bederlag, hvorfor de bliver fornødret og haver deres Løn borte hidsset; da de indtages af denne Verdens Lyst og Herlighed, hvilke vi kan klart læse i vor Dags Evangelium hvad Jesus svarede ham, som prisede den salig, der aad Brød i Guds Rige; han sagde til ham, der var et Menneske, som gjorde en stor Nadvere, og indbød mange &c.

Gud er den som gjør den store Nadvere, og indbyder fra alle Steder saa mange muligt er, han kan saa, og Tjenere til at gaa ud at indbyde, men der er saa som vil gjøre sig rede og færdige til at komme; thi han udsendte sine Tjenere paa Nadverens Time, at sige til de Budne: Kommer, nu er alle Ting beredte; om disse, som Herren sendte Bud efter, staaer at de vare budne; altsaa havde Gud med sin Mand, ved sit Ord og Tjenere, kaldet, oplyst og indbudet dem før, til sit Naades Maaltid, hvilke han vilde berede. Gud kunde

vel berede sin Kjærligheds Madvere i et Dieblit eller den er altid tillavet; men den som skal berede sig til at komme der, det tager Tid at faa dem færdig, derpaa faar han meget Arbejde med sine Redskaber for at faa fuldkommet i Menneffene alt det, som hører til Guds Rige. Det ser vi i hans Søn, hvormeget han maatte lide før han kunde sige: det er fuldkommet! Joh. 1 Cap. 30 V. Og Herren maatte svare de som længedes efter at han skulle give Profeterne og de som var halshugne for Jesu Navns Skyld sin Søn: at de skulle hvile sig en liden Tid, til deres Medbrødre kommer med, Mat. 6 Cap. 11 V. og Timen kommer, at alting er bered. Hvad skulle vi som er i Tiden udrette? Skulle ikke vi renses os, være paalædte og færdige, seer vi ikke hvor de kjædelige Verdens Menneffer sig pynter med forføngelig og forgiengelig Klædedragt, naar de skal til Gjestebud, saa skulle vi meget mere renses vore Hjerter fra Ondskab, hade den Kjortel som af Rødet er besmittet, Juda Cap. 23 V., det er: hade alle syndige Lyster, Verdens Kjærlighed, Sorg og Begjærlighed; som kan besmitte, forhindre og gjøre os uberedte til at modtage Guds tilbudne Naadegave; hvorfor vi skal rive os løs fra saadanne Forhindringer, fornægte Verdens Herlighed, fatte Kjærlighed til Gud, isøre os et himmelsk Sind med Længsel og Attraa at komme til Nadveren, og dertil formane, loffe og arbejde paa at drage flere med; men, hvad seer, og gjør de fleste? det seer vi daglig, at de gaar hen i Verdens Sorg, Kjærlighed og Belskytter, saa vi ofte maa høre at de begynder strax at undskyldes sig, ligesom i Evangeliet. Den første sagde til ham, som bad han skulde komme til Nadveren: jeg haver kjøbt en Ager og haver fornøden at gaa ud og see den, jeg beder dig hav mig undskyldt; o! hvor ofte hører vi ikke disse Undskyldninger, naar vi kalder til Omvendelse de jordistfædte Menneffer, som haver sit Liggendefæ, Lyst og Begjærlighed i Verden, saasnart vi byder dem til det Himmelske, at de der skal samle sit Liggendefæ og forlade Verdens Kjærlighed; da siger de: det er dog fornødent; jeg haver Ager, Haandværk, Kjøbmandskab, Embede &c., til Næring, at fortjene mit Brød til mig og mine, da jeg er i Armød og haver ikke desuden noget til Ophold; eller andre: jeg haver faaet det af Gud, skulle jeg ikke bese hans Gave, det var vel nyttigt som du siger at komme til den gode Nadvere og faa det himmelske

Maaltid; men Herren maa have mig undskyldt. Den anden sagde: jeg haver kjøbt fem Par Oxen, og gaar hen at prøve dem, jeg beder dig hav mig undskyldt; som den første ville beseer sit jordiske Liggendefæ, saa ville denne prøve sine levende Creature, hvor hans Lyst var saa stor, at den havde indtaget hans Hjerte; thi det første et aandeligt Menneſſe beseer det Jordiske, saa er det dødt; men naar saa den Dragelse fra Diet til Hjertet, saa opvækker det Kjærligheds Lyſt og Behag, saa han ei kan forlade det og komme til Nadværen, men alt beder, at Herren maa have ham undskyldt. Og en Anden sagde: jeg tog mig en Hustru til ægte, og derfor kan jeg ikke komme; saadan en er ikke som Paulus siger, at den Gifte ſkal være som den Ugifte, 1 Cor. 7 Cap. 29 B. men ligesom Verden siger: var du Gift, saa ſkulde du saa andet at tænke paa, udrette og elſke; hvormed de vil indbilde andre og siger hos ſig ſelv, at de ſlet ikke kan komme; thi den kjødelige Kjærlighed er i dem saa stærk, at den aandelige ikke haver mindſte Virkning, eller de vil ſøge denne Nadværen til ſin Sjæls Føde; thi endſkjønt Gud haver betroet os, og ei alene tilladt, men beſalet og givet os Magt til at regjere og bruge Ager, Oxen og tage Hustruer med at arbejde, opholde Livet, og forplante Frugtbarhed til hans Ære; saa er dog de bebraget at de ſætter Hjerte dertil, elſker Stabningen over Slaveren og ſøger ſin Lyſt, Glæde og Hvile i det ſom de ſkulde have alene, Arbeide, ſole Træthed af og ſøge at beredes ved, til at indkomme i den evige Hvile hos Gud.

Vi ſeer da heri de grove Undſkyldninger, de giver, ſom indbydes til Nadværen, og ofte hører meget mere af Verdens Born, ſom ikke haver kjendt Guds Naade, eller vil ſøge den. Vi vil da ikke tale om diſſe mere, men betragte i en finere Grad efterſom vi ſagde, at de, ſom Jeſus taler om vare budne for: det er dem, ſom haver følt Guds Kjærlighed, havde et aandeligt Sind og Hjertens Kjærlighed til Gud. Diſſe gaar hen og kjøber ſig Ager, ſælger ſit himmeſke Liggendefæ for at ſaa det jordiske igjen, ſom indtager deres Dine at de det beſeer; naar nu den fine Lyſt ſaar indtaget deres Sind, loſket Villien og draget Sjælens Kræfter, saa kjøber de fem Par Oxen. Et Menneſſe haver fem Sandſer, diſſe kjøber de Par til. Dreene hører efter det Beſtyftige ſom flinger, Dinene ſeer efter det Glimrende ſom deres Hjerters Lyſt begjærer, Lug-

ten tragter efter det som er lifligt, og Gaven søger efter det Velsmagende; hvorefter Følelsen søger i Kjødets Lyst Ukydshed, Ladhed med mere; saa at de blive kjødelige, sandser de kjødelige Ting, Rom. 8 Cap. 5 V. og deri faar Par, at de tager Verdens Kjærlighed til Hustru, og ved de første Løftelser og Hengivelse, at besee Ageren, giver de da Undskyldning, naar Guds Sendebud eller Tjenere minder dem om den himmelske Nadværelse, som de ere budne til; hvilke da kan føle nogen Dragelse af den Guds Kjærlighed og herlige Tilbud med Frygt at forlise, hvorfor de beder at Herren maa have dem undskyldt, men naar de tilsidst bliver ganske indtaget, opfyldt af det Kjødelige, og som sagt, tager det til Hustru; saa siger de, at de slet ikke kan komme.

Der Tjeneren kom og forkyndte sin Herre det, da blev han vred og sagde til sin Tjener: gik snart ud paa Stadens Stræder og Gader og søg hid ind Fattige, Krøblinge, Halte og Blinde. Her beviser Herren sin Brede paa Naadens Foragtere og Barmhjertighed mod andre, om de vil annamme hans gode Tilbud; han gjør ikke som Verdens Menneſker, naar de bliver vrede paa nogen, eller at de ikke modtage deres Gode; saa kan de i sin Brede gaa bort at fordærve Gaven, og søge at hegne sig paa Foragteren; kan det ikke stee paa den Skyldige, saa gjør de det ved den Ukyldige, og er strax kjed af at gjøre Godt. Vi maa ikke være dem liig, men som Herren gjør, dersom den ene foragter vort Gode, saa tilbyd en anden, og saaledes søge af alle Kræfter at tilbyde og gjøre godt. Tjeneren skulle gaa paa Stadens Stræder og Gader; udenfor Guds Stad eller den kristelige Kirkes Samfund, der ligger de Fattige foruden Guds Naades Rigdom, og kan have nærmet sig paa Herrens Gader, der hvor Guds Børn gaar og handler hans Ord; de kan nu være noget Fattige, Krøblinger og Halte til at gjøre det Onde, da de have faaet Følelse og Overbeviisning om Syndens Glende, at de ikke ere friske til at løbe i den, men er dog aandelig Blinde, saa de ikke seer den Naade, Læge, Frelse og Rigdom der er at faa hos Gud, hvorfor Herren oplyser, indbyder og vederkvæger den, saa de bliver sunde, bespiste og bestyrkede til at tjene sin Giver. Tjeneren sagde: Herre! det er gjort som du besøel og der er endnu Rum; og Herren sagde til Tjeneren: gik ud til Veie og Gjerder og nød dem til at gaa ind, paa det

mit Hus kan vorde fuldt. At Herrens Hus skulde blive fuldt i Bygning eller udstrakt Befæstning, det kan ikke skee; thi hans Almagt kan berede Hus til at rumme al Verdens, ja utallige Verdens Beboere, som haver været, er, eller kunde blive; endstjøndt den meste Del forkaster hans Kjærligheds Tilbud at blive salig; og dette er Guds Huses Fylde, nemlig Kjærlighed; hvilket han først, som sagt, beviser de Fattige og Krøblinge, dernæst lader Tjeneren gaa til alfare Veie, det er: Syndens brede Bei; thi den er alfar, og der haver Djævelen sine Gjerder med alle syndige Lyster, som han omgjerder Menneffets Sind og Tanter, Lyst og Kjærlighed, saa de ikke skal komme til at tænke paa den evige Herlighed, og deres havende Lyst som forgaar med Smerte. Paa denne Bei kommer Guds Tjener, bryder ned Gjerderne eller overbeviser de i Synden forblindede Menneffer, som Verdens Gud, "det er Djævelen han regjerer og føder med sin Forgift af de syndige Lyster; dette overbeviser Herrens Tjenere de Vanvittige og siger, at den Bei de løber paa er ved Enden Døden, og de falder i den evige Sammer; derimod lokker dem med det evige Gode og nøder til at modtage samme; thi vi ser overalt Guds Gode; han kan ingen true, da det er en Ting som heller ikke bør være at Gud skal true paa os, endstjøndt vi er saa forblindet at vi ikke ser eller sjonner hans Naades Tilbud, hvorfor han lader os nøde til sin Nadvere. De som da undskylder at de ikke kan komme, dem vredes Herren over og siger: at ingen af dem som vare budne skal smage hans Nadvere; og det er den Bredestraf, som Herren sætter over alle Foragterne, at de bliver udeluft fra hans Gode, og derimod nyder det Onde, som de har arbeidet paa; de derfor Lønne faar. Amen.

B o n.

D! Herre, du som siger: en Ox kjender sin Giermand og et Asen sin Herres Krybbe; men Israël kjender dig ikke; det maa vi bekjende, at din store Godhed og Kjærlighed, kjender ikke end din Israël som var budet det evige Gode og dog lod sig fra dig drage, forblinde af Verdens Lyster og Herlighed, dem at se og prøve, saa de ikke dig kjender eller din Naade ser. **D!** Fader, forbarme dig over de vanvittige Sjæle, lad din Tjener nøde dem til Nadveren, at de udi dit Kjærligheds

Hus kunde faa Føde; overbevis og indgød din Aand i os, saa vi kunde blive iudtagne af din Godhed, syrige til at rive os løs af Fiendens Garn, vige fra Synderes Bei og søge dig paa den trange Sti, at vandre til det evige Liv; lad du din Tjener hyde ind de Skrøbelige, Blinde, Halte og Fattige, saa de kan blive oplyste, lægte og bestyrkede i din Sandhed, saa den Rigdom hos dig, som skal bestaa evindeligt; det høre du og hørhøre os i, for din Kjære Søn, Jesu Christi Skyld. Amen.

Tredie Søndag efter Trinitatis. Epistel.

1 Petri 5 Cap. fra 6 til 11 Vers.

Ingen Ting er vor Begjærlighed af det Onde saa stærk til at tragte efter, som Høimodighed eller Ære; thi den frister alle, dog er stor Forffjel til at være lige stærk i at regjere, indtage og have Fæste i Menneffene. Den som ikke kjender den og afflaar Høimodigheds Begjærlighed ved et fuldkomment Had, dertil kjender at intet er sit, som han haver at høimode sig af, den er fangen i samme Last. I Skriften advares vi ofte derved og formanet til Ydmyghed, hvilket og Apostelen i vor Dags Epistel beder, sigende: derfor ydmyg eder under Guds vældige Haand, at han maa i sin Tid ophøie eder; at ydmyge sig af Hjertet er den fasteste Grundvold at bygge paa, og kan derved komme til sand Erkjendelse, nyde Guds Naades Gjødsel; thi Herren vil se til den Elendige, som haver en sonderbrudt Aand, Ef. 57 Cap. 15 V. at ydmyge sig under Guds vældige Haand, det bør vi lægge paa Hjertet, og er en Gjærning, som maa lægges Bind paa. Vi kommer ikke bedre dertil, end naar vi betænker Guds store Magt og Vælde, ser hvor høit ophøiet han er, kjender hans store Majestæt og den betragter saavel i de udvortes synlige Gjærninger af Verdens Stabelse, som især ved Troens Dine ser de usynlige ved Ordet af Aandens Vidnesbyrd indvortes i os; da føler vi vor Ringighed med Abraham, at vi er Støv og Aske, 1 Mos. 18 G. 27 V. thi i denne Erkjendelse kjender vi, at vi ere ganske uværdige til al Guds Naade; naar vi saa føler Gud vil os antage til sine Børn, af! hvor ydmyg maa vi da ikke

ophøie Guds Godhed og os selv forringe; thi hvor inderlig priser af ganste Hjerte den troende Sjæl Guds Kjærlighed, som vil stjænke os saa stort et Navn og Herligheds gave, at vi skal kaldes hans Børn og være Himmels Arvinger; da overlader vi os i hans Haand, kaster al vor Omsorg paa ham, saa vil han forsyge os, og skulle vi ikke fortro ham Legem og Sjæl? han den rige Forsørger, som klæder Græsset paa Marken, der i Dag staar og imorgen kastes i Ovnen; opholder Himmels Fugle som ikke samle i Lade, Math. 6 G. hvor meget mere da os, som ere dyrebarere end al Verdens Herlighed, thi den skal forgaa; men vi, som lægger Vind paa at gjøre Guds Villie, skal blive til evig Tid, 1 Joh. 2 G. 17 B. skulle han ikke forsyge sine Udvalgte, som raabe til ham Nat og Dag. Luc. 18 Cap. 7 B. Lad os derfor ikke vantro hans Frelse eller Forsorg, saa han derfor skulle vige fra os, da vi med den vantro Verden vil sørge selv, thi den kan Gud ikke sørge for. Men vi maa være ædrue og vaagen, fordi vor Modstander Djevelen gaar omkring som en brølende Løve, søgende hvem han kan opsluge. De i Synden sifte Menneſter, der er Djevelens Tjenere, siger: han haver ingen Magt nu som før, men at han er bunden; endstjønt hans Magt og Brede er stor nu i den sidste korte Tid han haver at regjere paa. Ab. 12 G. 12 B. Han da som er en listig Aand, og den hele Tid fra Begyndelsen, da han forførte det første Menneſte, haver paa denne Tid siden lært mer og mer, hvorledes han kan bedrage dem, og er nu bleven meget snedigere, at føre finere sit Værk i at forføre, ved at vandre skjult i en Lysets Engel og bruge Guds Ord forvendt til at forvende os ved fra Gud, ved sine Redskaber; han er da ikke bunden uden de som binder ham med Troens Bånd ved Herrens Ord, og staar ham dermed fast imod; thi han gaar omkring som en brølende Løve, dog kan ingen røre, som er ædru fra alle Synder og ikke drikker hans onde Gift, eller lægger sig i søvne, og lader sin Aand slumme fra at grunde paa det Gode; thi Djevelen giver Agt paa Menneſkets Statur, Lyst, Ord og Gjæringer, saasnart som det nu er ledigt fra det Gode at grunde paa i Ord og Gjæringer at arbejde, saa skyder han ind det Onde, tilbyder os at vi det skal annamme og arbejde paa, i nogen Synds Bedrifter; dersom vi nu den modtager, saa er en strax fangen, at Fienden haver Magt at opsluge.

Hans Fristelser og Fangegearn ere da utallige; det er os derfor fornødent, at være aarvaagen og staa ham imod i Troens Kraft paa Jesum Christum at overvinde ham, efterdi vi vide at de samme Lidelser fuldkommes paa vores Broderskab som er i Verden. Her siger Apostelen, at disse Lidelser, nemlig Satan, Verden og Kjødets Fristelser, Fængsel og Slag fuldkommes paa Broderskabet i Verden, I bør derfor ikke være fremmede for den Hede som sker i Eder, Eder til en Fristelse, 1 Petri 4 Cap. 12 V. thi saadant vederfares alle Guds Børn, der ved Fristelser og Lidelser skal prøves og lutres til at indgaa i den hellige Herligheds Hvile; skal vi da blive fuldkomne til at indgaa i den Hvile, saa maa vi her trolig vaage, bede og stride imod Fjenderne og være stadige og faste i vort Forsæt, saa vi ikke lader os rykke fra Guds Forjættelser, men dem annamme til vor Sjæls Befrielse, thi den al Naadens Gud, som kaldte os til sin evige Herlighed i Christo Jesu, han selv skal fuldkommeligene berede, styrke, bekræfte og grundfæste Eder, som lite en liden Tid; ham være Ære og Magt i al Evighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 15 Capitel fra 1 til 10 Vers.

Hvor ofte er ikke Verdens Menneffers Dine onde, for vor Herre er god, Math. 20 C. 15 V. det ser vi og af vor Dags Evangelii, at naar alle Toldere og Syndere holdte sig nær til Jesum for at høre ham, saa knurrede Phariseerne og de Skriftklog, som sagde: denne annammer Syndere og æder med dem. Dette gjorde de paa den ene Side af Stoltthed og Foragt, da de syntes de var retfærdige og gode, ja saa hellige, at de ikke vilde æde og have Selskab med Toldere og andre, som ikke var af saa høi Værd i udvortes Anseelse; endstjøndt de arme Syndere vare i en langt bedre Tilstand end de hovmodige Phariseer; thi de Syndere som kjendte sin Nød, sølte den, behøvede Hjælp og Undervisning, hvorledes de kunde komme til Omvendelse og Forbedring, hvorfor de holdte sig nær til Jesum baade for at lære af hans livsalige Mund de kjærliche Ord, som deraf udflød, og dertil sølte den Kraft, som han tilbød og gav alle de ham troede og annammede; alt dette foragtede Phariseerne og de Skriftkloge, for de vare for

vise i sine egne Tanter, og dertil var avindsfulde, for andre skulde blive oplyste og saa Redning af sin Nød, hvorfor Jesus talede denne Bignelse til dem og sagde: hvilket Menneſte af Eder, som haver hundrede Faar og haver tabt et af dem, forlader ikke de ni og halvfemſindstyve i Orken og gaar bort efter det tabte indtil han finder det, og naar han har fundet det, lægger han det paa ſine Skuldre med Glæde, og naar han kommer hjem, ſammenkalder han ſine Venner og Naboer, og ſiger til dem: Glæder Eder med mig, thi jeg haver fundet mit Faar ſom var tabt. Her fremsætter Jeſus Exempel paa en Leieſvend eller Uvedkommende, ligegyldig om Herrens Guds, ſom Pharifæerne var, der havde Villie til Dom, Hevn og Straf og ikke til Miſkundhed, Math. 9 C. 13 V. a: ſaliggjøre det Fortabte, ſøge det Bilsfarende; haver ſaadan Omhu, at han forlader de ni og halvfemſindstyve i Orken for at ſøge efter det ſom er borte, og da han finder det, ſaa lægger han det paa ſine Skuldre; her ſer vi den ſomme Kjærlighed, og Gud Faders Hjerte mod arme Faar, der er oprigtige, vil lade ſig finde, er enſoldige og i Nøden, dem ſøger han ſtrik efter for at finde det; ja vi ſer heraf, hvorledes og vi ſkal gjøre, om vi have mange elſkelige oprigtige Brødre, ſaa maa vi dog forlade dem i denne Verdens Ork blandt onde Menneſter eller hvor det er Ork og øde for Guds Ord; vi maa da dem formane til at holde ſig ſammen til Opbyggelse og Beſtyrkelse, medens vi ſøger efter flere ſom kan være forbildede og tabte, lede dem op, lægge dem paa vore Skuldre, eller med alle vore Kræfter ſøge at underſtøtte dem, thi vi ſom formacr det, er ſkyldig til at bære de Skrøbeliges Byrde, Rom. 15 C. 1 V. og dette være vor Glæde, at gjøre Godt og føre de Bilsfarende til Rette. Thi jeg ſiger Eder: Saaledes ſkal der være Glæde i Himmelen over en Synder ſom omvender ſig, mere end over ni og halvfemſindstyve Retſærdige, hvilke ikke haver Omvendelse behov. Heraf vil nogle mene, at de ni og halvfemſindstyve ſkulde være af Pharifæerne, der holdte ſig ſelv gode og ikke behøvede Omvendelse; men Chriſtus ſiger, at han forladte eller gik fra dem, og de var af ham, og dertil at de ikke havde Omvendelse behov; ja at Jeſus ſiger, han havde mere Glæde over det ene, end over de ni og halvfemſindstyve, og over Hyllere eller Selvgode haver han ingen Glæde; alſaa var det over de Oprigtige, hvorover Guds Kjærlighed,

Lyst og Attraa med de hellige Engle og alle Troende aandelige og himmelfsfindede Menneſter, de haver ſaadan Glæde i at ſaa opſøgt de Fortabte, og at de haver større Glæde over et fortabt Aar, end over de ni og halvfemſindſthe ſom er i behold; det ſter for enhver glæder ſig altid mer for det Lidet han kan ſaa lagt til ſit Guds, eller ſaa igjen det Fortabte, end over det Meget han haver; og naar de glæder ſig ſom i Verden kan vinde Rigdom, eller ſaar igjen ſit fortabte Guds, hvor meget mere ſkulde vi da glæde os i det ſom aldrig forgaar; hvilket vel føles af en kjærlig og tro Hyrde; hvor glad han er naar flere lægges til hans Samfund, og derfor ofte forlader ſine Aar, for at ſøge efter flere.

Eller hvilken Qvinde ſom haver ti Penninge, om hun taber en Penning, tænder ikke et Lys og feier Huſet, ſøger med Flid indtil hun finder den. Her er Exempel i det Naturlige, ſom vi daglig ſer, hvor flittig Verden er til at ſøge, om de taber noget af det timelige Liggendefæ; hvor meget flittigere ſkulde vi ikke da være til at ſøge efter det Himmelfke og prøve om vi har bevaret de ti Bud Ord, der er den hellige Skat, ſom gjør os rige i al Ewigheid; thi Herren vil belønne indtil tuſinde Led dem ſom elſter ham og holder hans Bud, ſkulde vi tage noget af dem, eller overtræde et, ſaa er vi ſkyldig i alle, Jac. 2 Cap. 10 V. og ſaar den Straf ſom Herren truer Overtrædere med; hvor fornødent er det ikke derfor at tage Guds Ord eller Bud for os, og bede om den Helligaands Hjælp, at den maatte nedfalde i vort Hjerte, optænde Lys, ſeie ſaa dette Huſ eller Hjerte, ſaa ud al den Synd og Ondſkab ſom kan ligge ſkjult og overſkygge Guds Bud, thi Skjuleet ligger over Hjertet, naar en læſer Loven, men naar vi omvender os, da bliver Skjuleet borttaget, 2 Cor. 3 Cap. 15 og 16 V. naar vi derfor elſter Gud, ſaa finder vi i alle hans Bud hvad vi ſkal gjøre, han giver os Naade baade til at finde og Kraft til at bevare dem, og denne Kjærlighed at bevare eller holde hans Bud, 1 Joh. 5 C. 3 V. maatte glæde os inderlig med Benner og Naboeſter, at vi havde ſaaet igjen det tabte Guds Billede, ſaaet Lyst og Kraft at gjøre Guds Villie; thi jeg ſiger Eder, der ſkal være Glæde for Guds Engle over en Synder ſom omvender ſig. Saa lad denne Guds Villie opfyldes og glæde, af hans Engle med Fred paa Jorden, i det I modtager Fredsbud, ja allermest maatte I

selv glædes derover, at I kunde med hin Stofmester glæde Eder ved at I troer paa Gud, Ap. G. 16 C. 34 B. og vi samtlig kunde være de Jesu Faar, som Hyrden fik opsogt, for-
nøie sig i at gjøre Godt og blive delagtige i det evige Livs Salighed. Amen.

Bøn.

Herre; almægtige Gud, oplys os ved din Almagts Gjerninger, ja især med din Aand ved Troen paa dit Ord, hvad du vil og kan gjøre os til, ophøie og nedtrykke! Bøi du os derfor under din vældige Aand, at vi kunde ret fornede os selv, og lære at kjende vor Syndejammer, føle vor Sygdom og Bildfarelse, saa vi med alvorlige Bønner kunde paatalde dig om din Læge og Frelse, saa du kunde ophøie os i den behagelige Tid, naar vi ved Lidelser vare blevne lutrede og tilberedte at modtage din Hellighed; ja giv du os den Naade at være dine fortabte Faar, som havde ladet sig finde, ved at give Agt paa din Røst, og du bar paa dine Skuldre, saa du kunde glædes med dine Engle ved vor Tilbagekomst i din Faarestie og være der tro til at bevare dine Bud i en oprigtig Kjærlighed; det høre og bønhøre du treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand. Amen.

St. Hans Baptista Dag.

Lectie.

Esaia 49 Cap. fra 1 til 6 Vers.

Denne Lektie kunde vel som flere udlægges paa Christus og Johannes den Døber, men da Christus og Johannes har fuldkommet eller det er fuldkommet paa dem, saa maa det og fuldkommes paa os, thi Grenen haver Art af Træet, og Tjeneren af Herren og Discipelen af Mesteren. Christus er Træet, vor Herre og Mester, vi ere Grene, Tjenere og Disciple; og ligesom det er fuldkommet paa Johannes, saa maa det anvendes paa os, og saaledes vil vi betragte vor Lektie: Hører mig I Der, I som Syndens Hav haver omringet, eller som er omringet med Syndens onde Menneſker, og I Folk langt borte, saa I ikke kan kjende eller tro Guds Naade, men er

langt fra den. Herren kaldte mig af Moders Liv; saaledes talte Herren og til Jeremias: før jeg dannede dig i Moders Liv, kjendte jeg dig, og før du udkom af Moders Liv, helligede jeg dig, jeg bestiftede dig til en Prophet for Folket; Jer. 1 G. 5 V. herimod kunde det vel siges, at Herren havde dannet Alle til sine Børn, da han er ikke skyldig i Fordærvelse. Men da de fleste modstaar hans Raade, eller er utro til at bruge den, enten lunken og lad, eller slittig til sin egen Ære, at hoimode sig selv, vil frarøve Gud sin Ære og skade Næsten, hvorfor Herren enten ikke betroer dem sin Raade, eller om han betroer, og da ser den misbruges, saa drager han den tilbage igjen; det er de saa som disse trende vi haver talet om, nemlig: Mesteren Jesus, og de to: Johannes den Døber og Jeremias, ja og som en Saulus, hvilke Herren saa skulde blive ham et udvalgt Redskab, Ap. G. 9 Cap. 15 V. med flere saadanne Bidner, der kan sige, at Herren haver udvalgt dem til sine Tjenere, og gjort deres Mund som et skarpt Sværd; thi hvor Herrens Aand haver kaldet og beredt et Hjerte til at modtage hans Kjærligheds Kraft, er bleven retfærdig og herliggjort, da er en udvalgt, og der bliver Ordene skarpe i hans Mund, og er som et tveegget Sværd, til at affjære og igjennemhugge alle Kjødets Lyster, da den ene Eg er Guds Kjærlighed og Hellighed, der overgaar alt som for Kjødets ser deiligt ud, og affjærer dets Lyster, eller drager Menneſtets Villie derfra; og den anden Eg er Forbandelsen over dem som det Onde følger. Saadanne Ord haver den, som Herren Aand haver salvet; hvilke mest giver sig tilkjende, af deres skarpe eller aandelige alvorlige og hellige Ord, der taler med Frimodighed, dog maa der være Frygt for Fiendens Indskydelse, som han indskyder enten til Ophøielse, Hytleri og Røgn, eller Frygt og Forstrækkelse for at tale Sandhed, men saa skjuler Herren mig med sin Haands Skygge, det er: at han paa den ene Side skjuler sin Guddoms Kraft, saa vi søler vor Ringhed og Armod, at vi ikke haver at ophøie os af; og paa den anden Side gjør Herren som ved Israels Leir og Egypternes Hær, hvilke Skystøtten stod imellem dem, saa de ikke kunde komme til hverandre; 2 Mose B. 14 G. 20 V. saaledes sætter han sin Haands Skygge imellem Fienden og os. Han haver gjort mig til en ren Piil og skjult mig i sit Roger, det er: at han haver rensset mit Hjerte, eller alle Kræf-

ter, og er som en Vil, at naar Herren vil drive, da er jeg under ham, og hans Haand fremfører mig til sin Ære, og naar Fienden vil opsluge mig, saa skjuler han mig i sit Røger, i sit Hjem er jeg under hans Beskyttelse, forvaret for alle Fiender, som vil fange og fordærve mig; og han sagde til mig: du er min Tjener; Israël du er den i hvilken jeg vil bevise mig herligen; men jeg sagde: jeg haver bemøiet mig forgjæves, fortæret min Kraft for intet og forfængeligen, alligevel min Ret er med Herren, og min Gjerning med min Gud. Dette foresalder ofte for en Christi Tjener, som arbejder paa at samle til hans Rige, og søger iblandt de onde Menneſker at ſaa dem til Forbedring, at han da fortærer der ofte al ſin aandelige Kraft og Kjærlighed, ſaa han bliver ganſte mat; ja der kan og vil opſtige Utaalmødighed og Kjedsommelighed, med diſſe Tanter, at det er forgjæves jeg haver fortæret min Kraft for intet; men ſaa ſkal en dog betænke ſig, at det er ikke forgjæves det ſom er oprigtig ſøgt, Guds Ære og Menneſtens Frelſe, thi haver de ikke villet annamme det, ſaa ſkal Ordet blive dem en Dødslugt til Døden, og vor Gjerning er for Gud til hans rige Belønning. Og nu ſagde Herren, ſom dannede mig af Moders Liv, at være hans Tjener, at jeg ſkulde omvende Jacob til ham, den Troende af Jacob eller Herrens Folk, ſom lader ſig høie og modtager hans Naadetilbud; men Israël vil ikke lade ſig ſanſe, thi de forhærder ſit Hjerte og vil ikke ſamles til Guds Børns hellige Samfund, Ydmøghed og Kjærlighed, men forbitres derpaa og løber hen i Had og Stolthed, dog ſkal jeg herliggjøres for Herrens Dine og min Gud er min Styrke til at imodſtaa deres Onde. Og Herren ſagde: det er for ringe en Ting, at du er min Tjener, til at opreiſe Jacobs Stamme og omvende de bevarede af Israël; men jeg ſatte dig til Hedningernes Lys, at være min Salighed indtil Jordens Ende; det er vel en ſtor Naade at opreiſe Jacobs Stamme eller de Troende, ſom af Fienden ere nedſlagne, ſaarede og næſten døde, af deres levende Aand, at en er værdig til at opreiſe dem og ſamle de af Israël, adſpredte Herrens Faar, ſom er forvildet i denne Verdens ſyndige Drk, men de der er tro, vil endda Herren ſkjænke ſtørre Naade, Viſdom og Kraft, ja han ſiger: du ſom haver været tro over Lidet vil jeg ſætte dig over Mere; det er for lidet, du ſkulde alene være min Tjener i dette, jeg

satte dig og til Hedningernes Lys, at du skal faa Lys til at oplyse de i Synden Formørkede, som ikke haver sølt eller kjendt den Guds Kraft, dem skal du veilede og være min Salighed indtil Jordens Ende; thi vor Evangelie Prædiken bliver af tro Herrens Tjenere uddelt i Verden, der skal den ikke forgaa, men trænge igjennem indtil Jordens Ende; lad os da saaledes ret opofre os til hans Tjeneste, annamme hans Evangelie Bud, at det kunde blive evigt, Ab. 14 Cap. 6 B. at vi bevarer det og bærer Frugt til et evigt Liv, saa kan vi være delagtige i Herrens Forjættelser og Løfter, naar vi holder paa vor Side, thi han rykker ikke paa sin Side. Lad os derfor blive ubevægelige og bestandige i hans Gjerning at gjøre, saavel i Modgang som i Medgang, saavel om der intet ser ud til at frugtes, som at det viser sig; Gud ser da alligevel vor Glid, ja mest vil belønne, naar vi er tro, og der ser alting forgjæves og imod, da skal det dog ikke blive forgjæves, men Herren velsigner os til sin Ære og vort Gavn. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 1 Capitel fra 57 til 79 Vers.

Dg se du skal vorde stum, og ikke kunne tale, indtil den Dag at dette sker, fordi du troede ikke mine Ord, hvilke skal fuldkommes i deres Tid. Lucas 1 Cap. 20 B. Disse Ord sagde Gabriel Engel til Zacharias, som ikke vilde tro det glædelige og herlige Budskab, han, nemlig Engelen fremsførte; hvilke vi læser i de forrige Vers; det kunde vel synes en haard Straf for Zacharias, at blive af Herren slagen med Stumhed, fordi han ikke troede, da det ikke var saa let at tro den overnaturlige Gjerning, at han med sin Hustru, som var aldrende, skulde avle en Søn; ja han kunde og tænkt eller troet, at dette Budskab ikke var fra Herren; thi der er og mange falske Aander, som indbilder og forestiller mange store Ting, for at faa Mennesket i Ophøielse og til Bildfarelse; jeg ved med mig, at Fienden indstjød mange høie Tanker og Indbildninger, baade i det Aandelige og Legemlige, hvortil og dens Redskaber, Verdens Mennesker kunde være behjælpelig, de sagde og dette som kunde indfalde paa den ene Side, om det kunde ske, da skulde jeg blive mægtig og herlig, regjere og herske over andre, som opsatte Høimodighed i mig selv med Foragt og Nedtrykkelse

hos min Næste; og paa den anden Side Frygt, Angest og Mistvivl at det ikke sker; hvilket og kunde regnes for Vantroens Frugter eller den døde og djævelske Tro, som sølte Angest og Uro med Smerters Løn, baade over sig selv og andre, som een kunde faa Magt over, da de styrte sig selv med andre i Fordærvelse. Hvorimod det som Engelen forkyndte Zacharias havde andre Frugter og Bevisninger; han siger: at hans Søn skulde fyldes end af sin Moders Liv med den Hellig=Aand, og omvende mange af Israels Børn til Herren deres Gud, han skal gaa frem for ham i Elias Aand og Kraft, at omvende Fædrenes Hjerter til Børnene, og de Umyndiges til de Retfærdiges Forstand, at bestikke Herren et tilberedt Folk; heraf se vi de Kjendetegn, som det gode Budskab fremførte: at Guds Aand skulde opfylde Johannes med Visdom og Kraft til at forkynde Saligheds Wei, og omvende de Ulydige, berede Hjerter til at modtage det Gode, som Herren vilde stjænke, naar vi hører dette forkyndes eller læses, og føler at det skal vederfares, enten os eller andre, at Herren af sin Godhed vil stjænke, da maatte vi være lydige, tro Herrens Forjættelses Tilbud eller Løfte; hvilke og Tienden sætter imod; thi jeg ved, at naar jeg læste Herrens Tilfagn om de Forjættelser han vilde opfylde paa mig eller dem som vilde være tro og flittig til at bruge hans Gave, hvilke Guds Aand stadfæstede og forsikrede skulde ske, og da var jeg levende til at gjøre hans Gjerning, men saa indskjød Tienden Vantro, og falske Mennesker forvendte og sagde det var ikke til denne Tid, ja Vantro forringede Guds Kraft, at den ikke er saa mægtig; hvilke hindrer mange Mennesker fra Guds Rige, da de ikke troer eller antager hans udsendte Bud; thi ligesom paa den ene Side nogle falder til Fordærvelse, ved falske Aander, som bedrage dem, formedelst Lettroenhed, hvilke de dog kunde kjende paa deres hyllfælske Forsørelse, at de enten forvender eller frasalder Guds Ord og især deres onde Frugter, der aldrig kan skjules, om de end ere fine; saa bliver de paa den anden Side liggende formedelst Vantro, at de ikke antager de oprigtige Aander, som viser den Guds Kraft i sine Frugter eller Kjærligheds Ord og Gjerninger; haver de Kjendetegn at de omvender de Ulydige til Herren, som ikke gjenstridig modstaar og haanlig foragter Naadens Tilbud.

Zacharias blev da stum, indtil den Tid, som vor Evan-

gelium melder, at Elisabets Tid fuldkommedes, og hun fødte en Søn, og hendes Naboer og Slægtninge hørte at Herren havde gjort sin Barmhertighed stor mod hende, og de glædede sig med hende; saaledes kunde vi altid have fælles Glæde i Herrens Gjerninger, naar vi var af Guds Slægt og boede sammen i et Sind efter Jesum. Og der de skulde omstjære Barnet, sagde hans Fader: Johannes er hans Navn, og de forundrede sig Alle, men strax aabnedes hans Mund og hans Tunges Baand løsnede; saasnart vi bejender med Munden og tror i vort Hjerte, at Gud opreiste Jesum fra de Døde, saa bliver vi salig, Rom. 10 Cap. 9 V. og da løsnes Syndens Baand fra vor Tunge, at vi kan tale om Guds store Gjerninger. Og der kom en Frygt over alle dem som boede omkring dem, og disse Ting rygtedes paa alle Juda Bjerger, og alle som det hørte lagde det paa deres Hjerter og sagde: Hvad monne dette være? saaledes sker det, hvor Guds Aand virker sine Gjerninger, der bliver Frygt i det kjædelige Menneſte, ja de foragter, forundrer sig og vansmægter eller forsvinder, Ap. Gjern. 13 C. 41 V. Da de ikke søge Omvendelse og blive meddelagtige i Naaden. Men Zacharias, Johannes Fader, blev fyldt med den Hellig-Aand, svarede og sagde: Lovet være Herren Israels Gud, at han haver besøgt og forløst sit Folk, og haver opreist Saliggjorelsens Horn i Davids sin Tjeners Hus, saasom han taledes ved sine Propheters Mund, som haver været fordum Tid, at vilde frelse os fra vore Fiender, og fra alle deres Haand som os hade, at gjøre Barmhertighed mod vore Fædre, og tænkte paa sin hellige Ed, som han svor vor Fader Abraham at give os, at naar vi var fri fra vore Fienders Haand, skulde vi tjene ham uden Frygt i Hellighed og Retfærdighed alle vore Livs Dage. Alle Herrens Ord udtalede ved hans Aand, er at betænke, men især de dybeste og høieste Forjættelser, og mest vigtige til vor Frelse, og Gjerning at gjøre til vor Lyksalighed, da maa vi betragte hvad Herrens Aand her taler, at vi skulde fries af vore Fienders Haand, vort onde Kjød og Blod, Djevelen og Verdens Menneſter, disse staa Guds Aand imod, som vil drive os til Uretfærdigheds Gjerninger; naar vi nu i denne Syndestand skulde tjene den hellige Gud, da blev det ikke andet end Trældoms Frygt, men naar vi vare løste fra vore Fienders Haand ved Jesu Kraft, at han havde faaet frigjort os, da var vi ret

fri, Joh. 8 Cap. 36 B. til at tjene uden Frygt i Hellighed og Retfærdighed alle vort Livs Dage, thi de Dage vi ere her ere korte, og derfor bør vi være flittige til at tjene vor Fjælsøser, som haver saa dyrefjælsøst os fra saa meget Ondt, og vil gjøre os meget Godt. Og du Barn lille, skal kaldes den høiestes Prophet, thi du skal gaa frem for Herrens Afsyn at berede hans Veie, at give hans Føls Kundskab paa Saliggjørelsen, thi naar de saa Oplysning om denne Guds Kjærlighed, at han vil skjænke dem Syndernes Forladelse, saa omvender de sig til den gode Gud, saa mange som vil lade sig berede til et evigt Liv, og modtage denne Naade, som vor Guds inderlige Barmhertighed vil skjænke, ved hvilken Opgangen fra det Høie af hans Herligheds Trone, Guds egen Søn, Jesus Christus haver besøgt os, der er det klare Lys, som vil skinne for de der sidde i Mørket, og Dødens Skygge eller overfygget fra Syndens Mørke, der ængster os med Usfred og Dødens Piner; os vil han udfri, og styre vore Fødder paa Fredens Vej. Amen.

Bøn.

Hellige Gud og barmhertige Fader! bevar os fra at falde fra dine Ord, Aand og Vidnesbyrd, paa den ene Side ved Lettroenhed, falske Aander og Forvendelser fra Sandheds Stie, og paa den anden Side, ved Bantro om din Magt eller guddommelige Gjæringer, som du ved din Aand kan udrette i dine Tjenere; lad os ikke blive blandt de som nægter din Kraft, ikke troer eller vil annamme dine Vidnesbyrd, som du klarlig ved dine Budskaber aabenbarer og beviser, hvad du vil vi skal tro og gjøre, og selv styrker os til at fuldføre; befæst vor Tro, og giv os din Kjærlighed i vore Hjerter, at vi kunne tjene dig med Lyst og Fryd i Hellighed og Retfærdighed, alle vore Livs Dage, at vi saaledes kunde ende vor Gjærning her, saa vi kunde hijsset indtages til dig i den evige Glæde. Amen.

Fjerde Søndag efter Trinitatis. Epistel.

Rom. 8 Cap. fra 18 til 23 Vers.

Enhver maatte vel slutte eller tænke med Apostelen, at den

nærværende Tids Lidelser ere ikke den Herlighed værd, som skal aabenbares paa os; thi for de korte Lidelser, der ikke kan regnes at vare et Dieblif mod den uendelige Evighed, og den Trængsel, mod Glæden kan ikke regnes en Plet at saare eller svie et Minut mod den udsigelige Trøst, Fryd og Glæde, som aldrig skal ophøre, for de der er kommen af den store Trængsel, skal al Graad averteres, og de skal ledes til de levende Vandfilder, som giver eller overrøser med levende Glæder, hvor ingen Frygt for det Onde eller nogen Sorg mere skal være, Ab. 7 Cap. 17 B. saa maa vi for det ene aldrig forestille, at vi ved vore Lidelser i Verden skulde formedelsst dem fortjene eller fordre og agte os derved værdige til den evige Salighed, som mange tænker, ja siger, at de haver lidt saa meget Ondt, saa de derfor bør have Guds Rige, hvilke endssjøndt, om deres Lidelser var for Christi Skyld, saa er de dog ikke den Herlighed værd; men endda mere, da de flestelider og bliver i sine Synder, det er Kjødets Lidelser de lider af Verdens Bedrøvelse, som henfører til den evige Død, 1 Cor. 7 Cap. 10 B. da de er forhærdet, ulydige, fuld af Rnur og Utaalmodighed, ja al ond Handel af herskende Synder, saa de aldeles ikke lider som Guds Børn eller med dem, og for Christi Navns Betjendelses Skyld, hvorom Apostelen taler og fornemmelig sigter til; og paa denne Maade vil vi betragte vor Dags Epistel, at vore Lidelser, nemlig: vi som lider Trængsel, Forsølgelse, Angest og Strid, med Modstand indvortes og udvortes af Fienderne, der trænger os, for vi vil gjøre Guds Villie, vi maa ikke agte Lidelserne eller lade dem hindre os fra vort gode Forsæt og Gjerning, da vor Glæde er stor; der forglemmes snart al Sorg vi lider her; thi som den der bliver overfalden af det Onde, han forglemmer paa en ond Dag, ja meget kortere Lidelses-Tid alt Godt, saa derimod de som faar det Gode, glemmer paa den Dag, ja i et Dieblif alt det Onde de haver lidt; thi Creaturerne's Forlængsel forventer Guds Børns Aabenbarelse, thi Creaturet er Forsængelighed underlagt, ikke med sin Villie, men for hans Skyld, som det haver underlagt, i Haabet at Creaturet selv skal og blive frigjort fra Forkrænfeligheds Trældom til Guds Børns Herligheds Frihed. Det er: at da vor Herre lagde Creaturet med alle Ting under Menneftet, de havde ingen fri Villie, men Menneftet havde den, da de saa overtraadte Guds Bud med sin

fri Billie, saa lagde de sig under Trældom med alle Creaturer, som blev lagt under Forsængelighed og Glendigheds Lidelser, og er i Trældom, maa lide Hunger og Tørst, da Jorden for Menneffens Ulydigheds Skyld blev forbandet og skulde bære Torne og Tidsel, saa de alle maa mangle Føde for det samme; dertil er de Ugudeliges Barmhjertighed som den Grummes, Ordsp. 12 Cap. 10 V. til at omgaaes med Hug og Slag ved sit Væstes Liv, hvorover Creaturet sukker efter Guds Børns herlige Frihed, at de fra Synden kunde blive løst; saa omgaaes de barmhjertig med sine Creaturer, men saalænge de er under de Onde, saa er de i Smerte med indtil nu. Men ikke dem alene, men ogsaa vi selv sukke i os selv at blive løste fra det Syndebaand og Smerter, som vi daglig maa føle, hvorfor vi forvente en sønlig Udfaarelse, som er vort Legemes Forløsning fra Trældommens Nag eller Syndens Slaveri, som vi i dette Dødslegeme ikke kan blive fri for, men maa stride og lide af de onde Tilboieligheder, hvilke vi sukker i vort Hjerte over og venter at saa Forløsning, at komme i den evige Herlighed, naar Gud vil behage at oversætte os fra disse Lidelser til sin Fred og Glæde, hvilket første vi med Bøn om hans Kraft i Taalmodighed at stride imod, og sidste at oppebie, naar han vil hense os, saa skal vi være blandt den første Grode som opstaar og fremgaar i den evige Glæde og Herlighed. Amen.

. E v a n g e l i u m .

Lucas 6 Capitel fra 26 til 42 Vers.

Herren er barmhjertig og naadig, langmodig og af megen Miskundhed. Psalm. 103. V. 8. Her nævner David fire af Guds Godheds Egenstaber, de ere trosterige for os, om vi bruger dem vel og bør forlade os derpaa, saa at vi kan prise hans Godhed mod os, som en kjærlig Fader, der er fuld af Barmhjertighed til at ville forlade os vore bedrevne Synder, som vi haver gjort imod ham, naar vi vil omvende os, langmodig til at vente efter vor Omvendelse og ikke strax ødelægger os i vor Glende, men er meget miskundelig, og vil mangfoldig tilgive. Esaias 55 Cap. 7 V. Nu var det paa den ene Side meget ilde, om vi ikke prisede denne Guds Barmhjertighed, men paa den anden Side meget bespottelig, at synde

paa Guds Godhed og træde hans Barmhjertighed og Naade under Fødderne; tro han er misfundelig, og derfor ikke agte om hans Bud, eller hvorledes vi kunde føre hans Barmhjertighed til gode, at elske ham og omvende os fra vor Syndestand, da han mangfoldig tilgiver; og denne Barmhjertighed skal vi igjen bevise mod vor Næste, efter vor Frelseres Lære i vor Dags Evangelio; thi da han forhen haver lært hvorledes vi skulde gjøre Vel imod vore Fiender og elske dem, ligesom Herren er god imod de Uafnemlige; saa siger han: derfor værere barmhjertige, ligesom Eders Fader er barmhjertig; her skal vi være som vor Fader, vi maa da ikke tænke at det skulde optages paa denne Naade at vi skulde styrke vor Næste i det Onde med Gjerrighed og Uergjerrighed, Fraadseri og Ladhed, Vellyst og Uhydsthed ic.; nei, saadan er ikke Guds Barmhjertighed; du skal heller straffe din Næste, at du ikke bærer Synd over ham; det er: at du ikke styrker ham i det Onde, saa Synden faar saadan Magt over ham, at den nedtrykker ham i Jordærvælsens Onde, saa Guds Gode ikke faar opreist ham eller han den tan tro og antage, hvorfor vi skal være barmhjertige, overbevise, lære og lede, lokke og straffe ham, til at rige fra det Onde og søge den langmodige Gud, som venter efter deres Omvendelse, og vil da, naar de omvender sig fra det Onde, forlade dem de Misgjerninger, som de haver gjort ham imod. Dømmer ikke, saa skal I ikke dømmes, fordømmer ikke, saa skal I ikke fordømmes; ved disse Ord er og den onde Aand mægtig at forvende ved sine Medfæber Verdens Menneſker, de siger: saasnart en formaner dem til Omvendelse og overbeviser om den Dom, som den retfærdige Gud sælger over de Uhellige og Onde, saa raaber de: døm ikke, saa skal I og ikke dømmes, men mon Gud ikke dømte os for vore Synder, naar vi levede i Ondskab? fordi vi ikke dømte eller straffede vor Næste, jo visselig, ja om vi end afstod vore egne Laster, naar vi ikke har Frugt ved at drage vor Næste til Omvendelse, saa skal dog den ufrugtbare Gren borttages, Joh. 15 Cap. 13 B. og dersom vi ikke paaminder den Ugudelige om, at han skal døe, da vil Herren kræve hans Blod af vor Haand, Ezech. 3 C. 18 B. thi de som ikke troer skal fordømmes, og de som ikke er under Fordømmelsen, ere de der ikke vandrer efter Kjødets, men efter Aanden, Rom. 8 Cap. 1 B. og de der vandrer efter Aanden haver forsfæstet Kjødets, med sine Lyster og Be-

gjæringer, Gall. 5 Cap. 24 B. den som da er aandelig, dommer alle Ting og dømmes af ingen, 1 Cor. 2 Cap. 15 B. og Christus siger: han dommer ikke, men de Ord jeg haver talet, de skal domme Eder paa den yderste Dag, Joh. 12 Cap. 48 B. Mosen og Profeterne dem skal anklage Eder, Joh. 5 C. 45 B. hvilket og Paulus siger, at de skal dømmes efter mit Evangelium, ja at de skal domme Englene, 1 Cor. 6 C. 2 B. det er de Faldne som vi skulle domme, for de vilde forføre os med sig i det Onde; heraf ser vi med mange flere Steder, som vi kan læse i Bibelen, hvad Dom betyder, at det er ikke noget at helde sig til for de Onde, af vort Evangelium; men Jesus haver talet disse Ord os til Advarsel, at vi ikke skulde være hevnghjerrige, og sælde ond Dom over det i ikke vidste eller havde Ret til; han kjendte vor Kjøds Fiendskab med Gud til vor Fiende, hvilket vi ikke skulde have til Hevn, Dom og Nedtrykkelse, at fornøje os i hans Feil, være ubarmhjertige og onde, men meget mere sørge over deres Onde, og med milde, ynksomme og kjærlige Ord, ved gode Gjæringer bevise vor Kjærlighed, derved søge at opreise, omvende og forbedre dem, og saa gjerne forlade dem hvad de gjør os imod; thi forlader, saa skal Eder forlades, giver, saa skal Eder gives, en god knuget og studdet, det er paffet eller sammenstødt, vel fuld eller overflødig Maade skal man give i Eders Stød, thi med den samme Maade som I maale med skal Eder maales igjen. Det sker vel ikke af Verdens Menneffer, thi de belønner ofte Godt med Ondt, falsk Maal for Oprigtighed, men den retfærdige Gud, han skal maale os igjen det Gode, som vi har bevist hans Stabninger, og især give os Glæde og Herlighed, der haver bevist hans Kjærlighed i os, ved at gjøre Godt mod hans og vore Fiender, hvorved de ere blevene overbeviste om vores gode Omgjængelse og derved er bestjemmet, som han hisset vil straffe paa Maadens Foragtere, thi de skal og maales med det de haver maalet med. Men han sagde dem en Lignelse: mon en Blind kan lede en Blind? skulde de ikke begge sammen falde i Graven; denne Lignelse i Naturen er klar; ligeledes i det Aandelige, gaar det saaledes; thi ligesom hine Phariseer og de Skriftflogne, der vare aandelig Blinde formedelst deres Argjerrighed og Gjerrighed med andre Laster, de skulde lede andre, og det blev da i Mørkhedens Gjæringer, som de selv vandrer, de faldt derover tilhøbe baade

Lærer og Tilhører i Helvedes søle Grav; og saaledes gaar det i vore Tider, som vi daglig ser, hvor ilde det står, at Lærerne lever i Synden, hvorfor og Tilhørerne følger deres Levnet efter, thi de tænker, Disciplen er ikke over sin Mester, men hvo som er fuldkommen skal være som hans Mester; naar da de som ere lærde og skulde være Mester gjør det eller det, nemlig af Gjerninger som er imod Guds Ord, saa kan vi og gjøre dem, og saaledes ere de lige i det Onde; hvorimod vi skulde ligne vor Herre og Mester Jesus i alle Godheds Dyder; ham kan vi som Disciple ikke gaa over i Hellighed og Retfærdighed, thi han var fuldkommen, og det er os nok, naar vi alvorlig søger at blive ham lig; hvilket ofte mangler paa; Jesus siger da videre til Hyklerne eller de Falske: Hvi ser du Skjæven i din Broders Die, men Bjelken i dit eget Die bliver du ikke vaer? eller hvorledes kan du sige til din Broder: holdt Broder! jeg vil drage Skjæven ud som er i dit Die, du som ikke ser selv Bjelken i dit eget Die? hvor ser vi ikke disse Ord opfyldes; Dienstkalken og den Onde, han ved vel at se efter hos den Oprigtige, eller et Guds Barn, om det overtræder eller haver den mindste Skjæve i sit Die, ved vel hvad som skal gøres, og dog aldrig lægger Bind paa noget selv at rette eller forbedre sit Levnet, uddrage sine egne Laster; det er meget, hvorledes han kan se hos andre og er blind hos sig selv, men det kommer af hans Falskhed, da han grunder paa hvorledes det skal være, og er forhærdet paa de Gode, hvorfor han ser slittig efter hvad de gjør, men tænker ikke paa sig selv; thi han vil skjule sin Ondskabs Synd med andres Strøbeligheds Feil; mange Onde ved at forhjælpe sig med disse Ord: Naar nogen oprigtig i Kjærlighed paaminder dem om sin Synd, at de skulde omvende sig, da siger de: Se til dig selv, du ser Skjæven i mit Die, men bliver ikke vaer Bjelken i dit eget; men da kan en svare: ja ser du enten Skjæven eller Bjelken hos mig, saa overbevis mig derom hvad Ondt jeg har gjort, jeg vil ingen Synd beholde, og vi bør hjælpe hverandre; thi saa siger Christus: drag først Bjelken af dit eget Die, se søa til, at uddrage Skjæven, som er i din Broders Die; heraf ser vi, at det er først fornødent at uddrage hos sig selv og siden skal vi hjælpe andre: det er da den Forskiel paa Dienstkalken og en Oprigtig: en Dienstkalk gjør det af Stolthed og Had til sin Næste, at bebreide ham hans Feiler,

eller for at skjule sig derunder, bruger hadske og vredagtige Ord, at true eller støde fra sig og nedtrykke, hvorimod en der haver Jesu Kjærlighed, gjør det af Medynksomhed over sin Næste; og med Ydmyghed for Guds Vres Skyld, dertil bruger kjærlige, milde og venlige Ord, lofter og formaner, saa han søger at uddrage Synden og ophjælpe den Svage, for at de samtlig kunde blive fuldkommen bered til at tjene Herren. Amen.

Bøn.

Gode og barmhjertige Fader! lær du os at være ligesom du og bevise Godhed mod vore Fiender, elste dem som os hade, gjøre dem Godt, som os gjør Ondt, dog saasom du mod os og dem gjør og vil gjøre, at du med det Gode drager os til Omvendelse; lær os for alle Ting at rense os selv og uddrage Syndens Bjelte eller Stjæve af vort eget Die, saa vi ikke skulde blive Med=Dienstafte, men at vi maatte være iblandt dine oprigtige Børn, som elste dig over alt og vor Næste som os selv; og derfor at søge ved alle Leiligheder og paa alle Maader, at saa vor Næste meddelagtig i den samme Naade som du haver bevist os, saa vi ved din Kjærlighed søger at uddrage Stjæven eller Skjulet fra deres Dine og Hjerte, saa de maatte som vi saa se de skjulte Ting i din Lov. Bønhør os heri, for din kjære Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

Marie Besøgelses Dag.

Lectien.

Esaiäs 11 Cap. fra 1 til 10 Vers.

I denne vor Lectie siger Propheten, at der skal opgaa et Ris af Jesses Slægt; dette Ris er Jesus Christus, som skulde avles af Jesses Sæd efter Kjød, og dette Christi Kjød og Blod er Ris til at udtugte alle de syndige Lyster i os; hvo som ret betragter Jesu Lidelse saa ster det; og en Qvist af hans Rodder skal bære Frugt. Grenen er vi, og paa os maa anvendes Ordene, som vi sagde i Lectien paa Sancte Hans=Dag. Og naar vi er tro og frugtbar, saa hviler over os som over Christus, Herrens Aand, Vidsdoms og Forstands Aand, Naads

og Styrkes Aand, Kundskabs og Herrens Frygtes Aand; der-
 som vi holder os til Herren, saa skal vi sole vi bliver salvet,
 med disse Gaver; og hans Lugten skal være i Herrens Frygt;
 at Jesus kunde frygte som var selv Herre, eller havde nogen
 Trældoms Frygt for sin kjære Fader, det var umuligt; men
 hans Lugt eller Lyst var til at betragte og overveie, sty og
 hade, alt det sin kjære Fader var imod, som han saa maatte
 frygtes for, naar det bedrives; og da han frygtede, saa var
 det ikke for Faderens Had og Forstyldelse; thi han gik til sin
 Fader med ydmyge Bønner i sin Frygt og Angest; men det
 var Syndens Onde, Fiendens Rædsel og Piner, dem Faderen
 havde tilladt og ifjænknet for Sønnen at drikke, Math. 26 G.
 han med sin Udydighed skulde saa forenet vor Udydighed og
 Ufjærlighed med Faderens hellige, aandelige og kjærlige Sind, som
 vi efter Kjødets er Fiender til; da han skulde gaa igjennem Kjødets,
 for at lære at kjende vor Fordærvelse; hvilket vi læste paa
 Marie Besøgelses- Dag, og derved skal han lære, at ikke dømme
 efter det som hans Dine se, eller straffe efter det som hans
 Øren høre; thi mange kan stille sig andægtig udbortes af et
 Skin for Dinene og tale gode Ord, som en kan høre med
 Øret, dog være Dienstkalle og falske af et uretsfærdigt ondt
 Hjerte; hvorfor han skal dømme de Ringe med Retfærdighed,
 og straffe de Sagtmodige i Landet med Oprigtighed; saa hver
 den kjender sin Ringhed og Syndenød, den dommer han med
 Guds retfærdige Straf og Overbevisning, at de er skyldig til
 evig Død, og naar de nu bliver sagtmodig og ydmyg, lader
 sig tugte og straffe, saa de vil afstaa fra det Onde og bliver
 opriktig til at elske og tjene Herren, da skal de saa Naade
 og Synds Forladelse, blive Herrens retfærdige Tjenere; thi
 han skal slaa Jorden eller udtugte det jordiske Sind med sit
 Munds Ris, og dræbe de Ugudelige med sine Læbers Aande;
 thi ved hans Aands uddrevne Ord, som flyder fra hans Læ-
 ber, dræbes de Ugudelige, da det skarpe Sværd trænger ind i
 deres Hjerte og dræber deres glædelige Sinds Lyster. Da de
 derved faar Lys og Overbevisning, at de tager en Ende med
 Bedrøvelse; og Retfærdighed skal være hans Lænders Belte;
 thi hvor han gaar da er han ombundet med Retfærdigheds
 Frugter, og saa skal Trofasthed være hans Hosters Belte; thi
 i al hans Styrke er han trofast, at hver kan forlade sig paa
 ham i hvad han siger, og ved denne hans Godheds Magt skal

ffe store Tegn og underlige Ting, at en Ulv skal holde sig til et Lam, det er: et ondt Menneſte, der er glubende ſom en Ulv, ſkal holde ſig til et aandeligt godt Menneſte, der er ſaa taalmodig og mild ſom et Lam, og en Parder ligge hos et Rid, og en Kalv hos en ung Løve og fedt Qvæg tilhobe, og en liden Dreng ſkal drive dem; det er: at de naturlige eller kjødelige Menneſter, der er nogle glubende ſom Ulve, andre brølende ſom Løver, nogle opslugende og forgiftige ſom Parder, andre føder ſin Bug ſom fedt Qvæg, og diſſe ere hadefulde af Naturen og mordiffe til hverandre, ligesom vi ſer de onde Menneſter er, dog ſkal de, nemlig Menneſtene, ved Guds Kraft bøie ſig, ſaa den der er et Barn eller Dreng i Chriſto, det er: haver liden Kraft, han ſkal dog have Magt til at drive dem, eller overbevife og igjendrive deres Indvendinger og drage dem fra det Onde. En Ko og en Løve ſkal gaa i Græs, deres Afſødninger ſkal ligge hos hverandre, og en Løve ſkal æde Græs ſom en Oxe, det er: at Guds Ord ſkal voxe ſom Græs, og være ſaa overflødigt, ſaa de ſom er ſaa dumme og ſtibe ſom Bjørne og Creature, eller uagtsomt at de ikke ſkjøtter det, de ſkal dog gaa deriblandt, dertil ſkal de ſom ere brølende Løver, dog æde Straa eller bruge hans Ord udvortes, hvilke da bliver ſom Halm eller Straa, da det ſande Korn, Jerem. 23 Cap. 28 V. ikke kommer til den ſande Røde, ſormedelſt deres Ondſkab. Og et diende Barn ſkal forlyſte ſig hos en Ogles Hul, det er en ſom er et ſpæd Barn i Chriſto, der drikker Guds Ords Mælk, 1 Petri 2 Cap. 2 V. det ſkal kunne have ſin Glæde i Herren, hos eller ved en Ogle=Unges Hul, Hul det er Talen; og fordi han fremfører gode Ord, Math. 12 Cap. 7 V. ſaa ſkal de nye igjenſødte Guds Børn have Glæde deraf. Og et afvant Barn ſkal ſtitte ſin Haand i en Baſiliſſes Hule, det er de ſom er kommen mere til Kraft end de diende Børn, de kan ſtitte ſin Haand eller ſin Mands Lem og Fortrolighed til en Baſiliſt, eller forgiftig, ondt, falſkt Menneſte; de ſkal ei gjøre Ondt og ei fordærve noget paa mit hellige Helle=Vjerg, thi Jorden er fuld af Herrens Kundſkab ligesom Vandet ſkjuler Havets Bund, det er: at alle de ſom bygger paa dette Vjerg eller Klippe Chriſtus og er af hans hellige Samfund, de opfyldes med Guds Kundſkab af hans Kjærlighed, der er ſom et Hav til at ſkjule over eller dæmpe Ondſkaben, ſaa alle Syndens Strømme kan ikke agtes deri=

mod, stæde eller støde det Hus overende, som bygges paa Klippen, Math. 7 Cap. 25 V. og der skal være paa den samme Dag Jesse-Rod som staar til Folkets Bannere, efter den skal Hedningerne spørge og hans Rolighed skal være herlig. Lad os derfor alle spørge og søge efter den hellige Rod, som udspirer i alle aandelige Frugter, ved at leve i et stille, helligt og gudeligt Liv, der bringer Fred og Ro med den evige Herlighed. Amen.

Evangelium.

Lucas 1 Capitel fra 39 til 56 Vers.

I dette Evangelium læser vi, at Maria, Jesu Moder, kom i Zacharie Hus og hilsede Elisabeth, og det begav sig der Elisabeth hørte Marie Hilsen sprang Fosteret i hendes Liv, og Elisabeth blev fyldt med den Helligaand og raabte med høj Røst og sagde: Velsignet er du blandt Qvinders og velsignet er dit Livs Frugt! og hveden kommer mig det, at min Herres Moder kommer til mig? thi se der din Røstes Hilsen kom mig til Dren, sprang Fosteret i mit Liv med Fryd. Heraf ser vi den Helligaands Vidnesbyrd, som Johannes var fyldt af, allerede i sin Moders Liv, der vidnede og forklarede Jesus, saa at Marie Hilsen kunde Johannes kjende; og det var ikke for det naturlige Foster som vorte i hendes Liv, men det aandelige Foster som hende igjensødte til et aandeligt Menneſte, i det hun troede Herrens Ord og dem bevarede; hvorfor Elisabeth sagde mere af den Helligaands Opfyldelse, som rørte og gav hende Naade til at vidne om Guds Gjerninger; salig er hun, nemlig Maria som troede, thi det skal fuldkommes som hende er sagt af Herren, og min Aand fryder sig i Gud min Frelser; denne Bekjendelse kunde og vi istemme. naar vi troede og overlodte os til Herrens Tjeneste, og det burde være vor Lyſt og Pligt at ophøie Herrens Navn; ingen Glæde kan ellers tilfredsstille vor Aand; thi der er ingen sand Glæde som kan tilfredsstille Aanden, og give os Ro uden denne, at vi kan fryde os i Gud vor Frelser, og føle den Naade at Herren har seet til sin Tjener eller Tjenerindes Ringhed, saa nu herefter skal alle Slægter prise mig salig, det skede ved Jesu Moder, og det sker ved alle de, som troer og aandelig avler Jesus i sit Hjerte, hvorom vi læste i Jule-Dags

Evangelium. Hun siger videre: thi han haver gjort store Ting imod mig, som er mægtig og hans Navn er helligt; disse to Ting bør vi altid føle, tro og bekjende; det første: søge at annamme Guds Magt, at han kan frelse os; det andet: at hans Navn er helligt, og hver den som vil ham paa-
kalde, skal worde hellig og afstaa fra det Onde, ved Jesu Frelseres Navns Kraft; og hans Barmhertighed varer til alle Slægter; efter hverandre, hos dem ham frygte, saa er og denne Naade, vedvarende til os, naar vi Herren ret frygte i en lydig Kjærlighed. Han haver brugt Magt med sin Arm, han haver adspredt dem som er hovmodige i deres Hjerters Tan-
ker, thi de er vedsstyggelige for Herren, for han er ydmig af Hjertet, kan derfor ikke fordrage de Hovmodige, derfor drager han de Mægtige af Stolen som vil ophøie sig over Guds Stjerner, Esa. 14 Cap. 13 V. og ophøier de Ringe og Fattige i sine egne Dine, der kjender sin Uværdighed, og hungrer efter Retfærdighed, dem opfylder han med gode Gaver, og de som er Rige, opfyldte i Verdens Lyster, de afviser han tomme; han haver annammet sin Tjener Israhel, ved at tænke paa Barmhertighed som han sagde til vore Fædre Abraham og hans Sæd til evig Tid. Lader os derfor annamme hans Ord, tro hans Forjættelser og give hans Aand Rum, som kan igjensæde os til Guds Børn formedelt Sønnen Jesus Kristus, at vi i ham kunde have vor Glæde og Salighed; og hvem vilde ikke være delagtige heri paa hin Dag, ja have den Fryd i sin Aand her i Tiden; men at de dog ikke nyder den, er deres egen Marsag, da de ikke vil forlænge Verdens Lyst og Glæde. O! I Daarer, naar vil I dog blive Vise? betænk dog det, som kan tjene til Eders Fred og Fryd, i Tid og Evighed. Amen.

Bøn.

Ulmægtige Gud, dine Gjerninger ere store, som du haver bevist og vil bevise, til Glæde og Trøst for alle de som ere dine Bud-Ord lydige, at ville tjene dig og forlade det Onde, de som bliver i din Rundskab og annammer den Helligaands Op-
lysning og Kraft, dem kan intet rivende Dyr eller nogen brø-
lende Løve, ja alle de falske Aander der er som Basilister, skal dog ikke skade dem; men alle dem som sig selv ophøier og sto-
ler paa sin egen Magt, er rige i Syndens Glæder og strider

din Aand imod, dem vil du nedslaa, gjøre deres Magt til intet og deres Glæde til Sorg. Bevar os da fra at være blandt dissees Tal eller dem lige, men hjælp os med din Naades Haand op fra Syndens Dynd, og lad os altid føle vor egen Ringhed, dertil aldrig have nogen Glæde i Verden, men at vor Fryd kunde være i dig, og vi dit Navn kunde ophøie til din Ære og vor Salighed. Amen.

Femte Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Petri 3 Cap. fra 8 til 14 Vers.

At formane, opmuntre og tilskynde hverandre i christelige Dyder, det er en Gjerning af høieste Bigtighed, som bør nøie tages i Agt, paa det at det Gode kunde blive rodfæstet, og det Onde derved aflægges og bortfalde; hvorfor Apostlerne vare slittige til at bruge Formaninger, hvilket og Peder i vor Dags Epistel udtrykker da han siger: Men endelig værer alle ligesindede, medlidende og kjærlige mod Brødrene, inderlig barmhjertige og kjærlig Sindede, som vederlægger ikke Ondt med Ondt, eller Skjældsord med Skjældsord. Al! kunde vi skrive og tale saaledes Herrens Formaninger og levende Ord, at de kunde skrives i vore Hjerter ved den Helligaands Tjener, og da af Hjertets Overflødighed Munden tale saa, at af den Kjærligheds Rilde Jesus maatte udgynde et Band, som opvælder til et evigt Liv, Joh. 4 C. 14 V. at vi maa have hans milde, venlige, kjærlige og sømme Sind, der var inderlig barmhjertig og kjærlig, han elskede ei alene sine Egne til Evnen, Joh. 13 Cap. 1 V. men han elskede og sine Fiender, da han bad for dem i Lidelsens Stund. Heri ser vi hvor nær vi er hans Exempel, hvor meget hans Sind er i os; thi ofte maa det erfares, at mange have forskjellige Sind, egne Lyster og Begjæringer adskilt fra Jesu Sind, ja dem som haver Christi Sind og har fornægtet sit eget Liv med Villie og Begjærligheder; dem vil de forføre derfra, til at blive sig lige der følger sit eget Sind, søger sin egen Ære og egen Villie i Syndens Begjærlighed; dog tør saadanne paastaa, at de skal og blive salige og ere gode Christne, ligesom udi Christi

ene Person skulde være mange stridende Sind og Meninger, da hans Sind var dog et af den guddommelige Kraft stadigt og fuld af Ydmyghed og Kjærlighed af Guds hellige Villie; alt det som herfra afviger, er blotte Indbildninger, og de bliver vissefælg udeluft fra Guds Rige, thi der kommer ikke flere, end de Forenede; dog mange kan vel elste Brødrene med Ord, men dersom nogen Gjerning skal bevises at meddele eller udgive noget, da er deres Hjerter derved, og det saarer dem; ja de er da snart færdige til at affige Broderskabet, uden endel som derved kunde faa nogen Gæde og Ophøielse; nogle elster og Brødrene, er barmhjertig og kjærligsinde i det første de bliver kjendt og hører venlige Ord, ser gode Gjæringer, som da kan lokke deres Sind og Villie, indskyde Begjærigheder af den gode Aand, og de kan faa Lust til at blive iblandt deres Samfund; men naar det da haver været noget lidet, saa kjølnes snart den Kjærlighed, da den ikke er fæstet i Hjertet, men derunder ligger det Dnde i egen Gæde, Hadsthyhed og Gjerrighed &c.; naar nu den oprigtige Broder ser det og begynder at formane til at afstaa, saa bliver Had isteden for Kjærlighed, ja hvor saa er det som vil modtage Tugt, endog det kan være af den Retfærdige, hvilke David agtede for en Velgjerning da han blev straffet, det var en Hoved-
 14 Ps. 5 B. det vil og gjerne opstige hos os, naar en bliver talt haardt til, saa vil han og saaledes svare; som det da er saa der oprigtig elster Brødrene og taaler Sandheds Vidnesbyrd eller Overbevisning om sine Feil, saa er det endda mindre, ja hvor enkelte ere ikke de som gjør sine Fiender Godt og velsigner dem som os bande, dog Christus og hans Tjenere byder vi det skal gjøre, vidende at vi dertil ere kaldte, at vi skal arve Velsignelse; og ligesom vi da skal modtage det Gode af Herren, saa skal vi dele til vore Brødre og opløse vore Fiender dermed, som vi ofte taler om. At! at vi oftere gjorde derefter; thi den som vil elste Livet og se gode Dage, skal stille sin Tunge fra Ondt og sine Læber at de ikke tale Svig, han vende sig fra Ondt og gjøre Godt, han søge Fred og efterfølge den; og herpaa kjendes et Guds Barn, at han altid vender sine Dine, Øren, Tunge og alle Lemmer fra at høre, se, tale eller gjøre noget Ondt, thi skal han det se eller høre, at andre bedrive Synd, føler han Smerte og Sorg over de-

res Glendighed, da han ser den Løn som de derfor faar, hvorfor han søger at afholde sig selv og drage andre derfra, og hen til det Gode at gjøre, at søge Fred i Guds Gjerning, grunder paa hans Lov og den efterfølger, thi Herrens Vine er over de Retfærdige og hans Øren til deres Begjæringer; at! hvilken en Trøst er det, at Herren ser vore Hjerters Oprigtighed; lad os derfor altid lægge Bind paa at vandre for ham, saa vi ikke skulde frygte for det Onde, i det vi ikke gjorde Synd, eller var Svig i vor Mund, da intet er skjult for den Alseende, han hører da de Oprigtiges Bønner; Ps. 17. V. 1. men dersom det er Svig, Synd og Ondskab i os, da hører han os ikke; 66 Ps. 18 V. thi hans retfærdige, hellige Ansigt er over dem som gjør Ondt, at straffe dem; og hvo er den som kan gjøre os Ondt, dersom vi efterfølge det Gode? thi naar Gud er med os, hvo kan da være imod os? for om Fienden med sin Ondskab kunde bringe os i Trængsel her i Verden, saa er det at berede Veien til Herligheden for os; thi dersom vi lide for Retfærdigheds Skyld, ere vi salige; men frygter ikke som de frygtede, nemlig: de der var frygtagtige for dem som kunde skade Legemet, og for at lide Trængsel, Bespottelse, Vanære, Slag, Fængsel, ja at Fienden vilde myrde dem, de derfor blev bange og gif tilbage paa Syndens Bei; saadanne maa vi ikke være, men hellige den Herre Gud i vore Hjarter, at naar Rædsel og Angest paakommer, det da maatte rense os fra alle Kjødets Lyster og henvende os til vor Herre, bede ham om Kraft til at vandre efter hans hellige Villie, saa den maatte ske, at vi det beviste i alle vore Gjerninger til hans Ære og vor Salighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 5 Capitel fra 1 til 11 Vers.

Her melder Evangelisten, at Folket trængte sig ind paa Jesum for at høre Guds Ord. Dette kan ske, at hvor en stolt, høitragende Verdens Aand er i Menneftet, der taler behagelige Ord for Verdens Mennefter, at de da trænger meget efter at høre saadanne, thi al Jorden fulgte efter Dyret, Ab. 13 C. 3 V. det er naturlige eller jordiske Mennefter, de søgte og fulgte den falske Aand, som kunde trøste dem i deres kjødelige Lyster, og jordiske Sind, dog er der ingen sand Begjærlighed

i saadanne, thi naar de skulde lide noget eller tabe paa sin jordiske Herlighed, saa vende de tilkage, men hvor en Christi Tjener er antaget og bliver aabenbar i at bekjende Herrens Villie for Syndere til Salighed, han som haver Jesu kjærlige Sind, venlige Ord og loffende Røst, drager Folkets Begjærlighed, saa de trænger efter at høre Guds Ord, om det end skulde gjælde Guds og Liv; ah! hvor glædeligt er det, og hvor frygig er en tro Hyrde, som har sin store Omsorg for at opsøge de vildfarende Faar, hvilken en Glæde haver ikke han da, at de vil lade sig finde, og høre hans Røst, annamme Guds Ord og blive det lydige; da arbejder han og vist af yderste Kræfter, og vil saa gjerne møtte hver Begjærlig, ja hans Sind og Aands Gaver er udstrakt til alle Menneſker, at han vilde meddele og udbrede Guds Ære, bekjende hans Navn over hele Verden, thi han haver Guds Sind, der vil at alle Menneſker skal blive salige; og da Ordet er alene Midlet som bringer Menneſket til Saligheds Kundskab, og er mægtig til at gjøre Sjælene kydske i Sandheds Lydighed; 1 Petr. 1 Cap. 22 V. saa grunder og arbejder han paa, hvorledes det kan blive mest udbredt og bekjendt, især hvor der kan tænkes er mest vanvittige og ensfoldige Sjæle, som vilde det modtage og bevare; ja naar nogen er bleven hungrig eller begjærlig, da søger han meget for at bespise eller møtte deres Begjærlighed og sende andre, eller forkynde dem selv Guds Ords Føde; saadan tro Hyrde i Jesu Sind bliver da og ofte trængt af Folket som han, nemlig Jesus; vi læser at han var meget trængt, saa han søgte i Ørten, paa Bjerge, i Huse for at saa Hvile; thi i sin menneſkelige Natur trættedes han som vi. I vor Evangelio læser vi at han traadde ind i et Skib, bad dem lægge lidet fra Landet, for at han da kunde have Ro og derpaa lærte Folket; men der han lod af at tale, sagde han til Simon: faar ud paa Dybet og kaster Ederes Garn ud til en Dræt; heraf har vi Exempel af det Aandelige, i at lære Guds Ord, adspørge hans Villie og søge Sjælens Arbeide og Føde, det skal gaa for, siden kan vi og ordinere og arbeide paa det som er til Legemet, og skal det føde. Simon svarede og sagde til ham: Mester, vi have arbeidet den ganske Nat og fik intet; men paa dit Ord vil jeg udfaste Garnet; her var Bantro og Tro i Simon; Bantro om sit eget Arbeide, da han havde arbeidet den ganske Nat forgjæves, og det bli-

ver som David siger, det er forgjæves du staar tidlig op, sid-
 der længe og æder dit Brød med Sorg, thi Gud giver sine
 Venner det som i Søvne, Ps. 127 V. 2. en gjerrig Træl som
 med Sorg og Begjærlighed haver Kjærlighed til sit Gods, han
 tænker naar det gaar ham vel, at det er hans Flid som ha-
 ver forhvervet sig det, endstjønt uden Guds Betsignelse det
 dog bliver intet, da vi ser mange gjøre sig stor Flid om at
 faa, dog ikke bekomme; hvilke vor Herre baade giver og tager,
 for at de skulde lære at kjende ham, kaste sin Sorg paa ham,
 takke ham for det de nyder, være fornøiet om de ikke faar efter
 sin Begjærlighed. Gud giver da sine som i Søvne, ikke at
 de skal sove, thi de bør arbejde, men sove fra Sorg og Kjær-
 lighed; thi den er slummet som kaster sin Sorg paa Herren;
 og efter Guds Ord indretter sin Gjerning; saaledes gjorde
 Peder, paa Jesu Ord vilde han udkaste Garnet, hvilket ikke
 heller blev da forgjæves; thi de fik saa meget, at begge Sti-
 bene var nær ved at synke; men der Simon Peder det saa,
 faldt han ned for Jesus, og sagde: Herre, gik ud fra mig,
 thi jeg er en syndig Mand; her ser vi i Peders Følelse og
 Betsendelse, hvad vi taaler af Guds Magt, Gode og Nærvæ-
 relse, naar vi ere i vor Syndestand; han saa Guds mægtige
 Gjerninger, naar og vi faar Dinene aabne, ser Guds Gode,
 eller føler vor Uværdighed og Gud med sin Magt er hos os,
 da bliver vi vist fulde af Rædsel for Guds Straf, og kjender
 os uværdige til hans Gode, beder derfor som Peder: gik fra
 os Herre, thi vi ere syndige og taaler ikke din hellige Herlig-
 hed, tilmed ere vi uværdige og uberedte, der ikke haver betænkt
 din Magt og Gode, mindre takket dig derfor og overladt os
 i din Haand med al vor Omsorg og elsket dig som Algodheds
 Giver; saaledes kom denne Rædsel paa Peder og de som vare
 med ham. Jesus sagde til ham: frøgt ikke, thi nu herefter
 skal du fange Menneffer; disse Ord vare trøstige og herlige
 for en ringe og bedrøvet Synder. Peder som kjendte sin Elen-
 dighed og Uværdighed til at nyde nogen legemlig Gave, eller
 have sin Mester og Herre hos sig, da faar han den Trøst og
 Herlighed, at han skulde faa aandelige Gaver og Rigdom,
 som ikke skulde forgaa, da han skulde fange Menneffer med
 Guds Ords Garn, og drage dem op af Syndens Hav, saa
 de skulde med ham beredes til at gaa ind med sig i den evige
 Herlighed, hvor den da, som haver retfærdiggjort mange, skal

finne evindeligt og altid som Stjernerne. Dan. 12 C. 3 V. Skulle vi ikke alle søge at blive iblandt disse? Dog nogle kunde vel ville være iblandt de herliggjorte Sjæle, ja og endel arbejder derpaa for at komme til den Ophøielse; men de vil da blive fornødret, thi det maa ikke ste for at kræve og søge sin egen Ære, Nytte og Ophøielse, enten timelig eller aandelig, men alene for Guds Ære og af Kjærligheds Sorg for Næsten, at faa dem som os selv frelste, og dertil have et Sind med hine Disciple, der forlode alle Ting og fulgte Christus efter; dette vil faa gjøre, thi vi ser og hører af de fleste, at de undskylder sig med det Jordiske, ja naar de havde faaet saadan en Stat eller legemlig Gevinst, som Disciplerne fik i denne Dræt, saa vilde de benytte den, elste og have den, og ikke agte om Herrens Gjerning, hvorover de ikke kan komme til at følge Jesum. Lad os ikke være med disse kjødelige og jordiske Elstere, lyde Verdens og Fiendens Indbildning, at ikke forlade det Nærværende, naar vi kunde faa det Aandelige og Himmelske, men som Disciplerne, forlade alle Ting og følge Jesum, han lærer os da vel at søge, som vi før har sagt, det som er til Sjelen, og siden hvad som er fornødent til det korte Begems Liv at opholde. Amen.

Bøn.

Kjærlige Fader! giv din Sønns Røst i vore Hjerter, saa vi kunde ved din gode Aand udføre livsalige Ord, som kunde drage Menneffenes Hjerter til dig; du opvæk dem med Lyst og Begjærlighed til at høre dit Ord, og giv du selv Belsigelse til vort Arbeide; thi uden dig er vor Flid forgjæves; giv du os dertil Naade og Fremgang; forhindre alle vore Fiender, som vil forhindre dine Gjerninger, der sigter til din Ære, os og vore Medmennefter til evig Gavn; det høre du og hørhøre os, for din kjære Sønns Jesu Christi Skyld. Amen.

Sjette Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Rom. 6 Capitel fra 3 til 11 Vers.

Her spørger Apostelen os, om vi ikke vide at saa mange som

ere døbte paa Christum ere døbte i hans Død? iblandt os kunde vel alle svare: ja, vi ved vi ere døbte med Vand og kaldes Christne; men at de ere døbte paa Christum og i hans Død, det bliver vel saa som dette ved og forstaar, føler og bekræfter i Gjerningen; hvilke kan kjendes derpaa, at dersom vi ere døbte i Christi Død, saa ere vi begravne med ham ved Daaben i Døden, at ligesom Christus er opreist fra de Døde formedelst Faderens Herlighed, saa skal og vi vandre i et nyt Levnet; herpaa kjendes det hos os, om vi har faaet et forandret aandeligt Sind med et nyt og helligt Levnet; thi dersom vi ere blevne plantede med ham efter hans Døds Lignelse, da skal vi og være efter hans Opstandelses Lignelse, efterdi vi vide dette, at vort gamle Menneſke er korsfæstet med ham, paa det Syndens Regeme skal blive til intet, at vi skal ikke fremdeles tjene Synden; thi hvo som er død er retfærdiggjort fra Synden. Herved vil vi betragte hvorledes det kan ske, og hvad det er at være døbt i Christi Død eller korsfæstet det gamle Menneſke og begravet med ham ved Daaben i Døden, og igjen ligesom han opreist og være efter hans Opstandelses Lighed. At blive døbt og plantet i og efter Jesu Døds Lignelse, det kan ske og er saaledes at forstaa: naar vi giver Guds Ord Rum i vort Hjerte, læser eller hører det og dertil modtager den Helligaand; thi med hans Ild er det som vi døbes i Christi Død, at den Helligaand i Christo aabenbarer baade Guds Kjærlighed til os i at faa os frelse, og Guds Retfærdigheds Straf og Had til Synden og dens Stank for hans hellige Væsen, der ikke kan fordrage det Onde; men vil vi skal omvende os derfra; hans Kjærlighed aabenbares heri, at han elskede os saa høit, lod sin Søn lide for at vi skulde blive frelse; med denne hans Naade drager han os ved den Helligaands Kald om Evangelium til Omvendelse, at søge Guds Villie og elske ham, og derefter bliver det som Ild af Christi Død eller føler Guds retfærdige Brede Ild over Synden, at den Død smerter med Poenitenses Taarer og Bædørelse, der opgaar i vort Hjerte, saa Synden bliver derved død, og vort gamle Menneſke eller onde Begjærligheder bliver korsfæstet med ham, i det vi i Troen ser hans Korsfæstelse og Smerte for os, da vi faar at se, hvem vi haver igjennemstufket, Zach. 12 G. 10 B. nemlig Guds Søns kjærlige Hjerte, som havde Smerte for vor Skyld; heraf faar vi Kraft til at

forsfæste vore Kjødslyster, og naar de nu ved Christi Død bliver afdød, saa har de ei alene intet Liv og Kraft til at regjere, eller vi vil gjøre dem mere, men og saar saadan Had til dem, at de ere os til inderlig Smerte at tænke paa og Stank for den hellige Guds Aand, som vi ere døbte med, hvorfor vi gjør som med et Aadsel, begraver dette Dødslegeme; thi de afdøde Syndslyster, dem skal vi begrave med Christo ved Daaben i Døden, og ligesom Christus opstod fra de Døde formedelst Faderens Herlighed, der aabenbarede sin Kraft i Sønnen, som lod sig saargjøre og skrøbelig for vor Skyld. naar vi nu bliver plantet efter hans Døds Lignelse, saa skal den samme, nemlig Faderens Kraft og Herlighed opreise os til at opstaa i et nyt Levnet; thi da vi ere døde med Christo, saa tror vi og at vi skal leve med ham, efterdi vi vide, at Christus som er opreist fra de Døde, dør ikke mere, Døden hersker ikke mere over ham; thi det han døde, døde han engang for Syndere, men det han lever det lever han for Gud; ligesaa slutter I og at I ere døde fra Synden men lever for Gud i Christo Jesu vor Herre; denne Slutning burde vi alle gjøre, at ligesom Christus døde en Gang, saa og vi, at vi dø en Gang, eller dræber Synden saaledes den første Gang, at den ikke igjen skulde herste, thi som han ikke dør mere, men nu lever for Gud, saa og vi ikke dør i Aanden mere, at Synden som er afdød skulde saa Liv igjen, men at vi bestandig lever for Gud i et nyt helligt og gudeligt Liv og Levnet, saa vi lader det Begyndelses Ord fare og ikke atter lægger Grundvold til Omvendelse fra døde Gjerninger, Ebr. 6 Cap. 1 V. Begyndelses-Ordet er Raldelsen til Omvendelse, at lægge Grundvold paa at fornægte alt det syndige Onde, som virker døde Gjerninger eller Dødsangst, at vi da ikke oftere skulde dem bedrive, saa vi maatte gjøre ny Omvendelse, men at vi lader disse Ord fare som vi blev tiltalt for i vort gamle Levnet, og nu være nye Creature i Christo og ved hans Kraft bevise i vort gaanske Levnet, at vi havde afdød og begravet det gamle Menneffe, og iført ham, som er det nye; hvorved vi da lever i Hellighed og Retfærdighed alle vore Livs Dage. Hjælp os dertil, barmhjertige Gud og Fader! ved din Helligaands virkende eller kraftige Tro paa din Søn Jesum Christum vor Herre. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matth. 5 Capitel fra 20 til 26 Vers.

Mange grove i Synden herstende Menneſker stoler og beraaber ſig paa, at de ikke ſkal være nogle Pharifæer eller Skindheilige, da de haver hørt at Chriſtus forkaſtede, bebreidede og ſtraffede den hyſſeſte udvortes phariſæiſke Retſærdighed; hvorved de ſom aabenbare i Ondſkab lever, stoler og trøſter ſig herved, at de ere grove Syndere og ikke nogle Pharifæer; at igjendrive og overbevise dem det, er nok til det første Vers af vor Dags Evangelium, hvor vi læſer Jeſu Ord til os alle. Jeg ſiger Eder, uden Eders Retſærdighed bliver overflødiger end de Skriftfloges og Pharifæernes, kommer I ingenlunde ind i Himmeriges Rige; her er klar Overbeviſning for dem, thi havde Chriſtus ſagt, at deres, nemlig dem ſom i Synden levede, ſkulde komme i Guds Rige ved den Retſærdighed ſom gaaer under eller er ringere end de Skriftfloges og Pharifæers, da kunde de have noget at hælde ſig til; men nu er det en klar Gjendriviſe og Dom over dem, da ikke engang den phariſæiſke Retſærdige kunde beſtaa for Gud, eller han antager dem i ſit Rige, meget mindre de Ugudelige, ſom lever i aabenbar Uretſærdighed, thi alene de ſom overgaar den udvortes Gode eller nogle Retſærdigheds Dyder, og i alle Ting af et oprigtigt Hjerte, hader al Synd, lægger Bind paa alle Retſærdigheds Dyder og bliver i Guds Kraft ved Jeſum Chriſtum retſærdiggjort, de ſkal indgaa i Guds Rige, og ved denne Retſærdighed ſkal beſtaa. Det ſiger Jeſus videre, I haver hørt at det er ſagt af de Gamle, du ſkal ikke ihjelſlaa, men hvo ſom ihjelſlaar, ſkal være ſkyldig for Dommen; men jeg ſiger Eder, at hver den ſom er vred paa ſin Broder uden Skyld, ſkal være ſkyldig for Dommen; men hvo ſom ſiger til ſin Broder Raka, ſkal være ſkyldig for Raadet, men hvo ſom ſiger du Daare, ſkal være ſkyldig til Helvedes Ild. Mange Hyklere og Mundchriſtne eller falſke Antichriſtne vil ikke vide af Moſe Lov eller de ti Guds Bud, da de ſiger den er opfyldt og ingen kan blive ſalig ved Loven; de vil stole paa det ſøde og trøſtelige Evangelium, at Jeſus læger de Syge og annammer Syndere, forlader dem hvad de haver gjort Gud imod, i ham ſkal de have Raade; men her gaaer de forbi, at de ſkal omvende ſig og Lovens Rigtighed ſkal fuldkommes paa dem, Rom. 8 Cap.

4 B. saa Jesu Kjærlighed opfylder Loven eller Guds Bud i vore Hjerte, at vi holder dem og haver Lyst dertil efter det indvortes Menneſte, 7 Cap. 22 B. da bliver det ikke alene udvortes Retſædigheds Skin, men en klar Kraft efter Christi Lære, at han ikke er kommen at aſtaffe, men opfylde den, Matth. 5 Cap. 17 B. og naar vi nu betragter den evangeliske eller Jesu egen Lære, da er den ſtærkere end Moſe Lov; dog vel et i deres aandelige Forſtand; thi Loven kræver det ganſke Menneſte med Legeme og Sjæl, Sind, Begjærlighed og al Kraft, ſaa vi bør og ſkal elſte Gud, og det maa Evangelium eller Jesu Død og igjenlevende Kraft opfylde; at dø i os det Døde og levendegjøre os til det Gode, ſom var Hovedſummen i det gamle Testamente, og er i det nye; dog var der mørkere og mindre Kraft før Christi Komme, men nu ſiden da Magten haver været ſtørre i at gjøre Bold paa Himmeriges Rige efter Christi Ord, Matth. 11 Cap. 12 B. Luc. 16 Cap. 15 B.; og Jeſus i vort Evangelium ſtærker Lovens aandelige Dom og ſtrænge Straf med forbenævnte Ord, nemlig: I haver hørt af de Gamle, at du ſkal ikke ihjelſlaa, thi hver ſom ihjelſlaar ſkal være ſkyldig for Dommen; men jeg ſiger Eder, at hver den ſom alene er vred paa ſin Broder uden Sag, han ſkal være ſkyldig for Dommen, og hvo ſom ſiger til ſin Broder Raka eller ſtjælder ſin Broder, han ſkal være ſkyldig for Raadet til en høiere Dom og Straf, hvo ſom er ſaa grov at han ſiger du Daare til ſin Broder, han er ſkyldig til Helvedes Ild; dog herved maa vi betænke, at Straffen er naar vi det gjør ved vor Broder, thi en ſom lever i Synden og ikke gjør efter Guds Ord, den maa vi, ſom Herrens Ord ſiger, kalde en Daare, Matth. 7 Cap. 26 B. og kalde dem Raka eller urene og udelagtige i Guds Rige, ſaa længe de følger Kjødets Begjæringer; men de Brødre ſom ere oprigtige og rene, at kalde dem Daarer, den Straf er ſtor; i hvilte Ord vi kan ſe den Dom der ligger over de Forhædede, ſom med ſit mordiske Sind og Sjæls Ord ſaa ofte søger at dræbe os med ſin Ondskab, nedſlaar vort aandelige Livs Glæder; og at de ſkulde forlige ſig i Raadens Tid, det ſiger Jeſus videre. Derfor naar du ofrer din Gave paa Alteret, og kommer der ihu at din Broder haver noget imod dig, ſaa lad blive din Gave der for Alteret, og gaa hen, forlig dig fiørst med din Broder, og kom da at ofre din Gave; heraf ſer

vi, at Gud har mere Lyst til Forligelse, og vil den skal gaa for Offer eller Gaver; ja han antager ikke Gaver af de uejtergivelige Onde; var derfor velvillig snart mod din Modstander, medens du er med ham paa Veien, at Modstanderen skal ikke overantvorde Dommeren dig og Dommeren skal antvorde Tjeneren dig og du skal kastes i Fængsel; sandelig siger jeg dig: du skal slet ikke komme derud fra, førend du betaler den sidste Hvid; denne Advarsel angaar den Afvigede, som det Onde, Uforligelige er kommen fra, at han skal haste og forlige sig, medens han er i Naadens Tid, før Guds Bredes Dom bliver sældet og de Tjenere der antvorder dem som pinner, da de skal ikke komme ud før det alt er betalt, og det bliver ikke, thi hvad haver et Menneſte at betale Gud med; han kan ikke betale noget her, mindre naar Naadens Tid er forbi; derfor kan hans Betaling aldrig blive eller ſte. Ingen maa heller tænke, at den som er forliget med Gud og vandrer Sandheds Bei, at de ſkulde vige og forlige ſig med de Onde i ſin Syndestand. Nei, jeg boiede mig ikke af Veien, Ps. 167. Verdens Venſkab er Guds Fiendſkab, Jac. 4 Cap. 4 V. thi Mørket og Lyſet, Gud og William kommer ikke overens, 2 Cor. 6 Cap. 15 V. og derfor maa de Onde Afvigede ſøge at rette ſig og blive forligte med Gud og hans Børn. Amen.

B ø n.

Hellige Gud! ſkriv dine hellige Bud ved din Aand i vore Hjerter, at vi kunde forſtaa denne aandelige Grund, og ikke bedrages ved noget hykkelft Stin eller Kundſkab, da du ſiger, at uden vor Retſjærdighed overgaar de Skriftlloges og Phariſæers, da kommer vi ikke i dit Rige, og at den ſom er vred eller ſkjælder ſin Broder er ſtyldig for din ſtrænge Dom, ja du forſtyder dem til Helvedes Ild; bevar du os derfra, at være vrede uden Sag, eller uforligte med dine Børn; lær os at haste med Forligelſen, om der var nogen Miſforſtaaelfe eller Ondt i os, ſom kunde ſtille os fra dig og dine Børns Samfund. Giv da os Naade til at være venlige, kjærlige, milde og eftergive hvad ſom os angaar, og overbevife dine Modſtandere, ſom og vil hindre os fra din Villie at gjøre; lad os da ſtaa faſte og om muligt drage dem til Omvendelfe og Forberedelfe; det giv du os, o Fader! formedelſt din Søn Jeſu, Kraft og Naade til. Amen.

Syvende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Rom. 6 Cap. fra 19 Vers til Enden.

Det store Guds udvalgte Redskab Paulus søgte paa mange Maader at opvække sine Tilhørere ved hjerterørende Ord i at opvække, overbevise, lokke og tilskynde dem fra det Onde, og blive tro i Kjærlighed og flittig i Helligheds Øvelse, hvorefter han særdeles skriver i vor Textes Capitel, som vi læste i forrige Epistel, og siger videre, at Synden bør ikke regjere i Eders dødelige Lemmer, thi Synden skal ikke kunde herste over Eder, thi I ere ikke under Loven, men under Naaden, hvad derfor (nemlig for Naaden er saa stor), skal vi da synde, efterdi vi ikke ere under Loven, at vi frygter for dens Forbandedelse, da vi er under Naaden; nei, det være langt fra, nu I er bleven frigjorte fra Synden, da ere I blevene gjorte til Retfærdigheds Tjenere. Derpaa følger vor Dags Epistel, hvor han siger: jeg maa tale menneſkeligvis for Eders Kjods Skøbeligheds Skyld; denne menneſkeligvis som han talede, var at han i menneſkelige Signelser og naturlige Taler udfører om det aandelige Kjods syndige Dødelſe og Begravelſe, og et nyt Levnet i Hellighed at tjene Herren; dette er Kjodet ſkøbeligt at forſtaa, og endda mere kan det ikke efterfølge, hvorfor Paulus bruger mange Løkkelser og Formaninger, ved at overbevise, ſigende: ligesom I haver før fremſtillet Eders Lemmer til at tjene Urenhed og Uretfærdighed, ſaa fremſtiller nu Eders Lemmer til at tjene Retfærdighed til Helliggjørelſe; thi da I vare Syndens Tjenere, vare I fri fra Retfærdigheden; hvad havde I da for Frugt af de Ting, ved hvilke I nu ſkammede Eder, thi Enden paa dem er Døden. Al! betænker enhver diſſe Ord, ſaa ſkulde viſt ingen længere elſte Synden og bære Uretfærdigheds Frugter, naar han ſolte Endens Glende med den evige Død, og det er at ſkamme ſig ved; thi mange vil vel agte det for en Skam at være retfærdig og hellig, ſagt fra alt det ſom Verden kalder lyſteligt, herligt og høit; naar dette forſages af de Troende, ſaa vil de Bantro holde det for Skam og Bane, Tvang og Tungſindighed, hvilket de gjør i ſin Blindhed, thi den ſom haver Lyſet i Herrens Ord og hellige Billie, ſøger hans Ære og Venſkab, de haver et fornøiet Sind, og

dette er ikke at stamme sig ved, thi det var Stam at tjene Synden; thi nu I ere blevne frigjorte fra Synden og ere blevne gjort til Guds Tjenere, have I Guds Frugt til Heliggjørelse, og Enden er et evigt Liv; skulde vi ikke da lægge Vind efter at vorde hellige, som Herren er hellig, og arbeide paa disse Frugter, som vi kunde høste det evige Livs Glæde af. At! hvad Ord skal jeg udtrykke til Opmuntringer, at søge dette Gode, hvor mange Løffelser og Formaninger have vi ikke i den hellige Skrift, hvad skulde mere drive os dertil, end vor egen Sjæls Trang og Frelse at blive løst fra Satans Baand; skulde du dig dertil lade tigge? det gjelder jo din egen Sjæletærn; der er saa haardt i Helvede at ligge; men o! hvor sødt at tage Himmels Arv; thi Syndens Sold er Døden, men Guds Naadegave er et evigt Liv i Jesu Christo vor Herre; skulde vi da tjene Synden, naar vi hører, føler og ved, at dens Sold eller Betaling er ikke andet end Dødens Smerter; nei, vi ved hvorledes det endes, vi vil ikke brændes, men annamme den Guds Naadegave, som Herren af sin store Kjærlighed os tilbyder, den vil vi modtage, nemlig Jesu Kraft og Kjærlighed, som borttager Syndens Lyst, Magt og Herredømme, og giver os Lyst og Fryghed til at elske og tjene ham alle Steds og alle Tider, hvor vi ere. Det giv du os, o! kjære Fader, Kraft til ved din Helligaands levende Troes Virkning paa Jesum Christum din elskelige Søn, som haver overvundet Synd, Død og Satans Rige, og friet os fra Mørthedens Magt, saa han kunde indføre os med sig ind til dig i din Herlighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Marcus 8 Cap. fra 1 til 9 Vers.

Da dette Evangelii Grund, ja et større Mirakel er beskrevet i Joh. 6 C. fra 1 Vers af, hvilket vi betragtede paa Midfaste Søndag, som vi der kan læse, undtagen at vi skulde opsamle Levningerne som Jesus baade da og nu beder sine Disciple at gjøre, hvilket han vel ikke havde nødig, da han kunde ved sin Bøn tilføre, og med hans Betsignelse bespise saa mange med de saa Brød og Fiske, og saa altid saa meget han vilde; men han vilde hermed lære os, at vi ikke skulde være overdaadige og uagtsomme med Guds Gaver, thi de onde Traadsere

de ødler det bort og af Foragt forspilder Guds Gaver endog i det Legemlige; thi det aandelige Manna eller Guds Ord, dem agter de Bantro ikke, men forspilder og forkaster alt det som tjener til Sjæles Føde; de som nu dog agte dette, nemlig Sjælens Føde; de kan dog ikke agte Herrens Betsignelse i Legemet eller dets Ophold, ikke skjønner ret at takke ham derfor, og at opsamle Levningerne; hvilket de gjør dels af Bantvithed, da de ikke har nogen Oplysning og betænker sig, at det er en stor Naade af Gud, vi nyder hans Betsjælgninger til Legemet, hvori den dyrebare Skat Sjelen er, og derved faar sit Livs Bestyrkelse at beredes til sin Herlighed hidsæt; og dels kan de og have en Formening dert, at de tænker at det er at fornægte Verden, naar de foragter og forkaster de timelige Gaver eller Betroede af Gud, hvilket er forvandt; thi at fornægte Verden, er at affige al dens Kjærlighed, Sorg og Begjærlighed; men at forkaste Guds Gave, som han velsigner og giver os, det maa ikke være; thi vi maa heller nøie opsamle dem og meddele vor Næste; behøver han eller vi det ikke, da skal vi lade det ligge, og altid takke Gud for han haver betroet os det nærværende Guds til Husholdning, givet os Frihed at nyde hvad som til Nødtørst behøves at mætte os med, og da at samle Levningerne, uden at forlade os derpaa; men alene overlade os til Gud, tro hans Kraft og Gode; thi som vi paa den ene Side ikke skal forøde vort Guds, saa maa vi paa den anden Side ikke forlade os derpaa, men paa Herrens rige Betsignelse, der altid er lige mægtig til at forsørge og forsyne os, hvilket vi kan læse efter vor Dags Evangelium. Jesus erindrede sine Disciple om, da de havde glemt at tage Brød med, og havde ikke mere end et Brød i Skibet som Jesus var; og han bad dem og sagde: ser til, tager I Edere vare for Phariseerne og Herodes Surdeig; da bespurgte de sig indbyrdes og sagde: det er det at vi have ikke Brød; og da Jesus fornam det, sagde han til dem: hvi bespørge I Edere derom, at I have ikke Brød? besinder I I Edere ikke endnu og forstaa I ei heller? have I endnu Eders forhærdede Hjerter? have I Dine og se ikke, og have I Øren og høre ikke? og kommer I ikke ihu da jeg brød fem Brød til fem Tusinde, hvor mange Kurve fulde af Stykker toge I da op? og de sagde til ham: tolv; men da jeg brød de syv til de fire Tusinde, hvormange Kurve fulde af Stykker toge I da op? men

de sagde: syv, og han sagde til dem: hvorledes forstaa I da ikke? Heraf ser vi, Christus vil vi skal betragte hans Gjerninger, hvorledes han kan staffe os Ophold, og derfor ikke sørge eller frygte om vi haver glemt, eller ikke er saa forsynet til Legemet's Ophold; Disciplerne toge da Jesu Ord anderledes op, da de ikke forstode, men vare i Hjertet forhærdet, Dinnene forblindet og Ørene ikke hørte det Aandelige; thi det Verdslige havde formørket og tilstoppet dem; og saaledes gaar det ofte, som vi daglig ser, at de forvender eller ikke forstaar de Formaninger, Bøddomme og Advarsler som angaar deres Sjæl. Vi vil da betragte disse Ord især: tager I der vare for Phariseernes og Herodes Surdeig; Christus som saa den Fare de falske Hytlere og Forførere kunde gjøre, som med sin Tale og falske Forvendelser, Fristelser og Begjæringer, de havde da forsøgt ham; og deres Ord er ligesom en Surdeig, at der som den faar Lov at ligge i os, eller vi hører efter deres forføreriske Taler, saa kan den snart i sin Skalkhed fordærve vor Aands Kjærlighed med sin Ondskab, idet deres falske Ord ligger og virker, af den Stadfæstelse som indstydes af Løgnens Aand, at Løgn er Sandhed og Falskhed Oprigtighed; thi ligesom Phariseerne fristede Christus og hans Disciple, ved at begjære Tegn og prisede ham for Mester, og fremsatte Spørgsmaale med Falskhed, at lure efter ham, Luc. 11 G. dertil have sit falske Retfærdigheds Skin, som de indbilder er godt, dog fuldt af Had og Brede, Næstens Foragt, egen Ære og Gjerrighed; ligesaa og Herodes som hørte Johannes gjerne, og gjorde meget deraf, naar han havde hørt ham, Marc. 6 Cap. 20 B. dog havde ikke mere Oprigtighed end han siden halzhuggede ham; alle saadanne er vel fornødent at tage sig vare for, da de lurer at stade vort Legeme, ja om de end roser os, saa kan de snart forføre os, især dræbe eller fordærve vor levende Aand. Herren give os da Visdoms Aand til at kjende dem, og Kraft at overvinde, for Jesu Christi Skyld. Amen.

Bøn.

D Jesu! du som er alseende og kjender Menneffenes Hjerter, du saa den Falskheds Forførelse og Bedrageri, deri ligger af Satans Snedighed, hvilket han ved sine Redskaber vil og forføre os med sine Garn og Strikter, at igjennemsyre eller for-

dærve den søde Kjærlighed, som du giver dine rene helliggjorte Sjæle, som elsker dig af Hjertet, kjender dine Betsignelser, samler dem, lover og takker dig for samme. Bevar du os, o Herre! at vi af disse Onde ikke skulde blive forførte, men giv du os Naade at staa dem imod og lægge Vind paa det Gode, tro dig og din rige Forsorg, Ophold og Betsjærmelse, love og takke dig derfor. Amen.

Ottende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Rom. 8 Capitel fra 12 til 17 Vers.

Derfor, Brødre, ere vi ikke Kjødets skyldig at leve efter Kjødets, og hvorfor ikke? jo, fordi at dersom vi leve efter Kjødets, da skal vi dø; men dersom vi døder Legemet's Gjæringer, saa skal vi leve; saa gjerne som vi alle paa hin Dag vil undgaa den evige Død, og blive delagtig i det evige Liv, saa flittig skal vi være at døde Kjødets, og arbejde ved Aandens Kraft paa Guds Villie. Hvad Kjødets Gjæringer eller Lyster er, det haver vi mange Gange læst, men hvorledes vi skal dræbe dem, det bør vi fornemmelig betragte og lære, saa Gjæringerne kunde følge formedelst den salige Nytte deraf flyder, som vi daglig kan betænke; paa det at vi ei den skal forlise og blive i Døden, saa lad os gribe Kjødets Lyster an; thi at føle dets Tilbøieligheder, stride og døde dem, det er Livsens Wei; naar det da opstiger og vil leve eller regjere i sine syndige Laster, at Dinene ser efter Verdens glimrende eller herlige Ting, og Hjertet begjærer, da strax give Guds Ord og Aand Rum, som overbeviser at dens Glands er forsængelig og dræber Lysten i det at saadan Herlighed skal forgaa; Ab. 18 Cap. saav og naar Diet ser eller Lyster opstiger i Ukydssked, da strax forestille det er en dødelig Synd som optænder Guds Brede, hvorfor vi skal sukke om hans Aands Hjælp til at dræbe den, og selv af Hjertet stride derimod; ligesaa i Ladhed, naar Kjødets begjærer sin Magelighed, da at tænke hvad Sjelen taber, baade fordi at Lysterne i Kjødets bliver derved saa stærke, at de ikke kan overvindes, ogsaa at vi forliser den Lon, som Herren vil give; thi med Legemet maa vi gjøre det Gode;

dersom det skal blive udført, da maa vi med Lemmerne arbejde: Foden gaa, Haanden give, Diet se, Tungen tale, altsaa at Legemet eller Lemmerne maa være underkastet Aanden; thi saa mange som drives af Guds Aand, disse ere Guds Børn, og disse drives af Gud, som Apostelen siger foran i det 10de Vers, at om Christi Aand er i Eder, da er Legemet dødt for medelst Synden, men Aanden er Liv til Retsfærdighed; overalt saa ser vi dette, at vi skal være døde eller korsfæstet med Christo, at Synden er dræbt og vi bliver hans Retsfærdighed helliget og levendegjort til Herrens Tjeneste; thi I annammede ikke atter en Trældoms Aand til Frygt, men en sønlig Udkaarelses Aand, ved hvilken vi raabe: Abba Fader! Her sætter Apostelen os en Overbevisning og Formaning for, at vi ikke skulde være saa daarlige og lade os forføre af Fiendens Loffelse eller Trudsler, enten ved vort Kjøds Forraadelse eller Verden og Djævelen, at lade os drage atter i Syndens Trældom, og annamme den Aand, som sætter os i Frygt og Angst for Guds retsfærdige Dom, men holde os lydige under den annammede sønlige Udkaarelses Aand, der haver kaldet og beredet os, at gaa ud fra dem, nemlig de som lever i Synden, at vort Sind og Lyst skal stille sig fra dem, og rører ikke noget Urent, da vil jeg annamme Eder, og jeg vil være Eders Fader og I skal være mine Sønner og Døtre, siger Herren den Almægtige, og da kan vi i Sandhed forlade os paa Gud, tro hans Naade, og ham anraabe med et Abba Fader! den samme Aand vidner med vor Aand, at vi ere Guds Børn. Dette Vidnesbyrd maa vi have, og naar vi ere oprigtig, da fjender vi det; thi den samme Aand, nemlig Guds Aand, den vidner ved Ordet hvad vi skal gjøre og lade, have Lyst til og hade; naar nu den Aand, som Herren har givet os, 1 Joh. 4 Cap. 13 V. finder sin Lyst og Behag af sønlig Kjærlighed til Gud, at stride det Onde imod, og lægge Bind paa det Gode at udrette, saa søles og stadfæstes det Vidnesbyrd efter Ordet, at vi ere Guds Børn; dersom vi da ere Børn, ere vi og Arvinger; thi Børnene arver sine Forældre; saa og vi, som ere Guds Børn, vi er og Guds Arvinger, men Christi Medarvinger; thi Kristus, som Guds Søn og Mennekte, er selv Arving til Guds Rige, og med ham skal vi arve. Hvem vil ikke være med heri at saa Del? Mange synes, det var meget at være en Konges Søn og Arving til et Rige, eller andre

Verdens Skatter og Herlighed; ja, desværre! saadant Synligt, Sandseligt og for Verden Høit og Herligt, søger Mængden efter, og mange strider og lider indtil Blodet, naar de dette kun kan vinde; men for det himmelske Riges Arv og Gien- dom vil de ikke gjøre sig den mindste Umage for, eller lide noget, hvilken ringeste Glæde og Rigdoms Stat er dog saa stor, at al Verdens største Herlighed er intet derimod at agte. Vi maa da ikke tænke, den Arv at vinde i Guds Rige, uden vi her i Tiden flittig arbejder derpaa; og saasnart vi lægger Bind paa at gjøre Guds Villie, elske Gud og vor Næste, da strider Fienden derimod, baade Djævelen, Verden og vort onde Kjøds Lyster, da maa vi lide af dem ja som Lutherus siger: en Christen skal gjøre alt Godt og saa Ondt til Løn, og maa betænke, at han er i et Hus hvor Djævelen er Vært, det er: vi er her i Verden, og der er Djævelen Gud, 2 Cor. 4 G. 4 B. og regjerer de Verdens Herrer eller Tyrster, som strider Guds Bud imod, hvilke trænger os i Lidelser, og dem skal vi ikke undslaa os fra, men taalmodig lide hvad Gud vil dem tillade, og agte det som et Kors og Tugtens-Mis fra Herren, der skal bryde vort Hjerte, udrense Verdens Vre og Kjødets Behag, og gjøre os duelige til Guds Rige, ja betænke vores sidste Ord i vor Text, at saafremt vi lide med ham, nemlig Christus, saa skulde vi og blive herliggjorte med ham. Herren forlene os hertil Naade, Taalmodighed og flittig at stride med uforsagt Sind ved hans Kraft, skjentet formedelsk Jesum Christum vor Herre. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 7 Capitel fra 15 til 21 Vers.

Men vogter Eder for de falske Propheter, som kommer til Eder i Faare-Klæder, men ere indvortes rivende Ulve, af deres Frugter skal I kjende dem. Vi haver vel læst i Evangelium paa anden Søndag efter Paaste, om Leiesvendene og falske Lærere eller Forsøre, og kunde derved være overbeviste om deres Glendighed; men da Jesus saa ofte oplyser, overbeviser og advarer os for dem; hvilke han, som saa den Glendighed deraf følger, vidste det var fornødent, hvorfor vi nøie baade bør betragte de falske Lærere og deres Frugter, hvad de for- aarsager. Jesus advarer os, vi skal vogte os for de falske

Propheter, som kommer til Eder i Faareklæder, men indvortes ere rivende Ulve; her taler han ikke om de, som er i sin Ulvesskikkelse, men alene om dem som ere Ulve under et Faarekind, hvilke kommer deraf, at han taler disse Ord til sine Disciple og Troende, som han vidste de Grove i sin Ondskab ikke kunde bedrage; thi de forblindede Tilhørere i Synden kjender ikke engang dem hvilke vi hører og ser, at endstjøndt mange Lærere ere saa grove, baade i deres Lærdom og Levnet; de søder sit Kjød i Graadseri og Druftenskab, Bellyst og Lædighed, da de lever magelig og søder sin Bug som paa en Slagtedag, Jac. 5 G. 5 V. haver den til sin Gud, Philip. 3 G. 19 V. og deres Sjæl eller Sind og Villie er fyldt af egen Ære, Stoltthed, Brede, Bitterhed, Hævngjerrighed og overalt Gjerrighed, Verdens Kjærlighed, Sorg og Begjærlighed, som Djævelen har fanget dem med, og da disse Laster herster hos de som ere onde Lærere eller Propheter, saa ere dog mange som ikke kjender dem for falske, at de forfører deres Sjæle med deres hyttelste kjodelige Ord og Lære, der bryder ud fra Hjertets Overflødighed; at lære Tilhørerne hvorledes de kan komme til Rigdom, Ære, Bellyst, Verdens Herlighed, og fortæller kjodelige Historier; samt baade beder og truer Menneffene efter sin egen Velskjæd, ja for en Haandsfuld Byg dræber Sjæle, Ezech. 13 Cap. 19 V. eller trøster dem i Synden for en liden Gave, og dræber den levende Gnist, som af Guds Aand bedrøver den efter Gud til Omvendelse; over alt dette er dog disse priseth, ja de i Synden herskende Tilhørere fortro dem ganske; saa Prophetens Ord opfyldes, nemlig: som Følket er, saa skal og Præsten være, thi Sværgen, Løgn, Mord og Tyveri bryder ud, de som vare mit Folk er udryddet, for der er ikke Forstand; fordi du haver bortkastet Forstand, derfor vil jeg forkaste dig, at du ikke skal gjøre Præste-Embedet, thi fordi du haver forglemth din Guds Lov, vil jeg ogsaa forglemme dine Børn. Hos. 4 Cap. 9 og 2 V. Hører dette I Præster og Israels Hus! giver Agt paa! og Kongens Hus vender Dreene dertil! thi Dommen gaar Eder an, fordi I vare en Snare for Mispa og et udbredt Garn for Tabor. 5 G. 1 V. O! hvilke elendige Snarer og Garn har ikke disse Verdens Lærere i de forvandrede Ord, falske Lærdomme og onde Exempler at fange Sjælene med, da de ere saare gjerrige fra den Mindste til den Største, fra Prophet og indtil Præsten,

de handlede allesammen falskeligen; og de lægte mit Følles Datters Forstyrrelse, som den havde været ringe, og sagde: Fred! Fred! dog der var ikke Fred; Jerem. 8 Cap. 10 og 11 B. ja hvad skal jeg mere sige, vi læser i Herrens Ord, at han ved sine Tjenere haver meget bestrævet, overbevist og straffet dem for, som nu maa igjentages og mere oplyses, da de haver iført sig Faarekind, bliver finere og finere i Falskhed under Gudsfrygtigheds Skin, dog nægter Kraften, 2 Tim. 2 Cap. 5 B. vi maa derfor kjende dem paa Frugterne; kan man sanke Vindruer af Torne eller Figen af Tidsel, saaledes bær hvert godt Træ gode Frugter, og et raadent Træ bær onde Frugter. Vi haver talt om de aabenbare onde Frugter, men de som skjuler sig og er af de Skrifttloger og Phariseers Falskhed, de vare høiere at betragte, endstjøndt de haver de samme Laster, thi et godt Træ kan ikke bære onde Frugter; mange vil indbilde sig og undskylde andre, at de skal have et godt Hjerte, alligevel om de bruger onde Ord og Gjerninger, men da maatte disse Jesu Ord være usande, at et godt Træ ikke kan bære onde Frugter, som da de Fine og Falske, der ved at skjule sig under et Faarekind, er ikke saa let at kjende under sit hykkelfse Skjul, saa maa vi give nøie Agt paa deres Frugter, baade hvad Ondt de gjør, og hvad Godt de efterlader; det er da ondt at en falsk Prophet taler gode Ord og viser onde Gebærder og Gjerninger, hvorved Guds Ord og Kraft kommer i Vantro; eller og en er slittig i at tale godhjertig ved at give andre, dog derfor lægger Vren til sig selv, op-høier sig, ja kræver igjen Løn hos Gud; det er og ondt, naar en ved og kan gjøre Godt, dog efterlader det, thi hvo som ved at gjøre Godt og gjør det ikke, dem er det Synd, Jac. 4 G. 17 B. hvert Træ som ikke bærer gode Frugter, skal afhugges og kastes i Ilden; heraf ser vi, at det er ikke nok at aflade det Onde, thi det skal ei alene straffes, men og de som ikke bær gode Frugter skal afhugges eller skjæres fra den Rod og falske Grund de groer paa, thi Sæden haver ingen god Jord, da de bærer Torner og Tidsel, hvorfor den skal opbrændes; derfor skal I kjende dem paa Frugterne, som vor Frelser ofte igjentager. Han slutter vort Evangelium med disse Ord: Ikke enhver som siger Herre! Herre! skal indkomme i Himmeriges Rige, men dem som gjør min Faders Villie som er i Himmelen; heraf ser vi, at Faderens Villie maa gjøres,

og Herre, Herre! hjælper ikke. Ak! hvor mange bedrager ikke sin Sjæl med det falske Haab og døde Tro paa Kundskaben og deres megen Bøn og Læsen, eller som nogle siger, at et Suk og kort Bøn skal gjøre det, da dog deres Hjerte, Sind og Villie er Fiendskab til Gud, og deres Gjæringer tværtimod hans Ord; dog tænker de, at komme i Himmeriges Rige og taaler aldeles ikke, at nogen overbevise dem, det ikke kan ske, som dog Guds Ord saa klarlig stadfæster. Ak! lad os nu ikke med disse bedrage os, men lægge Vind alle Dage paa Faderens Villie at udrette, og derpaa aldrig blive trætte. Amen.

Bøn.

Trofaste Gud og Fader! du haver ved din Søn og dine Tjener advaaret os fra de falske Propheter, der er som glubende Ulve, og kan snart opsluge vore Sjæle eller levende Aand og Troens frastige Kjærlighed af Ordets Føde. Bevar os fra deres Falskheds Garn, at vi ikke deri skal fanges; giv du os Naade at blive blandt dem, som udretter din Villie, saa forstaar vi Sandheden, og lærer at kjende alle falske og forføreriske Aander paa deres Frugter, da de enten bedriver det Onde eller efterlader det Gode, hvorfor de falder i din Retfærdigheds Dom, og bliver udfastet i den undsluttelige Ild; lær os ved deres Skade at blive vise af deres Falskheds Løn, saa vi derover kunde blive des trofastere til at bære Retfærdigheds Frugter, ved Troen paa din Søn Jesum Christum vor Herre. Amen.

Niende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Corinthier 10 Capitel fra 6 til 13 Vers.

Men disse Ting ere blevne vore Forbilleder, at vi ikke skal have Lyst til onde Ting, ligesom og de havde ond Lyst. Det var en nyttig Ting naar vi kunde saa sfrive, at den onde Lyst kunde forebygges; dog om det ikke sker, saa skal Ordet være en Dødslugt til Døden, at Guds Vre kan bestraffe i Helvede paa alle Foragtere som følger den onde Lyst, og en Livs-Lugt

til Livet, 1 Cor. 2 Cap. 16 B. for Annammerne. Hvad da de onde Lyster, som er skreven os til Forbilleder, er, det siger Paulus videre: bliv ikke heller Afgudsdyrker, som nogle af dem nemlig Israels Børn, som er skrevet om i 2 Mose B. 3 Cap. 6 B. Folket satte sig ned at æde og at drikke og stod op at lege; mange Slags Afguder er det, Menneffene haver, hvoriblandt Apostelen nævner her noget, som Verdens Menneffer almindelig holder for at det ikke er Synd, strider imod alle Overbevisninger derom, og vil forsvare deres onde Sag, som vi daglig ser er en Synd og Afgudereri; hvilke de fleste ere fangne i, og om de bliver frigjorte, da igjen hensefalder til at tage Bugen til sin Gud, Phil. 3 Cap. 19 B. sætter sig ned at æde, og staar op at lege, eller de sætter sit Hjerte, Lyst, Sind og Begjærlighed ned i det Jordiske, Kjødelige, tragter efter hvad de kan fylde sin Bug med i Kræsenhed og Overdaadighed, og saa staar de op at lege i Bellyster og saaledes haver sine kjødelige Glæder at elske det. Lader os ei heller bedrive Horeri, som nogle af dem bedreve Horeri, og faldt paa en Dag tre og tyve Tusinde, 4 Mose B. 25 C. 9 B. (NB. heri staar fire og tyve Tusinde); mange vil undskyldte denne Last: Horeri, at det ikke er Synd, da vi dog ser i Herrens Bud, det alvorlig forbydes, og i benævnte Ord, Guds retfærdige Straf over mange Tusinde, der bleve ødelagte i den Glendighed, ja Herren befaler, at de skulde hænges op mod Solen, 4 B. andre til Afsty, at de skulde ikke saa Lyst til at bedrive saadanne Lyster. Lader os ei heller friste Christum, som nogle af dem fristede ham, og bleve ødelagte af Slanger. Knurrer ei heller, som nogle af dem knurrede, og bleve ødelagte af Fordærveren; heraf ser vi Guds retfærdige Straf over dem, som fristede og knurrede mod ham; thi endstjøndt Herren gav dem Band da de raabte, fordrede og klagede sig, saa straffede han dem dog for sin Ondskab; ligesaa naar de kjedes af Manna, vare misfornøiede og knurrede for de ikke havde Kjød, saa gav han dem vel, men derhos straffede saa de døde med Kjødet imellem Tænderne, 11 C. 33 B. og alle disse Ting stødte dem til Forbilleder; men det er skrevet os til Advarsel, hvilke Verdens sidste Tider ere komne, saa vi ved saadanne Billeder eller Exempler kunde se hvad Løn det Onde faar; hvilke skulde advare os daglig at tage os vare nu i de sidste Tider; thi da Gud forðum straffede strax med Ødelæg-

gelse, men nu er langmodig, og paa den ene Side længe venter efter at de Ugudelige skal omvende sig, for han ikke vil ødelægge, og paa den anden Side straffer haardelig, da han vil ved Verdens sidste Ende udrydde med Ødelæggelse alle Uretfærdige, Bantro og Uhellige, som skal udlastes i Ildsoen; derfor hvo som synes han staar, ser til han ikke falder. Disse Ord bruger de i Synden nedsænkte Mennesker at advare os med, de ere og mærkelige, thi de som ligger i Synden kan ikke falde; men naar vi med Christo og ved hans Kraft er opreist, da bør denne Advarsel noie at tages i Agt: vær ikke høimodig men frygt dig, thi du som staar og synes alting er vel, du kan snart falde igjen, dersom du bliver stikker og ikke vogter dig; vandrer derfor varlig, saa Fienden ikke skal snære dig i sine Garn og fælde dig ved de mange Anstød han lægger i Veien. Eder er ingen Fristelse paakommen uden mennesselige, hvilke vel kan være svære, at de med sine søde, loffende og veltalende Ord, saavel som Verdens Bøllyster og Livets Overdaadighed; disse Fristelser kan være stærke nok til at lokke Eder paa den ene Side, saavel som paa den anden Side, at Menneskene bespottes og vanærer Eder; dertil truer med Baand og Fængsel, ja Død; dog haver ikke disse at sige fremfor naar Gud unddrager sin Naades Trøst og lader høre og se sin Magt, som han gjorde ved Israel, der frygtede, og syntes de derover maatte dø, 2 Mose B. 20 C. 19 B. ja naar enten Gud skjuler sig medens Breden varer, Es. 5 C. 7 og 8 B. eller han lader os føle sine kraftige Gjerninger, da faldt vi strax af Angest, og med Peder, der bad Herren skulde vige fra ham, Luc. 5 Cap. 8 B. ligesom han og Johannes frygtede der de vare paa Bjerget, da de hørte Røsten af Himmelen, Matth. 17 Cap. paa den anden Side, om Herren tillod Satan at friste os som Job, 2 Cap. 6 B. med mange andre Angester og Overfald, som kunde møde og oversfalde os, hvilke vi ingen Kraft haver af os selv at staa imod, men Gud er trofast, han lader os ikke friste over Formue, men gjør saadan Udgang paa Fristelsen, at vi det kan taale; herved kunde vel alle trøste sig og sige: Gud er trofast, han lader os ikke friste over vore Kræfter, men de maa og betænke sig, om de ikke frister Gud og støder ham fra sig, ved at de styrter sig selv i det Onde, giver Kjødets syndige Lyster Rum til at regjere, og samtykker med Verdens forførte Taler og Djevlels

Indskydelse; nei, disse kan ikke forlade sig paa Guds Frelse, men vi som oprigtig elsker Gud og hader alt det som er hans Hellighed imod, os er Gud trofast at bevare fra alle Fiendens Snarer. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 16 Capitel fra 1 til 9 Vers.

Vi læser i Epistelen paa tredie Søndag i Advent, at enhver af os bør agte os som Husholdere, og at vi ere Husholdere over Guds Gaver, det stadfæster og Christus ved Exempel om en uretfærdig Husholder, hvorledes vi skal gjøre os Venner af det Uretfærdige; hvilket vi læser i vor Dags Evangelio saaledes: Men han, nemlig Jesus, sagde til sine Disciple: der var et rigt Menneſte som havde en Husholder, og han blev beført for ham, at han forødte hans Gods. Vor Herre er et rigt Menneſte, og vi ere ofte de som forøder hans Gods, i det han som haver givet os Legem og Sjæl, med aandelige og timelige Gaver, hvilke vi skulde være tro og flittige med at samle til hans Rige, bruge i Retfærdighed, hvad som os tilhørte af hans Betroede, og uddele det hvor vi kunde tænke eller føle af Aandens Overbevisning efter Herrens Ord, det kunde blive ham til Gode; men naar vi heri ere utro, saa er vor Herres Døde ikke tunghørende og Døden ikke formortet, thi han baade hører og ser hvad vi foretager os; han kaldte ham, nemlig den utro Husholder, og sagde til ham: hvi hører jeg dette om dig? gjør Regnskab for din Husholdning, thi du kan ikke længer staa Husset for; men Husholderen sagde ved sig selv: hvad skal jeg gjøre, efterdi min Herre tager Husholdningen fra mig? jeg formaar ikke at grave, og skammer mig ved at trygle; saaledes findes vel endel i det Legemlige, der ikke formaar eller gider at grave, og skammer sig ved at tigge, hvilket ethvert naturligt Menneſte kan se og forstaa, thi vil vi betragte det i aandelig Forstand, hvor mange der siger eller tænker, at naar Herrens Aand overbeviser dem om sin Uretfærdighed, da begynder de at sige eller tænke: hvad skal jeg gjøre? jeg formaar ikke at grave ud alt det Onde som er inde i mit Hjerte, og jeg skammer mig ved at tigge Gud om Kraft; thi jeg er alt for høimodig dertil og vil ikke lade min Elendighed og Syndeslam blive bekendt; saaledes siger vel mange

i det Aandelige, og ved ikke hvad de skal fange an. Men de Naturlige ved da Naad: jeg ved vel hvad jeg vil gjøre, at de skulde tage mig i deres Huse naar jeg bliver affat med Husholdningen; og han fremkaldte enhver af sin Herres Skyldnere, og han sagde til den første: hvor meget er du min Herre skyldig? Han svarede: hundrede Fade Olie; og han sagde til ham: tag dit Brev og sæt dig snart ned og skriv Halvtrediesindstyve; derefter sagde han til den anden: men du, hvor meget er du skyldig? men han sagde: hundrede Maader Hvede; og han sagde til ham: tag dit Brev og skriv Firesindstyve; denne Gjerning i vor Lignelse var uretsfærdig, dog lover Herren den uretsfærdige Husholder, at han gjorde snildeligen eller var klog i sin Dndskab, da han tog af sin Herres Gods og gjorde andre til Gode dermed, idet han eftergav dem saa de igien skulde være gode imod ham; hvorfor Christus siger: at denne Verdens Børn ere klogere end Lysets Børn mod deres Slægt; dette maa vi bekjende; thi Verdens Børn ere baade slittigere og tredskere i mange Ting end Guds Børn; de ser paa alle Sider at forhverve sig Rigdom og forlyster sig i Synden, derpaa ere de slittige; de er vaagen i sine Samkvæmmer og passer Tiden; sparer ikke paa sit Gods naar de kan forlyste sig i Uhydsfhed, Belsyst, Dands, Leg, Spil, Drif og Doblen med letfindige og Forsængeligheds unyttige Fortællinger; hvorimod vi er alt for doven og ubetænkte, baade paa at samle Sjele med til Livet og arbejde paa vor egen Saliggjørelse, saavel som at lede og formane andre dertil; vi ser snart paa Beføstning, forsømmer Tiden og bliver trætte før i at læse, synge og opbygge hverandre i det aandelige Gode, som de Unde i at bedrive sine syndige Forlystelser, og saa ved at gjøre som den uretsfærdige Husholder; thi som vi haver forødt vor Herres Gods eller gjort ham imod, og naar nu den retsfærdige Gud vilde sætte os af eller fratage os Naadegavernes Betroelse, saa skulde vi henvende os til vor Næste, gjøre Godt, give dem efter alt det de var os skyldig, ja gjøre dem til Gode af det Herren havde betroet os, glve dem i det Legemlige, om de vare vore værste Fiender; men især lære dem det Herren havde lært os, at gaa i Rette med vor Herre, som han siger; Es. 1 Cap. 18 V. og bekjende Synderne, bede ham om Naade, at vor Syndegæld kunde affrives og eftergives; og det var en snild eller god Gjerning gjort af os, at vi med vor Her-

res Gaver siden kunde blive tro, hjærlige, flittige og oppasselige, da vilde Gud og hans Børn annamme os, naar vi gjorde godt medens vi lever i denne kostbare Tid; thi jeg siger Eder: gjører Eder Benner af den uretsfærdige Mammon, at naar Eder fattes, de skulle annamme Eder i de evige Boliger. At! at disse sidste Jesu Ord i vort Evangelium maatte igjennemtrænge hver Sjel til at haste med sit uretsfærdige Gods, og søge at gjøre sig Benner deraf, ja Benner i Gud, saa at naar de fattes alting i Verden, at den ikke kunde trøste dem, de da maatte høre med os det evige Livs Rettsfærdigheds Frugter, der var faaet i Fred formedelst Troen paa Jesum Christum, at vi ved hans Kjærlighed var rensset fra al Uretsfærdigheds Rod og var bleven hans hjærlige Brud, til at annammes i de evige Boliger. Amen.

B ø n.

O! Herre, du som ser hver af os dine Husholdere om vi forøder dit Gods; kald du os derfor i Rette med dig, paa det vi ikke skulde saalænge svige, at naar vi tilsidst fattedes, da blive forssudte fra dig. Nei, o! Herre, lær os i at estertænke vore uretsfærdige Handlinger, saa at vi i Tide kunde komme til at betænke os om vor Forødelse af dit Gods, og nu gjøre os Benner deraf, ved at vi bruger det du havde betroet os flittig i din Kjærlighed, efter dine Bud og Befalinger, at samle os Benner, som med dig kunde blive forenet til at annammes i det evige Liv. Lær og led os, giv os Lyst og Kraft paa dette at arbeide, det bede vi dig om, o Fader! at du vilde sende os din Helligaand formedelst din Søn Jesum Christum vor Herre. Amen.

Tiende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Corinth. 12 Capitel fra 2 til 11 Vers.

J vide at I vare Hædninger der I henhørtes til de dumme Afguder ligesom I bleve førte. Her, som det kaldes Christendom og Oplysning, taaler de ikke høre, at vi sige, dem er stumme og dumme, føres hen til Afguderne, endstjøndt de er

stumme til at tale Herrens Ord ved Guds Aand; og dumme at de ikke forstaar det som hører til Saligheds Kundskab, og meget mindre gjøre derefter, men søres hen til Afguder, sig selv tilbeder, for at faa efter Behag og søge egen Ære, Nytte og Fornøielse, saavelsom i Verdens Kjærlighed, og dertil forlader sig paa Menneſter, enten elsker dem lige med ja over Gud, eller frygter mere for at gjøre dem imod end Gud. Derfor kundgør jeg Eder, at ingen som taler ved Guds Aand, siger Jesus at være en forbandet Ting; af disse Ord se vi hvad det er at tale ved Guds Aand, at hvo som det gjør, siger ikke Jesus er en forbandet Ting, men en Frelser fra Synd, Død og Satans Rige, og en Herre til Gud Faders Ære; hvorimod alle de, som tjener Synden, have Afguder eller bander og tager Guds Navn forfængelig, overtræder Sab-baten, samtykker i det Onde med sin Næste, og ikke formaner til Omvendelse, ja i en Hovedsum, ikke elsker Gud over alle Ting og sin Næste som sig selv, ved Jesu Kraft, for dem er han en forbandet Ting, og de bliver under Lovens Forbandelse; thi der er skrevet: forbandet er hver den som ikke bliver i alt det som er skreven i Lovens Bog at han gjør det. Gal. 3 C. 10 B. Kristus, som da er bleven en Forbandelse for os, fordi han skulde løse os fra Lovens Forbandelse, og befri dem som vare skyldig til Trældom al deres Livstid; hver den som nu i ham vil have Trøst og nævne hans Navn som en Frelser, ham bør at aftræde fra al Uretfærdighed, 1 Tim. 2 C. 19 B. og ingen kan kalde Jesum en Herre uden ved den Helligaand; thi den Helligaand maa forklare Jesum i vore Sjæle, at vi kjender ham som vor Herre, antager ham som vor Konge til at regjere over os, og da bliver et i ham under hans Regjering; thi om der er Forſkjel paa Naadegaver, saa er dog Aanden den samme, og om der er Forſkjel paa Tjenester, saa er Herren den samme, og om der er Forſkjel paa kraftige Gjæringer, men Gud er den samme, som krafteligen virker alle Ting i alle; men Aandens Åbenbarelse gives hver til det som er nyttigt; thi han ser paa den ene Side hvormegget vi kan overtage, have Kræfter til at bruge, og paa den anden Side om vi vil være tro, og saa at det er fornødent, vi haver saa mange Gaver, hertil skulde vi og have noget hver; for de aandelige Gaver til Sjelen er ligesom de til Legemet; hvorom Apostelen taler efter vor Dags Epistel, at Le-

geme er et, og haver mange Lemmer; hver Lem havet sin Gjerning og er nyttig; for om Foden vilde sige: fordi jeg er ikke Haand, derfor er jeg ikke af Legemet, mon den derfor ikke var af Legemet; dersom Dret sagde for dig, jeg er ikke Die, derfor er jeg ikke af Legemet, mon det ikke derfor være af Legemet; dersom det ganske Legeme var Die, hvor blev da Hørelsen; dersom det ganske Legeme var Hørelsen, hvor blev da Lugtelsen: men nu haver Gud sat Lemmerne enhver af dem i Legemet, eftersom han vilde, saa Diet kan ikke sige til Haanden: jeg haver dig ikke behov, eller Foden til Hovedet: jeg haver dig ikke behov; meget mere, ligesom alle vore Lemmer paa Legemet ere fornødne, saa ere og vi Christi Lemmer eller Menneſter af Christi Samfund alle nyttige, enhver med sine Aåndsgaver, han betroer os, saavelsom det Legemlige, thi som vi kan ikke alle arbeide altid paa en Gjerning, Condition eller Embede; men nogle er Bønder, andre Haandværkere, andre Kjøbmænd, andre regjerer, holder Orden og lærer, nogle drive en Slags Gjerning eller Handel, andre af andre Slags; saa og i det Aandelige, eftersom Herren meddeler; thi en gives Visdoms Tale formedelt Aanden, saa han haver Gaver, med Visdom at tale og forklare Guds Sag, og lære andre, men en anden Kundskabs Tale efter den samme Aand, at han kan meget erindre, have Kundskab i Guds Ord. Men en anden Tro ved den samme Aand: af Troen paa Jesum, og ved hans Kraft af Guds Naade, gives alle Gaverne; men her at forstaa om Troen, da er endel fastere og bliver mere skænket af den Gave, saa at han kan og styrke andre i Troen med sig, og endel kan faa mere af de andre aandelige Gaver, og alle Naadegaver er skænket, for vi skal tjene os selv og andre til Guds Ære. Men en anden Naadegave til at helbrede ved den samme Aand. Men en anden at gjøre kraftige Gjerninger. Men en anden at propheete, propheete og prophitere er Forskjel, Propheete er at have Vidnesbyrd og kunde tale ved Guds Aand i Aabenbarelse om tilkommende Ting, men at prophitere er at formere Christi Menighed, samle flere til de Helliges Samfund, og det er Profit, ligesom de siger han haver faaet Profit naar det timelige Guds er formeret. Men en anden at gjøre Forskjel paa Aanderne, baade til at stille imellem de onde og gode Aander, saavelsom at kjende hvad Naadegave enhver er begavet med. Men en anden adskillige

Tungemaal, men en anden at udlægge Tungemaal, om disse sidste Gaver taler Paulus meget i det 1 Cor. 14 Cap., at de misbrugte ved at tale adskillige Tungemaal, at da de talede mange, var der ligesom en Bulder og uforstaaelig Lyd, saa at enhver som kom ind, kunde tænke, at de vare galne; men siger Apostelen, naar I profiterede eller talede om den Guds Kjærlighed og Naade som Herren vilde skjænke, kom der saa en Vantro ind, da skulde de skjulte Ting i hans Hjerte aabenbares, ogsaa skal han nedfalde paa sit Ansigt, tilbede Gud, og forkynde at Gud er i Eder; saaledes kan vi vel sige endnu, at der er Bulder af adskillige Tungemaal, som indbilder at forkynde Guds Ord; ikke af Mennekenes adskillte Landstaber, men af Hovfærdighed og forvendte Grunde med høitrvædende Taler, hvorover det sker, som Paulus siger forhen, at naar Basunen giver en utydelig Lyd, da vil ingen væbne sig til Krig, saaog disse forvendte Lærere, som er utydelig og haver ingen sand Kjærlighed til Gud og hans Ære at stride derfor og lære derom, hvo vil da af Tilhørerne give sig ind i den Strid, nemlig at stride for Guds Ære; hvilke Herren skjænker sin Kraft til, giver de Troende Aandens Gaver, der virker krafteligen ved den ene og samme Aand, som uddeler til enhver i Besynderlighed, eftersom han vil; thi da vi haver seet at Gaverne ere forffjellige, at en kan have en, ja to og flere Aands Gaver, ligesom en kan have et Embede, andre flere, eller være lærd i et Haandværk, det som da er fornødent i det Begemlige til vort Livs Ophold, det er ikke unyttigt, eller vi er i Splid om, ligesom vi talte om Lemmerne, hvilke Paulus siger der skal ikke være Splid, thi enhver er nyttig, saaog med Aandens Gaver, alene at enhver prøver sig efter det vi be-
tragtede først i vor Epistel, om det er Guds Aand. At! at enhver vilde undersøge sig, derefter ogsaa være fornøjet med de Gaver Gud skjænker ham, være tro og flittige, at bruge dem til Herrens Ære, saa bliver det sig selv og Næsten til Gavn; thi ligesom Lemmerne paa ethvert Legeme haver Fælledsskab, understøtter og opholder hverandre, saaog om vi ere rette Christi Lemmer, da haver vi Fælledsskab, Understøttelse, Ophold og Glæde i hverandres Gjærninger, saa det er mindre end Splid, men meget mere Kjærlighed, Fred og Glæde. Lad os derfor trage efter disse Dyder, som kan give os Trøst her og fuldkommen Glæde hisset. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 19 Capitel fra 41 Vers til Enden.

De Menneſter ſom lever i Synden er ofteſt ſikre og tænker: her er Fred og ingen Fare; 1 Teſſ. 5 G. 3 V. dog derſom de betænke ſig, ſaa maatte de frygte, thi om de end funde tænke at undgaa den timelige Straf, ſaa kan de ikke vente at undgaa den evige; alle de ſom dog ſaadant ikke agter, løber hen i ſin Glendighed og ſørger ikke førend det er for ſildig; de ſom derimod ſer ſin Fare foreſtaa, kan vel ſørge, og derſom deres Bedrøvelſe virker Omvendelſe medens de have Tid til at gjøre Poenitente, ſaar Naade, bliver forligt med ſin Modſtander, undgaar Straffen, enten den er legemlig eller aandelig, ſaa var det vel; nogle kan og ynkes over andres Glendighed, naar de ſer hvad Straf deres Næſte foreſtaar, og da ſørge; men ſaa er det ſom ſørger med den Kjærlighed, at de paa alle Maader og af alle Kræfter i Ord og Gjærninger ſøger at ville hindre Ulykken, ja lade ſit Liv til for Tiender og græde over deres Glendighed, ſom man ſer eller ved Straffen ſtaar fore; dette gjorde dog Jeſus, han døde for os, da vi vare endnu Syndere, Rom. 5 G. 8 V. og i vor Dags Evangelium læſe vi, at der han kom nær til og ſaa Staden, græd han over den og ſagde: derſom du og vidſte paa denne din Dag de Ting ſom tjener til din Fred, men nu er det ſkjult for dine Dine; her ſer vi Jeſu ſorgefulde Hjerte over de igjenſtridige Syndere ſom han havde ſøgt paa alle Maader og af alle Kræfter at overbevife, lære og lede, ſaavel ved ſine Mirakler og kraftige Gjærninger, til Beviſ han var deres Frelſer og den ſande Guds Søn; ſom iſær hans livſalige Ord og Viſdom til at igjendrive det Onde, frembringe og beſtyrke det Gode han beviſer mod dem; dog maatte han ſige: vidſte du end paa denne din Dag hvad der tjener til din Fred, men det er ſkjult for dine Dine. O! hvor maa vi ikke ſige det ſamme den Dag i Dag er, derſom vi er ſalvet med Chriſti Nåd, haver hans Viſdom, troer Herrens Ord og han haver aabnet vore Dine, at vi ſer den Fare og foreſtaaende Høvns Straf over alle Ulydige og Ugudelige, hvilke vel ſom hine, nemlig Jøderne eller Jeruſalems Beboere kan have ſfriſtkloge Phariſæere og ſtore Verdens Lærere, med megen opblæſt Kundſkab, dog ingen lydig Eſterlevelſe; tilmed kan de være af Chriſti

Efterfølgere overbeviste, ligesom Christus gjorde med alle Advarslers og Naamindelser at vige fra det Onde og lægge Vind paa det Gode, især bekræftet af Guds Børn med sine Kjærligheds Gjerninger og hellige Exempel, saa de paa alle Maader haver Overbevisning om Fredens Tilbud; gid de vare vise saa skulde de saa Forstand paa dette, de skulde betragte deres Ende, 5 Mose B. 32 Cap. 29 B. at den bliver jammerlig naar de ikke omvender sig fra den onde Wei, men de er et Folk, som fordærves i sit eget Raad og der er ikke Forstand i dem, 28 B. at kjende sin Besøgelses Tid, thi de vil ikke tro Herrens Ord, antage hans Raad og Formanelser til Bod og Bedring; derfor skal de Dage komme over dig at dine Fjender skal kaste en Vold op omkring dig og beleire dig rundt omkring og tvinge dig allevegne, og de skal lægge dig slet øde og dine Børn i dig og lade Sten paa Sten i dig, fordi du kjendte ikke din Besøgelses Tid; dette saa Christus hvad Gledighed og slet Odelæggelse den store og berømmelige Stad Jerusalem med alle sine Indbyggere vilde overkomme, og dette ser alle sande Christne, hvilken en Jammer, Ende og Odelæggelse det tager med alt det Verden berømmer i Herlighed af Diens Lyster, Kjødets Lyster og Livets Overdaadighed. Jesus gif ind i Templet, og begyndte at uddrive dem som der solgte og kjøbte, og han sagde til dem: der er skrevet: mit Hus skulde være et Bedehus, men I haver gjort det til en Høverkule; dette gjorde vel Jesus i det legemlige Tempel, og sagde om det som Salomon havde bygget der, og bad til Herren, at det maatte være et Bedehus, 1 Kong. B. 8 Cap. og Herren lovede, 9 Cap. hvilket dog ikke var andet end Forbilledet paa det aandelige Tempel; og da Jøderne havde gjort dette Hus til et Afguds-Hus, i det de stolede paa den udvortes Gudstjeneste, og en Høverkule, i det de der handlede og solgte, fyldte sine Begjærligheder, hvilke vi nok ser ster endnu, ja meget værre, thi det de kjøbte i Templets Forgaard, det var efter Herrens Befaling at de skulde have Slagt-Ofser, dog ikke Tilskudelse der at handle det, og nu er det værre, thi udenfor Kirken, hvor der er Krohus, der kjøbes og sælges om Sabbaten til Kjødets Overdaadighed i Graadseri og Druktenfab, og den Sælgende for at samle Rigdom; dog visse Laster ere grove og aabenbare, hvilke bør vel overbevises; men især vil vi lære, hvorledes den aandelige Høverkule er; og paa denne Maade

betragte, hvorledes Jesus skulde indkomme i vort Hjerte; thi vi bør være den Helligaands Tempel, 1 Cor. 3 Cap. 16 B. og Jesus med Faderen vil hos os gjøre Børelse, Joh. 14 C. 2 B. men da maa Hjertet ikke være en Røversfuld og opfyldt med alle onde Handlinger, i Gjerrighed, Argjerrighed, Vellyst og Ladhed ic.; dette maa derfor enhver randsage, om han er opfyldt med, da ikke lade sin fri Villie forhindre og modstaa Jesu Aand, som med Lovens Svøbe driver ud alle de onde Tanker og Begjæringer eller Lyster, der kjøbslaar med Verdens Menneſker og Djevelen, som tilbyder os sit Onde; giver vi nu Jesu Aand Rum, saa er han mægtig at uddrive dem alle, og tager Bolig i Hjertet, som da bliver hans Tempel, hvori han lærer os sin Villie.

De Ypperste-Præster og Skriftkloge og de Øverste for Folket søgte efter at omkomme ham, og de fandt ikke hvad de skulde gjøre, thi alt Folket hængte ved ham og hørte ham. Ligesom det gik Jesus i sin legemlige Mærvarelse paa Jorden, saa gaar det og nu, naar hans Aand er i os og Fienden er uddreven, thi det ser vi ofte hvorledes de skriftkloge Phariseer og Folkets Øverste efterstræber os, men mangen Gang holdes tilbage og ikke faar ødelagt os, som de ønskede for Folkets Skyld, thi Herren bøier dem til vor Bøstjærmelse, saa vi vor Gjerning faar udrettet, eller hans Villie forfremmet til vor Salighed. Amen.

Bøn.

Bedrøvede Frelser Jesus Christus! du græd over de Menneſker som ikke vilde modtage din Naade eller kjende det som tjente til sin Fred; bevar du os fra at blive med disse Glendige, som bliver slet ødelagte, indtog du vort Hjerte, Sind og Villie, og uddriv fra os alle onde Begjæringer i Tanker, Ord og Gjerninger, saa du kunde opfylde os med din Kraft til at elske, ære og tjene dig, og lære vor Næste det du ved din Aand lærer os, at vi kunde vinde mange Sjele til dit Rige. De som da foragter dit Raad til sin Salighed og ikke kiender sin Besøgelses Tid; giv os altid Kjærligheds Sorg over deres Glendighed, naar vi ikke kan vinde dem til det Gode, saa giv du os Kraft at de aldrig maatte overvinde os og indføre os i det Onde, men at alle de skriftkloge Øverster og

Pharisæers falste Renfer, Magt og List, maaite blive til intet, i at forhindre din Gjerning, som vi her have at udrette; det bønhør du os for din Kjærligheds Skyld. Amen.

Ellefte Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Corinthier 15 Capitel fra 1 til 10 Vers.

Men jeg giver Eder tiltjende Brødre, det Evangelium som jeg forkyndte Eder, hvilket I og annammede, udi hvilket I og have staaet. Mange Menneſter ere ſaa forhærdede, at de ikke vil engang høre Guds Ord, andre taaler ikke at de anden Gang ſkal blive paamindet og forkyndt det ſamme, og de fleſte Selvviſe, haver det Svar og Indvending, naar man taler dem til om Guds Villie at gjøre, da ſvarer de: de ved det før, og du haver ikke noget nyt; diſſe er lig de Athenienſer, Ud- lændinge ſom ſtod ikke efter andet, end at ſøge eller høre noget nyt, Ap. G. 17 Cap. 21 V. og det ſer ſom Paulus ſiger: derſom vi kom med et andet Evangelium, da ſkulde de annamme os, 2 Cor. 11 Cap. 4 V. og Jeſus ſtadsæfter det, at derſom han kom i ſit eget Navn, det er: til ſin egen Ære og Dphøiſe, ſøgte Verdens Herlighed og opdigtede noget nyt, ſom kunde glimre for Dinene, klinge for Ørene og hjelpe for Kjødets, dette vilde de have; thi ſaadanne Lærere ſkal de ud- vælge i Hobetal efterſom Ørene fløer. 2 Tim. 4 Cap. 3 V. Men Jeſus kom i ſin Faders Navn og ſøgte hans Ære, Joh. 8 Cap. hvilket og alle hans Eſterfølgere gjør; og enten Men- neſtene vil det annamme eller ikke, ſaa vil vi det forkynde, og den være en forbandet Ting, ſom kommer med noget andet Evangelium; thi det vil Apoſtelen ikke fravige men ofte igjen- tage og ſige, at ſkrive Eder de ſamme Ting til, er mig ikke fortrydeligt, men Eder til Viſhed, Philip. 3 G. 1 V. og i vor Epistel ſiger han: jeg giver Eder tiltjende, det Evange- lium ſom jeg forkyndte og I annammede, udi hvilket I og haver ſtaaet, formedeſt hvilket I og blive ſalige, dog med det Tillæg, derſom I beholde med hvad Tale jeg haver forkyndet Eder Evangelium, uden det, have I troet forgjæves; thi hvad hjælper det, at annamme en Skat, naar man bortkaſter den

igjen? hvad hjælper det, at begynde paa en Reise til et Sted, naar han standser paa Veien, og ikke vedbliver til han kommer frem? hvad gavner det, at antage en Lære, tro den er god, og ikke vedblive i den at fuldføre hvad som er begyndt? men forkafter, forglemmer, vender tilbage i sin forrige Dumbhed, haver troet forgjæves det er nyttigt, og alt det begyndte bliver ham til Græmmelse, Bespottelse og Glende; hvilket alt Evangelium befrier os fra og gjør os rig i Guds Naade, naar vi annammer den, bliver tro i at beholde og fuldføre det som os deri læres, hvilket Herren giver os Kraft til at gjøre, naar vi er lydige i stadig Villie og ydmyg Bøn holder os til Herren, da skal vi ikke blive bespottet, for at vi ikke kunde fuldkomme, for han giver Kraft, naar vi haver gjort det fulde Overdrag, Luc. 14 C. og lagt den rette Troes Grundvold, thi jeg haver overantvordet Eder iblandt de første Ting, det som jeg annammede at Christus døde for vore Synder efter Skrifterne, og at han blev begravet, og at han opstod tredie Dag efter Skrifterne. Denne er den rette Grundvold og først at annamme, at Christus er død for vore Synder, bleven begravet og er opstanden. Dette Evangelium kan kalde os til Omvendelse, naar vi hører at Jesus har betalt med sin Død for vore Synder, de som ellers havde ført os til den evige Død; thi naar vi hører denne Naade, saa maa det bevæge os til at nedsænke os i hans Død, af dø Synden for medelst Jesu Kjærlighed, saa det viser sig levende i os eller i vore Lemmer, og lader sig tilsyne i vort ganste Levnet, at Jesu Christi Tro er kraftig og levende i alle hellige Gjærninger, denne Magt bliver os skjænket som haver annammet Ordet og troet deres Vidnesbyrd, som haver seet ham opstanden, Luc. 24 Cap. 3, 4 B. hvilket I ikke haver seet og dog elste, hvilke I ikke nu ser og dog troer paa og fryde Eder med uudsigelig og helliggjort Glæde. 1 Petr. 1 Cap. 8 B. Og den som saa ham, siger Paulus, var først Kephas, derefter de Tolv, derefter er han seet af mere end fem hundrede Brødre paa engang, af hvilke de fleste ere endnu til, men nogle ere hensovede, derefter af Jacobus, derefter af alle Apostlerne, men sidst efter alle, er han seet af mig som af et utidigt Foster, thi jeg er den ringeste af Apostlerne, fordi jeg haver forfulgt Guds Menighed. Herved vil Paulus sige, at han er et utidigt Foster, det er: da den Glands og Herlighed aabenbarede

sig for mig, og Jesus viste sin store Naade og Salighed, som han tilbød at skjænke mig, da var jeg et utidigt Foster; thi jeg var fuld af Had til Christi Menighed, drog omkring, forfulgte og fængslede dem; hvor uberegt var jeg ikke da, til at modtage saadan Herlighed, hvorfor jeg faldt til Jorden, og dette maa jeg bestandig gjøre; bøie mig for Kristus og hans Christne, kjende at jeg ikke er værdig eller haver fortjent den Naade at kaldes en Apostel, fordi jeg haver forfulgt Guds Menighed, men jeg gjorde det i Banvittighed, og var efter min vildfarende Mening nidkjær, for det jeg tænkte var Guds Vre efter Fædrenes Lov, Ap. G. 22 Cap. 3 V. hvorfor og Herren skjænkte mig sit Lys og Sandheds Ord, hvilke jeg ikke modstod, eller overslog med Kjød og Blod, om det kunde ske at elske og fremme Herrens Villie, Gall. 1 Cap. 16 V. men var strax villig opofret til at spørge, hvad Herren vilde jeg skulde gjøre, og siden var tro og plittig til at udrette det han behager, hvorover han gav mig sin Naade, og deri er jeg det jeg er, og hans Naade som er uddelt til mig, haver ikke været forgjeves; thi Gud haver velsignet mit Arbeide, saa det haver frugtet. Saaledes mente og sølte Paulus Guds Naades Kraft i sig, som han havde annammet, hvilket han ikke fragif eller skjulte, men aabenbarede og betjendte; lad os og saaledes annamme, tro og være lydige, da giver Gud os sin Naade ved Jesum Christum vor Frelser. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 18 Capitel fra 9 til 14 Vers.

De kjende ikke Guds Retfærdighed, og tragte efter at oprette en egen Retfærdighed, er ikke den Guds Retfærdighed underdanig, Rom. 10 G. 3 V. I disse Ord læser vi om tvende Slags Retfærdighed, som tvende Slags Menneſter haver, hvilket vi og læser i vor Dags Evangelium, om Phariserens og Tolderens Retfærdighed, og vi kan ſige, at der er det tredje Slags Menneſter til, som ingen Retfærdighed haver, men er aabenbar ugudelig, dog vil mange af disse ſidſte regne ſig iblandt Toldere, og beſtylder dem ſom haver, ſaavelſom de der følger Guds Retfærdighed, for Phariseer, og at de haver en egen Retfærdighed; men diſſe aabenbare Onde ſaavelſom de phariſæiſke Retfærdige kan vi let afſtille fra Guds Retfærdig-

hed, naar vi betragter Jesu Ord, som Evangelisten siger, at Jesus sagde til nogle som stolede paa sig selv, og foragtede andre, denne Tegnelse: der gik to Mennesker op til Templet at bede, den ene var en Phariseer og den anden en Tolder; Phariseeren blev staaende for sig selv og bad saaledes: Jeg takker dig Gud! at jeg er ikke som andre Mennesker, Røvere, Uretfærdige, Høerkaarle, eller og som denne Tolder; jeg faster to Gange i Ugen, og giver Tiende af alt det jeg eier; heri ser vi den som stolede paa sig selv og foragtede andre, saa at den selvgode Phariseer, der skulde gaa op til Templet at bede, men kjendte ikke sin Trang, at han havde nogen Synd at afbede eller Følelser af Guds Gode at udbede sig, hvorfor han taltede Gud, for han ikke var som andre Mennesker. Det var at takke Gud for, naar vi af et sandt, oprigtigt Hjerte i Ord og Gjerninger ikke var lige skiftet med denne Verden, Rom. 12 Cap. 2 V. eller lig de ugudelige Mennesker i deres Ondskab, at Herren med sin gode Aand havde oplyst os og givet Kraft til at modstaa det Onde og udrette det Gode; thi da vi ikke formaar det af os selv, saa maatte vi takke Gud naar han giver os Kraft dertil; dog Christi Ord i vor Text er ikke sagt om saadanne, men om de som ophøier sig selv og priser sine egne Gjerninger, der tilegner sig selv Gien, og takker Gud for de er ikke som andre Mennesker, endstjønt vi ere alle af Naturen Bredens Børn, Eph. 2 C. 3 V. haver fortjent Guds retfærdige Straf, men de som det ikke kjender, ophøier sig selv, de foragter andre; thi Phariseeren med Foragt, Had og Forstyddelse, saa til Tolderen, i det Sted han skulde sørget over ham, og bedet Gud give ham Tid og Naade til Omvendelse, og dette er den, naar han havde havt den kristelige Kjærlighed; men de phariseiske Retfærdige, som saaledes stoler paa sig selv og foragter andre, haver nogle Dyder selv at helde sig til, for de vil ikke bøie sig under Gud, erkjende sin Armod, og være Gud underdanig, da de ikke er født af Gud eller komne til Sandheds Erkjendelse om sin Uværdighed, saasom de Omvendte, der haver den Retfærdighed som priser den Guds Naade der er dem skienket, og straffer de som synde; formaner dem til Omvendelse, overbeviser dem om deres Wildfarelse, og straffer Synden; dog ynkes af kristelig Kjærlighed over dem, og naar den Guds Retfærdiggjorte beder til sin Fader, da kommer han ikke ihu andres Laster til Bebreidelse,

uden at indslutte dem med sine egne Synder i Bønne, beder Gud om Forladelse, naar han tænker paa sin Glendighed og føler sin Nød, som vi kan betragte i Tolderen; han stod langt borte, og vilde end ikke opløste sine Dine til Himmelen, men slog sig paa sit Bryst og sagde: Gud være mig Synder naadig; om denne siger Jesus, at han gik retfærdig ned til sit Hus fremfor den anden thi hvo sig selv ophøier han skal fornedres, men hvo sig selv fornedrer skal ophøies. Disse Ord, nemlig arme Syndere, var det vi sagde den Ugudelige vilde trøste sig ved som aabenbar lever i Ondskaben; han beraaber sig paa at være med Tolderen, staar langt borte og bekjender han er en grov Synder, derfor beder Gud om Naade; men naar vi ret betragter dem, saa ser vi ikke andet end Falskhed, thi naar vi vil overbevise om deres Glendighed, stille dem Synden for Dinene, aabenbare dem deres Onde, saa undskylder de sig og vil fragaa at de ere Onde, eller nægter den sande Bøenitense og Omvendelse, siger, at de ikke kan blive hellige og retfærdige i dette Liv, dog der staar, at Tolderen gik retfærdig ned til sit Hus; men naar vi betragter deres stolte Gebærder, letfindige og vellystige Bæsen, løsgagtig Tale, og hykkelfse Bekjendelse, saa haver mange langt fra Phariseens Retfærdighed, meget mindre Tolderens, og at den grove Ugudelige ikke haver at stole paa, han ingen Phariseers Retfærdighed har, det læste vi i Evangelium paa sjette Søndag efter Trinitatis. Vi vil derfor noiere betragte Tolderen os til Exempel, at blive ham lig, han vilde end ikke opløste sine Dine til Himmelen, men slog sig paa sit Bryst. Advortes af Hyklere kunde vel enhver let gjøre ham det samme efter, men af Hjertet at kjende sig saa uværdig, at han ikke vil se til Himmelen for sine store Synder, kjende dem i sit Bryst, at al den onde Lyst bliver ved Lovens Hammer sønderslagen, saa den ikke længere elses eller haver Magt at regjere, men den inderlige Bøn udtrykkes af Hjertet: Gud være mig arme Synder naadig! det vil meget til; thi her er fem Ord, som i sin Grund haver vigtig Indhold, ja al den Lærdom som hører til Salighed; vilde enhver derfor tage dem i Agt, thi at vi bruger mange Ord, er for at opvække Hjertet i Andagt og saa bekjendt os for Gud, lærer derved at kjende ham igjen. Tolderen i sin stiltiende Angest blev da af den Helligaand lært disse Ord, nemlig: Gud, det er Gud den Almægtige, han er

hellig og nu din Dommer som er retfærdig, vil straffe det Onde, han tilbyder dig Naade ved Troen paa sin Søn Jesum Christum, naar du vil omvende dig og blive ham lydig; hvor- paa de tvende Sandheds Erkjendelser, at Menneſket maa først kjende den hellige Gud, dernæst sig selv arm og elendig; uden dette, kommer han ikke til Ydmyghed, at kjende sin egen Af- magt til det Gode, og at han er trængende, hvilket vi saa i Phariseeren, han bad ikke, thi han var vis, rig og god i sine egne Dine, og stolede paa sin egen Magt. Det er da meget, at bekjende sig med Tolderen for en arm Synder, der ikke haver noget Godt af sin egen Retfærdighed at stole paa, og er bleven arm, at Synden har fortæret hans Kraft, i Poenitenses Angest, saa han den ikke vil gjøre, deraf kommer det sidste Ord: naadig, det er: Troen. Her haver vi da Hovedsummen af vor evan- geliste Lære, at vi skal kjende Gud er hellig, vi Syndere, og saa tage Troen paa Naaden i Jesu Christo, som skal oversætte os fra Syndestand i Naadestand til Hellighed; saaledes er da den Guds Retfærdighed; lad os blive den underdanig, forringe os selv, saa vil Gud ophøje os. Amen.

Bøn.

Afseende Gud, for dig kan ingen Hykler bestaa eller fremgaa med sin egen Retfærdighed, af os syndige Menneſter som er falden fra dig, og vor Magt er bleven slet intet til det Gode; hver den derfor som paa sig selv forlader, bliver bedragen, dertil foragter andre, den vil du igjen foragte; vi beder dig ydmygelig, oplys os med din Helligaand, at vi kunde ret kjende dig som en hellig Gud, der er retfærdig og en fortæ- rende Ild mod alle Synder, de største med de mindste som vi elsker, de gjør Skilsmisse imellem dig og os, og nedsender os i Helvedes Pine; giv du os derfor Naade og Tid til Om- vendelse, lær os at kjende vor Elendighed, lad din Ild med dit Ords Hammer sønderknuse vort haarde Hjerte og fortære den onde Lyst, og som du da giver Naade og Trøst, saa maa vi igjen gjøre ved vor Næste, sørge over de Sjæle, som vi ser paa Vildfarelsens Wei, at naar vi selv ere omvendte, da styrte vore Brødre, hvilken du forlene os Kraft ved din gode Hel- ligaand af Troen paa din Søn Jesum Christum vor Herre. Amen.

Tolvte Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

2 Corinthier 3 Capitel fra 4 til 9 Vers.

Apostelen skriver i de forrige Vers til Menigheden, sigende: Begynde vi atter at prise os selv eller behøve vi nogle Berømmelses-Breve til Eder eller fra Eder, I ere vort Brev, indskrevne i vore Hjerter, som kjendes og læses af alle Menneſter; I som ere blevne aabenbaret, at I er Christi Brev, tilberedt ved vor Tjeneste, indskreven ikke med Blæk, men med den levende Guds Aand, ikke i Stentavler, men i Hjertets Rjødtable; hermed vil han ſige: de Gjerninger ſom ere falſke, frænkede og uduelige, de maa priſes og behøver Berømmelſe for det ſkal antages, ligesom de falſke Apſtler, ſom haver indtrænget ſig i Menigheden; men ſaadanne Breve behøver vi ikke; thi en god Gjerning priſer ſig ſelv. I er vort Brev, indſkrevet i vore Hjerter, det er: Eders Sind, Ord og Gjerninger er forenet med vores Hjerters Lyſt, og det er aabenbaret for alle Menneſter; thi alle ſkal derpaa kjende at I ere mine Diſciple, fordi I elſter hverandre, Joh. 13 Cap. 35 V. og Eders gode Gjerninger lyſer for dem i chriſtelig Umgjængelſe, I ſom er bleven aabenbaret, at I er Christi Brev tilberedt ved vor Tjeneste, ſaa I ere blevne dygtige til Helgenes Arvedel i Lyſet, og denne Lærdom er ikke med Blæk eller løſ Skrivelſe, men med den levende Guds Aand, ikke i Stentavler ſom Loven blev ſkreven paa til Betænkning, at Menneſtenes Hjerter ere haarde; men nu haver Gud borttaget det haarde Stenhjerte og givet os et Rjød hjerte, ſkrevet ſin Lov i vort Sind og vi alle blive lærde af Gud, Chr. 8 Cap. diſſe Tavler, nemlig Eders Rjød hjertes, hvor Guds Aand boer, dem priſer Guds Gjerning og lader ſig tilſyne; thi den Helligaand ſkal minde Eder paa al Sandhed at udrette; og det er det Paulus i vor Epistel forlader ſig paa, ſigende: ſaadan Tillid have vi til Gud formedelſt Chriſtum, ikke at vi ere dygtige af os ſelv til at gjøre denne Gjerning, thi vi kan ikke betænke noget af os ſelv, men vor Dygtighed er af Gud, der giver os Krafte til at gjøre hans Gjerning, hvilket og gjorde os dygtige til at være det nye Testaments Tjenere, ikke Bogſtaven, men Aandens, thi Bogſtaven ihjelſlaar, men

Aanden gjør levende; dette Ord, Bogstaven ihjelslaar, kan vi udlægge paa tvende Maader, først sker det som Paulus siger om sig, at han var oplært ved Gamaliels Fodder, dog blind foruden Lov, Rom. 7 Cap. 9 V. idet en lærer Bogstaven og ved Guds Bud, men er dog blind, for det er som vi læser efter vor Text, at der ligger et Skjul paa deres Hjerter indtil denne Dag naar Moses læses, men naar de omvendte sig til Herren, da blev Skjulet borttaget, thi Herren er Aanden, men hvor Herrens Aand er, der er Frihed, og hvo som bliver i Sandheden, annammer Jesu Kraft og Kjærlighed, den skal Sandheden frigjøre, Joh. 8 Cap. 32 V. men de som modstaar Overbevisning, og ikke tror den Guds Kraft, at naar Aanden rører deres Hjerter ved sine Tjenere i det nye Testamente, at de skulde faa et nyt Sind, Liv og Levnet ved Jesu Kjærlighed, dette modstrides, og de som haver lært Bogstaven stoler paa deres Kundskab, som dog opblæser dem, 1 Cor. 8 Cap. 2 V. og gjør dem dygtige i sig selv, af sin egen Retsfærdighed; dette er for det første at Bogstaven ihjelslaar, og dræber Aandens levende Kundskab som vil overbevise dem, at deres er død og uden Kraft. For det andet lærer vi, at Bogstaven ihjelslaar, det er Loven; thi Paulus siger videre: men dersom Dødens Tjeneste udi Bogstaven, som var indskreven i Sten stete i Herlighed, saa at Israels Børn kunde ikke se stivt paa Mose Ansigt for hans Herlighed, som dog skulde affattes. Heri talder han Loven eller Guds Bud som blev givet ved Moses, Dødens Tjeneste, hvilket han forklarer i Rom. 7 Cap. sigende: jeg døde og det Bud som var givet til Liv, det fandtes mig at tjene til Død; thi Synden som tog Anledning ved Budet forførte mig og dræbte mig formedelst samme, saa er vel Loven hellig og Budet helligt, retfærdigt og godt; er da det som er godt bleven mig en Død; det være langt fra, men Synden at den skulde aabenbares at være syndig, det er den som gjorde mig Døden formedelst det Gode, at Synden skulde være overmaadig syndig formedelst Budet; saaledes slaar da og Bogstaven ihjel, at naar Gud gav denne Lov ved Bogstaven i Sten-tavler, saa viste han sin retfærdige Brede med Torden og Lynild til Tegn imod Overtrædere, hvilke ved Aandens Bidnesbyrd føles i de Bantro, Ulydige og Ugudeliges Hjerter, der ligger under Lovens Forbandelse; at Guds Lov er aandeligt, men de er fjødelig solgt under Synden saalænge Jesu Tjen-

løsning ikke er fuldkommet i dem, og derfor slaar Bogstaven ihjel, eller Budet dræber dem; lad os derfor bestandig dræbe Kjødets ved Aandens Kraft, affige alle dets Lyster, annamme Jesu Kjærlighed, elste Herren som Guds Aand levendegjør os til; og virker, naar vi vil hengive os til det nye Testaments Tjenere, annamme den sønlige Udtaarelses Aand. O! hvilken Herlighed er ikke det at bekomme, thi dersom Fordømmelsens Tjeneste var i Herlighed, er meget mere Retsfærdigheds Tjeneste overslødig i Herlighed; hvilket vi kan betragte i det Naturlige, at naar en Konge udsender sine Tjenere til at dømme og straffe Misdædere i sit Rige, saa kan de have Magt og Herlighed, men dog bærer den Styldige, naar han hører eller ser dem, for han ved Straffen følger, og derfor ikke kan anse dem med Glæde; men naar Kongen udsendte andre, som forkyndte Pardon eller estergav Straffen, disse var herlige og glædelige Budskab; ligesaa i det Aandelige, naar den herlige og retfærdige Gud aabenbarede sin Lov ved sin Tjener Moses i Herlighed, hvorefter han dømmer de faldne Menneſter; hvor meget herligere skulde ikke da Naaden være mod alle de som vil modtage Jesum Christum den nye Testaments Midlere, Ebr. 9 C. 15 V. som forliger os med vor Herre, naar vi annamme hans Retsfærdighed; og dens Skin og Glæde bliver ikke aabenbaret udvortes i Legemet som Moses, hvilken Herlighed siger Apostelen, blev afføffet; men den nye Tjeneste i Retsfærdighed er indvortes ved Haabet i de Troendes Hjerter, og det skal ikke afføffes, da det er i Aandens Forklarelse, hvilke skal leve og bestaa evindlig, ja naar vi flyttes herfra, da fuldkommen aabenbares; o! lader os da annamme den store Naades Herlighed og stille os fra alt det som kan forhindre vor Salighed, paa det vi kunde tjene Gud her i Aandens nye Bæsen, i Tro og Kjærlighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Marcus 7 Capitel fra 31 Vers til Enden.

I dette Evangelium læser vi, at de førte en Døv til Jesum som besværlig kunde tale, og de bade ham at han vilde lægge Haanden paa ham, og han tog ham især fra Folket, og lagde sin Finger i hans Ore og spyttede, og rørte ved hans Tunge, saa op til Himmelen, sukkede og sagde: Ephata, det er: lad

dig op, og strax aabnedes hans Øren og hans Tungebaand løsnedes og han talte ret.

Enhver Syg som har den mindste Skade paa sit Legeme, at noget Dem lider og fattes Lægedomsmidler, den søger dem flittig, hvor han kan have noget Haab og Tro om Lægedom, ja om det er lidet, saa forsørger han dog alligevel paa en Lante om at blive hjulpen, hvilket og Slægt og Venner raade til og er behjælpelig, som vi læser de gjorde ved denne Døve, der besværligen kunde tale, at de førte ham til Jesum og bade ham, at han skulde hjælpe ham; Jesus som var fra Faderen endt til Verdens Frelser og Hjælper, han helbredede legemlige Syge som kom til ham, men fornemmelig vilde han læge de syge Sjæle, give dem sin Sundhed og frelse dem fra Synd, Død og Satans Rige, berede dem til at annamme Herligheds Rige; thi det han lægte dem i Legemet, var for de deri skulde se hans Gode, tro paa ham formedelst de Kjærligheds=Gjeringer han gjorde, Joh. 14 G. 11 B. og antage hans Lære til lydig Efterfølgelse og villig Tjeneste, fordi han var en god Herre, som gav Menneffene Gaver, Eph. 4 G. 8 B. thi hvad var større Gaver, end at de kunde blive sunde; hvor mangen en som er i legemlig Pine gav vel bort sin Formue, naar de var vis om at blive sunde, dog Jesus lægte dem for intet; hans Glæde var at gjøre Godt, læge det Syge, forbinde det Saarede, hele det Knusede, og hans Villie var, at en sund Sjel skulde bo i et sundt Legeme, dog var det bedre at en sund Sjel kunde bo i et sygt Legeme, end en syg Sjel skulde bo i et sundt Legeme, thi det syge Legeme blive de qvit, om ikke før, saa i Døden, og kan ved sin taalmodige Lidelse i Trængselen faa Ende og indgaa i Glæden; men naar Sjelen var syg af Syndens Saar fuld af onde Lyster, og boede i et sundt Legeme, regjerede det til onde Handlinger, hvor gruelig Fordærvelse tog da Enden, thi de begge skal beredes til at brænde og faar lide i Evighed. Al! hvilken gruelig Glendighed er det ikke, at se saa mange syge Sjæle ikke agter sin Sjæls Sundhed eller søger den, men løber mandig i Synden som Hesten i Strid, Esaias 30 Cap. 25 B. det var onskeligt, at enhver, der saa dem som vandrer i Synden, søgte at overbevise dem med Flid og røre ved deres Syndebuld eller straffe deres onde Lyster, saa de kunde komme til Sandheds Erkjendelse, men det sker vel som Propheten klager, sigende: for hvem

skal jeg tale og vidne at de vilde dog høre, se deres Dren
 haver Forhud, og de kan ikke give Agt derpaa, ser Herren
 Ord var dem til en Spot, de havde ikke Lust dertil, Jerem.
 6 Cap. 10 V. ja hvor ofte og mange Steder, klager ikke Her-
 ren i sit Ord og ved sine Tjenere, at Menneffene er forhær-
 det, og Sjælens Kræfter fordærvet til at gjøre det Gode, Vi-
 nene er af Djævelen forblindet til at se Herrens Ord og Gjer-
 ninger, Dret er tunghørende til at høre hvad Herren befaler,
 og Tungen stum til at tale det Gud behager, Villien er igjen-
 stridig og de vil ikke lade sig overbevise, dem er da intet Raad
 og Lægedom for, men dem som erkjender sin Døvhed, søger
 vor Frelser med ydmyge Bønner, dem sukker og beder han for
 til sin Fader og ved sin Aands Kraft aabner deres Dren til
 at høre Herrens Ord, hvorved han virker Troen i deres Gjer-
 ter, derefter bliver Tungens Baand løsnet, saa han kan prise
 Guds Navn, tale det som er ham til Ære og Næsten til
 Gavn; thi saa fuldkommer Christus sine Gjerninger i os, at
 vi bliver levende, sunde og behagelige til at fuldkomme hans
 Gjerninger, og han bliver hellig i sine Hellige og forunderlig
 i alle dem som troer, 2 Tess. 1 C, 10 V. saaledes ser vi og,
 at de over Jesu Gjerning, i at frelse den legemlige Syge, for-
 undrede sig overmaade og sagde: han haver gjort alle Ting
 vel, baade gjør han at de Døve hører og at de Maallose ta-
 ler; naar som da dette var en underlig Gjerning, ja skete det
 endnu i vore Dage at Gud umiddelbar brugte sin Magt og
 lagte de Syge saaledes i Legemet, da vilde vel mange falde
 i Forundring over saadan Gjerning; men den som er meget
 større, nemlig: sin guddommelige Kraft og Godheds Bevis,
 at han aabner de Døves Dren til at høre Guds Ord, og at
 de Tunger som før har været af Synden bundet og den onde
 Aand drevet til unyttige Ord i letfindig Tale, ja Bander og
 Guds Navns Misbrug, bliver forandret til at love og prise
 Gud, som vi har sagt. Al! at vi kunde ret oplade vore Dine
 og se an disse Herrens Gjerninger, prise hans Magt og Frelse
 her og hilses evindelig. Amen.

Bøn.

O! Jesu Christo, du sande Læge for alle Syndere som af
 ganste Hjerte søger dig og overlader sig under din Haand,

saa du faar Lov at udrense alt det som hindrer os fra den Sundhed som du saa gjerne vil vi skal have. Aabne du vor Forstand at vi maatte ret lære at kjende vor Sjels Trang og føle hvor døve og stumme vi ere til at høre efter dit Ord, tro og tale derom, gjør du os dog seendes og sund; ser du at vi kan med ret Ydmyghed, Trostab og Flittighed af vor fri Villes Kræfter besidde, eie og regjere en sund Sjel i et sundt Legeme, saa skjenk du os den Naade, og lær os at bruge dem til din Ære; men ser du at vi vil afvige, saa tugt hel-
 ler vort Legeme med Sygdoms Lidelser, at det ikke skulde for-
 føre Sjelen, modstaa din Helligaand og den bedrøve, saa at
 Sjelen skulde blive syg og bo i et sundt Legeme, som vandrer
 sin egen onde Vej; bevar os derfra og giv os Kraft, det be-
 der vi dig om; hør og bønør os for Jesu Christi vor Herres
 Skyld. Amen.

Trettende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Gall. 3 Capitel fra 15 til 22 Vers.

Brødre, jeg vil tale efter menneffelighvis: gjør dog ingen et
 Mennekses Testamente til intet, som er stadfæstet, eller sætter
 dertil. Her tager Paulus et Bevis af de mennekelige Gjer-
 ninger, at den som udsteder Testamente paa Guds og Gien-
 dom, at give bort eller fæste, saa gjøres det ikke til intet eller
 lægges noget til, meget mindre skulde da det Testamentes Pagt
 og Forjættelse, som Gud haver givet og stadfæstet, gjøres til
 intet eller lægges noget til. Gud havde tilfagt Abraham og
 hans Sæd Forjættelsen, han siger ikke: og i de Sæde, som
 han talede om mange, men om een, og i din Sæd, hvilken
 Sæd er Christus; thi der er ifkun en Mægler imellem Gud
 og Menneffene, det er det Menneffe Christus. 1 Tim. 2 G. 5
 B. og der er ikke Salighed i nogen anden, der er og ikke gi-
 vet noget andet Navn at blive salige i end det Navn Jesus,
 Ap. Gjern. 2 Cap. 12 B. om denne giver alle Propheterne
 Vidnesbyrd, at hver den som troer paa ham skal have Syn-
 dernes Forladelse, Ap. G. 10 Cap. 43 B. nemlig naar Troen
 er levende, saa den dører Synden, at Menneffet forlader og

afstaar fra det Onde. Men det siger jeg, det Testamente som er tilforn blevet stadfæstet af Gud paa Christum, kan Loven, som blev given fire Hundrede og Tredive Aar derefter, nemlig efter han lovede Abraham: at af hans Sæd skulde Christus fødes og deri alle Slægter velsignes. 1 Mose B. 22 Cap. 18 B. Dette kan ikke Loven ryste, at den kan gjøre Forjættelsen til intet; thi er Arven af Loven, da er den ikke mere af Forjættelsen; men Gud skjenket Abraham den ved Forjættelsen, hvad skal da Loven; den blev lagt dertil for Overtrædernes Skyld, for det første at Menneſket ved Loven kunde kjende Synden og spille sig i Loven hvad som de overtræder; for det andet er den en Lov, hvorefter Overtrædere skal dømmes, eller anklage dem, Joh. 5 Cap. 45 B. for det tredje er det vor Regel og Rettesnor, hvorefter alle de som troer Forjættelsen, faar Kraft til at vandre, saa at Gud som først gav Forjættelsen om Christus ved Abraham og siden Loven ved Moſes, som var stadfæstet ved Midler, Ypperste-Præster, Ofringer og Ceremonier, der skulde vedvare indtil den Sæd kom, nemlig Christus, da skulde alt dette affaffes, som var itkun Skygger og Forbilleder med Ofringer, hvilke Jesus affaffede med sit fuldkomne Offer, Ebr. 9 C. som vi læste i Epistelen paa Midfaste Søndag; alene den Hoved-Sum af Loven er igjen, nemlig Kjærlighed til Gud over alle Ting og vor Næste, som os selv, hvilke blev beſtattet ved Englene, formedelſt Midlerens Haand, men Midleren er ikke ens Midlere, men Gud er een, det er Jesu Haand som Midler, der ikke midler for en alene, men tilhører alle som vil modtage ham, saa er han ikke Gens Forliger men Mange, dog Gud er een, og alle maa blive forenet i ham; og om denne Midler taler Stephanus, da han siger: denne var den som var i Menigheden udi Orten med Engelen, som talede til ham paa Sinai Bjerg, og var med vore Fædre, den som annammede de levende Ord at give os, Apost. Gjern. 7 C. 38 B.; thi Jesus Christus Gud og Mand, er det Ord som var hos Gud og blev Kjød, boede iblandt os, ved hvilken alting ere gjorte, han gav da Loven paa Sinai Bjerg, og er det væsentlige Ord, som Faderen har udført sin Villie ved, der er Livets Ord; og endſjønt denne Midler er een, saa er dog Budſtaberne forſkjellige; thi da han fremførte Lovens Budſtab efter sin retfærdige Faders Befaling, saa fulgte deraf Dødens Dom over det i Synden faldne Men-

nesser; men det andet Budskab havde et andet Indhold, da han kom selv i Rjødets, blev en Forbandelse, som Lovens Bud paa- lagde Overtrædere; og da han nu i Rjødets borttog Fiendskabet, Eph. 2 Cap. 15 B. imellem Gud og os, vi som vilde lade os forlige med Gud, og modtage dette glade Budskab til Liv og Lyksalighed. Er da Loven imod Guds Forjættelser, det være langt fra; thi var der givet en Lov, som kunde gjøre levende, da var Retfærdighed sandelig af Loven, men Skriften haver indsluttet Alleting under Synd, at Forjættelsen af Jesu Christi Tro skulde blive givet dem som tro. Af disse sidste Ord af vor Dags Epistel ser vi Pauli Mening og Hovedgrund at overbevise og lære om den christelige Retfærdighed, som kommer af Troen og ikke af Loven, hvilke vi haver læst i nogle Epistler før, især paa Midfaste Søndag, og her siger han, dersom der var nogen Lov givet som kunde gjøre levende, da var Retfærdigheden sandeligen af Loven, men det er den ikke, thi Bogstaven dører, læste vi i forrige Epistel, og Skriften haver indsluttet Alleting under Synd, at de alle ere skyldige for Guds Dom, og ingen haver noget Godt at stole paa af egen Retfærdighed, eller kan kræve noget hos Gud, men alle maa annamme Jesu Retfærdighed ved Troen, som er en Guds Gave, saa der er ingen som haver noget at rose sig af, Eph. 2 Cap.; se derfor enhver sig for, og prøv hvad Retfærdighed og Tro han haver, enten det er sin egen, der er som et besmittet Klæde, Es. 64 G. 5 B., og Troen, er den død, da bærer den onde Frugter, men er den levende, da bærer den Retfærdigheds Frugter, som saaes i Fred. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 10 Capitel fra 23 til 37 Vers.

Dg han vendte sig til sine Disciple og sagde til dem især: salige ere de Dine som se det I se. Det er ikke Ederes kjødelige eller legemlige Dine; thi dem kan ikke i Opstandelsen arve Salighed, men det er Troens Dine, som ser den Herlighed, i mine Kjærligheds kraftige Gjærninger, som jeg gjør i min ringe Stand, hvilke ved Troen kunde antage mig som den der havde et større Rige og Lyksalighed; thi jeg siger Eder, at mange Propheter og Konger vilde seet det I se, og have det ikke seet, og høre det I høre, og have det ikke hørt. Her-

ved vilde Jesus overbevise Sine om den Naade og Saligheds Følger de vare vedersfaret, saa de kunde sjonne at takke Gud derfor; thi Propheter og Konger, som troede Guds Forjættelse om Qvindens Sæd, hvilte den Helligaand vidnede ved Herrens Forjættelse skulde komme, saa at Eva strax ved sin Forstødte tænkte hun eiede en Mand, som var Herren, 1 Mose B. 4 C. 1 B. men i det tog hun feil, og siden ventede de alle, saa at endog mange mægtige Konger vilde have seet denne Jesu Guds Søn med sine guddommelige Gjerninger og hørt hans livsalige Ord, dog haver det ikke seet og hørt, men disse Christi Ord kan især udtydes paa de falske Propheter og onde Konger; thi de Oprigtige saa Jesus i Troen, som han siger om Abraham, der begjærede at se hans Dag og saa den, Joh. 8 C. 56 B. og da de falske Propheter kunde og begjære med William, min Sjæl dø de Oprigtiges Død og mit Endeligt worde som hans, 4 Mose B. 23 Cap. 10 B.; thi de onde Verdens Herrer synes vel de haver Herlighed i Verden; men da de se dette er sorgjængeligt, saa føler de dog deres udødelige Mand, som vil bedrøve dem naar de skal forlade dette Jordiste, dertil kan de have Overbevisning om den evige Lyksalighed, den vil enhver gjerne blive delagtig i; thi dette ser vi og af en Lovsyndig, som fristede Jesum og sagde: Mester! hvad skal jeg gjøre at jeg kan arve et evigt Liv? at endstjøndt han var falsk og fristede Christus, saa vilde han dog blive salig; Christus sagde til ham: hvad er det skrevet i Loven, hvorledes læser du? var den Lovsyndige tredst og fristede ham, saa vidste og Christus at gribe ham i sin Tredsthed, at han selv maatte svare, hvad som skal gøres for at arve det evige Liv. Den Lovsyndige svarede og sagde: du skal elske Herren din Gud af dit ganste Hjerte, Sjæl og Sind, og din Næste som dig selv; Kristus sagde til ham: du svarede ret, gør det, saa skal du leve; dette grundige Svar passer til alle Lider, og hvem der vil gjøre Spørgsmaal om hvad de skal gjøre for at saa Arv i Guds Rige, i hvad Religion eller Sind, Tanker, Tro og Meninger de haver og er af eller Indvendinger at forvende Guds Ord til at overbevise og igjendrive dem, da maa og skal denne Lærdom dog gjælde, nemlig: du skal elske Herren din Gud af ganste Hjerte, Sjæl og Sind, og din Næste som dig selv; siger de da, at de det ikke kan, saa er Svaret: at de ikke kan arve det evige Liv uden de ombender sig og søger

Kraft i Jesu Kjærlighed, som opfylder Loven; svarer de med hin unge Karl, at de haver holdt Budene fra Ungdommen af, da maa vi byde dem, som Jesus bad ham, sælge alt sit Guds og give Fattige, tage Korset paa, og følge Jesu Fodspor efter; gaar de da bedrøvet bort, Matth. 19 Cap. saa ser vi at de ikke elsker Gud over alle Ting, thi da lydede de hvad Herren bad dem og var ikke bedrøvet om de end skulde sætte sit Liv til for at udrette hans Villie, mindre Guds.

De som vilde gjøre sig selv retfærdige ligesom denne i Evangeliet, der sagde til Jesus, hvo er min Næste; dem haver vi dette mærkelige Kjendetegn paa, at de ikke ved hvem der er deres Næste, hvilke dog er alle Menneſter, som de bør elske og gjøre godt, dog mest Troens egne og dem som er i Nød til Sjæl eller Legem; men da de ikke haver Lyſt dertil, at elske, give og hjælpe sin Næste, saa ved de ikke hvem den er eller finder Leilighed dertil, men afholder sig fra hvor det skulde bevise; det giver Jesus Exempel, da han svarede og sagde: et Menneſte gik ned fra Jerusalem til Jericho og faldt iblandt Røvere, hvilke førte ham af og sloge ham, gik bort og lod ham ligge halv Død. At vandre i Legemet og blive slagen halv død, eller de legemlige Kræfter halv dræbes, saa man ikke kan fuldkomme sin Reife, det var vel en Glendighed at være falden i; men meget mere at være falden iblandt aandelige Røvere, som havde halv dræbt vor levende Aand; thi hvor mange ere ikke disse, at naar vi er iblandt de som Herrens Aand priser, der ikke nægter hans Navn, da maa vi og lide Bespottelse og Forsølgelse, er vi da tro og hengivet i Herrens Tjeneste, saa skal det nye Jerusalems Navn komme ned af Himmelen fra Gud, Aab. 3 Cap. 8-12 B. og vi faar en Forsmag paa den tilkommende Verdens Kræfter eller føler den Herlighed, som vi skal hiſſet nyde og blive fyldte med Guds Kjærlighed; vi gjør da ligesom Jesus, der ikke agtede den Herlighed han var foresat, men leed taalmodig Korset, Ebr. 12 Cap. 2 B. fornedrede sig og tog en Tjeners Skikkelse paa; saaog vi forringe os og fare ned til de Menneſter som ere i sig selv opſøiet og lever i de onde Lyſter, dem ynktes vi over, og vilde tjene dem med vort Gode, tilbyder dem Guds Naade i Christo og forkynder dem Herrens Villie, men da kommer mange Røvere som vil myrde os; Djævelen som bliver herved pinet, og taber Sjæle af sit Rige, han begynder at

indstyde onde Tanker, der er som gloende Pile og en Pestilens der indtrænger sig, vil smitte og føre os i Sygdom, dertil udruster han og sine Redskaber og udsender dem, nemlig Verdens Fyrster, de onde Menneſter, som med Slag og Fængsel, Bespottelse og Forsølgelse antaster, gjør os Saar og forſkrækket, ja endda den værste Forgift, at de lokker os med timelige Tilbud og søger med Falskhed at overtale os fra vort gode Forſæt, hindre vor Rejse og dræbe vor Aand, thi hermed forener og Kjødet sig, sminker og kjelner, vil undgaa Lidelser; hvor kan ikke en aandelig Vandringsmand heraf blive ført af sine hellige Klæder, slagen og liggende halv død, her maa Klagen af den troende Ephraim høres, mine Dine maa rinde med Graad Nat og Dag, og holde ikke op, thi Jomfruen mit Folks Datter er forstyrret, hendes Saar er meget ſvagt. Jer. 14 Cap. 17 B.

Jesus siger: at ved en Hændelse drog en Præst den samme Vej ned, nemlig som den der var falden iblandt Røvere, og der han saa ham gif han forbi; det var ilde; men værre er det som Jeremias siger: om jeg gaar ud paa Marken, se da er der Ihjelslagne med Sværd, og om jeg kommer i Staden, se da er der Sygdomme af Hunger, thi baade Prophet saa og Præsten løb omkring i Landet og kjendte det ikke, 18 B. thi ilde var det at Præsten vandrede forbi den som laa i saadan Jammer, men værre er det at han er saa forblindet og forflemmet af Synden, at han ikke ſkulde kjende, se eller føle den som var falden i saadan Glendighed. Al! hvor ser vi ikke dette nu i vorre Tider, som kaldes oplyste, og Præsten ſkulde være høilærd, dog han er saa vanvittig og formørket i Synden, at det maa hedde: hvo er blind uden min Tjener? Ef. 42 Cap. 19 B. eller formørket af Synden, saa at hvor han vandrer omkring, saa ser han ikke at Sjelenes ere ihjelslagne af Morder-Engelen og de ligger døde i Overtrædelser; thi Djævelen haver tilstrøget deres Dine, at de ikke ser, forhærdet deres Hjertes at de ikke forſtaa, 44 Cap. 18 B. saa de enten ikke ser eller føler det Onde som Menneſkene bedriver, der dog giver tiltjende af deres Frugter at de ikke elſte Gud, da de ikke holder hans Bud; dog de er ſelv liggende i samme Synds Laſter, blinde og døde, derfor kunde de ikke ophjælpe andre eller lede dem; og om der er de som med hin ser at nogen ligger halv død, saa fare de forbi, og hvoraſ kommer det? jo fordi

de haver ikke Kjærlighed og kan asse noget at hjælpe de Trængende enten til Legem eller Sjæl, det sidste især, thi om man vilde hjælpe en saadan en ilde saaret op paa sin Rejse, til Herren at tjene, som vi haver sagt, er at bejvende Guds Navn for sin Næste, saa torde dog Præsten ikke for de af det onde Præstestabs Had, derfor farer han heller forbi, være eller tier stille, vil ikke holde hverken med eller imod, dog bliver det imod efter Christi Ord; hvo som ikke er med mig er imod mig, og hvo som ikke santer med mig, adspreder. Luc. 11 G. 23 B. Desligeste og en Levitte der han var nær ved Staden kom han og saa ham og drog forbi, Levitten var berømt af Verdens Menneſter for god, ligesom vi hører mange udbortes Urbare nu faar Berømmelse, dog de er egenretsfærdige og ærgjerrige, de drager og gjerne forbi Guds Børn og lader dem ligge. Men en Samaritan reiste og kom til ham, og der han saa ham, ynkede han inderlig, og han gif til ham, forbandt hans Saar og lod Olie og Vin derudi; han løstede ham paa sit eget Dyr og førte ham til Herberge og rygtede ham, og den anden Dag der han reiste bort, tog han to Penninge ud og gav Barten og sagde til ham: ryggt ham, og dersom du udlægger noget dertil, vil jeg betale dig naar jeg kommer igjen. Samaritanerne var af Phariseerne og de Lovtyndige holdt for ugudelig og onde Menneſter, men her beviser Jesus at denne var god og barmhjertig; saaledes gaar det og nu; mange der er udraabt for onde og vankundige, dog naar det kommer til Gjerningens Bevislighed, saa er de de bedste, hvilket daglig Erfarenhed lærer.

Jesus spurgte: hvilken tykkes du af disse Tre at blive din Næste? men han sagde: den som gjorde Barmhjertighed mod ham; derfor sagde Jesus: saa gaa du bort og gjør ligesaa. Hvorefter vi vil betragte Samaritanerens Gjerning i aandelig Forstand og saaledes gjøre, gaa til vores Næste, ynkes over dem som af Djevelen, Verden og sine onde Kjødslyster, er halv eller hel døde, undersøge deres Tilstand, søge at opvække og ophjælpe dem, lade Olie i deres Saar, det er Guds Bud som skal udrense Synden, der sætter Materie og Forgift i Saarene, hvilken Olie eller Guds Bud med sin Kraft afstjærer det Onde og udrenser det; og Vin, det er Evangelium hvilke trøster og læger; derpaa søge at ophjælpe dem paa vort eget Dyr, det er til den Kraft som vi haver, og saa saa dem

til Herberge ind iblandt den christne Kirkes Samsund; og naar vi saa drager bort at udrette mere til Guds Ære, da bede vore Medbrødre at de hjælper og oppasser alle, især de Svage og Saarede eller af Fienden Oversaldede, saa ingen maatte aandelig dø, men blive frelst til et evigt Liv. Amen.

Bøn.

Maadige gode Gud! hvorledes skal vi love dig for din store Naade, at du haver aabnet vore Dine, saa vi kan indse de Ting i din Lov og vore Dren hører dit Ord, ja givet os Forstand til at kjende din Godhed; vi vil derfor takke dig evindeligt, hold os alene i live ved dit Ord, at vi kunde blive iblandt de som følge dine Bud, ja virk du Kjærlighed i os, at den maatte brænde til at gjøre Godt mod vor Næste, oplys du vor Forstands Dine, saa vi ikke bliver enten med de som ikke ser sin Næstes Nød, eller og ser den, men farer forbi; nei er du god imod os, saa vil vi bevise det af dig skjenkte Gode mod vor Næste, hjælpe ham af de Kræfter du giver os; staa du derfor selv med os og giv os Naade, Kraft og Leilighed til at gjøre Godt, saa vi med dig kunde blive forenet i Kjærlighed; dertil hjælp og styrk os for din Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

Fjortende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Gallater 5 Capitel fra 16 til 22 Vers.

Men jeg siger Eder: omgaaes i Aanden saa skal I ikke fuldkomme Kjødets Begjæring. Al! hvilken en Sandhed er det, vilde kun enhver forsøge at adlyde Guds Aand, nedsanke sig i dens Bydende og give sig i lydlig Villie under Herren, saa skulde den Omgang strax ei alene hindre Kjødets Begjæring til Villie og Gjærning at fuldkomme, men strax døde Lysten i Begjærligheden, thi Kjødets begjærer imod Aanden men Aanden imod Kjødets, men de samme ere satte imod hverandre, at vi ikke skulde gjøre de Ting som vi vil, men det som Gud ved sin Aand forklarer og driver os til; thi da vore første Forældre havde fri Villie, saa udvalgte de Døden ved at tage af

det forbudne Træ, hvoraf Synden kom i Verden og bor i vort Kjød, da vore Lyster og Villie er efter Naturen syndig, Begjærlighederne er mod Guds Bud som undsfanger Synd, og naar den er undsfanget, da søder den Døden, Jac. 1 Cap. 15 B. hvo der nu vil komme til Livet han maa affige sin egen Villie, og bøie sig under Guds Aand, stride ved Herrens Kraft imod alle onde Lyster og Begjæringer, og da skal en erfare Strid indvortes i sig, at Kjødet begjærer imod Aanden, og som Paulus siger, at han finder en Kjøds Lov inden i sig, som tager ham fangen og strider imod hans Sinds Lov, dog takker han Gud ved Jesum Christum vor Herre, saa tjener jeg da Guds Lov med Sindet, men Syndens Lov med Kjødet, Rom. 7 Cap. 25 B. og i vor Text siger han: dersom I drives af Aanden ere I ikke under Loven; thi de som ere under Loven tjener i Trældom og hører til Forbandelsen, men de som dræber Kjødet er ingen Fordømmelse over, da de er i Jesu Christo; Rom. 8 Cap. 1 B. thi Livsens Aands Lov i Christo Jesu haver frigiort os fra Syndens og Dødens Lov, at Lovens Rigtighed skulde fuldkommes i os som ikke vandrer efter Kjødet, elsker og følger dets Begjærligheder som sandser eller erindrer det som hører Kjødet til, at fuldkomme sin onde Lyst; men de som er efter Aanden de følger Guds Villie og søger at tækkes ham, de sandser og betænker hvad som hører til de aandelige Ting at udrette, og deri haver Aanden Liv og Fred, men Kjødets Sands er Døden, Rom. 8 Cap. 6 B. og Kjødets Gjæringer ere aabenbare, hvad som er Synd, enten de hersker og fuldkommen bedrives eller de sødes i Villien, da er den antagen i Gjærningens Sted; naar man haver Begjærlighed, Lyst og Villie til at bedrive det, saasom Hori, Skjørlevnet, Urenhed, Uteerlighed, Afgudsdyrkelse, Trolddom, allehaande Fiendskab, thi mange Afguder haver de kjødelige Menneſker som de frygter, elsker og forlader sig paa, og derfor haver og mange Fiendskab imod Guds Lov og Næstens Overbevisning, som hindrer dem i sine onde Bedrifter, hvorfor de er opfyldt med Had, og bruger Riv, Rid, Brede, Trætte, Tvedragt, Partier, i det de samler Partier af Medholdere i sit onde Foretagende, som raadslaar at ville fordærve os, og dertil ere de fulde af Avind, Nedtrykkelse, Mord, om ikke aabenbare at dræbe Legemet's Liv, saa dog søger at dræbe det aandelige Liv i Gud, bruger harske og hårdiske Ord, frarøver Næ-

ring saa de dermed dræber sin Næste, og foregaar med onde Exempler; skader sig selv og andre, saadanne i det de lever i Druktenfab og Fraadseri, og de som er lig disse Laster, som bedrives af onde Menneſter, om hvilke jeg ſiger Eder tilførn, før I bedriver det, ſaa I kunde holde Eder derfra, ſom jeg og haver ſagt Eder det før, at de ſom gjør ſaadanne Ting ſkal ikke arve Guds Rige; naar I da bliver ſaa mange Gange advaret derom og haver den Dom, at I bliver udeluſket fra Guds Rige, ſaa maa I lyde og nøie vogte Eder for at bedrive nogle af diſſe Kjødets Gjerninger; thi ingen uren Afgudſdyrker, Skjendegjeſt, Uretſærdige og Røvere, ſkal arve Guds Rige, Eph. 5 C. 5 V. men de Frygtagtige, Bantro, Bederſtyggelige og Manddrabere og Skjorlevnere og Troldſolk og Afgudſdyrkere og alle Løgnere, deres Del ſkal være i Søen ſom brænder med Ild og Svovel, hvilken er den anden Død, Ab. 21 Cap. 8 V. thi intet Almindeligt eller de ſom gjør Bederſtyggelighed ſkal komme i det nye Jeruſalem, Ab. 21 Cap. 27 V. men alene de der haver Aandens Frugter, ſom er: Kjærlighed, Glæde, Fred, Langmodighed, Fromhed, Tro, Sagtmodighed og Afhold fra alle Laſter, med en drivende Flittighed til de opregnede gode Aandens Frugter, mod ſaadanne er Loven ikke, thi hvo ſom er bleven under Aanden, er løſt fra Lovens Forbandeſe; men ei fra Lovens Lydighed med Sindſ Bevægeliſer og Begjæring; og dette er Kjendetegnet paa de Chriſtne, at de haver forſkæftet Kjødets og fornægtet ſig ſelv; men det vil mere til end Verdens Menneſter indbilder ſig; thi den ſyndige Natur er ikke let at dø, for Kjødets ſom ſtrider imod Aanden overvinder, derſom vi giver det mindſte Samtykke til nogen Begjærlighed, thi det er ei alene nok at forſkæfte og fornægte de grove Laſter, men de fine Lyſter med Sindets Begjæring, de maa dræbes ved en daglig Poenitentſe og Fortrydſe, at vi ei bedrøber Guds Aand og gjør den kjære Fader imod; thi vi af Kjærlighed til ham maa døde dem, ſaa vi kan leve i Hellighed og Retſærdighed formodelſt Troen paa Jeſum Chriſtum, der er mægtig til at overvinde det Onde naar vi vaager og beder med fuldkommen Willie til at ſtride, ſaa erlanger vi Livſens Krone. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 17 Capitel fra 11 til 19 Vers.

Vi læste i Evangelium paa tolvte Søndag efter Trinitatis, at den Syge søger Lægen og den som er i Nød raaber om Hjælp, det ser vi og i dette vor Dags Evangelio, at ti spedalske Mænd stode langt borte som opløstede Røsten og sagde: Jesu Mester forbarme dig over os! og der han saa dem, sagde han til dem: gaar hen og beter Eder for Præsterne, og det skete der de gik bort bleve de rensede; vi sagde: de som er i Nød raaber om Hjælp, hvilket òg David siger: af det Dybe raaber jeg til dig Herre! 130 Ps. 1 B. og Herren siger: kald paa mig i din Nøds Dag saa vil jeg udfrie dig, og du skal prise mig; dette ser vi skete med disse spedalske Mænd, de paa kaldte Herren og han hjalp dem. Spedalskhed var en Straf med andre Plager fra Herrens Haand for Syndens Skyld, men især var denne Plage og legemlige Sygdom et klart Exempel paa Sjælens Fordærvelse og Plage af Synden, thi som Spedalskhed var en smitsom Syge, at de der fik den, maatte skille sig fra de sunde Folk, og saaledes er det og med Synden, den vil og smitte paa os, hvorfor de Rene skiller sig fra de Urene, fraholder sig og hader de syndige Bedrifter, thi Mørket og Lysen, den Troende og Banire kan ikke have Samfund med hverandre. 1 Cor. 6 C. Spedalske ere vel ikke mange nu, men Synden den er ved Adam smittet paa alle; og hvor som skal blive renset derfra, maa komme til Sandheds Erkjendelse, Poenitentse og Omvendelse; mærkeligt er det da om Spedalskheden, at naar der var skinnende Plet i hans Kjødts Forhud, og Haaret i Plagen er forvandlet til hvidt, da er det Spedalskheds Plage, og Præsten skal dømme ham uren, men naar Plagen er mørkagtig og Plagen haver ikke videre udgivet sig paa Huden, da skal Præsten dømme ham ren, der er Skab, og han skal to fine Klæder saa er han ren; 3 Mose B. 13 Cap. 3 til 6 B. saaledes er Syndens Lyster som blomstrer i Kjødets, de ser skinnende ud, men naar Lysten er undfangen i Kjødets og Synden fuldkommet, saa ligger Samvittigheds Dom og Dødens Bud under, at det dommer, saa man bliver bleg og hvid, og det er den gamle Syndespedalskhed i Huden som gjør os uren, 11 B. at man ikke kan komme for Gud, thi Synden haver der Sæde og Mennesket elsker den, modstaar

Aanden og lever i sin Falskhed; men dersom Syndens Lyster er mørkagtig, at det er en Plage som er Menneſket imod, ſaa det med Poenitense fortrydes, da kommer ikke Lysterne videre, men de derved udrenſes; og denne er den Bodsſærdige ſom ikke tilregnes, det er Pletter ſom ikke kan gjøre os urene eller ſtille os fra Chriſti Menigheds Samfund, da vi renſes i Chriſti Blod; men den ſom ſkal blive renſet, han maa være ſom der ſtaar videre om den Spedalſke, at naar Spedalſkheden blomſtrer ſtærk i Huden, og Plagen ſkjuler den ganſke Hud fra Hovedet til hans Fødder, da ſkal Præſten dømme han er ren, han er bleven ganſke hvid, han er ren; 12 og 13 B. ſaaledes maa et Menneſte komme til Sandheds Erkjendſe, at han maa føle og ſe, der er intet ſundt fra Hoved=Iſſen indtil Fodſaalen, at vi intet Godt har gjort af os ſelv, men al vor Retſærdighed er ſom et beſmittet Klæde, og naar ſaa Synden blomſtrer i Huden eller det ſyndige Kjød bliver ved en ſand Anger og Ruelse dødet, ſaa den bliver hvid og til Stant, da bliver Jeſu Kraft mægtig til at renſe og levendegjøre os til nye Menneſter; men paa hvilken Dag karſt Kjød ſees paa ham, bliver han uren; 14 B. thi ſaaſnart ſom vi ikke føler Kjødets onde Lyster, men synes vi ere gode, tænker enten at vi haver overvundet, eller ikke agter det ſaa nøie, viſer os ikke for Præſten eller ſpeiler os i Guds Ord og haver Omgang med Guds Børn, agter ikke om deres Overbeviſning eller Aandens Mindelſe, ſaa er vi ſtrag urene; derfor maa vi prøve os, føle vor Elendighed og beſtandig være i en Hjertens ydmyg Bøn til Gud om Naade og Renſeſe i Jeſu Blod, og ſaaledes ombvende os og give Gud Æren, kjende ingen Ære tilhører os, men mere vor Anſigtes Bluffel for vore Synders Urenhed, hvilke da maatte opvække os til at takke ham ſom friede os derfra; ligesom en af de Lægte i vor Dags Evangelium, der han ſaa at han var helbredet, vendte tilbage, priſede Gud med ſtor Roſt, og han ſaldt paa ſit Anſigt for hans Fødder og takkede ham, og han var en Samaritan; da ſvarede Jeſus og ſagde: bleve ikke de ti renſede, hvor er da de ni? bleve ellers ingen funden ſom vendte tilbage at give Gud Æren uden denne Fremmede? han ſom er en Samaritan, var uoplyſt om den levende Gud, han vendte tilbage, og de andre ni ſom kjendte Herren, de gif ſin Bei naar de vare hjulſne, og ikke agtede at takke og ære den ſom Hjelpen kom fra. D!

hvor maa vi ikke se det saaledes ster, thi naar Gud læger Menneſtene og giver dem Fred og Sundhed, Mad og Drikke, Klæder og Hus ja alt det som til Livet behøves, da faar han ikke andet til Tak, end som hine onde Israels Børn, de satte sig ned at æde og stod op at lege, 2 Moſe B. 32 C. 6 B. forlyſtede ſig i Rjodet, dandſede for Billedet, dog de havde et, 4 B. men nu haveſ her mange, baade paa ſit Legeme af høie Moder i Klædebragt og i ſit Hus med adſkillige Malerier, Dienſklyſter, Rjodſklyſter og Livets Overdaadighed ſom de forlyſter ſig i og tilbeder, tilligemed Graadſeri og Belyſtighed, ſaa de langt fra vender ſig til Herren, takker ham og ſøger hans Ære; ligesaa naar han frelſer deres Sjel fra Syndens ſpedaſſe Glendighed og de bliver ſunde, ſaar deres Synders Forladelſe, da gaar de hen i aandelig Stoltthed og Sitterhed, vender ikke tilbage at give Gud Æren, men lægger Æren til ſig ſelv, og bliver borte med hine Ri. Lad os derfor blive med denne Tiende, ſom priſede Gud og gav ham Æren; Jeſus ſagde til ham: ſtaa op, gaf bort, din Tro haver frelſt dig; Troen er en Guds Gave, og da Herren virker den Gave i os ved ſin Aand ſom vil annamme hans Naadegave, ſaa maatte vi i al Bdm̄ghed takke ham for denne herlige Frelſe, at vi faar en ſund Sjel fornemmelig, der ſkal leve til evig Tid. Amen.

B o n.

D Jeſu! du ſande Læge, lær du os at kjende vor Synds Sygdom, at der er intet ſundt paa os fra vor Hoved-Tæſe til vor Fodſaale, men at vi er af Synden ilde ſaaret; lad den være os en Stank, at vi kunde føle hvor hæſlig den er for dig og dine Børn, ſom du haver reuſet og helliggjort til din Ære; giv du os derfor Bønnens Aand, ſaa vi i Troens Tilſid kunde anraabe dig om Naade og Hjelp i vor ſtore Trang, ja vi bede dig, læg du os ſaa bliver vi lægt; thi du er vor Roſe; lad os ikke vige fra dig og stole paa os ſelv eller vor egen Godhed, men altid kjende vor Fordærvelſe, paa det vi i en beſtandig Bdm̄ghed kunde takke dig og give dig med din Fader Ære formedelſt den Helligaands Gjerning. Amen.

Femtende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Gal. 5 Cap. 25 og 26 V. og 6 Cap. fra 1 til 10 V.

Dersom vi leve i Aanden, da lader os gaa frem i Aanden, saa vi ikke skulde staa stille eller lade os drage tilbage af Kjødets Lyster og bære dets Frugter; men at vi kunde gaa frem i Aandens Kraft fra en Klarhed til en anden, og bære Aandens Frugter; lader os ikke have Lyst til forfængelig Ære, at vi trodse hverandre og bærer Avind imod hverandre; thi det er forfængeligt at søge sin egen Ære, og forsvare den, blive hadesfuld om nogen vanærer os, og bære Avind for at andre har ligesaa meget eller jaar mere Ære end vi, hvilke i finere Grader opstiger ofte hos os og indskydes af den onde Ærgjerrigheds Aand, ja at man vil trodse og true sig Ære til, især naar en haver megen Magt ligesom Haman, hvilken havde faaet den Magt af Kongen at Alle skulde ære ham, men endssiondt han nu havde megen Ære, saa kunde han dog ikke taale at se Mardocheus ikke bøiede sig; men blev derfor fuld af Brede, Est. B. 3 C. 5 V. og i sin ærgjerrige Ondskab vilde true og dræbe den som ikke ærede ham, hvilket forvoldte hans egen skammelige Død; 1 Cap. 10 V. saaledes er det med egen Ære, og dens Løn eller Følger, og den Ære er intet, forsvinder og forandres endog her, og mere hisset til Smerte, Skam og Stjændsel; men at vi søger oprigtig Guds Ære, følger Jesum, er hans Tjenere, det skal bestaa; thi den skal Faderen ære, Joh. 12 Cap. 26 V. han bøier og Menneffene, ja de som ere Fiender maa bøie sig og give en Christen Ære. Naar vi den annammer i Ydmyghed og ærer Gud igjen, da er vi fornøiet og haver Fred i Sjelen.

Brødre! dersom og et Menneffe bliver overilet af nogen Brøst, hjælper saadan en til Rette med en sagtmødig Aand. Hastighed er noget af den onde Naturs Dpstigelse, thi Guds Aand er meget langmodig. Det er da ondt naar vi ser nogen overiles eller feiler, at vi da bliver harske, hvilket jeg tjender i mig, vil undertiden ytre sig imod Fienden, men mere mod Benner og de som bedre ved, at de falder og bedriver Feiler, da vil vi blive mere nidkjær og tale hastig eller vise i Ghebærder og Gjerninger Strengthed, hvilke dog kan strax tjendes

naar vi lever i Aanden, at vi bedrøber den; vi bør da altid være sagtmødige, og dertil haver vi et stort Exempel i Moses, at endstjøndt han havde en guddommelig Magt og var Guds tro Tjener, saa maatte han dog lide Modsigelse endog af sine Sødskende, men lod sig dog ikke opirre, saa han bekom den Berømmelse, at han var en saare sagtmødig Mand fremfor alle dem som boede paa Jorden; 4 Mose B. 12 C. 3 B. det er da ei alene nok at være sagtmødige, naar nogen overiler os, men vi skulde og isøre os den Kraft at ophjælpe andre med en Sagtmødheds Aand. I Aandelige se til Eder selv, at I ikke bliver fristet; thi dersom vi ikke hjælper den Svage og ynkes over hans Feil, da skal vi blive fristet til at falde i det samme, paa det de skulde vide, at hvormed nogen synder, dermed bliver han og plaget; Visd. B. 11 C. 17 B. salig er da den, som handler forstandelig med den Ringe, Herren skal fri ham paa en ond Dag. Bærer hverandres Byrde og opfylder Christi Lov; denne nemlig Lovens Fylde er Kjærlighed; thi Christus af Kjærlighed til os, paatog sig vort Kjød og Blod, blev det Guds Lam som bar Verdens Synder, Joh. 1 C. 29 B. at saalange Verden staar og Menneftet er deri, saa bærer Jesus deres Synder, da han er alle Menneskers Frelser, 1 Tim. 4 C. 10 B. her i Naadens Tid; thi var det ikke saa, da maatte Guds Retfærdighed nedstørte dem i den evige Pine, men nu venter han efter deres Omvendelse, for Jesu Skyld; saa maa og vi aldrig ønske deres Glænde, men hellere bøde og arbeide paa deres Frelse, og hvad Byrde som vi ser især vilde falde paa vore Medbrødre og nedtrykke dem af nogen Fiendes Overfald, da at være villige og beredte til at bære med ham i Trøst og Taalmodighed med aandelige og legemlige Gaver hvad Gud giver, saa at I som formaa det, maa bære de Strøbeliges Byrde; thi dersom nogen synes at være noget, som dog er intet, han bedrager sig selv, i det at han synes at have nogen Magt af sig selv til at gjøre Godt, eller stole paa sin egen Styrke. Men hver prøve sin egen Gjerning, og da skal han have Roes hos sig selv alene og ikke hos en anden; thi at have Roes hos andre det kan ofte være bedrageligt, for de paa den ene Side ikke kan kjende Gjerningen i Grund, om den kommer fra et godt Hjerte, eller det er et Hykkelskin og gjøres af Stolthed for at lægge Vren til sig, og paa den anden Side kan andre ofte rose os, fordi de ny-

der Godt af os eller for de ynder os og kan da prise vor Gjerning; derfor skal hver prøve sin egen Gjerning og have Roes hos sig selv alene; thi vi kan bedst prøve os selv, da intet Menneſte ved de Ting der er i Menneſtet, uden Menneſtets Aand ſom er i ham; 1 Cor. 2 Cap. 11 V. for om vi ſer nogle Frugter, ſaa kan vi ikke kjende Aanden; men dette kan enhver prøve og dømme hos sig selv, naar han vil randſage ſig og kjende om hans Gjerning er oprigtig i at ſøge Guds Ære og Næſtens Nytte, hvilket da giver Roes, i det han haver Guds Fred og Ære igjen. Hver ſkal bære ſin egen Byrde; her taler Apoſtelen imod de forrige Ord, at vi ſkulde bære Byrden med hverandre, men de haver hver ſine Grunde; vi haver ſagt, at det bør os at bære med hverandre og oprette de Svage, ophjælpe de Strøbelige, og være langmodig mod Alle, 1 Theſſ. 5 Cap. 14 V. men at hver ſkal bære ſin egen Byrde, det bliver ſaa, at hver ſaar lide for ſin onde Gjerning eller og hær drage det Kors, Lidelſe, Friſtelse og Angelt ſom er paalagt, og vi kan ikke tage det af ſom Gud giver enhver at bære, for at prøve deres Taalmodighed og berede deres Sjel. Der er da Forſkiel paa at vejlede, opmuntre, paaminde, trøſte og ſtørke hverandre, meddele i det Begemlige, og ſaa at hver ſkal taale den indvortes Angelt, Satans Friſtelse, Syndens Lyſt ſom ſmerter og er en Byrde, eller og Guds Raades Unddragelſe, at han haver ſkjult ſig medens Bredden varer, med mere. Men den ſom underviſes i Ordet ſkal dele allehaande Godt med dem ſom ham underviſer; det falder af ſig ſelv, at enhver bør dele og hjælpe den ſom han blev hjulpen af, og beſom de dyrebare Gaver Guds Ord.

Farer ikke vild, Gud lader ſig ikke ſpotte, thi hvad et Menneſte ſaar, det ſkal han og høſte. Forlader du da Guds Ord, at ikke elſke det og den ſom forkynder ſamme eller Gud, ſaa bliver du vildfarende, hytler med og ikke prøver dit Hjerte derefter, ſom for Menneſterne kunde ſkjules men ikke for Gud; han lader ſig ikke ſpotte eller bedrage, det ſom du ſaar ſkal du og høſte, ſaaledes er det i det Naturlige, man avler igjen af den Slags Sæd ſom man haver ſaaet, ligesaa ſkal det blive i det Aandelige, hvo ſom ſaar i Kjød med Hytleri, Falſkhed og Samtykke af dets Lyſter, bruger forføngelige, letſindige og onde Ord ſom er en forgiftig Sæd eller falſt Alinte, der æder omkring ſig ſom dødt Kjød, 2 Tim. 2 Cap. 17 V. den ſkal

høste Forkrænkelse af Kjødets, men hvo som saar i Aanden, giver Guds Aand Rum at det falder i Hjertets Jord og dør, Joh. 12 Cap. 24 V. den syndige Lyst, og renser det ved Aandens Kraft, saa det kommer til at bære Frugt med oprigtig Kjærlighed til Gud og Næsten, den skal høste det evige Liv af Aanden; men naar vi gjør det Gode, da lader os ikke blive trætte; thi vi skal og høste i sin Tid, om vi ikke bliver forsagte, at vi lader os forstrække men holde ved, efterdi vi have Tid og er her i Verden, som det Gode kan udøves og prøves, hvilket vi hisset skal have Løn for; lader os nu gjøre Godt mod Alle, men mest mod Troens Husfolk; thi Christus byder os vel at elske vore Fiender og give dem Mad naar de hungrer, og Drikke naar de tørste, for at opgløde dem, men han lover i Særdeleshed de Løn som gjør Godt imod en af de Mindste som troer paa ham, at ikke en Draabe Vand skal blive ubelønnet i Himmerige, Math. 10 Cap. 42 V. som da enhver vil gjerne have denne Løn, saa maa de og lægge Bind paa at gjøre Gjerningen, dog ikke kræve eller ikke annamme, Guds Børn i naturlig Kjærlighed, og alene gjøre dem tilgode deri; men som Troende og de der prophiterer i Aanden, at I og troer, er Ordet lydig, bliver fælleds i Guds Kjærlighed og agte det for en Naade, ydmyge Eder under Gud med Taktigelse, for de er værdig til at gjøre det Gode, da vil Herren rigelig belønne. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 6 Capitel fra 24 Vers til Enden.

At tjene to forenede Herrer, ja flere, det kunde vel gaa an, naar den ene ikke var imod, at en tjente den anden, men at de havde Villie dertil og var forenede, saa kunde en tjene noget hver om det end var mange, dog de regnes ei for to men for een, og er det samme som een tjente een; thi hvad den ene vilde, samtykkede den anden og havde et Sind, Lyst og Attraa, ja om de end havde forskjellige Arbeider at udrette, naar Alle søgte til et Maal og Gjerning at fuldkomme, saa vare de dog et; thi saaledes er det guddommelige Væsen, Faderen, Sønnen og den Helligaand, med alle deres Skabninger, som er adskillige i Arbeide og tillægges dog et i Væsen, Sind og Gjerning, som gjøres til deres Være og Villie at

fuldsføre. Men ingen kan tjene to stridende Herrer, det siger Jesus i vor Dags Evangelium: at han skal enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden; I kan ikke tjene Gud og Mammon, thi de er to adskilte Væsener, det ene er dødeligt og sorgjengelig, det andet er udødeligt og usorgjengeligt. Mammon kaldes de naturlige Ting, derfor siger Jesus videre; betymler Ider ikke for Iders Liv, hvad I skal æde og hvad I skal drikke, ikke heller for Iders Legeme hvad I skal det isøre; er ikke Livet mere end Maden og Legemet mere end Klæderne? Jesus som vidste den Glendighed der ligger i Menneftet af Sorg og Kjærlighed for Livets Næring, at det kjædelige Hjerte havde sit Liggendefæ eller søgte det i Verden, tog Mammon eller det Jordiske til Gud, tjente derunder med sin Sorg, og var ikke Herre derved til at regjere det; thi den haver Mammon til Gud, som sørger for at miste og glæder sig ved at faa det Jordiske til sin Rigdom, især naar han er saadan Slave derunder, at der er Sorg, om han skal forøde noget til sit eget Ophold og mere sin Næste, ja endda over alt, naar han skulde gjøre sin Fiende tilgode; men den haver Gud i sit Hjerte, som er Herre over alt saadant, og er glad at han kan udgive noget til Guds Vre og Næstens Gavn, ja sin Fiende at opløse derved; han haver et aandeligt Liv og er Betymlinger tvit; thi han tænker hvad er dette: er jeg et Guds Barn og skal arve det evige Liv, haver Gud forsynet at skaffe mig saadan Herlighed? skulde jeg ikke nyde mit legemlige Ophold, og min himmelske Fader forsynet mig? anser Himlens Tugle: de saa ikke, de høste ikke, sankt ikke i Loden, dog føder deres himmelske Fader dem; er vi ikke meget mere end de? vi som haver en udødelig Sjæl og er skabt i Guds Billede, dog er vel faldne, men saa er vi meget mere opreiste og dyre igjenløste ved hans allerkjæreste Søn, skulde han ikke nu redde sine Udvalgte troende Børn, som raaber til ham Nat og Dag; Luc. 18 C. 1 B. jeg har været ung og er bleven gammel, men jeg haver ikke seet den Retfærdige at være forladt eller hans Sæd at lede efter Brød; 37 Ps. 25 B. naar vi nu betragte Tuglene, som vi er meget mere ædlere og dyrebareere Skabninger end de; og de som i Kulde og Uvisshed, ja Under kunde det være hvor de faar sin Føde, naar Jorden er tildækket med Sne, og de haver intet Forraad; hvormod Gud haver lagt i os Forstand

at ordinere og arbejde, at samle i Lade, haver og Forraad ja til Dversflod, dog sørger mange for sit Udkomme; men hvor vantro og ilde er ikke det; ligesaa at de haver Omsorg og Klage for sin Bægt og Anseelse, eller deres Legeme som de ikke er fornøjet med og ubekymret for. Men hvo iblandt Eder kan lægge en Aen til sin Bægt endog han bekymrer sig derfor, hvi bekymrer I Eder for Klæderne? betragter de Lillier paa Marken, hvorledes de vore, de arbejde ikke, spinde og ikke; men jeg siger Eder, at ikke end Salomon i al sin Herlighed var saa klæd som en af dem; klæder da Gud det Græs som er idag og i Morgen kastes i Ønnen, skulde han da ikke meget mere klæde Eder, I Lidettroende? Det er en liden Tro i dens Hjerte hvor Bekymring er, og jo mere Bekymring jo mindre Tro; men er der Kjærlighed til det Timelige som gjerne følger Begjærligheden, ja er Kjærligheden fæstet i Hjertet, da er ingen Tro; thi at tjene Gud og Mammon eller elste Gud og Verden det kan ikke gaa an, og hvor der er Tro, der er Kjærlighed; er der da Kjærlighed til Verden, saa er det ikke Tro og Kjærlighed til Gud; derfor skal I ikke bekymre Eder for hvad vi skal æde og hvad vi skal drikke eller hvormed vi skal klæde os; disse Ord modsiges ofte af de Vantro, naar vi erindrer dem om at de ikke maa sørge, da svarer de strax, at Gud kommer ikke ned til os med noget, skal vi ikke arbejde, maa vi ikke sørge og bekymre os, for hvad skal vi opholde Livet med, hvor skal det da komme fra. At vi skal betænke vore Gjerninger og arbejde i Verden paa det som er fornødent til vort Legemes Ophold, Næstens Gavn og Guds Ære at besordre, det forbydes ikke men befales, at vi i vor Svæd skal æde vort Brød, 1 Mose B. 3 Cap. 19 V. og hvo som ikke vil arbejde, skal heller ikke æde, 2 Thess. 3 Cap. 10 V. thi Gud kunde vel skabt os saa at vi kunde leve foruden Mad, og da været fri for Arbejde; men det var hans vise Raad imod, vi skal ved Arbejde beredes til et evigt Liv, og nu er der Forskjel paa at betænke sin Gjerning eller Guds Villie, som sagt er, at udrette den i Verden, og at have sit Hjertes Omsorg og Kjærlighed til Mammon; thi efter alt saadant søger Hedningerne, der ikke haver nogen Tro til Gud, elste ham og haver ei kastet sin Omsorg paa Herren, de sørger og søger saadant og haver det Synlige til sin Gud, som hører Bugen til, Phil. 3 Cap. 19 V. men I kan forlade Eder paa

Gud, thi Eders himmelfste Fader ved at I haver alle saadanne Ting behov; søg I derfor først Guds Rige og hans Retfærdighed, at saa et Biggendesø i Himmelen, elste Herren og søge hvad hans Villie er, saa skulde og alle disse Ting tillægges Eder som er fornødent til det timelige Livs Ophold, det tillægger vor Herre os med sin Velsignelse, naar vi arbejder og overlader os i hans Haand; bekymrer Eder derfor ikke for den anden Morgen, thi den Dag i Morgen skal bekymre sig for sine egne Ting, hver Dag haver nok i sin Plage, saa vore Begjeringer skulde ikke være for den tilkommende Tid, eller glæde os i vort Forraad, at sige: æd, drikk og vær glad, for du haver Forraad i mange Aar, og strax kunde det hedde: du Daare! i denne Nat kræve de din Sjæl af dig; men hvem skal det høre til som du haver bered? Luc. 12 Cap. 19 og 20 B. Nei, vi skal vel arbejde paa det vi ikke behøver i Dag, og ikke kaste bort de Levninger som vi have tilovers, thi det vi haver er fra Gud, og hans Husholdere ere vi, men at vi er fri fra Sorg og Kjærlighed dertil, at saasnart Gud kalder os, kan sige: Herre! her er jeg og det du har betroet mig, vil du tage det, saa er jeg opofret indtil mit Liv, som du kan tage naar det behager dig. Amen.

Bøn.

O Herre! du vil have vort Hjerte alene, og forbyder os nogen anden at tjene, elste, have Omsorg og Begjærlighed til, af alt det som er skabt i Himmelen eller paa Jorden; thi vi skal elste og forlade os paa dig alene; drag du derfor vort Hjerte til dig, og lær os af de naturlige Stabninger at betragte din usigelige Magt, rige Forsorg og Ophold som du skjænker os, der i Oprigtighed vil tjene dig og adspørge dit Alges Retfærdighed, søge din Villie af ganske Hjerte. Giv du os den Naade, at vi maatte blive bestyrket i Troens Kraft, saa alle Bekymringer maatte bortfalde, det bede vi dig om; hør og bønør os, formedelsst din Søn Jesum Christum vor Frelser, at vi af ham og hans Lære den begjærede Naade og Kraft kunde faa. Amen.

Sextende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Epheſer 3 Capitel fra 13 Vers til Enden.

Derfor beder jeg at I ſkal ikke blive trætte af mine Trængſeler ſom jeg lider for Eder, hvilket er Eder en Gæde, vi roſe os i Trængſeler. Rom. 5 Cap. 3 V. Paulus var ofte i Forfølgelſer, og Fængſel og blev af de onde Menneſſer trængt for han gjorde Andre godt, oplyſte dem om Guds Riges Herlighed, og viſte dem Veien til Livet, formanede dem fra det Onde, at forlade Verdens Lyſt, Gæde og Herlighed, derfor maatte han lide, og diſſe Trængſeler var det han formaner ſine Troende ikke ſkulde blive trætte af, enten for at de hører han ſkal blive trængt, eller om de ſom i Trængſel ſelv, da ikke agte ſaadant for Vanære, blive beſkjæmmet eller bange; men meget mere en Gæde og blive frimodige, ſom han ſiger til, Pſil. 1 Cap. 14 V., Brødrene ſit Mod af mine Vaand; og dette var glædeligt for en tro Jeſu Betjender, ſom derfor maatte lide naar han kunde høre at de ikke var bange, men blev mere opmuntret, agtede det for en Naade og Gæde at lide Forfølgelſe for Jeſu Navns Betjendelſes Skyld. For denne Sags Skyld bøier jeg mine Knæ for vor Herre Jeſu Chriſti Fader, af hvilken al Faderlighed kaldes i Himmelen og paa Jorden, at han ſkal give Eder efter ſin Herlighedens Rigdom, at I kan blive mægteligen bekræftede ved hans Aand til det indvortes Menneſte. Heri ſer vi Apoſtelens ſtore Kjærligheds Omsorg for ſine Troende, at de ikke for den Skyld, han lider ſkulde affalde og blive trætte, men vedblive i Beſtandighed, ſaa bøiede han ſine Knæ for Jeſu Chriſti Fader og bad at han vilde give dem efter ſin Herlighedens Rigdom og blive mægtig bekræftet ved hans Aand i det indvortes Menneſte, at Chriſtus maatte bo formedelſt Troen i deres Hjerter; naar det udvortes Menneſte fordærvet eller aftager, da voxer eller formeres det indvortes Dag fra Dag, 1 Cor. 4 Cap. 16 V., ſaa Chriſtus ſaar ſin Stikkelse og kommer til at bo i os, thi ved det udvortes Menneſte forſtaaes alle kjødelige Lyſter og Verdens Begjærlighed, og Herlighed ſom er udvortes, ſees og regnerer, men ved det Indvortes forſtaaes det Uſynlige, ſom Guds Aand virker ved Troen, og den er en ſkjult Ting der ikke kan

sees af andre; ja Mennesket som haver den levende Tro og Jesum derved boende i sit Hjerte, han kan selv ikke begribe det, thi han alene føler mange hemmelige Glæder og et fornøiet Sind, Lyst til det Gode og Had til det Onde, eller Sorg over det Verden glæder sig ved, og Glæde i det Verdens Mennesker frygter for, nemlig Døden og den evige Dom, hvilke de ikke frygter for som giver Christi Kraft Rum i sit Hjerte, afdrøer fra Verdens Kjærlighed. Alt dette kan ikke forstaaes for hans naturlige Forstand, Sind og Sandser, det ved jeg med mig selv, at da Gud med sin Aand ved Troen paa sit Ord igjensjødte mig til et nyt Menneske, da stod jeg stille i mine egne Tanker og spurgte ved mig selv: hvad er du bleven eller hvorfra er det kommen, at dit Sind, Lyst, Villie og alle Kræfter er forandret; det du før elskede, nemlig Verdens Gode, Ære og naturlige Liv, tragtede efter Rigdom og Høihed i Verden, det hader du nu, og det du før lidet ja intet agtede, nemlig Guds Ord, hans Navn at tilbede i Aand og Sandhed, saa det kan helliggjøre dig, at hans Rige maa komme i dit Hjerte og Herrens Villie ske, saa du holder hans Bud, hvilket du var før Fiende til; dette elsker du nu saa høit, at du før vil lade dit Liv, end overtræde; saadanne Tanker eller Aands Veir var susende for mig, og jeg forstod ikke hvorfra det kom, som Kristus sagde til Nikodemus, og vi læste i Evangelio paa første Søndag efter Trinitatis. Andre naturlige Mennesker begynder og at forundre sig over det, eller de som saadant forandret Sind, Lyst og Drift faar; nogle tager heraf Frygt, eller og naar de kommer til Erfaring om det Gode Guds Børn haver, saa bliver de begjærlige efter samme, ønsker de og kunde nyde den Naade. Andre foragter og forhænder sig, siger det er nogle Indsald, Forvirrelse, selvgjort Egenfindighed, søger paa alle Maader at forhindre Guds Gjerning i og ved os; hvilket og sker med uhengivne Sjæle, især de Utro eller ikke flittige i Bøn og Arbejde, at følge Herrens Bud, vedblive i Guds Kjærlighed at hade det Onde og blive fast ved det Gode; de ikke det gjør, bliver overtalt af Uretfærdigheds Løgn og Falskhed til at vige fra Sandhedens Aand. Endel begynder med sine naturlige Kræfter at overtænke hvad Guds Bud befaler og især Guds Børns Gjerninger, læser Guds Ord og saa begriber det udbortes i Forstanden, bliver saa staaende derved, og kommer ikke til nogen Sinds Foran-

dring, saa Guds Aand faar udrenset det Onde i Hjertet, at det gamle Menneſte bliver aſlagt, og de annamme Kraft af Ordet til det nye Menneſtes Iſorelſe, men bliver i deres gamle Vaſen. Al! at de dog maatte overgive ſig i Gud, og annamme Chriſti Kraft, ſom er rodfæſtet i Kjærlighed; thi hvor Kjærlighed er en løs Mening og ubefæſtet Kraft, at Sæden er ſalden paa den ſtenagtige Jord, hvor Hjertet er haardt og ikke kan fæſte Rødder, der forſvinder den, men, var den bleven rodfæſtet i Hjertet, da bliver det Viſdom, ſom for-
 maar at begribe med alle de Hellige, hvilket der er det Brede og Lange, Dybe og Høie, thi dette er de Helliges Bøn og daglige Betragtning hvor ſtor Guds Kjærlighed er, at den er det Høieſte over alle Ting, og fornedrede ſig til det Dybeſte, i det Gud var i Chriſto og forligte Verden med ſig ſelv, 2 Colofſ. 5 C. 19 B. beviste ſin Kjærlighed til vor Frelſe, og paatog ſig en Tjeners Skikkelse, fornedrede ſig til Jordens nederſte Parter, Eph. 4 C. 9 B. ja til Helvede, for at overbevise de Avindsmænd og onde Aander om Guds Naade, ſom forløſer os; hvor langt og bredt denne Guds Kjærlighed udſtrækker ſig; betragte vi ſaa Guds høie Herlighed og vort dybe Fald i Syndens Elendighed, hvor langt og bredt der er imellem Guds Udvalgte i Herlighed, og de Forſudte i elendig Pine, ſom vi læſer i Evangelio paa første Søndag efter Trinitatis, hvor langt der er imellem Guds bellige Retſjærdighed og Menneſtens uheldige Uretſjærdighed, og hvorledes Gud i Naadens Tid udſtrækker ſine Barmhertigheds Arme til dem ſom vil ombvende ſig, ſtyrker dem med ſin Kjærlighed, ſom overgaar Kundſkaben; thi ved Hørelſe, Læſen og Tale kan vel udføres ſtore og herlige Ord om Guds Naade og Kjærlighed, men de der kjender den Kraft i Hjertet, da er den ſaa ſtærk, ſtor og overflødig i Fryd og Glæde, ſaa den kan ikke udtrykkes eller udfiges i Ord, hvad det er at være fyldt med Guds Fylde; men han, nemlig vor Himmelfſke Fader, ſom kan gjøre over alle Ting, langt overflødligere end de Ting ſom vi bede eller forſtaa; thi han giver mere og rigeligere, end vi forſtaar at bede om, hvilket og ter ſig kraftig i os, at han haver udoft ſin Kjærlighed, der viſer ſig i den Kraft, at hverken Baand eller Fængſel, Forfølgelſe, Vre eller Banære, ſkal ſtille os fra denne Kjærlighed, ſom han haver givet os, den være i Menigheden i Chriſto Jeſu, til alle Slægter, i alle Ewigheder.

saa at denne Guds Kjærlighed i Menigheden eller Christi Kirkes Samsund, den maatte udvides og slægtes, til stor Udbredelse med Kraft, at de kunde føle det evige Gode; saa disse Evigheder, i det en efter anden kom i Guds Naades Samsund, kunde tilsidst blive delagtig i den forsamlede evige Glæde og Salighed. Herren være derfor Være og Pris i Tiden, at mange Evigheds Tanter om Hellighed kunde begynde her og beredes til den uendelige Evighed hijsset. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 7 Capitel fra 11 til 17 Vers.

D! hvor forfærdelige maa Dødens Tanter være, for den, der ikke gjør sig Haab eller Tro om nogen Opstandelse, Liv og Herlighed, efter dette Liv, men alene søger sin Lyst og Fornøielse at have sin Herlighed og Glæde i Tiden; han haver dog heri de sørgeligste Smarter, at om Alting falder ham til Velbehag, saa han synes at have god Forraad; sidde med Balthasar i Gjestebud, drikke og forlyste sig i sine jordiske Herligheder, saa kan der snart komme et Haandblad og skrive paa Bæggen over for Lysen hvor det indgaar i hans Hjerte, og vidne at han er veiet i Vægtstaaen og funden for let; Daniel. 5 C. 27 V. det er: der kan indskydes Dødens Tanter i hans Hjerte, at han skal frastilles sin Herlighed; og da er den for let til at give ham nogen Glæde; thi om tusinde Verden var saa mange Gange herligere som deres fornemste glimrende Ting og Forlystelser forestiller sig at være, saa kan de dog ikke fornøie; men som hin, nemlig Balthasar, falder han og blegner. Bedrøvelses Smerte ved Tanken om den visse Død, eller de ser Andres Død, falder da over den som ikke tror Opstandelsen, naar de her er i Herlighed; og ikke mindre Bedrøvelse, Sorg og Angest, men vel mere overfalder, den som tror Opstandelsen, evig Belønning og Straf, Himmerige og og Helvede; dog det første tror vel de fleste her, men det sidste vil mange nægte, endstjøndt de bærer Vidnesbyrd her i sig selv, saavel som de der aldeles nægter, at der er ikke Opstandelse til; hvilke vi haver læst i Evangelio paa Paaske-Dag, med flere Steder, at Opstandelsen er, hvorfor det forbigaaes her; alene at sige de som tror Belønning og Straf, og dog lever i Synden, som Mængden gjør, dem maa endda mere

være forstræffet for Døden, end den som ingen Opstandelse tror; thi kunde disse sidste faa bort det Vidnesbyrd hos sig og Tanke om Døden, saa kunde de leve vel og sige: kom la-
der os slaa Ungdoms Roser og være delagtig i hverandres
Bræsten; thi det er vor Del, vor Aand er som en Damp, og
der er ingen af de Døde kommen igjen. Bibl. B. 2 C. Dog
de saar vel atter sige paa hin Dag: vi Daarer! vi fore vrange
Veie! hvad gavner os Rigdom med Overdaadighed? det er
faret bort som en Røg, 5 C. og denne Bitterhed vil vist
komme paa alle Ugudelige og uomvendte Sjæle, som ikke i
Tiden haver beredt sig til Herlighed, især maa de mest for-
tryde det som troer Guds Ord, haver havt Overbevisning i
sin Sjæl og er forklaret om evig Dom over Døde og Gode.
Da vil vel mange med Felix undgaa, naar vi som Paulus
taler om Retfærdighed og Dom, da sige: gik bort denne Gang,
naar jeg saar Tid, skal jeg lade dig kalde. Ap. G. 24 C.
Men til Døden kan det ikke gaa an at undslaa sig for Guds
Dom, Bud og retfærdige Straf. Den gjør da vel, som be-
reder sig nu, jo før jo bedre, ei alene fordi vi forliser paa
Lønnen i Himmelen, i det vi forspilder vor Tid i Synden,
og tillige om Omvendelse sker, da bliver der større Smerte
og Bedrøvelse, naar en længer har tjent Synden og gjort den
retfærdige og kjærlige Gud imod; men og fordi at Døden Unge
gjæster, som vi ser og kan læse i vor Dags Evangelium, at
der Jesus kom nær til Staden Nains Port, da blev en Død
udbaaren, som var sin Moders enbaarne Søn, og hun var en
Enke, og meget Folk af Staden gik med hende; og der Her-
ren saa hende, ynkedes han inderlig over hende og sagde: græd
ikke; og han traadte til, rørte ved Baaren, men de som bare
stode; og han sagde: du unge Karl, jeg siger dig, staa op!
og den Døde satte sig op og begyndte at tale, og han gav
hans Moder ham. Vi læser alene om tre legemlig Døde, som
Jesus opvakte: denne og en Pige, Marc. 5 C. og Lazarus.
Joh. 11 C. Aarsagen hvorfor han opvakte disse, ser vi af de
Ord Jesus sagde om Lazarus, at den Sygdom han havde,
var ikke til Døden, men for Guds Ære, at Guds Søn skal
æres ved den: jeg er glad for Ederes Skyld, at jeg var ikke
der, at I skulde tro; 15 B. Fader, jeg takker dig, at du haver
hørt mig; jeg vidste at du hører mig altid; men for Folkets
Skyld, som staar omkring, sagde jeg det, at de skulde tro, at

du haver udsendt mig. 41, 42 B. Af disse Ord ser vi, at dette stede for Guds Kraft i Jesu Christo skulde aabentbares, at han kunde gjøre levende hvem han vilde, 5 C. 21 B. at naturlige Menneſker skulde derved tro ham om den Opſtandelse, levende Kraft og Herlighed, som han haver at ſkjænke ſine tro Annammere. Han ynkedes da over de ſom ſorger over de naturlige Døde, ja deres Graad og Klage bevægede ham, ſaa han blev heftig i Aanden og græd; 11 C. 35 B. meget mere ynkes han over den ſande Troende, ſom græder over de aandelige Døde i Synden, ſom de ſer falder hen i den evige Død, deres Bøn, Suk og Graad gaar ham nær til Hjerte, ſaa hans Aand arbejder heftig paa de Dødes Hjerter og raaber: vaagn op du ſom ſover i Synden og ſtaa op fra de Døde; Eph. 5 C. 14 B. thi du ligger i Synden død; ſtaa derfor op derfra og hør min Røſt, ſa ſkal du leve; Joh. 5 C. 25 B. dog for det ſter, maa han nærme ſig til vore Hjerter, at vi kan ſtandſe med vort Kød og Blod i Synden, dertil den Skare af onde Aander ſom driver os, hvormed og følger Guds Børn og alle Guds Engler, ſom græder over os, ſaalænge vi ligger i Synden; de kunde derved røre vort Hjerte, ſaa vi maatte ſtandſe i det onde Syndeløb, da blive vi opvakte og ligesom en Rædſel betog dem, ſom ſaa den Døde blev levende; og de priſede Gud og ſagde: der er en ſtor Prophet opreift iblandt os og Gud haver beſøgt ſit Folk; ja og kommer Frygt i det Hjerte, ſom Guds Aand rører ved, at de ſaar føle ſin Synds Glende; hører han da efter Chriſti Røſt, og følger hans Evangellii Kald til Omvendelſe, ſaa ſaar han Kraft af Jesu levende Ord, til at opſtaa fra Synden, da priſer han viſt hjertelig Gud og kjender den ſtore Prophet, ſom haver opreift ham, at Gud haver beſøgt ham med ſin Naade, hvilket og rygtes i de omliggende Lande; thi hvor dette aandelige Liv kommer i Menneſket, der kan det ikke ſkjules eller forties; thi han ſom haver annammet Livet og er indkommet i Guds Naades Lyſ, han maa lade det ſkinne og viſe den levende Kraft i alle hans Lemmer, ſom teer ſig, hvilke herſker over Døden og ſtraffer alle ſom bærer Dødens Frugter, eller bedriver Mørkhedens Gjærninger; vi er da ikke Arjag i den naturlige Død, men om vi ikke tror Guds Ord, annammer hans Aand ſom han lader banke paa, for at opvække enhver; nodſtaar vi ham, ſaa bliver vi ſelv ſkyldige i den evige Død.

Råd os derfor høre efter Christi Røst og følge hans Ord, som levendegjør os, til sin Ære og vor Salighed Amen.

Bøn.

Livsfuldste Jesu! du som er kommen til Verden, at opvække de Døde, og give dem Liv i Overflødighed, opvæk du og vore i Synden døde Hjerter, at vi kunde ved din Opstandelses Kraft, opstaa til et aandeligt Liv. Du kom til Verden, for at udbrede din Faders Ære ved dine kraftige Gjerninger, og befordre vor Lyksalighed; naar du da beviser din Naades Godhed mod os, saa lær os af dit Exempel, at ære dig med Faderen, formedelst den Helligaands Forklarelse, at vi kunde prise dig og tjene vor Næste, kundgjøre din Gjerning, saa den kunde udbredes mange Steder til Menneskens Opvækkelse, Liv og Salighed. Hør og bønør vore Begjæringer, som du ser er nyttigt i et christeligt Liv. Amen.

Syttende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Ephefer 4 Capitel fra 1 til 6 Vers.

Derfor formaner jeg Eder, jeg den Bundne i Herren. At Paulus siger her: han var bunden i Herren, det havde han tvende Aarsager til: for det ene, var han for Herrens Navns Betjendelses Skyld bunden i Fængsel, som han i forrige Capitel taler om; og vi læste i sidste Søndags Epistel, at det var de Troende en Ære, hans Trængsel, fordi han var saa tro og led dem, førend han vilde forlade sit Embede, da han ikke søgte nogen Ting til Løn; men gjorde Godt af alle Kræfter, formedelst den Naade og Kjærlighed ham var vederfaret; hvilket var det andet Baand og stærkeste, at han var bunden i Herrens Sind og Kjærlighed, som var henvendt til Næsten, at han for de Udvalgtes Skyld taalede, at lide Ondt indtil Baandene. 1 Tim. 2 C. Som han da selv var en tro Herrens Tjener i sit Kald, til at tjene selv, og efterfølge Jesu Exempel, saa formanede han og andre, at de skulde omgaaes, som deres Kald er værd med hvilke de ere kaldte; den som er kaldet til et høit Embede i Verden, omgaaes meget værsom

er tro og flittig under sin Herre, for at han skal befordre ham til Herlighed og Ære; hvormeget mere skulle vi ikke da tage i Agt vort høie Kald, vi som ere kaldte Christne efter Kristus, hvor høit og herligt er ikke det; bør ikke vi omgaaes som Guds Børn; thi Herren kaldte os ikke til Urenhed, men til Helliggjørelse; saa vi omgaaes med al Ydmyghed og Sagtmodighed, med Langmodighed, at I fordrage hverandre i Kjærlighed, flittige til at bevare Aandens Enighed i Fredens Baand. Hvor høilig denne Formaning er os nødvendig at tage i Agt, det kan ikke udfiges i Ord; thi at omgaaes i Ydmyghed, Sagtmodighed og Langmodighed, at fordrage hverandre i Kjærlighed, dette ere Hoved-Dyderne, og naar vi i disse Dyder holder Aandens Enighed i Fredens Baand, da skulde Fienden ikke formaa sig noget imod os; thi for enige Hjertes Tor Satan ei puffe, hvo vil de forenede Aander udslukke? deres antændte Kjærligheds Ild, stjælver Djevelen med sine Mørkheds Gjerninger for, og brænder sig paa den Ild, saa hans Rige bliver forstyrret, opbrændt og ødelagt. I da som fører Herrens Sværd, staar sammen! al! staar sammen nær, forbinder Eder ret i Kjærlighed og tænker paa vor Daabes Fred, det er den allerførste Sag, saa har alt Fienden tabt sit Slag. Det er og Jesu, med Apostlenes Formaning, ofte igjentagende, at vi skulde elske hverandre, og blive sammenbundne i et Sind; thi hvo Kjærlighed fattes, har Troen en Ende, og det er Djevelens høieste Kunst, at saa os Forenede i Herren adskille i Splid, at vi skal saa Had og Avind til hverandre; jeg haver seet meget derpaa og serger derover, at Fienden forblinder det gode Øie og aabner det Onde, i det han indskyder; at se paa sin Broders Skjæb, saa den bliver en stor Bielte, og vil altid udfinde noget, som kan opstige til Mistanke, Had, Uenighed og Strid, dertil bruger han sine Redskaber især de fine Hyllere; thi de Grove troer vi ikke saa let; hvorfor han søger saadanne, som kan med List forvende Ordene, tale vel i Dinene, og rose dem de taler ved; at laste den som er fraværende, og saaledes ved at udhøre meget, som de kan saa at hælde sig til, at der er Feiler hos ham; saa vender de sig til den, de før havde lastet, da roser de ham, og laster den de havde talt med, finder saa adskillige Feiler: især, at de da kan have faaet at vide nogen Skøbeligheds Synd om ham af den første, som de kan fremsføre for den anden, vil saa at han skal

hade den, som talede om ham, og dertil forvender hans Ord, lægger til om noget er sagt, og forestiller alle Ting til det værste; paa saadan Maade og ubestribelige andre, udfinder Fienden, med søde og smigrende Ord, for at gjøre Splid, Rom. 16 G. 17 B. 2 Tim. 2 G. 23 B. som Paulus saa meget formanede, og saa hvad Skade den udrettede; thi den fine Forsølgelse og Fiendskab, ødelægger mere de Christne, end den Fiende som er saa grov, at den sængsler, slaar, ja udgyder deres Blod, eller slaar Legemet ihjel; thi derved hendes ofte, at flere kan opvækkes; men ved hemmelig Fiendskab, Avind og Splid i Christi Kirke indbyrdes, der ødelægger han gyselig, som dog mindst agtes. Kan nu de Onde ikke paa denne Maade saa os adskilte, saa kommer de paa den anden Side, at lokke og skrække os, som og vort Kjød begjærer at samtykke med vor Næste eller Broder, at naar han begaar Laster, da at hylle med ham, af Frygt for Straf og Fiendskab, at komme til at flide, eller miste nogen timelig Gevinst i kjødelig Mægelighed, Kræsenhed med mere, og af Kjærlighed elsker, saa att man overdrager eller samtykker med det Onde, ikke hader det, men snarere undskylder; og i alle saadanne Dele bliver delagtig, mister det hellige Kalb, og Jesu ydmyge, sagtmødige og kjærlige Sind; thi han siger vel: vi skal elske hverandre; dog lægger til: bliver i Kjærlighed, men den som er min. Joh. 15 G. 9 B. Vi maa derfor vandre vaerlig, om vi ikke skal vige af Veien, enten til høire eller venstre Side, paa den ene Side, i Had, Avind og Splid, Mistanke og onde Domme, naar man intet Dødt ser, og paa den anden Side at tænke, tale og sige Godt om det Onde der er aabenbaret; at ikke nogen af Delene skal ske, saa maa vi være slittige, at holde Aandens Enighed i Fredens Baand: nemlig i Jesu Christo, han er det rette Troens Baand, som vi skal binde os til, og naar nogen Yppighed eller Splid opkommer, da alene søger hans Exempel, og lære at omgaaes, som han omgikkes, da kan der ikke blive Strid med de Eftersølgere; og hvem der viger fra ham, han bliver adskilt, efterdi vi ere et Legeme og en Aand; saa mange da som ere Lem paa hans Legeme, i hvad Arbeide eller Gave vi haver, saa kan der ikke være Splid; som vi læser i Epistelen paa tiende Søndag efter Trinitatis, ligesom og vi ere kaldte i vort Kalb, som der og er en Herre, en Tro, en Daab, en Gud og Alles Fader, som er over Alle,

ved Alle, og i eder Alle; saa lad os Alle høre os under denne vor kjære Gud og Fader, som er over Alle, at han maatte regjere over vore Hjerter, og vi maa staa i en sand Forening, at hans Naade kunde være i os, og vi i ham leve og regjere med Sønnen og den Helligaand. Amen.

E v a n g e l i u m.

Lucas 14 Capitel fra 1. til 11 Vers.

Dg det begav sig, der han kom i en af de øverste Phariseers Hus paa en Sabbat, til at æde Brød, at de toge vare paa ham. Det var vel meget, kunde vi synes, at Jesus gik ind i en Phariseers Hus og aad Brød, naar de var saa falske, at de tog vare paa ham, han som kjendte deres Hjerters Falskhed; men den Gjerning var fornødent for ham at gjøre, og et Exempel, at vi skulde efterfølge det samme, thi han gjorde det for at overbevise dem om deres Falskhed, og sige dem hvad det var at gjøre Godt og Ondt; og som vi ikke skal sty de Falskes Omgang i Legemet, for at overbevise dem; men bede Gud om Kraft til at igjendrive dem, saa skal vi tage os vare for deres Skalkhed, og som de tager vare paa os, om vi fejler, saa og vi tage vare, hvor der kunde falde Leilighed at overbevise dem, straffe Lasterne og formane til Omvendelse, ikke agte om de end vil gjøre os tilgode med Maaltid, eller andet til Legemet, at lade Gaver forblinde vore Øine. 5 Mose B. 16 C. 19 B.

Evangelisten siger: at der var et vattersottigt Menneske for ham, og Jesus svarede og talede til de Lovkyndige og Phariseerne og sagde: Mon det er tilladt at helbrede om Sabbaten? Her staar det ikke, at de Lovkyndige og Phariseer spurgte noget, dog svarede Jesus; men han kjendte deres falske Hjerter, at de vare forsamlede for at gribe ham, og tog vare om han vilde bryde Sabbaten, som de ansaa for en stor Synd, og betænkte ikke, at det skete da, naar de gjorde Ondt, og ikke Synd naar de kunde gjøre Godt; som Jesus vilde gjøre et Menneske sund, hvorfor han spurgte dem: mon det er tilladt at helbrede om Sabbaten? Han vidste vel det var tilladt, men han vilde høre deres Mening, eller at de skulde aabne sit Hjerte saa de kunde kjende sin Ondskab, og han saa noget at igjendrive deres Falskhed med; thi Marcus siger, at

han saa omkring paa dem med Brede og var bedrøvet over deres Hjerters Forhærdelse. 3 G. 5 B. Han var vred eller nidhær, for de skulde være saa falske og onde, at ville forhindre, skade og forbyde det Gode, at det ikke skulde fuldføres, af saadan et Falskheds Skin, som de holdt sig skjult under, og andre fangne med sig, ved at sige det var Sabbatens Overtrædelse, at gjøre Godt, frelse et Liv; Luc. 6 G. 9 B. thi dette vilde han; hvorover de Lovkyndige og Phariseer lurede paa ham, vilde tage hans Liv og gjøre ham Ondt for ham gjorde Godt; hvilke Gode fortrød dem af Avindsygthed; for Folket prisede og ophøiede hans Belgjerninger; og han var bedrøvet, for at de skulde være saa forhærdet, forvendt, og ikke belønne hans gode Gjerninger; foragte hans livsalige Lære. Dette var i Christo og er i de Christnes Hjertier, at de ere vrede paa de falske Menneſter, som forføre andre; thi vi maa ikke være vrede for det Onde, de gjør imod os; men dette, at de forhindrer andre fra Troen, for hvis Aarsag, Jesus oftest haardelig bestjemmede og overbeviste Phariseerne med de Skriftfloger, som forførte de Enfoldige fra Christi Oplysning om Herrens Wei, at de den ikke skulde vandre; det var og Paulus vred for, og sagde: du onne djevleſte Barn, vil du ikke lade af, at forvende Herrens rette Wei? Ap. G. 13 G. 10 B. og ønskede Herren skulde betale den onde Røbbersmed, som stødte ham saare imod, 2 Tim. 4 Cap. 14, 15 B. og forhindrede hans Lære.

Vort Evangelium siger videre: at Jesus tog ham, nemlig den Battersottige, og helbredede ham og lod ham gaa. Og han svarede og sagde til dem: hvo er iblandt eder, hvis Drenge eller Usen falder i en Brønd, at han ikke strax drager det op om Sabbats-Dagen? Af disse Ord saavel som flere Steder, ser vi Jesu Friggjørelse, hvad vi kan gjøre om Sabbaten, nemlig Nødvendigheds-Gjerninger, at frelse Liv og Kjærligheds-Gjerninger til Gud og Næsten, at søge hans Ære og Næstens Gavn, de helligholder Sabbaten, og dertil bestyrker Liv som Disciplene, da de vandrede igjennem Kornet, plukkede Ax, vrede mellem Hænderne og aad; hvilket Phariseerne sagde til dem det ikke var tilladt; men Jesus svarede og sagde til dem: have I ikke heller læst det som David gjorde, der han hungrede og de som vare med ham, at han gik ind i Guds Hus og tog Skue-Brod, og gav dem som vare med ham, hvilket ingen er

tilladt uden Præsterne; thi Menneffens Søn er ogsaa en Herre over Sabbaten, Luc. 6 C. og Sabbaten er gjort for Menneffets Skyld, og ikke Menneffet for Sabbatens Skyld, Marc. 2 Cap. 27 B. saa at den igjenløste Sjel fra Syndens Trældom, er ikke under Sabbaten i Trældomsfrygt for at overtræde den, men Sabbaten, som er indsat til Sjælens Helligholdelse, og Gud har indsat den for vor Skyld, saa har han og givet os Magt over den; thi vi ere kaldte til Frihed, alene at ikke misbruge ved Kjødets Anledning; Gall. 5 C. 13 B. vi haver Frihed at udrette det som er Godt, dog ikke misbruge den til syndige Kjøds Gjerninger at søge egen Behagelighed. Esaias 58 Cap. 17 B. Hvert ser vi Misbrugelse, thi Verdens Menneffer, som lever i Synden, de vil bruge disse Ord til et Skjul, nemlig: hvis Dre eller Afsen falder i en Brønd paa en Sabbat, han drager det ikke strax op, og meget mere forbende og misbruger, at de vil have sit fri Arbeide; ja mange arbeider hvad som foreskalder; Andre skal være noget finere, at de alene skal redde sit Korn og Hø, eller andet saadant, som de regner for nødvendigt; men som det gøres til en Bane, og en skal erfare, at naar det tilfalder en Sabbat eller Søndag at overtrædes, saa skal det og falde Leilighed til en anden; og saadant at redde Korn og Hø med mere, som Verdens Menneffer kalder Nødvendigheds Gjerning, det er alt Synd; thi den Gud som haver ladet alt voxe, han giver nok Tid til at høste, naar han behager, og om han vil tage saa kan intet Menneffe frelse det; dertil ved saadant Arbeide sættes alle Ting i Bevægelse med det Fordi, alle Menneffenes Kræfter, Tjende og Best, hvilke Herren strængelig truer dem, som overtræder, ja befaler ved Mosen, at de ikke enten selv, Tjenere eller Best, skal arbejde den syvende Dag; thi hvilke Menneffer, som arbeider da, skal dødes, 2 Mose B. 31 C. 15 B. og derfor sættes i det tredie Bud; kom ihu eller forglem ikke at helligholde Hviledagen, hvilke Jesu Evangelio ikke opløste, Math. 5 C. men lærte at alle Dage skal helliges, og vi kunde søge ham hver Stund. Dog især er det fornødent at have en Dag i Ugen til Hvile for Legemet, eller legemlige Gjerninger, for at befordre Sjælens Arbeide; og for der skal være Orden i vor Gudsdyrkelse, at den skal ikke blive forsojlet, saa maa det være en bestemt Dag; især vil Herren prøve os herved, om vi vil

være lybige, og derfor lover megen Løn alle som holder hans Sabbat. Ef. 58 C. 13 og 14 B. Ezech. 20 C. 13 B.

Vor Frelser lærer videre i vor Dags Evangelio, hvorledes vi skulde forringe os selv, ved en Bignelse, da han saa Gæsterne hvorledes de udvalgte at sidde øverst til Bords, og sagde til dem: Naar du er buden af nogen til Bryllup, da sæt dig ikke øverst til Bords, at ikke en Hæderligere end du skal være buden af ham; og den skal komme som indbød dig og ham, og sige til dig: giv denne Rum, og du skal med Blussel begynde at sidde nederst; men naar du er buden, gik hen og sæt dig nederst, og naar han kommer, som dig indbød, han da skal sige til dig: Ven! sæt dig høiere op, da skal du have Ære for dem, som sidde med dig til Bords; thi hver den sig selv ophøier skal fornedres, og hvo sig selv fornedrer skal ophøies. Hovmodighed er den værste Last som vi haver, og værst at overvinde; den grove aabenbare kan nu let kjendes, at mange ere saa stolte og dumme, at de sætter sig øverst og ophøier sig selv, saa endog Verden kan dømme, og kjende deres Hovmodighed; men der ligger en finere Grad i Hjertet, som Satanas skjuler, og under Ydmyghedens Skin ophøier sig, ved at sætte sig i Gæstebudet eller ved anden Leilighed nederst, holder sig nederst for han er Æresygg, at han skal blive budet meget, og blive gjort Ære af; saadan Fornedrelse er ikke den Gud ophøier; thi han skal ikke dømme efter det Øiet ser, og det Øret hører, Ef. 11 Cap. 3 B. men han dømmer efter Hjertets Grund og Sind; den som fornedrer sig indvortes, fra hvilke og i Visshed, bliver ydmyg udvortes, ikke af Falskhed for Ære at søge, men af Oprigtighed, for sin Uværdighed, Ydmyghed og Kjærlighed, til at ære Gud og tjene Næsten. Amen.

B ø n.

D Jesu! du som beviste Barmhjertighed, gjorde Godt og hjalp alle, som kom til dig i sin Trang, du fik da Ondt til Løn, af de Avindsyge, Falske, Hoffærdige, Selbvisse, Lovtyndige og Pharisæer, som lurede efter dine Ord og Gjerninger, for med sin Falskhed at fange dig; dog fulgte du med dem; men det gjorde du for at overbevise dem om deres Falskhed. Lær du os her, at gjøre dig efter. Vi haver og betragtet din Lære

om Sabbatens Frihed, at bruge det som kan befordre din Ære og Næstens Gavn, til vor Sjæls og Legems Ophold; lær du os det ret at forstaa, saa vi ikke skulde blive med Overtræderne, der skal dødes, fordi de ikke holder dine hellige Bud; du som kom, for at løse os fra denne Døds Straf, ved dit herlige Evangelium. Giv os din Naades Ånd, som kunde oplyse os herom, og blive dig tro og lydige, at du fik frigjort os til dine Tjenere, saa vi ligesom du, aldrig maatte ophøre os, og søge vor egen Ære; men ret fornødre os, og søge din Ære og vort Gavn, at du kunde ophøre os i Besøgelsens Tid, at blive dine Arvinger i det evige Liv. Amen.

Michels Dag.

Lectie.

Åabenbaringens 12 Capitel fra 7 til 12 Vers.

Denne Propheties Spaadoms Bog, hvilken Johannes skrev i legemlige Tegnelse, maa udlægges i en aandelig Forstand. De naturlige Lærde, eller Selbvisse, siger den er en beseglet Bog, som den og er for det naturlige Menneſte, der ikke fatter de Ting, som hører Guds Ånd til; 1 Cor. 3 Cap. 14 V. men Johannes kalder den Åabenbaring, det er: ikke at skjule eller besegle; beder først og sidst at læse i den; og hver som annammer den Ånd som Johannes skrev ved: nemlig Guds Ånd, han kan læse med Forstand, Oplysning, og Forklaring, hvad som tjenligt er til vore Sjæles Bestyrkelse, Opmuntring og Belledelse.

Vi læser i vor Lectie, at der blev en Strid i Himmelen, Michael og hans Engler, stride imod Dragen, og Dragen og hans Engler stride, og de formaaede ikke noget, deres Sted blev heller ikke funden ydermere i Himmelen. Adskillige Lærere udlægger, at denne Strid haver været, og bestemmer den til visse Tider; men vi kan bedst udtolke den paa alle Tider, og sige, den haver været fra Cain og Abels Tid, og varer til Verdens Ende; thi de strider imod hinanden, dog Abel ikke slog igjen, da Cain myrdede ham, saa kunde det ikke udlægges, at Abel vandt i Legemet og Dragens Engel blev nedkastet; men Abels Blod vandt, da det raabte om Hevn, og Herren

gjorde Cain landflygtig, 1 Mose B. 4 C. og hans Samvittighed nedkastede og fordømte ham, saa han stjelvede for det mindste Gran; og saaledes haver det gaaet med al Dragens Magt, at den i Striden haver tabt; og det første Tab stede, da han mente at have vundet med sine Redskaber: nemlig naar de havde forskæstet Jesus; thi derved blev hans Hoved knuset, og alle de som forhen i Troen ventede paa Jesum, overvandt ved ham Dragen med sine Engler; men især efter hans Himmelfart, haver Himmeriges Rige lidt Bولد, og hver haver trængt did med Magt, saa Satan haver tabt; og vi ved at stride erfarer endnu og haaber at han skal blive nedkastedet, og lide sit største Tab paa sit Rige.

Ved Himmelen, Michael og hans Engler forstaaes: Gud med sine Børn, de haver sit Borgerkab i Himmelen, Phillip. 3 C. 12 B. og Gud boer hos dem som haver en sønderknuset Aand; Es. 57 C. 15 B. thi de som omvender sig er Himmeriges Rige i; da Gud vil gjøre Værelser hos de som elsker ham, Joh. 14 Cap. 23 B. og naar nu Guds Børn fremstiller sig for Herren, da kommer og Satan midt iblandt dem, for at fremstille sig. Jobs B. 2 C. 1 B. Guds Aand driver da sine Budskab, Engler eller Menneſker, til at stride mod Dragen eller de Onde; thi de Gode kan ikke taale deres Magt og Fred i Syndens Bedrifter; men overbeviser, straffer og gjennemhugger dem, med det skarpe og tveeggede Sværd, som er Guds Ord; herimod formaar de Onde intet, men maa falde og ikke finde Sted i Himmelen mere; thi hvor Guds Børn staar sammen i Aandens Forening, som vi læste i Epistelen paa syttende Søndag efter Trinitatis, og i Evangeliet paa tredie Søndag i Fasten, at hvor den onde Aand er udreven, og vi er opfyldt med alle Aandens Frugter, der finder han ingen Hvile; thi den store Drage bliver nedkastedet, at vi ere forenede, tro og flittige ved Guds Kjærligheds Kraft til at stride, saa overvinder vi den gamle Slange, som kaldes Djævelen, og den Satanas som forfører det ganſte Forderige, han bliver da nedkastedet paa Jorden og hans Engler bliver nedkastedet med ham; thi den Engel med den store Kænke, greb fat paa den gamle Slange, som er Djævelen og bundet ham, kastet ham i Afgrunden, lukte til og beseglede over ham, at han ikke ſkulde forføre Hedningerne mere, Aabenb. 20 Cap. 3 B. det er: at Guds Betsjendere og Tjenere haver Guds Ord,

der er en stærk Bænte, som de binder Djevelen med, der regjerer Sine, saa han ikke skal forføre Hedningerne eller de som gaar i Vanvittighed, og de overbevise vi, oplyser om Satans og hans Englers Falskhed, saa de ikke skal forføre Forderige; men blive nedkastet med sin Magt. Jeg hørte en stor Røst som sagde i Himmelen: nu er Saliggjørelsen, Magten og Riget bleven vor Guds, og Myndigheden hans Christi; thi denne vore Brødres Anklagere er nedkastet, som anklagede dem for Gud Dag og Nat. Denne Røst kan vi høre af alle Guds Børn, og naar vi ere iblandt deres Tal, saa maa vi istemme denne Røst, prise Gud, og sige: ham hører Vren og Riget til, som Magten er kommen fra, og Myndigheden er bleven vor, som ere hans Christi. Rom. 8 Cap. 17 V. Det er da en uudsigelig Naade, at have Myndighed i Guds Gjerninger, saa vi som Kristus kan lære med Myndighed og føre vore Gjerninger med hans Magt, uddrive de onde Aander med sine Redskaber, hvilket sker, naar vi aflægger Synden; thi dersom det ikke sker, da haver Djevelen Magt at regjere os saalænge vi gjør det Onde, og hans Lyst er at gjøre Ondt; naar han da haver faaet os til at bedrive Synden, saa anklager han os derefter for Guds Dom, og vil at Herren med sin Retfærdighed skulde straffe det Onde, hvilket han fordrer skulde ske Nat og Dag, ligesaavel at vi skal lønnes, som at tjene; thi saaledes er hans Onde; men naar vi nu affiger hans Gjerninger, Bærk og Bæsen, saa haver hans Klage ingen Magt; men bliver nedkastet og vi overvinder ham ved Lammets Blod; thi Jesu Christi Guds Søns Blod, toer os af alle vore Synder, 1 Joh. 1 C. 7 V. og formedelfst Troen dræbe vi det Onde i vore Hjerter ved den Helligaands Meddelelse, hvora vi faar Jesu Sind og Kraft, og ikke af Stolthed, eller Hastighed lader os opblæse; men med en sagtmødig Aand, igjendriver de som modsiges Sandheden, og ere fangne af Djevelen; 2 Tim. 2 C. 26 V. vi haver Vidnesbyrdets Ord, den hellige Skrift, og det Vidnesbyrd Gud haver givet os, at det evige Liv er i hans Søn, 1 Joh. 5 C. 11 V. og vi elsker ikke vort Liv i Verden indtil Døden; men er villig opoffret til Guds Tjeneste, Satans Forstyrrelse og Ødelæggelse, eller Nedkastelse; thi det er den rette Jesu Stridsmand, som oversalder Djevelen med sine Engler, der haver Christi kjærlige Sind, og ikke agter sit eget Liv, ligesom han der satte det hen for os; Joh. 10 Cap.

17 V. derfor frydder eder I Himle og I som bo i den; thi baade maa, bør og kan I glæde eder, som haver annammet saadan stor Naade og Herlighed; men Vee Eder: som bo paa Jorden og Havet; I som haver Eders jordiste Sind, og lever i Synden, der er som et Hav, og der haver I Eders Bolig; thi Djævelen haver nedsteget til Eder, som haver en stor Brede, fordi han haver en liden Tid; thi han ser sin Magt tabes, derfor er han vred og regjerer Eder stærkt i Synden, som han haver under sin Magt; omvend Eder derfor, og lad os vige fra det Onde, paa det han ikke skal faa brugt sin grumme Brede mod os; thi om han kunde faa ophidset sine Tjenere til at slaa vort Legeme ihjel, saa maatte vi ikke derfor frygte eller elske dette kjædelige Liv, men ser paa Guds Villie, og strider Fienden imod, indtil Blodet eller Døden, da arver vi det evige Liv. Amen.

E v a n g e l i u m.

Mathæi 18 Capitel fra 1 til 10 Vers.

Paa den samme Time gif Disciplene til Jesus, og sagde: hvo er den største i Himmeriges Rige? Om Ophøielse læste vi, i vor sidste Evangelio, og ofte advarer Jesus os derfra, og formaner til Ydmyghed, hvilket han saa, var en fornøden Lære, som vi ofte gjentager, at Høimodighed eller egen Ære, er den værste Last; al! at vi saa ofte maatte være mindet derom, som det frister os, og vi ret kunde føle dens Bederslyggelighed, hvilken Abstillelse fra Jesum den gjør, der er ydmyg af Hjertet, at vi maatte have Tugtens Aand, og iført med Kraft af det Høie, til at udrydde den onde Rod; thi før Disciplene annammede den Helligaands Kraft, saa læser vi ofte, at de var fristet, ja oversalden, ved at søge efter at blive de største. Jesus kaldte et Barn til sig, og stillede det midt iblandt dem, og sagde: sandelig! sandelig siger jeg Eder, uden I omvender Eder og vorde som Børn, kommer I ingenlunde i Himmeriges Rige; derfor hvo som sig fornedr, som dette Barn, han er den største i Himmeriges Rige; naar Jesus brugte noget Ord til Stadfæstelse, eller Bekræftelse paa sin Tale, da var det dette: sandeligen! det gjentager han tvende Gange til Bekræftelse, at uden vi omvender os og bliver som Børn, da kommer vi ingenlunde i Himmeriges Rige; og hvo

som ikke forringer sig som dette Barn, kommer ingenlunde derind. Her er andet at betænke, end at grunde paa hvem der skal blive den største, naar vi hører, at vi aldeles ikke kan komme i Guds Rige, uden vi bliver som Børn; dette vil Alvor til hos os, at faa den fuldkomne Afstyk, Had, Bæmmelse, med en sand Poenitentse og Omvendelse, fra alle høie Taster, Ere, Begjærlighed, Gjerrighed, Falskhed, Svig, Avind, Nedtrykkelse, Uteerlighed, Uhydsfhed, med mere, og faa Lyst til de Dyder, som vi finder i de gode Børn; thi Jesus tog ikke noget ondt Barn og fremstillede til Exempel, men et godt; hvorfor han siger: som dette Barn; thi vi ser Forskjel paa Børnene; de ere vel alle fødte i Synden; men som Forældrene ere ikke alle lige onde, saa og kan det avles paa Børnene nogle Dyder af Forældrene, hvilke efter Friwillien ved Barnets Tilvæxt, enten astager eller tiltager, enten i Ondt eller i Godt, og det kan og komme af Opdragelsen; thi de unge Hjerter ere let at bøie, enten til Ondt eller til Godt, og det man omgaaes med lærer man gjerne, dersom man ellers ikke er fast i det man haver for sig; thi meget stærk skal vi være i det Gode, dersom det Onde ikke besmitter, forfører og skader os; naar vi haver Selstab med onde, falske og forførte Menneſter; ligesaa maa de være forhærdet og grove i Ondskaben, som kan fuldkommen vedblive, naar de haver bestandig Omgang med de Gode, hvilket sidste dog neppe sker; thi den Aand som er i os er stærkere, end den som er i Verden. 1 Joh. 4 Cap. 4 V. Som vi ser i Saul og hans udsendte Budskab; at endda de vare onde, saa bliver de dog med i de Godes Chor, 1 Sam. 19 C. og prophiterede, endstjøndt det lidet varede, da de Onde det aflader, naar de kommer fra de Godes Selstab.

Vi maa og vide, at Børnene som Jesus taler om i vor Evangelio, var ikke kommen til Forstand, og saadanne er det vi skal have til Exempel, at omvende os efter, og tragte at blive lig, om vi vil indkomme i Gimmeriges Rige; de ere troſkyldige, ydmyge, venlige, oprigtige, gavmilde, uden Sorg for Næring, uden Verdens Kjærlighed og Begjærlighed, haver de mer, end som de behøver, saa er de gavmilde og meddeler andre, snare til at eftergive. Især maa vi igjentage dette Ydmygheds Exempel, da Christus siger: hvo sig selv fornedrer, som dette Barn, han er den største i Gimmeriges Rige; thi

de Børn, som endnu ikke er kommen til Skjønsonhed, ved ikke engang at søge efter Ære og Ophøielse, mindre ophøier sig over nogen; men den som er af høieste Adels, omgaaes gjerne og holder sig lig med den Ringeste, og saadanne skal vi være. Hvo som annammer saadant et Barn i mit Navn, annammer mig. Disse Ord burde opvække os, at være villige til at annamme Børnene til Opdragelse, i Tugt og Herrens Formanelse til det Gode; da Christus siger: at det var ligesaameget som de havde givet ham; Math. 25 C. 10 B. hvilket ikke alene forstaaes for smaa Børn i Legemet, men fornemmelig i Aanden, eller i Troen ved Igjensødelsen, at de ere smaa og haver liden Kraft, til at modstaa det Onde, lidet ja intet, af Guds Ords Føde til sin matte Aand; og at Fienden har forføjet og forreven dem, at de ere nøgne for Christi Retfærdigheds Klædebon, og Jesu Kjærlighed er bleven kold af Syndens Onde; de dem annammer i Jesu Navn, hvilket betyder en Frelser, og skal opdrages med den Lærdom og Formaning, at der er Salighed eller evig Glæde at faa for alle dem, som paakalder i dette Jesu Navn, saaledes at de derved afstræder fra al Uretfærdighed. Men hvo som forager en af disse Små, som tror paa mig, ham var det bedre, at der var hængt en Møllesten om hans Hals, og han var sænkt i Havets Dybhed. Endstjøndt denne Jesu Advarsel er saa skarp, saa bliver den dog lidet taget iagt, ja af den Onde ikke agtet; thi de som oftest foragte det med sine Ord og Gjerninger, giver forargelige Exempler fra sig, saa det var dem bedre, at de var qvalt i Syndens dybeste Hav, saa de ikke skulde forføre flere med sig, end at de haver et udbortes Stin, som de bedrager flere med sig ved. Dog det er umuligt at Forargelsen ei skulde komme, men Vee! den ved hvilken den kommer fra. Luc. 17 C. 1 B. Da de onde Menneſter som forhærder sig, naar de hører Sandheden, og forarger sig, saa giver de Skylden paa Guds Børn, endstjøndt den kommer fra dem selv; thi dersom den kom fra os, saa fordømte og forhædede han ikke dem, og dersom han kommer fra dem, saa kan deres Dom og Forhærdelse ikke staa os; thi Jesus siger: Vee Verden! eller de onde Menneſter, for Forargelse. Det er fornødent at Forargelse kommer, fordi den prøver vor Tro, renser og tugter os til Bønhed under Gud, saarer vort Hjerte og indsætter Angest, der opvækker Bøn til Gud, som David siger: isteden for jeg

elstede dem, stode de mig imod; men jeg var stedse i Bøn. 109 Ps. 4 B. Dog Vee! det Menneſte, ved hvilken Forargelsen kommer; thi Straffen følger haardeligen over dem; men dersom din Haand eller Fod forarger dig, da hug den af og kast den fra dig; det er dig bedre at gaa halt ind i Livet, eller en Krøbling, end at have to Hænder og to Fødder, og kastes i den evige Ild; og dersom dit Øie forarger dig, da riv det ud og kast det fra dig; det er dig bedre, at gaa eenøiet ind i Livet, end at have to Øine og kastes i Helvedes Ild; det er: dersom nogen af dine Lemmer begjærer dig til syndige Lyster at tage, gaa og bese, som forarger og bedrøver Guds Aand i dig; saa afhug dem med Guds Ord, der er en Øre, eller Sværd, som kan affjære de syndige Lyster, naar vi tror Ordet og giver Aanden Rum, og om du her skal lide Smerte, tabe den himmelske Fryd formedelst Sorg, Bøn og Strid, saa er det dog bedre, end at lide evig i Helvedes Qvide. Ser til at I ikke forarger en af disse Smaa, som tror paa mig; thi jeg siger Eder: deres Engle i Himmelen, ser altid Eders Faders Ansigt, som er i Himmelen. Af disse sidste Ord i vort Evangelio, ser vi at de Smaa haver Bevogtere, om ikke altid Menneſter, saa dog Engle, som tjener de oprigtige Guds Børn, og frembærer Budskab til vor himmelske Fader, at naar nogen overfalder dem, saa bliver det ibukommet dem til Trost, og de som det Onde kommer fra, til Straf og Lidelse. Lad os derfor aldrig skade eller foragte de Smaa, men meget mere omvende os, og være dem lig i Dyder; haver Gud givet os nogen Kraft enten legemlig eller aandelig, da annamme dem, give og meddele i Ydmyghed, Enfoldighed og Kjærlighed; saa vil Gud annamme os igjen i de evige Voliger. Amen.

Bøn.

D Jesu! du som byder enhver, som vil være stor i dit Rige, at de skal sig selv fornedre og blive liden, og stadfæster med dit Bekræftelses Ord, at ingen kommer i Himmeriges Rige, uden de omvender sig og bliver som Børn. Giv du os Naade hertil, og den sønlige, lydige, ydmyge, fortrolige, enfoldige, gavmilde, kjærlige, milde og børnlige Aand, at vi kunde blive som de smaa Børn i al Ondskabets Afvigelse, og derpaa ikke

have Forstand; men giv du os Visdom og Kraft, til at gjøre alt Godt, annamme de Smaa, opdrage dem i din Lære og Formanelse efter dit Ord, at være din Aand lydige. Bevar os fra at vi skulde nogensinde forarge os paa dem, og om den Onde vilde forarge os med syndige Exempler, i Ord og Gjerninger, da lad det blive os til Nytte og Gavn, at vi derved maatte faa mere Afsky dertil, saa og naar vore Lemmer frister os af den onde Natur, saa lær os ret at afbügge den ondes Begjærlighed, saa de ikke skulde forraade os til den evige Ild; thi bedre er det, at lide Dødens Angest her og være Krøbling, og at have Tab paa den aandelige Glæde, formedelst Nød og Smerte, end vi skulde forlise det himmelske Gode, og blive kastet i den evige Ild; bevar os derfra, det beder vi dig du Frelsermand. Hør vor Bøn, og giv os din Aands Bistand. Amen.

Attende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Corinthier 1 Capitel fra 4 til 8 Vers.

Aldrig kan vi nok opvækses til, at love og takke Gud, for den store Naade og Kjærlighed, han haver overøst os med, og stjentet den Gave, som om vi kunde erlange mange Tusinder Kroner og Septere, af Verdens Herligheder, saa var det ikke mere, end et Skimt af Klenodiet; thi det er kun Forbillede og et Skimt af Guds Herligheds Krone, og Rigdoms Skat til Evighed; hvilke den rige Fader viser os, for at indtage vort Hjerter, dog saa at vi ikke skal hænge ved Skindet og gribe efter Skyggen, men søge efter Tingene selv; thi Skindet eller Sægen forgaar; men faar vi det som Skindet kommer fra, saa har vi Klenodiet bestandig. De elendige Menneſter løber efter denne Verdens Herlighed, der er ſjøn, og naar de den faar, saa da er de meget glade, lover og takker den som er dem medhjælpelig, eller haver givet ſig det jordiffe Guld og Herlighed, ſom dog Ruſt og Møl fortærer, og bliver til intet; ſkulde vi da ikke meget mere, ſom haver ſaaet Troens Fæstgave paa det evige Liv, ſom aldrig ſaar Ende, love og takke Gud, baade for os ſelv, ſom er vederſaret ſaadan en ſtort

Naade, og dertil haver bundet mange andre; thi naar en Christi Tjener eller Betsjender kan se, at det frugtes for ham, saa om han vandt alene en Sjæl til Jesum, da var det dog kosteligt for Herrens Vine, naar denne Retsfærdige dør, 116 Ps. 15 B. saa var den Sjæl, saa meget dyrebare end Verden, at det ikke kan udsiges; mere da naar Gud giver os Naade at vinde mange Sjæle til Herren, hvor meget maatte vi ikke da love ham, som vil derfor krone os, med dem i det evige Liv, med uudsigelig Herlighed; og at vi skulde love og takke Gud derfor, det har vi saa meget mere Aarsag til, fordi at den Gjerning som er gjort i det Gode, formaar vi intet selv til, og dette kjendte Paulus; hvorfor han i vor Dags Epistel skriver til sine Troende, sigende: Jeg takker min Gud altid for Eder, for den Guds Naade, som er givet Eder i Christo Jesu, at I udi ham ere gjorte rige i alle Ting, formedelft at tale og al Kundskab; ligesom det Christi Vidnesbyrd er bleven stadfæstet i Eder; thi dette er Troens Kjendetegn og Vidnesbyrd, at alle Lemmerne bliver sædelige, ydmyge og bøiede under Guds Aand, hvorpaa han fylder det nye Menneſſe med sin Kundskabs Gave, til at tale hans Ord, forklare hans Salighed paa Jorden; fordi han tror saa taler han. 116 Ps. 10 B. Og hvor glæder det da ikke Jesu Betsjendere, at de ser sit Arbeide frugtes, og faaer Medarbeidere i Herrens Vingaard eller Kirke, at udrydde alle Syndens Torner, ved Guds Ords Formanelse, saa og Overbevisning, ved hvorledes de skal tale, saa de daarlige Munde maa tilstoppes, de Forvendte overbevises og de Banvittige oplyses, og ved denne Kundskabs Tale veiledet; saa at Eder ikke fattes paa nogen Naadegave, som forventer vor Herre Jesu Christi Aabenbarelse. Dette kan vi erfare daglig, at Naaden skjenkes os saa stor, at der ikke fattes paa nogen Naadegave, i hvad som behøves til vor Beredelse, som forventer vor Herre Jesu Aabenbarelse; thi vel var de Troende, store Naadegaver skjenket af Herren, med Kundskab og Tale i Apostlernes Tider; men nu i disse sidste Dage, som de vel kaldte den Tid og sagde: det var de sidste Dage da, men nu er det meget nærmere, at Kundskab skal blive mangfoldig, Daniel 12 C. 4 B. og Guds Forjættelse om sin Aands Udgydelse over Sønner og Døtre, som vi læste i Lexien paa anden Pintse Dag; thi nu er en overvættes stor Naadegave overøst mange, af baade Mand- og Qvindesløn,

til at tale og forklare Guds Ord, som ikke haver været før, enten i at skrive, eller mundtlig udført, saadanne Hemmeligheder i Troens Grunde, Stadfæstelse, Forklaring og Veiledelse, hvilke Gud haver aabenbaret og kundgjort for os, som var fortiet i de forrige Tider, Rom. 16 Cap. 15 V. baade til vor Herlighed og Bestyrkelse, da vi i de sidste Tider haver det mere nødig, for Satans Falskhed er større, end den nogensinde haver været før, da den Dnde lærer at bruge sig, mere og mere snedig, og hans Medstæber ere opfyldte med Visdoms Snedighed, og Kundskab i Herrens Ord; hvilke de nu forvender, eller styver over, som Djevelen gjorde ved Christus, og sagde: de skal bære dig paa Hænderne, Math. 4 Cap. 6 V. og udelod: alle dine Beie. Psalm. 91. 11 V. Og derfor giver Gud os, som ere tro og oprigtige, til at annamme og bruge hans Naadegaver, saa meget oversflødigere, Visdom, Kundskab og Tale, at vi skal kunne gribe de Verdens Vise i sin Trædskhed, og overvinde deres Falskheds Rænter, aabenbare og straffe dem; hvilket og stadfæstes ved os, indtil Enden, at vi skal vedblive i at overvinde dem bestandig, saa at ligesom Fienden fornær sine onde Angreb, saa giver og Gud os Naade til at fjende ham; thi den rige Gud, som haver begyndt den gode Gjerning i os, han fuldtommer den, at vi skal være ustraffelig, og ikke af Fienden lade os forføre, og blive skyldige i nogen Overtrædelse, men befriet fra det Dnde, saa vi i det Gode kunde være faste, til vor Herres Jesu Christi Dag. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 22 Capitel fra 34 Vers til Enden.

Vi læste i Epistelen om Visdom til at tale, hvilket vi stien-tes af Guds Naade, formedelst Jesum Christum, og af ham mag vi lære, hvorledes vi skal overbevise og fange de Selv-kløge, hvilket vi kan tage Lærdom af i vort Dags Evangelium, at der Phariseerne hørte, at Jesus havde stoppet Munden paa Sadusæerne, der havde forhen stridit mod ham, om Opstandelsen; da Sadusæerne ikke troede de skulde opstaa, og han havde stoppet deres Mund med en kraftig Overbevisning, ved Striften som de dog troede, og derfor tog han af Moses Ord, hvor Herren siger: Jeg er Abrahams Gud, Isaacs Gud og Jacobs Gud. 2 Mose Bog 3 Cap. 6 V. Men da disse

Menneſker vare døde den naturlige Død, da Herren ſagde diſſe Ord, og Gud er ei de Dødes Gud, men de Levendes Gud; ſaa kan I herved være overbeviste om, at diſſe Menneſkers Aand lever; og I ſarer vild, for I kjender ikke Skriſterne og den Guds Kraft. Herved bleve da Saduſæerne tilſtoppet. Saa forſamledes Phariſæerne og de Lovkyndige da, ligesom deres Lige gjør nu, og udsendte en af dem en Lovkyndig, ſom tilſpurgte, friftede ham, og ſagde: Meſter, hvilket er det ſtore Bud i Loven? men Jeſus ſagde til ham: du ſkal elſke Herren din Gud i dit ganſte Hjerte, i din ganſte Sjæl og i dit ganſte Sind; dette er det første og ſtørſte Bud; det andet ei ligesom dette: du ſkal elſke din Næſte ſom dig ſelv; udi diſſe to Bud hænger al Loven og Propheterne. Med diſſe to Ord overbeviste og forelagde Jeſus alle dem, ſom vilde vide hvad de ſkulde gjøre for at arve det evige Liv, ſom vi læſte i Evangelio paa trettende Søndag efter Trinitatis; undtagen Nicodemus, hvilket kom deraf at han var troſtyldig, oprigtig, kjendte ſin Trang, hvorfor Jeſus lærte ham, at de maatte fødes paa ny, ſom ſkulde ſe Guds Rige, Joh. 3 Cap. men de ſom ikke kjendte Lovens aandelige Kraft, og atſkide var under dens Forbandeſe, ſaalange han ikke havde tugtet dem til Chriſtum og ſaaet hans Kjærlighed, hvilket ikke ſker, førend vi kjender den aandelige Grund, at han fordrer os ganſte med Legem, Sjæl, Sind, Begjærlighed og al Kraft, de bliver viſt did; Herren ſiger da: du ſkal elſke mig, for at viſe det er vor Pligt og Ret, at vi bør gjøre det; dog ſker det ikke uden Omvendelſe eller ny Fødsel; vi bør derfor nøie underſøge, hvad ſom ſtaar Chriſti Aand imod, og hvad vor Sind, Lyſt og Attraa ligger til at elſke: er det Verden, da maa dette blive aabenbaret, ſmerte og tugte os til Jeſum, at ſaa Læge, for vor af Synden ſaarede Samvittighed, ſaa det Fiendſkab der ligger i os til Guds Lov, Rom. 8. C. 7 B. formedelſt den Kjærlighed til os ſelv og Verden, der formedelſt Budet bliver dødet; da kan den ſande Guds Kjærlighed ſaa Virkning og Guldkommelſe i os til at elſke Gud over alle Ting, og Næſten ſom os ſelv. Dette er let ſagt, men ikke ſaa ſnart gjort, da vor egen Fiende, Kjød og Blod, Djævelen og Verden ſtaar derimod og forhindrer os meget; det kan da ikke udſiges med Ord, hvor vigtigt eller meget der indeholdes i dette Bud, at elſke Gud over alle Ting; thi denne Kjærlighed er Lovens

Fuldkommelse, som driver os til vor Næste, at elske ham som os selv; thi naar vi vil ret betragte dette Bud og sætte os i Næstens Sted, saa finder vi Begjærlighed og Villie til, at naar vi var i Nød eller Mangel, paa Ophold til Legem eller Sjel, og vi saa Næsten kunde hjælpe os, da vilde vi det skulde, og saaledes i alle Dele, vilde at han skulde hjælpe os med det som vi saa han kunde gjøre; dette er at prøve om vi vil gjøre det mod Næsten igjen; thi mange Læstindige bekiender, at de elsker Næsten som sig selv; dog ikke betænker hvad det er, og meget mindre, om de det gjør; de er os da nærmest eller først vor Næste, som vi skal elske som os selv: nemlig Troens Egne, og dernæst vore trængende Medmenesker, de skal vi hjælpe og give dem, dog se os for, med de betroede Gaver af Herrens Haand, at vi ikke kaster det Hellige for Hunde, og ikke styrker Ondskaben med timelige Midler: men saaledes give, at Trængende derved kan blive overbevist.

Vi læste, at den Lovkyndige fristede Jesum med dette Spørgsmaal: hvilket er det store Bud i Loven? og han svarede: at elske Gud af ganske Hjerter, Sjel og Sind, dette er det første; og det andet er ligesaa nødvendigt, at det maa følge efter, nemlig: du skal elske din Næste som dig selv. Heri er vort bedste Svar og Hovedlære, at vi se hver til som vil vide vor Religion, eller hvad de skal gjøre, og om de haver Indvendinger, saa og igjendrive dem, eller og fange dem med andre Ord, saa de ved sin egen Fristelse som de vil fange andre i, kunde selv blive fangne og frygtagtige, thi dette gjorde Jesus, da Phariseerne vare forsamlede, spurgte han dem og sagde: Hvad tyktes Eder om Christus, hvis Søn er han? de sagde til ham: Davids; han sagde til dem: hvorledes kalder da David ham i Anden en Herre? da han siger: Herren sagde til min Herre, sæt dig hos min høire Haand, indtil jeg lægger dine Fiender under dine Fødders Fodstammel, efterdi nu David kalder ham en Herre; hvorledes er han da hans Søn? og ingen kunde svare ham et Ord. Her var Phariseerne med de Lovkyndige fanget i sin Trædshed, vidste at Christus var Davids Søn, med forstod ikke hvorledes det var, at David kaldte ham en Herre, hvilket dog saaledes var: da Christus var Davids Søn efter den mennesskelige Natur, men efter den guddommelige Natur var hans Herre, som David i Anden ved Troen annammede, og kaldte ham en Herre; da

han sagde: Herren (nemlig Gud Fader), han sagde til min Herre: (det er Christus; thi han er bleven vor Herre og Frelser) sæt dig hos min høire Haand, indtil jeg faar lagt alle dine Fiender under dine Fødders Fodskammel. Over dette Spørgsmaal blev de phariseiske Herrer ei alene stumme, men og ogsaa frygtagtige, at ingen turde ydermere gjøre Spørgsmaal til ham. Saaledes skulde vi og fange Sagen an; bede Gud om Visdom og Kraft, da skulde Fienderne blive os underlagte. Amen.

B o d.

O Gud! dine Bud er Kjærlighed, udryd du da ved din Aand al Falskhed, og syndig Lyst af vort Bryst. Lad ikke nogen Ting finde Rum i vor Sjel og Sind, at fæste Kjærlighed til; men tugt du os med din Lov og revs os fra det Onde, saa vi kunde faa den sande Visdom og Kundskab til at tale det som var dig til Ære, og vor Næste til Gavn og Fienden til Overbevissning, saa de maatte besjæmmes, bøies under din magtige Haand, at vi samtlig med Christo maatte læges. Lad din Kjærlighed være saa stærk i os, at ikke Synd, Død eller Satans Magt skulde kunne tvinge os fra dig at vige; men at vi maatte staa fast og ubevægelig, at elste dig af ganske Hjerter, Sjel og Sind, og vor Næste som os selv. Ja, lær du os hvorledes vi skal elste vor Næste i din Kjærlighed, saa vi kunde loffe og tugte ham til at vige fra det Onde, og lægge Vind paa det Gode. Dertil hjælp og styrk du os, for din Søn Jesu Christo vor Herres Skyld. Amen.

Attende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Ephezer 4 Capitel fra 22 til 28 Vers.

Apostelen skriver i forrige Vers, og vidner i Herren, at vi skulde ikke mere omgaaes som de øvrige Hedninger omgaaes, i deres Sinds Forsængelighed, som er formørket i Forstanden og ere fremmedgjorte fra Guds Liv, formedelst deres Vanvitighed som er i dem, at de ikke kjender Guds Kjærlighed, men ere fremmede fra den, som er: at leve i Gud, og det sker ved

deres Hjerters Forhærdelse, da de forhærder sit Hjerte mod Guds Aand som banker paa dem og arbejder, vil overbevise og oplyse dem om deres Synder, udrense dem med Poenitentses Taarer, at sørge over det Onde; men de efterat de havde udsørgt, gave sig selv hen til Uteerligheds Bedrifter i Overflodighed. Al! hvor maa vi ikke klage over, at dette sker med mange, som kan faa Rørelse af Guds Aands Tugt, og bliver bedrøvet over Synden de haver bedrevet, som kan vedvare en Tid; men saa gaar de ikke over til Aandens Lydighed i Retfærdighed og Hellighed, hvorfor det bliver dem for tungt, at ligge under Aandens Tugt, og de stoler paa sin Bedrøvelse de haver havt, og vil ikke længer sørge over sine Synder, og om de havde ombendt sig fra det Onde, og havde udsørgt, saa kunde de dog alligevel behøve at slaa sig med sin Ungdoms Haanhed, Jerem. 31 Cap. 19 B. og daglige Feiler; alt dette agter de ikke, men efter de havde udsørgt, enten de haver faaet Naade og Trøst af Gud, eller de selv haver taget sig Trøst, saa giver de sig selv hen til Ureenheds Bedrifter, i Overflodighed af Kjødets onde Gjæringer. Men I som ere oprigtige, haver ikke saaledes lært Christum, dersom I ellers have hørt ham og ere lærte i ham, saasom: der er Sandhed i Christo, og den Sandhed skal frigjøre Eder fra Ureenligheds Bedrifter, at I skulde aflægge det gamle Menneſte, det er: alle de Gamles Gjæringer, som I ere paaclædt med af Moders Liv, og de derefter bliver gamle I Eders Hjerte, Sind og Lyst, saa de haver fæstet Rødder, og forhindrer Guds Sæd, at den ikke skal gro, eller Guds Aands Arbejder, med at igjensæde os til nye Menneſter; thi disse gamle Lyster overlæder og forhindrer; aflæg derfor dette gamle Menneſte efter den første Omgiængelse, det første Guds Aand kalder, oplyser og omgaaes med Eders Hjerte, for at berede til Helliggjørelse; thi ellers fordærver det Onde Eder, og fører i Bilsfarellens Begjæringer; thi dette lærer Erfarenhed os ofte, at naar Guds Sandhed bliver forkyndt for de Menneſter, der lever i sit gamle Væsen, og søder sine Begjærligheder, naar de saa hører om det nye Menneſtes himmelske Gode, den Fryd, Fred, Retfærdighed og Hellighed, som her have Forsmag paa ved Troen, og hiſſet skal nyde i Besfuelse, saa indtages de deraf og vil gjerne have Del i denne Naade og Herligheds Gode, men saa vil de ikke forlade deres Lyster i Verden, og de Begjærlighe-

der som de haver i sit Kjød, og derfor kommer i Vildfarelse, ja kan og gaa fra sin naturlige Forstand, formedelst deres Sorg, at de vil have Del i Guds Rige og Herlighed, dog ikke forlader Verdens Kjærlighed, og ikke kan de tjene to Herrer, eller dele Hjertet, elste Gud og Verden. Det er og en uudsigelig Skade de Menneſter lider, som ikke er lydig under Aanden fra det første, og viger fra dens Helligheds Virkning, lader sig af Verden overtale at vige fra Sandheden, og tror Djevelens falske Indskydelse, følger Kjødets Begjæringer, hvorved de kommer til saa stort Tab, at om de siden kommer til Erkjendelse, saa er dog den Skade uudsigelig at beklage; hvorfor I bør være vaersom og fornye Eders Sindes Aand, at Sindet bliver forandret, og tager sin Længsel til det Beständige, forlader det Forgjængelige og hvad Kjødets behager; isøre det nye Menneſte, som er skabt efter Gud i Sandheds Retfærdighed og Hellighed, saa bliver I bevaret, naar I aflægger Løgn og taler Sandhed, hver med sin Næste, efterdi I ere hverandres Lemmer, til at tjene hverandre i Kjærlighed, Oprigtighed og Sandhed, saa I ikke hykler og lyver for hverandre, enten at sige Godt om det Onde, eller Ondt om det Gode; men omgaaes i Trostydighed og Oprigtighed, bliver brede, at I ere nidkjære mod det Onde, men synd ikke, at Eders Kjøds og Blods Hidsighed skulde saa Had til Eders Næstes Sjel; thi du skal straffe ham, og hade hans Synd, men ikke hans Sjel; lad Solen ikke gaa ned over Eders Fortørrelse. Herved maa vi ikke forstaa den naturlige Sol; thi da kunde vi blive brede om Morgenens, og holde ved indtil Aftenen, paa hvilken Tid megen Ondskab kunde virkes i os, og vi udøve med Brede mod Næsten. Nei, Pauli Mening er: at Solen ikke skal gaa ned over vor Fortørrelse, det er: den Retfærdigheds Sol, som Herren lover skal opgaa over de der frygter hans Navn, Malach. 4 Cap. 1 V. nemlig Jesus Kristus, der er denne Verdens Lys, Joh. 8 Cap. 12 V. han maa gaa ned med sin Mildhed og Kjærlighed, naar vor Fortørrelse fik Lov at gaa op. Giv derfor ikke Djevelen Rum, til at indskyde saadant Had og Hidsighed, at I skulde være brede for Eders egen Vres Skyld, og for I lider noget; men alene hvad som angaar Guds Vre, og Synden at hade og overvinde; dog heri kan Fienden skjule sig, at de siger at have Ret til at være brede og hade Synden, da det gjælder Guds

Ure, endstjøndt det er dog for sin egen Del, og haver et hadst Hjerter, som er af Djevelen, hvilket man kan prøve, og bedst kjende hos sig selv af Aandens Dom, at den retfærdige Sol gaar ned; da de taber Jesu Mildhed, Fred og Ro i Aanden, med den sande Kjærligheds Sorg over den Feilende, som vi i Naadens Tid bør have.

Paulus slutter vor Dags Epistel med de Ord: at den som haver stjaalet stjæler ikke mere, men arbejder heller, i det han gjør noget Godt med Hænderne, paa det han kan have at meddele den som haver behov; og ved saadan Gjerning i sin Forandring, ei alene Syndens Afslæggelse maa ske, men og det Gode udøves; deri saa Fred, og blive forligte med Gud, og den som han før havde stjaalet fra, enten ved en grov, eller subtil og fin Maade, maa han af alle Kræfter søge at gjøre Bederlag, og give igjen det Uretfærdige, ja give Næsten mere igjen, end det han haver frataget ham, om han formaar det, enten det kan ske aabenbarlig eller hemmelig, efter Sagens Bessaffenhed, og de Menneſter de haver frarøvet kan være til Sinds; thi dersom Guds Ure kunde lide derunder og Menneſtet blive forhindret ved Fængsel, eller andet af Andres Forvendelse og Fiendskab, da er det gavnligt at godtgjøre hemmelig den de haver taget fra; dog maa det vogtes, at det ikke sker under et Skjul, for sin egen Ure og Lidelse at undgaa; thi sker det, da er Samvittigheden urolig; thi Guds Sandheds Aand i Retfærdighed vil ikke lade sig tilfredsstille paa saadan løgnagtig og uretfærdig Maade; det er og for det meste nyttigt at aabenbare og bekjende sine uretfærdige Gjerninger, som de haver bedrevet da de tjente Djevelen; thi derved kan og Andre komme til Eftertanke om sine Bedrifter, og Guds Aand saa dem til Sandheds Erkjendelse, saa Guds hellige Navn og Ure kan prises, ved den Oprigtiges Omvendelse og Synds Bekjendelse; det maa derfor grundes paa, hvorledes Naaden kan bedst prises, Synden aabenbares og vi saa et fuldkomment Had, Afsky og Hjertens Sorg over at det Onde er bedrevet, og derfor lægge Bind, saameget desmere paa det Gode, arbeide med Aanden og alle Lemmer hvad formaaes, for at opholde sig selv, og dele til den som behøver, saa Gud derved kan æres og Næsten tjenes, jørmødelst Jesu Kjærligheds Kraft ved den Helligaands Drift, som driver os til Flittighed i gode Gjerninger at udøve, til Guds hellige Navns Lov og Pris. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 9 Capitel fra 1 til 8 Vers.

Vi læste i Evangelio paa trettende Søndag efter Trinitatis, om Spedalskhed i Legemet, og sagde: det var en Plage for Syndens Skyld, som og gav et klart Speil, at det var saaledes med Sjælens Spedalskhed indvortes; hvilket vi og kan sige, af vor Dags Evangelio, hvor vi læser om den Værftbrudne; thi ligesom en der er fuld af Værft og Bee i sit Legeme, haver ingen Ro, men frygter for nogen skal røre ved ham, heller selv at støde sine Værfter eller Saar; ligesaa er det med de i Synden værftbrudne Mennefter, de værfter i sine onde Begjærligheder, for at faa bedrevet dem i Gire, Gjerrighed, Brede, Ukydskhed med mere, og saa frygter de, at de enten selv skal faa handle, at de bliver aabenbaret i sin Ondskab, beftjemmet og straffet, eller og andre kan komme over dem, overbevise, beftjemme og straffe deres Laster, saa de bliver bebreidet; kan da de Unde faa noget at ftjule sig under, faa undviget faa det ikke skal faare dem, og om det fter, da igjen faa noget Lægedoms Plaster, Samvittigheden til Rolighed og blive i Synden, faa er Saaret vel lægt udvortes, dog varer det lidet naar Materien er derunder; men dersom deres Saar eller Samvittigheds Sygdom kunde blive aabenbaret, fordømme Synden i Kjødets, udrense det Unde, og fge den sande Læge Jefum; faa fom vi fer de gjorde ved den Værftbrudne, da de ikke kunde komme ind til ham, faa ftigede de op paa Taget, og lod den Syge ned igjennem Tagftenene med Sengen iblandt Folket for Jefu Fødder. Luc. 3 Cap. 19 V. Saameget fom Sjælens Sundhed og Gode er fornødnere og herligere end Legemet, saameget mere maatte vi fge dens Læge, men tværtimod maa man føle, fe og høre, at det fom er meft fornødent og dyrebareft, bliver mindft taget i Agt; thi hvor faa er der fom trænger hart efter Sjælens Læge, og bryder igjennem Hjertes haarde Sten og Vantroens Tæffe, faa Sjelen der figger i Legemet, kunde blive nedfat for Jefum, da vilde han læge denne ædlefte Del, og faa befordre han vel Legemets Sundhed, saameget fom han fer det kan taale at være Anden lydig og underdanig. Troen er det Middel fom bringer os Frelfe, thi den trænger sig ind til Guds Naade i Jefu Christo og ud fra sig selv, tror fin Fordærvelfe; thi Troens

Lys oplyser, saa vi lærer at kjende baade Syndens Onde, dens Bærk og Bee, med Guds retfærdige Straf over de Ubodfærdige, og han kalder til Omvendelse, lover Naade i Christo, at Gud vil forlade os Alle, som med Bøn og Bod søger Gud af ganske Hjerter, med et ydmygt og lydagtigt Sind og Villie, til at stifte sig siden efter Herrens Villie. Der Jesus saa deres Tro, sagde han til den Bærkbrudne: Søn! vær frimodig, dine Synder ere dig forladne. Saaledes taler han til enhver Sjæl, som føler sin Synde-Mød og søger ham i Sandhed om Læge. Al! hvilken Glæde er det ikke da, i den Sjæl som føler det trøstelige Ord: at Synderne ere forladne. En fangen Misdæder, som havde faaet Dom til at pines med mange Smerter lige til sin Død, naar saa Herren løste ham ei alene derfra, men gav ham fuldkommen Opholdsmidler, med alt det som til Livet behøves, han maatte jo være glad og af hjærlig Lydighed takke, ære og tjene ham; hvor meget mere maa ikke den Sjæl være glad, som haver faaet sin Synd forladt og ei alene friet fra den evige Pine, men og haver faaet Forjættelse ved Troen om det evige Livs Glæde, hvor ingen Mangel skal være paa noget Slags Gode; Ps. 34 skulde ikke den love, takke og tjene vor kjære Frelser? dog vi ser alt for ofte at den legemlige Hjælp forglemmes, eller de Menneſker som frier dem fra det Onde og beforder det Gode; men mere ſter det i det Aandelige, at de forglemmer at takke, tjene, ære og prise den gode Gud, som frier os fra alt, og alle gode Gaver kommer fra; Jac. 1 Cap. 17 B. dog nogle kan tjene Herren af Bangheds Frygt for Straffen, andre af Begjærlighed til Herlighed uden sand Kjærlighed; paa denne Naade kan de og tage sig en falſt Trøst, om at have Synds Forladelse, som mange gjør: da de dog ingen sand Bod haver gjort, eller Synden er afſtaaet, men herſker i deres Hjerter, om de end kan have havt nogle Bedrøvelſer, ja udſtaaet ſtore Anger, da Herrens Aand haver tugtet dem dertil, og givet dem nogle Glædes Straaler i Hjertet, hvilket de hænger ved, og forlader ſig paa, fordi de derved haver afſlagt de grove Laſter, og faaet et Gudſkytigheds Skin, endſkjøndt de nægter Kraſten, 2 Tim. 3 C. 5 B. hvilke de vel kunde kjende, naar de havde prøvet ſig ſelv, ſaa at det Onde laa i Hjertet, og at de til det Gode havde ingen Lyſt og Drift af Kjærlighed til Gud og Næſten at tjene. Saa kan nogle Oprigtige paa den

anden Maade have Angstelser og Sorger, for de tænker at have havt for liden Synde-Smerte, eller fordi de haver sølt for liden Glæde, og at de ikke haver saa høie Gaver som de vil; hvilket og andre Menneſter kan foreholde dem, eller de hører og ſer Andres Bedrøvelſer og Glæder. Det er da meget ſom de lader forhindre ſig ved, fra en ſalig Fryd, Pſalm. 1. 14 B. og bortkaſter ſin Frimodighed, Ebr. 10 Cap. 35 B. at tjene Herren; thi Gaver er noget ſom vi ikke maa knurre og være miſfornøiet med, og foragte det Lidet Gud betroer, men meget mere være tro at aagre dermed, ſaa giver han mere; og dertil ſer han hvad os gavner, hvormeget vi kan være tro over, eller haver Forſtand, Kræfter og Gaver at uddele dem til Andre; ligesaa glæder dem, maa vi mindre fordre af Herren, og tage Afguderi deri, elſter dem og ikke Giveren; ja ſaadanne Menneſter, ſom enten ſtoler paa Glæder, eller haver Begjærlighed derefter, de haver ingen Gavn deraf; men de ſom er overladt og fornøiet med hvad Gud giver, alene begjærer, grunder og arbejder paa at være tro, i at udbrede hans Ære og tjene Næſten; diſſe giver og Herren Glæder, ſom gjør dem mere ſkyrig til at udrette det Gode; og de ſom ere bedrøvet for at have havt for liden Syndesmerte. Det læres ofte ſom vi haver ſagt, at megen Bedrøvelſe hjælper ikke, naar Menneſket vedbliver i ſin Ondſkab, og Synde-Smerten er ſtor nok, naar vi haver ſaaet et fuldkomment Had til al Synd, iſær naar det er kommen ſaavidt, at vi haver Magt over de onde Lyster at dræbe dem; thi ſaaledes ſiger David: Salig er det Menneſte, ſom Synden er ſkjult og Herren ikke tilregner Miſgjerninger, 32 Pſ. 1, 2 B. og naar da Synden er ſkjult, at den ikke længer herſker eller haver Sæde, ſaa tilregner Herren den ikke, men byder os at være frimodige; thi dine Synder ere dig forladne. Mogle af de Skriftflogte ſagde ved ſig ſelv: denne beſpotter Gud, og der Jeſus ſaa deres Tanke, ſagde han: hvi tænke I ſaa Ondt i Eders Hjerter; thi hvilket er lettere at ſige: dine Synder ere dig forladne, eller at ſige: ſtaa op og vandre? men at I ſkal vide, at Menneſſens Søn haver Magt paa Jorden til at forlade Syndere; da ſiger han til den Bærkbrudne: ſtaa op, og tag din Seng op og gaſ til dit Huſ. Herved vil Chriſtus ſige: hvi tænke I at jeg beſpotter Gud, fordi jeg tilſiger dem Syndernes Forladelſe, ſom jeg haver Magt til af min Fader, og vi ſer

det i Gjerningen? thi det er en let Ting, at tilfsige et Menneſte Synderneſ Forladelſe, men at ſige: ſtaa op og vandre; og at Menneſket derved bliver ſund og mægtig; det vil mere end Ord til at udføre, og deri beviſer jeg min Kraft til at gjøre Godt, ſaa jeg kan forlade Synden, hvilken vel mange kan tilfsige med Mund; men Gjerningen er langt derfra. Saaledes kan vi og ſige nu; thi meget let og ſnart kan Præſten tilfsige Folket Synderneſ Forladelſe; men hvor ere de, ſom kan derved beviſe den Kraft af ſit Ord, at de ſamme Menneſter ſtaar op af Synden og vandrer i Retfærdighed og Hellighed. Der Folket ſaa det, nemlig at den Bærfbrudne var bleven ſund, ſaa forundrede de ſig, og priſede Gud ſom havde givet Menneſket ſaadan Magt; ligesaa nu forundrer mange ſig, over de Menneſter ſom Guds Kraft er med, til at omvende og læge Menneſtene fra Synd, dog ikke ſøger i Sandhed ſelv at blive lægte. Lad os da ſom denne Bærfbrudne kjende vor Sjæls Trang, ſøge vor Frelſer, og naar han helbreder os, ſaa vi med vor Sjæl i Legemetſ Seng kan vandre til det himmeſte Huſ eller Hjem, da love, priſe, elſke, tjene og ære ham beſtandig i Tid og Ewigheid. Amen.

Bøn.

Almægtige Gud! lad din gode Aand virke den ſande Tro i vore Hjerter; oplyſ os med din Helligaand, at vi i Grunden kunde kjende vor Fordærvelſe, og med den ſande Bedrøvelſe efter dig ſøge Naade og Syndſ Forladelſe. Lad os ikke paa den ene Side trøſte os ved din Naade og tænke at vi med Falſkhed og Hyfleri kan tilvende os den, eller tænke at have Syndſ Forladelſe, naar vi ikke haver forladt Synden, og bøiet os under din Aand, at Bedrøvelſen haver været ſaa ſtor, at Synden i Bodſ Taarer er ſkult; thi naar dette er ſteet, da forlader du os vore Miſgjærninger, trøſter os med din Aand, at vi ikke i Angeſtens Smarter ſkulde fortvivle, eller paa nogen Naade afvende os fra dig, thi uden dig er ingen Frelſer; og naae du ſer vi ſøger dig, da læg vor Sjæl, ſaa den i Fri- modighed, med ydmyg, ſagtmodig Kjærlighed kan tjene dig i Hellighed, at priſe dit Navn. Amen.

Tyvende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Epheſer 5 Capitel fra 15 til 21 Verſ.

Viſe ere, de ſig ſpelle i Guds Ord ved hvert et Trin, paa det de ei ſkal ſeile, i at ſtille Kraft fra Stin; thi den Unge kan gaa ſin Bei uſtraffelig, naar han holder ſig efter Herrens Ord, og Guds Ord ſkal være en Løgte for vor Gud og et Lys paa vor Sti. 119 Pf. 10 V. Og dette maa vi nøie betragte, med det alvorlige Forſæt, at ville vandre efter Guds Ord, tro den Bei ſom de ſiger, og have det lagt paa vort Hjerte, tale derom, baade paa Beien, i Huſet, ſamt naar vi lægger os og opſtaar, 5 Moſe B. 6 C. 6 V. om vi ſkal ſtille Kraft fra Stin; hvilke ikke bliver, uden vi ret adlyder Lærdommen, at vi forſtaar, om den er beſeſtet af Guds Kraft; thi Herrens Lov er Viſdoms Rilde, og den rette Proveſten; men derſom vi ikke omvender os og følger den, ſaa ligger Stjulet over vore Hjarter, og vi vandrer i Mørket med Daaren ſom bygger paa Sand; thi den er en viſ Mand, ſom hører mine Ord og gjør derefter, det er Jeſu Lære, Math. 7 C. 24 V. hvilket og Paulus formaner i vor Dags Epistel, ſigende: derfor ſer til, hvorledes I ſkal omgaaes vaerligen, ikke ſom Uviſe, men ſom Viſe. At Apoſtelen her ſiger: derfor, det er fordi han havde overbevist, lært og formanet om de Uviſe og Viſe, da han ſiger: I var fordum Mørkhed, men nu er I et Lys i Herren, omgaaes ſom Lysets Børn; thi Aandens Frugter er al Godhed, Retfærdighed og Renhed; og haver ikke Samfund med Mørkheds ufrugtsommelige Gjærninger, men overbeviſer dem heller derom; thi de Ting ſom ſter lønligen af dem, er og ſtammelige at ſige, mere da at gjøre; men alle diſſe Ting ſom overbeviſes om, aabenbares af Lyſet, ſaa at om det er, eller vil gøres lønligt her og ſkjules, ſaa kommer nok den Dag og Tid, at det ſkal blive aabenbaret, ved det klare Lys, Guds alſeende Øie; derfor ſiger Skriften: vaagn op, du ſom ſover i Syndens Sønn, I dig er Guds Ords Røſt over, og vil opvække, at Chriſtus kan lyſe for dig; thi før du er opvaagnet, kan det ikke hjælpe om der ſfinner aldrig ſaa klart et Lys: hvilket og Jeſus er det klareſte; men du i din Syndesønn og Hjertens Forhærdelſe er ſaa nedsænket, at du

ikke kan se; hvorfor den Helligaand siger: i Dag naar du hører Herrens Røst, da forhærde ikke dit Hjerte, Ebr. 3 G. 7, 8 B. men se til, hvorledes du efter Guds Ord skal omgaaes vaerligen i Retfærdighed og Hellighed, at du af det Onde, ikke skal ved Uforsigtighed blive fordærvet og uvis; vil du derfor blive blandt de Vise, saa køb den beleilige Tid; thi Dagene ere onde, da Synd og Ondskab haver taget saadan en Overhaand, at der er næsten intet andet at se, eller høre og omgaaes iblandt, end det som er imod Herrens Bud; skal I da være ubesmittet af dem, da maa I omgaaes vaersom, og købe den beleilige Tid naar I kunde opbygge Eder selv af Guds Ord, saa de forhærdede Onde, ikke skulde saa forført Eder, ja og passe nøie paa, naar det kunde falde, eller gives Anledning og Tid at de skulde tilstales; thi der er Tid til attie, og Tid til at tale; naar de hersker i Ondskaben, saa er det for det meste bedst at tie, se paa dem og julte over dem, ja man kan og med overilende Ord, eller ved at bryde sig ind paa de kjødelige Menneſter, saaledes opirre dem, at vi siden ikke kan vinde noget med dem længe derefter; i den Sted, naar det havde faldt i en beleilig Tid, da Menneſket var mild, og vel tilmode, og saa at vi havde gjort dem noget til Gode, eller de vare i Sorg og Nød, at vi overalt med Suk, Sorg og venlige Ord, høiede deres Hjerter og bevise Kjærlighed mod deres Had, Mildhed mod deres Brede, da kan vi vinde dem; dog maa vi herved vogte os, ikke at forspilde Tiden med at paaminde, men saavel i Gjæringer som i Ord, lade Lyset skinne for de formørkede Sjele, saa at om de ikke vilde lyde os, vore Sjele dog maatte være fri fra deres Blod, Ezech. 36 Cap. 18 B. og om de vilde lyde, at vi havde vundet en Sjel, ved at omvende ham, fra sin Veis Bildfarelse, Jac. 5 G. 20 B. saa var det vel belønnet, alt det Arbeide vi i Ord og Gjærning kunde udøve; forhindre derfor ikke Talen paa en beleilig, salig Dag; Syr. 4 G. 26 B. I maa da ikke blive trætte heri, men betænke at Herren er god mod os, og med sin Aand bestandig minder os om vore Feiler; saa skal vi og gjøre mod Næsten; derfor værder ikke Uforstandige, men forstaar hvad Herrens Billie er, at han vil Synderen skal omvende sig, og vi samtidig omgaaes under Tugtens Aand i Hellighed. Driftern Eder ikke drukne af Vin, i hvilket er Overdaadighed, men bliver fulde i Aanden, og taler hverandre til med Psalmer og

Lovsange og aandelige Viser, synger og leger for Herren i Eders Hjerter; thi det er en Behagelighed for hans Øren, som og David siger: derfor skal min Ære synge dig Psalmer, 30 Ps. 13 V. og ofte raaber med Glæde for Gud, al Jorden synger til hans Navns Ære; giv ham Ære til hans Pris, 66 Psal. 1 2 V. og det opbygger Eders Aand sammen i Kjærligheds Fryd; dertil haver og Sangen mest Indflydelse paa de kjædelige Menneſter, som formedelst den Melodie, eller Klang kan opvække dem, og sætte Rørelse i deres Hjerter, give dem Lyst til Samkvem med Eder, saa de siden kan komme til at give Agt paa Ordet der tales; thi med Tale kan man mere vejlede og undervise, som i Poesien eller Sang; det er da alt behageligt for Herren, hvad som kan drage Menneſtet fra Synden; men vi maa vel ved Sang vogte os for, at det ei alene skal blive ved Klangen, og at der ikke skal opstige Hovmod af den livlige Røst, thi da er Sangens Behag og Lyst kjædelig; men vi skal i Ydmyghed lege for Herren i vore Hjerter, og sige altid Gud og Faderen Tak for Alting; thi der vil saa ofte opstaa Knur og Utaalmodighed for adskillige Ting, som ikke falder efter vort Behag eller Lyst, og ser det an for Ondt, fordi det Nærværende kan saa være, endstjøndt der kunde være meget Godt i at blive prøvet med det Onde; men Menneſtene er saa snart til at vantafte Gud, og det maa vi sige er meget tungt at høre, fordi de fleste knurre og oftest klager over, at det mangler dem saa meget og ikke takke Gud for den mindste Naade, han haver tilstiftet og givet dem, være fornøiet dermed, og undersøge at de ikke selv skulde hindre hans Gjerning i sig, om han behagede at give dem mere, og saa altid at være tro og fornøiet, da altid siger Apostelen: vi skulle sige Gud og Faderen Tak for alle Ting, i den Herres Jesu Navn. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 22 Capitel fra 1 til 14 Vers.

Dg jeg hørte en stor Skares Røst, og som mange Bandes Lyd, og som stærke Tordens Lyd, som sagde: Halleluja, Herren vor Gud den Almægtige haver indtaget Riget, lader os glæde og fryde os og give ham Ære, thi Lammets Bryllup er kommet, og hans Hustru haver beredt sig selv, og der blev

hende givet, at føre sig i et rent og skinnende, kosteligt Linflæde; thi de kostelige Linflæder ere de Helliges Retsfærdighed. Aab. 19 G. Disse Ord ere klare, og ensstemmende med vor Dags Evangelio; hvor Jesus fører frem en Lignelse, ved et Menneſte ſom var en Konge, ſom gjorde ſin Sønſ Bryllup, og han udsendte ſine Tjenere at kalde de Budne til Bryllup, og de vilde ikke komme; og han udsendte atter andre Tjenere, og ſagde: ſiger de Budne: ſe! jeg haver beredt mit Maaltid, mine Øren og fede Dvæg er ſlagt og Alting er rede, kommer til Bryllup! men de foragtede det og gik hen, den ene paa ſin Ager, den anden til ſit Kjøbmandſkab; men de andre grebe hans Tjenere, forhaanede og ihjelſlog dem. Her git det næſten ſom vi læſte i Evangelio paa anden Søndag efter Trinitatis, om de Indbudne til Nadveren; dog er de her overbevist mere om deres Forhærdelſe; thi da gav de Førſte Undſkyldninger, og de Sidſte ſagde: de kunde ikke komme; men her foragter de Førſte Budſkaberne, og de Sidſte ſlaar dem ihjel; thi naar de Roſter høres, ſom vi læſte om i vor Begyndelſe, det er de Guds Børn, ſom i Enfoldighed priſer Gud, med et Halleluja! glæder og fryder ſig for Lammets Bryllup er kommen at Gud ſendte ſin Søn, der blev opoffret til et Slagtoffer, og var det uſkyldige Guds Lam, ſom led taalmodigen Korſet, i det han foragtede den Skam, og ſidder hos Guds Stols heire Side, Ebr. 12 G. 2 V. han er den Konges Søn. ſom Kongen derfor gjør Bryllup til, og alle Menneſter lader han hertil indbyde, vil de ſkal have Del i den Glæde, hvortil han kalder med ſin Aand, Ord og Tjenere, helſt med Menneſter, hvilke Budſkaber er klareſte til at indkalde; og naar da, ſom vi ſagde, de enfoldige Menneſter lader høre den Roſt og Fryd om det himmeſke Bryllup, for at kalde andre dertil af Hjertens Kjerlighed, ſaa de kan blive delagtige i den ſamme Herlighed, da haver de kjædelige Menneſter, ſom er fyldt af Syndens Belyſt, ingen Behag deri, Tro derom, eller Begjærighed dertil, men vil ikke komme. Derefter kommer andre Tjenere, der er ſom mange Vandets Lyd, det er: Guds Budſkabers kjerlige Ord og Gjærninger, der ſtrømmer ſom Vand og ſuſer for deres Øren, ſom bebuder fra Kongen: Se! jeg haver beredt mit Maaltid, mine Øren og det fede Dvæg er ſlagt og Alting er rede, kommer til Bryllup! men de foragtede det, og gik til ſine Ager eller Kjøbmandſkab; thi da ſtøtte

disse Strømme saa stærkt paa dem, at dersom de ikke med Foragt frasthyder det, og henvender sit Sind til sine jordiske Herligheder, da kom de til at blive overvundet; hvorfor Fienden indskyder saadanne Laster, og deres Villie henvender sig til det Onde, hvorved de holdes fangen, og forhindret fra at komme til det himmelske Bryllup. Atter høres en Lyd som af mange Tordners Lyd, det er: Herrens Tjenere foreholder dem Lovens Tordens Straf for de overtræder Herrens Bud, at dersom de foragter det gode Tilbud saa gjør de sig selv delagtige deri, at deres Onde vil Herrens Retfærdighed straffe; men naar dette Budskab høres, saa griber de forhærdede og i Sunden herskende Menneſter Guds Tjenere, forhaaner og ihjelſlaar dem. Og dette ser vi ofte ſter, ſaa Gjerningen vidner om denne ſandſærdige Lære, ſaa alt Guds Ord bliver opfyldt i og ved os; thi vi bliver baade foragtet og forhaanet, maa lide baade Fængſel og Slag, da de Onde bruger ſit hærde Sind, ſom gjerne vil myrde os, ja gjorde det, derſom ikke Guds Magt forhindrede dem for at ſlaane os, da vi enten ikke havde Magt til at udſtaa det, eller vor Herre hindrer dem, for vi ſkal ſaa beſjende hans Navn og komme videre til flere Stæder eller andre Menneſter at indbede til hans Bryllup. Men der Kongen hørte at de foragtede og ihjelſloge hans Budſtaber, blev han vred og ſtiffede ſine Hænder og ødelagde diſſe Manddrabere, og ſatte Ild paa deres Stad. Denne Hævn kommer viſt over dem ſom er diſſe lig, om ikke før, da tiſſidſt naar de med Verden ſkal opbrændes. Da, (nemlig nu i Naadens Tid) ſagde han til ſine Tjenere: Brylluppet er vel beredt, men de Budne er det ikke værd; gaar derfor paa Weiſtjellene og byder til Bryllups ſaamange ſom i ſinde. Denne Befaling af Herrens Mand føler en ſand Chriſti Tjener, at han ſkal ſøge, hvor Folk ſamles, bede og formane dem til at vige fra det Onde og ſøge Gud i Naadens Tid, give ſig paa Weiſen til Himmerige, at de kunde indkomme i det himmelske Bryllups Hus; thi da Tjenerne gik ud paa Weiſene og ſamlede alle dem de fandt, baade Onde og Gode, og Bryllupshuſet blev fuldt af alle dem ſom ſadde til Bords. Naar Herren ſaar ſit Hus fuldt, det læſte vi i Evangelio paa anden Søndag efter Trinitatis, ſter naar han ſaar bevist ſin Naades Kjærlighed, endog mod de Onde, at han tilbyder dem ſit Gode. Da gik Kongen ind at beſe dem ſom ſadde til Bords, og han ſaa der et

Menneske som havde ikke iført sig Bryllups-Klædningen, og han sagde til ham: Ven! hvorledes er du kommen hid og haver ikke Bryllups-Klædningen paa? men han taug. Da sagde Kongen til Tjenerne: Binder Hænder og Fødder paa ham, og tager ham bort og kaster ham ud i det yderste Mørke; der skal være Graad og Tændersgnidsel. Her taler Kongen venlig, men straffer haardelig; og saaledes gjør vor Herre, med alle Hyklere og falske Mennesker. Vi haver talet om Budstaberne og de som vilde ikke komme, men foragtede og ihjelslog Tjenerne. Nu maa vi her betragte det fornemste, som vi læste i vor Begyndelse, nemlig: Hustruen haver bered sig selv mod Lammets Bryllup, og betænke os om, at den der end var buden og kom, dog blev kastet ud i det yderste Mørke, for han ikke havde bered sig og taget Bryllups-Klædningen paa; og vor Evangelio slutter med de Ord: at mange ere kaldte, men faa ere udvalgte; hvilke Ord Jesus ofte igjentager, for at erindre os om at ikke stole paa Kaldelsen alene, men prøve os om vi ere udvalgt; thi det erfares ofte, at der indkommer iblandt vor Samfund, mange som lyder Guds Kald, vil blive med til Bords i Guds Rige, og have Venstab med Guds Børn paa Jorden, dog ikke paatager sig Christi Retfærdigheds-Klædning, som er at iføre sig hans Sagtmodighed, Ydmyghed og Helligheds Exempel, opofre sig til Herrens Tjeneste, have et Sind og Villie med ham, i alle Dele at søge Guds Værelse og Næstens Tjeneste; thi endstjøndt de vil være Venner, saa vil de ikke gjøre disse Venstabs Gjerninger, men der ligger Falskhed i deres Hjerte; hvorfor Herren siger: Ven! hvorledes er du kommen herind og haver ikke Bryllups-Klædningen paa? du vil være en Ven, og er vel kaldet ind, men ved du ikke den Befaling er: at hver en som skal sidde til Bords her, skal have Bryllups-Klædning paa? og du trænger dig herind, vil være Ven, men dit Venstab er Falskhed; derfor skal du og faa Løn som du fortjener; thi din Ondskab kan ikke bestaa, for mine klarseende Dine, eller du med din uretfærdige Synder Urenhed skulde sidde til Bords i min Sønns Bryllups-Hus, og besmitte ham med alle Gjæsterne? Nei, det skal ikke ske. Da tager ham bort, siger Kongen til Tjenerne, saa han ikke skal være blandt mine Børns Tal, men saa sin fortjente Løn; kast ham ud i det yderste Mørke, der er Graad og Tændersgnidsel. Lad os tage et Exempel af dette, saa vi ikke skulde tænke

at bebrage andre og vil hylle os ind iblandt Guds Børns Tale; thi da bliver vi bebragne selv; men heller prøve os, om vi ere beredte til Lammets Bryllup og have Del i disse Ord: Lader os glæde og fryde os; thi Lammets Bryllup er kommen, og hans Hustru haver beredt sig selv, og det blev givet hende hvide skinnende Klæder, hvilket er de Helliges Retfærdighed. Saa lader os berede os og udrense alle urene Lyster, vogte os for Fiendens Besmittelse, saa faar vi den skinnende Klædning, nemlig: Jesu Retfærdighed, at det kan skinne i alle vore Lemmer, Ord og Gjerninger. Amen.

Bøn.

Barmhjertige Gud! du som er saa god og lader dine Budstaber indfalde os til din Søns glædelige Bryllup, hvorover vi burde os inderlig glæde, og takke dig for saadan stor Naade. Vi beder dig ydmygelig; oplys os med din Helligaand, til at kjende dine Budstaber og den Gave de os tilbyder, saa vi ikke af Vanvittighed skulde foragte det, mindre at vi skulde forhindre og ihjelslaa dine Tjenere; thi da maatte din Retfærdighed giengjelde det. Lad os heller ikke blive blandt de som kommer i dit Bryllupshus og ikke tager Bryllups-Klædningen paa eller dit Sind, Lyst og Skikkelse i Retfærdighed og Hellighed; men er fuld af Ondskab's Stalkhed i alle syndige Bedrifter med et falskt Venskab, fordærvet selv, og vil fordærve Andre, hvorfor de haardelig bliver straffet; bevar os at blive blandt disse Rådte, som ikke lader sig retfærdiggjøre; men giv os din sande Kraft dertil at være med de udvalgte Helliggjorte, det beder vi dig, o! Fader. Hør og hønhør os for din Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

En og tyvende Søndag efter Trinitatis. Epistel.

Ephezer 6 Capitel fra 10 til 17 Vers.

Naar Paulus har formanet Børnene at ære deres Forældre, hvilket er det første Bud med Forjættelse, da Herren lover dem en Løn, nemlig: at det skal gaa dem vel og de skal længe leve paa Jorden, og det er et langt Liv, naar de haver levet i

Christo, døer salig, enten det saa sker i blomstrende Aar, eller i høi Alder, dog er de sidste lykkeligst, naar deres Gjerninger ere gode. Og beder Forældrene opføde Børnene i Tugt og Herrens Formanelse, dertil Tjenerne at lyde deres Herrer efter Kjødets, eller dem som de tjener i legemlige Ting, at tjene dem med Frygt og Bøvelse. Dette er vel meget, at en skulde være saa bange for de kjødelige Herrer; men det er dog vel, for ikke at være sikker og uagtksom i sin Tjeneste, saa de derved kunde give Anstød og skade Husbonden, sig selv og den Christne Kirkes Lemmer; thi naar en Lem paa Legemet lider, saa gløder det ondt af det samme Saars Smerte i alle Lemmerne, saa og naar en gjør Anstød, da skader det os alle, og naar en gjør Godt, da haver vi alle Godt og Glæde deraf; derfor værers vaersom i Eders Hjertens Enfoldighed ligesom Christo, ikke efter Dientjeneste, som I vilde gjerne tælles Menneffene, hvilke saadanne falske Hyklere er nok af, der ere anstandige i Menneffenes Dine og viser sig tjenstvillige, ere syrige og gode, naar deres Herre er nærværende, men i Fraværelse ere de falske, uvillige og dovnne til at gjøre det Gode, ja mere søger at skade end gavne sin Herres Guds. Men som Christi Tjenere skal I være; de gjør Guds Villie af Hjertet, tjenende Herren, og ikke som Menneffene; thi Gud ser os hvor vi er, og for ham kan ingen Ting skjules, vidende, at hvad Godt hver gjør, det skal han saa igjen af Herren, hvad heller han er en Tjener eller Fri. Og I Herrer, gjøre dem de samme Ting og lader Trudsel fare, at I ikke skal dermed tvinge dem, men være mild og kjærlig, løf deres Hjerter med gode Formanelser; bed dem, saa gjør de Eders Gjerning villig og meget bedre; dertil om I vil fare haard, da vil, at og Eders egen Herre er i Himmelen og Persons Ansæelse er ikke hos ham; thi han straffer eller belønner efter Fortjeneste, saavel Herren eller Husbonden, som Tjeneren.

Efterat Apostelen haver forelagt denne Formaning, saar siger han i vor Dags Epistel: I det øvrige mine Brødre, vorder stærke i Herren, og i hans Styrkes Kraft; thi at fuldkomme denne Tjeneste i al Lydighed, dertil vil Guds kraftige Kjærlighed, og da har vi, ei alene at lægge Bind paa det Gode at fuldkomme, men og haver meget Dndt at stride imod; iserer Eder derfor Guds fulde Harniss, at I kan være mægtige til at staa imod Djevelens snedige Anløb; thi I have

ikke Kamp med Kjød og Blod, som vel er en Fiende mod Guds Aand, der er duelig til det Onde og skrobelig til det Gode, men dog kan Guds Aand let overvinde det, naar deres Frivillie henvender sig til Herren, og boier Eder's Villie, fornægter det Onde, da giver han Magt til det Gode, saa det snart skulde gaa frem med Eder i Helliggjorelsen; dersom ikke flere Fiender var, som antændte Kjødets Lyster, bestyrkede det Onde, og nedkvælte det Gode, nemlig Fyrstendommer og Vælde, med Verdens Herrer, som regjerer i denne Verden, og de onde Aander, som ere under Himmelen; naar alle disse tre Fiender: Kjødet, Verden og de onde Aander, stormer ind paa en svagtroende Sjæl, som vel kan have nogen Lyst til at tjene Herren, men ikke fuld Beføsluing, i at have fornægtet sit Liv, Luc. 14 Cap. og dertil Kjærligheds Visdom og Kraft, med Bestandighed at vaage, bede og stride, saa kan de snart overfalde ham; thi naar de store Fyrstendommer og Vælde, som er Verdens Herrer, eller de onde Menneſter, der ere Fyrster, og bruger Magt heri, at true med Slag, Fængsel, og alle andre Legemet's Plager, ja truer at tage Livet, eller ihjelslaa Legemet; da kommer og de onde Aander under Himmelen, og indskyder Forstrækkelser, og forestiller denne Lidelse saa smertelig, at den ikke kan udstaaes eller taales; hertil kommer og Kjødet, med sin Kjælenhed, eller Undslaaelse og bliver bange, det vil gjerne undgaa at lide, dræber Guds Kjærlighed, for at blive fri fra Lidelser; thi heri er og Djevelens snedige Anløb mangfoldige, at snære Aanden, og saa dem til at fornægte Sandheds Bei, forlade at stride for Guds Ære, og tjene Næsten; da han kan ved sine Rænker, indbilde at det ikke angaar Guds Ære, og dertil faar dem til Frasald, Løgn og Undskyldninger, at skjule og fortie Guds Sandhed, saa at det ikke sker, som David siger; at de tror aabenbarligen paa Gud for Menneſtens Børn. 31 Ps. 12 V. Fienderne haver da paa saadan Maade forført og overbundet mange troende Sjæle, men flere haver han fanget og aandelig dræbt, paa en finere Maade og aandelig ihjelslaget, ved at de Verdens Høie haver, enten ved Røkkelser med smigrende Ord, tilbudet Verdens Herlighed, og saaledes overtalet dem fra Sandheden, eller at de hyfler med Sandheden, ja om de end ere oprigtige, saa sker det dog gjerne, at de derved bliver stolte, sikre, lunkne og hidſige paa Modstanderne, at naar de havde høie Herrer i Ver-

den til Venner, saa vil de med den verdslige Magt true de Ugudelige til Omvendelse og Medhold; thi ved saadan Heilighed er Djevelsens Snedighed, eller de onde Aander under Himmelen, ikke ringe til at friste og stride den levende Guds Aand imod, loffe Biskien, og indstøde i den forværvede Natur, som gjerne tragter efter Høihed, Ære, Magt og gode Dage; thi endstjøndt vor Aand er himmelfaren, og haver faaet Magt over Dragen, eller Djevelen og hans Engler, som er bleven nedlagt, som vi læste i Lexien paa Michels Dag; saa ligger dog den listige Fiende, med sine Redskaber under vor himmelske Sind og Lyst, som vi haver til at tjene Herren; han skyder dog utallige falske Tanker, Forvendelser og Forhindringer fra Guds Biskien, saa vi ved begge Sider, ved Trængsel, Banære, Lidelser og Forsølgelser, eller ved Loffelser, Ære og Dyrkelser, kan snarest blive ødelagte; hvilket sidste ster mest; at om vi med Augustinus vilde spørge: hvad der haver mest ødelagt den christne Kirke, Krigen eller Freden? da svarer han: at de begge strider, dog Freden vandt; thi ved Krigen haver de, som har Troens Lys og Begjærlighed til det evige Liv, ofte til at stride, og derved faaet kraftig Seier, ved Herrens Kraft saa mange tusinde Martyrer haver beseglet Sandheden med deres Blod. Men ved Freden er ofte de Fyrigste bleven lunken, og mange overbundet af Fienderne, formedelst Rjodets Behag. Jeg frygter derfor aldrig saameget i Forsølgelser og Lidelser, som jeg sørger i Ære og Medhold, baade for mig selv, og mere for de der stærkere er henlagt, med Begjærlighed til gode Dage, eller kjædelig Magelighed, ikke kjender de fine Fiender, og mindre Magt til at stride derimod. Derfor bør og maa I altid tage Guds fulde Harniss paa, som er Guds Kjærlighed i Retfærdighed og Hellighed, at I kan modstaa paa den onde Dag, nemlig naar Fienden angriber Eder og vil forhindre Eders Gjerning, at I kunde staa endda, naar I haver udrettet alle Ting, at de da ikke skulde have fældet Eder paa Retfærdighedens Bei. Staar derfor opbundne om Eders Lænder med Sandhed; thi naar I kommer for Tyrster og Herre, saa vil Hylleri og Løgn gjerne indstødes af Fienden; er I ikke da opbundne med Sandhed og iserte med Retfærdigheds Pantser, saa tager Fienden Magten, thi I have givet ham den, ved at gjøre det Onde; hav derfor Pantser, nemlig Retfærdighed, og være iserte paa Fødderne med Fredens Evan-

gelium, i det I i Trængselen kan have den Trøst af Evangelii gladelige Budskab, at I vandrer Fredens Vej, og efter Striden kan faa herligt Bytte, naar I vinde Seier. For alle Ting antag Troens Skjold; thi Troen paa den usynlige Guds Kraft, den hjælper Eder, at om Herren overlader Eder i Trængselen en Tid, saa lover han dog: Vær tro indtil Døden, frygt ikke for hvad du skal lide, saa skal du faa Livsens Krone; Mat. 2 G. 10 V. thi med dette Skjold kan I udslukke alle den Ondes gloende Pile; enten han indstyder Angester, eller han lokker og tilbyder Herlighed og Ære i Verden, da kan dog saadan en Vil ikke formaa sig noget imod Troen; thi den baade lærer at Verdens Herlighed er forgjængelig, og trøster at Trængselen er stakket, let og overvindelig. Tag derfor Saliggørelsens Hjelms og Aandens Sværd, som er Guds Ord; thi for dette Sværd maa Fienden falde, naar I, som sagt er, haver det rette Harnisk paa, og ere iførte Guds Kjærlighed, Sandhed og Retfærdighed; thi dersom dette mangler, saa kan I baade lase, høre og se, at der ere mange, der haver vilddet brugt Guds Ord med sin Mund og dræbt Fienden, men det haver gaaet med dem, som med de syv Sonner, at den onde Aand haver tilsidst faaet Magt over dem, Ap. G. 19 Cap. 16 V. om ikke saa grovt saa dog paa en finere Maade. Men ere vi oprigtige og iførte med Guds Kraft indvortes fra, da faar Fienden vige; om vi ikke faar dræbt ham, da dog holde ham fra os, at han ikke faar gjort os Skade. Herren hjælpe os dertil, for sin kjære Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

E v a n g e l i u m.

Johannes 4 Capitel, fra midt i det 46 til 53 Vers.

Naar fattige Menneſker søger Døttre eller verdslige Læger om Hjelpe, saa ere de: nemlig de ukjærlige Læger, sendragtige og uvillige til at komme, da de ikke kan vente stor Betaling. Men naar Rige og Mægtige begjærer dem, da ere de hastige tilrede og gjør sin Flid, fordi de da venter Ære og Belønning af dem; men saadan en Læge og Hjelper er ikke Kristus og hans Efterfølgere; de anser ikke Personer, men vil gjøre Godt mod Alle, ja han var snarere til at hjelpe den Fattige, og mere at prøve den Rige og overbevise dem, det lærer vi af vor Dags Evangelio, at der den kongelige Mand,

hvis Søn laa syg i Capernaum, hørte at Jesus kom af Judæa til Galilæa, gik han til ham og bad ham, at han vilde komme ned og helbrede hans Søn; thi han var nær ved at dø; da sagde Jesus til ham: dersom I ikke ser Tegn og underlige Gjerninger, vil I ikke tro. Af disse Ord er Jesu Mening, og vil sige: Jeg er ikke kommen for at vise Tegn, og gjøre Mirakler i de naturlige Gjerninger, læge de legemlige Syge, og hjælpe dem fra den naturlige Død; thi de maa alligevel dø og derefter for Dommen, at demmes til den evige Død, alle som ikke omvender sig i Tide. Men jeg er kommen for at I skal tro paa mig, og ikke komme for Dommen; thi da skal de overgaa fra Døden til Livet; Joh. 5 G. 4 V. at tro denne min Læge og annamme dens Kraft i Kjærlighed, saa I kan udrydde Synden, og blive retfærdige og hellige, dette vil jeg I skal gjøre; men I Mægtige især, som haver saamegen Herlighed i Verden, I vil ikke tro det Usynlige, uden I ser Tegn og underlige Gjerninger, som kan overgaa og betage Eder; og da er det ikke Tro; thi I ser, og tror ikke paa det Usynlige. Den kongelige Mand sagde til ham: Herre! kom ued for mit Barn dør. Naar en er i Sygdom og Bærk, ja især naar Dødens Angest truer, da haster enhver meget, at faa Lægedom, enten han selv kan søge den, eller han haver andre, som ere ham nær Paarørende, og vil tage Del med ham, at de kan tilveiebringe hvad Middel muligt er, for at undgaa Smerten, og blive reddet, ja især naar de kunde undgaa Døden, da gav de kjædelige Menneſter gjerne bort alt sit Gods, uden de havde ingen Følelse om det tilkommende Livs Elende, og i Forhærdelsen gik hen, at forkorte sit eget Liv af Kjedsommelighed og Misfornøielse, for det ikke gik efter Behag, eller de var aandelige Menneſter, som var overladt i Guds Villie, og beredt naar Herren vil kalde dem herfra ind i det evige Liv. Forældre, enten naturlige eller aandelige, de haver mest Sorg for sine elskelige Børn, og om de Kjædelige end lider Stæde paa andre Ting, som vel kan saare dem, saa tager de sig det dog ikke saa nær, som naar deres Børn ere syge og nær Døden, ja dør. Det ser vi og i Pharao, at i de ni Plager, som Herren lod komme over ham, lovede han vel Israels Børn skulde fare, dog holdt dem strax tilbage og forhindrede dem; men da den tiende Plage kom, som dræbte hans egen Søn, da drev han paa at de skulde reise. 2 Mose

B. 12 Cap. Men meget mere maatte den aandelige Fader sørge for de Børn, han haver avlet i Christo formedelst Evangelio, 2 Cor. 4 Cap. 16 B. at naar Djebelen eller hans Redskaber plager hans Børn, og vil aandelig myrde dem, da sluttig at uddrive og forhindre dem, og søge Gud om Kraft, bede ham i vor Herres Jesu Navn, eller søge Frelseren med den kongelige Mand, som sagde, kom ser mit Barn dor! Jesus sagde: gik bort, din Søn lever, og Menneſket troede det Ord som Jesus sagde til ham, og gik bort. Denne Mand begjærede Frelse og underlige Gjæringer, som han og formedelst sin Tro annammede; thi i det han gik ned, mødte hans Tjenere ham, som forkyndte og sagde: dit Barn lever; saa bekom han glædelige Tidender; det var og meget, at han troede alene paa det Ord. Jesus sagde: dit Barn lever. Vi føler og ser, at Gud ved sin Aand faar ofte talet til os: Lev! naar vi ligger nedtraadt i vort Blod, Ezech. 16 Cap. 6 B. men endda er den gamle Adams onde Blod vantro og arrigt, vil ikke modtage Livets Ord til Retfærdighed og Hellighed, men holder dem ned i Syndens Dynd, og skjuler over for Christi Retfærdighed; vi ser i Phariseerne, de saa mange Ting af Jesus, og hørte Sandheds Ord, men deres forhærdede og vantro Hjerter vilde dog ikke tro, hvorimod Høvedsmanden troede det ene Ord af Jesu Mund: din Søn lever, og derfor udsurgte han den Time af dem, paa hvilken Tid han havde faaet bedre, og de sagde til ham: i Gaar ved den syvende Time forlod Jeberen ham; da mærkede Faderen, at det var skeet paa den samme Time, paa hvilken Jesus havde sagt til ham: din Søn lever, og han troede selv og hans ganske Hus. Saaledes skulde vi og undersøge hvad det er, som virker Liv i os, naar vi er nedsænkt i Syndens Sygdom, og føler Dødens Angest, hvorledes Jesus taler da til os i sit Ord, trøster og glæder vort Hjerter, saa det bliver levende af Herrens kraftige Kjærlighed; herved skulde vi blive bundet fast til Herrens Ord, og erkjende med David: havde ikke din Lov været min store Lyſt, da havde jeg omkommet i min Glendighed, 119 Ps. 92 B. Jeg fik dine Vidnesbyrd til Arv evindelig; thi de ere mit Hjertes Glæde. 111 B. Og saaledes kunde vore Hjerter bindes fast i Troen paa Ordet, hvortil vi og skulde lede Andre, at vi med vort ganske Hus, eller Christi Kirkes Samfund, kunde bindes sammen i en Tro og en Daab,

følge Ordet efter i Bestandighed, indtil Livets Ende. Amen.

B ø n.

Du levende Gud! dig anraaber vi i al vor Nød, fornemmelig naar Dødens Angest paa kommer. Red du vor Sjel fra den evige Død. Naar du ser vore Hjerter ere omspændte med Helvedes Angest, eller den evige Død, og vor Samvittighed fordømmer os, da vær du dog hos os med din Trøst, og din Kjærligheds kraftige Hjælp, der er større, du som sendte din Søn i Døden for os, paa det vi ved Troen paa ham skulde arve det evige Liv. Giv os din Helligaand, forklar os din Naade, og virk kraftig din Kjærlighed i os, at vi maatte kjæle dig igjen, efterdi du haver elsket os først. Lad os ved Troen paa dit Ord være faste og ubevægelige, som det Hus der haver god Grundvold, hvilte ikke er magtig, enten Stormvinde eller Vandløb til at fuldkaste det. At vi med forenede Hjerter maatte staa fast ved din Kraft i Bestandighed til vor sidste Ende. Hør os heri, milde Gud og kjære Fader, vi beder dig i Jesu Navn, for din store Kjærligheds Skyld. Amen.

Allehelgens Dag.

Lexie.

Johannes Aabenb. 7 Capitel fra 1 til 12 V.

I denne Lexie læser vi, at Johannes siger, han saa fire Engler. Disse Engler ere onde og af Dragen, Aab. 12 C. 7 V. de staar paa Jordens fire Hjørner; Jorden er de jordiffindede Menneſter, der følger sine Kjods Lyster, og haver sit Liggende paa Jorden. De fire Hjørner ere de fire Hoved-Laster, som de jordiske Menneſter haver, nemlig Ergjerrighed og Gjerrighed, Kjødets Lyst i Ukydſthed og Overdaadighed. De onde Engle staar paa disse fire Hjørner og holder Jordens fire Veir, paa det der ikke skulde blæse Veir over Jorden, ei heller over Havet, ei heller over noget Træ. Veiret er fra Gud, som han rører Menneſkens Hjerter med sin Aand, Ord og Tjenere, hvilte paa fire Slags Maader blæser paa Menneſkens Hjerter. Det ene Veir er, at Gud giver timelig Belsignelse og Herlighed, hvorved han vil løſte Menneſtene med sin Kjær-

lighed, at de skulde elske, ære og takke ham, som alle gode
 Gaver kommer fra. Jac. 1 C. 17 B. Det andet Veir er
 de aandelige Glæder i Sjelen, som Gud af sit herlige Lys
 oplyser om det tilkommende Gode, hvorefter David siger: at
 du gav Glæde i mit Hjerte, fremfor den, de havde i deres
 Korn og Most. 4 Ps. 8 B. Det tredje Veir det er, at Her-
 ren tugter med legemlig Mangel, Fattigdom, Sygdom og an-
 den Modgang, hvorved han vil blæse, eller drage deres Sind
 fra Verden, da de ser den er ustadig og trængselsfuld; men
 herimod maa Herren klage: Jeg slog Eder, I vilde ikke føle
 det; jeg tugtede Eder, men I forhærdede Eders Ansigt, mere
 end en Klippe, I vægrer Eder ved at vende om; thi I kjen-
 der ikke Fredens Veie. Jerem. 5 C. 3 B. Det fjerde Veir
 det er, den indvortes Tugt, Samvittighedens Angest og Uro,
 med Smerte over Synden, hvilken er den Ild Herren vil lutre
 os med, Zach. 13 C. 8 B. som han siger: for mit Navns
 Skyld, vil jeg længe forhale min Brede, for min Pris Skyld,
 vil jeg indeholde mig dig til Gode, at jeg ikke skal udrydde
 dig; se jeg haver lutret dig, dog ikke som Sølv; thi du er
 endnu ikke bleven saa ren fra Synd, som det klare Sølv fra
 sin Urenheds Støv; jeg haver udvalgt dig i Elendigheds Døn,
 for min Skyld vil jeg det gjøre; thi hvorledes skulde mit Navn
 ellers vanhelliges, og jeg vil ingen anden give min Ære, hvil-
 ket og David siger: du besøgte mit Hjerte om Natten, og
 smeltede mig, 17 Ps. 3 B. det er: medens Angesten vedvarede;
 det var mig godt jeg blev ydmyget, at jeg kunde lære dine
 Stikke. 119 Ps. 71 B. Dette Veir som blæser paa disse fire
 Maader, er det Jesus talte til Nicodemus om, sigende: Veir-
 ret blæser hvorhen det vil, du hører dets Susen, men ved ikke,
 hvor det kommer fra, eller hvor det farer hen; Joh. 3 Cap. 8 B.
 thi naar Guds Aand, ved sit Ord og Aands Veir kan ind-
 falde paa kjødelige Menneſker, da er de forvildet af de fire onde
 Engler eller Menneſker, der er Djevelens Engle og Redſkaber,
 som regjerer paa Jorden. Den første onde Engel er de, som
 hersker i alle Laster og Kjødets aabenbare Gjerninger, der er
 bleven saa dumme og vantro, at de er lig Creaturene, ved ikke
 enten deres Aand farer høit op eller dybt ned, som Salomon
 siger; Prædi. 3 C. 21 B. thi for det ene lever de som Krea-
 turet efter Naturen i Ukydſthed og søder Bugen; for det an-
 det haver de ingen Tro om Sjelens Udødelighed, Straf eller

Belønning; dem staar paa det ene Hjørne og holder Guds Veir, som skulde blæse paa Jorden, eller de jordiffindede Menneſter, som vel kan tro om Evighed, dog ikke forlader Verdens Kjærlighed, hvilket og holder Veiret, at det ei ſkal blæſe over Havet, det er den ſtore Mængde Vanvittige, ſom ikke vide om det evige Gode eller Straffens Onde; ligesaa Træerne, det er dem, ſom Gud havde plantet i ſin Bingaard eller oplyſt dem med ſit Ord og Aand, at de vidſte Herrens Villie og at Gud fordrer Frugter, men de bær raadne Frugter, Luc. 6 Cap. 43 B. og ſtod og gjorde Jorden unyttig; 13 E. 7 B. thi de elſkede ikke Gud og ſøgte hans Vre, men elſkede Verden og ſøgte ſin egen Vre, hvilke den første og anden onde Engel holdte dem med; thi diſſe Menneſter er de udvortes Vrbare og Egenretſfærdige, ſom søger ſin egen Vre, da de ikke kjender at deres Egenretſfærdighed er beſmittet med Hormodighed og andre Laſter, føler ikke ſin Syndenød, og søger Jeſum ſom ſin Kjære Frelſer, elſker ham igjen at tjene oprigteligen og ſøge hans Faders Vre. Den tredie onde Engel er de, ſom vel kan føle til Fordærvelſe, søger Jeſus og vil trøſte ſig i hans Lidelſe og Død; dog diſſe ſom de forrige ikke elſker ham og søger hans Vre, men elſker Verden og søger ſin Omſorg og Begjærlichkeit til det Kjædelige; om ikke grove aabenbare Laſter, ſaa ligger dog de fine i Hjertet, at de haver Lyſt og Villie dertil; og diſſe tre Engler eller Menneſter, ſom lever i Kjødets Laſter, ſtaar paa Vrgjærrighed og Gjærrigheds Hjørne; hvormed den fjerde Engel kommer og til Hjælp, hvilket er de falſke Propheter eller de af Præſterne ſom ere onde, med deres ligefindede af anden Vrrighed og flere, ſom ſtaar paa det fjerde Hjørne, bruger Magten til det Onde i Verden, og al Ondſkab, Had og Forfølgelſe paa Guds Budſkaber og Tjenere, ſom retſkafne af Hjertet bekiender Guds Villie for Menneſtene til Omvendelſe, hvorved nemlig, at diſſe forfølger vel mange, røres eller oppvæktes af den aandelige Død; men naar Guds Veir blæſer ind paa dem, ſaa er alle diſſe onde Engler ſtarke til at forhindre, holde tilbage, ſom vi daglig ſer, og kan ikke ndtales ſaa klart ſom det gøres; thi hvormeget ſtrider ikke diſſe imod og holder de Strøbelige fangen i Syndens Garn. At; hvor mange Gange har ikke de forhindret Guds Veir og Ord fra at fuldkomme ſin Virkning i Menneſtet og ſaa igjenfødt dem til et nyt Creatur i Chriſto; Gall. 6 E. 15 B. det

fer vi og holdt Nicodemus fangen; da han var en Phariseer i det store Raad, saa hørte han en Susen af dette Veir eller Jesu Ord og Gjerninger; men af Frygt turde han ikke søge ham, uden tilsidst om Natten. Joh. 3 C. 2 B.

Johannes siger videre, at han saa en anden Engel opstige fra Solens Dypgang, som havde den levende Guds Segl. Af denne Engel bevises, at de andre vare onde; thi denne er en Lysens Engel, eller af Solens Dypgang; som har det levende Guds Segl, det er: han var udkommen fra Jesum Christum det Verdens Lys, og havde af den Helligaand det levende Guds Billede i sit Hjerte, som forsegledede og gav ham Aandens Tæstegave, Pant og Forsikring, at han er et Guds Barn; og om de er utallige Tusinde, saa er de dog et og tælles som for en, da de alle haver et Sind efter Jesum Christum og lader sig af hans Aand regjere, som er deres Konge og Herre; alle de raaber med stor Røst til de fire Engler, hvilket var givet at skade Jorden og Havet, sigende: Skader ikke Jorden, ei heller Havet, ei heller Træerne, indtil vi saa beseglet vore Guds Tjenere i deres Bander. At denne Engel eller Guds Befjendere raaber mod de onde Engler eller falske Forførere, som holder Guds Veir, det følger af sig selv at vi vil forhindre dem, saa de ikke skulde skade de vanvittige Mennesker, men vi bør og vil løse op disse fire Engler hos den store Flod Euphrates, Ab. 9 C. 14 B. det er hos den store Mængde Synderes Onde, der er som Hav, vi raabe at disse Bedragerer ikke skal skade dem og lønne med sin Ondskabs Straf, som Djevelen og hans Tjenere ikke haver andet at lønne med, hvorfor vi vil løse og kalde de Bundne og Forsørte til Omvendelse og besegle dem med den Helligaands Kraft af Jesu Døds Salve og Ordet, der er Signetet, hvilket han indtrykter i Hjertet. 2 Cor. 1 C. 22 B. Johannes saa da et stort Tal Beseglede af hver Israels Stamme, som haver været og bliver kaldet ved Christi Evangelium til Omvendelse, og forseglet med Troens Segl af hans Lidelse og Død, at Jesu Billede er indtrykket. Derefter saa han en stor Skare, hvilken ingen kunde tælle, af alle Hedninger og Stammer, Folk og Tungemaal, som stode for Stolen og Lammet, klædte med hvide lange Klæder og havde Palmegrene i deres Hænder. Heri, siger Johannes, at det var utallige mange indkomne for Guds Stol. Vi læste mange Steder ellers, at det er saa Udvalgte;

men det er vel faa mod Mængden som vandrer paa Syndens brede Bei, der bliver forskudt fra Guds Ansigt; dog bliver mange i alles, naar de bliver samlet, fra den Første til den Sidste i den hele Verdens Tid fra alle dens Kanter. Det er da at prøve os efter, om vi haver de hvide lange Klæder paa, det er Christi Retsfærdighed, og er kommen af den store Trængsel, som vi læser efter vor Lægie, at en af de Ældste svarede Johannes, at de som var klædte i de hvide Klæder, disse ere de, som ere komne af den store Trængsel, og have toet fine Kjorteler hvide i Lammet's Blod. Og han raabte med stor Røst, og sagde: Saliggjørelsen horer vor Gud til, som sidder paa Stolen og Lammet; Jesus Guds Søn er dette slagtede Lam, som opofrede sig til vor Frelse, han som Gud og Mand formedelst sin Lydighed, blev med menneskelig Natur opheiet paa Guds Stol, og dertil igjenløste Menneskene, for at blive delagtige i denne Herlighed, at vi som vil undsky den Forfrænkelse af Verdens Begjærlighed, bliver delagtige i hans guddommelige Natur, som vi læste i Suledags Evangelio. Og alle Englene stode omkring Stolen, og om de Ældste og de fire Dyr, og faldt ned for Stolen paa deres Ansigter og tilbad Gud og sagde: Amen! Velsignelsen og Æren, Visdommen og Taksigelsen og Prisen og Magten og Styrken, være vor Guds i al Evighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 5 Capitel fra 4 til 12 Vers.

Naar Verdens Herrer, Fyrster og Vældige gjør Gjestebud, saa byder de ind, Rige og Mægtige; men Jesus byder selv og beder os, at indbyde de Fattige og Krøblinge, Halte og Blinde. Luc. 14 C. 13 V. Det er heller ikke at undre over, om Verdens Mennesker, som vil have at forlyste sig, i alle kjødelige Lyster og Herligheder, at de ikke agter om Salighed, eller siger, at den nye Vin, nemlig den himmelske Fryd er god, og de vil have den, naar de drikker den gamle, Luc. 5 C. 39 V. nemlig Verdens Velsyster og Herlighed. Det kan og let forstaaes, hvorfor de fleste vil løbe den brede Bei; thi det sker, fordi de da kan tragte efter Rigdom, Praleri og glæde sig i Overdaadighed, have Ære og følge Kjødets Magelighed, beholde alt det som er synligt eller sandseligt, Rom. 8 C. 5 V.

og derimod saa faa vil vandre den smale Livsens Bei, og komme til det himmelfste usynlige Fryde-Maaltid, hvor alle kjodelige Lyster og Begjæringer skal affiges; thi Jesus byder til sit Rige de fattige i Aanden, og priser dem salig. Det erfares og, at hvad som er fuldt, det kan ikke modtage noget, og hvad som er tomt, det kan modtage og indrømme hvad det end kan være; saaledes og i det Aandelige, dersom vort Hjerte er opfyldt af eet, da kan det ikke modtage det andet; ere vi opfyldte med Troen om det himmelfste Gode, smager Herrens Fromhed, da agter vi ikke Verdens Rigdom og dens Skatte, vi kan ikke modtage dens Forlystelser, men de ere os til Stant og Bæmmelse, Had og Afsky; derimod hvo som er opfyldt af det kjodelige Sind, haver sit Liggendefæ, Rigdom og Herlighed i Verden, de kan ikke have det i Christo og Guds Rige; det er derfor da den første Lære til Guds Riges Annammelse, at blive fattig, og dersom denne Fattigdom bestod i Verden, at de Fattige som ikke havde Guds og Rigdom, at de skulde blive salige og arve Guds Rige, saa blev der endda mange; ja naar det kunde være nok til Salighed, at man solgte og forødt sit Guds, og da være iblandt de Fattiges Tal, som hørte Guds Rige til, da blev der endda endel; men nu hedder det: salige ere de Fattige i Aanden; thi Gimmeriges Rige er deres; her hedder det: de Fattige i Aanden, og dette er Hovedsummen; thi mange kan være ganske fattige paa timelig Rigdom, dog er rige nok i syndige Begjærligheder, og hvo som haver Villie og Begjærlighed til Rigdom, med Lyst og Kjærlighed, han er rig i Aanden deraf; thi Villien er antagen i Gjerningens Sted; saa kan det og være de, der ere betroede og haver timeligt Guds, dog ere fri deraf, med sit Sind og Villie, og ere fattige i sin Aand, for de haver vendt sig fra Verden, tror dens Rigdom er forsængelig at have sin Lyst og Kjærlighed til; og dette er det vi skulde lægge os efter, at rive os løs fra alle syndige Lyster, se hvor fattig den er som har sit Liggendefæ her, at naar han har forladt Verden, da ikke eier saameget at han kan faa en Draabe Vand, eller en Tjener som kunde bringe ham det, Luc. 16 C. 24 B. om han end i Verden havde eiet mange Tusinde; dersom vi faar op, dette Die at se med, saa maa vi vist komme til at sørge; hvilket er det andet Saligheds Løfte, at de som sørger skal husvales; naar vi sørger for vi har gjort den kjære Gud imod, og

haver Bedrøvelse efter ham, som gjør Omvendelse til Salig-
 hed, naar da Syndens Byrde trykker, saa bliver vi sagtmodig;
 og det er det tredje Tegn paa Saligheds Forjettelse, at Jesus
 siger: salig er den Sagtmodige; thi de skal arve Jorden. Alle
 kjædelige Menneſter arver ikke Jorden; thi Jorden arver dem,
 fortærer deres Legeme og Guds, saa og deres Sjel som har
 deri havt sin Føde, de fortæres med Evigheds Hunger og Tørst;
 thi Helvede kan ikke mættes, Ordsprog. 27 C. 20 B. og deres
 Aands Fortørrelse bliver evindelig. Men dersom vi ere aan-
 delige Menneſter, da ere vi kjøbte med Lammet's Blod, og ere
 gjorte til Konger og Præster, at regjere over Jorden. Aab.
 5 C. 10 B. Da vi ere Guds Børn, og haver den Arv af
 Gud, som giver os Himmel og Jord til Eiendoms Brug, for
 at anvende til hans Ære og vort Gavn; hvorpaa følger det
 fjerde Saligheds Kjendetegn, nemlig: salig er de, som hungre
 og tørste efter Retfærdighed; thi de skal mættes. Thi naar
 vi nu er af Herren saa meget betroet, og føler hvor uretsfær-
 dig vi haver været i vor uigjensjødte Tilstand, saa bliver det
 ved vor Oplysning, Tro og Kjærligheds Arbejde, at lægge
 Bind paa, med stor Hunger og Begjærlighed at gjøre os Ven-
 ner af den uretsfærdige Mammou, og adspørge Guds Rige og
 hans Retfærdighed hvad vi skal gjøre, som er Gud behageligt,
 at bevise vor Næste Godt, hvilke det femte Saligheds Forjet-
 telses Ord stadfæster, nemlig: salig ere de Barmhjertige; thi
 de skal vederfares Barmhjertighed. Thi da det er vor Lyſt at
 være barmhjertige ligesom vor himmelske Fader er barmhjertig,
 og vor Mad som Kristus, at gjøre Faderens Villie. Joh. 4
 C. Og dette er Bevis paa, at vi ere rene af Hjertet; thi
 mange falske Hyllere kan være som hine Phariseer, udvortes
 ærbare, strenge og nidkjære paa andre, at straffe og dømme
 og selv opofrer noget udvortes, men kjender ikke hvad det er,
 at Gud haver Villie til Miskundhed og ikke til Offer; Math.
 8 C. 13 B. thi Barmhjertighed roser sig mod Dommen, Jac.
 2 C. 13 B. og hvo der nu haver Jesu kjærlige Sind, han
 opfylder den sjette Saligheds Forjettelse, nemlig; salig ere de
 Rene af Hjertet; thi de skal se Gud; thi Gud er hellig og
 ren; derfor byder han os ofte i sit Ord, ja al hans Lærdom
 gaar ud derpaa, at vi skal være rene og hellige; og til den
 Kraft at fuldkomme, sendte han sin Søn, paa det vi skulde
 komme i Naade med Gud og se hans blide Ansigt; hvortil

den syvende Saligheds Forjettelse følger, nemlig: salige ere de Fredsommelige; thi de skal kaldes Guds Børn. At Guds Børn undslaa sig fra al Strid og Splid, søger Fred med dem som paakalder Herren af et rent Herte, 2 Tim. 2 Cap. 22 V. ja vil have Fred med alle Menneſter, ſaavidt det ſtaar til os. Rom. 12 C. 18 V. det ſter viſt; men naar den onde Aand i ſine Redſtaber, nemlig: Verdens Menneſter vil forſvare ſin Ondſkad; ja naar de iſær vil forſkleine, eller forringe Guds Gjerning, da maa vi overbevise og ſtraffe deres Onde ſom vi ſer de bedriver, hvad enten de da vil lyde og afſtaa, eller lade være, Ezech. 2 C. 5 V. og tillige priſer vi Guds Naade mod os, gjendrive Fienden, ſaa Naaden ikke bliver gjort til intet, men kraftig lade den i Ord og Gjerning lyſe, at det viſer ſig vi ere Guds retfærdige, hellige og Lyſens Børn, og da opfyldes det ottende og niende Saligheds Forjettelses Loſte, nemlig: ſalige ere de, ſom lide Forfølgelſe for Retfærdigheds Skyld; thi Himmeriges Rige er deres. Salige ere I naar man beſpotter og forfølger Eder, og taler allehaande Ondt mod Eder for min Skyld, og lyver det; glæder og fryder Eder, thi Eders Lon ſkal være megen i Himmelen; thi de haver ſaa forfulgt Propheterne ſom vare for Eder. At Forfølgelſe kommer over den Retfærdige, det ſter viſt; thi fordi han tror ſaa taler han, og bliver derfor ſaare plaget, ſom David ſiger i den 116 Pſ. 10 V.; men da er en Chriſtens ſtorſte Glæde, at han er værdig dertil; naar han finder det Vidneſbyrd i ſin Sjæl, at det er for Retfærdigheds Skyld, og lider Beſpottelſe for Jeſu Navns Skyld, i det han beſjender hans Navn med hans Aand; dog heri tager mange en falſt Troſt, og mener de lider for Guds Navns Beſjendelſes Skyld, endſkjøndt de ikke ere retfærdiggjorte formedelſt Troen, men ſelger deres Egenſindighed, søger Være eller bruger Had, ja og gjør det for et Skjul, at trøſte ſig derved, og gjør det ikke af Kjærlighed til Gud, at udbrede hans Være og kundgjøre hans Navn hvor høit det er. Ef. 12 C. 3 V. Lader os derfor reuſe vort Hjerte, føle vor Afmagt og aandelige Fattigdom, at vi intet formaar af os ſelv, og derfor ingen Være tillægger os, ikke lade nogen Synd opfylde vor Aand, men at vi altid kunde være tomme eller rene fra det Onde, da opfylder vor Herre os med ſine gode Gaver. Amen.

Bøn.

Herre! du opfylder de Rige med gode Gaver, og de som ere rige i Synden, og opfyldt med egen Retsfærdighed, dem afviser du tomme; optænd du derfor i os dit Lys, som skulde aabenbare vor Fattigdom og Elendighed; lad da din Naade til os vende og giv os Kraft, at vi maatte arbejde i vor Saligheds Rigdom, med Frygt og Bævelse, og i vor Sorg over Synden og Hunger efter Retsfærdighed, saa vi kunde husvales og mættes; udrens af vort Hjerte alt Had og Brede, saa vi kunde være rene af Hjertet, og komme i Fred med dig og dine Børn, bevise Barmhertighed mod Fiender og Venner, og om de Onde vil bespotte og forfølge os, vi da kunde trøste os ved dine Saligheds Løfter; at du vil os befri, og storligen belønne i det evige Liv, alle de, som her lider for dit Navns Skyld. Amen.

To og tyvende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Phillippen 1 Capitel fra 6 til 11 Vers.

Gud er den som baade vilde og udretter det efter sin Velbehagelighed. Phill. 2 Cap. 13 V. Disse Ord kan vi sammenbinde og i et forklares med vor Dags Epistels Begyndelse, som samme Apostel siger, nemlig: Jeg er forsikret om, at den som haver begyndt en god Gjerning i Eder, skal fuldkommes den indtil vor Herres Jesu Christi Dag. At! hvilken herlig Trøst, Frimodighed, Ro og Tilforladenhed, kan vi tage os i disse Ord, som er af Herrens Mand udført, og han ofte giver os Forjættelse om, at vi ikke skulde frygte, eller se om til andre; thi han er med os, Ef. 41 Cap. 10 V. og igjenløste os for sin Kjærligheds Skyld, 63 C. 9 V. da han baade vil, og udretter det efter sin Velbehagelighed, saa vi er forvisset om, at den som haver begyndt den gode Gjerning i os, vil fuldkommes den. Mange Menneſter siger, at de vilde gjerne tjene Gud, annamme hans Naade og gjøre hans Gjerning, men de kan ikke, da de tvivler om Gud vil hjælpe dem; dette er dog modsat alle hans Forjættelser, da han baade vil og udretter i os efter sit Behag; det er da ikke vor Herres Skyld, men Men-

neksets egen gjenstridige Villies Skyld, som staar Guds Aand imod; o! vilde de dog lade sig bøie under Guds vældige Haand, saa vilde han dem, som os besøge med sin Naades Kraft, og begynde en god Gjerning i dem, med at udrense al den gamle Stalkheds Surdeig, 1 Cor. 5 C. 8 B. eller falske Undskyldninger, for at ikke kan tjene Gud, da deres Synds Begjærlighed ligger i Hjertet, som de vel kan klage over, dog elsker og forbeholder; thi de vil ikke afstaa og overlade sig under Herrens Aand, som straffer saadant, men bedrøver hans Helligaand, Esaias 63 C. 10 B. og jager ham fra sig; derfor faar Gud neppe begyndt i dem, mindre fuldkommet sin Gjerning; thi om de taaler noget, at drages, losses og formanet af Guds Aands drevne Tjenere, 2 Petri 1 C. 21 B. som taler Herrens Ord til dem, saa de vel kan afstaa nogle grove Laster og ønske at blive delagtige i den Herlighed, som de hører om, kan og vise nogle udportes Gjerninger, men naar det kommer til en fuldkommen Fordring og Overgivelse, at de skal jage derefter af alle Kræfter og opofre sig til Herren af ganske Hjerter, saa viger de tilbage, thi vi maa søge vor Herre og vandre med ham, da han vil igjen vandre med os, 2 Kron. 15 C. 2 B. og fuldkomme sin Gjerning i os, hvilket den onde Aand modstaar og indskyder falske Tanker, Forvildelse, Tvivl og Forstræfelse, at vi ikke skal blive bestandig til Enden, og derfor vil drage Villien fra Gud, strækker os fra at begynde, som vi og kan høre af Verdens Menneſter; dem forelægger det samme og siger: ja de kan vel begynde, men de bliver ikke bestandige til Enden, thi de kan ikke holde ud, men falder fra, saa bliver de meget værre; saaledes og paa mange flere Maader med forvendte Ord og Gjerninger vil de forhindre os fra at overgive os i Herrens Tjeneste, som dog den kjære Gud baade vil og kan fuldkomme sin velbehagelige Gjerning i os; dog maa vi prøve os, om det kan være at forlade sig paa disse Ord; thi Paulus siger videre: ligesom det er Ret at jeg det mener om Eder Alle, fordi jeg haver Eder i Hjertet, med Kjærligheds Glæde, Længsel og Trøst, baade i mine Baand og Forsvarelser og Evangelie Stadfæstelse, da jeg er fængslet og forsvarer Christi Evangelium, som stadfæstes ved Lidelse, Fængsel eller Baand og Forsølgelse; thi det fulgte med Herrens første Forjættelses-Ord, at han vilde sætte Fiendskab imellem Qvindens Sæd og Slangens Sæd, 1 Mose B. 3 C. 15 B. og sige

haber Qvindens Sæd været forfulgt hele Tiden, som Christus og alle hans Efterfølgere haver udstaaet; hvilket stadfæstes nu paa os, at vi bliver ligeledes forfulgte, uskyldig fængslet og slaget. Eder Alle er det bitterligt, siger jeg Eder, som ere delagtige med mig i Naaden; thi Gud er mit Vidne, hvorledes jeg længe efter Eder Alle i Jesu Christi Kjærlighed, af ham jeg og dette beder, at Eders Kjærlighed maatte fremdeles blive overflødig udi Erkjendelse og allehaande Fornemmelser. Disse Ord kan vel anvendes paa den dette nu forklarer, som og nu er i Fængsel for Evangelie Fortyndelses Skyld, da ikke det mindste Døde, enten ved Forhør eller i Domhuset kan berises at være udøvet, men meget Godt afstedkommet. Herren er og Vidne til, hvad hans Forlængsel og Kjærlighed i Christo er efter alle Meddelagtige i Naaden at faa dem veiledet og bestyrket, at de ikke skulde tage Afveie eller forsmægte paa Veien; thi dette er hans eneste Sorg for om ikke det Gode skulde voge til i Guds Kjærlighed, mere og mere at udbrede til flere Sjæle, som maatte ledsages fra Mørket til Lyset og komme til Sandheds Erkjendelse, og allehaande Fornemmelser. Hvor høit en sand Jesu Efterfølger og Tjener elsker sine Brødre, det kan ikke udfiges; thi af samme Jesu Kjærlighed lader han gjerne Livet til, 1 Joh. 3 C. 16 B. naar som det kunde blive til deres Frelse. Det bedes af m'g flittig, at I kunde fornemme det Kjærligheds-Lys, saa I maatte prøve hvad som bedst er, at I kan være rene og uden Anstød, indtil Christi Dag; fyldte med Retfærdigheds Frugter, som sker ved Jesum Christum, Gud til Gode og Lov. Disse sidste Ord af vor Dags Epistel er at stadfæste de første med; thi saalænge som vi vedbliver at bære Frugter, saa renser Faderen os, Joh. 15 C. 2 B. og da fuldkommer han sin Gjerning, indtil Enden, naar vi saaledes bliver tro og flittige under hans Villies Lyd-
agtighed, at udrette det som er ham velbehageligt i Retfærdigheds Frugter, at tjene Næsten og Herren ære i at love ham bestandig for alle sine Gaver og Naade, og prise ham endrægteligen alle som en og ophøie hans hellige Navn. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 18 Capitel fra 23 Vers til Enden.

Derfor lignes Himmeriges Rige ved et Menneffe, som var

en Konge som vilde holde Regnskab med sine Tjenere. Mange vil indbilde sig, ja tror og nægter, at vor Herre vil holde Regnskab med os; men saavel andre Steder som her finder vi Gud vil fordre enhver frem at svare, hvormeget han er skyldig. Men der han begyndte at holde Regnskab, blev en fremført til ham, som var ti tusinde Gentner skyldig. Mange synes det er herligt at blive meget betroet, hvilket og kunde gavne, naar de derhos var tro og saaledes brugte det Betroede, at de kunde gjøre Regnskab derfor med Glæde; men de blive bedragne derved, at de bliver meget betroet, fordi de forøder Godset; det ser vi af benævnte Skyldner. Vor Herre han betroer da adskillige Pund eller Gentner, baade legemlige og aandelige Gaver, nogle mange, andre saa, som vi skulde aagre med til hans Ære og Næstens Gavn, at jo mere han betroer, jo mere kræver han; Luc. 12 C. 48 B. mange vil undskyldes sig hermed, at de ikke er noget betroet, men enhver haver annammet noget at aagre med; den som nu misbruger hans Gode, det til Legemet i Fraadseri, Overdaadighed, Ladhed, Belskyt og Uteerlighed; saaog i det Aandelige til egen Ære, Dophoielse, Had, Brede og Næstens Nedtrykkelse, saa baade Gud og Næsten bliver sat tilside; heraf bliver Gjelden stor, ei alene i Gjæringer, men hvert unyttigt Ord skal gjøres Regnskab for, Math. 12 C. 36 B. med alle Lemmer som ikke er anvendt til det Gode, hvoraf Tungen er en liden Lem, som puffer storlig, Jac. 3 C. 5 B. og er fuld af dødelig Gift, 8 B. hvilke giver tilkjende det onde Hjerte, som driver alle Lemmerne til det som er imod Herrens Bud; og da nu alt bliver i Herrens Bog bestreven, hvad en har bedreven, og som sagt, kaldet til Regnskab for; men da han, nemlig Skyldneren havde ikke at betale med, bød Herren ham at sægles, og hans Hustru, og Børn, og alt det han havde, og at der skulde betales. Aandelignis maa vi ikke udlægge at det kunde gjælde til vor Synd at betale, om vi havde legemlig Guds, Hustru og Børn at sælge; thi ikke alle haver det, og dem som haver, har det ikke af sig selv, men betroet eller annammet det af Herren; vi kan derfor ikke betale ham med det han er Gier af for; det hedder ikke heller, at man skulde betale dermed, men det staar, at Gjelden skulde betales; for Synden kan da ingen betale, eller noget Offer gjelde, uden Guds Søn Jesu Christi, det rette Offer-Lam, som haver betalt for alle Ver-

de 18 Synder; 1 Joh. 1 G. 2 B. men at Herren bød han skulde sælge Hustru og Børn, med alt det en haver; Hustruen det er Verden, som en haver trolovet sig til, hvilket vi læste i Evangelium paa anden Søndag efter Trinitatis, og da de haver et kjædeligt jordist Sind, at Sjelen er forbunden med Verdens Kjærlighed, saa avler de med deune Hustru Børn eller undfanger de syndige Lyster og Begjæringer, som føder Døden, Jac. 1 G. 15 B. og alt det de eier og har gjort er Synd, saalænge det ikke rffer af Troen. Rom. 14 G. 13 B. Tjeneren faldt ned, tilbad ham og sagde: Herre! vær langmodig med mig, thi jeg vil betale dig det altsammen. Saaledes falder vist hver Tjener ned som finder sig skyldig i alle Herrens Bud, da han over alle Ting skulde elske Gud og Næsten som sig selv; for det ikke er skeet, er vi bleven Herren en stor Gjæld skyldig og beder om Langmodighed, lover Lydighed, vil gjerne betale. Da ynkedes samme Tjeneres Herre inderligere over ham, gav ham løs og forlød ham Gjelden. Det staar ikke at denne Tjener var bunden i Legemet og derfor kunde de ikke løses, men med aandelige Baand, var han dog bunden, nemlig i Angest, og detsfra blev han løst. Heraf ser vi, at naar vi bøier os under den himmelske Konge og Herre, beder ham om Langmodighed og lover vel, saa ser han vor Elendighed, ved vor Gattigdom, at vi haver intet at betale med, antager da Villien i Gjerningens Sted, ynkes over vor Sammer, giver mere end vi bad om, forlader os Gjelden. Men den samme Tjener gif ud og sandt en af sine Medtjenere, som var ham hundrede Penning skyldig, og han greb fat paa ham, og vilde kvæle ham og sagde: Betal mig det du er mig skyldig; da faldt hans Medtjener ned for hans Fødder og bad ham og sagde: vær langmodig med mig, og jeg vil betale dig altsammen; men han vilde ikke; men gif hen og fastede ham i Fængsel, indtil han betalte det han var ham skyldig. Ak! hvormange ere ikke saadanne Tjenere, som faa Forladelse for det de er deres Herrer skyldig, at Gud ikke tilregner dem, men de gaar igjen hen med Had og Hevn over sine Skyldnere, overfalder, nedtrykker og underkuer sine Medmenneffer, som haver fortørnet eller er dem noget skyldig, ja de som intet Ondt haver gjort dem, søger de at skade, i aandelig eller legemlig Tjeneste, kaster dem i Fængsel eller gjør alle Hindrin-

ger for deres Besordring, berøver dem sin Næring og gode Betroede til Legem og Sjæl.

Men der hans Medtjenere saa det som skeet var, bleve de saare bedrøvede, og kom og aabenbarede for deres Herre, alt det som skeet var; da kaldte hans Herre ham for sig, og sagde til ham: du onde Tjener, al din Gjæld forlod jeg dig, fordi du bad mig, burde du ikke og at forbarme dig over din Medtjener, ligesom jeg og haver forbarmet mig over dig? og hans Herre blev vred, og overantvordede ham dem som piner indtil han betaler altsammen, det han var skyldig. Saa skal og min himmelske Fader gjøre mod Eder, om I ikke forlader af Eders Hjerte, hver sin Broder deres Brøst. Heraf ser vi Guds retfærdige Overbevisning, og Straf over dem, som ikke forlader sine Skyldnere, naar Gud forlader os vor Skyld, Lad os derfor randsage af Hjertet, om vi ere eftergivende, eller bærer Had derudi; thi om vi end kunde skjules for Menneskene, saa er det dog et Mord for Gud; han er kjærlig og barmhjertig, byder os det samme, hvilket vi maa annamme, og ikke blive blandt de onde Tjeuere. Tal, paa det vi ei skal komme i deres Pines Qual. Amen.

B ø n.

Almægtige Gud og Fader! du ser at vi til dine Gjerninger intet formaar; du er den, som baade vil begynde og maa fuldførme din Gjerning i os. Lad dog dit Naade-Lys opvække os, at vi ikke skulde staa din Naades Rald imod, og forhindre din Aands Virkning. Du som vil ikke nogen Synders Død, men han skal ombende sig og leve, du ser vor store Syndegjæld, og vil fordre os til Regnskab, vi kan ikke nægte din Straffes Dom, mindre vil forbeholde vor syndige Eiendom, som vi med kjædelige Lyster i Verden haver bedrevet; derfor falder vi ned i Bøymghed og beder dig, at du ikke vilde straffe os i din Brede og tugte os i din Grumhed, men være langmodig med vor Elendigheds Armod, ja store Gjæld, som vi ved vor Ulydighed og Overtrædelse mod dine Bud er bleven dig skyldig; vi vilde vel love at betale dig altsammen, og siden holde dine Bud; dog du ser, vi ikke haver noget at betale med, men saa lover vi dog Ulydighed, at adlyde dine Befalinger; naar du da er saa god og forlader os vor Skyld; saa bevar

os i din Kjærlighed, at vi ikke skulde være saa onde, og ikke igjen forlade vore Skyldnere, men at vi af Hjertet tilgiver enhver, som gjør os noget imod, og saaledes bevise, at du er kjærlig og god, o! Fader med din Søn Jesum Christum. Amen.

Tre og tyvende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

Phillippenfer 3 Capitel fra 17 Vers til Enden.

Ligesom Herren ved Propheten siger: at Folket havde et Ordssprog, nemlig: Fædrene aad sure Druer, men Børnenes Tænder ømmedes derved; og at dette Ordssprog skal ophøre, og vil straffe dem som syndet, at han skal dø. Ezech. 18 C. Saaledes er og et Ordssprog af og om de falske Propheter, Præster eller Lærere, nu i Tiden udkommen, nemlig: de skal leve efter mine Ord, og ikke efter mine Gjerninger. Disse Dienstkædere, som kan tale gode Ord, og endda ere Onde, Math. 12 C. 34 B. raabe paa Hellighed og Dyd i alle gode Gjerningers Øvelse, og lever selv i Synden eller bedriver det Onde; de ere lig en Ordgyder, Stortalende, Historiefortællere, som kan meget tale om store Bedrifter af andre, ja naar han kan undgaa at blive fordret til at vise det, saa tør han gjøre sig selv og til meget i Ord, men naar Gjerningen skal udvises, da duer det intet; saadanne falske Propheter eller Lærere, læser vi mange Steder i Herrens Ord haver været, og indført største Fordærvelse, baade timelig og evig; hvilket vi og kan læse paa dem aabenbarlig, nemlig paa deres onde Frugter, da de forfører baade med Lærdom og Levnet, og er som Lutherus siger: de værste Creaturer paa Guds Jord; thi de sætter Tilhørerne i Bantro, om Guds Ord, Mand og Kraft, da Menneftet bliver af deres dødelige Gift forgiftet, fordi de tror ikke selv, eller haver Kjærligheds Drift til Gud og Menneften, saa deres Tale er intet til Gode, om de end kunde tale med Engle Tunger, men mere Dødt udretter; thi om der er nogle Sjæle, som hungrer og tørster efter Retfærdighed, at bespisess og lædsses af Guds Ord, som de onde Lærere skulde meddele, da faar de Gode ikke noget uden Urent eller blandet med det Onde; thi det sker som at tage reen Mad og lægge paa et

urent Sted, da bliver det Rene bedærvet af det Urene, eller rent Vand rinder i urene Steder, saa bliver det urent; ligesaa og naar Guds Ord falder ned, og rinder igjennem de kjædelige urene, eller uigjensfødte onde Hjerter, Sind, Forstand og alle Sjælens Kræfter, som fordærver Guds Ords Føde, og krænker det med Fornuften, der er ved Synden fordærvet; thi saasnart et Menneske er af nogle kjædelige Begjæringer overvunden, eller tillader med sin fri Villie, saa taber han den sønlige Aands Drift, ved Ordet som skulde føde sig selv og andre, hvoraf Kræften skulde komme til at udrette Guds behagelige Villie, i et helligt Levnet at følge Jesus, saasom Paulus gjorde og hans Lige gjører; han var en retscaffen, ren og hellig Lærer selv, og derfor kunde sige det, vi læser i vor Dags Epistel, nemlig: Vorder mine Eftersølgere med hverandre Brødre, og giver Agt paa dem, som saaledes omgaaes, ligesom I have os til et Exempel. Disse Apostelens Ord burde altid en Lærer kunde tilegne sig, og være et Lys for Andre, for nemmelig i Gjærninger, Tro, Kjærlighed, Kyndighed, Maadelighed, Yrbarhed, Flittighed, Ydmyghed og Sagtmodighed; thi mange omgaaes, hvilke jeg ofte haver sagt Eder, men nu ogsaa med grædende Taarer siger: at være Christi Korsets Fiender, hvis Ende er Fordærvelse, hvis Gud er Bugen og hvis Værelse er i deres Stjendsel, hvilke tragter efter de jordiske Ting. Al! hvor maa ikke en sand Jesu Eftersølgere med stor Beemodighed og Sorg igjentage de samme Ord, nu da Præsten er som Folket, Hoseas 4 C. 9 V. og maa klage som Esaias: Vægterne ere blinde, de vide allesammen intet, de ere allesammen stumme Hunde som ikke kunde gjø, som ere søvnagtige, som ligger, som elste at slumme. Og disse Hunde, som ere graadige, kjende ikke Mættelse, og de ere Hyrder, som ikke kjende Forstand, de vender sig hver til sin Bei, hver fra sin Binding, hver fra sin Ende. Kommer, siger de, jeg vil tage Vin, og lader os drikke stærk Drik, og i Morgen skal det være som paa denne Dag, den skal være stor, ja saare hypperlig. 56 Cap. 10, 11, 12 V. Saadanne ere Christi Korsets Fiender, da de hader hans Kors, og vil ikke paatage sig det, som de burde daglig gjøre, fornægte sig selv og følge ham efter, Lucas 9 Cap. 23 V. men de vandrer efter Rjodet, paa Syndens brede Bei, hvis Ende er Fordærvelse, hvis Gud er deres Bug; thi saavel i deres Ord som Gjærninger giver de tilkjende, taler, sørger og arbej-

der paa det, som er til deres Bugs Fylde, og haver sit Afgudereri i den, eller det som er i Verden, hvis Vre er i deres Skjendsel, da de gjøre sig Vre af deres onde Lyster, med Løssagtighed, Fraadseri og Drullenskab, Brede, Bander og Slag, Trætte, Riv, Avind, Begjærlighed, Gjerrighed, Stoltshed, Belløst, Praleri og Forsængelighed, saadant er de ei alene ikke skamfuld over at de nævner, tænker og bedriver, men de roser sig deraf, og søger Vre deri, at de skal agtes dygtige, ved at tragte efter de jordiske Ting.

Men vort Borgerkab er i Himmelen, da vi ere opreiste med Christo, og søger de himmelske Ting, Coloss. 3 C. 1 V. og haver vort Liggendescæ, eller Aands Opløstelse og Herlighed der at forvente, hvorfra vi og forventer Frelseren, den Herre Jesum Christum, som skal forvandle vort fornedrende Legeme, som ikke haver nogen Herlighed, i denne Verdens Lyst, Vre og Glæde efter Kjødets Behag, men her bærer Christi Døds Willede i daglig Korsfæstelse fra Verdens Lyst, paa det han skal gjøre det ligedannet ved hans Herligheds Legeme, efter den Kraftighed, ved hvilken han kan underlægge sig Alting; naar vi da haver underlagt os hans Kors her, og velvillig gaaet i hans Exempel, saa skal han hijsket lægge alle sine Fiender som og ere vore, det være sig Kjød og Blod, Verdens Fyrster og de onde Aander som strider det Gode imod, de skal alle blive lagt under hans Fødders Fodstammel, 100 Ps. 1 V. og med ham herske og regjere i evig Glæde og Herlighed. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 22 Capitel fra 15 til 22 Vers.

Da gif Pharisæerne hen og holdte Raad hvorledes de kunde besnære ham, nemlig Jesus, i Ord. Mange Gange og paa mange Maader søger de falske Onde at besnære, nedtrykke og oprykke de oprigtige Gode, som David siger: der opstaa fortrædelige Vidner imod mig, som betale mig Ondt mod Godt, Dienstkælle som spotte for en Kage eller ringe Gevinsts Skyld, 35 Ps. saa at dersom Herren havde ikke været hos os, da havde de opslugt os levende, 124 Ps. 2 og 3 V. men aldrig faar dog de Onde ødelagt de, der ere oprigtige gode, som ikke lader sin Villie drages fra Gud, men er trofast til at elske og

søge ham; vel kan Fienden paa mange Maader søge at undertrykke os, nedkvæle Aandens Liv eller Glæder, og dræbe vort Legeme, dog taber Fienden tilsidst og bliver underlagt naar vor Frelser paa hin Dag kommer med sin Kraft og haver sin Løn med at give enhver efter Fortjeneste; som da aldrig den Onde saar ødelagt den Gode, fordi Gud er den stærkeste, som den Gode haver sin Kraft fra, saa kan den Gode heller ikke med sin Kjærlighed faa ødslugt de Onde eller forføre deres onde Synde-Hav, naar de forhærder sig, modstaar og overøser med sit Onde alt det Gode, som vil antænde deres Hjerter; thi er det vor Glæde at Guds Kjærligheds Ild den er saa stærk som Døden, ja stærkere, da den ei alene borttager naturlig Døds Stræl og Piner, men og især den evige Døds Smerter, saa Fiendens mange Bande kan ikke udslukke Kjærlighed, Heis. 8 C. 6 B. dens Lys og Visdom kan tilstoppe de falske Efterstræbere, saa de maa blive bestjemmet, forundre sig og gaa bort fra os med uforrettet Sag, ligesom fra Christo, det lærer vi videre i vor Evangelio, og de, nemlig Pharisæerne, sendte deres Discipler med de Herodianer til Jesus, og sagde: Mester! vi vide at du er sanddru, som lærer Guds Bei i Sandhed og stjætter om ingen; thi du anser ikke Menneskers Personer; sig os derfor, er det tilladt at give Keiseren Skat eller ei? Af disse Ord ser vi, Djævelens Redskaber frister i Snedighed og Ondskab, til at vilde besnære Christus, hvilke deres Eftersølgere bruger den samme Falskhed ved Christi Eftersølgere, dem baade frister med Spørgsmaal, sætter op Røgner og siger: vi forbyder at give Kongen Skat, og forhindrer Mennesken deraf. Disse Onde vidste vor Frelser lærte Guds Bei i Sandhed og kunde foreholde ham at han ei anser Personer; og da spurgte om det er tilladt at give Keiseren Skat, thi de vidste at Jesus lærte, at de skulde frygte, elske og ære Gud over alle Ting, og ikke frygte eller forlade den Bei, om Tyrster og Reisere satte sig derimod, men frit ud bekjende hans Navn for Alle. Pharisæernes udsendte Tjenere med de Herodianer, tænkte at fange Jesus heri, da han ikke skulde agte Personer, og saa mente at han skulde svare dem, det var det samme, eller at de ikke havde at agte om Keiserens Skat at betale; men som Jesus havde mærket deres Ondskab, sagde han: I Dienstkalk! hvi friste I mig? viser mig Skattens Mønt; men de rakte ham en Penning; og han sagde til

dem: hvis Billede og Overskrift er dette? de sagde: Keiserens; da sagde han til dem: saa giver Keiseren det som Keiserens er, og Gud det som Guds er. Her vidste Christus at gribe dem i sin Trædskhed, overbevise og lære dem Guds Rettelig, at deres egne Ord bleve sande, saa der de hørte de forundrede de sig, forlode ham og gik bort; thi han satte ikke Keiserens Skat tilside, bade ei de skulde ikke betale den; men naar han havde givet dem Skattens Mynt og sat derpaa sin Overskrift, saa kunde de og give ham det hans var; men nu da han gav dem saadant Svar, saa klage dog de Falske sider over ham og vidnede, at han forbad dem at give Keiserens Skat, Luc. 13 G. 3 B. da han modsat har befalet det, og dertil var saa forsigtig, at for de ikke skulde forarge sig, for han ikke gav Skat, da befalede han Peder skulde tage en Krog og kaste i Havet og tage den første Fisk, i hvis Mund han fandt en Stater, og den skulde han tage og give for sig og ham; Math. 17 G. 27 B. hvoraf vi maa tage Exempel, at gøre det samme, give enhver sit, og saaledes leve, at ingen af Verdens Herrer havde Marsag at klage, dog deri tage i Agt og paaminde baade Høie og Ringe, at de giver Gud det Guds er, og Gud hører vi til med Legem og Sjæl samt alt det vi haver, og derfor først og fremst skulde frygte, elske og ære over alle Ting, hvad som da han befaler at vi skal være Ovrigheden underdanig, naar deres Bud er som Salomon siger, efter Guds Ord; Præd. 8 G. 3 B. frygte og ære Gud over alle Ting, bliver fuldkommet efter Herrens Villie til hans Ære; og de gjenstridige Menneſter til Overbevisning, og de Gode til Lærdom, Trøst, Ære og Glæde formedelst Guds Naade i Christo Jesu vor Herre. Amen.

Bøn.

O, Jesu Christol vor rette Mester, lær du os at følge dit Exempel i alle Dele; bevar os fra at blive blandt de falske Phariseere eller de Bedragere, som ere Christi Fiender, der haver sin Bug til Gud eller Omsorg, Lyst og Kjærlighed i denne Verdens Forsængelighed, tager der sit Liggendefæ og Afguderier, men at vi maatte have vort Borgerſkab i Himlen med vor Lyst og Sind, Villie og alle Kræfter opoffret til din Tjeneste og give dig alt som dig hører til. Vil nogen

os heri forhindre, forføre eller besnare, saa giv du os Visdom og Raade til at gribe de Vise i sin Trædskhed og overbevise dem i alle Dele, at vi ingen vil fratage eller forhindre fra den tilbørlige Skyldighed, Pligt og Gave de skylder deres Næste, men mere at tilskynde dem. Giv du os Kraft baade til at gjøre og lære det rettelig som du gjorde det; lær du os ved din Helligaand, som er vor Trøster, Leder og Talsmand. Amen.

Fire og tyvende Søndag efter Trinitatis. Epistel.

Colossenser 1 Capitel fra 9 til 14 Vers.

Det vigtigste som vi burde tage i Agt, baade for os selv og Andre, det er Bønnen, hvorved vi skulde bøie vore Hjerter under vor Herre, og drage hans Raades Forjettelser til os; thi Gud haver lagt sin Forjettelse under Bønnen, at han vil give os naar vi beder i Jesu Navn, Joh. 16 C. 23 B. med Hjertens Oprigtighed om noget, og da vilde modtage og bruge hans Gave rettelig. Men jeg maa beklage min Efterladenhed til Bønnen, baade for mig selv, og at bede for Andre, hvilket Aanden undertiden bebrejder mig for; dog, Herren være lovet, han lægger mig Byrder paa, som trykker og lærer mig daglig at kjende min Asmagt, til at bære den, hvorfor Nøden lærer at bede, ja inderlig at paakalde Herren af Hjertens Angest, og dertil minder Aanden mig om Bønnen, endog i største Medgang, Glæde og opløstet Sind, baade at love og takke saavel som bede Herren bevare mig i Ydmyghed bestandig, at jeg ikke maa blive haard, stifter og høimodig, hvilke ligeledes sker for min Næste, som jeg elsker som mig selv, ja mere, især Troens Egne, som er avlet ved Christi Evangelium, igjensødt formedelst Ordets og Aandens Kjærlighed. Vi som da haver Christi Aand og vil forsamle Alle, som en Høne sine Kyllinger, Math. 23 C. 37 B. og som hun er saa tro, at hun ikke æder selv først, men lokker og føder Kyllingerne, ja og en kjædelig Moder, som haver et hjært Barn, lider meget og hungrer før selv for at føde det, beder flittigere til Gud for Barnet, at det maa blive bevaret, end for sig selv; hvor meget mere skulde vi med en Paulus føde vore Børn

med Smerte, saa Christus kunde saa sin Skikkelse i dem, Gal. 4 C. 19 B. saavel ved Ordets Arbejde som Bønner, især der som er langt fra og frygtes eller hører, er i Fare blandt Fjender, som vil forhindre, lokke og true dem, og de dog ere tro og flittige til at gjøre den himmelske Faders Tjeneste; hvad Godt vi da gjør en af de Mindste, som tror paa mig, de haver de gjort mod mig, siger Mesteren, Math. 25 C. 40 M. og det haver vi Vidnesbyrd i vor Aand om, at vi vil gjøre dem tilgode, stedse har dem i vort Hjertes Tanker, Suk og Bøn, der er den fornemteste Bønebog, da en er altid opfyldt med Suk, Bøn og ydmyge Begjæringer til Herren, og de maa bevares ustraffelig indtil Jesu Christi Dag, at endelstjændt Bønnen er ikke aabenbarlig i Ord og altid for Sandserne, saa er den dog hemmelig i Hjertet af Aandens uafslædelige Sukke, og idelige Bønner for sine Medtroende, hvilket Apostelen i vor Dags Epistel udtrykker, sigende: derfor lader vi og vi ikke af at bede for Eder fra den Dag vi hørte det (nemlig som han skriver foran), at vi har hørt Eders Tro i Christo Jesu og den Kjærlighed til alle Hellige, for det Haabs Skyld, som Eder er henlagt i Himmelen, om hvilket I haver tilforn hørt i Evangelii Sandheds-Ord, som er udflommet den ganste Verden, og det er frugtbart, ligesom og i Eder thi naar Guds Tjenere eller Arbejdere hører Andres Glæde saa opvækkes de med Bøn for dem til vor Herre, at han vil rense den frugtbare Gren efter sit Løfte, Joh. 15 C. 2 B. at de maatte fyldest med hans Villies Erkjendelse i al aandelig Visdom og Forstand; thi om man havde Gaver eller Kraft af Troens Kjærlighed, Lyfl og Villie til at gjøre Godt, dog ikke Forstand paa hvad Maade det skulde ske, saa kunde ei alene Gudsset bortødes, men og gjøre Skade dermed; for Exempel en Fader som havde Børn og betroede dem sit Guds; endelst kunde være onde og overdaadige, som strag forøbte det; andre kunde være gode, men formedelst Formue og Leilighed til at leve i Overdaadighed, kunde da forøde det til meget Ondt hvilket ofte Erfarenhed lærer. Mangen en Herre hjælper sine Tjenere eller Undersaatter til Gode og Herlighed, hvorved samme ofte henfalder til mange syndige Laster, som de ellers havde fundet undgaaet.

Kjædelig tænkende Menneffer vil og udlægge Jesu Ord saaledes, at om vi havde to Hjorteler og andet Rødtørstigt;

da skulde vi dele med dem som ikke haver, Luc. 3 C. 11 B. sælge alt vort Gods og give de Fattige. Math. 19 Cap. 21 B. At de som haver noget, bør give, det maa være, men naar vi ser gode Forældre eller Foresatte, straffe de Ulydige for deres onde Gjerninger, var det da Ret at forhindre dem fra at straffe Ondskaben, holde med den Uretfærdige og afværge Straffen? nei langt fra; saaog heri, de som vi skal dele Hjerte og Gods med, maa være af Troens egne og aandelige Fattige eller Hellige, som altid Apostlerne havde Omsorg for og delte med; da de andre, som lever i Ugudelighed, maatte Guds Straffes Rus ikke afværges, som han vil slaa dem med; Jerem. 5 Cap. 3 B. endstjondt de tjender ikke Herrens Bei; 4 B. og Syrach siger: at Fattigdom er ond i den Ugudeliges Mund, men Rigdom er god hvor der ikke er Synd hos. Syr. 13 Cap. 30 B. Dette Ord saavel som især hans Raad til at befæste vore Grunde med, at vi ikke skal bortodfle vort Gods paa den Ugudelige er at betænke, nemlig: Giv de Gudsfrygtige, og hjælp ikke en Ugudelig; hold dine Brød tilbage og giv ham ikke, at han skal ikke derved saa Magt over dig; thi du skal finde dobbelt Ondt, for alt Godt du gjør ham; thi den Høieste hader Syndere, og han skal med Rette straffe de Ugudelige, saa han forvarer dem, til deres Strafs kraftige Dag. 22 Cap. Dog denne Lære, synes vel at sige imod det, jeg før haver sagt efter Jesu Ord, at elske og give vor Fiende Mad naar han hungrer, og Drikke naar han tørster, da samler du gloende Kul paa hans Hoved; men det er ikke saa at forstaa; thi der er Forskjel paa, at gjøre vor Fiende tilgode for at opløse hans Samvittighed, og drage ham til Omvendelse; dog saa, at naar det ikke sker, saa holde tilbage, alene i Nødsfald, at opholde hans Liv, og saa at give ham til Overflod og Styrke i Ondskaben; der vil derfor Visdom og Forstand til ret at bruge Herrens Gaver, saavel de timelige som aandelige; og det var det Paulus bad, Herren vilde give sine Troende, som og enhver af os bør gjøre, at vi kunde omgaaes værdeligen for Herren, i al Behagelighed og være frugtbare i alle gode Gjerninger, og voxe til Guds Erkjendelse, styrkede al Styrke som kommer fra Gud, efter hans Herligheds Råd, til al Taalmodighed og Langmodighed med Glæde; thi Dastighed og Utaalmodighed, giver Sorg og Smerte, men Taalmodighed og Langmodighed at gjøre Godt, om det end

er stort Besvær, og vi derfor skal lide, saa foraarsager den dog Glæde, Røst og Fred tilsidst; thi det skal følge dem som gjør Godt. Rom. 2 Cap. 9 B. Takkende derfor Gud og Faderen, som gjorde os dygtige til de Helliges Arvedel i Lyset, som friede os af Mørkhedens Magt, og oversatte os i sin elskelige Sønns Rige, saa vi ere løste fra Syndens Tjeneste, da vi haver saaet Forløsning i hans Blod, nemlig Syndenes Forladelse, og derved er befriet fra Mørkhedens Magt; thi naar vi haver afstaaet Synden, saa har Herren forladt den, og da haver Mørkhedens Fyrste ingen Del i os; men vi ved Jesu Blod ere igjenløste til hans Eiendom, da ere vi og hans Tjenere, og han giver os Kraft til, at være dygtige til de Helliges Gjerninger, her i Naadens Rige at udrette, og saa giver os Arv i Herlighedens Rige hiiset. Kunde vi som vi burde, hvilket vi dog af yderste Kræfter bør, maa og kan opofre os til ham, ja med et glad Hjerter, love vor Herre, og sige ham Tak for den uudsigelige Naade, at vi ere værdige til at tjene ham i sin elskelige Sønns Rige. Amen.

E u a n g e l i u m.

Matthæi 9 Capitel fra 18 til 26 Vers.

Da sagde hans Brødre til Jesus: drag bort herfra og gaa dit Juda, at og der dine Disciple kan anse dine Gjerninger, som du gjør; thi ingen gjør noget i Løndom, og søger dog selv at være berømt; dersom du gjør saadanne Tegn, da aabenbar dig selv for Verden. Joh. 7 Cap. Disse Ord synes at sige imod Jesu Ord, nemlig: Jeg søger ikke min egen Ære, der er den som søger den og dømmer; 8 Cap. 50 B. han bad at de ingen skulde sige det, at han havde helbredet dem, Math. 9 Cap. 30 B. ja mange Steder synes det, at Skriften strider imod hinanden, som og i dette; thi naar Kristus befaler: at naar I giver Almisser, da gjører det i Løndom, saa skal Gud betale Eder det aabenbarlig; giver med den høire Haand, saa den venstre ved ikke af det, Math. 6 Cap. og atter siger: at vi skal lade vort Lys skinne for Menneskene, saa de kan se vore gode Gjerninger, og prise Faderen som er i Himmelen, 5 C. 16 B. som og er Propheterne og Apostlernes Lære, at man skal fornægte al Ære, Roes, Høihed og Valeri af sine Gjerninger, og atter rose de sig

og siger: de ere vor *Fre*, *Noes* og *Ophøielse*, og søgte meget at sine *Gjerninger* skulde blive aabenbaret, som vi især læser den høie begavede *Paulus* lærer og gjør. 2 *Cor.* 3, 4, 5, 11, 12 *Cap.* Men naar vi ret forstaar deres *Grund*, saa er deres *Ord* ikke imod hverandre, eller stridende; thi at *Jesús* søgte sin egen *Fre* og *Noes*, og vilde derfor sine *Gjerninger* skulde aabenbares, det er langt fra, ligesaa hans *Apostler* og *Efterfølgere*, de hverken burde, eller vilde søge sin egen *Fre* og *Noes*, at lade sine *Gjerninger* derfor blive aabenbare, og det var *Jesu* Forbud, at vi ikke skulde som *Pharisæerne*, udraabe paa *Hjørner* og *Gader*, eller give for at være anseet af *Verden*, og blive roset eller ærede, *Math.* 6 *C.* 2 *B.* som vi ser de fjødelige *Mennesker* gjør, og derfor byder han, at vi skal gjøre det i *Løndom*. Men det maa dog ske, og bør flittig grundet paa, hvorledes vi skal lade vore gode *Gjerninger* sees for *Menneskene*, saa *Lyst* flinner, at enhver kan se *Guds* *Kjærligheds* *Magt* i os, at vi haade haver *Lyst* til det *Gode* at bedrive, og faar *Magt* af vor *Herre* at fuldkomme det, og saaledes gjøre vor *Flid*, at *Verden* kan se og forstaa vores oprigtige gode *Gjerninger*, mod *Venner* og *Fiender*, især vogte os for al *Uforsigtighed*, at give mindste *Sorg* iblandt vore *Medbrødre*, at noget ondt *Skin*, eller *Gudheds* *Efterladelse*, skulde give dem *Marsag* til at tro ilde om os, og frygte for at gjøre noget som saadant kunde gives, da vi derover taber den sande *Kjærlighed* til hverandre, eller ikke at give *Anstød* for *Andre*, saa vor *Tjeneste* derved skulde lastes, 2 *Cor.* 6 *C.* 3 *B.* og *Guds* *Navn* bespottes iblandt *Hedningerne*, *Rom.* 2 *C.* 24 *B.* eller de i *Synden* vantro *Mennesker*, som vel ere *Hedninger*, ja værre; thi om de end ere døbte og kaldet *Christne* ved *Guds* *Ord*, hvoraaf de haver *Oplysning*, om hvad som skal gøres, dog ikke udretter eller arbejder derpaa, saa ved de dog at efterse, om vi ikke fuldkommer det vi bør; hvorover vi bør for alle disse *Ting*, og især for den hellige, retfærdige, alseende *Guds* *Vine*, være flittige og aarvaagne i vor *Tjeneste*; thi *Gud* ser paa den inderste *Hjertens* *Grund*. Der er da Forskiel paa de gode *Gjerninger* som flyder af *Troen*, bør og maa saavel aabenbares som gøres, for at *Gud* derved kan æres, hvilket *Christus* og hans *Efterfølgere* søgte, og søger at gjøre; og de som kommer af et ondt, vantro, falsk, hoffærdigt, eller egenkjærligt *Hjerte*, hvilket *Anden* i *Mennesket* kan vidne,

af hvad Marsag, Lyft og Drift han gjør dem, som og Frugterne af hans Ord, Røst, eller Mandens Mæle, Bæsen og Siggende, af Aabenbarellens Maade giver tilkjende, hvad han søger; thi Erfarenhed skal lære at skjønne en Oprigtig fra en Hykler, den Gjerning som drives til Guds Ære, og den som søger sin egen; af deres Bæsen og Frugt, skal de kjendes, som sagt er; og kan ikke saa klart i Ord udføres, som i Manden føles, heller ikke er det godt; thi Satanas stræber da at skjule sin Falskhed, og undgaa Ordets Dom; dog kan han ikke undgaa med sin Ondskab, eller gjemme den, men maa aabenbares; ligesaa det Gode; thi intet er lønligt Ondt eller Godt, som man jo skal saa at vide. Luc. 12 G. De Ærefjære gjør sine gode Gjerninger saaledes, at de enten roser sig deraf og søger Ære, eller negter af en finere Ærgjerrighed, for Andre ikke skal forstaa det, og lader som de vil skjule det, dog søger efter at Andre skal ophøje og rose dem, hvilket vel kan ske i Dinene og en Stund; men det er ustadigt og lidet, fremfor den som søger Guds Ære og gjør hans Gjerninger, af Hjertens Oprigtighed; hvilke lyser saa alvorlig, at om end Tjenden laster udbortes, saa maa han dog prise det i Løndom af Hjertet, og Gud med sine Tjenere, ærer igjen den som tjener ham, som hans Søn, Joh. 12 Cap. 26 V. og haver hans edmygge Sind, Kjærligheds Kraft, at gjøre Godt; jo mere de da forbyder det, jo mere kundgjøres det; Herren giver og Leilighed at gjøre hans Gjerninger, saa det kan erfares.

Vi læste i Evangelio paa sextende Søndag efter Trinitatis, at Jesus sagde: den Sygdom Lazarus havde var ikke til Døden, men for Guds Ære, at Guds Søn skulde æres ved ham, hvilket skede ved at han aabenbarede sin Hjerligheds Kraft, og opvakte ham fra de Døde, som og samme Evangelist siger, han gjorde ved Enkens Søn af Nain, og taler om en Pige, hvilken er den samme, som i vor Dags Evangelio læses om; dog Evangelisten Marc. i 5 G. beskriver det nøiere, at der var en af de Øverste for Synagogen, som faldt ned for Jesu Fødder, og bad ham meget, og sagde: min lille Datter er paa sit Øverste, o! at du vilde komme og lægge Hænderne paa hende, at hun kan frelses, da skal hun leve. Her var en Tro i denne Øverste, som og skaffede ham Frelse; Jesus gik med ham, og meget Folk fulgte, de trængte ham. Og der var en Kvinde som havde tolv Aar haft Blodflod, og

hun havde lidt meget af mange Læger, og havde tilstaaet alt det hun havde, dog var ikke blevet hjulpet, men det var bleven meget værre med hende; her maa det vel hedde: unyttige, ja fordærvelige Læger, hvilke ere at finde i Berden, naar vi søger dem uden for den levende Gud; thi han døder og gjør levende, han har saargjort og skal læge. 5 Mose B. 32 C. 39 B. Blodflod er en Straf og et Forbillede paa Synden; thi formedelst Synden kommer Guds Straf over Legem og Sjæl endstjøndt mange kan noget undgaa her endog begges Lædeise, dog faar de vist hidsæt kjende sin Sjæls Fordærvelse; Blodflod er i det Naturlige, Legems Smerter; men i det Aandelige, er det Sjælens Smerter, som er af Synden fordærvet; og som Aanden eller Sjelen er Blodet, 5 Mose B. 12 C. 23 B. eller deri haver sit Udspring, gaar igjennem det ganske Legeme og regjeres af de onde Lyster, til Syndens Tjeneste, som i Mængde strømmer, eller flyder som en Flod; skal dette standses, saa maa det gaa aandeligvis til, ligesom med denne Qvinde, hun gik bag til ved Jesum, og sagde ved sig selv: kunde jeg alene røre ved Sømmen af hans Klædebon, da bliver jeg helbredet; men Jesus vendte sig om, og da han saa hende, sagde han: Datter! vær frimodig, din Tro haver frelst dig; og Qvinden blev helbredet fra den samme Stund. Saaledes skulde vi i Troen søge Jesu Retfærdigheds Klædebon, betænke hans store Kjærligheds Frelse, som han vil os betee, og lade dem drage vore Hjerter til sig, søle hans hellige, retfærdige, og uskyldige Død, hvilke strax maatte standse vort Synde-Løb, og den Kraft som af denne Jesu Lidelse gaar, faar vi i hans Saar Ragedom. Ef. 53 Cap. 5 B.

Da Jesus kom i den Øverstes Hus, og saa Piberne og Folket som buldrede, sagde han til dem: viger bort; thi Pigen er ikke død, men hun sover; og de belo ham. Saaledes gjør de vantro, kjædelige Menneffer, de buldrer og sørger over deres Glende, Død, Dom, Forlis paa Slægt og Benner, eller noget andet Tab, og naar nogen tilbyder dem Hjælp, som ikke er almindelig, eller de ser for Dine, saa bespotter de; hvorfor de maa uddrives, formedelst sin Vantro, da de forhindrer den Troendes Kraft: thi Jesus advarede den Øverste, at han ikke skulde frygte og blive vantro, formedelst deres Budskab, at Pigen var død. Men der de vare uddrevne, gik han ind, og tog hende fat ved Haanden, da stod Pigen op; og Marcus

figer: at han forbød dem, at de Ingen skulde sige det, men bad dem de skulde give hende Mad. Og vor Text slutter, at dette Rygte udkom i det ganske Land, hvilket stadfæster vore forrige Ord. Herren give os den Tro og Kraft, at vi kunde opstaa fra den aandelige Død, og blive lægte fra Syndens Blodflod, ved Jesu Christi Næsfærdighed, saa aabenbares vore Gjerninger, drevet af hans Aand, til at søge Faderens Ære. Amen.

Bøn.

Saa mægtige Gud og Fader! sig du selv Amen hertil, at vi ved din Kraft, af din Søn's Næsfærdighed og ved Troen paa hans udøste Blod, blive renset fra alle vore blodrøde Synder, og lægte af vor elendige Synde-Sygdom. Du, o Jesu! bad de skulde give dem Mad, som du havde opvakt ved din Kraft fra Dødens Søvn. Ved du ogsaa for os til din Fader, at han vilde udsende sin Helligaand, som kunde tage af dig, som er det rette Himmelbrød, og bespise os med; gjør det for din Kjærligheds Skyld. Amen.

Fem og tyvende Søndag efter Trinitatis. Epistel.

1 Thessaloniker 4 Capitel fra 13 Vers til Enden.

I adskillige Texter, især Passionerne og Paaskefesten, haver vi talet om Opstandelsens Bished, som skulde være os til Trøst og Glæde, som tror paa vor Herre Jesum og lider Trængsel med ham her i Tiden; hvilket er en stor Naade, at vi ere værdige hertil, naar vi stifter os saaledes deri, at vi kan indkomme med ham i den evige Hvile, Ro og Glæde som er tilbage for Guds Folk; Ebr. 4 Cap. 9 V. thi dersom vi haabede alene paa Christum i dette Liv, da vare vi de elendigste Menneſker, da saa megen Sorg, Trængsel og legemlig Pine, Kjødets Korfæstelse, Lysternes Afſigelse, ere svære, hvilket var tungt at afſige, og lide, ja kunde ikke ſke, dersom Troen paa Jesum Christum om den uudsigelige Herlighed og Befrielse fra dette Glende ikke var; thi Troen skal overvinde Verden; 1 Joh. 5 C. 4 V. at vi da skal have Trøst af Opstandelsen, det lærer Apostelen

es i vor Dags Epistel, sigende: men jeg vil ikke, at I skal
 være uskyndige Brødre, om dem som ere hensovede, paa det I
 skulde ikke sørge, ligesom de andre, som ikke haver Haab. De
 Hensovede ere de, som ere naturlige døde, og adskilt med de-
 res Aand, fra Legemet; thi de have ingen Pine, eller aande-
 lig og evig Døds Angest, da de ere i Guds Haand, Visdh.
 3 C. 1 B. og vi Brødre kan trøste os, ved at komme til dem,
 som David ved sit Barns Død sagde: jeg farer til det, det
 farer ikke til mig; derved trøstede han sig og afflog Sorgen;
 2 Sam. 12 C. 23 B. men dersom nogen hendsøde i Bantro,
 eller Syndens Glendighed, de kan ikke siges sove; thi deres
 Gjerning følger med dem; da deres Pines Røg opfarer i al
 Evighed, og haver ingen Hvile Nat, eller Dag. De som ta-
 ger Dyrets Kjendemerke, eller Djevelens Billede, Ab. 14 C.
 11 B. og den Ugudeiiges Død maa de sørge al sin Tid for;
 men den Retfærdige faa Dage, efter Syrachs Lære. 22 C. 13
 B. Apostelen lærer videre i vor Text: dersom vi tro at Jesus
 er død og opstanden, da skal og Gud føre de Hensovede ved
 Jesum frem med ham; thi dette siger vi Eder ved Herrens
 Ord, at vi som leve, som overblive til Herrens Tilkommelse,
 vi skal ikke forekomme de Hensovede. Her mener ikke Paulus
 sig at leve til Herrens Komme i Skyerne, at kalde Alle for
 Dommen, men han mener med det Ord: vi, det er: de som
 tro i samme Menighed, og da lever i den sidste Time, de skal
 ikke komme førend de Hensovede; thi Herren selv skal komme
 ned af Himmelen med et Ansfrig med Over-Englers Røst, og
 med Guds Basune, og de Døde i Christo skal opstaa først,
 derefter skal vi som overblive rykkes tillige med dem hen i
 Skyerne til at møde Herren i Lusten; vi bliver da, som tror,
 samtlig med i denne første Opstandelse, blandt de Saliges
 Tal, som den anden Død haver ingen Magt over, Ab. 20
 C. 6 B. hvilke de sidste Uretfærdige og Bantro, vederstygge-
 lige Hoerkarle, og alle Løgnere bliver udeluft fra og kastet i
 Ildsoen, 8 B. da de skal sidst opstaa og ved den venstre Side
 stilles eller staa, hvorfra de skal vises hen at gaa i evig Pine,
 Math. 25 C. da vi derimod skal stilles ved den høire Side
 og henføres i den evige Livs Glæde, og saaledes altid være
 med Herren. Saa trøster hverandre med disse Ord; ja hvil-
 len Trøst og Glæde, Fred og Ro i alle nærværende Trængse-
 ler, der er skaffet og let, ja mod den evige Herlighed intet at

regne; thi det er et Lidet, hvortlænge det dog kan være, at den der kommer, skal komme og ikke tøve, da den Retsfærdige af sin Tro skal leve. Ebr. 10 G. Men saa trostelige disse Ord ere i Troen, ved Haabet om Overvindelse og Ro, i Bestandighed, Fred og Glæde at saa i Besiddelse, saa paamindende og alvorlige skulde de være til at opvække os eller holde os som ere opvakte fra Syndens Søvn, og stride for denne Livsens Krone mod saa utallige baade brølende og løffende Fiender, der ikke sover, men trolig søger at opsluge vor Sjel, at vi derfor bør vaage med vor Aand, saalænge vi er i dette Levens Paulun, og jo nærmere det lider Enden, jo mere bestandig bør vi være, at ikke Fienden tilsidst skulde overvinde os og indtage vor Hjertens Standse, eller berøbe os det dyrebare Akenodie, Guds Kjærlighed, som indtager os i den evige Herlighed, og derfor prøve os efter Herrens Ord og Aands Bidnessbyrd, om vi haver den levende Tro og er retsfærdiggjorte og helliggjorte i Jesu Christo, som er af Gud befattet dertil; thi hvo som tror ere retsfærdig, og derom taler Jesus meget overbevisende, Math. 25 Cap. i hvilket hele Capitel han taler om sin Komme til Dom; hvorfor vi bør vaage og hvorledes vi skal være beredte: det siger han iblandt andet: da skal Himmeriges Rige lignedes ved ti Jomfruer, som toge deres Lamper og gik ud at møde Brudgommen. Lamperne er Troen, og at der var fem kloge Jomfruer og fem daarlige; disse sidste er ikke de aabenbare Bantro, Bespottere og Foragtere mod Guds Ord, Aand og Børn, da de haver ikke Selstab med de kloge eller Gode; thi der de Daarlige havde taget Lamper, toge de ikke Olie med sig; de tænkte det var nok, naar de vare i Selstab med de kloge, troede en Gud og et evigt Liv, samt at de kunde vente en Brudgom, Forløser og Saliggjører, som kunde føre dem ind i den evige Glæde, og agtede ikke om at forarbejde sin Salighed med Frygt og Bævelse, ove Kjærligheds gode Gjærninger, som skulde styrke den levende Tro, som de andre gjorde; derfor bliver deres Død. Jac. 2 Cap. 17 B. Al! hvor mange er ikke det, som annammer Ordet, tror og bekjender sig til den kristelige Kirke, vil deri være en Lem, dog intet kristeligt Arbejde viser. Men de kloge toge Olie i sine Kar eller Hjarter, med deres Lamper, og der Brudgommen tøvede slumrede de alle. Naar vi elsker Herren, holder os til ham, saa holder han sig nær til os igjen, antænder vore Hjarter i Brand, og

vi føler hans store Kjærlighed, som opvækker os til Fryghed; men som han da unddrager sig og tøver med sit Komme, vil prøve vor Tro og om vi da vil elske ham og gjøre hans Gjerning; thi naar han tøver med sin Aands Ild og Kjærligheds Virkning, førende Brand, Ild og Drift, da slumrer Aandens Ild, men som sagt, alligevel skulde vi holde ved at tjene Gud og Næsten om vi ikke føler Guds Nærværelse eller Rørelse i Aanden, da han haver unddraget sig, og vi ere slumrede i Mørket og Tungsindeghed, dog midt i dette Mørke er Guds Kjærlighed nærværende; thi om Midnat blev et Anstrig: Se! Brudgommen kommer, gaar ud imod ham; da bleve alle disse Jomfruer opvakt og prydede deres Lamper; denne Prydelse skulde været med Troens Frugter, i hellige Gjærninger, vaagne Bøn og Strid; men de Daarlige sagde til de Kløge: giver os af Eders Olie, thi vore Lamper udslukkes. At! hvor ser vi ikke og hører det gaar saaledes med de daarlige Menneſter, som giver sig i vort Samfund, hører Guds Ord, men ikke gjør derefter, deres Tro og Haab falder, og det Fald er stort, Luc. 6 C. 49 B. da de vel bliver overbevist om Guds Villie, dog ikke gjorde den, hvorfor de skal straffes med mange Sug, 12 C. 47 B. og de beder os at vi skal bede for dem eller give dem af vor Olie Kjærligheds Arbeide, naar Anstriget eller Guds Aand vækker dem op af deres Lunkenhed, straffer og overbeviser deres Ladhed i det Gode, og vel maa vi bede for hverandre at vi kan læges, Jac. 5 C. 16 B. men ikke kan en Aandens Bøn hjælpe, naar de selv ikke vil bede i Troens Lydighed og annamme Guds Aand og Bud i sit Hjerte, som tugter os fra det Onde, til det Gode; thi mange vilde vel ønske i Døden med Belial: Min Sjæl dø de Dyrigtiges Død og mit Endeligt vorde som hans, 4 Mose B. 23 C. dog ikke vil leve de Retfærdiges Levnet, men som han vandrede efter sin egen Villie mod Guds Bud eller det draget Sværd, og fremturede i Synden, 22 Cap. vil have Del eller Løn i de Retfærdiges Gjærninger paa hin Dag, men ikke arbeide paa dem her i Aaadens Tid, saa de kunde saa Løn hijsset; derfor svarede de Kløge og sagde: det maatte ikke blive nok til os og Eder, men gaar heller bort til dem som sælger, og kjøber for Eder selv; thi enhver skal købe eller forarbeide sin egen Saliggjørelse med Frygt og Bævelse, Philip. 2 C. 12 B. og vi have ikke mere end til os selv, af Godheds Frugter, saa I

kan ikke faa med os, heller ikke vil vor Herre lønne de som ikke haver fortjent; thi naar han kommer og haver sin Løn med, da skal han give enhver som hans Gjerninger skal være. Mat. 22 Cap. 12 V. Men der de daarlige Jomfruer gif bort at kjøbe eller arbejde sin Salighed, ære Gud og tjene Næsten, kom Brudgommen, og de som vare rede gif ind med ham til Bryllup, og Døren blev tilslutt; men siden kom og de andre Jomfruer og sagde: Herre, Herre! lad os for os; men han svarede og sagde: Sandelig, siger jeg Eder: jeg kjender Eder ikke. Baager derfor, thi I vide hverken Dag eller Time, paa hvilken Menneffens Søn kommer. O, at I alle med mig vilde tage disse Ord i Betænkning, saa at I kunde udvælge de Kloges Lod i Naadens Tid, at være tro og flittig i Bestandighed at vaage over Hjertens onde Lyster at hade, og det Gode at fuldkomme, saa vil vor Brudgom kjær komme med sin Hær, og føre os fra denne Jammerdal ind i den himmelske Sal. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 24 Capitel fra 15 til 28 Vers.

Af denne Mathæi Beskrivelse, som Jesus haver sagt, kunde vel udlægges om Jerusalems Odelæggelse, især formedelst de Ord, som han først i dette Capitel siger; ellers kan og denne Odelæggelse udlægges paa Verdens Ende. Men som Jerusalem er ødelagt, og vi ved ikke, om vi oplever Verdens Ende, saa maa vi især udlægge den paa os i denne Tid. Christus siger her: naar I da ser Odelæggelsens Bederstyggelighed, som sagt er ved Propheten Daniel, at den staar i den hellige Sted; hvo som det læser han give Agt derpaa: eller som Marcus skriver: hvo som læser, han forstaa det; 13 C. 14 V. thi det er dybe Grunde heri. Jesus viser til Daniel om Bederstyggelighedens Odelæggelse, hvilke vi kan læse, Daniels B. 11 C. 31 V. at Propheten siger, efter han havde talet om den Strid imellem Kongen af Norden og Synden med sine Arme eller Redskaber, og opstiger af deres Mander, som er de Onde og Gode, de strider imod hverandre, og i de efterfølgende Vers, at de som handle ugudeligen mod Pagt, skal han komme til at hykle, ved smigrende Ord; men Folket som kjender deres Gud, skal styrke sig og udrette det (nemlig som er Gud til

Ere), og de Forstandige iblandt Folket skal undervise mange, og de skal falde ved Sværd og ved Ilds Lue i Fængsel og i Rov mange Dage, og naar de falde, saa skal de blive hjulpsne med en liden Hjælp, og mange skal føre sig til dem med smigrende Ord, og nogle af dem som undervise andre, skal falde til, at lutre og rense og klare dem, indtil Endens Tid; og Kongen, det er: Djævelen eller hans Rædsfab, han skal gjøre efter sin Villie, ophøie sig, eller gjøre sig stor over enhver Gud, og tale underlige Ting imod Gunders Gud; det er vor himmelske Herre, der er Gunders Gud; og Guder, det er: Guds Børn, som David siger: I ere Guder og alle den Høiestes Børn. 82 Psalm. 6 V. Men den onde Konge med sine Tjenere, skal ikke agte vor himmelske Faders Villie, og dog have Lykke, (nemlig: medens Guds Brede haver overladt dem til at fuldkomme sine onde Gjerninger, som Straffen vil komme over dem for, 2 Mach. 6 C. 14 V.) indtil Bredden er endet; thi de skal ikke agte paa sine Fædres Gud, ei heller skal de agte paa Guds Vidner, som have Christi Sind, og vare hdmgye, men de skal ophøie sig storligen over Alting. At det saaledes haver skeet, det læser vi; at det sker, ser og hører vi, og at det skal se herefter, det bliver saalange Guds Børn og Djævelens Børn ere til her paa Jorden; thi Guds Børn, de dyrker sin himmelske Fader og udretter hans Gjerninger, vil oplyse og overtale de Onde fra sit Afguderies Vederstyggelighed, i Hoffærdighed, Ergjerrighed, Verdens Kjærlighed, Vellyst og Overdaadighed, og da kan mange soie sig til dem med smigrende Ord og hykle, hvilke og nogle kan overtales, blive oprigtige og rensede, men det taaler ikke Verdens Gud med sine Børn, da de mister af sit Rige, og derfor forfølger med Fængsel, Sværd og Ild, og vederstyggelig ødelægger de Christne, med legemlige Piner; dog sker der grueligere Ødelæggelser aandeligvis, at Christendommen, eller Christi Aand bliver dræbt formedelst Hylleri og falsk Gudsdyrkelse. Vi læser forhen i det 9 Cap. 26 V. af Daniels Prophetie, hvad der skulde ske, som og erfarer det er skeet, at Kristus skal udryddes og der skal ingen være for ham, eller nogen som annammer hans Aand, og strider, eller bereder Herrens Wei for ham i Menneftenes Hjerter, ved at prædike Guds Ord til Omvendelse. Men en Tyrstes Folk som kommer, skal fordærve Staden og Helligdommen. Dette vilde nogle paaftaa var Jeru-

salem og Templet, men det var ikke hellig saa Christus boede der; thi han kaldte det en Røverkule, og Lutherus siger: at han ikke finder mer, end trende Gange Christus var der og prædikede, men det stete ellers bestandig i Husene, paa Markten i Skibe, og hvor han var, som Folk kom til ham, uden Forskjel paa Tid og Sted; han, nemlig; Morten Luther ønskede og, at alle Kirker eller Templer vare til en Stenhob, og spaaer i Fortalen over Daniel, at i de sidste Tider maasse, man ikke haver en aabenbar Prædikestol, i hele Verden; thi Vederstyggelighed skal aabenbares og tales, og Evangelio skal holdes i Husene. Dette kan vi betragte, han havde sin Aarsag til at ønske; thi da Christus ved det daarlige Korsets Ord, 1 Cor. 1 G. af ringe og læge Menneſker, som vare oplyste og drevne af Guds Aand, de forkyndte Ordet paa aaben Mark, i Templets Forgaard, og i fattige, ringe Huse for det meste; ja i Fængsler og paa Rettersteder, i deres legemlige Døds-Smerter; da fik Christus sin Stikkelse i Menneſkene og Ordet var kraftigt; men siden da Pavedømmet opfastede sig, byggede Kirker og Klostre, bleve store og herlige her i Verden, hvor blev ikke da Christus udryddet, og det store Mørke, med Afguder, Overtro og Glendighed tog Overhaand; dog kunde deriblandt være enfoldige og bedre Sjæle end nu, der kaldes de oplyste Tider, hvilket ikke er andet end til det Onde; thi hvor aldeles Christi Aand er udryddet i vore Tider, formedelst Kirken og Lærerne, det er vederstyggeligt og bedrøveligt at tænke paa og tale om, da ei alene det som de kalder Templer, Kirker, eller Guds Hus og Helligdom, er fuld af alle Slags Malerier og Afguderier, som vi talde om i Epistelen paa første Søndag efter Hellig Tre Kongers Dag, men de og selv, saavel de onde Lærere, som Tilhørere, hvilke sidste er opfyldt af de Førstes Forgift, og er fuld af Afguder, i sit Hjerte med alle kjædelige Lyster, der staar oppe paa Prædikestolen og taler stolte Ord, som ere forføngelige. 2 Petri, 2 G. O! hvilke Afguderier er ikke deri som opfylder Tilhørerne, da og desforden mange gaar til Kirken, for at vise frem sin Bragt og stormodige Fagter, eller ansees for Gudsfrygtige, hvoraf den Vanvittige forsøres; hvo som dette læser, han giver Agt dergaa; fly paa Bjergene hvo som er i Juda, eller iblandt disse Forføriffe, som kan snart bedrage og indtage eders Lyst, at blive kjædelige, derfor fly paa Bjergene; thi paa Bions Bjerg

og i Jerusalem, nemlig: det himmelske, der er det Raad at undkomme, Joels 2 Cap. 15 V. og de skal bo paa Zions Bjerg, som vandrer fuldkommelingen og taler Sandhed i sit Hjerte, ikke tager sin Sjæl forsængelig i sin Mund. 24 Ps. Det er Tid at flyh did iblandt Guds Børn, der bygger paa Klippen, eller Bjerget Christus, og ere haarde, at de Onde ikke skal forstrække os, eller bøie af Veien, Ps. 44, og hvo som er paa Taget han stiger ikke ned, at hente noget af sit Hus; thi naar Eders Sind er opløstet fra Jorden og er kommen i den hellige Kirkes Samfund, som Guds Kraft haver bedækket, da stig ikke ned i det kjædelige Hus, eller Synds Lyster i Verden, at tage noget deraf, elsk og udvælge; thi det er urent og sænker Sjelen ned i Fordærvelsen igjen. Hvo som er paa Ageren vender ikke tilbage at hente sine Klæder. Thi naar vi er med Leth udvandret fra Sodomas Ondskab, saa vi kunde undgaa Ilden, og ikke blive fordærvet; 1 Mose B. 19 C. da maa vi erindre Jesu Advarsel: kom Luths Hustru ihu; Luc. 17 C. 32 V. saa vi ikke ser tilbage, at vilde have noget med af vore besmittede Klæder, eller denne Verdens Gode, hvis Kjærlighed vi haver klædt vor Sjæl med før. Men ve de Frugtsommelige, og de som give Die! i de Dage; thi naar Ødelæggelsen kommer, ve! da dem, som ere frugtsommelige af Synden og haver givet de onde Begjærligheder Rum, der haver undfanget og født Synd, givet dem Die af sit Hjertens Bryst; det føder Døden; men beder at Eders Flugt skal ikke ske om Vinteren; thi naar I er forkjølet i Eders Aand, saa Guds Kjærligheds Barme var borte formedelst Synden, hvor ilde vilde da Eders Flugt blive, hvor skulde I flyh hen? naar I ikke elskede, og var elsket af Gud; derfor maa I bede med David: Herre! tag mig ikke bort midt i mine Dage. 102 Ps. 25 V. Ei heller om Sabbathen, da I skulde hvile, dog maatte Arbeide; thi da skal worde saa stor Trængsel, som ikke haver været før Verdens Begyndelse hidindtil, som ikke heller skal blive. Dette kan og siges nu: at Trængselen haver været saa stor over Guds Børn, af de falske Lærere og andre Førerere, med smigrende Ord, Hylleri og Skriftens Fordreielse, saa de Trofaste vare ødelagte, saa der var neppe et levende Guds Barn at finde, før Gud nu atter besøgte sit Folk, med sin Kraft, bevægede alle Hædningerne at de med Længsel kan komme til Herrens Hus og nyde hans Gode. Sag. 2 C. 7

B. og dersom disse Dage ikke bleve forkortede at Herren gav os sit forkortede Ord, som vi læste i Bededags Bøgen, at vi af hans Kraft og Visdom kan tilstoppe de Falske, og overbevise dem; skete det ikke, da blev intet Menneſte frelst fra den evige Fordærvelse; men for de Udvalgte Skuld skal de samme Dage forkortes, da Falskheden bliver aabenbaret. Dersom nogen siger til Eder: se! her er Kristus, eller der; det er: dersom nogen siger: her hos os er Kristus med sin guddommelige Kraft og Herlighed, vi have den rette Vei, eller der hos den eller den er han, da skal I dog ikke tro; thi falske Christi og falske Propheter, skal opreise sig og gjøre store Tegn og underlige Gjerninger, at de Udvalgte skulde og forføres, om det var muligt. Se! jeg have sagt Eder det tilforn, saa I derfor skulde vide at tage Eder iagt; thi de falske Propheters forføreriske Tegn og store Gjerninger, som de udøve, kan ikke udſiges, ei alene i Ord men og Frugter; hvorledes de efterligner Guds Børn udvortes, dog have et falsk Hjerte: vi ser Pharao's Gjeglere, hvor meget de kunde efterabe Guds Redskaber, 2 Moſe B. 7, 8 G. saa kan der og være de som har uddrevet Djeve, dog selv er besat aandeligviſ, de kan og tale af Dyrets Aand stolte Ord, saa der falder Ild ned, Mat. 13 G. og saa Menneſtene til at græde og ængstes over Synden, dog ingen Evangelie Kjærlighed have, at kalde dem til Omvendelse, saa kan de og gjøre som Phariseerne mange udvortes gode Gjerninger, dog af et ærefjært Hjerte. Derfor dersom de siger til Eder: se! han er i Orden, at det Menneſte er eller have været i en stor Angest og Fortvivlelse, der er Kristus med sin Aand, og have prædiket Naade og Synds Forladelse; thi den er lyſſelig, som have lidt stor Bedrøvelse; gaa dog ikke hen, at I vilde tro for det samme Skuld, den var lyſſelig, og I vilde ønske Eder det samme; thi det kommer ikke an paa hvor stor Synde=Smerten er, men hvormegit Synden er dødet, Hjertet rensat og Kjærligheden oprigtig til Gud og Næsten. Siger de saa: han er i Kammeret, da tro ikke; om de siger han er i det Menneſtes Hjerte som lever rolig, og andre priser dem for deres stille Samfund, at de skal være Guds Børn, saa er det dog ikke at tro; thi det kan være og er Hykleri, naar de alene holder sit Samfund for sig, og ikke søger at samle flere med, Luc. 11 G. og de skal alle kjendes paa Frugterne; thi ligesom Lynet udgaar af Øſten og ſkinner

til Besten, saa skal og Menneffens Søns Tilkommelse være, ei alene paa den yderste Dommetag, men og i vore Hjerter, nu i Naadens Tid, som vi fornemmelig handler om; thi her er han, som et Lys og lysende Straale, der skinner hastig igjennem det mindste Hul paa vort Hjertes Bæg; alene at vi ikke forhærder os, forsætlig modstaar, men giver Agt derpaa, sukker i vort Hjerter efter dette Lyses Straaler, som vel strax følger Torden paa, saa vi som Israels Børn blive forstræffet. 2 Mose B. 20 C. 18 B. thi naar Jesu med sit glade Evangelii Budskab kommer i vort Hjerter, og oplyser os om den himmelske Herlighed, saa faar vi og se den Synds Urenhed, som vi ligger nedsænkter i, og Lovens Torden kommer derefter, som tordner og forbander vor Tilstand, men da er det at give Agt paa begge; Evangelium som drager vort Hjerter til Gud, og Loven som straffer os for det Onde; at Christi Kraft er bleven levende i det Hjerter som annammer ham; thi hvor som Adselet er, der forsamler Ornene sig. De Onde forsamler sig og æder, af Djevelens Synds forgiftige Rjeds Lyster; og de Gode forsamler sig til Jesu hellige Legeme, som blev martyrlig forskæstet, og henderagen som et Adsel, for Guds retfærdige Brede's Skyld, deraf tager de Kraft til at forskæste Rjedet, faar Alffty til alle Synder, og spiser af det Himmel-Manna, som giver Liv og Aand til at udrette det Gode. Amen.

Bøn.

Alvidende Gud! du ser al den Ondskab, som begaaes mod dig, saavel de fine for Menneffen skjulte Synder, som de grove aabenbare, og vil engang lade dine retfærdige Straffes Domme overfalde. O Gud! du ser Forsørernes Mangfoldighed, som vil og kan forraade os med sig i den evige Elendighed, uden du med dit Lys oplyser, og din Aand advarer os derom. Hjælp os baade at kjende Fienden og at modstaa ham. Lad ikke vort Hjerter henderages ved Lettroenhet, eller ved Vantro at vige fra dit Ord, men prøve nøie hvad din Villie er, holde os fast derved, og prøve Aanderne paa deres Frugter. Lad intet af dit Ords rene Lære og Aands Paamindelse gaa os forbi, eller være forgjæves paa vore Hjerter. Det bede vi dig om, hør os for din kjære Søn Jesu Christi Skyld. Amen.

Ser og tyvende Søndag efter Trinitatis.

Epistel.

1 Thessaloniker 5 Capitel fra 12 til 23 Vers.

Men vi beder Eder Brødre! at kjende dem som arbejder iblandt Eder og er Eders Forstander i Herren og paaminder Eder, og holder dem for de som skulde overmaade elstes, værers fredssommelige imellem hverandre. Adskillige Betænkninger haver jeg over disse Apostelens Ord, med flere, at de skulde gives meget, elstes og æres mest, som arbejder i Ordet og Lærdommen. 1 Tim. 5 C. Om dette kan være godt, eller de skulde lide Mangel, Trængsel og Bænere, dog de maa blive forsøgte ved Alt; Phil. 4 C. men da vi mange Steder læser i Skriften om den Falskhed, Forsørelse og Ondskab, som er opsteget især af Lærestanden, ved den Ære, Magt og timeligt Guds de er betroet, som de har lagt til sig selv, jødte Kjødets Lyster og øvet Ondskab med sin Magt, hvilket vi kan daglig læse i de Ondes Levnet, saa det var derfor godt, om den Stand var altid i Fattigdom og Ringhed; dog maa vi iigjente, at dersom Tilhørerne ingen Ære og Tjeneste bevise en rettskaffen Lærer, saa haver de heller ingen Høiagtelse for Guds Ord; og en god Lærer maa endog være noget betroet i det Begemlige, for at bevise sin Godhed mod de kjædelige Mennesker, som ikke forstaar hans aandelige Kjærlighed, at de kan blive overbeviste af det Begemlige, hvilket og Gud tilføier saaledes, for de tro, at de lærer som den der haver Myndighed, med en guddommelig Magt. At de da ikke skal forfalde til Hovmodighed, Ladhed og Gjerrighed, det vogter de Oprigtige sig for, og de Falske eller Kjædelige er det bedste Raad for at afværge, ved at opluse Tilhørerne, at de ikke tror hver Mand eller Lærer, men prøver dem paa Frugterne, og saa paaminde de Usikkelige, med Straf og Advarsel for at gjøre det Onde, og efterlade det Gode, som Enhver efter Guds Befaling har Ret og Magt til at gjøre, uden Persons Anseelse, enten Lærer eller Tilhører, Herre eller Tjener; ser I da nogen bliver forsagt eller kleinmodig, da trøster dem dermed, at naar de omvender sig, da bliver Synden forladt, bede dem at de ikke maa forstrækkes men fatte et andet Sind; er nogen frøbelig eller asmagtig, ophjælp dem med Eders Kraft og lær

dem hvorledes de skal anholde Gud med Bøn, han giver alle og bebrejder ingen. Værer langmodig mod Alle; thi saaledes er vor Herre, han straffer sjelden strax, meget mindre maatte da vi, som ikke kan se Menneffens Hjerter og vide hvad deres Sind og Villie er, hvorfor vi skal være langmodige med at dømme det Gode, især at affjære det Onde, før vi faar Forstand derpaa. Ser til, at ingen betaler nogen Ondt for Ondt, men jager altid efter det Gode, baade imod hverandre, især I som ere Sødskende i Herren, som og mod alle andre udenfor, at de kan af Eders Gode, beviste endog mod deres Onde, prise Gud paa Besøggelsens Dag, og sige: Hans Børn vare gode, som gjør de Onde Godt. Værer altid glade; thi Verdens Børn de kan vel glæde sig en Stund, naar de haver Bøllhst og florerer i Værelse og Rigdom her, men det er ustadigt, og Frygt kan komme over dem, da de ved, de skal forlade det, saa er deres Glæde omstiftende til Sorg. Men saadanne bør ikke vi være, som haver vort Liggendese i Himlen, hvor ingen kan fratage os, vi kan altid være glade; thi om Modgang møder her, saa have vi dog det visse Haab, at den Trængsel er kort, og vi kan altid glæde os i Haabet om Overvindelse. Bedder uden Afslættelse; thi med Bønnen kan vi fordrive alle Fienders Angstelser, Sorg og Uro, hente Trøst og Glæde fra Gud; thi han giver naar vi beder. Gjør Tassigelse i alle Ting; thi det er Guds Villie i Jesu Christo til Eder, at I skal talke Herren for alle Ting, og tro det er Eder nyttigt, saavel om I ved det Onde bliver prøvet og tugtet, som med det Gode trøstet. Udsluf da ikke Aanden eller modstaa paa hvad Maade han arbejder, men naar han antænder Hjertet i Brand, da vær og forbliv i Lydighed; foragt ikke Prophetier, thi de vidner om tilkommende Ting, som skal ske; betænk hvad de siger, og bevar det, at naar Forandring sker, I da kan være bered til at modtage hvad som sker. Prøv alle Ting og behold det Gode; thi Herren siger: dersom du omvender dig, vil jeg omvende mig til dig; du skal staa fremdeles for mit Ansigt, og dersom du drager det Drebare fra det Rige, skal du være som min Mund, da skal de vende om til dig, og du skal ikke vende om til dem. Al! hvor store ere ikke disse Herrens Forjættelser og vigtige at tage iagt, da han lover at vende sig til os, naar vi vil vende os til ham; skulde vi ikke da søge ham, naar han vil lade sig finde, og dersom

vi uddrager det dyrebare Guds Ord og det himmelske Liggendesæ fra det Ringe, som er kræntet af Fornuften eller fjødelige Menneſter, der elſter de jordiske Ting, ſaa ſkal vi være Guds Mund, ſandru, trofaſt og hjærlig, ikke vende om til de Onde, men loſte og drage dem at vende om til os, og ſaa ſamtlig ſøge Gud, ſaa Viſdom af ham til at prøve alle Ting og beholde det Gode, ſky alt ondt Skin, ſaa ſkal han ſelv den Fredens Gud hellige Eder ganſte og aldeles, og gid Eders ganſte Aand, Sjæl og Legeme maa bevares uſtraffeligg i vor Herres Jeſu Chriſti Tilkommelſe. Amen.

E v a n g e l i u m.

Matthæi 11 Capitel fra 25 Vers til Enden.

Mange daarlige, ukyndige i Ordet eller Synden formørket priſer høit de verdſlige Viſe og forlader ſig paa dem, og ſiger: de forſtaar hvorledes det ſkal være; men de Enfoldige, Ringe, af menneſkelig Kundſkab Mærte, hvorledes ſkulde de forſtaa det? Nei, ſiger de Selbviſe, diſſe Daarer er noget forbandet Folk, ſom ikke ved Loven, Joh. 7 G. ſaaledes mener og aler de, hvilket er ganſte modsat vore Textes Ord; thi naar Jeſus haver klaget over diſſe forhærdede Menneſter, der ikke vilde tro hans Ord og Gjærninger, ſlammede dem ud, raaber Bee! over dem, og ſiger: du Capernaum, ſom er ophøiet indtil Himmelen, ikke af min Fader, mig eller mine Eſterfølgere, men af de i Synden Blinde, der raaber dig ud for Guds Stad eller Børn og hans Viſdom, ligesom de gjorde ved hin, Ap. G. 12 G. og da du ſelv har ophøiet dig, ſaa ſkal du nedſtødes til Helvede; thi derſom de kraftige Gjærninger vare gjort i Sodoma ſom er gjorte i dig, maatte de blevet til denne Dag, og ikke ſaa haſtig bleven ødelagt, da de havde omvendt ſig; dog ſiger jeg Eder: det ſkal gaa de Sodomitters Land lideligere eller taaleligere paa Dommens Dag, end dig. Denne Dverbeviſning og Dom vil falde over mange Steder i vore Dage, ſom Gud lader ved ſin Aand og Tjenere ſaa klart ſit Ord forklynde, og de Troende viſer det kraftig i Gjærningerne; dog vil Verden ikke antage det, ſaa vi maa klage: vi pibede for Eder, og I vilde ikke danſe; eller vi var muntre og glade i Herren, I vilde ikke tage Del deri, formedelſt Eders verdſlige Lyſter; vi ſang klagelig for Eder og I vilde ikke græde.

Paa den samme Tid at Jesus dette havde sagt, læser vi i vor Evangelio at han svarede og sagde: jeg priser dig Fader, at du haver skjult det for de Vise og Forstandige, og aabenbaret det for de Umyndige; ja Fader, det var saaledes behageligt for dig. Heraf ser vi, hvor modsat det er Verdens Menneſter siger; thi det er og skjult for de Selvise og aabenbaret for de Umyndige, hvilket Jesus prisede Faderen for; thi hans Visdom kunde ellers ikke blive retfærdiggjort af sine Børn, naar han skulde aabenbaret den for de Uretfærdige. Jesus siger videre: alle Ting er mig overgivet af min Fader, og ingen kender Sonnen uden Faderen og ingen kender Faderen uden Sonnen, og den som Sonnen vil aabenbare det; saa er disse guddommelige Personer forklaret i hverandre, og Sonnen er kommen i Menneſtet, at aabenbare Faderens Kjærlighed og Herligheds Villie, som han efter at han havde skabt Menneſtet, vilde give og forløse dem fra deres Besværelse de haver i og af Verden; thi han lofter og beder: Kommer hid til mig, alle som arbeide og ere besværede; jeg vil give Eder Hvile. Dette er jo det bedste Tilbud vi kan bydes, og hvad var bedre end at komme til ham og saa Hvile? Hvem skulde det foragte? Jeg synes alle maatte lyde denne loffende Røst og komme; dog vi maa erfare det er meget saa som vil komme, at han maa staa den ganſte Dag udstrakt med sine Kjærligheds Arme, at vil omſjavne de forlorne Børn, som er forvildet og udtrættet, han lofter efter dem, som en Høne efter sine Kyllinger; dog maa klage de vil ikke komme; og hvoraf kommer det? jo, fordi han byder os at tage sit Nag paa og lære af ham at blive ſagtmodige og ydmyge af Hjertet, saa skal I finde Hvile for Ederes Sjele; thi mit Nag er gavnligt og min Byrde er let, endstjøndt det var nu meget godt at saa den Villie, saa vil dog ganſte saa komme at modtage den, eller om de kommer, saa gaar de væk igjen, naar denne Begjæring ſter, at de skal paatage ſig Christi Nag, blive ſagtmodige og ydmyge af Hjertet, at det ikke hjælper nogen udbortes Afſlæggelse og Anſtillelse; thi Gud kræver Hjertet, hvormed alt andet følger af ſig ſelv; dette vil de ikke, endstjøndt det var det Bedſte vi kunde gjøre: levere os i Herrens Haand og lære af Jesus at blive ydmyge i Grund, som var gavnligt og Hvile at saa; thi al egen Vre er ikke andet end Beſvær ved, ja tilſidſt nedtrykkes i evig Pine, og den Byrde

er utaalelig, hvorimod Christi Byrde er let; dog vil de tjsdelige onde Menneſter ikke tage den paa og fornægte ſine onde Begjærligheder, taale Verdens Spot og Forfølgelse, ſtride imod Djevelens Indskydder. Hvorfor de bliver i ſin Trældom her og ſaar Løn med ham i evig Pine hiſſet. Lad os dog blive viſe af denne Skade, ſøge vor Frelſer, lære af ham og villig bære Korſet, ſaa giver han os Hvile. Amen.

B ø n.

Kjærlige Gud! naar vi vender os til dig, ſaa vil du vende dig til os. Vi beder dig at du vil give os Tid, ſaa vil vi omvende og forbedre os. Vi ſer af dit Ord vor Bildfarelſe og Glendighed, ſamt din naadige Hjelp til at rette os. Giv du os hertil Kraft, at dit Ord ikke maatte blive os til Overbeviſning og Dom; men arbeid paa os med din Helligaand, at vi kunde blive beredte til dine Lyſens Børn, i Kjærlighed at vandre; det bønſør du os i, vi anraabe dig i din Søn Jeſu Chriſti Navn. Amen.

O Gud! giv du os Naade; Dit Ord at læſe og forſtaa, Paa dig beſtandig haabe, I Troen altid vandre ſaa, Med et ydmygt Hjerte, I din Søn Fodſpor gaa frem; Bevar det du os lærte, Saa kommer vi udi dit Hjem. Hør os kjære Fader vor, Og læg dit Ord Amen til! At du altid med os ſtaar, Naar vi vil det du vil.

Betragtninger

over enkelte

Fest- og Helligdages Texter.

Forerindring.

Det kunde synes Læseren af disse Blade underligt, at jeg, som haver forhen skrevet over alle Helligdags-Texter, nu paany skriver nogle enkelte, maasse at han enten vilde deraf uddrage den Slutning, at jeg enten selv maatte agte de forrige Forklaringer uduelige, eller bestyldte mig jeg lægger for Dagen min Svaghed, i det jeg anderledes forklarer de samme Ord. Paa det at Læseren ikke skal falde paa saadanne Tanter, da skylder jeg at oplyse ham om disse Gjenstande, omendstjondt jeg selv og ethvert oplyst dømmende Menneſte ikke vil negte, at med Dagene bør vi samle Visdom, og at jeg ſkulde have lært lidt bedre at forklare en eller anden Ting, ſaa anſer jeg derfor ikke de Forklaringer, jeg har forhen udgivet for unyttige, men tror den kan tjene iſær enfoldige Menneſter til Opbyggelse.

Ligeſaa lidet tror jeg nogen retſſaffen Læſer vil anſe det for Svaghed, at jeg tvende Gange forklarer den ſamme Text, thi i ſaa Fald maatte Præſterne prædike de ſamme Ord, Nar efter Nar, da de har det ſamme Evangelium det ene Nar ſom det andet at forklare over.

Den ſande Aarſag til diſſe Texters Forklaring er, at jeg følte en Trang til mere at ſaa forklaret den ſande Omvendelſe og det indvortes aandelige Menneſtes Beſtaffenhed. Jeg fandt mig beſt ledet til at udføre denne Ting ved at have Evangeliet paa diſſe Helligdage for mig, og har jeg i diſſe Forklaringer frempſat min Overbeviſning og Erkjendelſe, ſaa godt jeg formaar.

Langtfra anſer jeg dette eller noget af alt det, jeg har ſkrevet, ſaa fuldkomment, at det jo kunde være bedre, ſaavel i Sammenhæng, ſom i Tydelighed og Retſkrivning; — men jeg tror Læſeren vil kjende mig, at jeg er Rægmand, der vel har et Formaal, at tale og gjøre ſom en ſand Chriſten ſommer ſig, men jeg har ogſaa mine Strøbeligheder, jeg har ikke grebet det fuldkomne, men jeg jager efter at komme det Maal ſaa nær, ſaa jeg med Guds Udvalgte kunde fremſtilles paa Dommens Dag ved den høire Side, det er mit Dnſte.

Betragtning

over Evangelisten Lucas 22de Capitel fra 15de til
35te Vers.

Jesús siger til sine Apostle, som sad til Bords med ham, jeg har hjerteligen længtes efter, at æde dette Paasselam med Eders førend jeg lider. — Jesu Længsel var, at faa end mere oplyst Apostlerne om deres Pligter, og især overbevist dem om hans store Kjærlighed til deres og Alles Salighed; han vilde her indføre det Sakramente, som legemlig skulde tjene til hans Thukommelse, men især til enhver Troendes sande aandelige Liv og Livets Opholdelse, ved det Brød, Jesús kom ned fra Himmelen med, Joh. 6 C. 51 V. Det var et godt Kjendetegn paa vort aandelige Liv, naar meget ofte, som vel ikke fler steds, vi sølte i os en sand Længsel efter dette Himmelsbrød, naar vor Sjæl har smagt noget af det aandelige Liv, at Herren er god, og fundet vores Livslyst i det gode Guds Ord, som er levendegjort i vort Hjerte ved den Helligaand. At, da den som har drucket af Livets Kilde, ham smager det godt og vil have mere; o, saa lad os randsage vort Hjerte, om vor første eller største Lyst staar til at behage Gud vor Frelser, om vi elske ham og attraa at elske ham mere, om vi tage vare paa hans Bud, og ofte sukke i os selv, at blive løste fra Synden mere og mere, paa det vi kunde ene høre ham til, tjene ham retfærdig, uskyldig og salig. — Er denne Længsel i Tiltagende og sølbar, i det vor Sjæl arbejder, vi bede og stride, at Synden overvindes, og det er vor Mad med Jesús at gjøre Guds Villie, saa har vi Grund for, at tro og haabe, han frelser os i sin behagelige Tid fra Døden, og fører os i den Salighed, der er beredt for Guds Børn. — I det 18 Vers siger Jesús, jeg skal ikke drikke meer af det, som voger paa Viintræ, førend Guds Rige kommer; det vil sige: jeg skal ikke drikke mere Viin, eller nyde noget i Verden, før Gud med sit Riges Herlighed kommer til mig; vi se heraf, Guds Rige kommer til os, ikke at vi farer til Guds Rige, thi Jesús lærer os at bede, tilkomme os dit Rige; vi kan ingensteds fare, men naar vi ikke forhærdet modstaa den Helligaand, saa forbereder han vort Hjerte ved at kalde os til det herlige Bryllup, ved at overbevise og straffe os for vore Synder, og vise os, at vi med Syn-

den kom Jesum til at lide: vi saa da Die paa Guds Naade og Kjærlighed, den sønderknuser vort Hjerte, og denne Naade gjør os endnu mere ydmyge, saa vi beffjæmmes over os selv, at vi har gjort saa god en Gud imod, vi væmmes ved Synden, og nu kommer Gud med et Lysglimt og en Livskraft af sin Kjærlighed, som er hans Rige, og her finde vi Længsel og Forsmag, som vi før har sagt. — I det 19 og 20 Vers læser vi de Ord som Alterens Sakramente er grundet paa, da jeg andre Steder har udført i min Troesbekjendelse over disse Ord, saa vil jeg kun erindre, at vi gjøre vel, naar vi her især modstaa Fornuftens Grublen, naar vi ensfoldig holde os i Troen, og, ved at nyde Brød og Vlin, bede flittig, holde Sindet fast til ham — som har saa sagt — stridt og fuldkommet; betænke, at af Kjærlighed til vor Frelse udgjød han sit Blod, og tillod sit Legeme at blive plaget; han var ikke tvungen dertil, han gav selv sit Liv i Døden, og tog det selv igjen. — I det 22de Vers siger Jesus, at Menneffens Søn gaar vel hen, som det er beffrevet, dog ve det samme Menneffe, ved hvilket han bliver forraadt; det synes her og lignende Steder, noget dunkelt: jeg har hørt Fæder sige, havde ikke vore Fæder forraadt, anklaget og faaet Jesus til at lide, saa havde vi ikke blevet frelse; men om Noget handler ugudeligt og uretsfærdigt med mig, og det er Middel, at jeg mere paakalder Gud, bliver mere ydmyg og deslige, kan derfor den Onde forsvare sin ugudelige Handling? slet ikke: saa og med Jesus; den som forraadte ham og de, som overantvordede Pilatus ham, havde vel større Synd, dog blev Pilatus som Dommer langt fra uskyldig; — alle vare Middel til det Maal, vi blev frelse ved, nemlig Jesu Død, de alle som sagt kunde ikke imod Jesu Villie formaaet noget, men han underkastede sig den himmelske Faders Villie. — De næste 4 Vers taler om en Trette iblandt hans Apostler, om hvem der skulde være den Største, Jesus lærer dem, at den Største iblandt dem skal være som den Yngste eller Ringeste, vist kan vi ikke nægte, at Menneffene ere forffjællige i Legems Størrelse og Styrke, saa og aandelig, at endel har klarere Lys, meget større Gaver, Fasthed og Grundighed i Sind, Lærdom og Levnet, end andre, dette tro vi Jesus ogsaa erkjendte, ja siger om Pundene Lucas 9 G. 13 B.; han havde 12 Apostler, en af dem erklærer han for Uren eller Djevel, Joh. 6 G. 70 B., tre af dem udvalgte han

særdeles, Math. 17 C. 1 B., i de ovennævnte Ord siger han
 heller ikke, de skal alle være lige i Aand og Kraft, nei, men
 han siger, den Største skal være som den Yngste, det vil sige:
 om du af Gud har faaet store Gaver, flere Pund, saa vliis
 dig saa ydmyg, tjenstfærdig og ringe i al din Adfærd som den
 Ringeste, Ydmygste og Fattigste, thi tragter du efter Storhed
 og Herfelyst, saa skal du i Grunden tabe den Aandsgave og
 virkelig blive den Ringeste og Elendigste, thi hvo sig selv til-
 tager ved sin Egenhed, Ære og Høihed, han skal forringes.
 — I det 28de, 29de og 30te Vers siger Jesus: men I ere
 de, som ere blevne varagtige hos mig i mine Fristelser, og jeg
 besvarede Eder Rigt, ligesom min himmelske Fader besvarede
 mig det, at I skal æde og drikke over mit Bord i mit Rige.
 Her har vi som siden formedelst Apostlernes Ord tro paa Je-
 sum, Joh. 17de C. 20de B., den samme Regel, den samme
 Prøve som hine, lad os da og være varagtige i hans Træng-
 sler, lad os se, at Jesus som Verdens Herre holdt sig saa for-
 negtet fra Verden, at han ikke havde det han kunde helde sit
 Hoved til, Math. 8de C. 20de B., han led Spot og Forføl-
 gelse, kunde ikke saa Herberge, og tilsidst blev antvordet, som
 vi har hørt, og paa det pinligste hudflettet, tornekronet og
 korsfæstet, vi kunde ikke følge hans Fodspor naar vi gik paa
 Kaser, og levede i Belyst og Herlighed, holde Verdens Ben-
 skab for at undgaa dens Spot og Forfølgelse; nei Medfaldede,
 Jesus siger, I ere varagtige i mine Fristelsers trange, lidende
 Bei, fornegtet fra mig selv, den jeg har gaaet, maa I og
 gaa, thi jeg har paa ingen anden Maade besvaret Eder Rigt,
 at I og efter denne Verdens Trængsel kunde komme i mit
 Rige, der nyde min Kjærlighed og æde det Himmel-Brod,
 glæde Eder i den evige, vise og gode Gud, som har kaldet og
 lutret Eder ved Trængsel fra alt som gjorde Eder usikkert til
 at stue hans Herligheds Ansigt, paa det I kan drikke af den
 Salighedsvin hisset, derfor maa I nu, som en Nødvendighed
 drikke af Lidelsens Kalk, meget maa I stride mod, ikke alene
 fristes I af Kød og Blod, men og af Verden og Djevelen,
 den første Fristelse havde vel ikke Jesus, men saa ved vi, hvor
 Djevelen fristede ham, Math. 4de C., saa og Verden, ja Dje-
 velens Redskaber. — I det 31te og 32te Vers taler Jesus til
 Simon (dette er Apostelen Peder), se Satanas begjærede at
 sigte dig som Hvede, men jeg bad for dig, at din Tro ikke

aflader, og naar du engang ombender dig, da styrk dine Brødre; i følgende Vers finde vi Aarsagen til disse Jesu Ord, thi her siger Peder: jeg er beredt at gaa med Dig baade i Fængsel og Død, da sagde Jesus: jeg siger dig, Hanen skal ikke gale idag, førend du har fornægtet tre Gange, at du ikke kjender mig; Peder maatte forstaa paa Jesu Ord om Satanas Sigtelse, at han skulde falde fra ham. Det var vist Peders ganske Forsæt, at ikke forlade Jesus, men for gaa i Fængsel og Død; denne Apostel synes stedse havde den varmeste Tro, eller meste Aandsgave til at bekjende sin Tro, thi ham var det, som svarede, hvem skal vi gaa hen til, du haver jo alene det evige Liv, Joh. 6 G. 60 B., ligesaa bekjende vi dig, at være Jesus den levende Guds Søn; ikke alene var Peder med de tre mest udvalgte, men Jesus erklærede og, at hans Navn betyder en Klippe, hvorpaa han skulde grundfæste sin Kirke, som Helvedes Porte ikke formaa sig noget imod. Jesus opfordrede Peder, om han elskede ham, og da han vidste det, saa paalagde han ham at føde hans Faar, Joh. 21de G. 16de B., det synes derfor meget tungt, at saadant et udvalgt Guds Medskab, en ibrig og opofret Jesu Efterfølger skulde falde saa stort Fald; men det er og et kraftigt Exempel at paaminde os med, saa vi ikke nogensinde tro vi staa saa fast, at vi jo kan falde, det er og en Trøst, om vi faldt, at Guds Søns udvalgte Apostel faldt, og dog blev opreist, men vi maa dog ikke tage saadan Trøst deri, at vi sikker og uagtksom kunde falde, thi vi maa komme ihu, Peder havde endda ikke annammet den Helligaands stærke Kraft, som vi har annammet; vi vil og betænke det meget haarde Hjerteskaar, han fik ved sit Fald, thi han gik ud fra sin Frelser og græd bitterlig; vi vil betragte Jesu Ord, at Satanas begjærede at sigte ham som Guede, først vil vi anmærke, at af disse Jesu Ord, som flere Steder, synes det at Satan er forudvidende, dog vi ikke tro, han er saa alvidende, som vor Gud, ligesom hans Magt er meget indskrænket, saa sees dog, at han vidste Peders Fald. Vi har mange Exempler paa, at den i Tiden, som har gjort hans Rige Afbræk, den har været meget eftersat ei alene af ham selv med indvortes onde Tanker og Tilskyndelser til onde Gjerninger, men og af hans Medskabere, onde Menneffer, dette saa han og vilde ste med Peder, han vilde gjøre Satans Rige Afbræk, Peder kjendte siden, at Satan gaar omkring som en

brølende Løve, søger hvem han kan opsluge, 1 Pet. 5te C. 8de V., og naar han faar nogen ført til at begaa Synd, eller tjene sig, saa plager han dem med Angst og Fortvivlelse, dette var det vist og han vilde lønne Peder med, thi saasnart denne havde fornegtet sin Frelser, svor han, han ikke kjendte ham m. m., saa vilde han have sigtet hans Tro, hans Hjerte og alt det som Peder havde gjort, ja pint ham med Angst og Fortvivlelse, saa hans Tro havde blevet saa istykkerrevet, som Hvedekornet mellem Møllestenene. — Her har vi Speil nok paa Fristestens Magt og Billie, lad os holde os fast til Gud med Bønnen, lad os være ædle og oprigtige i Ord og Gjeruing, at bekjende Jesum, som, om vi overiles eller overrastes af Frygt som Peder og falder, vor naadige Frelser da kunde bede til sin Fader for os, han ikke vilde tage sin Helligaand fra os, og ikke lade Djævelen saa Lov at føre os i Fristelse. — Slutningen af Textens Betragtning er det 35te Vers, her taler Jesus til sine Apostler, sigende: da jeg udsendte Eder, uden Taske og Pung og Stø, fattedes I da Noget? men de sagde, os fattedes Intet — vi kjende Jesu Ord, i Math. 10de Cap. om denne Sendelse, jeg tror Elskelige, I ved, at Jesus siger, en Arbejder er sin Løn værd, at hans Lære her forstaaes vel ikke, de aldeles ingen Taske skulde have, thi han tillod og benyttede Penge som blev lagt i den Pung Judas bar; men om de ikke havde Penge eller Klæder, da skulde de tro Gud, gaa ud iblandt Fremmede og bekjende hans Navn, saa skulde han høie Mennekkens Hjerter til at give dem Ophold, dette sigte Disciplerne de fik, thi de erklærede de fattedes Intet; o, Medkaldede! kan vi føle det fattes os Intet, ja det kunde vi vel, naar vi har hvad vi behøve for Dinene, men hvor vi ikke ved at friste Gud og forkaste de timelige Gaver, thi da har ikke Gud lovet at give os noget igjen, før vi har været godgjørende, før vor Kjærlighed har sat os i den Stilling, vi har elsket andre høiere en os selv, og opofret os til deres sande Gavn, og da forladt alle Ting, dog har Gud stiftet det saa, os har intet fattes, kan ikke ofte et eller andet Uheld møde os, en eller anden mørk Udfigt, føler vi os da overgiben i Guds Haand trofast, han fører os saa, det være ved Mangler, Trængsler eller Oversflod; vi fattes Intet, vi saa det Nødtørstige, det som vi nødvendigen behøver, og ødsle ikke i vor Oversflod; o, saa lad os altid tro fast paa Gud, lad os skue vor Frel-

fers Exempel, lad os vandre med ham til Himmelen, saa alle Guds Ord bliver os mærkelige, bliver vore Ledere og Oplævelse paa den trange Vej, og deri blive bestandig til Enden, da samles vi evig. Amen.

Betragtning

over Epistelen paa første Pinsedag,

der er beskrevet i Apostlernes Gjæringer 2det Capitel fra 1ste til 11te Vers.

Vi læse her om en forunderlig Kraft, der viste sig først usynlig indvortes i Mennesket, som siden ogsaa udviste en overnaturlig Virkning udvortes, der tillægges den Helligaand.

I vor Troes-Bekjendelse paa en Gud i tre Personer eller guddommelige Væsener, der tillægges hver sin Virkning, nemlig: Faderen Skaberen, regjerer og opholder det skabte, Sønnen Gjenløsningen og den Helligaand Helliggjørelsen, dog er den ene delagtig i den andens udøvende Gjærning. Vi vil her kun betragte den Helligaands Gjærning i og ved os Mennesker. For at komme til en sand Overveielse maa vi først og fastest holde os til Skriften, dernæst vor Følelse, eller rettere, vor egen Overbeviisning og Erkjendelse. Angaaende Skriften, da se vi i det gamle Testamente flere tale om Guds Aand, Job 32, 8, den Helligaands Salvelse, Herrens Aand er over ham, Es. 61, 1, men især i det nye Testamente finde vi meget mere Beskrivelse, som at den Helligaand i en Dues Vignelse foer ned over Jesus, Math. 5, 16, og Jesus lærer om den Helligaand Joh. 16 Cap. Det synes at Apostlernes aandelige Forstand, Tro og Kraft var meget indskrænket, saa de ikke forstod Jesu Lære, flyede fra ham naar han blev overantvordet i Lidelser imod deres gode Forsæt, Math. 14, 5 B. For den Helligaand blev udøst over dem, hvilket Jesus end mere stadfæster, naar han siger: jeg havde meget at sige eder, dog nu kan I ikke bære det, men jeg skal sende eder Talsmanden den Helligaand, han skal minde eder paa alle Ting, han skal tage af mit og forkynde eder. Naar vi nu overveie vor Text og det mere i de efterfølgende Ord, deriblandt det 17de B., hvor Apostelen Peder gjentager det meget lange forord ved Propheten Joel 3. C. 1 B. spaaede, at i de sidste Dage

skal Gud udgyde sin Aand over hans Sønner og Døtre, at de skal prophetere. Vi se videre i Peders herlige Prædiken, der var saa kraftig, at flere Tusinde troede. Denne Apostel figer i 5 C. 33 V.: og vi ere hans, nemlig Jesu Vidner til disse Ting, men og den Helligaand, hvilken Gud har givet dem, som ham lyde. Af disse Ord se vi den Helligaand omtales som et Vidne endog for de Vantro; thi saadanne var det Peder talede disse Ord til. Vist kan det ikke være denne Aands indvortes Virkning, men den udvortes Kraft og Gaver, som Guds Børn haver, dette vidner for de Vantro; men om disse ikke kan modstaa de klare Vidnesbyrd, Guds Aand virker i sine, saa kan de Onde dog tilstoppe deres Øren forhørde sig og overfalde Guds Børn, 7 C. 58 Vers.

I vor Text læse vi, at Apostlerne vare endrægtelig tilsammen, og der stede hasteligen en Lyd af Himlen, som af et vældigt Beir, og fyldte det ganste Hus der som de sadde, og af dem saaes adskillte Tunger som af Ild, og han satte sig paa enhver af dem, og de bleve alle fulde af den Helligaand, og begyndte at tale med andre Tungemaal, efter som Aanden gav dem at tale. Her maa vi betragte først, at Apostlerne med flere der troede Jesus var den sande Verdens Frelser. Disse vare samdrægtelig tilsammen, øvede sig i Bønner og Betragtninger om deres hellige Kalb, valgte en Apostel istedenfor den afdøde Judas m. m. De vare sammen i Forretningen paa hvad Jesus havde lovet, Apost. G. 1 C. 8 V. Efterat deres Hjerter vare saaledes beredte, da stede denne overnaturlige og guddommelige Bevægelse, der syntes for deres Sandser som en Lyd af et vældigt Beir, og af dem saaes adskillte Tunger, eller vel som et Mennekses Tunge, der syntes for de Forsamlede, som om denne Tunges Materie var af Ild, og denne Ild satte sig paa enhver af dem i Forsamlingen, saa de alle i deres ganste Sjæle bleve fulde af den Helligaand, eller opflammet af ham i en guddommelig Kjærlighed og Rundskab. Vi vil her anmærke, at vor Tunge er en liden Lem, men kan ved dette Middel som giver Lyd, tale og forklare, være meget virksom for andre. Vi kan tro Guds Aand viste sig derfor i en Tunges Skikkelse og deraf antændte Hjerter eller antændte Sjælen i Lyd, Liv og Kraft; hvorvidt de Forsamlede legemlige Øren og Dine hørte denne Lyd, eller saa denne Ild, eller det var deres aandelige Øre og Dine der er-

joer dette i det Indvortes, det kan vel ingen bestemt bedømme; men det bør vi tro, at det var noget overordentligt. De Forsamlede begyndte at tale med andre Tungemaal, eftersom Aanden gav dem at tale. Ikke alene afslagde de med sin Tunge at bande, tage Guds Navn forsængelig og andre syndige eller unyttige Ord; men i det Sted anvendte de deres Tunge eller Tale-Gyne til at prise og bekjende Guds Retfærdighed og Hellighed i sin Søn til Menneftenes Frelse, fra den Straf de er falden skyldig i, som og kaldes et andet Tungemaal eller nye Tunge, da vi derved har en ny og anden Lyst og Tale, end i den gamle Syndestand; men vi ser disse kunde og tale flere fremmede Sprog, som uden saadant guddommeligt Mirakel ikke kunne læres paa flere Aar, og muligt de fleste ikke endda havde lært det.

Vi kan ikke vente den Helligaands saa overordentlige Virkning nu som i Apostlernes Tider. Aarsagen er, vi har dens Lærdom, og en mere Forstands-Dplysning. For dem var det høistfønødent at vorde udrustet med særdeles overordentlig Kraft til at frembære de første Vidnesbyrd om Jesus. Over en stor Del af Verden udbredtes en fordærvet jødisk Slægt og et i Afguderi og Uterlighed ondt Hedenstæb. Ugudeligheden er vist stor nok ogsaa i vore Dage; men Guds Ord er udbredt iblandt os, de som ikke forhærder sig kan vi overbevise derved, og hvad om Gud gav os Magt til at gjøre Mirakler eller vi fik af ham saadan Under eller særdeles Aandens Gaver til at tale fremmede Sprog. De Vantro kunde sige om os da, som de sagde om Hine, at vi vare drufne, og endda værre, vi selv torde blive stolte af saadanne Ting. Vi vil derfor kun betragte hvad vi selv har erfaret, og hvad vi har hørt af de Mennefter, som i sine Ord og Gjæringer bevise de har annammet den Helligaand, ere omvendte fra Mørket til Lyset, og vandre Saligheds Vej. Vi vil her betragte først, om Guds Kald i os, og hvad vi følte af den Helligaands Virkning i Omvendelsen, derefter vil vi betragte den Helligaands Virkning i at opholde os i Troen til Christum, og hvordan vor Helliggjørelse tiltager.

1) Hvad erfare vi om den Helligaands Kald paa og Dplysning i vore Hjerter, før og i Omvendelsen? Naar vi tænke tilbage fra vor tidlige Ungdom, enten vi hørte nogle Forestil-

linger af andre om Gud og hans uendelige Godhed, vi dels beffuet den store Himmel med den klare Sol, dels de utallige Stjerner og Maanens Skin, eller vi vendte vore Bine til Verden, der kunde vi se Skaberens Visdom, Magt og Godhed fra det mindste Græsstraa og mindste Orm, indtil det største Træ eller Dyr, alt tilraaber os en levende Gud, der er almægtig, ved dette rørte den Helligaand mit Hjerte, og jeg tror Fleres, men især naar vi hørte tale om Jesum vor Frelseres Kjærlighed, der vilde forløse os af Naturen onde Menneffer; vilde fri os fra den evige Død og føre os til et evigt Liv eller i en salig Stand. Al! har vi ikke da erfaret, at det har rørt vort Hjerte ved den Helligaands Kraft, vi har da følt hvor godt det er at være Guds Børn, og bestemt os til, at elske og lyde Gud. Men dersom vor Ungdoms Daarlighed, Letsind og Ustadighed har forvoldet vi har tabt det gode Forsæt. Vi har dog fundet ofte Herrens Vidnesbyrd, han ikke har afladt at kalde paa os. Tiden har nu gaaet hen saa vel, saa maasse kan sige, de ere blevne Guds Kald tro fra sin tidlige Ungdom; men saa er dog nogle kaldte saa kraftig i deres Hjerter fra deres 16de til 25de Aars Alder, og andre senere indtil den ellefte Stund, Math. 20 C. 6 B., eller henved 60 Aar, som jeg synes har erfaret, og negter vel ikke end sildigere Omvendelse, men er overbevist det og ster vanffeligen i den benævnte Alder. Vi som modtog Naadens Tilbud og kan med vis Erkjendelse sige, vi gif over fra Mørket til Lyset, vi solte da den Ild brænde i vor Sjel som Jesus ønskede var tændt paa Jorden eller tændt i Menneffene, Luc. 12 C. 48. Vi kan sige, at vi har erfaret denne Guds Kjærligheds Ild i vore Sjæle, der har brændt med Gjentkjærlighed til Gud, og fra ham til Næsten; vi saa i den Stund et Glimt, ja nogle iblandt os kan sige, han saa et Syn af Guds hellige Herlighed, og erfoer da, at han og flere maatte udrøddes, havde ikke vor Frelser taget en Blod af sin Kjærlighed, og ladet sine Sendebud rørt med denne Blod vore Læber, hvorved vor Synd blev betvungen, Esaias 6 C. 7 B., og forsonet eller forladt, da erfoer vi denne Helligaands Ild satte sig paa vore Tunger. Vi mistede det haarde Stenhjerte, det onde Sind og de onde Lyster, fik i den Sted et blødt Kjød hjerte, en ny vis Aand, ja en ny eller himmelsk Lyst inden i os, thi vort ganste Sind med al Kraft stod til at elske

og gjøre Guds Villie, nu løstes vore Tungebaand, vi kunde tale fordi vi troede, tale med nye Tunger om himmelske Ting, det kaldes nye, for de ofte og inderlig kan fornøjes og virke Glæder, som vi ikke kjendes ved, hvilke er tvertimod Synden, thi den er sød for Kjødets i sin Indgang, eller i den oprindelige Lyst, men trættende og bitter i sin Fremgang og Ende. Gudsborn affstyr onde Ord, onde Sæder og ugudeligt Levnet, vi ønske dem, som ikke kjender denne store Naade, at de og bleve meddelagtig i den. Vi vil gjerne bruge vor Tunge til at bekjende Guds Navn, og sjenge ham Lov, den Allerhøieste. At tale saaledes med nye Tunger, det er virkelig en herlig salig Naade.

I vor tredie Artifel læse vi, at den Helligaand forsamler, oplyser og helliggjør os, vi tro at dette sker ved den eneste sande Tro til Jesum Christum, at det er hans Forsoning, der har forhvervet os den Helligaands Naade=Gjerning, tilligemed Faderen, dem giver os det aandelige Liv her, og hiiset evig Salighed, og at denne Kraft virker endog i Hedningernes Hjerter, (Apost. 10 Cap.), der ikke ved at bekjende saaledes med Mund, men den Kraft er dunkel i deres Hjerter, saa vi kan være saligere, der har Bibelens Lys; dette maatte og være skeet med Hine som bade og bekjendte Jesum med Mund og Hjerter, men vidste ikke af den Helligaand at sige, Apostl. 19 Cap. 2 V. At denne Naade ikke er lige aabenbar for Alle, eller at ikke Alle har havt lige meget Angest over Synden, har følt lige høi Glæde over Syndernes Forladelse eller er aabenbaret lige meget af Guds Saligheder, med andre Ord, har smagt Guds gode Ord og den tilkommende Verdens Kræfter, Ebr. 5, 6; ligesaa, at en Del har annammet mere eller flere af den Helligaands Gaver og i større Klarhed end andre, dette erfare vi, og bør ikke forlange af Gud, at han skulde give os de største Glæder og fleste Gaver, det kunde da skade os; thi her handler Gud med os efter sit alvidende Naad, han ser hvad enhver af os mest behøver og bedst kan bruge til hans Ære, vor og Næstens Salighed. Vi taale desværre formedelst vor Fordærvelse lidet at høre af det Gode, da vi vil let blive stolte og sikre. Gud giver ikke heller een alle Gaver; Paulus forestiller, at nogle ere som Diet, det vil sige, beffuer Gudsord og Gjerninger, og ser paa Menneskets Handlinger, ser med et aandeligt skarpsende Syn, andre ere Dre,

endog kender tilbøls paa Kisten deres Tilstand, nogle ere Haand, andre Fod, enhver Lem har sin Forretning og tjener det hele Legeme, 1 Cor. 12 C., saa og aandelig, enhver tjener til Christi Menigheds Samfund, endel kan have mange af den Helligaands Gaver, andre kun enkelte. Endel har en grundig Kundskab i Guds Ord, andre har mere Gaver til at forklare dem i Sammenhæng, endel har mere Gaver til at opbygge, eller som det heder prophetere, 1. Cor. 14 Cap., for mere de Troendes Tal, hvilke Paulus kalder de ypperste Gaver, som det vist er, disse kan opbygge og bevæge meget Menneskets Hjertes, da Guds Aand derved virker en salig Længsel i dem, til det Gode, ved en grundig Oplysning, andre kan ved samme Aand have mere Visdom til at prøve Aanderne, bedømme Svagheder og Dyder. Vi har sagt, at nogle kan Gud have betroet flere af disse Gaver, og andre færre, dog efter min Erfaring er det sjelden en har de fleste aandelige Gaver, og vel ingen er alle forenet hos. — Vi maa før vi forlade disse Betragtninger om Omvendelsen og Annammelsen af den Helligaand, undersøge om vi selv er vedersfaret denne Naade. Saavel i Skriften som i vor egen Erfaring vil det være noget dunkelt, om vi har en fri Villie, nogen Del i Naadens Annammelse eller ikke. Det er noget som paa een Side kan lede os til at love os selv, for vi er kommen til den salige Naade og tro det er vor egen Kraft. Paa den anden Side kan vi ledes til at tro, vi ingen fri Villie har, hvilket har de Følger, at vi gjør Gud til Aarsag i, at vi bleve ved i Synden. De fleste Steder i Bibelen taler, som vi havde en Kraft hos os selv og bestemt tillægger os fri Villie, Math. 24. og 5, 6, 7 Cap. m. fl. Steder, der fordrer vi skal gjøre; men det var forgjæves at lære og fordrer et Menneske til det, der slet ingen Kraft, Villie eller nogen Ting har som kunde virkes ved dem, saa synes andre Steder især Paulus, blandt flere Udtryk, se Rom. 9, 10, 11 Cap., at vi hverken har fri Villie eller noget i os som kunde tales til og fordrer noget af, da vi skulde være saa døde som Ler i Pottemagerens Haand og Gud forhærder hvem han vil m. m. Jesus siger: bliver i mig, thi uden mig kan I slet intet gjøre, Joh. 15 C. 5 V. Disse Jesu Ord forstaar jeg saaledes: at vi har selv en fri Villie, og med den en liden Magt i vor Haand, Aabenb. 3 C. med den kan vi modstaa den Helligaand, Apostl.

G. 7 C. 5 B., som vil oplyse, kalde og berede vore Hjerter til hans Naade; men derimod kan vi forhærde os saa det ikke kan virke paa os, hvorimod at gjøre det Gode, eller omvende os ved vor egen Kraft, det formaa vi slet ikke, uden vi blive i ham; Paulus lærer, at Gud vil at alle Menneſter ſkal blive ſalige, og erklærer, han var ikke den guddommelige Røſt gjenſtridig, Apoſt. G. 26de Cap. 19 B., alſaa havde han nogen fri Villie ſelv, og vi maa ikke forſtaa anderledes den Vignellſe om Veret, end ſaa overladt og lydig ſom Veret er i Pottemaagerens Haand, maa vi være i Guds Haand, ſaa han kan ſaa danne os til et Grens Kar. Den ſom er forhærdet mod Gud eller forvendt, er han igjen forvendt eller unddrager ſin Naade, og da viſer ſig Menneſtets Ondſkab, hvilket da kaldes, at Gud forhærder. I Apoſt. G. 5 C. 32 B., ſiger Peter, at Gud gav dem den Helligaand ſom ham lyde, dette bekræfter diſſe Grunde. Vi maa alſaa ſaa ved Guds Hjælp et lydigt Hjerte, før den Helligaands Gaver kan komme til os, da Gjenſtridighed er en Trældoms Synd, og adlyde er bedre end Offer, 1 Samuel 15 Cap. 22 B. Vi finder og i os ſelv, at det var mod et ſandt Begreb om Gud, naar vi ſkulde kaſte Arſagen til at vi blev ved i Synden paa ham og negte den Frihed, han har givet os til at vælge eller forſkyde Livet og Døden, Beſignellſe og Forhandellſe, 5 Moſeb. 30 C. 19 B.; thi ſaa viſt ſom Gud maa haade begynde og fuldkomme ſin Gjærning i os, ſaa viſt er det, vi maa agte paa hans Røſt og ikke foragte den tilbudne Naade, ſom Paulus ſiger, de Bantro Jøder gjorde, Apoſt. G. 17 C. 5 og 6, ved denne Betragtning om vor frie Villie, ſer vi at Gud er Skyld i vor Frelſe, og vi ſelv er Skyld naar vi blive forſkudte til Pinen. Naar vi nu underſøger om den Helligaands Virkning er ſteet i os, og de Kjendeteſign vi har paa om vi i Sandhed ere igjenfødt, da maa vi underſøge hos os om diſſe Ting; er vort Sind ganſke forandret, eller med andre Ord, har vi fundet i os ikke alene en ganſke anden Lyſt, end den vi er medfødt og opvozen i, nemlig Naturſtand, da vort Hjerte og Sind var jordiff, vor Digten og Tragten var efter jordiffe Ting og kjødelige Fornøiellſer; kjendte vi os ſelv i den Stand, da have vi en Trældomsfrygt for Gud, thi vi troede ikke hans Naade; men havde ſtedſe den høieſte Lyſt til Verden, elſket meſt enten os ſelv eller andre jordiffe Ting, derimod naar Gudsaaand faar ret Virkning paa

os, da maa maa vi og have følt en kraftig Forandring i vort Sind, vi tror Gud og søger ham med ydmyge Bønner, vort ganste Hjerte og Sind hænger fast ved ham, vi føler os ganste som vi var sluppet af et Baand, da Verdens Kjærlighed og Sorger, vor Ergjerrighed og de Synder, vort Sind har hængt til før, bliver nu ligesom modbydelig, vor hele Digten og Tragten er derimod til at gøre Guds Villie, grunde paa hans Lov, stræbe af ganste Hjerte ved Guds Kraft at følge Jesu Exempel, og er gladest naar vi udviser kristelige Gjærninger og bekjender med vor Tunge hans Dyder som kaldte os fra Syndens Mørke til at skue Jesu herlige Lys eller salige Stund.

1) dette er den Helligaands Gjærning i Omvendelsen som helliggjør os i den sande Tro til Christum; thi ved saadan Forandring elsker vi Christum vor Frelser, og efter Pauli Ord bliver vi iført Christum, Gall. 3 C. 27 B., hans Aand bor i og regjerer os efter sit Behag, hans Retfærdighed og Hellighed overflader os, det vil sige, ved hans Kraft blive vi retfærdige, hvilken Erkjendelse lader sig tilsyne i vort Levnet, som beviser hvor hellig den er og bør være, der vil paafalde Jesu Navn sig til Trøst, at han formedelst sin Tro føler sig styrket til at aftræde fra al Uret og Synd. Dette er Virkning af Gjenfødselen paa den, der tror og er retfærdiggjort i Jesu som den Helligaand mer og mer helliggjør.

Noie at dele de Ting der foregaar i Sjelen, som Angest over Synden, Benaadelse, Tro, Retfærdighed og Hellighed, det vil vi ikke opholde os ved, jeg erindrer ikke Bibelen opviser denne Deling som en særskilt Orden. Jeg og de Mennesker jeg lever i Fortrolighed med, bekjender at disse Naadens Gaver i Jesu Christi Tro følger paa hverandre hos den Lydige, som ikke har forladt Naaden og stolet paa sin Tro, og har vendt sig igjen til Synden; thi de som have faaet Naade at tro Gud og ere ham hengivne saavel i Omvendelsen som siden, følger disse Naadens Gaver af Gud fast sammen, saa de ere sanddrue, retfærdige, hellige, ydmyge, kjærlige og flittige paa gode Gjærninger.

Mogle af de som har meget bestræbt sig for at gøre Delinger heri, synes har opholdt sig ved tomme Ord i deres egen Hjerne, og de har tabt Aandens hellige Virkning i Sjelen.

Jeg maa dog tage mig igjen, at med Smerte over

Synden er det ikke saaledes; thi mange kan Samvittigheden vaagne hos, og de udstaar endog bitre Angester, men de ere gjenstridige, omvender sig ikke til den Høieste, deres Synd er dem beholden og de komme ikke til Omvendelse, saa hine Naadens Gjerninger have disse ikke Del i.

2) Hvorledes den daglige Fornøjelse eller Helliggjørelse bør vise sig i os.

Denne Betragtning er for de troende Guds Børn meget vigtig, saa vi ikke skal falde i den døde Tro igjen, dog fast trøste os ved, at vi engang har kjendt den Helligaands Kraft og faaet Syndernes Forladelse.

Apostelen Paulus advarer os fra at blive sikre, men at vi maa frygte; thi om vi end slaar, kan vi dog snart falde, Rom. 10 G., og Christus taler om de, som syndet imod den Helligaand, at denne Synd ikke forlades.

Endskjønt jeg ikke kan bestemt sige den Syndegrad hos Menneffene, som er Synd imod den Helligaand, saa kan vi dog tro, at de, som har kjendt Sandheden og ere omvendte til Gud, der siden i høi Grad spotter denne Naadens Aand i dem, 10 G. 29 B., og ikke bedrer sig, er forfudt, dog maa vi tillægge, at de maa siden blive ved i sin Uretfærdighed indtil Døden; thi vi kan tro efter Jesu Ord, at der er Synder, som ikke forlades, ikke alene af de, som har erkjendt Sandheden, og Apostlerne har anvendt Jesu Ord paa de sidst anviste Steder; men og flere, for Exempel Pharao, der saa Guds Kraft ved Moses, dog forhærdede sig, var stolt nok til at sige: hvor er den Gud, jeg skulde frygte, 2 Moseb. 5 G. 2 B., og som hine Jøder, der saa Guds Finger, Lucas 11, eller Jesu Kraft, der viste sig endog synlig i at uddrive de onde Aander, dog spottede og kaldte ham Belzebub, Djevelens Overste, ligesaa Judas, der vel fulgte Jesus; men blev ved i sin Urenhed, Joh. 6 G. 70 B., saadanne Syndere maa Naadens Dør være lukket for, dog vi kan ikke bedømme Synderens Synders Størhed, da Grund-Marsagen dertil er skjult i det Indre; thi ligesom vi ikke maa trøste os let ved Naaden, saa maa vi heller ikke mistvible eller bortstøde de, som ængstes over deres Synder, og tvivler de har syndet mod den Helligaand, der da hindrer dem i Omvendelsen. Vi kan tværtimod forestille med Grunde saadanne til Trøst eller Haab, at det var muligt de kunde komme til Naaden, nemlig: at da Gudsaaand arbejder

paa deres Hjerter og kalder til Bedring, saa kan de ikke have saa syndet imod ham, at de ikke kan saa Forladelse; thi til Exempel, en Mand som vi havde ganske fortørnet og gjort os aldeles uskikket til mere at bedre os for at komme i hans Selskab, den Mand vil heller ikke vide mere af os, han ser vor Ondskab, og at det ikke kan nytte han tilbyder os nogen Hjælp, derfor forlader han os ganske i vor Elendighed og styr os; derimod er det en god Mand, som ynter vor Elendighed, og har Haab at lede os, saa søger han da at forestille os den Skade vi gjør os selv, som har forladt hans Veiledning, han tilbyder sig igjen at hjælpe os. Saaledes og med den Helligaand; de, som føler en inderlig Længsel efter at komme i Naade med Gud, og angreuer hjertelig sine Synder, dem arbejder den Helligaand paa til Forbedring, og de har ikke syndet til Døden, 1 Joh 5 C. 16 B.: men dette kan aldrig trøste os, at vi kan være ligegyldige om vi bedrøver Gudsnaade, og taber vor salige Stand; thi først, naar vi stjodesløst eller forsætligt synder, saa kunde vi ikke forlade os paa, at Gud atter kaldte os til sin Naade; for det andet, saa maa de, som har kjendt Guds Godhed, udstaa en bitter Angest for de har forladt sin Saligheds Kilde; længe maa de tørste i stor Tvivl om de faar Naade eller ikke; for det tredie, taber de meget af den salige Glædestand i al Evighed, og i den Tid, de har tilbage at leve i denne Verden, maa de føle end megen Svækkelse for de har givet Synden Rum, at den haver knuset deres aandelige Kraft, saa de siden er udsat for flere Banstikligheder at blive bestandig, end naar de havde blevet sit første Kald tro, da de stod i Naaden; for det fjerde, maa de ofte græde og bittert beklage deres Fald, der har gjort dem saa megen uerstattelig Skade.

For at undgaa disse uendelige Tab og Lidelser, saa lad os daglig undersøge om vi staar i Naaden og gaar frem i Troen til vor Helliggjørelses Besordring.

Vi kan gjøre denne Undersøgelse i vore Hjerter, maasse paa den bedste Naade, naar vi tænker os tilbage i den Tid, da vi blev forandret i vor ganske Sjæl, da alle Sjælens Evner, med Tanker, Ord og Gjæringer var vendt til Gud, og vi følte en inderlig Kjærlighedsbrand inden i vore Hjerter til at elske Gud over Alleting, og vor Næste som os selv, idet vi især ønskede og søgte at virke i hans Hjerte Længsel efter og

Forstand paa at blive delagtige i den samme Naade; thi fordi vor Tro var kraftig i Kjærlighed, derfor hade, lovede og takkede vi den Almægtige, og talede til vore Medmennesker, at de og skulde vende sig til den Høieste. Endel iblandt os kan si, disse Dage vare Bryllupsdage, da man ikke faster, Math. 9 C. 15 B. Andre maa og have kjendt den Naade der har faaet Syndersforladelse, om det ikke har været i saa høi Grad i deres Bevidsthed, saa dog som forhen sagt, maatte de været forandrede i deres Sind. Vist maa vi føle, vi da vare fuldkommere end nu i Henseende til vor Villie og ganske Hengivelse i Guds Haand, samt at Verden med sine Skatte vare ringe for os, men vi kan erfare, at vi endda var Børn i at modstaa Djævelens snedige Anslag, Eph. 6 C. 11 B., naar han kom i en Lysens Engels Skikkelse. Falske Menneskers ræntesfulde Forestillinger kunde lettere bedaaere os da end nu. Vor Kundskab i Guds Ord, især at anvende det ene til at forklare det andet og møde de Onde som Jesus mødte Djævelen, Math. 4 C. 4, 7, 10 B. Dette manglede vi meget. Vor Forstands Brug til at udføre aandelige Ord, og bruge det Timelige efter Guds Villie, dette manglede vi og meget i. Nu ved vi bedre hvad det sammentagne Guds Ord lærer os, der stemmer med Forstandens Lys, og vi ved hvad Gud til Legemet i Naturen lærer os, dette stemmer med vor Fornuft; saadant har den daglige Erfarenhed, den mere indvortes Bevidsthed og udvortes Fornufts Ovelse i Bevidstheden, om de Pligter vi skylder Gud og vore Medmennesker, Dag fra Dag gjort os visere, saa vi har været i Jesu Christi Kundskab, og vi ere blevne visere til at stille Ondt og Godt fra hverandre, endog ondt eller godt Skin fra det virkelige Onde eller Gode. Dette er da Forskjellen fra den første Tid; thi da havde vi i den overordentlige Bevægelses-Hede gjerne opofret os selv endog til Døden; i det første kjendte vi et fuldkommen Forsæt at fornegte alt, og gjerne gav bort alt hvad vi havde, naar vi troede det var Guds Villie. Men naar vi ser til dette første Forsæt, og nu bekjender vi ere blevne klogere, saa maa vi dog tilstaa vi har tabt noget af den første Fld, og at ikke vor Følelse er saa levende nu, vi føler os ikke saa ganske løse fra alle jordiske Ting som da. Vist kan vi se andre Troende, og hvad vi selv erfarer, at de som vi, ikke er bleven i den første følelige Kraft, da vi syntes Synden havde ingen Tillokkelse;

thi den blev hadet af ganske Hjerter; men at nu mørke Styrer, syndige Fristelser og Angester indvortes og udvortes har siden Tid efter anden omspændt os. Hine Troende klagede bitterlig hvilke vi maa istemme med, at Synden hang dem over og trykkede dem som en svær Byrde, saa det Gode de vilde gjøre gjorde de ikke, og det Onde de ikke vilde gjøre gjorde de alt formeget, saa at en Pæl i Rjødets gav den virksomste Apostel mange Slag, dog, han lærer os og hvorfor det skedte, det var nemlig for han ikke skulde hovmode sig af de høie Aabenbaringer og de mange kraftige Gjæringer, det meget han havde udstaaet eller lidt for Jesu Navn Skyld; for disse store Gaver han havde og for de benævnte mange gode Gjæringer og Opoffrelser, at han ikke skulde ophøje sig deraf, var det en Pæl en Satans Engel der slog ham med knyttet Næve, 2 Cor. 12 C. 7 V., eller med haarde Smerter. Vi maa her sige med Lutherus: "store Gud! skulde en saadan Mand klage sig over Syndens Onde, hvad skal da vi," eller hvor kan vi vente os da at blive frie fra syndige Fristelser. Hovmodighed er en af de arrigste Synder, der særdeles kan hindre Guds Aands Virkning i os. Den høie Aand og egen Ære vil let stjule sig under et Skin, at det er Guds Ære og Almagt vi ophøier, og dog er det os selv vi søger, vist kan vi i Følelsen af Guds Kraft finde i os selv, at vi er intet, dog erfarer vi da at vort Sind er ydmyget, saa griber snart vore Sandser ind i denne Bevidsthed, og da er vi strax stolte, vi gjer os og stolte af den herlige Stund, den Visdom og Gaver Gud har givet os, dette er vist med flere Synder Aarsag i, at vi saalænge vi staar i Naaden, føler os saa fattige, elendige, ofte besværet i vort Sind, urolige i os selv og asmægtige til det Gode; men selv denne Bevidsthed, naar vi strider, er ikke den farligste Stund, det er langt værre naar vi ikke har nogen Strid, føler ikke Synden og ingen levende Længsel til Gud, er sikker og synes vi har en stærk Tro, erkjender ingen Fare, thi da har vi ingen Tro og Faren størst; derimod den som frygter, tvivler og beder Gud hjælpe sig i sin Vantro, eller at den svage Tro maatte forlenes Kraft til at overvinde Synden, der arbejder Gudsaaend til Bedring, og saadan svag Tro faar bedst kjende i Nøden, at Guds Naade er stærk i ham, saa han kunde med David springe over en Mur, Salomon 1 C. 30 V., det vil sige, over al Fiendens Magt, saa at end den sidste Fiende, Døden bliver selv de svage Troende men sande eller oprigtige Sjæle ikke bitter; men de med himmelsk Glæde formedelst Troens Kraft i den sidste Stund bliver saa trøstede af Gud, at Døden er dem en Glæde, i at skilles fra det Forkrænelige og isøres Uforkrænelighed. Derimod om man føler saadan Styrke af Guds Aand ved Troens Kraft i sin aandelige Van-

del, da fler det gjerne af kort Barighed; thi vi taaler ikke at bære det overordentlige Gode, da Høimodighed og Sitterhed vil derved faa en Støtte at grunde sin onde Rod paa. De andre Synder, saasom Verdens Kjærlighed eller Gjerrighed, Kjødets Lyster i Sandselighed eller Læstind med flere Laster, ja endog den mindste Synd, som vi giver vor Villie eller Lyst til, er mægtig nok til at modstaa den Helligaand. Vi som er kommen paa Livets Bei og har samlet nogen Erfaring, vi kan vel erindre os nogle af de Fristelser som ofte omspander vort Hjerte; men desværre, dem vi blive overbeviste om, glemmer vi dog at vogte os for, og mange Synder agte vi ikke, eller søger ret at kjende Fordærvsens Afgrund i os, vi forlod snart Livets Bei, og faldt i Laster, vi glemte vist den daglige Helliggjørelse som vi skulde gaa frem i, og vi fandt ingen Kraft til at omvende os fra dette Onde, eller fornye vore Forsætter, dersom ikke Guds Aand tidt og ofte minde os paa disse Fornødenheder, og om vi søler Grindring fra ham, at vi skulde bedre os, saadan Tanke rinder os ind dels om Dagen, dels om Natten, vi lover og nye Løfter og synes vil fatte et andet Forsæt til Bedring, men det bliver ikke mere af. Vor Natur, Sind, Sandselyst eller andre Synder overraster os, enten Kjærlighed til Verden eller Omfarg for Livets Næring, snart ivrer mod den som gjør os imod, undertiden traurige i Sindet for ikke alt gaar efter Ønske, saadant plages endog vi sande Troende af, dette beviser, at den gode Guds Aand bedroves ved os. Guds Aand er dog os naadig og trofast til at minde os om vore Synder, ofte tager han Leilighed ved en mindre Synd, at ængste vort Hjerte indtil hans Lys kan faa oplyst os om en større, og da ret faa straffet Synden i Kjødets saa Hjertet kan blive knuset og vi komme i Bøn til ham. Han forestiller os og Tid efter anden de Synder, vi begif i vor uomvendte Tilstand, de Fristelser som siden ytrede sig i vort Hjerte og Sind alt for at opvække Hjertet, og saa træder han frem for os med uafslædlige Sukke, at vort hele Hjerte løses fra Verden, vi finde ei alene det fornødne, men vi søler vor Glæde i, at forarbeide vor Salighed, om det end er ofte tungt at det maa ske med Frygt og Bøvelse, for vi ser i Lyset de Farer vi svæver i, og det er os vigtigt, at vaage, bede, og agte paa den Helligaands Paamindelse, at naar han i vore Tankter indskyder eller minder og overbeviser hvor godt det er at lede efter de Ting som hindrer os, og for alting at vi søger efter de himmelske Ting, beder om Naade til at elske Gud, og høre vor Frelseres Røst, thi ved den Tro, om et evigt Liv og Guds Kjærlighed til os, faar vi Lyst at afstaa Synden, og fornægte alle Ting.

Det er ellers forunderligt med den Helligaands Virkning

i os, hans Naamindelser, Straf for Synden, Oplysning om Livets Vei og Helliggjørelsen, det er umuligt med Ben at give nogen nøiagtig Beskrivelse derom; thi vi finder vi tager os ikke de aandelige Tanker til, at de kommer naar vi ikke tænker derpaa, og det er Bevis paa, at Gudsaaend arbejder i os, naar vi ofte erkjender vore Feil og føler os drevne til at bede til Gud, gjør ham fornøiede Løfter, og at han med Faderen og Sønnen boier, regjerer, leder og lærer os, naar vi gaar frem i Bymyghed, Kjærlighed, Sandhed, Hellighed og Retfærdighed, at disse Egenstaber er os kjære, og at vi vil gjerne andre og skal blive delagtig i den Naade Gud har givet os, derfor er vi flittige i alt hvad Guds Bud befaler.

I Henseende til vore Sjæles Bevidsthed i hvad Fornemmelse vi finder i vort Sindis Lyst, eller Hjertets Tilstand, da er en af disse tre Omstændigheder vi finder den i: først, enten føler vi en aandelig Ild brænder i os, og da en levende Kjærlighed til Gud og Næsten, har i vort Forsæt en uimodsigelig og uovervindelig Kraft til, som vi synes, da at gjøre Guds Villie, og intet skal føre os fra dette Forsæt. Vi maa i denne Tilstand gjøre som Skipperen, benytte den gode Vind, at seile til sit bestemte Sted; vi bør da naar Guds Aand blæser paa os, følge villig, lade alt eget fare, vi kan da blive løste fra alt det som vil holde os tilbage her i Verden og derimod tage vort Borgerskab i Himmelen, der samle vort Liggendesæl eller gjøre det Gode, som vi hijsket kunde høste Glædes Løn af; men hvad sker med os, snart er vi i saadant Liv bleven som før er sagt stolte og sikre; thi skjuler Guds Aand sig og onde Fristelser omspænder vort Hjerte, Verden spotter os for vor Gudelighed eller lofter paa os med sin Kjærlighed, Kjødets Lyster spiller med syndige Begjæringer, saa vi som begyndte i Aanden, fristes til at fuldkomme i Kjødet; da kommer den anden Tilstand den troende Sjel er i, nemlig Kamp og Strid, thi mod disse Fiender maa vaages, at de ikke drager Villien til at vælge det Onde, at Begjærlighederne som føder Synd, og naar de indtager Villien, bliver Synden fuldkommen, at enten Villie til at bedrive den, eller at den virkelig bedrives i Gjerningen, se da er den aandelige Død allerede for Døren, 1. Moseb. 4 C. 4 V. Vi har ingen Kraft selv til at modstaa det Onde, lad os derfor fly til Gud som ene har Kraft, og lad os trolig stride ved hans Kraft med Bønnen og betragte Guds Ord, sjunge aandelige Salmer, tænke paa at gjøre godt, søge at omgaaes med Guds Born. Ved saadan Dvælse og ved Troen paa ham som stred og vandt for os, giver Guds Aand os Kraft til at overvinde Fristelserne. Den tredie Omstændighed Sjelen er i, er en Stilhed, eller man føler saadan Døjsighed; i det første kan denne Rolighed

være uskylldig, men længe varer det ikke før vi bliver lunkne, vi finder ingen Kraft til at bede, ingen Lyst eller Trang til Guds Ord, og at udøve det Gode bliver os mere og mere, mindre nødvendigen, nu sker Faldet i Synden Dag fra Dag, thi vi bliver lunkne til det Gode, der er allerede Synd. Vor Sjæl som ikke kan være ledig, tager da til fornemmelig med Kjærlighed til Verden, og faar Behag i sit rolige og stille Liv; men af! Herren siger: gid du var kold eller varm, men da du er lunkne, vil jeg udspy dig af min Mund, Aabenb. 3 C. 16 B. O! desværre, mange ere de som er gaaen over fra Naaden paa denne Maade; de har først uformærket tabt deres Fld, og siden ere blevne lunkne, og have gaaet over til et stille Udvortes; forresten er deres Sind jordist og de søge sig selv i al deres Gjøren og Liden. Lader os vaage mod denne farlige Fiende, der saa ubemærket kan besnære os i sine Garn; lad os altid øve os i at overgaa Andre i gode Gjæringer, opvække os fra Lunkenhed ved Guds Paakaldelse, ved at betragte Guds Ord og omgaaes med Guds Børn, agte paa den Helligaands Mindelse og Vidnesbyrd i Sjelen, saa faar nok enhver Lunkne Erkjendelse om sin Synd og Opvækkelse til at kæmpe og stride.

Det er os altsaa over alle Ting nødvendigt, at vi bliver varagtige i Christi Dyder, holde os til ham, som ene kan give os Kraft, naar vi selv intet formaa; læser flittig den hellige Skrift og andre gudelige Bøger, taler ofte med andre om gudelige Ting, beder at den Christi Kjærlighed, som overgaaer Kundskaben, maa bo i os formedelst den Helligaands Visdom; — da vil Faderen og Sønnen ved den Helligaand retfærdiggjøre og helliggjøre os mere og mere, saa vi voge fra Børn til unge Folk og fra unge Folk til en Mand i Christo; da skal denne Guds Aand ved Dagenes Ende opvække og fremkalde os til det evige Livs Salighed.

Gud, du gode Aand! kald os fra Mørket til at se din Sandhed; lad dit hellige Lys straaale ind i vort Hjerte, saa vi maa forstaa Sandheden og den frigjøre os fra Synd, og rense os til en hellig Menighed, som elsker, ærer og tjener dig, hellige treenige Gud! her i Tiden, — da har du forjettet, at opvække og samle os med Guds Børn i en evig Salighed. Amen.

Betragtning

over Evangelium paa første Pinsedag
af Johannes 14 Cap. fra 23 til 31 B.

Det er os leynet af Jesu Lære, thi meget er vist borte, hvil-

ket Johannes i sin Evangelie Bogs 21 Cap. 25 B. bekræfter, og det kan og tænkes, at Jesus, Gud og Mand, der, især i 3 Aar, stedse lærte saavel om Natten som om Dagen, maatte have lært meget mere. Dog, det vi har, er nok for os til Saligheds Ledelse, det bekræfter alle Troende. Mig synes at bemejdte Apostel har givet os de meste aandrige og guddommelige Sandheder i de skærligste Udtryk; og hans Evangelie Bog fra 10 til 17 Capitel bestyrker særdeles denne Sandhed.

Før vi kan faa ret Grund i vort Dags Evangelium, maa vi tilføie de tvende foregaaende Vers, der lyder saaledes: *hvo, som haver mine Befalinger og holder dem, han er den, som mig elsker, men hvo mig elsker, han skal elstes af min Fader og jeg skal elste ham og aabenbare mig selv for ham.* Ikke den Judas, som forraadte ham, men en anden, der og hed Judas, siger: *Herre! hvad er det; du vil aabenbare dig selv for os og ikke for Verden;* — nu svarer Jesus ham det, vi læse i vort Dags Evangelium: *om nogen elsker mig, skal han holde mit Ord, og min Fader skal elste ham, og vi skal komme til ham og gjøre Bøvelse hos ham.*

Over disse Ord ville vi anstille den første Betragtning. Jesus siger: *hvo som haver mine Befalinger, og holder dem, han er den, som mig elsker; have vi faaet opladte Dine, og indse Nødvendigheden af at forarbejde vor Salighed med Frygt og Bøvelse, Phil. 2 C. 12 B., eller rettere, ere vi komne saa langt, at vi have smagt at Herren er god, og seet det meget Gode, der er gjemt til dem som elste og frygte Gud, efter Davids Ord Psalme 31, 34 B., da ville vi vist finde, hvor godt det er, at Jesus og hans Fader, som tilbyder sig at være vor Fader og Forsørger, vor Opholder og Bestjærmer, at denne Gud Fader og Son elsker os.* Det er os over alle andre Ting vigtigt, at have nogen Overbevisning om, at vi elstes af det guddommelige Bæsen, og for ei at tage det for let, eller kun uden Grund indbilde os det, da er det høist nødvendigt at prøve os selv. De Kjendetegn, Jesus har givet os at prøve os efter, paadet vi ikke skulle vandre i det Uvisse i saa vigtig en Sag, naar vi bleve aflødte dette indbildte Skjul, vi da stod bedragne ved Dagens Ende, naar ikke Tid til Forbedring var mere tilbage; de Kjendetegn i vor Text, som Jesus giver os paa om vi elstes af ham og hans Fader, lyde saaledes: *hvo som haver mine Befalinger og holder dem, den er dette udvalgte Barn.* At have hans Befalinger, og at holde dem, se vi betyder tvende Ting: "have" tror jeg vi maa forståa ved eie, eller opbevare i vort bedste Gjemme, de Ting, vi elste og have bekommet, ligesom, naar vi elste en dydig Mands Lære saameget, at vi anvender denne Lære som vor egen, gjør derefter med en indtagen Hjertens Lyst, ja at

det er vor Glæde, vi have faaet saadan Skat, til at øve os i, af den allerbedste Ven, som vort Hjerter er enig med i alle Stykker. Derimod "holde" tænker jeg forstaaes saaledes, som kun en Virkning vi udøve efter Gns Befaling, der har Magt over os, truer han vil vi skal gjøre den Gjerning, enten vi gjøre denne Befaling af Frygt og af Nød lyder, da vor Overbevisning siger os, det er godt og nødvendigt, fordi vi af ham, den Almægtige, ei alene bliver opholdte med hvad vi behøve, men og beskyttede mod alle Farer. Af disse Lignelser kan vi begribe, hvad ofte i Verden lader sig tilsyne, at endel holde nogle Guds Bud af en Trældoms Frygt, eller og, som desværre sker, af en hykkelsk Skik, og andre igjen af Indbildning, at de derfor skulle blive salige, da de dog flyve over de vigtigste Stykker af Guds Befalinger, som: at fornægte sig selv, og ganske opofre sit Hjerter efter de guddommelige Egenskaber; thi uden det ere de uskikkede til at komme i Samfund med Gud og hans Børn i en hellig salig Stand, hvor alle Ting, ja endog de mest skjulte Ting i Tiden skulle blive aabenbarede, hvor ingen Uren kan have noget saligt Liv, uden alene de, som ere rensede i Lammets Blod, som have ved et lydigt og hengivet Hjerter faaet frivillig Lyst til at have og holde Jesu Befalinger.

Andre end de forbenævnte ere derimod de tro Tjenere, der vælge med et lydigt og villigt Hjerter at holde Jesu Befalinger, de tro i sit Hjerter og finder efter deres Overbevisning, de deri gjør vel mod sig selv; de have og Villie til at behage ham som giver dem alt Godt, de anstrænge sig endog for at følge alle Guds Bud, og vise sig som dydige Guds Børn i deres Gjøren og Læden. Endstjøndt disse er at rose for deres gode Dvæls, saa maa dog et Guds Barn, der af Naade har lært at betragte nøie alle deres Svagheder og deres Ustadighed, se deres Ubefræstelse, og endnu mere, at de sjelden forene ret Guds Barmhertighed og hans Retfærdighed, heller ikke i Grunden erkjende sit eget Intet, saa de rettelig ophøie Guds Kjærlighed til dem, thi de hæng mere ved egen Birken og Bestuelse i sig selv, da de ikke have trængt ind til en grundig Erkjendelse om Guds Naade, saa de ikke ser til sig selv, men til ham, som har gaaet dem fore med sit Exempel; det agter de ikke meget om, heller ikke har de erkjendt meget deres egen dybe Afgrund af Fordærvelse, og deres daglige Synder, som kunde mere knuse deres Hjerter, nedslaa al Stoltthed og opvække en inderligere Hunger efter Jesu Naade. Endstjøndt vi kunne haabe noget Godt og en Renselse til salig Beredelse af disse, som ere tro Guds Tjenere, saa ville vi dog speile os i de fuldkomnere Guds Børn i Joh.

2 Cap. 14 B., som haver Jesu Befalinger. Disse har deres daglige Øvelse at bestue Guds uendelige Naade, Magt og Godhed mod deres dybe Syndsfordærvelse, de overlade sig ganske i Gud, deres Bøn og Begjæring er at vorde hans Børn, derfor opofre de sig ganske i Guds Villie med Legem og Sjæl, Hjerter og Sind eller alt hvad de have og kan erlange, for at behage Gud; deres Villie er ikke længer deres egen, men de have overgivet sig i Guds Villie; hvad han vil, det ville de, de beraade sig ikke med Kjød og Blod, Gal. 1 Cap. 16 B., eller tænke det mindste paa hvorledes det vil gaa dem, ikke ville de sørge for Brød eller agte de Vantroes Spot og Indvendinger; de bevise dette ved at de i deres Hjerter tilbyde sig selv at være hans Sendebud, og beder, Herre, send mig! Esaias 6 G. 8 B., ja de have en inderlig Glæde i at Gud befaler dem at udrette hans Gjerning, om de endog ved skulde opofre Guds, Ære og Liv, thi dette gjøre de fra Begyndelsen Overflag om, Lucas 14 Cap. 31 B., da de kjendte Guds virkende Naade, da kom de Gud ligesom imøde, eller de agtede paa hans Røst, som raabte i dem: kom til mig, overgiv dig i min Villie, saa vil jeg herligen føre dig. Nu grunde de ikke paa sin egen Gjerning men paa hans, som kaldte dem til at seue hans herlige Lys, og i dette Lys saa de det evige Livs salige Stand; vistnok bleve de da vaer, at de vare urene, og angrede at de ikke havde elsket saa god en Gud, men til Naadens Dør, som de saa aaben, trøede de hen med ydmyge Bønner; nu lærte og bevarede de i sit Hjertes Lyst Jesu deres Frelseres Befalinger, hvilke de gjemte i sit Hjerter som et kosteligt Liggendefæ, hvorfor og Jesus kalder dem sine Venner. Da dette er Aarsagen til de inderlige Guds Børns Lyst, at have hans Befalinger, saa maa vi nu bestue Virkningen eller Udøvelsen af dem, om hvilke vi læste i Begyndelsen, at holde dem. Dette maa Guds Børn aldeles ikke forsømme; thi skulde vi sige, vi have trængt dybt ind i Guds Naad, vi drages inden fra og haver hans Befalinger, men ikke udøve dem i at holde Guds Bud, da lyve vi mod Sandhed. Nei, for disse villige Guds Venner er det umuligt andet, end at de bestræbe sig for at holde Guds Bud; spørge vi da, hvad hans Befalinger eller Bud ere, da maa og bør vi svare: vi skal tro paa hans Udsendte Jesum Christum, anamme hans Bud, lægge af at gjøre ilde, lære at gjøre vel, hvorved og forstaaes, naar vi elsker Gud, skal vi og elske vor Næste, eller ville ham saa godt, som vi vil os selv. Er da vor Herres Bud os kjære, saa vil vi dem, og skulle være andre Menneſker kjære. Her har vi en stor Udvikling i at holde Guds Bud, thi ei alene skulle vi arbejde for vor egen Sjæls og Legems Vel, samt vore Beslægtede, men vor Villie skal

være som Guds, der vil at alle Menneſter ſkulde blive ſalige og komme til Sandheds Erkjendſe. Ei alene ſkulde vi lyſe for dem i et gudeligt Levnet, gode Gierninger, og tilgive endog vor Fiendes Fornærmelſe, men vi ſkulde gjøre ham endog vel; vor Sjel ſkal grunde paa hvad Midler vi ved Guds Kraft kunde tilvirke os, for at gavne vore Medmenneſter. Da vi ere ſelv vendte til Herren, ville vi gjerne ſtrke vore Brødre, Lucas 2 C. 32 V.; derfor paaminde vi dem om Herrens ſtore Naade og de Bud, han har givet os, derfor ere vi ſittige til at opbygge hinanden med de Naadegaver, Gud giver, heri ere vi ſittige og lader vort Legeme arbejde, for at gjøre noget Godt med Hænderne, for at have at meddele den Trængende, Ephes. 4 C. 28 V., og ſaaledes med Legem og Aand udøve Chriſti Dyder. (Se mere Jeſu Ord i Matth. 5, 6, 7, 11, 18, 19, 20 og 21 Cap. og flere Steder.)

Endſkjøndt vi allerede i det foregaaende har ſeet den ſalige Naadeſtand, og Udøvelſen ved Naadens Virkning i vore Sjæle, ſaa ville vi dog beſtue den ubegribelige Kjærlighed, Gud i Chriſto haver til os, da Sandheds Mund ſiger: men hvo mig elſter ſkal elſtes af min Fader, jeg ſkal elſte ham og aabenbare mig ſelv for ham; derpaa læſe vi vor Dags Evangelium, hvor Jeſus ſvarede Judas, med tydeligere eller andre Ord, og med en ſtørre Forjettelſe, nemlig: om nogen elſter mig, ſkal han holde mit Ord, og min Fader ſkal elſte ham, og vi ſkulde komme til ham og gjøre Børelſe hos ham. O Medſalgte i Herren! ſkulde vi lade os tigge til at elſte ham ſom er Godheden ſelv; han, ſom gif omkring og gjorde vel; han, ſom lod ſit Liv til for at frelſe os, ſine Fiender, for vi ſkulde fries fra Syndens Slaveri, og blive hans Medarvinger til det evige Liv, ja endnu høiere Naade, endog her i Tiden, naar han ligesom til Overmaal paa alle ſine Godheder, for vi lade os overtale til vort eget Vel, elſter den, ſom elſtede os førſt, da ſaar en uforſkyldt Gjengjæld, nemlig blive elſket af Jeſu Fader, ſom tilbyder ſig at være vor Fader, en himmelſk, almægtig Skaber, der vil opholde og beſtjærme os, ja endnu mere, vil gjøre Børelſe hos os, vil bo og vandre i os, ſom Propheten udtrykker det, eller Jeſus gjentager Davids Ord hos Johanneſ 10 C. 34 V.: I ere Guder og den Høieſtes Børn, Pſalmen den 82, 6 V. Denne Lære er ubegribelig for Fornuſten, forgjæves kan vor Forſtand trænge ind i den, og kun i ſtykkeviſ kan vi finde Ord at uſtamme ſaadan idel Naade og Salighed med. Vi maa gjentage hvad Tid Jeſus vil aabenbare ſig ſelv for dem, han elſter; ſkulde nogen tænke, det var da han vandrede paa Jorden, da maatte vi ſvare nei, thi da ſaa de ſom hadede ligesaa vel Jeſus i Legemet, ſom de der elſtede ham. ſkulde vi end tænke, det var i

de 40 Dage efter hans Opstandelse, han mente, da maatte alle som siden have elsket og elsket ham, ikke have Del i hans Forjættelser, eller finde hans guddommelige Lys, Liv og Aand. Nei ikke saa; men vi tro han aabenbarer sig indtil Verdens Ende, for dem, der elsket ham i hans guddommelige Natur, som disse efter Apostelens Ord blive delagtige i, 2 Petr. 1 Cap. 4 V. Vi har sagt, at Forstanden kan ikke fatte eller lære om denne Aabenbaring, men det er den Helligaand, som vi siden skal se, der maa oplyse og bevirke; det annam medes føles eller erkjendes med fuld Overbevisning i vore Hjerter; den, som skal lære herom, maa selv have Erfaring og annammet denne uendelige Naade, ja han maa bevare dette kostelige Klenodie i et helligt Liv, og med Trostaa aagre med sine Bund, skulde nogen laane Ord af andre til at snakke herom, og ikke selv erfare disse himmelske Sandheder, han er kun en Eftersnakker om de Ting, han intet ved; lad os vogte os derfor, og kun tale om det vort Hjerter har følt og hvad vi daglig i mer eller mindre Grad fornemmer, vi ved da, at naar vor Frelser vil aabenbare sig selv for os, da er han selv idel Kjærlighed, og denne Kjærlighed smager dem som holde hans Befalinger; dog maa vi erindre os, for at ikke sætte vor Sjæl i en blødagtig Forventning, at det ikke altid sker i bare himmelske Glæder, nei, han aabenbarer sig og i eller ved Lidelser, ved Angester og Erkjendelser over vore Synder, der bedrøver, blødgjør og knuser vort Hjerter. De, han kjender for sine, faar ikke altid Lov at binde op om sig selv, og gaa hvor de vil, nei, Jesus tillader og Andre at binde op om os, nemlig vore Fiender, de endog, som vi fra Begyndelsen ikke ventede det af, de føre os did i Trængsel som vi ikke vil, Joh. 21 G. 18 V.; han bad Fæder, som han tilfagde ovennævnte Ord, at han skulde føde hans Faar, det vil sige bekjende hans Navn, og lede de Enfoldige og Ludige til Saligheds Rundstab, styrke deres Sjæle med Livets Ord, denne Befaling gav Jesus Fæder, da han tilstod, han elskede ham; den himmelske Brudgom aabenbarer for sin Brud, som elsker ham, endel af de Lidelser, han selv har gaaet føre hende i; Propheten siger, han fører hende i Orken, hvor alt er øde for hende, og hun føler Hunger og Trængsel, se der vil han tale kjærligen med hende. Det er forunderligt, hvorledes Jesus fører sin Brud i denne Verden, vi ved det er for at lutre og berede hende til den evige Salighed: almindeligt sker det, at efter store Trængsler og Fristelser, Lidelser eller Bedrøvelse blive vore Sjæle mest styrkede med den himmelske Kvægelse.

Skulde vi ikke finde meget til denne overguddommelige Naade, noget finde vi vist, dog i det mindste en Fred og fornoiet Sind, fordi vi vil det Gode, men lad os i alle Tilfælde

altid have en stadig Længsel til at gjøre hvad Jesus lærer os, er det undertiden mørke Tvivl i vor Sjæl, føle vi os ikke levende nok i hans Kjærlighed, o! lad os hænge fast ved ham i Troen, lad vort Forsæt og Villie hænge fast ved hans Befalinger, og flittig betragte hans Ord, søge at omfatte hans Lære, ikke styre over eller løse det mindste Bud, Math. 5 G. 19 B., men elste endog de strengeste for vor Natur og Lyst, da kan vi være vis paa hans Naade virker i os, og vi elste ham. I det 24 B. siger Jesus: hvo mig ikke elster, holder ikke mine Ord; dette er Bevis for os selv, naar vi holde hans Ord af en kjærlig Lydighed, da elste vi ham, og Overbevisning for Hylere, at de ikke elste ham, da de forsætlig overtræde hans Bud, ja hade hans Befalinger.

Dernæst læse vi i det 25 og 26 B.: dette haver jeg tallet til Eder medens jeg var hos Eder, men Talsmanden den Helligaand, hvilken Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære Eder alle Ting, og minde Eder om alle de Ting jeg haver sagt Eder. Her ville vi lægge Mærke til, at naar Jesus er hos os eller i vort Hjerte, og med sin Fader der gjør Bærelse, det vil sige, naar de styre og regjere i vort Indre, og drive vor Kraft til at gjøre deres Villie. Om denne guddommelige Regjering ikke altid er aabenbar i vor Følelse, saa skulde vi dog erkjende den store Naade, medens den virker end saa hemmelig i Sjelen paa den udøvende Lyst, eller hvad vi attraa, hvilke Forstanden kan fatte, de Vidnesbyrd eller Lærdomme, vi da mærke, dem skulde vi bevare, medens han er hos os, og skulde vi end imod vor Villie tabe eller glemme dem, da lover vor Mester, at den Hellig Aand skal minde os derom og lede os i al Sandhed.

I det 27de Vers siger Jesus: min Fred lader jeg Eder, min Fred giver jeg Eder; jeg giver Eder den ikke som Verden giver, Eders Hjertener forfærdes ikke, eller frngte ikke. Over disse Ord i vor Text er kun at anmærke, at den Fred, Jesus giver os, er ikke lig den, Verden giver, thi Verdens Fred er i Synden; de verdslige Mennesker vil, at Andre skulde leve som de selv, i Synd, der trøste sig med at det skal gaa dem vel, endog hisset, om de end her ere aabenbar ugudelige, og naar de undgaa at lide og stride imod Synden, finde Fred og gode Dage i Kjødets, saa synes de at have det godt. Derimod er Christi Fred saadan, at i Verden giver den Trængsel, de have Strid og Trængsel af deres syndige Natur, da de ere fødte i Synd, og deres Begjærligheder deraf strider mod Aanden; de ranthro Mennesker forfølger dem, fordi de frngte Gud, de søge at føre dem til at synde; den onde Aand indskyder dem onde Tanker med Løgn og Forførelse, alle disse giver baade Sjæl og Legem Trængsel, men da vi har

Guds Fred i vort Hjerte, saa er den os kjærere, end al Verdens Glæde og Herlighed.

I vor Textes tvende følgende Vers taler Jesus om sin Vortgang, hvilken aandeligvis vi i det Foregaaende har betragtet, da vi talede om at Gud unddrager sin sølelige Nær-værelse. Vi ville da betragte de tvende sidste Vers. Først siger Jesus her: Jeg skal herefter ikke tale meget med eder, thi denne Verdens Fyrste kommer og haver slet intet i mig. At disse Ord ikke sigte til den Fyrste, som snart efter denne Jesu Tale fordømte ham til Døde, thi skal det sigte til Legemet, da havde denne Landshøvding Magt dertil, efter Guds Villie, endskiøndt vi kan og her benytte de Ord paa Pilatus, dog vi maa ved nøiere Overveielse hentyde dem paa Djævelen, da Jesus siger, han havde slet ingen Magt. Vi kan da ei forstaa det ved Menneſter, men det maa være Djævelen, som i Striften kaldes Verdens Fyrste, der regjerer de Vantro, han kommer eller gaar omkring som en brølende Løve, og søger hvem han kan opsluge, 1 Petr. 5 C. 8 V., han var det, der begjerte at sigte den ivrigste Jesu Apostel, som viste at fremsætte denne store Synd, da Peder forbandede sin Frelser, for om muligt at saa ham i Fortvivlelse, Lucas 22 C. 56 V., denne Fyrste havde ingen Del i Jesu, thi han havde aldrig begaaet nogen Synd, han var Herre over Djævelen og bandt eller hindrede hans Magt med en Rænke, det er, sit livsalige Ord, hvo som annammer dette Livets Ord og vandrer udenom denne Rænke, rækker han ikke, det vil sige: lever efter Guds Ord ved hans Bistand, dem har Djævelen ingen mere Del i end i Jesu, thi den onde Aand styr det Lys, Guds Børn vandre i, og om han kom med falske Forestillinger, da kunne vi kjende dem paa, at de ikke tør lade sig prøve ved Sandhedens hellige Lys, det er ved det overensstemmende eller sammentagne Guds Ord. Vist nok er hans Rænker mange, han fristede haardt Jesus, se Math 4 C., og han førte David i Fald ved Stolthed, Peder ved Sikkerhed, Judas faldt for bestandig ved Gjerrighed, maasse og ved Stolthed og Rind. Lad os vandre i Lyset og staa ham imod ved Guds Ord og Bønnen, saa skal han fly for os.

Endelig siger Jesus til Slutning i de benævnte Vers: men paadet Verden skal kjende, at jeg elsker Faderen, og ligesom Faderen haver befalet mig saa gjør jeg; staar op og lader os gaa herfra. Her maa vi først spørge: hvorpaa skulde Verden eller de Vantro kjende, at Jesus elsker Faderen? Vi kunne svare paa den Magt han havde annammet til at gjøre saa mange Mirakler ved, og den guddommelige Kraft, der aabenbares baade i hans Ord og Gjærninger, hvilke bevægede mange Vantro til Troen; de indjagede Frygt i den hedenske Lands-

hødding, da han hørte Jesu hellige Ord, ligesaa de, som saa hans Død, de raabte, at han var Guds Søn, ja endog efter hans Opstandelse frygtede de mest forhærdede Phariseer; men især kunde de kjende han elskede Faderen paa det, at han hjalp mange fra Sygdom og Død, men opofrede sig selv til de allerhaardeste Pinsler.

O! lader os nu, som vor Frelser og Mester, gjøre hans Befalinger, som han gjorde sin Faders! Skulde vi dertil lade os tigge, da det gjelder vort eget Gavn, et Gavn, som ikke kort forsvinder, men høstes Frugt af i en uendelig Evighed; Gid vi af Hjerte herom kunde sjeunge, Faderens Villie vel at udrette, og derudi have al Glæde og Trøst, Paa Godt at gjøre vi aldrig blive trætte, thi det giver Glæde og Lyst! Til sidst ville vi erindre os den nye Befaling, Jesus giver os, nemlig: vi skal elske hverandre, og at hans Kjærlighed maatte levendegjøre os, til at befordre hverandres Salighed, dette maa være vores høieste Ønske, thi uden dette elske vi hverandre ikke ret, eller gjøre Guds Villie; lad os dybt indprente i vort Hjerte og Husommelse alle Herrens Bud, paa det vi kunne løbe efter dem paa Fredens Vej med Glæde. Amen.

Gud, vor Fader i Christo! sig selv Ja og Amen til dine hellige Ord, og giv os Naade at tro og bevare dem! de være vor store Lyst, saa erkjende vi hvor godt det er, at være under din bestjermende Haand; du leve i os, og regjere os til det Gode! Vel indse eller forstaa vi kun i stykkevis din uendelige, gode og vise Førelse med os, men saa tro og forvente vi, at hijsket skal det blive aabenbaret for os, hvor vi da med dine Udvalgte skulle evig lovsynge dig et Haleluja!

Betragtning

over Evangelium paa anden Pinsledag

der læses hos Johannes 3die Cap. 16 V.

Dette Stykke af Johannes 3die Cap. er Slutningen af Jesu Tale til Nicodemus: det er en Tale for Bantro og Troende, for Hylere og den sande Christi Eftersfølger; en Tale som burde og kunde trænge os til Hjerte, dersom vi ikke forhærdede tilslutte Hjertens Dør, eller ligegyldige betragter den.

Jesus siger: saa høit elskede Gud Verden (tydeligere Menneffene paa Jorden), at han gav sin Søn den enbaarne, at hver den, som tror paa ham, ikke skulde fortabes, men have det evige Liv. Sandelig, høiere Kjærlighed kunde ikke Gud bevise, end ved at sende sin egen Søn hid, ikke for at dømmes; thi det vil ske ved Verdens Ende, med de som her foragtede

ham. Men nu i Tiden kom han, fordi vi skulde blive salige ved ham; O! det glædeligste Budskab, lad os agte paa hvad han siger, gid hans Kjærlighed maatte meer og meer opvarme vort Hjerte, vi anraabe ham om Frelse fra den fortabte Stand vi har levet i, saa vi nu af inderste Aand omvende os til ham. Vi vil da høre hans Ord, og give Agt paa hans Overbevisning, naar han siger: *hvo som tror paa ham, dømmes ikke, men hvo som ikke tror, er allerede dømt*; thi denne sidste har ikke troet paa Guds enbaarne Søns Navn. Her maa vi lægge Mærke til, at de som tro, dømmes ikke til Straf for deres Synder, thi i deres Omvendelse og daglige Poenitentse er deres Synder forladte af Naade, og de daglig renses fra dette største Onde i Verden; men de som ikke tro, ere allerede dømt, thi deres Synder ere dem beholdne, de have ikke omvendt sig fra Laster; de leve i deres Synd og dø i den; deres Samvittighed anklager dem, og de finde i sig selv, at de ikke ere stiftede til at komme i Samsund med en hellig Gud og hans Børn; dette viser, de ere under Dommen og Dødens Magt.

Lad os nu betragte, om vi tro eller ikke tro paa Gud, paa hans enbaarne Søns Navn eller den Guddoms Aand, som talede i hans menneskelige Natur, og den Lære der har Livets Aand formedelst hans Guddoms Kraft ved den Helligaands Virkning. Annamme vi nu hans Ord, i hans Navn, eller ikke? hvorledes er det med vor Tro? er den levende eller død? tro vi paa Gud, der er en almægtig Staber, men ved alvorlig Tanke om, at denne Gud er hellig, sandru og retfærdig, skjælv vi da, saa er denne Tro lig Djævelens, Jacobs 3 Cap. 19 B., maasse ere vi saa dyriste, at vi ikke engang tænke over, om Guds hellige og retfærdige Majestæt: o! vee os, ture vi frem i den Tilstand, men vi kan nok være noget bedre, nemlig, vi kan ofte læse Herrens Ord, bede til ham med vor Mund, og raabe „Herre, Herre,“ endog prædike i hans Navn m. m., Matth. 7, 6: vi kan græde over vore Synder og trøste os meget ved Jesu Navn, lære hans Ord og nyde hans Sakramente, og dog høre den stræffelige Dom: „viger fra mig alle I som gjøre Uret“ Lucas 13 C. 27 B. Jesu siger videre i vor Dages Evangelium, „men denne er Dommen, at Lyset er kommen i Verden, men Menneskene elste mere Mørket end Lyset, fordi deres Gjæringer ere onde“, thi hver, som gjør Ondt, hader Lyset og kommer ikke til Lyset, for hans Gjæringer skal ikke straffes. Dette tilsammen er en særdeles Beskrivelse paa en Vantroende og en Troende. Vi ville betragte Vantroen: Jesus giver her de sikreste Kjendetegn paa en Vantro: at Mennesket elster mere Mørket end Lyset, da han siger, at hver den, som er vantro gjør Ondt, hader Lyset, vælger heller at betragte de daarlige Ting i Verden, og

omgaaes med de lastefulde Mennesker, som over syndig Tidsforriv i forsængelig Tale, Pragt, Bagtalelse, Dans, Spil, Drickenskab, haver alene Omhu for Jordelivet, end at de vil omgaaes med Guds Børn og tale om gudelige Dvælseser; men endeel er og saa onde at de hade Guds Ords Lys; de taale ikke selv at tale om Guds Ord, heller ikke at en Troende beskænder med Hjerter og Mund Herrens hellige Navn, som frelser fra al Synd m. m., men de end mere forfølger dem med Løgn og Falskhed, Slag og Fængsel. Jeg vil her ikke berøre alle Lasters Rod af den Vantro, hvis Gjæringer ere onde; thi selv Menneske-Godhed saavel som deres Natur-Dyder, der dog tilsammen ikke kommer af et troende Hjerter, og derfor er det Synd; thi i det Gode, de gjøre, søge de sin egen Ære til Røn, eller reittere, de ere ikke isørte Bryllups Klædningen, har ikke den Rejsfærdighed af Troen, saa de kan taale at stue Gud i sin Helligheds Aand, men med sin Urenhed kan de ikke komme i Himmelen, og nyde Røn for deres Godheds Skyld. Denne Overbevisning om Vantro er vel ikke tilstrækkelig, men dersom I, som ere vantro, vilde speile Eder med os i den levende Troes Frugt, da skulde I her kunde se og klarlig føle Eders Mangel. Om den sande levende Tro giver Jesus disse Kjendetegn: men hver den, som gjør Sandhed, kommer til Lys, at hans Gjæringer maa blive aabenbarede, thi de ere gjorte i Gud. Vi maa først her bemærke, at vi kan ikke gjøre Sandhed, før vi kommer til Lys, men naar vi gjøre Sandhed, da ere vi ikke allene komne til Lys, men vor Gjærning bliver ikke vor eller gjort ved vor Magt, men ved og i eller af Guds Magt. Her bliver da først at betragte, hvorledes vi komme til Lys, siden gjør vor Gjærning i Gud, og derpaa gjør Sandheds Gjærning, saa den kan blive aabenbaret. Alt ster formedelst Troen, sølgelig maa vi allerførst berøre Troen. Ved det Ord Tro forståes, naar vort Hjerter hænger fast ved noget, som den ikke ser, eller berører med sit Legeme ikke begriber med sin Fornuft, men erkjender og antager af indvortes overbeviste Grunde, der forener sig med Forstanden, som finder den antagelig, for en Sikkerhed at bygge paa; saaledes kunne vi tro et almægtigt Væsen, der har skabt Verden, men alt, hvad vi se for vort Die, hvilket vi kalde Gud, og da han er almægtig, kunne vi tro vor Stjæbne er i hans Haand, han er Herre over Livet, har givet det, kan og tage det. Denne Tro kan indjage os Skræk og Beundring, men vi kunde her blive staaende i Forundring, og omkomme. Saa kan ikke den rette levende Tro virke i os de Frugter, Jesus i det Foregaaende har sagt: nei vi maa komme til at tro paa hans enbaarne Søns Navn, og denne Tro maa den Helligaand fra det Høie

oplyse os om, vi maa lade denne Aand lede os til Christi Ord, vi maa lade ham virke i os en levende Længsel til Jesum vor Frelser og vi maa betragte Guds store Kjærlighed, der ei alene har skabt os, givet os saamange gode Ting i Livet, men og sendt sin Søn den Enbaarne til vor Frelse. Komme vi nu Guds Aand imøde, det er naar vi føle hans Kald i vort Hjerte, at det er noget hemmeligt, som saarer eller aabenbarer vore Synde-Saar, saa vi blive bedrøvede, og vi føle det mangler os noget; vi forhærder da ikke vore Hjerter, men vi sukke i os selv, med en stor Længsel og Bøn, at blive Guds Børn, og endstjønt dette hellige Lys brænder i vor Sjel og vi bedrøves fordi vi have syndet, at disse Synder blive aabenbaret for os og vi føle Straffen vi have for tjent saa det smerter os meget, saa fly vi dog ikke for dette Lys eller hader det, men den sande Tro, som tændes i vor Sjel med Kjærligheds Længsel mer og mer til Gud, den virker i os Lyst at komme til Lysset, og nu fatte vi et andet Sind, vi vil høre Gud til, blive i hans Kjærlighed, og dette vil sige, at alt hvad vi gjøre det gjøre vi i Gud; vi gjør ikke vor egen Gjerning, men vi opofre os til ham, vor Frelser, som har løst os til sit Eiendoms Folk, vi grunde paa hans Bud, fornægte alle Ting og ganske opofre os til ham med Legem og Sjel, med alle legemlige og aandelige Gaver, vi vil tjene ham alene, grunde paa hans Lov; dette heder at gjøre Sandhed, thi vi elste ham over alle Ting, som er Veien, Sandheden og Livet. Vor Frelser Jesu Ord blive vi i, og denne Sandhed frigjør os fra al Synd, thi hans Kraft virker i os og vi finde et Had til det Onde og en sand Længsel til at udøve det Gode; vort Hjerte tror og vi tale Sandhed, vi elste Retfærdighed og vi grunde paa hans Lov, den er vor store Lyst, vi behage mest at være i Samkvem med dem, som elste Herren. Have vi Samkvem med Onde, da er det for at gjøre den Gjerning, Gud har sat os til i Livet at udrette og for at vinde de Vantro til Troen. Naar vi omgaaes med den Vantro, ere vi mere frygtssomme, dels fordi vi kan besmittes af hans Synder, dels om vi falder, da rettede han os ikke, men bespottede det Guds Navn, vi bekjende. Derimod naar vi omgaaes med Troende, da ere vi friere, dels fordi vi ikke har den Frygt som hos den Vantro, og dels dersom vi feiler, da paaminder den Troende os, og da undskylder vi ikke vor Feil, mindre vil stjule den, men tvertimod erkjender den og vil gjerne at denne skal paamine os, vi ophøie os ikke over vore Dyder eller Goder, mindre tror vi os sikre for at vi kunde falde, men vi erkjender vor Svaghed, siger det Onde er af mig, det Gode er Guds og ikke min Gjerning; og da Synden hænger ved os, saa kjende vi vor store Svaghed og Ufuld-

kommenhed, og frygte for at falde, paakalder Gud, som er mægtig til at opholde os, til ham holde vi os da i Bøn og Samtale, trænger ind i hans Raad og fatter dem, saa vi er ganske opofret til hans Villie, og attraar af Hjertet at ligne hans guddommelige Egenstaber, som bestaar i en hellig Kjærlighed, Sanddrubed, Godhed og Retfærdighed; naar disse Egenstaber vise sig, der er virksom i gode Gjerninger, da bevise disse, at vi have en levende Tro, eller Gud med sin Aands Kraft virker i det Gode; derimod viser enhver Undskyldning paa vore Feil eller Synder, enhver Efterladenhed i det Gode, at ikke den levende Tro virker kraftig nok i Kjærlighed i os, da vi ikke kommer til Lyset, bliver i Sandheden og taaler Straf for vor Forseelse.

O! Medfaldte! lad os vaage, lad os bede, at den Gud, som har begyndt at tænde an en Troes Gnist i vore Hjerter, han maatte ogsaa fuldkomme den, hvortil udfordres at komme til Sandheds Erkjendelse, Lydighed og en daglig Aarvaagenhed, og Længsel at fuldkomme vort Vøb til det salige Maal, vi ere faldte til.

Gud! din Kjærlighed er uden Ende og din Godhed viser sig hver Dag mod Menneffens Børn! du opholder endog de Bantro og Utafnemmelige mod dig, fordi de skulde lære at kjende din Vel paa Jorden og Salighed i Himmelen. Din ubegribelige Kjærlighed viser sig for det troende Die allerførst deri, at du sendte din enbaarne Søn for at forløse os faldne Menneffer fra Mørket og Satans Magt til at blive din kjære Søns elskelige Brude, at leve og regjere med ham i Evighed. O! maatte vi alle se din store Naade, maatte vi alle takke og lovsynge dit hellige Navn i Tid og Evighed.

Bevar du os fra Bantroen med sine Følger, giv os en frivillig Lyst, at komme til Lyset og altid vandre saa, at al vor Gjerning kunde med vor frie Villie aabenbares, om du ser det tjener os og vore Medmenneffer til Gavn. Bevar os fra at ophøie os af det Gode, du virker i os, saa at vi aldrig mer hovmode os, om nogen berømmer vore Dyder; men erkjende, vi af os selv intet Godt formaar at fremvirke, det sker alt ved din Kraft, men tvertimod erkjender og i Sandhed tilstaar vor Svaghed, bede dig om Forladelse og at du vil være os naadig, ikke borttage din Helligaands Naade fra os, men styrke den svage Tro, som vi have, saa vi kunde voxe i din Erkjendelse til en mandig Styrke i Jesu Christo vor Frelser. Amen.

Betragtning

over Epistelen paa 13de Søndag efter Trinitatis.

Uddragen af Apostelen Pauli Brev til de Galater i det 13de Cap. fra 15de V. til Enden.

Denne Gang ville vi kun betragte de tvende sidste Vers af vor Text, der lyder saaledes: Er da Loven imod Guds Forjættelse, det være langt fra; thi var der given en Lov, som kunde gjøre levende, da var Retfærdighed sandelig af Loven; men Striften haver indsluttet alle Ting under Synd, at Forjættelsen af Jesu Christi Tro skulde blive given dem som tro. Lad os hjertelig bede Gud, at vi maatte fatte den aandelige Forstand i disse og flere Biblens Ord, hvori ligger en dyb Grund, hvilke ellers let kan mislede vor Forstand og forføre vort Hjerte til falske Syndestøtter, eller bygge paa Sand. Det har sat mange i en urolig Grublen, andre i en døsig Sikkerhed de adskillige Forklaringer over disse og deslige Sprog, thi nogle forklare os Jesu Lære saaledes, som om vi kunde fortjene Salighed ved vor egen Kraft og udøvende gode Gjerninger; det er: fordi de leve udvortes skiftelige, give de Fattige og ere godgjørende; for Næsten, om de søge deres egen Ære, ere stolte af deres Godhed, samt i Hjertet vantro og hadefulde paa Guds Lov, der fordrer det ganske Menneſte, saavel indvortes som udvortes, — dette agter disse Phariseer og Skriftkloge ikke.

Andre forestille sig, at man skal kun tro paa Jesu Forsoning og elske sin Frelser, men de berøre ikke, hvad en sand Tro skal virke, eller det meget, som Jesus befaler en Troende, der vil høre ham til. Nogle gaa saavidt, at, i det de med Munden prise Jesu særdeles Kjærlighed til dem, som ere grove Syndens Tjenere, der rose sig af, at de ville vedblive i Synden, eller og, at det Onde, de ikke gjør, er hans særdeles Naade til dem at tilskrive, da de ikke alene intet formaa, men de have heller ingen fri Villie, eller noget i dem af deres egen Kraft, som de har annammet ved den tilbudne Naade; de tør og sige, at Gud i sit evige Raad har bestemt endel til Fordømmelse og andre til Salighed; herved forbende de eller misforstaa Herrens Ord til Moses, 2 Bogs 4 G. 21 V.: at Herren forhærder den han vil, hvilke Støtter de have taget i Pauli Lære, der har gjentaget flere af de Gamles Tale i Lignelser, saasom: har ikke Pottemageren Magt over Leret, af det samme Stykke at gjøre et Kar til Ære, et andet til Vanære, Rom. 9 G. ? Saaledes, sige de, kan Gud gjøre med os, da vi ere som Leer i hans Haand. Gud skulde folgelig have af Evighed bestemt endel til Fordømmelse, men andre til Salighed, saa at det

ikke staar til den, som løber, men til Gud, som gjør Mistundhed. Saadanne falske Slutninger gjøre de af denne udvalgte Apostels Ord, thi det er langt fra den sande Mening i Ordene; det er nok Modbevis, naar vi læse hans Ord i Brevet til Tim. 2 G. 4. V.: Gud vil, at alle Menneſter ſkulde blive ſalige og komme til Sandheds Erkjendſe. Lad os overveie alle hans Breve, ſaa finde vi anden Mening i de benævnte Ord; thi naar Menneſket var død, ſom Leeret, og ikke havde fri Villie, ſaa var alle Pauli Reiſer og Lærdomme forgjæves: det er altsaa hines forſørfte eller ugudelige Hjerte, ſom har ledet dem til denne falſke Forklaring.

Mogle, ſom ere bedre, lære: vi have fri Villie, til det Onde men ikke til det Gode; jeg derimod har i mine forrige Skriſter lært efter vor Børnelære og Bibelens Grund, ſamt min egen Erfarenhed, at vi have fri Villie, hvilket jeg ikke finder Grund til at gjentagde. Etſteds har jeg berørt Guds Alvidenhed, og at Gud har en behagelig Villie til det Gode, og en tilladelig Villie til det Onde; han ſer de Ugudelige ſnyſe imod ſig, men han haver Langmodighed med dem, og venter efter deres Omvendelſe, 2 Pet. 3 G. 9 V.; derfor opholder han dem. Derſom de forhærde ſig, og ſtedſe forſkyde hans tilbudne Naade, ſaa ved han, naar Naadens Tilbud opholder, at ſtraffe dem. Gud har vel i ſin Alvidenhed ſeet dem, ſom annamme ham til Liv og Salighed, og det Modſatte med dem, ſom foragte ham; men dette ſter ikke fordi den Alvidende ſer det, men fordi det ſter, ſer vor Gud det, det vil ſige: Herrens Dine beſaler dem ikke at gaa frem i Laſterne, men da de efter deres valgte Synd eller onde Begjæring, vandre i Ugudelighed paa den brede Wei, hvorved de gjøre ſig uſiftede til Salighed og berede ſig til Helvede, ſaa ſer Gud det. Han maa taale det, at de miſbruge de Gvner, han har givet dem, da han ikke kan tage dem tilbage, uden at ødelægge dem. Viſt nok kunde vi indvende: hvorfør ſtaber Gud ſaadanne Menneſter, eller opholder de ſtabte, da han ſer forud de ville blive fordømte? Jeg ſvarer: han opholder de Onde ſelv, for om deres Aftom, endog efter mange Led, kunde komme til at elſte ham; og de, ſom annamme hans Naade, ere ſaa koſtelige i hans Dine, at han opholder mange for deres Skyld. Dog, vi ville ikke her tillade os at trænge ind efter Beſtueſe i Guds Alvidenhed, Almagt og Retſærdighed, vi beundre og tilbede hans Almagt og Viſdom, men vi tage vor Fornuft fangen her i vor ſvage og indſtrængede Forfatning, da vi kun forſtaa i ſtykkeviſ. Vi maa altsaa vogte os for at vi ikke vilblede os ſelv og andre i det, ſom ikke er os tilladt at forſtaa, thi naar vi tænke paa Guds Alvidenhed, forenet med hans Al-

magt, da synes den os ubegribelig, især om Christi Forsoning og de vantro Menneffers Fordømmelse.

Forvirret kunde vi let blive, dersom vi med Fornuften gruble herover; jeg vil derfor i al Korthed betragte:

- 1) Menneffets frie Villie, saavidt den kan vælge eller forskyde.
- 2) Om Forjættelsen af Jesu Christi Tro.

Det første bliver derfor at betragte.

J vort Læse- og Tale-Sprog forslaar jeg ved det Ord "frie Villie" en af vor udødelige Sjæls Egenstaber, hvilken er given Sjelen i Skabelsen; mig synes det forvendt, at negte denne Egenstaf, eller give den andet Navn, end det, vi alle i vores lille Katechismus og det hele Nye Testamente ere oplærte efter; thi med alle de Bendinger, som saadanne Grublere, der negte Menneffets frie Villie, forestille, synes jeg dog de negte Forstanden, samt alt Valg, eller Antagelse og Forfyndelse af Ondt eller Godt, de nedværdige Menneffet under Dyret: jeg finder ikke saadan Lære i Bibelen, men jeg ser, at da Slangen falstelig forestillede Eva og Adam, endog i deres Ustyldigheds Stand, det herlige Træ at æde af, saa de skulde blive lig Gud m. m., deres Lyst eller Begjærlighed opvakktes, og de forlode Herrens Bud, og med fri Villie valgte at æde. Vel vare de nu forførte, hvorfor og en Frelser blev dem lovet; men de vare ikke ustyldige. Vist tabte de, og al deres Afkom Guds Billede, bleve formørkede i Forstanden, og ingen Lyst eller Kraft fandt hos sig til det Gode; uden forsaavidt Guds Aand ved den lovede Messias virkede i dem; men kan nogen bevise, at vi tabte ogsaa den frie Villie til at vælge eller forskyde Godt eller Ondt.

Naar Kristus siger: alt hvad min Fader har givet mig, det kommer til mig, og disse skulle ikke fastes hen ud, Joh. 6 G. 37 B., saa ville nogle uddrage heraf, at vi ingen fri Villie have; men jeg forstaar disse Ord saaledes: de, som den himmelske Fader ved sin Aand kalder paa, og som da ikke imodstaa denne Aand, men lader den saa berede deres Hjerter, den oplyser han om Frelsen ved Jesum, de komme til ham og blive salige. Hine forvender og, at negte Menneffets frie Villie, ved de Ord: al Plantelse, som min himmelske Fader ikke har plantet, skal med Rod oprykkes, Matth. 5 G. 13 B.; her tro de, at de selv har annammet en saa stor Naade, og ere plantede mod deres Villie i Jesu Bingaard; men jeg tror, at alt hvad Menneffet selv ved sin egen Bei, syndigt Levnet, Hykkleri og falsk Indbildning, stoler paa og beraaber sig paa den store Guds Naade, det vil dog oprykkes med Rod, fordi Gud Faders Aand ikke har virket det Sande i Hjertet. Disse modstaa den Helligaand, og ere haarde Halse, Ap. G. 7 G. 51 B., forvendte imod Herren, saa han maa være forvendt

imod dem, Ezech. 21 C. 27 B. Om nogen ikke endnu vil antage denne forestaaende Forklaring af Jesu Ord, da betragte han andre hans Ord; som i Matth. 23 C. 37 B.: hvor ofte vilde jeg forsamle Eder, ligesom som en Høne forsamler sine Kyllinger under sine Vinger, men I ville ikke. Selv bad Jesus sin Fader tage Ratten fra sig, men af Lydighed sagde han dog: ske ikke min Villie. I Bignelsen om den forlorne Søn siger han, at denne sagde: jeg vil staa op og gaa til min Fader, Luc. 15 C. 18 B.; og Paulus siger: det Onde, jeg ikke vilde gjøre, gjør jeg m. m., Rom. 7 C. 19 B. Her ser vi da tydelig, at Jesus selv og hans Apostle tillægger det menneftelige Kjon en fri Villie, som kan vælge og forsthyde Godt eller Ondt. Mig synes det derfor underligt, at nogen kan falde paa, saaledes, som sagt, at forvende den bibelske Lære, og gjøre Menneftet uskyldig i sine Laster, og fratage det det kraftigste Middel, som alle sande Guds Propheter og Apostler har brugt; thi de samtlig kalder, formaner og tiltaler Menneftene, som de, der have Pligter og en Slags fri Egenstaa at vælge. Brugen heraf giver Glæde for dem som vælge det Gode, og Straf for dem som vælge det Onde. Paa den Maade talede Moses om Livet og Døden, Betsignelsen og Forbandelsen, efter den Bei, eller den onde eller gode Gjerning, vi Mennefter udøve. Naar vi læse Jesu Ord: I ere Syndens Tjenere, men dersom Sønnen faar frigjort Eder, saa ere I ret frie, samt Pauli Ord i Brevene til de Romere og Galater, saa synes det, især i de fidsstaaende Steder, at kunne ligesom komme i Tvivl om vi have fri Villie, da Paulus forestiller os ganske udelige, og dersom vi kjende os selv, saa erfare vi, at vi slet intet formaa af os selv; saa i dyb Følelse af vor Afmagt, vil det og forekomme os, som om vor Sjel ingen fri Villie har; thi naar vi ere Syndens Slaver, saa have vi ikke enten Kraft eller Villie til det Gode, men naar vi blive kjede af Synden, begynder at elste Gud, da føle vi, at saavel Forandringen fra det Onde til det Gode, som fiden i vor gjensfødte Tilstand, synes har ikke Del i det Mindste, saa det er ikke skeet ved vor egen Kraft eller af os selv, men af Guds Naade, hvorfor vi ikke have noget at tillægge os. Her vil jeg, for at komme til Oplosning eller Skillerum imellem Kraft og Villie, forestille et Exempel: om tvende Mænd, som sad i et Krohus og indtog stærke Drikke, en ædruelig meget god Mand kommer til dem, og forestiller dem, han vidste, at de og kunde faa en usigelig Herlighed med alle Slags Goder, Fred, Fryd og Glæde, og denne Glæde skulde aldrig faa Ende, kun at de vilde tro, lyde og følge ham. Han forestillede videre, at den Drik, der smager dem nu saa vel, virker saaledes, at de miste deres Forstand, og at Krohuset, hvori

de nu ere, staar paa en Jordbund, som snart skrider ud, og da omkomme de ganske i Afgrunden med alle dem, her ere, som ikke itide lade sig lede herfra; han vidste vel, at disse Drankere nu ikke kunde gaa selv, og derfor tilbød at lede og bære dem til den bemeldte Herlighed, og paa Veien vilde han stride for dem mod Røvere og vogte dem for alle Farer. Den ene af disse Drankere fandt denne Forestilling grundet, hans Dine aabnedes, han saa, og ved den Edles Hjælp haabede han at naa den omtalte Herlighed, Fred og Glæde; tillige erkjendte han sin Synd og sit elendige Levnet, som fortærede ham. Tillidsfuld annammede han sin Leders Hjælp, som og bar ham, hans Tro blev styrket mer og mer, saa han vandrede med Lyft paa Veien til det herlige Maal; se han blev frelst. Den anden Mand forhærdede sig over saadan Tale, foragtede den tilbudne Hjælp, og blev ved i sin Vantro og Synd; men hvad hendte, midt i hans Beruselse sank Krohuset med ham og alle, som deri vare, i Afgrunden. Var ikke her en fri Villie til at vælge og forskyde? Er det ikke saa med det Aandelige, naar vi drikke alle Synder og søge saadanne Syndeselskaber, kan vi ikke da foragte og forsvinde, se Ap. G. 13 G. 41 B., at vi ei forse os saa stor en Salighed, Ap. G. 18 G. 6 B. men staa imod og bespotte; men derimod kan vi og modtage og annamme den tilbudne Naade. Maaske nogen synes, at efter saadant frit Valg kunde vi have noget at være stolte af, men hvad havde den Glendige, som havde omkommet ligesaavel som hin, havde ikke den Frelse kommet, den ædle Mand, som med megen Møie fik frelst ham? kunde ikke og vi blive stolte af, at Jesus vor Frelser er os saa god. Efter hines Forestilling, som jeg paaastaar er falsk, at nemlig Gud af ingen anden Aarsag, end blot af sit eget, om jeg saa maa kalde det, Indfald, skulde hjælpe en af sine Brødre, og den anden, som intet mere havde fortørnet ham end denne, men endog for Tiden været mere til hans Velbehag, dog forskudte ham, fordi han ikke viide frelse ham, — kan vi eller maa vi tillægge en retfærdig Gud saadan Gjerning? Skulde han udvælge Toldere og Skjøger og forskyde de i Sæder og Moral bedre Menneſter, der vilde ligesaavel annamme hans Hjælp? dette er ikke Meningen af Jesu Ord i Matth. 21 G. 31 B., men fordi de ikke vilde annamme ham. See, Nathanael blev annammet, ham var der ikke fundet Svig hos, Joh. 1 G. 48 B.

Vrei, Medfaldte til Livet, lad os paa den ene Side ikke forvildes ved at negte den frie Villie og tro et absolut Naadevalg, og lad os paa den anden Side ikke gjøre os stolte af den meget liden Kraft, vi have, Nab. 3 G. 8 B.! Lad os dybt føle vor Glendighed, thi først stod vi længe imod Guds Naade, men Gud, som var og er usigelig god, han blev ved

at kalde paa os, og tilsidst overvandt vort Hjerte; det skede ikke fordi vi mere og mere forhærdede os og modstod, men fordi vi kom mere til at give Agt paa hans Ord og Røst, og sølte i vort Hjerte den Lyst med Maria, at vælge den bedste Part, Luc. 10 Cap. 42 B. Her siger Jesus, at Maria valgte, og uden Frihed kan intet Valg ske. Jeg vil da slutte denne første Betragtning med den Erindring, at alle Menneſter ere Syndere, og at der ingen Lyst er til det Gode, saalænge vi elſte det Onde, og derfor leve i Synden eller ere Syndens Trælle; men at vor Sjæl har blandt de andre Egenſkaber Lyst og Villie, kan modtage ved Guds Aands Indvirkning Forſtillinger om det evige Liv og hvor godt det er, at være hans Barn; han ſtaar nu paa Beſtjælløſet; En vælger at høre Gud til, ſer ved Jeſu Naades Lys Syndens korte Glæde og det evige Livs ſalige Tilſtand, denne annammer Tro og Kraft til at blive fri, eller Jeſus frigjør hans Hjerte fra Syndens Slaveri; den anden ſynes at den Bei er for trang og Belønningen ſaa langt borte, thi foragter han med Esau ſin Forſtefødsels Ret for Kjødets korte Glæde, 1 Moſeb. 25 C. 34 B., alſaa bliver han i Slaveſtand eller Synden; hin kaldes af Guds Aand, og det ſynes han vil og ikke vil, men Sjælens indre Stemme bliver ved Jeſu Kraft frigjort hos den, ſom lyder og annammer; Syndens Tjenere foragte og omkomme formedelſt deres frivillig valgte Bei, brevne af deres Lyster, ſom de ere bundne til; — den Troende derimod er bunden til Jeſu Bud. Begge kan ſiges frie i Valg, men ikke i Kraft, thi ved Lysten har det Onde Kraft tilligemed den onde Aands Beſtyrtſe; derimod giver Jeſus den Gode Lyst og Kraft ved ſin Aand. Endſkjøndt denne Aand er villig, ſaa er dog Kjødets ſtrøbeligt, ſaa vi har intet andet hos os end Villie og Længſel til Gud formedelſt hans Naades Råd. Saaledes finde vi udi Guds Ord, hvilket vor egen Bevidſthed ikke kan negte, at vi have en fri Villie.

For det Andet: om Forjættelſen af Jeſu Chriſti Tro.

I vor Dags Text taler Paulus om Loven. Paa nogle Steder i hans Breve, naar han nævner det Ord Lov, ſynes det kun at betyde de 10 Bud, om Kjærlighed til Gud og vor Næſte; andre Steder betyder det Ord Lov hele Moſe Befaling, ſaavel det, der var ceremonialſt ſom moralſt; ligesaa til de Galater betyder det ceremonialſt, da han ſtraffer dem, for de lod ſig omſkjære, og taler om de Negler, Gud gav Abraham. Derimod taler han om det naadefulde Tilſagn, Gud gav Abraham, og den ſtore Afkom, ja Frelſeren ſelv, ſom ſkulde i Tidens Fylde nedſtamme fra hans Sæd: en Forjættelſe, et Løfte om ſaadan Naadegave. Ved det Ord Lov forſtaaes tillige enten en Befaling, der paalægger Overtræderne

Straf, men dette bevirker kun Trældom; derimod Forjættelse et naadigt Tilsagn om store Belønninger eller Belgjerninger og Gaver: dette bevirker Lyst, Frihed og Gjentjærlighed hos den skjonsomme Modtager. I Forbindelse med den besælende Lov staar og de Gjæringer, der fremdrives efter Befalinger; disse Gjæringer øves af en Slags Nød, enten for at kunne fordrø Løn for saadan Øvelse hos Gud, eller at man bestræber sig for at opfylde Lovens Bydende, for at undgaa de Straffe, den paalægger Overtræderne. Om saadanne Gjæringer taler Paulus især i benævnte Vers til de Romere, da han ikke alene taler om den givne Lov ved Moses, men og om Hedningerne, der finde en Pligt i sit Indre, Rom. 2 C. 14—15 B., til at handle menneftelig retfærdig, og tillige være barmhjertige m. m., hvilket ikke er at laste, men det er heller ikke nok til Salighed. I Romere 11 C. 6 B. siger samme Apostel: men er det af Naade, er det ikke mere af Gjæringer, ellers bliver Naaden ikke mere Naade, og i det 3 C. 8 B.: at Menneftet bliver retfærdiggjort ved Troen, uden Lovens Gjæringer.

Disse og flere lignende Udtrykke, nødes jeg at sige, har Antichristens Aander uddraget af deres Sammenhæng, og taget i et forvædet Begreb; ligesom hine om den frie Villie, saaledes har disse deraf antaget det, som stemmer med den døvne Natur, det gjerrige uchristelige Hjerte, — at de har ikke fri Villie, ikke kan gjøre noget Godt; Gjæringerne tjene kun til Stolthed, — og derfor forkastet al Opfordring til at fornægte sig selv, vandre den trange Vej, gjøre Godt og faa af Verden Ondt til Løn. Naar vi erindre dem herom, og opfordre dem at lade deres Lys skinne, saa at deres Lære kunde bære de Frugter, at de overgik Andre i gode Gjæringer, 1 Tim. 3 C. 8 B., som ste af Troen eller i Christi Kjærlighed, især sørge for deres Næste som deres egen Sjæls Salighed, hvilket vi finde Glæde i at udøve ved Guds Kraft, og tror Jesu Ord, at det er en Naade; give den Fattige, besøge den Syge, og de som ere i Fængsel, Matth. 25 C. 35—36 B. Naar vi tale og handle saaledes efter vor Frelseres Lære, saa fordriste disse Sandheds Forvendere sig til at udraabe os for Phariseer og Lovlærere, der stole paa vore gode Gjæringer; og dømme det skjulte i os, fordi de selv hade Sandhedens Lys og Christi Dyder; de ville blive herliggjorte med Jesum, men de ville ikke lide med ham, Rom. 8 C. 17 B.; thi med falsk Trøst hænge de sig ved hans Naade. Vi ville ikke opholde os ved at overbevise saadanne, thi de tage ikke imod Overbevisning, men vi maa beklage, at de forsører deres Hjerter, som ikke vare onde, Rom. 16 C. 18 B. Vi ville kun betragte Pauli Ord, hvad han mener om Lov og Gjæringer: om Loven har

vi alt berørt, at den er et bydende Bud, hvilket vi efter vor Natur er gjenstridig mod, da Kjødets Sands er Fiende til Gud og hans Lov, Rom. 8 C. 7 B.; thi om det end var som med hine Striftkløge og Phariseer, der holdt den udbortes Lov, saa vare de dog indvortes urene, Matth. 15 og 23 C. De gode Gjerninger, man gjør, naar de ikke ere igjensødte, da udøves de enten af en Trældoms Frygt for at undgaa Straffen, eller en Naturdrift, og det kun i enkelte Stykker, da vist ingen udøver alle de gode Gjerninger saa fuldkommen som Loven fordrer. For det andet, saa har ingen i den Stand lært i Grunden at kjende sin Glendighed og Afsmagt eller Uduelighed af sig selv til det Gode, de har ikke faaet Guds Kjærlighed i sig, derfor ere de stolte og krævende, ugudelige og uskikkede at have Samfund med Gud; i denne Grund siger Paulus, at intet Kjød bliver retfærdiggjort af Lovens Gjærninger, thi ved Loven kommer Syndens Erkjendelse, Rom. 3 C. 20 B., Loven er vor Tugtemester til Christum; hvor ingen Lov er, der kjendes ikke Synd. Disse tvende sidste Sprog lærer os, at den retfærdige Lov kan aabenbare os vore Overtrædelser inden i os; thi den siger: du skal elske Herren din Gud af ganske Hjerter, Sjæl og Sind og din Næste som dig selv. Naar vi da finde i os — og det kan enhver ved Guds Ord og Aands Lys finde, — at vi hverken kan eller ret vil elske ham, vi finde hverken Lyst eller Villie dertil, men meget mere føle vi, i vor uigjensødte Stand en Egentjærlighed i os, og Kjærlighed til andre Creature, Verden eller de Ting i Verden ere, har høieste Interesse paa vort Hjerter; vore Tanker og Øvelser staa til de synlige Ting, altsaa vor Kjærlighed og Omsorg for saadant: det beviser, at vort Liggendefæ er paa Jorden, og at vi ikke elske Gud; — thi faar Guds Aand Indgang ved en eller anden Leilighed at straffe os for Synd, saa vort Hjerter bliver rystet, da maa vi føle, vi ere under Forbandelsen, da den er forbandet, som ikke holder Alt, hvad der er skrevet i Loven, Gal. 3 C. 10 B. Nu maa vi erkjende Synden i os; have vi da hørt eller læst, at Gud ved Jesum Christum gjør Syndere salige, og at om de end vare blodrøde, skulde de blive som den hvide Uld, Esaias 1 C. 18 B.; at Christus er kommen for at borttage vore Synder og give os Adgang til Naadestolen i hans Blod: tro vi da og gribe efter den forjættede Messias, ikke tvivle længer paa hans Naade, men paa os selv, om vi ret annamme ham; saa søge vi gjerne Naad hos dem, vi have hørt om de ere troende Guds Børn, der vandre i et gudeligt Levnet.

I vor Text læse vi: men Striften haver indesluttet alle Ting under Synd; disse Ord stadfæster det Forestaaende, thi vi maa lære at kjende vor Syndestand og Guds saliggjørende

Naade, der arbejder i os, for at rense os, for han skænker Salighed. Derefter læse vi, at Forjettelsen af Jesu Christi Tro skulde blive givet dem, som tro; denne Forjettelse er altsaa et høitideligt Løfte af Gud, at han vil være os naadig, og ikke alene forlade os vore Synder, men og storligen vel-signe os med allehaande gode Ting, som kan være os nyttige til Livet og Gudfrugtighed, saa han i Evighed kan oversætte os i den salige Stand. Saadan Forjettelse drager os indenfra med Lyst og Velvillighed til at elske Gud, dog for vi elske ham, maa vi tro; thi Troen virker kraftig i Kjærlighed. Det Ord Tro er et høist vigtigt Ord; Abraham kaldtes de Troendes Fader, fordi han var saa fast i sin Tro, at Guds Forjettelse ikke kunde slaa Feil, om han end ofrede den Søn, som Forjettelsen skulde nedstamme fra. Det Ord Tro opfordrer vort ganske Hjerte til at antage de Ting, vi ikke se med Dine eller fatte med Fornuften, dog er noget, som det Indvortes bifalder og kan annamme; thi for det første ligger der et Vidnesbyrd i Menneftet, at Hæder, Fred og Glæde er over den, som gjør Godt, men Trængsel og Angst over den, som gjør Ondt, Rom. 2 C. 10 B.; — for det andet, saa ligger der en Attraa i os til at stige eller tiltage i Visdom og Agtelse; — for det tredje, have vi Frygt for, at blive aldeles til Intet; — for det fjerde, føle vi vor Mangel i os selv paa de sande Dyder, om vi end i vor Ergjerrighed negte dem med Munden; for det femte, saa ligger der en Overbevisning i vort Indre, at vi ikke kan fuldkommen føle vore Sjæls og Legems Organer, mindre Skaberen i sin Almagt, da vi ikke engang kan fatte alle udvortes Ting, men nødes til at tro, at en usynlig Magt opholder og regjerer Alt; — for det sjette, have Forestillinger megen Bægt eller Virkning paa vort Hjerte, det vil sige, at man fremsætter onde eller gode Exempler, afmaaler onde eller gode Følger — naar vi gjøre dette eller hint; — for det syvende, kan vi enten annamme eller forfaste disse Forestillinger. Endstjøndt de første Mennefter vare skabte i Guds Billede, hvilket de formedelt Djevelens falske Forestilling tabte, og deres tvende Sønner ofrede til den erkjendte Gud (Sønnerne gjorde det formodentlig efter Forældrenes Forestilling og Overbevisning); men Cain forrettede denne Gudsdyrkelse formentlig af et stolt, krævende Hjerte efter Løn af Gud, Abel derimod af et troende, lydigt og hjærligt Hjerte til Gud. Nu kunne vi vel spørge: hvem gav Abel dette troende hjærlige Hjerte? og derpaa bestemt svare: Gud gav ham det ved sin Aand, der virkede Tro paa den Frelser, som var lovet hans Forældre. Men naar vi saa spørge: hvem gav Cain det stolte krævende Hjerte, som siden viste et uforsønt Had, og begik et Brodermord (Apostelen siger, han slog sin

Broder ihjel af Misundelse)? saa svarer jeg hertil: hans eget onde Sind, der havde givet den onde Aand Rum til at udøve saadan ond Gjerning. Videre kan vi spørge: hvorfor virkede ikke Gud Tro og Lydighed i Kains Hjerter? Jeg tror, det skede fordi han modstod Guds Aand og ikke vilde annamme den Overbevisning, han søgte at forestille ham, thi det kan sees tydelig da Herren saa hans onde vredagtige Sind og Had til sin Broder, da taledes Herren til ham, sigende: er det ikke saa, gjør du Godt, skal du have Lov, men Synden ligger for Døren, den har Attraa til dig, dog du, du skal herske over den, 1 Mos. 4 C. 7 B.

Ville vi nu spørge, hvorledes Troen skal rense vort Hjerter fra Kains og alle Synder, saa maa vi svare: Troen er ikke vor egen, mere end alle andre Ting, den er en Guds Gave; vi kan ikke tro af vor egen Styrke, men det er den Helligaands Gjerning. Naar vi nu ikke kunne tro ved vor egen Kraft, saa kunne vi heller ikke gjøre Gud velbehagelige Gjerninger ved vor egen Kraft; vi kunne ikke engang tænke Godt af eller ved os selv; thi først have vi ikke det Lys, hvorved vi kan se, hvilke gode Gjerninger vi skulle gjøre, som ere Gud behagelige, for det andet, saa er alt det Synd, som ikke kommer af Troen, Rom. 14 C. 23 B. Spørge vi da hvorfor, saa svare vi: fordi at Troen er paa en usynlig Gud; — Troen er den, som renser Hjertet fra egen Ære, fra Falskhed, fra at kræve noget hos Gud. Den, som ikke tror, gjør slet intet sandt Godt; thi hans Hjerter er formørket, hans Sind er udueligt; den indvortes Bevæggrund til det Gode er ikke ret for Herren, for det sker ikke af Lydighed og Kjærlighed til ham. Thi er den rette Begyndelse til den sande Blisdom og Dyd, at vi tro Gud, og da lære at kjende vor egen Elendighed og vor Afmagt, at vi ikke kunne hjælpe os selv eller gjøre sandt Godt. Vi have forhen berørt, at vi vel have en Kraft til at gjøre enkelte udvortes eller legemlige Gjerninger, dog maa Gud opholde vort Liv og give os Kraft og Leilighed hertil. Men ved de ovenomtalte Gjerninger er ment de, som gaa fra det indvortes Hjertes Lyst, Lys og Kraft i Aanden.

Vi ville, for at komme til Betragtningen om, hvorledes Gud skaber den levende Tro i os, som Rilden til det Gode, da først betragte Skriftens Ord om Menneskets Elendighed i Synden: de ere syge og saare fra Hovedissen til Fodsaalen, Esaias, 1 C. 6 B.; der er ikke een, som gjør Godt, ikke een Retfærdig, alle have syndet, Rom. 3 C. 10—11—12 B. Jeg paaastaar, at ethvert Menneske, som kommer til Sandheds Erkjendelse, 2 Tim. 2 C. 4 B. erkjender, vi have Allesammen syndet og der fattes os den Ros, vi skulle have i Gud; thi saasnart den Helligaands Lys skinner ind i Hjertet, da blive

vi vaer, at vi ere urene af Synder; vi blive da ikke alene aabenbaret de grove Synder, som en og anden kunde se, men vi faa og se, at vi have elsket os selv, at onde Tanker og de ellers skjulte Begjærligheder er Synd, se Math. 5 G., at vi endog med de bedste udvortes Gjæringer have søgt os selv, vor egen Ære, at de alle ere som et stidtent Klædebon; thi de onde Lyster og Kjærlighed til Verden har hersket i Hjertet; vi føle ligeledes vor Afmagt til det Gode, og til at forbedre os. Hvo, som nu hænger fast ved Gud i Bøn og Længsel, at det vantro Stenhjerte maatte borttages, at hans Indre maatte blødgjøres, bliver slittig ved at læse og høre Guds Ord, at tænke og forestille den almægtige Skaber, der er Gud, og er allestedsnærværende, der tilbyder sig at være de Forladtes Fader, og vil hjælpe alle Elendige, og ikke heller vil bortvise den forlorne Søn, som havde bortødslet sit Guds i Synder, Luc. 15 G. 13 V., ikke den arme Peder, der fornegtede sin Frelser, ikke den i Troen stærke men faldne David, der begik Hoer og Mord; men dog modtog Natans Forestilling og Overbevisning om hans Synd. David erkjendte den, og fandt at han var Manden, som han selv uvidende dømte strengt, 2 Sam. 12 G. 13 V., at saadan naadig Gud forlader Synderen sine Synder, naar han vil omvende sig til ham, som har naadesuld forjettet, at hans Indvolde lyde af Barmhertighed, han vil forbarme sig, han vil gjøre Syndere salige, 1 Tim. 1 G. 15 V., nemlig de Syndere, som erkjende sine Synder og annamme i Troen Syndernes Forladelse, efterat Synderen har villet lade af at synde. At saadan Forjættelse og uendelig bevist Naade mod os maa forandre vore Hjerter, som annamme den — maa istedenfor Had i vor Syndestand til Gud, nu i Naadestand virke Kjærlighed, Lydighed, Belvillighed og et Gud hengivent Sind til at elske ham af ganste Hjerte, Sjæl, og al Styrke, er en Folge af den gode aandelige Natur i os.

Naar vi nu først har af Gud annammet en levende Tro, og erkjende dybt denne Naade; — vi kunne da ikke gjøre os stolte af denne guddommelige Gave, da vi faa eet Sind med Christo, altsaa hans Ydmyghed, som en Selvfølge deraf.

Enhver, som staar i Naaden, priser Guds Gjærning i sig, erkjender sit eget Intet, og hans Kraft til det sande Gode, men falder man fra Gud, taber Erkjendelsen om sin egen Fattigdom, Elendighed og Afmagt, da er det snart muligt at falde i Stolthed og andre Laster. At de sande Troende ikke kræve Løn af Gud, eller ophøie sig af sine gode Gjæringer, det er og en Selvfølge af deres Kjærlighed til ham, thi han giver dem mere, end de forstaa de har, og de ved ikke at bede om saa store Ting, som han giver dem; ja de føle sig over-

øste saaledes med hans Belsignelser, at de med Apostelen Peter siger, Luc. 5 G. 8 B.: Herre! gaf ud fra mig, thi jeg er en syndig Mand — til at annamme saa store Goder.

Dette er det Begreb, jeg gjør mig om Lov, Tro og Forjettelse. Mange ædle, sande Troende have den samme Grundvold i sit Hjerte, det har jeg erfaret. Endel formaa ikke at betjende det ordentlig eller punktvis, med Munden, især efter alle de Sætninger, Fornuften og endel Lærde, som med al deres Forstand og Bogstavkundskab har udviklet det; thi endel ere kun blevne Ordsløvere, andre lærde, troende Talere, men ikke troende Jesu Efterfølgere. Derimod have hine Enfoldige vist det i deres Hjertens Sind og Levnet, ja under eet sagt deres enfoldige men ædle Tro og gudelige Liv.

Jeg er ikke lærd, jeg har ikke opnaaet det Fuldkomne, men jeg beder: Gud, min Gud! giv du mig og alle dem, som søge dig af ganske Hjerte, Sjel og Sind, Naade til at bevare dit Ord i et smukt troende Hjerte, og bære dig velbehagelige Frugter. Bønher os for din Søn Jesu Christi Skjld. Amen.

Betragtning

over Evangelium paa 15de Søndag efter Trinitatis.

Uddraget af Math. 6 G. 24 B. til Enden.

Denne vor Dags Text er taget af vor Frelser's meget mærkelige Bjergprædiken, der indeholder en vigtig Paamindelse til alle Troende, at vogte sit Hjerte for Verdens eller verdslig-sindede Menneffers Sorger; thi vi Troende kan i vor Ustyld, efter Pauli Ord, og have Omsorg for os selv og dem, vi efter Guds Lov i Naturen ere fortrinlig forpligtede at have Omsorg for, 1 Tim. 5 G. 8 B., og virke med Forstand og Lemmer, nemlig om vi have Kone og Børn, Forældre og trængende Sødffende, eller og i et udstrakt Begreb for alle vi omgaaes iblandt, da at hjælpe den Trængende og velvillig at tjene andre, saavidt vore Evner strække sig; at saadan Sorg, efter samme Apostels Ord, til at gjøre vel mod Alle — har dog Slægt og Troens Egne, Gal. 6 G. 10 B., en fortrinlig Ret til; dette erkjende alle Troende, thi det kommer af enten den udbortes Forbindelse eller den indvortes Harmoni, den indbyrdes Kjærlighed til hverandre, ja og begge, som de af Guds Naade ere delagtige i det himmelske Gode, saa er det Fordiste lidet derimod; thi er det ikke saadan Sorg Jesus formaner os fra i vor Dags Text; det kan vi fuldkommen overbevise os om, saavel af andre Guds Ord og den almindelige Menneffe-Kjærlighed, han stedse lærte, som og de første Vers

af vor Text stadfæster, da vi heri læse: Ingen kan tjene to Herrer, thi han skal enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden; I kunne ikke tjene Gud og Mammon, derfor siger jeg Eder: bekymrer Eder ikke for Eders Liv, hvad I skulle æde og hvad I skulle drikke, ikke heller for Eders Legeme, hvad I skulle iføres: er ikke Livet mere end Maden og Legemet mere end Klæderne? I det 33 Vers lærer Jesus videre: men søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillægges Eder. Over dette Evangelium ville vi betragte disse tre Dele: først hvad det er at tjene Gud eller at tjene Mammon? andet paa den rette eller urette Maade at sørge for vort Legems Ophold; for det tredie, hvorledes vi først skulle adspørge Guds Rige og hans Retfærdighed og siden skulle alle andre Ting tilfalde os.

1) Jesus siger bestemt: Ingen kan tjene to Herrer, NB. to modstridende Herrer maa han mene her; thi han skal enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden. Jeg tror Ingen iblandt os skulde forstaa, ved at tjene tvende Herrer betyder Legemet, thi i jordiske Handlinger lader sig gjøre at tjene i Raad og Daad forskellige Herrer, baade i Tænkemaade og flere i Tallet; men her forstaaes Hjertets indvortes Tilbøieligheder i Henseende til sin Troessag, enten at elske Gud over alle Ting og have sin Hjertens Lyst til at gjøre hans Villie, holde sig fast til ham med Hjerte, Sjæl og Sind, kaste sin ganske Omhu paa ham, rente alt Godt af ham og derfor følge alle hans Ord, stræbe med Lyst at ligne hans guddommelige Egenskaber; — eller modsat: hade hans Hellighed, da man har Lyst til Uhellighed, og for disse sine syndige Begjæringer foragter Herrens Befalinger, man holder sig da til sin egen Forstand, til sin egen Styrke, eller de som styrke ham i Synden, og saaledes opfyldes disse Jesu Ord. Vel kunde nogen indvende, at der ere adskillige, som ikke holde sig ganske til Gud, dog hade de ham heller ikke, de bekjende sig til og føle for Guds Villie og hans hellige Ord, dog elske og endel sig selv og Verden, saa de ikke forstaa at Jesu Ord ere saa bestemte, thi de have mange Svagheder, ere ofte meget sandselige, andre Lider meget gudfrygtige; men vi maa svare disse, at vi selv ikke ere fremmede for saadanne Menneffer, og det, som endnu er mere, vort eget Hjertes Ustadighed vil let indfinde sig paa denne Wei; de bøie sig hid og did som Røret, synes een Stund at gaa frem paa Livets Wei, en anden tilbage; — men har intet Overbægten hos os, da er det slet an med vor Gudsdyrkelse, thi Gud, som fordrer vort hele Hjerte, og naar vi ville have Del i hans Naade, da maa vi tjene ham steds, retfærdig, ustyldig og i en salig Stand, eller saaledes at vi ere beredte at følge ham

naar han kalder os herfra. Vi kan ved nøie Undersøgelse erfare, at saadanne Vægelsindede eller Ustadige og Tvesindede ikke elste eller holde sig til Gud, men tværtimod hade og foragte ham, for han fordrer deres ganske Hjerter, Sjæl og Sind skal ene elste, tro og forlade sig paa ham; — enten maa vi da haabe, at saadanne Menneſter ere under Guds tugtende Aand, men ere endnu ikke komne til Sandheds Erkjendelse — eller maa vi tillægge dem en hyffelt Karakter.

Lad os selv vogte vort Hjerter, at vi ikke ere med disse Ustadige, men at vi finde i os selv, at vor hele Sjæls Kraft hænger fast ved den almægtige, gode Gud, at vi ene forvente alt Godt fra ham, ene elste og tjene ham, da skal vi og føle, vi hade, modstaa, ja afstø alt det, som ikke er Gud eller af ham. Omgaaes vi da med vantro Menneſter, saa elste vi dem til Omvendelse, tjener og gjør dem Godt, efter Jesu Ord, dog tager ikke vort Hjerter Del i deres Synder, men vi ved med os selv, at vort Sind og sande Hjertes Lyſt er til at tjene den levende Gud alene.

Egentlig synes Jesu Ord her kun at ſigte til de to Slags Herrer, Gud og Mammon: Mammon kaldes her Verdens Guds eller Rigdomme, men hvad vi har forhen anmærket, at Hjertet elster og hader, endog Menneſter indbegreben, thi Guds Børn elste hinanden, fornemmelig de, som har paa en Maade fattet Guds Ords almindelige Sandheder, og ſammentaget baade Troen og Trøsten i Jesu Forſoning, ſamt og Moralen, eller de Pligter, ſom Jeſus har beſalet, vi ſkulle udøve. Naar vi betragte de Vantroendes Misbrug af Verdens Guds, da er det ſtedſe et Beviſ tydeligſt for os ſelv, og tildels dunkelt at prøve andre, om de tjene Gud eller Mammon; vi kan vel prøve det, ved at ſe ikke alene om deres Handling er retfærdig, men og om de ere gjerrige, elste Gaven mere end Giveren. Men og os ſelv, vort eget Hjerter kan vi kjende, om dets Kjærlighed er ſtørſt til Verden, om det tragter efter Verdens Guds, fremfor at tragte efter at behage Gud, om det har ſin Glæde i Verdens Guds og ſaaledes med ſit Hjerter, Tanter, Ord og Gjæringer tjener Mammon, ſørger over andet for ſit Guds Tab, og grunder paa at fremme det; thi diſſe tjene Mammon og hade Gud; — derimod de, ſom elste og tjene Gud over alle Ting, de kan og have deres Tanter til paa beſte Maade at bruge Guds Gaver eller det Timelige, de ved, at med deres Gjæringer ſkulle de lyſe for Verden, og vogte ſig, at de ikke ved daarlige Handlinger vanære deres Skaber, men det er deres førſte Omhu og høieſte Lyſt, at elste Gud; og naar han behager at velfigne dem med timeligt Guds, da annamme de det fra hans Haand, takke ham for den Huſholdning, de er betroet, og ere færdige at opofre ei alene Guds for men og

fig selv, til hvad Tjeneste Gud fordrer af dem. Se Marc. 10 C. 24 B.

2) Paa den rette eller urette Maade at sørge for sit Legems Ophold.

Allerede i Begyndelsen talede vi om den uskyldige Sorg for Legemet og den skyldige; det kunde vi satte af det foranstøttede; men da intet i Livet er saa vanskeligt for vort Hjerte at stille fra hverandre, som den uskyldige Omsorg for vort Liv i denne Verden, og den vantro eller syndige Betyrning for Livets Næring, der vil berøve os Guds Fred i Sjelen, saa vi ikke kan tro paa ham, og den Nødvendighed, det behøver til Mad, Drikke, Klæder og Husly m. m. Her synes vi har saa nødvendige Aarsager, at vi maa sørge for Verdens Guds; jeg tror og neppe noget sandt Guds Barn med et sandt Lys har undgaaet at føle Fristelser af Verdens Kjærlighed, eller Sorgens fristende og trykkende Byrde for Livets Næring, thi skulde end nogen med en Slags Uegensindighed foragte Verden og sit eget Legems Ophold, enten af en indbildt Overtro, eller fordi han ikke haver prøvet nogen Mangel og er sikker i sin Indbildning at han har dagligt Brød, da er saadan en ikke iberegnet i denne vor Betragtning. Efter disse Forudsætninger ville vi betragte først den rette Maade at sørge for vort eget og vor Familjes Legems Ophold paa. Den rette Maade kan ingen lære før han er bleven et sandt Guds Barn, har bekommet Tro til Gud, og lært, fremfor alle Ting, at kaste sin Sorg paa Herren. Bistnok kunne Alle, saavel Vantro som Troende, lære at have Betænkning, eller sørge som før benævnt at kvæge Legemet med sund og nødtørstig Mad og Drikke, at arbejde for sit Brød, enten ved Legemets eller Forstandens Anstrængelse, ja og ved begge stræbe at fortjene Brød, til hvad vi forhen har sagt, for sig og sine, for heller at give end tage. Naar dette alt sker efter et sundt og retfærdigt Begreb, saa man ikke forsællig skader nogen, men følger de Love, Regjeringen giver os, i det Udvortes, saa kan det forsaavidt ikke lastes; men naar vi her vil tale om den rette Maade, kun for et Guds Barn, der vist og maa "arbejde og vaage, trættes og sove, og lide ligesaa vel som de Vantro Fortræd, i jordiske Stikke, i Mad og Drikke, man ser dem ei noget særdeles at "gjøre, kun at de af Verdens Lyst intet vil høre" — da er det en stor Forskjel, thi her er den rette Maade først for alle Ting at tro Gud, at kaste al vor Omsorg paa ham, at ikke arbejde ligesom vi selv vare de, som derved kunde forskaffe os noget, men at vi betænke nøie al vor Gjerning, om den stemmer med Guds Bud, at vi stadig tro, det hjælper os ikke, at vi lægge os til søde og staar aarle op, belagte med megen Sorg og Møie, Psalm. 127, B. 2; at saadant ikke hjælper os, men

vi kan se til Himmelsens Fugle, som intet samle i Lade, og dog opholder vor himmelske Fader disse smaa Skabninger. Se vi til Blomsterne paa Marken, som ere meget deilig farvede, naar disse, som intet Liv have, prydes saa beundringsværdigt, og vi, som have deres og vores Staber til Fader, skulde han ikke forsørge os med det Nødtørstige? Lad os under denne Tro bruge Forstand og Legeme, eller andre Gaver, lad os arbejde med Flid paa det Legemlige, thi det er Guds Villie, at vi skulde i vort Ansigts Sved æde vort Brød, at vi skulde være slittige til at forhverve, for at have, og, om Gud velsigner, til at meddele, men lad os gjøre Alt i Troen til Gud og efter hans Befaling. Møder os enda Fattigdom, saa vi ikke for Dine se noget Brød; maa vi med vor Frelser længe faste, tvinger Hunger og Nøgenhed os eller Bore, o! lad os dog tro fast! vi leve ikke alene af Brød, men af Guds Ord, som han ved sin Helligaand styrker os med. Det bliver da i alle disse Tilfælde den rette Sorg, at vi gjøre vor Flid, at vi ikke ere ørkesløse og friste Gud, ikke ødsler med hans Gaver, men har den rette Omsorg for at bruge Guds Gaver rettelig. Denne Odselshed haver og vist et Guds Barn ondt for at stille fra den virkelige Nødvendighed, thi vi kunde sige, at det ringe Brød, Rod, Frugt og Vand er nok til at opholde Legemet med, de usleste Pjalter kunne klæde det, og en Jordhytte kunne vi bjerger os med. Naar vi ikke uden Bantro, Betymring eller tvælende Sorg for Livets Næring, ja endmere ikke uden ved Uretfærdighed kunne faa mere, da skulde vi takke Gud, for han opholder os her nedefra i dette svage Legeme, som i denne Stand dog kunde tjene Sjelen til at herliggjøre sin Staber; i et saadant Liv med fornøiet Sind har mange Gremitter endog fornegtet det bedre, for at opofre al udvortes Nydelse for indvories at forherlige Gud. Vi domme ikke dem, der har havt god Mening, men vor Oplysning, den stemmer med Guds Herligheds Magt i det Skabte, da Jesus fremviser Blomsterets, Glands, der dog visner, som vort Legeme og skal visne: at vi, naar vi kunne faa mere, ikke ere skyldige at forkaste de høiere timelige Guds Gaver, tværtimod skyldte vi at annamme dem fra Guds Haand, og bruge dem med Taksigelse, stikke os efter det Lands Omstændighed, vi ere i, og de Menneſter, vi leve iblandt, efter vor Stand og vor Leilighed. Gud har givet os Vin saavelſom Vand, Sukker og Hvede saavelſom Havre og Heber; givet os til at virke hele Klæder, hvilket var daarligt at rive iſtykker til Pjalter, og naar vi arbejder det flint, bliver det lettere, ofte stærkere og til flere Klædebon; han har ladet voxe Træ, som tjener os til Huse m. m., vi kunne deri lettere øve vor Forstand, holde vort Legeme rent, føle mere vor himmelske Faders Godhed, som giver

os Midler og Forstand til at anvende dem, ikke alene til Legemet's Ophold, men og til Betvemmeligheder, som, om Legemet er svagt, det kan styrkes ved Sundheds-Midler, hvilke og Paulus lærte 1 Cor. 5 C. 23 V., men vi maa ikke med onde Begjærligheder tragte efter disse jordiske Goder eller sørge for vi ikke faa dem, vi maa aldrig hverken i Hjertet elste Verden, eller udbortes formedelst Kræsenhed, Pragt eller Glands i forfængelige Klæder, overdaadigt Levnet give Stin, at vort Sind og Lyst er til Verden, eller vor Omhu er for at eie meget, enten til Gjerrighed, at elste Verden eller for Velleevnet Skjød; men at vi arbejder for at opholde os og vore, tjene Andre dermed, som gode Husholdere. Saaledes arbejder de Troende og lader Gud sørge for dem, de love hans Navn naar han giver og naar han tager; dette er efter min Overbevisning den rette Omsorg for Legemet.

Den urette Sorg for Legemet er altsaa tverimod de foranførte Grunde, eller med andre Ord, de Vantroendes Sorg opkommer fra en anden Aand, thi da de ikke tror Gud, ikke tragte efter at behage ham eller annamme det nærværende Gode som fra hans Haand, saa sørger de selv for Alt; deres Liggendefæ er i Verden, de skarpsindige af jordissindede Menneſker se og tro, at naar de have meget Guds, saa ere de sikre paa Brød, især kan de forsøge dette Guds, da kan de enten fornøie sit gjerrige Hjerte eller ere de henlagte til forfængelig Glands, vil leve magelige, kræselige, velslystige, eller de tragte efter stor Ære og Magt; i alle Tilfælde er jordist Guds dem en stor Binding, og de fleste da hverken takke eller tilbede Gud, men gjøre sig selv til Gud, tillægge sin Forstand og Klid, sin Fødsel og Arvedel al sin Lykke; gaar det dem nu imod, deres Guds taber sig, og dermed deres Velslyst og Overdaadighed eller stolte Storhed, og da er deres Sorg bitter til at tære dem; — saa vi have Exempel de derfor har forförtet sit Liv. Her er altsaa let at begribe den urette Sorg, den Verdens Bedrøvelse, som fremsthynder Døden hos dem, som ikke tro Gud, men gruble med Fornuften, tillægge sig selv det Gode, Gud giver dem, og haver ham i deres Hjerte, naar han straffer retfærdig deres Uaodelighed. Vi maa derfor altid staa denne onde Verdens Kjærlighed imod, vaage og stride, saa vi ikke skulde falde i Stolthed, Overdaad eller Omsorg for Livets Næring.

Lige vi tillige vare paa vort Hjerte, saa skal vi nok finde om denne Verdens Kjærlighed vil fange os, tidlig eller silde, og da vil føre os i en tærende Sorg, eller om Morgang, jordist Ulykke, der synes for vore Dine vil forud bebude mørke Udsigter, at hverken vi eller dem, vi er pligtig at virke til Brød for, kan ved al vor Stræben bekomme paa en retfærdig

Maade, at det Guds Navn, vi bekjende, bliver for vor Skyld spottet, eller hans Ord mere foragtet; lad os i saadanne endog i de fineste Maader dog modstaa den fristende og indtrængende Sorg. Vi skulle altid se ned paa de Svagere, de Fattigere og i flere Henseende ringere end vi, og ikke se op til de Rige og i Velsignetet svævende Velslystige, Stolte og Gjerrige, da skal det hjælpe os til at takke Gud, for det Lidet, vi have. Lad os kæmpe med Bønnen og sige med Poeten, hvis Alting lader staa og tænker kun paa at takkes sin Gud, han slipper bedst ud, kast din Sorg paa Herren, han, han skal forsørge dig, han er Gud, han haver Midler nok i sin Haand; tro og tilbed ham, arbeid i denne Tro med alle dine Kræfter, han skal underlig frelse dig af dine jordiske Møder; vaag du i Medgang, at du ikke tilbeder eller elsker Stabningen fremfor Staberen, og i Modgang ikke vantro hans opholdende Kraft; saaledes bør vi tiltale os og vandre den smale Vej i en sand Tro, ikke vige hverken til Overtro eller Vantro, ikke lade Verdens Guds være vor Afgud, eller Fattigdom bringe os til at fornegte ham, som har hellig lovet at han vil storlig velsigne Sine med himmelske gode Ting og det Jordiske i hvad han ser os bedst er gavnligt.

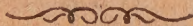
3) Hvorledes vi skal først adspørge Guds Rige og hans Retfærdighed, da skulle alle andre Ting tilfalde os. Da Jesus fremsætter disse Ord som et Mønster hvorledes et Guds Barn skal bære sig ad, saa han rettelig kunde leve i ham, medens han er i Verden, og anvende det Jordiske paa en Gud velbehagelig Maade, og til sin egen Lyksalighed, saa, endstjøndt vi har betragtet i det Foregaaende de Ting, som og disse Ord sigter til, saa ville vi dog gjentage i denne Betragtning, da det er en meget vigtig Sag for os.

Apostelen Paulus har sagt os, hvad vore Hjerter have erkjendt, at Guds Rige ikke bestaar i Mad og Drikke, men i Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand, Rom. 14 C. 17 B. Naar vi tro Guds Ord, saa bliver ikke vort første Spørgsmaal, hvad vi skulle æde, og hvad vi skulle drikke, eller hvormed vi skulle klæde os? eller vor Hovedsorg derfor; men vi spørge os selv og vore Medtroende, om vi hungre efter det Himmel=Brød, om vi annamme den Kalk, Jesus vil give os, og vi smage den himmelske Vin, nemlig vor Frelseres Kjærlighed; vi spørge os selv, hvordan er Guds Rige, og svare: det er et Rige, hvori alle Indbyggere ere i eet Sind, een Hjerter Lyst, eller, med andre Ord, deres Sjæl er iført Guds Egenstaber, de ere fødte af Gud, forklaret i Jesu Christo, saa mange, som har været her i Verden, og er gaaet herfra, i Beskuelsen af Guds hellige, retfærdige, sanddrue, kjærlige og dydmyge Båsen; de sørge for ingen Ting her paa Jorden, uden

at behage Gud, derfor ere de nu stiftede til at komme i hans Herlighed, og i Samfund med ham og hans Søn samt Helligaand, som de have annammet og lod helliggjøre sig. Efter saadanne Spørgsmaal bliver altsaa Svaret: at Jesus lærer os, vi skulle intet foretage os i Verden, uden først at overveie, om det er Guds Villie, om det stemmer overens med Guds sande Børns Høndling, om vi tale, handle eller arbeide saa i Tiden, at naar vi gaa herfra, vore Gjerninger kunne følge med os ind i Guds Rige, vel ikke de legemlige Gjerninger, men den Hjertens Lyst at arbeide med, for og i de Tidelige at handle overensstemmende med Guds Egenheder, ja at vi handlede retfærdig, talede Sandhed, tjente med vor Svædet andre i Ydmyghed; — sørgede ikke selv, for hvad Frugt vi høstede af vore Hænders Gjerninger, men tror Gud, og kastede saaledes Sorgen paa ham. Vi overveie da, om den eller den Gjerning behagede Gud: har han sagt i sit Ord, at jeg saaledes skal i min Svædet æde mit Brød? kan jeg udføre denne eller hin Gjerning retfærdig? thi endog Skin af Uretfærdighed vil jeg holde mig fra, mer da virkelig Uretfærdighed, Usædelighed, og al Synd, der gjør mig ustkiftet til Guds Rige, saa naar jeg vil bede, hans Rige komme til mig endog her paa Jorden med sin Retfærdighed, Fred og Glæde, da maatte den Helligaand straffe mig, at jeg beder om det jeg ikke vil have, thi de Synder, som jeg elsker eller bedriver, modstaa denne salige Stand, og hindrer mig fra en evig Herlighed, ligesaa naar jeg ikke tror Gud, søger hans Villie og arbejder derefter, men gjør min egen Gjerning, beraader mig med min Forstand, ophøier mig selv, og ikke den, som ene kan velsigne min Svædet, o! da kan jeg ikke tro paa ham, naar Modgang anfalder mig, men søger jeg at være een af de ringeste Dagelønnere i Herrens Vingård, dog trolig arbeide først paa mit eget Hjerte, for at det kan forenes med Guds Egenheder, og siden flittig i mit jordiske Kald, da har Sandheds Mund sagt, at alle andre Ting, der høre til Legemet, og alt Legemet, det skal tilfalde mig, som alle andre Guds Børn, der ikke ere forfættede, de alle skal faa Rigdom, som Abraham, Isaak, Jacob og David, og adskillige flere i det Gamle og Nye Testamente; men de skal faa den Del, Gud deres Fader har beskiftet enhver, hvad han ser det er dem gavnligt. Nu giver han een Rigdom, for at han derved kan tjene flere til Gode, en anden Fattigdom, som skal trænge ham, og prøve hans godgjørende Hjerte; begge kunne være Gud behagelige, naar den første tager sig vare for Verdens Ære, Kjærlighed og Bellevnet, og den anden for Omsorg for Livets Næring, og Utaalmødighed i sine trængende Naar, saa hans Fattigdom skal drive ham til Aarvaagenhed, Fryghed og mere Flittighed i hvad han kan

udrette. Vi beklende altsaa, at vi adspørge, hvorledes vi ere stiftede i vor Handling her i Tiden, og naar vi finde, at vi tro, ære, elske og tilbede Gud alene, da lader han tilfalde os hvad os nyttigt er her af timeligt Guds, saa vi hisset kunne arve en evig uforfræntelig Krone. Amen.

Treenige Gud Fader, Søn og Helligaand, du som skabte os i uforfræntelig Herlighed, og satte vore Forældre i Ustyldigheds Stand, hvilken de forlode og da tabte dit Billede, derimod bleve jordiffindede, saa vi deres Afkom daglig lide af den sandselige Lyst til jordiske Ting, den Sorg for Livets Næring, Kjærlighed til og for hoi Agt for Verdens Guds, og derved tabe den Agt, Tro og Kjærlighed, vore Sjæle skulle leve i og søge over alle Ting at behage dig, gjøre os stiftede til din hellige retfærdige Nærværelse, vi bede dig inderlig, styrk os ved din Almagts Kraft, at vi kunde modstaa Verdens Sorg og Kjærlighed; giv os Naade til at bruge denne nærværende Verden saa, at vi ikke misbruge den; lad al vor Længsel og Attraa være henvendt til dig, saa vi bede dig om Naade og Visdom til at være dine troe Husholdere; saa at naar du kalder os herfra, vi kunne gjøre vort Kengstab med Glæde, og være rige i gode Gjæringer ved din Kraft, som ster da i dit Navn og dig til Tre, og vore Medmennesker til sandt Gavn, da bliver det os til en salig Naadeløn hisset. Hjælp og styrk os heri, du treenige Gud Fader, Søn og Helligaand! Amen.

Rettelser.

- Pag. 16 L. 16 f. o. *flaar* foregaar, læs: *forgaar*.
- 27 3 f. o. *flaar* foregaa, læs: *forgaar*.
- 105 11 f. o. *flaar* tilgiver Eder selv, læs: tilgiver indbyrdes Eder selv. Linie 13 f. n. *flaar* Kjerlighed imod Menneffene, læs: Kjerligheds Tatnemmelighed mod Menneffene.
- 106 17 f. o. *flaar* over det andet Bud, læs: over ved det andet Bud.
- 128 15 f. o. *flaar* de, læs: den.
- 134 11 f. n. *flaar* tag du, læs: tog du.
- 166 2 f. o. *flaar* skal agte det, læs: ikke skal agte det.
- 190 7 f. o. *flaar* af deres, læs: al deres.
- 204 9 f. o. *flaar* fører Strid, læs: fører i Strid.
- 215 18 f. o. *flaar* det, læs: det.
- 218 13 f. o. *flaar* Rigdommen, læs: Rigdom.
- 222 5 f. o. *flaar* Fortærelse, læs: Fortærelse.
- 240 22 f. o. *flaar* Overvindelse, læs: Overvindelse.
- 338 11 f. o. *flaar* med deres, læs: med om deres.
- 348 13 f. o. *flaar* er Rigdoms, læs: er et Rigdoms.
- 425 15 f. o. *flaar* og lade Sten paa Steen, læs: ikke lade Sten paa Sten.
- 431 19 f. o. *flaar* ned til sit Hus, læs: ned i sit Hus.
- 481 14 f. o. *flaar* disse to Ord, læs: disse Ord.
- 482 5 f. n. *flaar* med, læs: men.
- 487 7 f. n. *flaar* ligger, læs: ligger.
- 492 3 f. n. *flaar* samtidig, læs: samtidig.
- 516 11 f. n. *flaar* hans, læs: hans.
- 519 16 f. n. *flaar* igjentage det samme Ord, læs: igjentage og sige de samme Ord.
- 531 16 f. o. *flaar* men den Retfærdige, læs: men for den Retfærdige.
- 535 20 f. n. *flaar* skal see herefter, læs: skal see herefter.
- 541 5 f. n. *flaar* det rige, læs: det ringe.
- 580 12 f. o. *flaar* vores lille Katechismus, læs: vores lille Luthers Katechismus.
- 591 11 f. n. *flaar* sørger over andet, læs: sørger over alt andet.

